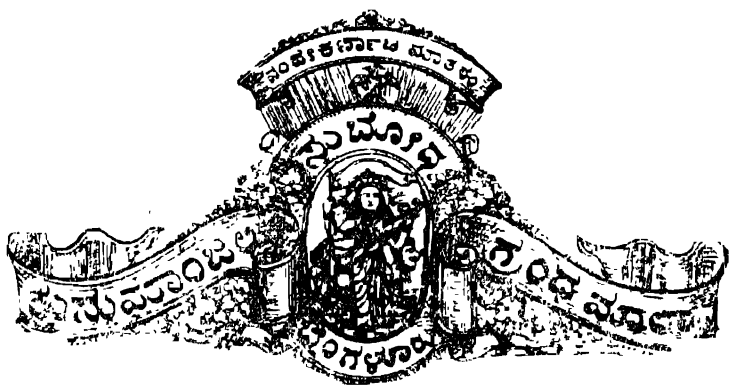

TIGHT BINDING BOOK

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_198416

UNIVERSAL
LIBRARY

(ಸಚಿತ್ರ ಮಾಸ ಪುಸ್ತಕಾವಳಿ)

೧೭

ಸುಬೋಧ ಪ್ರಕಟನಾಲಯ,
ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರ

ವಿಷಯಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆ

೩

ಪಾಠಕರು

೧ ಪೂರ್ವತೀರ್ಥೇವಿ

೨ ಶ್ರೀ ನಾವದೇವ

೩ ಚಾಲುಕ್ಯ ಏಕ್ರಮ

೪ ಪೂರ್ವ ರತ್ನನವರು

೫ ನೆವೋಲಿಯ ಬೋನವಾರ್ಡ್

೬ ಶ್ರೀ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ವಸುಧೇಗು

ಸು ಬೋಧ ಕು ಸು ಮಾಂ ಜಲಿ ಗ್ರಂಥ ಮಾಲಾ (ಸಚಿತ್ರ ಮಾಸ ಪುಸ್ತಕಾವಳಿ)

ಮುನ್ನುಡಿ:—

ಸತೀತಿಲಕಳಾದ ಶ್ರೀ ಪಾರ್ವತೀದೇವಿಯು, ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಗಣ್ಯ ರೆಂಪಿಸಿರುವ ಪೌರಾಣಿಕ ನಾರೀವಂಶೀಯರ ತರಗತಿಗೆ ಸೇರಿದವಳು. —ತಾನು ಮೆಚ್ಚಿ ಪರಿಸಿದ್ಧ ಪತಿಯು ಮೃತನಾಗಲಿ, ಯಮನೊಂದಿಗೆ ವಾಗ್ಯುದ್ಧ ನಡೆಯಿಸಿ ಅತನ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಹಿಂದಿರುಗಿ ಪಡೆದ ಸಾಧ್ಯವೇನೋ ಸಾಪ್ತಿಕ ದೇವಿಯಂತೆಯೇ ಈ ಪಾರ್ವತೀದೇವಿಯಾದಳು. ದಾಕ್ಷಯಣಿಯಾಗಿ ಹೆಬ್ಬಿದ್ದಾಗ ತಾನು ಯಾವ ತನ್ನ ಪತಿಯು ಅವನಾಸವನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದೆ ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕೋ, ಆ ಪತಿಯನ್ನೇ ಪುನಃ ಪರಿಸುವ ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ಜನ್ಮವೆತ್ತಿ, ಅಗಾಧ ತಪಶ್ಚರ್ಯ ಮಾಡಿ ಕೊನೆಗೂ ನಿರಕ್ತಚಕ್ರವರ್ಗಿಯಾದ ಆ ಪರಶಿವನನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸಿ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣಮಾಡಿಯೇ ಮಾಡಿದಳು. ಯೋಗಸಮಾಧಿವಸ್ಥೆಯಾಗಿದ್ದ ಪರಶಿವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ವಿವಾಹಾಭಿಲಾಷೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿ, ಆತನನ್ನು ಪರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೇನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಕಾರ್ಯವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ವಿಷಯ ನಿಮೂಲನಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ ಆತನಿಗೆ ಕಾಮ ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಲಿ. ಅವರಿಬರಲ್ಲ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಕಾಮದೇವನೇ ಬರಬೇಕಾಯಿತು. ಬಂದರೊನ, ಅತನ ತಪೋಬ್ಬಲಿಯೆದುರಿಗೆ ಅವನೂ ದಗ್ಧನಾಗಿ ಭಸ್ಮೀಭೂತನಾಗಿ ಹೊದನು. ಅಂತಹ ನಿರಕ್ತಾಗ್ರೇಸರನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿ ತನ್ನೆಡೆಗೆ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡ ಪಾರ್ವತೀದೇವಿಯು ತಪಸ್ಸಾವಧ್ಯವೂ ಅಲ್ಪವಾದುದಲ್ಲ. ಅಂತಹ ಲೋಕಾರ್ಹಯುಕ್ತರ ವೆನ್ನಿಸಿದ ಕಠಿಣತಮ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಚರಿಸಿ, ಆತನನ್ನು ಪರಿಸಿದುದಾದರೂ ಏನು ವಿಷಯ ಸಮಾಭಿಲಾಷೆಯಿಂದಲೇ! ಎಂದಿಗೂ ಅಲ್ಲ. ಅವು ದೇವ ಕುಳಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದ್ದ ಒಂದು ದುರಂತ ಪ್ರಾಣಭಯವನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿ, ಅವರಿಗೆ ಸ್ವರ್ಗವಾಸವನ್ನು ಸ್ಥಿರೀಕರಿಸಿ ಕೊಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ! ಹೀಗೆ ಮಹನೀಯರು ಕೈಕೊಳ್ಳುವ ಯಾವುದೊಂದು ಕಾರ್ಯಕ್ಕೂ ಲೋಕಸೇವಾ

ಸಾಧಕನಾದ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಮಹೋದ್ದೇಶವು ಕಾರಣವಾಗಿ ಇದ್ದೇ ಇರುವುದು. ಸಾಮಾನ್ಯರು ಕೈಕೊಳ್ಳುವ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೂ, ಮಹನೀಯರು ಕೈಕೊಳ್ಳುವ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೂ ಇದೇ ಮುಖ್ಯವಾದ ವ್ಯತ್ಯಾಸವು ! ಸಾಮಾನ್ಯರು ಯಾವ ಕೆಲಸಮಾಡಿದರೂ, ಅದರಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸ್ವಸುಖಾಭಿಲಾಷೆಯನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಸೆಕ್ಷೆಯು ಅವರಿಗೆ ಇರುವುದು. ಆದರೆ ಮಹನೀಯರ ವಿಚಾರವು ಪಾಗಲ್ಲ-ಅವರ ಯಾವುದೊಂದು ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲೂ ಪರೋಪಕಾರ ಚಿಂತನೆಯೇ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯವಾಗಿರುವುದು. ಹೀಗೆ ಮಹನೀಯರ ಲೌಕಿಕ ಕ್ರಿಯೆಗಳೂ ಲೋಕೋದ್ಧಾರಕಗಳಾಗಿ ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಆದರ್ಶಪ್ರಾಯವಾಗಿರುವುವು.

ವಾರ್ವತೀದೇವಿಯ ಸಚ್ಚರಿತ್ರವು ಸ್ವಾಂದ ಮಹಾಪುರಾಣಾಂತರ್ಗತವಾದುದು. ಸ್ವಾಂದ ಪುರಾಣವೆಂಬುದು ಭಗವಾತ್ ವ್ಯಾಸಮಹರ್ಷಿಗಳಿಂದ ವಿರಚಿತವಾದ ಹದಿನೆಂಟು ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲೊಂದು. ಪುರಾಣಗಳು ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಪ್ರಾಚೀನ ನಾಗರಿಕತೆ, ಆಗಿನ ಜನಗಳ ಶಿಲಸ್ತುಭಾವಗಳು, ಅವರ ಧಾರ್ಮಿಕತೆ, ಅವರ ಕಾರ್ಯಗಳು, ಯಾವುದೊಂದು ಕಾರ್ಯದ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುತ್ತಿದ್ದ ಉನ್ನತ ಧೈಯಗಳು, ಆ ಧೈಯಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಮುಂದೆ ನುಗ್ಗುವಾಗ ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಣಾಪಾಯವನ್ನೂ ಗಮನಿಸದೆ ಕೇವಲ ಕಾರ್ಯತತ್ಪರವಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದ ಅವರ ದೃಢಚಿತ್ತತೆ, ಪರೋಪಕಾರಕ್ಕಾಗಿಯೇ ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಮೀಸಲಾಗಿಟ್ಟಿರುತ್ತಿದ್ದ ಅವರ ಪವಿತ್ರ ಜೀವಿತಗಳು ಮುಂತಾದ ಹಲವು ಅನುಲೃಪ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಅಗಾಧ ರತ್ನದ ಗಣಿಗಳಂತಿವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅಗೆಯುತ್ತಾ ಆಳ-ಆಳಕ್ಕೆ ಹೋದಂತೆಲ್ಲಾ ಹೆಚ್ಚುಹೆಚ್ಚು ಬೆಲೆಯ ರತ್ನಗಳೇ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ ! ಆದರೆ, ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲುಮಣ್ಣುಗಳೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆತಿರುವ ಆ ರತ್ನಗಳನ್ನು ತೆಗೆದು ಕಾಲ ದೇಶವರ್ತಮಾನಗಳನ್ನು ನುಸರಿಸಿ ದೊರೆಯುತ್ತಿರುವ ಹಲವು ಸಾಧನಗಳ ಸಹಾಯಗೊಂಡು, ಅವುಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿರುವ ಕಶ್ಮಲವನ್ನೆಲ್ಲ ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ, ಯೋಗ್ಯರೀತಿಯಿಂದ ಸಾಣೆಗೆ ಕೊಟ್ಟಿವಾದರೆ ಅವುಗಳ ಬೆಲೆಯು, ಒಂದಕ್ಕೆ ಹತ್ತು-ನೂರು-ಸಾವಿರವಾಗಬಹುದು. ಮೇಲಿನ ಕಶ್ಮಲವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸದಿದ್ದರೆ,

ಎಂತಹ ಅಮೌಲ್ಯ ರತ್ನವಾದರೂ ಮೂರುಕಾಸಿನ ಬಿಲೆಯ ಕಲ್ಲಿನ ಅವರಣೆ ದೊಳಗಡಗಿದ್ದು ಪ್ರಕಾಶಹೀನವಾಗಿಯೇ ಇರುವುದು. ನಮಗೆ ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಕರಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಗೌರವಗಳು ಇರುವುದೇ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿದ್ದರೆ, ನಾವು ಸರ್ವ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದಲೂ, ಅವರ ಪವಿತ್ರಚರಿತ್ರೆಗಳೆಂಬ ರತ್ನಗಳನ್ನು ಆವರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಈ ಹೊಲಸನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ, ಅವು ತಮ್ಮ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸಲು ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಬೇಕು. ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರು, ದೊಡ್ಡವರು-ಮಹನೀಯರು-ಅಗಾಧ ಮಹಿಮಾನ್ವಿತರು ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ನಮ್ಮ ಸಮಾನರಿಲ್ಲವೆಂದು ಹಿಗ್ಗುವ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಮಾತ್ರ ಅರಕಾಸಿನ ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕೂ ಬಾರದು.

ಪೌರಾಣಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಆವರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಈ ಕಶ್ಯಲಕ್ಕೆ ಪುರಾಣಕರ್ತೃ ಕಾರಣರಿಂದ ಹೇಳಲಾಗದು. ಪುರಾಣಗಳು ಸಮಾದಿಭಾಷೆ, ಗುಹ್ಯಭಾಷೆ, ದರ್ಶನಭಾಷೆ ಎಂಬ ಮೂರು ಭಾಷೆಗಳಿಂದ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟು-ದೃಷ್ಟಿಭೇದದಿಂದ ಅರ್ಥವಾದರೂ ಭೇದವಾಗುವದೆಂದು ಹಿಂದೆ ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದು ಸುಳ್ಳಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅಷ್ಟು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ಇಂದು ನಮಗೆ ದೊರೆಯುತ್ತಿರುವ ಪುರಾಣಗಳೆಂಬುವು, ಅವು ಆರಂಭಕ್ಕೆ ರಚಿತವಾದಂತೆಯೇ ಇಲ್ಲ! ಅವುಗಳಮೇಲೆ ಅಗಾಧ ಧಾಳಿಯು ನಡೆದಿದೆ. ಹಲವು ಮಂದಿ ಬೆರವು ಮಾಡಿದ ಪಾಕದಂತಾಗಿದೆ ಅವುಗಳ ಬಾಳು. ಒಂದು ಧ್ರುವತರಂಗಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿಬಿಟ್ಟರೆ ಸಾಕು, ತಮ್ಮ ಜನ್ಮವು ಪಾಪನವಾಗಿ, ಶಾರ್ವತ ಕಾಲದವರೆಗೆ ಉಳಿಯುವುದೆಂಬ ಆಸೆಗೆ ಬದ್ಧವಾಗಿ ಸುತ್ತಮುತ್ತಿನ ಹಲವು ಹಳ್ಳಗಳೂ, ಕೆರೆಗಳೂ, ತೊರೆಗಳೂ ತಮ್ಮಲ್ಲಿದ್ದು ಕೊಳೆತು ನಾರುವ-ಬಗ್ಗಡವಾದ, ಕಶ್ಯಲವಾದ ನೀರನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಂದು, ಅದೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆಸಿ ಆ ತರಂಗಿಯ ಶುದ್ಧವಲವನ್ನೂ ಕೆಡಿಸಿ ಹಾಳ ಮಾಡಿದಂತಾಗಿದೆ ನಮ್ಮ ಪುರಾಣಗಳ ಸ್ಥಿತಿ! ಈ ಅಗಾಧ ಕಾಲಾ ವಧಿಯಲ್ಲಿ, ನಮ್ಮ ಪುರಾಣಗಳು ಸ್ವಾರ್ಥಸಾಧಕರಾದ, ಕಾಮಾಂಧರಾದ, ಲೋಭಿಗಳಾದ, ಮೋಹಾವಿಷ್ಟರಾದ, ಮದಾಂಧರಾದ, ಮಾತ್ಸರ್ಯ ವ್ಯಾಪಿತರಾದ-ಆದರೂ ವಿದ್ಯಾಧಿಕರೇ ಆಗಿದ್ದ ಆಯಾಯಕಾಲದ ಹಲ ಕೆಲವು ವಿದ್ವಾಂಸರ ಕೈಯಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಬಿದ್ದು ಸಾಗಿಬರಬೇಕಾಯಿತು. ವರ್ಣ

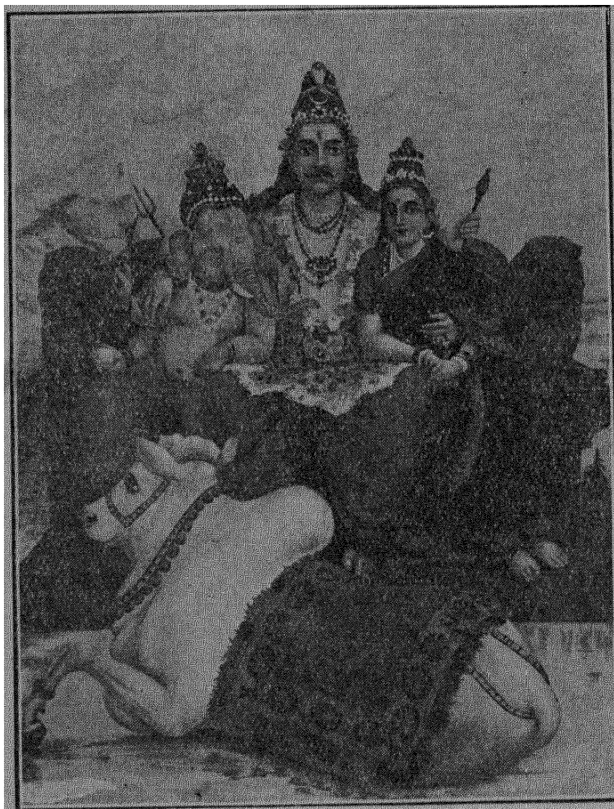
ನಾಭಾಗವಲ್ಲೂ ಕಛಾಭಾಗವಲ್ಲೂ ಅವರವರು ತಮತಮಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠನೆಂದು ತೋರಿದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ-ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಉಳಿಯಲೆಂಬ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ-ಪಾಪ, ಸದ್ಭಾವದಿಂದಲೇ ಪ್ರೇರಿತರಾಗಿ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸುತ್ತಾ ಬಂದರು. ಹೀಗಾಗುತ್ತಾಳುತ್ತಾ ಅವು ಈಗ ಇರುವ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಂದುನಿಂತಿವೆ. ಹಾಗಲ್ಲ ದಿದ್ದರೆ-ತಮ್ಮ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕುವನ್ನು ಅಭಿಮಾನಾನವಿಸ್ವರಾಗಿ, ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದ ದಾರಿಗೆ ಎಳೆಯದೆ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ-ಏಕಮಾತ್ರ ವೇದ ವ್ಯಾಸರಿಂದಲೇ ವಿರಚಿತವಾದುವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದೂ ಬೇರೆಬೇರೆ ಅಭಿ ಪ್ರಾಯಗಳನ್ನುಂಟಾಗಿರಲು ಕಾರಣವೇನಿದೆ? ಇಂತಹ ಹಲವು ಮಿಶ್ರಣಗಳ ಕಾರಣದಿಂದ ಪಾಪವಾಗಿರುವ 'ಪುರಾಣಗಳೆಂದರೆ ಸುಳ್ಳಿನ ಮೂಟೆ, ಕೆಲ ಸಕ್ಕೆ ಬಾರದ ವಿಚಾರಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಒಂದು ಕಂತೆ' ಎಂಬೀ ಅಪವಾದಗಳ ನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿ, ಅವುಗಳನ್ನು ಅವುಗಳ ಪ್ರಾಚೀನತೆಗೆ ತಕ್ಕ ಗೌರವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಆದರಿಸಬೇಕೆಂಬ ಆಶಯವು ನಮಗಿರುವುದಾದರೆ, ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ, ಅವು ಗಳಲ್ಲಿ ಆಳಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ನೋಡಾಂವಿಸ್ವರಾಗದೆ ವಿಚಾರ ನಡೆಸಿ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದು ಸೇರಿರುವ ಕರ್ಮಲವನ್ನೆಲ್ಲ ತೆಗೆದುಹಾಕಿ ಶುದ್ಧಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಅಷ್ಟುಕಾರ್ಯ ಮಾಡಬೇಕಾದುದು ವಿದ್ಯಾವಂತರ ಕರ್ತವ್ಯವು. ಪಾಪಂ ಪರೈವಾಗಿ ಬಂದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವ ಅವರು, ಅದನ್ನು ಯೋಗ್ಯ ರೀತಿಯಿಂದ ಶುದ್ಧಗೊಳಿಸಿ ತಮ್ಮ ಮುಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆಗೆ ವಾಸಮಾಡದಿದ್ದರೆ, ಈ ಮುಷಿಯಣದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗುವುದೆಂತು ?

ಅಖಂಡ ಭಾರತನಾರೀಮಣಿಯರಿಂದ ಸೌಭಾಗ್ಯಪ್ರದ ದೇವತೆ ಯೆಂದು ಪೂಜನೀಯಳಾಗಿರುವ ನಮ್ಮ ಕಥಾಸಾಯಿಕೆ ಪಾರ್ವತೀಬೇವಯ ದಿವ್ಯಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಆದರಿಸದ ಸ್ತ್ರೀಯುಂಟೆ ? ವಾಚಕ ಮಹಾಶಯರು, ಗ್ರಂಥಮಾಲಾ ವಿಷಯಕವಾದ ತಮ್ಮ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಮುಂದರಿಸಿ, ತಮ್ಮ ನೆರೆಹೊರೆ-ಬಂಧುಬಾಂಧವರಲ್ಲೂ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಗೆ ಪ್ರಚಾರವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟು ತನ್ನೂಲಕ ನಮ್ಮ ಭಾಷಾ ಸೇವಾಕಾರ್ಯವು ನಿರ್ವಿಘ್ನ ವಾಗಿ ನಡೆವಂತೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಲೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಬೆಂಗಳೂರು,
ತಾ|| ೩-೨-೧೯೩೧. }

ಇತಿ ಸುಜನ ನಿಧೇಯ,
ಯಂ ರಾಮರಾವ್.

ಸುಷೋಧ ಕುಸುಮಾಂಜಲಿ ಗ್ರಂಥಮಾಲಾ

ಶ್ರೀ ಪಾರ್ವತಿ ಪರಮೇಶ್ವರರು.

ಶ್ರೀರಾಮ ಸಹಾಯಂ.

ಪತಿಸ್ತತಾ ಕುಬತಿಲಕಳಾದ

ಪಾರ್ವತೀದೇವಿ

ಅಧ್ಯಾಯ ೧.

ಶ್ರೀಲೋಕ ಕಂಟಕ—ತಾರಕ.

ನಮ್ಮ ಮಾತೃಭೂಮಿ ಭಾರತದೇಶದಲ್ಲಿ, ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳೂ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳಾದ ಬ್ರಹ್ಮನಿಷ್ಣು ಮಹೇಶ್ವರರೂ ಲೋಕದ ಮನುಷ್ಯರೊಂದಿಗೆ ಬಂದು ಬೆರೆದು ಮಾತನಾಡುತ್ತ, ಆಟಗಾಡುತ್ತ, ಯಜ್ಞವಿವಾಹವಿಹಾರ ಮುಂತಾದುವುಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಇದ್ದ ಕಾಲವೊಂದಿದ್ದಿತು. ಮಹಾ ಮಹಿಮೋಪೇತರಾದ ದೇವತೆಗಳು ಮನುಷ್ಯವರ್ಗದೊಂದಿಗೆ ಸವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜನರ ನಡೆನುಡಿಗಳು ಧರ್ಮಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ವಿಕೋಧವಿಲ್ಲದೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಜನರು ನಿಷ್ಕಪಟಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ನ್ಯಾಯಸಧನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಡೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸತ್ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ದೃಢಚಿತ್ತವುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದು - ತ್ರಿಕರಣಗಳಲ್ಲೂ ಶುದ್ಧರಾಗಿದ್ದರು. ಆ ಸತ್ಯಯುಗದಲ್ಲಿ, ಮನುಷ್ಯರಿಗೂ ದೇವಗಂಧರ್ವಾದಿ ತೇಜಸ್ವಿವರ್ಗಗಳವರಿಗೂ ಇದ್ದ ಅಂತರವು ಬಹಳವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ದೇವಾನುದೇವತೆಗಳು, ಮನುಷ್ಯರ ಕಷ್ಟಸುಖಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ, ತಮ್ಮ ಕಷ್ಟಸುಖಗಳಲ್ಲಿ ಅವರಿಂದ ಸಹಾಯ ಪಡೆದು ಹೀಗೆ ಕೇವಲ ಅಸ್ಯೋನ್ಯಭಾವದಿಂದ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಭರತಖಂಡದ ಜನರು ದೇವತೆಗಳೊಡನೆ ಬೆರೆದು ತಮ್ಮ ಜೀವಿತಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಸುವರ್ಣ ಯುಗದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳು ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ವೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಸುರಿಸಿ-ಲೋಕದ ಜನರಿಗೆ ಸುಖಕರ

ವಾಗಿರುವಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಗಾಳಿಬಿಸಿಲು ಮಳೆಚಳಿಗಳನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಕ್ಷೇಮದಿಂದ ಕಾಪಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಲೋಕದ ಜನರೂ ಸಹ, ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಪಡೆದ ಆ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಗಾಗಿ ಅವರನ್ನು ಕೃತಜ್ಞತಾವರ್ವಕವಾಗಿ ವಂದಿಸಿ, ಅನೇಕ ಬಗೆಯಿಂದ ಅವರ ಉದಾರಭಾವವನ್ನು ಹೊಗಳಿಕೊಂಡು, ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿಗಳ ರೂಪದಿಂದ ಪುನಃ ಅವುಗಳ ಸತ್ವಾಂಶವನ್ನು ದೇವತೆಗಳಿಗೇ ಸಮರ್ಪಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದರಿಂದ ಸುಪ್ರೀತರಾದ ದೇವತೆಗಳು ಮತ್ತೆ ಒಂದಕ್ಕೆ ಹತ್ತರಷ್ಟು, ನೂರರಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ಪ್ರತಿಫಲಕೊಟ್ಟು ತಮ್ಮ ಆರಾಧಕರನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ಬಹುಕಾಲ ನಡೆದುಬಂದಿತು.

ಮುಂದೊಂದುವೇಳೆ ದಕ್ಷಪ್ರಜೇಶ್ವರನು ಅಧಿಕಾರ ನಡೆದಿಂದ ಕೊಬ್ಬಿ, ತನ್ನ ಅಳಿಯನಾದ ಪರಶಿವನೊಂದಿಗೆ ದ್ವೇಷಮಾಡಿದನು. ಆ ದ್ವೇಷಸಾಧನೆಯು ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ. ತಾನುಮಾಡಿದ ಒಂದು ಮಜ್ಜಾಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಮುದ್ದಿನ ಮಗಳಾದ ದಾಕ್ಷಾಯಣೀ ದೇವಿಯನ್ನೂ ಅಳಿಯ ಶಿವನನ್ನೂ ಆಹ್ವಾನಿಸುವುದು ಕೂಡ ಆತನಿಗೆ ಸಹನೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆತನ ಈ ಮಜ್ಜಾ ಸ್ವಭಾವವು ಪರಶಿವನ ಗಮನಕ್ಕೆ ತರಲ್ಪಟ್ಟಿತಾದರೂ ಮಹಾನುಭಾವನೂ ಆತ್ಮಚಿಂತಾಮಗ್ನನೂ ಆದ ಆತನು ಅದನ್ನು ಮಾನಸಿಕಮಾಡಿ, ದಕ್ಷನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಉದಾಶೀನ ಭಾವವನ್ನು ವಹಿಸಿ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟನು. ಆದರೆ ಇದು ಆತನ ಪತ್ನಿಯಾದ ದಾಕ್ಷಾಯಣೀ ದೇವಿಗೆ ಸಹನೆಯಾಗದೆ, ತಮ್ಮ ತಂದೆಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆವ ಯಾಗಕ್ಕೆ ಆಹ್ವಾನ ಬಾರದಿದ್ದರೂ ತಾನು ಹೋಗುವುದು ಅಪರಾಧವಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದು, ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿಬರಲು, ಪರಶಿವನನ್ನು ಕಾಡಿಬೀಡಿ ಸೀಡಿಸಿ ಎಂತೂ ಅನುಮತಿ ಪಡೆದಳು. ಕರೆಯದವರ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವುದರಿಂದ ಆಗುವ ಪರಿಣಾಮವೇನೆಂಬುದನ್ನು ಕುರಿತು ಬಹುಬಗೆಯಿಂದ ಹೇಳಿದ ಪರಶಿವಮೂರ್ತಿಯ ಮಾತುಗಳು ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ ಕೊನೆಗೆ ಶಿವನು ಹೋಗಿಂದು ಅನುಮತಿಕೊಟ್ಟನು. ತನ್ನ ಅನುಚರರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರನ್ನೂ ಜೊತೆಮಾಡಿ ಆಕೆಯನ್ನು ದಕ್ಷನ ಯಾಗ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು.

ತನ್ನ ಪತಿಯ ಮಾತನ್ನು ಮೀರಿ ಆತನ ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ನಿರೋಧವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದುದು ಎಂತಹ ಪ್ರಮಾದಕರವಾದ ಕಾರ್ಯವಾಯಿತೆಂಬುದು ಸತೀದೇವಿಗೆ ಯಾಗಭೂಮಿಯನ್ನು ಸೇರಿದಮೇಲೆ ತಿಳಿಯಿತು. ತನ್ನನ್ನು ಬಳಿಗೆ ಕರೆದು ಆದರಿಸಿ ತನ್ನ ಮತ್ತೆ ಪತಿಯ ಕ್ಷೇಮಸಮಾಚಾರವನ್ನು ವಿಚಾರಿಸುವನೆಂದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಆಕೆಯ ತಂದೆಯು, ತನ್ನ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿಯೂ ನೋಡಲಿಲ್ಲ. ಮಹಾ ಧೂರ್ತನಾಗಿದ್ದ ಅವನ ಭಯದಿಂದ ವಾಕ್ಪಾಯಣಿಯ ತಾಯಿ ಅಕ್ಕತಂಗಿಯರು ಮುಂತಾದ ಸ್ತ್ರೀಜನವು ಸಹಾ ಆಕೆಯ ಕಡೆ ಸುಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ವಾಕ್ಪಾಯಣೀ ದೇವಿಯು ಹೀಗೆ ಅಪಮಾನಿತಳಾದ ತರುವಾಯ, ಅಲ್ಲಂದ ಹೊರಟು ಪುನಃ ತನ್ನ ಪತಿಯ ಬಳಿಗೆ ಮೋಗಲಿಕ್ಕಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಅಲ್ಲೇ ನಿಲ್ಲಲಿಕ್ಕಾಗಲೀ ತೋರದೆ, ಮುಂದೇನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಾ ಸ್ವಲ್ಪದೂತ್ತು ನಿಂತುಕೊಂಡಿರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ, ಮಹಾದುರ್ಮತಿಯಾದ ದಕ್ಷನು, ಶಿವನಿಗೆ ಯಜ್ಞಭಾಗವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕಾದ ಸಮಯವು ಬಂದಾಗ ಆತನನ್ನು-‘ಸ್ಮಶಾನವಾಸಿ, ವಸ್ತುಧಾರಿ, ಭಕ್ಷುಕ’ ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಹಲವು ಬಗೆಯಿಂದ ನಂದಿಸ ತೊಡಗಿದನು. ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ತಂದೆಯಿಂದಲೇ ಆಗುತ್ತಿದ್ದ ತನ್ನ ಪತಿನಿಂದೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಹಿಸಲಾರದೆ, ಪತಿವ್ರತಾ ಶಿರೋಮಣಿಯಾದ ಆ ಸತೀದೇವಿಯು ತನ್ನ ಯೋಗ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ದೇಹದಲ್ಲಿನ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಪ್ರಜ್ವಲನಗೊಳಿಸಿ, ಅದರಿಂದಲೇ ತನ್ನ ಭೌತಿಕ ಕಳೇಬರವನ್ನು ದಹಿಸಿಬಿಟ್ಟಳು. ಯಜ್ಞಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಹಾಹಾಕಾರವೆದ್ದಿತು. ದೇವಿಯೊಂದಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದ ಶಿವಾನುಚರರು ತಮ್ಮ ಸ್ವಾಮಿಯ ಬಳಿಗೈದಿ ನಡೆದುಹೋದ ಅನಾಹುತವನ್ನು ಕುರಿತು ವಿಚ್ಛಾಪಿಸಿಕೊಂಡರು. ಶಂಕರಮೂರ್ತಿಯು ಆ ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಕಾಲುದ್ರವಂತೆ ಘಡಿಘಡಿಸಿ ರೋಷಾನೇಶದಿಂದ ನೆಲವನ್ನಪ್ಪಳಿಸಲು ವೀರಭದ್ರನೆಂಬ ಭಯಂಕರ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಂದು ಉದ್ಭವಿಸಿ, ಯಾಗಭೂಮಿಗೆ ನಡೆದು ಕೇಡಿನಾದ ದಕ್ಷಪ್ರಜೇಶ್ವರನನ್ನು ಧ್ವಂಸಮಾಡಿಬಿಟ್ಟನು. ಯಜ್ಞವೂ ಆದ ರೊಂದಿಗೇ ಅಂತ್ಯವಾಗಿ ಹೋಯಿತು.

ಅಸೋನೈ ದಾಂಪತ್ಯದಿಂದ ಕ್ಷಣಕಾಲವೂ ಅಗಲದೆ ಒಂದುಗೂಡಿರುತ್ತಿದ್ದ ವಾಕ್ಪಾಯಣೀ ಪರಶಿವರ ಸಂಸಾರವು ಹೀಗೆ ಅಂತ್ಯವಾದುದರಿಂದ

ಪರಶಿನನು ಮುಂದೆ ಸಂಸಾರ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ನಿರಾಶನಾದನು. ಮನಸ್ಸು ಮೈ ರಾಗ್ಯಭಾವವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿತು. ಉತ್ಸಾದವು ಕುಗ್ಗಿತು. ಏಕಾಂತವಾಸ ವೇ ಮೇಲೆನ್ನಿಸಿತು. ಒಡನೆ ಕೈಲಾಸ ಗೃಹವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಹಿಮಾಲಯದ ತಪ್ಪಲಿನ ಪ್ರದೇಶವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ, ನಿರ್ಜನವಾದೊಂದು ಗಹವಾದ ಕಾ ಡಿನ ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ತಪೋನಿರತನಾಗಿ ಕುಳಿತನು. ಬಿತ್ತೇಂದ್ರಿಯ ಸಾರ್ವಭೌಮನಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಇಚ್ಛೆಗೊಂಡು ತಪೋನಿರತನಾಗಿ ಅಂತರ್ಮುಖನಾಗಿ ಕುಳಿತವೇಳೆ, ಇನ್ನು ಅದನ್ನು ಭಂಗಗೊಳಿಸಿ ಆತ ನನ್ನು ಎಚ್ಚರಗೊಳಿಸಲು ಯಾರಿಂದ ಸಾಧ್ಯ!—

ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಪ್ರಾರಂಭದಿಂದಲೂ ದೇವತೆಗಳೂ ದೈತ್ಯರಿಗೂ ಬೆಳೆದುಬಂದಿದ್ದ ದ್ವೇಷಭಾವವು ಅತಿ ಉತ್ಕಟವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿತು. ಬಲಿಯೇ ಮುಂತಾದ ದೈತ್ಯ ಚಕ್ರೇಶ್ವರರು, ಅಪಾರ ಸೈನ್ಯಸಮೇತರಾಗಿ ಸ್ವರ್ಗ ರಾಜಧಾನಿಯಮೇಲೆಯೇ ದಂಡೆತ್ತಿ ನಡೆದು, ಇಂದ್ರಾದಿ ಲೋಕ ಪಾಲಕರನ್ನು ಪರಿವರಿಯಿಂದ ಬಾಧಿಸತೊಡಗಿದರು. ಪಾತಾಳಮುಸುಗಳೂ ಗಿದ್ದ ಈ ದಾಸವರ ಪ್ರಾಬಲ್ಯವು ಸ್ವರ್ಗಲೋಕ ಮರ್ತ್ಯಲೋಕಗಳೆಲ್ಲೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿ ತ್ರಿಲೋಕಾಧಿಪನಾದ ದೇವೇಂದ್ರನ ಆಧಿಪತ್ಯವು ನಾಮಾವಶೇಷ ವೆನ್ನಿಸುವ ಮಸ್ಥಿತಿಗೇಯಿತು. ಮೂರುಲೋಕದ ವೃಜಿಗಳೂ ಹಾಪಾ ಕಾರ ಮಾಡಸಾಗಿದ್ದರು. ದಾಸವನರ್ಗದ ಕೈಯು ಹಾಗೆ ಮೇಲೆನ್ನಿಸಿ, ಮೂರು ಲೋಕವೂ ತಲ್ಲಣಗೊಂಡಿದ್ದ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಮುಚಿ ಎಂ ಬೊಬ್ಬ ದಾಸನನ ಮಗನಾದ ತಾರಕಾಸುರನು, ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಶಾಶ್ವತಗೊಳಿಸಬೇಕೆಂದ್ವ ಸ್ಥಿರಸಂಕಲ್ಪಮಾಡಿದನು. ದಾಸ ವರ ಚಕ್ರಾಧಿಪತ್ಯವು ಚಿರಬೇನಿಯಾಗಬೇಕಾಗಿದ್ದರೆ, ದಾಸನ ಮುಖ್ಯನಾದ ತಾನು ಜರಾಮರಣ ರಹಿತನಾಗಿರಬೇಕಾದುದು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕವೆನ್ನಿಸಿತು. ಒಡನೆ ಪಿತಾಮಹನಾದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿ ಅಂತಹ ಅಪಾರ್ಥಿಕ ವರವನ್ನೊಂದನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ, ತಪೋನಿರತನಾಗಿ ಕುಳಿ ತನು. ಮಹಾ ಬಲಿಷ್ಠನೂ ತೇಜಸ್ವಿಯೂ ಆದ ತಾರಕನ ತಪಸ್ಸು ಏನ ದಿನಕ್ಕೆ ಉಗ್ರತರವಾಗತೊಡಗಿತು. ಆ ತಪೋಜ್ವಾಲೆಗೆ ಮೂರು ಲೋಕ ವೂ ತಲ್ಲಣಿಸಿಹೋಯಿತು. ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳಾದರೂ ಮಹಾ ದು

ರುಳನಾದ ಈ ದೈತ್ಯನು, ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ದಾನವಾಂತಕನಾದ ವಿಷ್ಣು ಮೊಬ್ಬನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಮಿಕ್ಕ ಇಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಯಾರನ್ನು ಕೂರಿತು, ಇಷ್ಟು ಅಗಾಧ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವನೋ, ಅತನನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷೀಕರಿಸಿ ಕೊಂಡು ಏನು ವರವನ್ನು ಬೇಡಲಿರುವನೋ ? ಅದರಿಂದ ಲೋಕದಮೇಲೆ ಮತ್ತಾವ ಅನಿಷ್ಟವೊದಗಲಿರುವುದೋ ? ಎಂದು ಮಹಾಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತರಾಗಿ ದ್ದರು. ತಾರಕಾಸುರನು ಹೀಗೆ ಬಹು ಕಾಲಗಳವರೆಗೆ ಮಾಡಿದ ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ, ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ ಬಂದು-‘ವ ಗೂ ತಾರಕಾ, ಕಠಿಣ ವಾಕ್ಯಂ ಸಂಸ್ಥಾನಿಂದ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ನೊಂದಿರುವೆ. ನಿನ್ನ ಈ ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ ನಿನ್ನ ಇಷ್ಟಾರ್ಥವನ್ನು ಪೂರೈಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಇಗೋ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ನಿನಗೆ ಸಂತೋಷತೋರುವ ವರಗಳನ್ನು ಬೇಡಿಕೊ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ’ ಎಂದು ನಡೆದನು.

ತಾರಕಾಸುರನಿಗೆ ಪರಮಾನಂದವಾಯಿತು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಿ-‘ಪ್ರಭೋ ಪಿತಾಮಹ, ನೀನು ನನ್ನಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಠೆಯವಾಗಿಯೂ ಮುಕ್ತಿಯವನಾಗಿರುವ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಅಮರತ್ವವನ್ನು ದಯೆಪಾಲಿಸು. ನಾನು ಎಂದಿಗೂ ಸಾಯದಿರುವಿಕೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ-ಯಾರಿಗೂ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸೋಲದಿರುವಿಕೆಯನ್ನೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸು’ ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡನು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ-‘ಎಲೈ ಅಮರೇಶ್ವರಾ, ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವರೆಲ್ಲರೂ ಸತ್ತೀತೀರಬೇಕೆಂಬ ನಿಧನಿಯಮವಿರುವುದನ್ನು ನೀನು ಅತಿಲ್ಲವೆ ? ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಅಮರತ್ವವನ್ನು ಕೊಡಲು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾದೀತು ? ಇಂತಹ ಅಸಾಧ್ಯ ವರಗಳನ್ನೇಕೆ ಕೇಳುತ್ತಿರುವೆ ! ಎಂದನು. ಅವನಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನ ಮಾತು ತಪ್ಪೆನ್ನುವೆಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರ ಕೊಡುವುದೂ ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಅದರ ಇಷ್ಟಕಾಲ ಘೋರವಾದ ತಪಸ್ಸುಮಾಡಿದವರ ಸಾರ್ಥಕ್ಯವೇನು ? ದೈತ್ಯಶಂಕರನಾದ ತಾನು ಚಿರಜೀವಿಯಾಗಿರದಿದ್ದರೆ, ಅವರ ಅಧಿಪತ್ಯವಾದರೂ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ನೆಲೆಗೊಂಡೀತು !’ ಎಂದು ಮಹಂತಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿಕೊಂಡು, ಬ್ರಹ್ಮದೇವನನ್ನು ಕೂರಿತು-‘ಪಿತಾಮಹ ನನಗೆ ಅಮರತ್ವವನ್ನು ಕೊಡಲಾಗದಿದ್ದಲ್ಲಿ, ಮತ್ತೊಂದು ವರವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸು. ನಾನು ಪರಶಿವನ ಔರಸ ಪುತ್ರನಿ

ಗಲ್ಲದೆ ಮತ್ತಾರಿಗೂ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸೋಲಿದಿರುವಂತಹ ಅಜೇಯತ್ವವನ್ನಾದರೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸು. ಅವನಿಂದಲ್ಲದೆ ಮತ್ತಾರಿಂದಲೂ ನನಗೆ ಮರಣವಾಗದಿರಲಿ' ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡನು.

ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು 'ತಥಾಸ್ತು' ಎಂದು ನುಡಿದು ತನ್ನ ಲೋಕವನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದನು. ತಾರಕನು-“ಇನ್ನು ತನಗೆ ಎದುರಾಗುವ ಧೀರನಾರು?” ಎಂದು ಆರ್ಭಟಿಸುತ್ತಾ, ತನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತರೂ ಆಪ್ತರೂ ಅದ ದಾನವ ಶ್ರೇಷ್ಠರನ್ನು ಕುರಿತು ತನ್ನ ವಿಜಯವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಬಹು ಅಟ್ಟಿ ಹಾಸದಿಂದ ತಿಳಿಸಿದನು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಅವರು-“ಅಯ್ಯಾ ದೈತ್ಯಲೇಖ ರನೇ, ನಮ್ಮ ಮಂದದ ಮೇಲೆಲ್ಲೆಯನ್ನು ಕೋರಿ ನೀನು ಕೈಕೊಂಡು ನೆರೆವೇರಿಸಿದ, ಈ ಆಗಾಧ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ, ಮಹಾವೀರಿಯಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಅಭಿನಂದಿಸುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ, ಮಹಾಸೇವನ ಆತ್ಮಜನಿಂದ ಮಾತ್ರವೇ ನಿನಗೆ ಮರಣವಾಗಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡದ್ದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಆಶಯವೇನೆಂಬುದು ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಸಾಂಬರಮಹಾಯುಧವು ಕೂಲಸ್ವಾಮಿಯಲ್ಲವೇ? ಆತನ ಪುತ್ರನು ನಿನ್ನನ್ನು ನಿನ್ನ ಬಹುಮಾನದ ಸಡವಳಿತದ ದೈತ್ಯ ಸಂತತಿಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದೆಂದರೆ ಅರ್ಥವೇನು? ನಮ್ಮ ಕುಲದೈವವನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಂಪಾದನೆಮಾಡುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಆತನೊಂದಿಗೆ ದ್ವೇಷಸಾಧನೆ ಮಾಡಬಹುದೇ?” ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರು. ಆಗ ತಾರಕಾ ಸುರನು-“ಕೇವಲ ಮಿತ್ರವರ್ಯರೇ, ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು-ಎಲೈ ತಾರಕನೇ ನಿನಗೆ ಅನುರತ್ನವನ್ನು ಕೊಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ನಿನಗೆ ಮಂಗಳಕರವೆನ್ನಿಸುವ ಮತ್ತಾವುದಾದರೊಂದು ವರವನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳೆಂದನು. ಆಗ ನಾನು ಹೀಗೆ ಯೋಚಿಸಿದೆನು. ಪರಶಿವನು, ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯಾದ ದಾಕ್ಷಾಯಣೀ ದೇವಿಯು ನಷ್ಟನಾದದ್ದರಿಂದ ಲೋಕಗಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಸಿರಾಸೆಯನ್ನು ವಹಿಸಿ, ತೀರ್ಥ ವಿರಕ್ತಭಾವದಿಂದ ಹಿಮಾಲಯದ ತಟದಲ್ಲಿ ತಪೋನಿರತನಾಗಿ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟಿರುವನು. ಆತನನ್ನು ಆ ಧ್ಯಾನಸಮಾಧಿಯಿಂದ ಬಹಿರ್ಮುಖ ನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಸುವುದಾಗಲೀ, ಅಥವಾ ಆತನು, ದಾಕ್ಷಾಯಣೀ ದೇವಿಯಂತಹ ಮನೋಹಾರಿಣಿಯಾದ ಪತ್ನಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಪುನಃ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಪತ್ನಿಯಾಗಿ ವರಿಸುವುದಾಗಲೀ, ಹಾಗೆಂದು

ವೇಳೆ ವರಿಸಿದ ಕಾಲಕ್ಕೂ, ಅವರ ಉವರದಲ್ಲಿ ಪುತ್ರನು ಉದಯಿಸಿ ಅವನು ದೇವಸೈನ್ಯವನ್ನು ನಡೆಯಿಸಿದ ಕಾಲಕ್ಕಲ್ಲವೆ ನಾನು ಅವನಿಂದ ಜಯಿಸಲ್ಪಡತಕ್ಕದ್ದು. ಇದು ಅಸಂಭವವೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಒಂದುವೇಳೆ ಸಂಭವಿಸುವುದೆನ್ನಬಹುದಾದರೂ ಅದು ಈ ಕಲ್ಪದ ವಿಚಾರವಾಗಲಾರದು. ಹೀಗೆ ದೀರ್ಘಾಯೋಚನಮಾಡಿ, ಅಷ್ಟಕಾಲದವರೆಗಂತೂ ವಾನವಸೈನ್ಯವು ನನ್ನ ಅಧಿಪತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಜೇಯವಾಗಿರುವುದಲ್ಲವೆ? ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿದ್ದೇನೆ' ಎಂದು ನುಡಿದನು.

ತಾರಕಾಸುರನ ಆ ವಾರ್ತೆಯು ವಾನವರಿಗೆಲ್ಲರಿಗೂ ಪರಮಾನಂದವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿತು. ತಮ್ಮ ಕುಲದ ವೇಲೈಗಾಗಿ ಆತನು ಸ್ವಯಂ ಸಂಶ್ರಮದಿಂದ ಅಷ್ಟಮಟ್ಟಿನ ಸ್ವಾರಸ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದುದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅತಿಶಯ ಸೌಭಾಗ್ಯಪ್ರದವೆನ್ನಿಸಲು, ಎಲ್ಲರೂ ಮುಖೋತ್ತಮಗಳನ್ನು ನಡೆಯಿಸಿ, ಆ ನಮುಚಿ ಕುಮಾರನಿಗೆ ವಾಸವಸೈನ್ಯದ ಸರ್ವಾಧಿಪತ್ಯವನ್ನೂ ವಹಿಸಿದರು. ತಾರಕಾಸುರನು, ದೈತ್ಯರನ್ನೆಲ್ಲನು ಮಹಾ ಪರಾಕ್ರಮಿಯಾದುದರಿಂದ ಯಾರ ಲಕ್ಷ್ಯವೂ ಇಲ್ಲವೆ, ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಮುಷಿಮುನಿಗಳನ್ನೂ, ಮಾನವ ಕುಲವನ್ನೂ ಚಿತ್ರವಿಚಿತ್ರ ಹಿಂಸೆಗಳಿಂದ ಬಾಧಿಸುತ್ತಾ, ತ್ರಿಲೋಕಕಂಟಕನಾಗಿದ್ದನು.

ಅಧ್ಯಾಯ ೨.

‘ಜನನ-ಬಾಲ್ಯ-ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ.’

ಪರಶಿವನು ತೀವ್ರತರ ವಿರಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೈಕೊಂಡು ತಪೋನಿರತನಾಗಿ ಕುಳಿತ. ಬಿಟ್ಟುದರಿಂದ ತಾರಕಾಸುರನಿಗೆ ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ತನ್ನ ಮನಬಂದಂತೆ ಪೀಡಿಸಲು ನಿರಾತಂಕನಾಯಿತು. ಅಪಾರಸ್ಥ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಗಿಂದರಲ್ಲಿಗೆ ದಂಡಿತ್ತಿನಡೆದು ತಪೋನಿರತರಾಗಿ ಕುಳಿತ ಮುಷಿಮುನಿಗಳನ್ನು ಹಿಂಸೆಗೊಳಿಸುವನು. ಅವರ ಆಶ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಗೋವಧೆ ಮುಂತಾದ ಅಕುಚಿ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಡೆಯಿಸಿ ಅಪವಿತ್ರಗೊಳಿಸುವನು. ಆಶ್ರಮದ ಪುಷ್ಪ

ಫಲಭರಿತನಾದ ಲತೆಗಳನ್ನೂ ವೃಕ್ಷಗಳನ್ನೂ ಕಡಿದು ಧ್ವಂಸಗೊಳಿಸುವನು. ಸಾಧುವೃತ್ತಿಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ಕಂಡರಲ್ಲಿ ಪರಿಪರಿಯ ಕಿರುಕುಳಗಳಿಗೆ ಈಡುಮಾಡಿ, ಅವರು ವ್ಯಥೆಪಡುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಆ ದುರುಳನು ಕೋಲಾಹಲ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ನಕ್ಕು ಆನಂದಗೊಳ್ಳುವನು. ಸಾಧುಗಳ ವಾಸಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಸುಂದರವಾದ ದೇವಾಲಯ, ಮಂಟಪ, ವೃಂದಾವನ, ಕೆರೆಕೊಳ ಮುಂತಾದುವೆಲ್ಲಾ ಆ ದುರುಳನ ಕೈಗೆ ಬಿದ್ದು ನಾಶವಾಗಿ ಹೋದುವು. ಸಜ್ಜನರೂ ದೈವಭಕ್ತರೂ ಆದ ಜನರಿಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಪಶುಪಕ್ಷಿಗಳಿಗೂ ಆ ದುರುಳನಿಂದ ಕ್ಷೇಮವಿರಲಿಲ್ಲ. ಉಡುಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಗೋವುಗಳೂ, ಕಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಜಿಂಕೆ ಮೊಲ ನವಿಲು ಅಳಿಲು ಮುಂತಾದ ಸಾಧು ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ಅವನ ಹಾವಳಿಯಿಂದ ಉಳಿಗಾಲಿಲ್ಲದೆ ನಾಶಹೊಂದುತ್ತಿದ್ದುವು. ಮದೋನ್ಮತ್ತನಾದ ತಾರಕಾಸುರನ ಹಾವಳಿಯು ಅಪರಿಮಿತವಾಯಿತು.

ಲೋಕಪಾಲಕರಾದ ದೇವತೆಗಳಾದವುಗಳು ಅವನ ಬಾಧೆಯಿಂದ ಲೋಕವನ್ನು ಕಾಪಾಡುವ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಮುಂದೆ ಮುನ್ನಿಂತೆಂದು ಬ್ರಹ್ಮದೇವನಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ವೇದಿಯಿಟ್ಟರು. ಆಗ ಎಲೈ ದೇವತೆಗಳೇ, ಹಿಮಾಚಲದಲ್ಲಿ ತಪೋಪುರತನಾಗಿ ಕುಳಿತಿರುವ ಪರಿಶವನು ಶುದ್ಧರದಲ್ಲಿ ಒನಿಸುವ ಮಹಾಬಲಶಾಲಿಯಾದ ಮಗನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಅವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಸಾಧ್ಯವಿರುವುದು. ಅದುದರಿಂದ ಆತನು ಕುಟುಂಬವಂತನಾಗುವಂತೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿರಿ. ಮುಂದೆ ಎಲ್ಲಾ ಕಾರ್ಯಗಳೂ ಸುಲಲಿತವಾಗುವುವು' ಎಂದು ಹೇಳಿದಂತೆ ಒಂದು ಆಕಾಶವಾಣಿ ಕೇಳಿಸಿತು. ಅದನ್ನು ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಕೇಳಿದ ದೇವತೆಗಳು, ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಾಧಾನಗೊಂಡು, ಹಿಮಾಚಲಪ್ರಾಂತಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಅನಗಾಧಿಪನಾದ ಹಿಮವಂತನನ್ನು ಕಂಡು ವಂದಿಸಿ-ಎಲೈ ಪುಣ್ಯಶೀಲನೇ! ತಾರಕಾಸುರನ ಬಾಧೆಯು ಲೋಕದಲ್ಲೆ ಎನೆಯಿತು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದೆ. ನಾವು ಬ್ರಹ್ಮದೇವನನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲು, ಹಿಮಾಲಯದಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿರುವ ಪರಿಶವನು ಕುಟುಂಬಿಯಾಗುವಂತೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿರಿ. ಆತನ ಔರಸ ಪುತ್ರನಿಂದಲೇ ತಾರಕನು ವಧ್ಯನಾಗತಕ್ಕವನೆಂದು ಬ್ರಹ್ಮನ ವರವಿರುವುದು' ಎಂದು ಆಕಾಶವಾಣಿಯಾಗಿವೆ. ಈಗ ನೀನು,

ಪರಶಿವನಿಗೆ ಪತ್ನಿಯಾಗಲು ಯೋಗ್ಯಳಾದ ಒಬ್ಬ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕು' ಎಂದರು. ಹಿಮವಂತನು ದೇವತೆಗಳ ಆ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಕೇಳಿ, ಅದರಂತೆ ನಡೆಯಿಸಲು ಸಿದ್ಧನಾದನಾದರೂ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ತಾನು ಮಾಡಬೇಕಾದುದೇನೆಂದು ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ದೇವಗುರುಗಳಾದ ಬೃಹಸ್ಪತ್ಯಾಚಾರ್ಯರು- 'ಅಯ್ಯಾ ಹಿಮಗಿರೀಶಾ, ಪರಶಿವನು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ, ದಕ್ಷಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ದೇಹತ್ಯಾಗಮಾಡಿದ ತನ್ನ ಪತ್ನಿ ದಾಕ್ಷಾಯಣಿಯ ಅಗಲಿಕೆಯಿಂದಲೇ ತೀವ್ರನಿರಕ್ತಿಯನ್ನು ವಹಿಸಿ ಅಂತರ್ಮುಖನಾಗಿ ತಪಸ್ಸುಮಾಡತೊಡಗಿರತಕ್ಕದ್ದು. ಈಗಲೂ ನೀನು ದಾಕ್ಷಾಯಣೀ ದೇವಿಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿ, ಅಕೆಯನ್ನು ಮಗವಾಗಿಸಬೇ. ಮುಂದೆ ಆಕೆಯೇ ಪರಶಿವನನ್ನು ಸೇವಿಸಿ ಆತನ ಅನೇಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರವಾಗಿ ಪತ್ನಿಯಾಗುವಳು. ತರುಣಾಯ ಇತರ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗಿಲ್ಲವೂ ಮಲಗತಕ್ಕಾಗಿ ನೆರೆನೇರುವುವು' ಎಂದು ನುಡಿದರು. ಈ ಮಾತು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮುಕ್ತವೆಂದು ತೋರಿತು. ನೆರೆದ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ 'ಶುಭಮಸ್ತು ದೇವೇಶ ಭಗವೋಕು' ಎಂದರು. ಹಿಮವಂತನು ಅದೇಶದ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಎತ್ತರಿಸುವಂತೆನಾಗಿ, ಕೆಲವುಕಾಲ ದಾಕ್ಷಾಯಣೀ ದೇವಿಯನ್ನು ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಿ, ಅನೇಕ ಬಗೆಯಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡನು. ಏಕನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಮಾಡಿದ ಆತನ ಪೂಜೆಯು ಫಲವಾಯಿತೆನೆಯಿತು. —ತಪಸ್ಸು ಸಾರ್ಥಕವಾಯಿತು. ದೇವಿಯು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಳಾಗಲು- ಹಿಮವಂತನು ಪತ್ನಿಯೊಂದಿಗೆ ನವಸ್ಮಾರಮಾಡಿ-ತಾಯೀ ದೀನನಾದ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಲೋಕಜನನಿಯಾದ ನೀನೇ ಪುತ್ರೀಸ್ವರೂಪದಿಂದ ಅವತಾರಮಾಡಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಅನಂದಗೊಳಿಸಬೇಕು' ಎಂದು ವಿನಯ ವಿಧೇಯತೆಗಳಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನು. ದೇವಿಯೂ, ಮಹಾದೇವನನ್ನಗಲಿ ಬಹುಕಾಲವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ, ಭವಿಷ್ಯದ್ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನೆಲ್ಲ ಜ್ಞಾನದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ತಿಳಿದು-ತನ್ನ ಅವತಾರಕ್ಕೆ ಅದು ಯೋಗ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವೆಂದುಕೊಂಡು- 'ತಥಾಸ್ತು' ಎಂದು ನುಡಿದು ಅಂತರ್ಧಾನವಾದಳು.

ಹಿಮವಂತನ ಪತ್ನಿ ಮೇನಕಾದೇವಿಯು, ಮುಂದೊಂದು ಶುಭದಿನದ ಶುಭಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಗರ್ಭ-ಧಾರಣೆ ಮಾಡಿದಳು. ಆ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶಿವಪತಿಯಾದ ದಾಕ್ಷಾಯಣೀ ದೇವಿಯು ಪರಿಶ್ರೇಷ್ಠತನವು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ದಿನದಿನ

ಕೂೞು ಶುಕ್ಲ ಸಕ್ಷದ ಚಂದ್ರಕಳೆಯಂತೆ ಬೆಳೆದು ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಮಹಾ ತೇಜಸ್ವಿಯಾದ ಆ ಗರ್ಭವು ವೃದ್ಧಿಹೊಂದುತ್ತಿದ್ದಂತೆಲ್ಲಾ, ಮೇನಕಾ ದೇವಿಯೂ ಕಳೆಯೇರುತ್ತಿದ್ದಳು. ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ತ್ರಿಪಳಗಳಡಗಿದುವು. ಗತಿ ಮಂದವಾಯಿತು. ಉದರಭಾಗವು ಸ್ಥೂಲವಾಗತೊಡಗಿತು. ಹೊಸಹೊಸ ಬಯಕೆಗಳು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವಿಸತೊಡಗಿದುವು. ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶಿವನ ಅರ್ಧಾಂಗಿಯೇ ಗರ್ಭಸ್ಥಳಾಗಿರುವಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಹೇಳಬೇಕಾದದೇನು? ಮೇನಕಾದೇವಿಯ ಮನಸ್ಸು ಸದಾ ಭಕ್ತಿಶ್ರದ್ಧೆಗಳಿಂದ ಶಿವಾಚಾರ್ಯನ, ಭಗವದ್ಭಾಸನ, ಶಿವಧ್ಯಾನ ಮುಂತಾದುವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಚ್ಚಿಗೊಳ್ಳುವುದಾಯಿತು. ಪ್ರಾಪಂಚಿಕವಾದ ತಿಂಸುಲುಣಿಸುಗಳಲ್ಲೂ, ನಗೆನೋಟಗಳಲ್ಲೂ ಉಡಗೆ ತೊಡಿಗೆಗಳಲ್ಲೂ ಬೇಸರತೋರಿತು. ಮನಸ್ಸು ಯಾವಾಗಲೂ ನಿರಕ್ತಭಾವ ವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ-ಸ್ವಸುಖದ ಮೇಲೆ ಗವನಗಲ್ಲದೆ, ಸದಾ ಲೋಕಕ್ಷೇಮ, ವನ್ನೇ ಕುರಿತು ಗಮನಿಸುವುದಾಯಿತು. ಲೋಕಮಾತೆಯಾದ ಅನ್ನಪೂರ್ಣಾ ದೇವಿಯನ್ನೇ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದ್ದ ಮೇನಕೆಗೆ ಇಂತಹ ಶುಭೇಚ್ಛೆಗಳುಂಟಾದುದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನು?

ಹೀಗೆ ಆ ಪುಣ್ಯಗರ್ಭವು ನವಮಾಸಗಳು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಬೆಳೆದು, ಮುಂದೊಂದು ಶುದ್ಧಸಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ಕನ್ಯಾಶಿಶುವು ಜನನವಾಯಿತು. ಹಿಮ ವಂತನು ಸ್ವಸವ ಗೃಹದಲ್ಲಿಯೆ ಆ ಶಿಶುವನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿ, ತನ್ನ ಜನ್ಮವೂ ವಂಶವೂ ಪಾವನವಾಯಿತೆಂದುಕೊಂಡು ಪರಮಾನಂದಭರಿತನಾದನು. ಶ್ರೀ ದಾಕ್ಷಾಯಣೀ ದೇವಿಯೇ ಶಿಶುರೂಪಿನಿಂದ ಅವತರಿಸಿದ್ದಾಳೆಂಬ ಸಂಗತಿಯು ಆತನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಗೊಂಚರವಿದ್ದರೂ, ಭಗವನ್ಮಾಯೆಯಿಂದ ಮರೆವುಂಟಾಗಿ ಸಂತಾನವ್ಯಾಮೋಹವು ಉದಯವಾಗಿ, ಶಿಶುವು ತನ್ನದು-ತನ್ನ ತನುಸಂಭೂತವಾದುದು ಎಂಬ ಮುಂತಾದ ಭಾವಗಳು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿದುವು. ಹೀಗೆ ತನ್ನದೆಂಬ ಅಭಿಮಾನವು ಉತ್ಪನ್ನವಾದೊಡನೆಯೇ ಗಿರಿರಾಜನು, ಶಿಶುವಿಗೆ ಚಾತಕಮಾರ್ಗಗಳಿಲ್ಲವೂ ತನ್ನ ಪದವಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಬಹು ಅಟ್ಟಹಾಸದಿಂದಲೇ ನಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಉದ್ದೇಶಿಸಿದನು. ಹಿಮವಂತನ ಆ ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿ ಅಂದು ಸಕ್ಕರೆಯು ಬಂಡಿಬಂಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಬೀರಿ ಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ನಗರವೆಲ್ಲವೂ ತಳೆರತೋರಣಾದಿಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾಗಿ.

ಪ್ರಕಾಶಿಸತೊಡಗಿತು. ಮಂಗಳ ವಾದ್ಯಗಳೂ, ಭೂಸುರರ ವೇದಮಂತ್ರಗಳೂ ಸುಮಂಗಲೆಯರ ದಿವ್ಯಗೀತೆಗಳೂ ಕರ್ಣಾನಂದಕರವಾಗಿರಲು ಹಿಮವಾ ರಾಜನು ನಾಮಕರಣ ಮಹೋತ್ಸವವನ್ನು ನಡೆಯಿಸಿ ನೆರೆದ ಬಂಧು ಬಾಂಧವರಿಗೂ ಆಪ್ತೇಷ್ಟರಿಗೂ ಪರಿವಾರ ಜನಕ್ಕೂ ಮೃಷ್ಟಾನ್ನ ಭೋಜನಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ತಣಿಸಿದನು. ಸುಮಂಗಲೆಯರು ಆ ದಿನ ರಾತ್ರಿ ಶಿವಾನುರೂಪೆಯಾದ ಆ ಶಿಶುವನ್ನು ರತ್ನಖಚಿತವಾದ ತೊಟ್ಟಿಲಲ್ಲಿಟ್ಟು, ಜೋಗುಳವನ್ನು ಪಾಡಿ ಪರ್ವತ ರಾಜರಾಜೇಶ್ವರನಾದ ಹಿಮಾಚಲಾಧಿಪನ ಪುತ್ರಿಯಾದ ಆ ಶಿಶುವನ್ನು 'ಪಾರ್ವತಿ' ಎಂದು ಕರೆದರು. ಮತ್ತೊಬ್ಬ ವೃದ್ಧ ಸುಮಂಗಲೆಯು ಶಿಶುವಿನ ದೇಹಚ್ಛಾಯಿಯು ಉಜ್ವಲವಾದ ಜ್ಯೋತಿಯಂತೆ ಕಾಂತವಾದುದಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಅದನ್ನು 'ಗೌರಿ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆದು ಒಂದೆ ಬಾರಿ ತೊಟ್ಟಿಲನ್ನು ತೂಗಿದಳು. ಮತ್ತೊಬ್ಬಾ ಕೆಯು, ಆ ದಿವ್ಯಶಿಶುವನ್ನು 'ಉಮಾ' ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸಿದಳು. ಬೇರೆನಿಬ್ಬ ಸಾಧ್ವೀಯೆಯರು 'ಕಾತ್ಯಾಯನೀ' ಎಂದು ಕರೆದು ಒಂದು ಬಾರಿ ತೊಟ್ಟಿಲನ್ನು ತೂಗಿದಳು. ಅನ್ನಿಬ್ಬರೆಯು 'ಹೈಮವತಿ' ಎಂದು ಕರೆದಳು. ಹೀಗೆ ಒಂದು ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ನಾಮಕರಣ ಮಹೋತ್ಸವವನ್ನು ನೆರೆವೇರಿಸಿ, ಪ್ರತಾಪಿ ಹಿಮವಾ ರಾಜೇಂದ್ರನು, ಶಿಶುವನ್ನು ಆತಿಶಯ ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಕಾಪಾಡತೊಡಗಿದನು.

ಎಂದು ಆದಿಶಕ್ತಿ ಉಮಾದೇವಿಯು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯರೂಪವನ್ನೆತ್ತಿ ಉದ್ಭವಿಸಿದಳೋ ಅಂದು ಜಗತ್ತು ಮಹನಾನ್ಂದಗೊಂಡಿತು. ತಿಳಿಗೊಳಗಳುಳ್ಳಿದುವು. ದಿಕ್ಕುಗಳು ಸುಪ್ರಸನ್ನವಾದವು. ಗಿಡವೃಕ್ಷಗಳು ಅಕಾಲದಲ್ಲಿ ಚಿಗುರಿ-ಮೊಗ್ಗುಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿ, ಲೋಕಮಾತೆಯ ಜನನದಿಂದ ತಮಗಾದ ಅನಂದವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದುವು. ಮಂದಮಾರುತನು ಪುಷ್ಪಪರಿಮಳವನ್ನು ಎಲ್ಲಿಲ್ಲೂ ಹರಡಿದನು. ಪಶುಪಕ್ಷಿಗಳೂ ತಮಗುಂಟಾದ ಸಂತೋಷವನ್ನು ವಿವಿಧ ರೀತಿಗಳಿಂದ ಪ್ರಕಟಿಸಿದುವು. ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಕಾಂತಿಯು ಅತ್ಯಂತ ಮನೋಹರವಾಗಿರುವುದು. ಆ ಜಗದಾಚಾರ್ಯ ಅಪತಾರದಿಂದ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಶುಭವಾಗುವುದೆಂಬುದನ್ನು ಈ ಸೂಚನೆಗಳು ತಪ್ಪದೆ ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು.

ಮಾತಾಪಿತೃಗಳಾದ ಗಿರಿರಾಜ ಮೇನಕೆಯರು, ಆ ಶಿಶುವನ್ನು ಅತಿ ಶಯ ಪ್ರೇಮಾದರಗಳಿಂದ ಪೋಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾದುದೇನು ? ಶಿಶುವು ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದ ಚಂದ್ರಕಳೆಯಂತೆ ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚುಹೆಚ್ಚು ವೃಶಾಕ ಮಾನವಾಗತೊಡಗಿತು. ಮಗುವಿನ ಅಂಬೆಗಾಲು ತಪ್ಪುಹೆಜ್ಜೆಗಳೂ, ಜೊಲ್ಲು ಸರಿಸಿಕೊಂಡು, ಮುದ್ದುಮುದ್ದಾಗಿ ಆಡುವ ಶೊದಲ್ಪುಡಿಗಳೂ, ಆ ಮಾತಾಪಿತೃಗಳನ್ನು ಮಹದಾನಂದ ಶರಣಿಯಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರನ್ನಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಆ ಬಾಲಿಕೆಯ ವಿವಿಧ ಬಾಲಲೀಲೆಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಆ ದೇವತೆಗಳು ತಮ್ಮ ಸಮಾನ ಧನ್ಯರು ಮೂರುಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಕೊಳ್ಳುವರು.

ಕ್ರಮಕ್ರಮವಾಗಿ ಬಾಲ್ಯವಯಸ್ಸು ಕಳೆಯುತ್ತಾ ಬಂತು. ಪಾರ್ವತಿಯು ಮಾತಾಪಿತೃಗಳ ಆಪ್ತಿಯನ್ನು ಸರಿಸಿ ವಿದ್ಯಾಗುರುಗಳನ್ನಾರ್ಪಿಸಿ ಸಂಗೀತ ಸಾಹಿತ್ಯಾದಿ ಕುಶಲಕಲೆಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡತೊಡಗಿದಳು. ಪೂರ್ವಜನ್ಮ ಸಂಸ್ಕಾರವೋ ಎನ್ನುವಂತೆ, ಯಾವ ಕಲೆಯನ್ನೂ ಒಲವಿ ಒಮ್ಮೆ ಕೇಳಿದಳೆಂದರೆ ಅದು ಒಡನೆಯೇ, ಆಕೆಯ ಮಾನಸಸ್ಪರ್ಶಿಯಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿ ಮೋಗುವುದು. ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲದಲ್ಲೇ ನಾಟಕಾಂತ ಸಾಹಿತ್ಯ ಭಾಗವನ್ನೂ ಅಭ್ಯಸಿಸಿ ಪಾರ್ವತೀದೇವಿಯು ತನ್ನ ವಿದ್ಯಾಪ್ರಾಧಿಮೆಯಿಂದ ಹಿಮವಂತರಾಜನಿಗೆ ಪರಮಾಶ್ಚರ್ಯವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿದಳು. ಸಂಗೀತ ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿಂತೂ ಆಕೆಗೆ ಸಮಾನರಾದವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲವೆಂಬಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿನ ಪಾಂಡಿತ್ಯವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು. ಕೋಗಿಲೆಯನ್ನು ನಾಚಿಸುವ ಆಕೆಯ ಕಂಠಸ್ವರವೂ, ನೀಣಾ ಮತ್ತು ವೇಣು ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ನುಡಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಆಕೆಗಿದ್ದ ಪ್ರಾಧಿಮ್ಯವೂ ಅನ್ಯಾದೃಶವಾಗಿದ್ದವು. ಇನ್ನು ಬಾಲ್ಯತಳೆಯ ಯೌವನದ ಪ್ರಾರಂಭದೊಳೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಆಕೆಯ ದೇಹ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನೂ, ವಾಚಾಧ್ಯಾಯವನ್ನೂ, ತಾರುಣ್ಯಲಾವಣ್ಯಾದಿಗಳನ್ನೂ, ವಿನಯ ವಿಧೇಯತೆಗಳನ್ನೂ, ಆಕೆಯ ಹೃದಯ ಮಾರ್ದವವನ್ನೂ, ಭೂತದಯೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಾದಿಗಳನ್ನೂ ಪರ್ವತಲೆಗಳೆಸುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವು. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ವಸ್ತುಗಳೆಂಬುವು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಏನೇನಿರಬಹುದೋ ಅವುಗಳ ಸತ್ಪ್ರಸಾರವನ್ನೂ ಏಕತ್ರ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ, ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನು ಈ ಅವೂರ್ವ

ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವನೋ ಎಂಬಂತಿದ್ದಿತು. ಆಕೆಯ ವಿದ್ಯಾ ವಿಸಯ ಸಂಪನ್ನತೆಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಮಾತಾಪಿತೃಗಳು, ಆ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಹೆತ್ತು ತಮ್ಮ ಕುಲಕೋಟಿಯೆಲ್ಲವೂ ಉದ್ಧಾರವಾಯಿತು ಎಂದು ಪರಮಾ ನಂದಗೊಂಡರು.

‘ಮದನರಾಜ.’

ಇತ್ತ ಗಿರಿರಾಜನ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವತೀದೇವಿಯು ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅತ್ತ ಪಾಶಿವನು ಧ್ಯಾನಾರೂಢನಾಗಿ ಬಹಿ ಲೋಕದ ವಿಚಾರವೇ ಇಲ್ಲದೆ ಅಂತರಂಗವಾಗಿ ತಪಸ್ಸುಮಾಡುತ್ತಾ ಇದ್ದುಬಿಟ್ಟನು. ಪಾರ್ವತೀದೇವಿಯ ಬಾಲ್ಯವ್ರಾತವು ಕಳೆದು, ಯೌವ ನಾವಸ್ಥೆಯ ಚಿಹ್ನೆಗಳು ದೇಹದ ಅಂಗಾಂಗಗಳೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣು ತ್ತಲಿದ್ದವು. ಗಿರಿರಾಜನು, ತ್ರಿಲೋಕಸಂದರಿಯಾದ ಆ ಅಪೂರ್ವ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಪವಾಹವಾಗಲಿಕ್ಕೆ, ಯಾವ ಪುರುಷರೇಷ್ವರನನ್ನು ವಿಧಾತನು ಎಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವನೋ ಎಂದು ಚಿಂತಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಪಾರ್ವತಿಯು, ಎರಳೆಯಂತೆ ವಿಶಾಲನಾದ ತನ್ನ ನೇತ್ರಗಳಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಸಿ ಯಾವ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಯಾದರೂ ಮಾತನಾಡಿದಾಗಲೆಲ್ಲ, ಹಿವ, ವಂತಪಿಗೆ-ಅಕ್ಕಟಾ ತಾನು ಆ ಕನ್ಯೆಗೆ ಯೋಗ್ಯವರನಿಗಾಗಿ ಇನ್ನೂ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ, ತನ್ನೆಲ್ಲ ಕರ್ತವ್ಯಲೋಪವುಂಟಾಯಿತಲ್ಲಾ ಎಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಕೊರೆ ದಂತಾಗುವುದು. ಆಕೆಯೊಂದಿಗೆ ಮುಖಕೊಟ್ಟ ಮಾತನಾಡುವುದು ಸಹ ಅತನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಏಕಾಂತವಾಗಿಯೇ ಗಂಡಹೆಂಡಿರಿಬ್ಬ ರೂ ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತರಾಗಿ ತಮ್ಮ ಚಿಂತಾಚಾರವು ತಮ್ಮ ಮಗಳಿಗೆ ಗೋ ಚರವಾಗದಂತೆ, ಜಾಗರೂಕರಾಗಿ ಮಂದಿ ಏನು ಮಾಡಬೇಕು, ಎಲ್ಲಿ ಹು ಡಕಬೇಕು-ಎಂಬ ವಿಚಾರಗಳು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸ್ಫುಟವಾಗಿ ಹೊಳೆಯದೆ ಸ್ತಬ್ಧತೆಯಿಂದ ಹಾಗೆ ಕೆಲವು ದಿನಗಳನ್ನು ಕಳೆದರು.

ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ಒಂದುದಿನ ದೇವರ್ಷಿಗಳಾದ ನಾರದರು ಸ್ವರ್ಗ ಲೋಕದಿಂದ ಹೊರಟು ಗಿರಿರಾಜನ ಗೃಹವನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿ ದರು. ಬ್ರಹ್ಮಮಾನಸಪುತ್ರರೂ ತ್ರಿಲೋಕಸಂಚಾರಿಗಳೂ ಆದ ಅವರಿಗೆ, ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಮೂರು ಲೋಕಗಳಿಗೂ ತಾರಕಾಸುರನಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದ್ದ ಮಹತ್ತಾದ ಆತಂಕವೂ, ಅದಕ್ಕೆ ಪರಿಹಾರವಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಹೇಳಿದ್ದ ಉಪಾಯವೂ ತಿಳಿದಿದ್ದವು. ಅಲ್ಲದೆ ಇತ್ತ ಹಿಮಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಮುಖಿಯಾಗಿ ತಪಸ್ಸುಮಾಡುತ್ತಾ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಪರಮೇಶ್ವರನ ವಿಚಾರವೂ, ಮತ್ತು ಗಿರಿರಾಜನ ಗೃಹದಲ್ಲಿ ದಾಕವಿರುವ ದೇವಿಯೇ ಗೌರಿಯೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಹೆಸರಿನ ಅಪೂರ್ವ ರೂಪಲಾವಣ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ತ್ರಿಲೋಕ ಸುಂದರಿಯೆನ್ನಿಸಿ ಅತ್ಯಪ್ಪಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಸಂಗತಿಯೂ ಈವರೆಗೇ ಪರಿಚಯವಿದ್ದವು. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವತೀದೇವಿಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲನ ಅರ್ಥಾಂಗಿಯನ್ನಾಗಿಸುವ ಉಪಾಯವೊಂದು ನೆರೆಪೊರೆಯ, ಮುಂದೆ ದೇವಕಾರ್ಯವು ಆತೆಯಲ್ಲಿ ಸುಧೃಢವಾಗುವುದು, ಅವರು ಯೋಚಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ತೋಚಿದ್ದರಿಂದ ದೇವಕಾರ್ಯವು ಒಂದು ದಿನ, ಈ ಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಗಿರಿರಾಜನು ಏನೆಂದು ಯೋಚಿಸುವನೋ ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂದ. ಆತನ ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ಸೇರಿ, ಅರಮನೆಯ ಆಸ್ಥಾನ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಪತ್ನಿಯಾದ ಮೇನಕೆಯೊಡನೆ, ಅದೇ ಚಿಂತೆಯಲ್ಲೇ ಮಗ್ನನಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಆತನನ್ನು ಕಂಡರು.

ತನ್ನ ಅರಮನೆಗೆ ಆಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ದೇವರ್ಷಿ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ನಾರದ ಮಹಾಮುನಿಗಳು ದಯಮಾಡಿಸಿದುದನ್ನು ತಿಳಿದು ಗಿರಿರಾಜನು, ಪರಮ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ತನ್ನ ಆಸನದಿಂದ ಏಗ್ಗನೆದ್ದು ಮುಂದೆ ಬಂದು ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಿ, ತರುವಾಯ ಹಸ್ತಲಾಘವವನ್ನಿತ್ತು ಕರೆದೊಯ್ದು ತನ್ನ ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆಯೇ ಕೂರಿಸಿ, ಪತ್ನಿಯೊಂದಿಗೆ ಆ ಮಹನೀಯರನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸವಾದ್ಯಾದಿ ಷೋಡಶೋಪಚಾರಗಳಿಂದ ಸತ್ಕರಿಸಿದನು. ನಾರದರು, ಗಿರಿರಾಜನ ದಿನವು ವಿಭೇದತೆಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಪರಮ ಸಂತೋಷ ಭರಿತರಾದರು. ಹಾಗೆ ಸತ್ಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಪ್ರಸನ್ನವದನರಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಾಗ, ನಾರದರು ಆತನ ಮೈಮಲಾಸಾದಿಗಳನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿ-ತಾಯಿತಂದೆ

ಗಳ ಸಮೀಪದಲ್ಲೇ ನಿಂತಿದ್ದ ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ಕಂಡು-“ಹಿಮಾಚಲಾ
ಧಿಪಾ, ನಿನಗೆ ಗಂಗೆಗಾರಿಯೆಂಬ ಒಬ್ಬರು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿರುವರಲ್ಲವೆ?
ಅವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳನ್ನು ತೂ ಸಾಗರನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಲಗ್ನ ಮಾಡಿದೆ. ಮತ್ತೊಬ್ಬ
ಳಿಗೆ ಯಾವ ವರನನ್ನು ಸೋಡಿದ್ದೀಯೆ! ಕನ್ಯಾಪಿತೃತ್ವವೆಂಬುದು ಸಾ
ಮಾನ್ಯ ಉತ್ತರವಾದಿತ್ವದ ಕಾರ್ಯವಲ್ಲ. ನೂಲಾರು ವರ್ಷಕಾಲ ಒದುಕೆ
ಬಾಳ ಸಂರಾಜಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ಒಂದು ವರವನ್ನೇ ಸೃಷ್ಟಿಸತಕ್ಕ ಈ
ವಿಧವೆಂಬ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಮಕ್ಕಳಾಟಕೆಯಂತೆ ನಿಸ್ಸೂದ ಕಾರ್ಯವೆಂದು
ಎಂದಿಗೂ ಆಚರಿಸಲಾಗದು. ಈ ಕನ್ಯೆಯೂ ನಿವಾಹಯೋಗ್ಯ ವಯಸ್ಸು
ಳಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಎಲ್ಲಾದೂ ವರಾಸ್ತೇಷಣಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಯತ್ನ
ಸಿದ್ಧಿಯಾ ?” ಎಂದು ಕೇಳಿದರು.

ನಾರದ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಹಿಮಾವಂತನು, ಪುನಃ
ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತನಾದನು.-“ಮೌನೀಂದ್ರಾ, ಹಿರಿಯ ಮಗಳಾದ ಗಂಗೆಯ
ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನಗಿನ್ನು ಯೋಚನೆಯಿಲ್ಲ. ಅಕೆಯು, ತ್ರಿಲೋಕ ಪಾವನೆಯೆ
ನ್ನಿಸಿ ತನ್ನ ಸಚ್ಚರ್ಮತ್ರಯಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮೇಂದ್ರಾದಿಗಳ ಪ್ರಶಂಸೆಗೂ ಪಾತ್ರ
ಳಾಗಿ ರತ್ನಾಕರನ ಗೃಹವನ್ನು ನೇರಿ, ಅಲ್ಲಿ ಸೌಭಾಗ್ಯವತಿಯಾಗಿ ವಿರಾಜಿ
ಸುತ್ತಿರ ವಳು. ಇನ್ನು ನನಗೆ ಅಕೆಯ ಯೋಚನೆಯಿಲ್ಲ. ಈಗತಾನೆ
ತಾವು ಅವ್ಯಣೆ ಕೊಡಿಸಿದಂತೆ, ಈ ಎರಡನೆಯ ಕುವರಿಯಾದ ಗೌರದೇವಿಯ
ಯೋಚನೆಯೇ ನನಗೆ ಉಲೇಷವಾಗಿದೆ. ಈ ಕನ್ಯಾಪಿತೃಮಣಿಗೆ ಯೋಗ್ಯ
ವರನನ್ನು ವಿಧಾತನು ಎಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವನೋ ತಿಳಿಯದು. ತ್ರಿಲೋಕ
ಸಂಚಾರಿಗಳೂ, ತ್ರಿಕಾಲಜ್ಞರೂ ಆದ ತಮ್ಮ ವೃಷ್ಟಿಗೆ ಯಾವುದೂ ಅಗೋ
ಚರವಾಗಿರಲಾರದಲ್ಲವೆ? ದೇವರ್ಷಿವರ್ಯರೇ, ತಾವು ವಯವಿಟ್ಟ ಈ
ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅಂಟಿರುವ ವ್ಯಥೆಯನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿ, ಧನ್ಯ
ನನ್ನಾಗಿಸಬೇಕು” ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನು. ಪುತ್ರಿಯ ಶ್ರೇಯಸ್ವೀಕೃತನೆ
ಯಿಂದ ಹಾಗೆ ಅಂಗಲಾಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಆ ವೃದ್ಧರಾಜನನ್ನು ಕಂಡು
ನಾಗದರು ‘ಕಣಿಕರಗೊಂಡು-’ನಗರಾಡಾ, ಕುಲಾಚಲ ಪಾರ್ವತಾಪುನಾದ
ನೀನು ಹೀಗೆ ಅಧೀರನಾಗಬಾರದು. ನಿನ್ನೀ ಮಗಳು, ಸಮಸ್ತ ವಿಧ
ಶುಭಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಿ, ಸ್ವರ್ಗಮರ್ತ್ಯ ಪಾತಾಳಲೋಕಗಳಲ್ಲಿರುವ

ಕನ್ಯಾಜಗತ್ತಿಗೆಲ್ಲಾ ಶಿರೋಮಣಿ ಪ್ರಾಯಾಳಾಗಿರುವಳು. ಇಂತಹ ಲೋಕೋತ್ತರ ಕನ್ಯಾರತ್ನದ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣಮಾಡುವ ಪುರುಷನಾದರೂ ಲೋಕೋತ್ತರ ವ್ಯಕ್ತಿಯೇ ಆಗಿರಬೇಕು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹಗೊಳ್ಳಬೇಡ. ಇಂತಹ ಪುರುಷನೇ ಈಕೆಗೆ ಪತಿಯಾಗುವನೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಹೇಳಲಾರನು. ಆದರೆ, ತ್ರಿಲೋಕ ಪೂಜ್ಯನಾದ ಒಬ್ಬಾನೊಬ್ಬ ಮಹಾಮಹಿಮನನ್ನು ಈಕೆಯು ಸೇರತಕ್ಕವಳೆಂಬುದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಜ್ಞಾನದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅರಿತನು. ಈಕೆಯಾದರೇನು ಸಾಮಾನ್ಯಳಲ್ಲ. — ಹಿಮಗಿರಿಂದ್ರಾ, ರಹಸ್ಯವಾದ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳು. ಒಂದಾನೊಂದು ದೇವಕಾರ್ಯ ಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಆದಿಶಕ್ತಿಯೇ ಕನ್ಯಾಸ್ವರೂಪದಿಂದ ನಿನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವಿಸಿದ್ದಾಳೆಂದು ತಿಳಿ. ಜಗದುದಯ ಅನತಾರ ಸ್ವರೂಪಳಾದ ಈ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಜಗದ ಸಾಮಾನ್ಯ ನಾರಿಯರಿಂತೆ ತಿಳಿಯಬೇಡ' ಎಂದು ನುಡಿದರು.

ನಾರದರ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಕೇಳಿಕೇಳಿದಂತೆ ಹಿಮಗಿರಿಯವರಿಗೆ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಪುಂಸಗಳು ಉತ್ಪನ್ನವಾದವು ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಆನಂದಬಾಹ್ಯವು ಸುರಿಯಿತು. ನಿನ್ನ ಮಗಳು-ಜಗದಂಬೆ, ಆದಿಶಕ್ತಿ-ಯೆಂಬ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗಲಂತೂ ಆತನ ಮೈಯೆಲ್ಲವೂ ರೋಮಾಂಚವಾಯಿತು. ಆನಂದಾಧಿಕ್ಯದಿಂದ ಮಾತನಾಡಲು ಬಾಯಿಬಾರದೆ ಗಂಟೆಲು ಕಟ್ಟಿವಂತಿದ್ದರೂ ತಾನೇ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ನಮಾಘಾನಗೊಂಡು-‘ಪೂಜ್ಯಪಾದರೇ, ತಮ್ಮ ಆಜ್ಞೆಯು ನನಗೆ ಶಿರಸಾ ಮಾನ್ಯವು. ಶೈಶವಾಸ್ಥೆಯಿಂದಲೂ ಈ ಕನ್ಯಿಕೆಯನ್ನು ವಿಶೇಷ ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದಲೇ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ತಾವು ಹೇಳಿದಂತೆ, ಅಂತಹ ಲೋಕೋತ್ತರ ಪುರುಷನು ನಮಗೆ ಲಭ್ಯವಾಗುವ ಮಾರ್ಗವಾವುದು, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವೇನು? ದಯವಿಟ್ಟು ಆಪ್ಪಣೆಕೊಡಿಸಬೇಕು’ ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನು. ಆದರೆ ನಾರದರು ಅಷ್ಟು ಸುಲಭರಲ್ಲ. — ‘ಗಿರಿರಾಜಾ ಆತುರಗೊಳ್ಳಬೇಡ. ಆ ಪುರುಷನು ಇಂಥವನೇ ಎಂಬ ಸಂಗತಿಯು ನನಗೂ ತಿಳಿಯದು. ಆದರೆ ನಿನಗೊಂದ್ರ ದೇವತಾ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು. ಈ ನಿನ್ನ ಹಿಮಾಚಲದ ತಪ್ಪಲು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲೇ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಪ್ರಕೃತವನು ತಪೋಮಗ್ನನಾಗಿ ಕುಳಿತಿರುವನು. ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಸಮಿತ್ತುಕುರಗಳು ದೂರ್ವಾದಿ ಪೂಜಾಸಾಮಗ್ರಿ

ಗಳು ಪುಷ್ಪಫಲಾದಿಗಳು ಮುಂತಾದ ತಪಸ್ಸಿಗಳಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ತಂದಿತ್ತು, ಆ ಮಹಾನುಭಾವನ ಸೇವೆಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವಂತೆ ನಿನ್ನಮಗಳಿಗೆ ನಿಯಮಿಸು. ಮಹಾದೇವನ ಕೃಪಾಕಟಾಕ್ಷವು ಆಕೆಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರಸರಿಸುವಂತಾದರೆ ಮುಂದೆ ಎಲ್ಲಾ ಕಾರ್ಯಗಳೂ ಸುಲಲಿತವಾಗಿ ನೆರವೇರುವುವು. ನಿಮಗೆ ಶುಭವಾಗಲಿ. ನಾನಿನ್ನು ಹೋಗಿಬರುವೆವು' ಎಂದು ನುಡಿದು ನಾರದ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಹರಿಭಜನತತ್ಪರರಾಗಿ ಆಕಾಶಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿಬರು.

ದೇವರ್ಷಿ ನಾರದರು ಹೊರಟುಹೋದ ತರುವಾಯ, ಗಿರಿರಾಜ-ಮೇನಕೆಯರು, ಗೊತ್ತಾಗಿ ಇಂತಹ ಪುರುಷನೇ ತಮ್ಮ ಬಾಲಿಕೆಗೆ ರಮಣನಾಗುವನೆಂಬ ಸ್ಪಷ್ಟೋಕ್ತಿಯು ತಿಳಿಯದಿದ್ದರೂ, ನಾರದರು-ವರನು 'ಲೋಕೋತ್ತರ ಪುರುಷನು' ಎಂದು ದೇವದೇವಿಯೇ ಇನ್ನು ರಂಜಿತರಲ್ಲ. ನಿಮಿತ್ತನೇನಿವೆ? ನಿಶ್ಚಿಂತರಾಗಿರೋಣ. ಭಗವದ್ವಿತ್ಯಕ್ತೆ ಬಂದಂತಾಗಲಿ. ಅವರು ಹೇಳುವಂತೆ, ಪಾರ್ವತಿಯು ಮಾದೇವಿ, ಮಹಾದೇವಿಯೊಂದಿರುವಂತೆ ನಿಯಮಿಸಬೇಕೆಂದು ಆ ಮುನಿಪುಂಗವರು ಎಚ್ಚರಿಸಿರುವರಲ್ಲವೆ! ಅದೊಂದು ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿಬಿಡೋಣ' ಎಂದುಕೊಂಡರು. ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಪ್ರಿಯಪುತ್ರಿ ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ಕರೆದು, 'ಮಗೂ ಗೌರಿದೇವಿ, ಈಗ ತಾನೆ ಬಂದಿದ್ದ ನಾರದ ಮಹರ್ಷಿಗಳು, ನಮ್ಮ ಪರ್ವತದ ತಪ್ಪಲು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ದೇವದೇವನಾದ ರಂಕರನು ತಪೋನಿರತನಾಗಿ ಕುಳಿತಿರುವನೆಂದು ತಿಳಿಸಿಹೊಂದರು. ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಆ ಪಾವನಮೂರ್ತಿಯು ಆಗಮಿಸಿದ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ತಿಳಿಯದ ನಮ್ಮ ಜಾಗರೂಕತೆಗಾಗಿ ಎಷ್ಟು ಚಿಂತಿಸಿದರೂ ಸ್ವಲ್ಪವೇ ಇದೆ. ಆ ಸಂಗತಿಯು ತಿಳಿದ ತರುವಾಯ ಇನ್ನು ಅದನ್ನು ಮಾನಸಿಕ ಮಾಡುವುದು ಉಚಿತವಲ್ಲ. ಯೋಗ್ಯ ಪೂಜಾಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಕೊಂಡುಹೋಗಿ ಆತನನ್ನು ಸೇವಿಸಿ ಬರತಕ್ಕುದು ಕರ್ತವ್ಯವು' ಎಂದು ನುಡಿದು ಎಲ್ಲರಿಂದಿಗೆ, ಪರಿಶಿವನು ತಪೋಮಗ್ನನಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದನು.

ಆಲ್ಲಿ ಯೋಗಾಸನಾಸೀನನಾಗಿ, ಗಜಚರ್ಮಾಂಬರಧಾರಿಯಾಗಿ, ಭಸ್ಮೋದ್ಭೂತ ಗಾತ್ರನಾಗಿ, ಚಂದ್ರಚೂಡನಾಗಿ, ಭೋಗಿಭೂಷಣನಾಗಿ

ಕುಳಿತಿದ್ದ ತ್ರಿಲೋಚನನಾಗ ಸದಾಶಿವನನ್ನು ಕಂಡು, ಗಿರಿರಾಜನು ಪಾರ್ವತಿಯೊಡನೆ ಪೊಡಮಟ್ಟು, ಆ ತೇಜೋಮಯ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಭಕ್ತಿಭಾವದಿಂದ ಸೇವಿಸಿ, ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು-‘ಮಗೂ ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ದಿನವೂ ಸಮಿತ್ತು ಕುಶಾದಿಗಳನ್ನೂ ಅಭೋಕ್ತಾದಿಕಾದಿಗಳನ್ನೂ ಫಲಪ್ರಸ್ಥಾದಿಗಳನ್ನೂ ತಂದಿತ್ತು, ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಿರು. ಮಹಾಸುಗಾಹನಾದ ಆತನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ನಿನಗೆ ತಪ್ಪದೆ ಕಲ್ಯಾಣವಾಗುವುದು’ ಎಂದು ನುಡಿದನು. ಪಾರ್ವತಿಯು, ಅಂದು ಪರಶಿವನ ನರ್ತನವಾಗ ಬೆನೆಯೇ ಪೂರ್ವಜನ್ಮದ ಸಂಸ್ಕಾರವು ಸೇರಿಬಂದಿತೋ ಎಂಬಂತೆ, ಆದಾ ಮೊದಲು ಆ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಲು ಇಚ್ಛೆಯೇ ಉಂಟಾಗದೆ, ಹಗಲು ರಾತ್ರಿಗಳನ್ನೆದೆ ನಿದ್ರಾಹಾರಾದಿಗಳನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸದೆ, ಸದಾ ಆ ಅಪೂರ್ವ ತಪಸ್ವಿಯ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಸುರತಳಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ನಿಂತ ಬಿಟ್ಟಳು. ಅತ್ಯು ಬಹು ಮುಖನಾದಾಗ್ಗೆ, ಪಾದಪ್ರಕ್ಷಾಲನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ, ಪುಷ್ಪಾದಿಗಳಿಂದ ಅರ್ಚಿಸಿ, ಕಂದಮೂಲ ಫಲಾದಿಗಳನ್ನು ತ್ತು ಉಪಚರಿಸುವಳು. ಸುಮತ್ತು ಗಳಿಂದ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಟ್ಟ ಚಳಿಯುಂಟಾಗದಂತೆ ಉಷ್ಣವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವಳು. ತವೋಮಗ್ನನಾಗಿ ಅಂತರ್ಮುಖನಾಗಿ ಕುಳಿತಾಗ್ಗೆ ಆತನಿಗೆ ಗಾಳಿಯನ್ನು ಬೀಸಿ ತಾಪಶಾಂತಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವಳು. ಅಲ್ಲದೆ, ಆ ಆಶ್ರಮ ಪ್ರಾಂತ್ಯವನ್ನು ಗುಡಿಸಿ ಕಶ್ಮಲವನ್ನು ದೂರಕ್ಕೆ ಪಾಸಿ ಆ ಸ್ಥಳವನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೀರು ಚೆಮುಕಿಸಿ ತಂಪಾಗಿರಿಸುವಳು. ಈಶ್ವರನು ಆಗಾಗ ಬಹುಮುಖನಾದಾಗ ಅನವೇಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಈ ಬಗೆಯಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಿರುವ ಈ ಯುವತಿ ಯಾರೆಂದುಕೊಳ್ಳುವನಾದರೂ, ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತದಿಂದ ಆತ್ಮಚಿಂತಾಪರನಾದ ಆತನಿಗೆ ಆಕೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿ ವಿಚಾರ ನಡೆಯಿಸಲು ಇಚ್ಛೆಯುಂಟಾಗಲಿಲ್ಲ. ಪಾರ್ವತಿಯು ದಿನದಿನವೂ ಬೇಸರವಿಲ್ಲದೆ ಸೇವೆಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಳು. ಪರಮೇಶ್ವರನು ಯಾವ ವಿಚಾರವೂ ಇಲ್ಲದೆ, ಎಂದಿನಂತೆ ತನ್ನ ಮೆಟ್ಟಿಗೆ ತಾನು ತಪೋನಿರತನಾಗಿ ಯೇ ಇದ್ದು ಬಿಟ್ಟನು.

ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ದಿನಗಳು ಕಳೆದುಹೋದುವು. ನವಯೌವನವತಿ ಯಾದ ಗೌರೀದೇವಿಯು ಸಮಾಪದಲ್ಲಿದ್ದು, ಘಟದಾಡಿ, ಪಾದಪ್ರಕ್ಷಾಳ

ನಾದಿ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ದೇಹವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ, ವೃದ್ಧಮಾಧುರವಾದ ತನ್ನ ವಚನಗಳಿಂದ ಚಿತ್ತಹರಣಮಾಡಿ ಪರಶಿವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ವಿಷಯಾಭಿಲಾಷೆಯನ್ನು ಉತ್ಪನ್ನಮಾಡಬಹುದು ; ನಿವಾಹಾಭಿಲಾಷೆಯು ಹಾಗೆ ಉತ್ಪನ್ನವಾದೊಡನೆಯೇ ಎದುರಿಗೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದ ನವಯೌವನವತಿಯೂ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಭೇಟಿಯಾದಳು. ಆದ ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ಆತನು ವರಿಪಬಹುದು- ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಎಣಿಸಿ ನಾರದರ ಮೂಲಕ ಪರ್ವತರಾಜನಿಗೆ ಹೇಳಿಸಿ, ಆಕೆಯನ್ನು ಆ ದೇವದೇವನ ಬಳಿ ಸೇವೆಗೊಂಡು ನಿಲ್ಲಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ ದೇವತೆಗಳ ಈ ಉದ್ದೇಶವು ಪ್ರಯೋಜಕವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಬಿಡಬಿಡಿಯ ಪಾರ್ವತಿಯು ಮರಣವಾದ ಆತನ ಚಿತ್ತವು ಚಲನೆಹೊಂದಲಿಲ್ಲ. ಪಾರ್ವತಿಯು ಸಮಾಪದಲ್ಲೇ ಇದ್ದ ಕಾದೂ ಆಕೆಯ ಕಡೆಗೆ ದೃಷ್ಟಿಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಆಕೆಯನ್ನು ಒಂದೆರಡು ಬಾರಿ ನೋಡಿದ್ದಿರಬಹುದಾದರೂ ಆ ನೋಟದಲ್ಲ ವಿಷಯಾಭಿಲಾಷೆಯು ಪ್ರವೇಶಗೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಪರಶಿವನು ಎಂದಿ ನಂತೆ ನಿರ್ಲಿಪ್ತನಾಗಿಯೇ ಇದ್ದ ಬಿಟ್ಟನು. ಪರ್ವತರಾಜನೂ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಿಚಾರಕ್ಕೂ ಅಸ್ಪದಕೊಡದೆ, ಪ್ರಭುತ್ವವು ಸ್ವರಿಯದೆ, ಮತ್ತೊಂದನ್ನೆಣಿಸದೆ, ಸವಾ ಸೇವಾಮಗ್ನನಾಗಿ ಇದ್ದ ಬಿಟ್ಟನು. ಹೀಗೆ ಬಹುಕಾಲ ಕಳೆದುಹೋಯಿತು.

ಅತ್ತ ತಾರಕಾಸುರನ ಬಾಧೆಯಿಂದ ಮೂರುಲೋಕವೂ ತಲ್ಲಣಿಸಿ ಹೋಯಿತು. ದೇವತೆಗಳು ಅವನೊಂದಿಗೆ ಕಾದಾಡಿ ಜಯಾರಿತರಾಗಿ ಹೋದರು. ಇತ್ತ ಪರಶಿವನ ಬಿಡಬಿಡಿಯತ್ತವು ಬಲಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆಲ್ಲ, ಅತ್ತ ಆ ನೀಚನು, ತನ್ನನ್ನು ಎದುರಿಸುವ ನೀರನಾವನು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವನು ಎಂದು ವಿಚಿಂಭಿಸುತ್ತಾ ಇಂದ್ರಾದಿಗಳಿಗೂ ಕೂಡ ದುಸ್ಸಾಧ್ಯವಾಗಿ ಲೋಕಭೀಕರನಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದನು. ಅಷ್ಟದಿಕ್ಪಾಲಕರೂ, ಅವನ ಹಾವಳಿಯಿಂದ ಲೋಕವನ್ನು ಕಾಣಾಡುವ ಉಪಾಯ ತೋರದವರಾಗಿ ಚಿಂತಿಸತೊಡಗಿದರು. ಮೂರುಲೋಕವೂ ಅನಾಯಕನಾದಂತಾಯಿತು. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಹಾಹಾಕಾರವು ಮಿತಿಮೀರಿತು. ಆಗ ದೇವರಾಜನು, ಉಪಾಯ ತೋರದವನಾಗಿ, ದೇವಗುರುಗಳಾದ ಬ್ರಹ್ಮವೃಷಾಹಾರ್ಯರನ್ನು ಸ್ವರ್ಗದ ಸಭೆಗೆ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಅವರನ್ನು ಕುರಿತು, ಪರಮೇಶ್ವರನಲ್ಲಿ ಚಿತ್ತ

ಚಾಂಚಲ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ ಆತನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕಾಮೇಚ್ಛೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಲು ಮಾರ್ಗವೇನು-ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದನು. ಬೃಹಸ್ಪತ್ಯಾಚಾರ್ಯರು,-
 'ದೇವರಾಜಾ, ಭಯಪಡಬೇಡ. ಸದ್ಯಃ ಪರ್ವತ ರಾಜಕುವರಿಯಂತೂ, ಅಲ್ಲಿ ಪರಶಿವನ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವಳಲ್ಲವೆ ! ಆಕೆಯೇನು ಸಾಮಾನ್ಯಳಲ್ಲ ! ಮೂಲತಃ ಸ್ತ್ರೀಯೇ ತಮೋವಿಘ್ನಕಾರಿನಿಯು. ಅದರಲ್ಲಿ ತ್ರಿಲೋಕ ಸುಂದರಿಯಾಗಿ ಪುಷ್ಪಬಾಣನ ಸಮ್ಮೋಹನಾಸ್ಪದಂತೆಯೂ ಮದನರಾಜನ ಮದಗಜದಂತೆಯೂ, ಮನೋಹಾರಿನಿಯಾಗಿರುವ ಆಕೆಯು ಬಯಲಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಇಂದಿಲ್ಲ ನಾಳೆಯಾದರೂ ಈಶ್ವರನು ವಿಷಯೇಂದ್ರಿಯಗಳ ಸೆಳೆತಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟೇ ತೀರಬೇಕು. ಕಲಕಾಲ ಸೈರಿಸಿಕೊಂಡಿರು' ಎಂದು ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿದರು.

ಆದರೆ ಆ ಗುರುವಾಕ್ಯವು ಇಂದ್ರನ ಮನಸ್ಸಿನ ಕಳವಳವನ್ನು ಶಾಂತಗೊಳಿಸಲಾರದಾಯಿತು. -- 'ಗುರುಸತ್ತಮಾ, ಪಾರ್ವತಿಯು ಈಗಾಗಲೇ ಬಹುದಿನಗಳಿಂದ ಶಿವನ ಸಮೀಪದಲ್ಲೇ ಇದ್ದು ಸೇವೆಮಾಡುತ್ತಿರುವಳು. ಅವರಿಂದ ಪರಮಾರ್ಪಣೆ ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಯು ಯಾವ ಬಗೆಯ ವ್ಯತ್ಯಾಸಕ್ಕೂ ಒಳಪಟ್ಟುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ತಾನೇಗ ಪ್ರಸಂಗವಶದಿಂದ ಪುಷ್ಪಬಾಣ-ಮದನರಾಜ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿದಿರಲ್ಲವೆ ? ಆ ಮನ್ಮಥನಿಂದಲೇ ಸದ್ಯಃ ಈ ಕಾರ್ಯವು ನೆರವೇರಬಹುದೆಂದು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಸೆಯು ಅಂಕುರಿಸುತ್ತಿದೆ. ಆ ಕಾಮದೇವನೇ ಸ್ವಯಂ ಪುಷ್ಪಬಾಣ ಪ್ರಯೋಗಮಾಡಿ ಪರಮೇಶನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕಾಮೇಚ್ಛೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೆ, ಅದೊಂದುವೇಳೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಆಗಲಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸೋಣ' ಎಂದುಕೊಂಡು ಒಡನೆ ಮನ್ಮಥನನ್ನು ಕರೆದುತರಬೇಕೆಂದು ದೂತರನ್ನಟ್ಟಿದನು. ಮನ್ಮಥನು ಪತ್ನಿಯಾದ ರತಿವೇದಿಯೊಂದಿಗೂ ಮಿತ್ರನಾದ ವಸಂತನೊಂದಿಗೂ ಕೂಡಿ ಒಡನೆ ದೇವೇಂದ್ರನ ಅಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಗುರುಗಳಾದ ಬೃಹಸ್ಪತ್ಯಾಚಾರ್ಯರಿಗೂ, ದೇವೇಂದ್ರನಿಗೂ ನಂದಿಸಿ ಆತನಿಂದ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟ ಉಚಿತಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತನು. ಒಡನೆ ದೇವಗುರುವು 'ಕಾಮಾರಾಜಾ, ತ್ರಿಲೋಕ ನೀರನಾದ ನಿನ್ನಿಂದ ಈಗ ಬಹು ಮಹತ್ವದ ಒಂದು ದೇವಕಾರ್ಯವು ನೆರವೇರಬೇಕು

ಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಇಂದ್ರನು ಈಗ ನಿನ್ನನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ' ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದನು. ತನ್ನಿಂದ ದೇವರಾಜನಿಗೂ ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಒಂದು ಕಾರ್ಯವು ಸಾಧನೆಯಾಗಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಕೇಳಿದೊಡನೆಯೇ ಮದನನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಹಂಕಾರವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಯಿತು. ತಕ್ಷಣವೇ ಆತನು ಒಡಲರಿಯದವನಾಗಿ-ಪ್ರಭೋ ತ್ರಿಲೋಕನಾಥನಾದ ನಿನಗೆ, ಅಲ್ಪನಾದ ನನ್ನಿಂದ ಆಗಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯವೇನಿದ್ದೀತು? ಸಮಸ್ತದೇವಿಗಳನ್ನೂ ಪ್ರಕಾಶಗೊಳಿಸುವ ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ದೀಪದ ಅವಶ್ಯಕವಿದ್ದೀತೆ? ಅದರೂ ನನ್ನಿಂದ ಆಗಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯವೇನೋ ಅಪ್ಪಣೆಯಾಗಲಿ. ಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದೇನೆ' ಎಂದು ಬಿನ್ನಸಿದನು. ಆಗ ಬೃಹಸ್ಪತ್ಯಾಚಾರ್ಯರು— 'ಮದನಾ, ತ್ರಿಲೋಕದಲ್ಲೂ ಅಸಾಧಾರಣವೆನ್ನಿಸಿದ ಪುಷ್ಪಬಾಣಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಚಿತ್ತಹರಣಮಾಡುವ ಕಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಗಾಧ ಕೌಶಲವನ್ನು ಪಂಚಾದಿಶರನ ನಿನಗೆ ಇದಿರಾಗತಕ್ಕವರಾರು' ಎಂದು ಶೋಧಿಸಿದರು. ದೇವೇಂದ್ರನು- 'ಕಂದರ್ಪಾ, ಶೌರಿಯ ಚಕ್ರಾಯುಧಕ್ಕಿಂತಲೂ ತೀಕ್ಷ್ಣವೆಂದೆ ನಿಸಿದ ನನ್ನ ವಜ್ರಾಯುಧಕ್ಕೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿನ್ನ ಪುಷ್ಪಬಾಣವು ನೆರವೇರಿಸಲು ಸಮರ್ಥವಾಗಿರುವುದು. ನಿನಗೆ ಸಮಾನರಾರು!' ಎಂದು ಪ್ರಶಂಸೆಮಾಡಿದನು. ಈ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡಂತೆ ಮನ್ಮಥನಿಗೆ ತನ್ನ ಪ್ರತಾಪವು ಅತಿಶಯವಾದುದೆಂಬ ಅಹಂಕಾರವು ನೆತ್ತಿಗೇರಿ ಮತಿಮಾರಿತು. ಒಡನೆ ಹಿಂದೆಮಂದೆ ಯೋಚಿಸದೆ 'ದೇವರಾಜಾ ಶಂಕಿಸುವೆಯೇಕೆ? ಹೇಳು, ನಿನಗೆ ವಿರೋಧಿಯಾಗಿರತಕ್ಕವನೇನು ದನುಜನೋ ಮನುಜನೋ ಅಥವಾ ಅಗಾಧ ತಪೋಸಿರತನಾದ ಯಾವನೊಬ್ಬ ಮುಷಿಯೋ ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಆ ಚಂದ್ರಮೌಳಿಯೋ ಯಾರು ಹೇಳು! ಅವನು ಯಾರಾದರಾಗಿರಲಿ. ಅವನನ್ನು ನನ್ನ ಬಾಣಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪರೆಯರ ಕಟಾಕ್ಷವೆಂಬ ಪಾಶಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸಿ ನಿನಗೆ ಪಾದಾಕ್ರಾಂತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ' ಎಂದು ನುಡಿದು ಅಟ್ಟಹಾಸ ಮಾಡಿದನು.

ಆಗ ದೇವಗುರುಗಳು- 'ಮನ್ಮಥಾ ಈಗ ನೀನು-ಚಂದ್ರಮೌಳಿಯೊಂದು ಯಾರನ್ನು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಸರಿಸಿದೆಯೋ ಆತನು ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ

ಹಿಮಾಚಲದ ತಪ್ಪಲಿನಲ್ಲಿ ಲೋಕಭೀಕರವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಆತನನ್ನು ಸೌಂದರ್ಯಾಭಿ ದೇವತೆಯೋ ಎಂಬಂತಿರುವ ಗಿರಿ ರಾಜ ತನುಜೆ ಪಾರ್ವತಿಯು ಸೇವೆಮಾಡುತ್ತಿರುವಳು. ಮದನರಾಜಾ, ಪರಶಿವನು ಆಕೆಯಲ್ಲಿ ಮೋಹಿತನಾಗಿ ವಿನಾಹಿತನಾಗುವಂತಾದರೆ ದೇವ ಕಾರ್ಯವು ಸಿದ್ಧಿಯಾಗುವುದು. ಆ ತ್ರಿಲೋಕ ಕಲ್ಯಾಣಕಾರ್ಯವು ಸಮರ್ಥನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿರುವುದು' ಎಂದು ನುಡಿದು ಸುಮ್ಮನಾದರು.

ಆತ್ಮಪ್ರಶಂಸೆಯಲ್ಲಿ ತಾನು ಮುಂದುವರಿಯದವನಾಗಿ, ಸ್ವಯೋಗ್ಯತೆಯ ಬೆಲೆಯನ್ನರಿಯದೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯು ಎಷ್ಟುಮಟ್ಟಿನ ಅನರ್ಥಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಯಿತೆಂಬುದು ಮನ್ಮಥನಿಗೆ ಆಗ ಗೋಚರವಾಯಿತು. ತಪೋನಿರತನಾಗಿ ಕುಳಿತಿರುವ ಚಂದ್ರಶೇಖರನನ್ನು ಕೆಣಕಿ ಬದಕುವನಾರು! ಆದರೂ ಈಗ ಮಾಡತಕ್ಕದೇನಿದೆ? ಕೆಲವೊತ್ತು ಯೋಚನಾ ಮಗ್ನನಾಗಿದ್ದು, ತರುವಾಯ 'ನಿರಂಜನ ಕಾರ್ಯವೇನೋ ಮಹಾ ಅಪಾಯಕಾರಿಯಾದುದು. ಆದರೂ ನನ್ನಿಬ್ಬನ ವ್ರಾಣವಿಂದ ಅದ್ಭುತ ದೇವಕುಲಕ್ಕೂ ಮೂರು ಲೋಕಕ್ಕೂ ಕ್ಷೇಮವಾಗುವ ಸಂಧವಿರವಾಗ ನಾನು ಹಿಂದೆಮುಂದೆ ನೋಡತಕ್ಕದು ಧರ್ಮವಲ್ಲ. ಇಗೋ ನನ್ನ ವ್ರಾಣವನ್ನಾದರೂ ಕೊಟ್ಟು ಈ ಕಾರ್ಯಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಶಕ್ತಿಮಿಾರಿ ಶ್ರಮಿಸುವೆನು. ತಮ್ಮ ಆಶೀರ್ವಾದ ಮಾತ್ರನಿರಲಿ. ದೇಹದೊಂದಿಗೆ ಉಳಿದೆನಾದರೆ ಉತ್ತಮವೇ ಆಯಿತು. ಹಾಗಲ್ಲದೆ ಈ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ದೇಹಪಾತವಾದರೆ, ಸ್ವಾಮಿ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ತನುವನ್ನೊಪ್ಪಿಸಿದನೆಂಬ ಧನ್ಯತೆ ಮುಂಟಾಗುವುದು' ಎಂದು ನುಡಿದನು.

ಆಗ ಸುರೇಶನೂ ಸುರಗುರುವೂ 'ಆತನ ಸ್ವಾರ್ಥತ್ಯಾಗ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿ-‘ಕಂದರ್ಪಾ ಕಾಮದೇವಾ ನಿನಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ. ಈ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ನಿರ್ವಿಘ್ನವಾಗಿ ಜಯವುಂಟಾಗಲಿ. ನಿನ್ನ ಯಶಸ್ಸು ಮೂರು ಲೋಕಕ್ಕೂ ವ್ಯಾಪಿಸಲಿ. ನಿನ್ನ ಶೌರ್ಯಪ್ರತಾಪಗಳು ಅಪ್ರತಿಹತವಾಗಿ ನಿನಗೆ ಸಹಾಯಕವಾಗಲಿ. ಲೋಕಕ್ಷೇಮ ಚಿಂತನೆಯಿಂದ ಕಾರ್ಯಪ್ರವೃತ್ತನಾಗುವ ನಿನಗೆ ಸಕಲ ಭೂತಗಳೂ ಸಹಾಯಕ

ಗಲಾಗಲಿ. ಹೋಗಿ ಬಾ. ನಿನಗೆ ಶುಭವಾಗುವುದು' ಎಂದು ಅಶೀರ್ವಾದ ಮಾಡಿ ವೀಳಿಯವನನ್ನು ತ್ತು ಕಳುಹಿಸಿದರು.

ಮನ್ಮಥನು ರತಿವಸಂತರೊಂದಿಗೆ ವ್ಯಸನಭಾರದಿಂದ ದೇವಸಭೆಯಿಂದ ಹೊರಹೊರಟನು.

ಅಧ್ಯಾಯ ೪.

‘ಕಾಮದಹನ.’

ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕಾಮನಿಂದ ನಡೆವ ಕಾರ್ಯವು ಅಪರಿಮಿತವಾಗಿರುವುದು. ಜಗದ್ಭ್ರಮಣ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಮದೇವನ ಕಾರ್ಯವೇ ಅತಿಮುಖ್ಯವಾದದ್ದು. ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನು ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನೆಂದೂ ಶಿವನು ಲಯಕರ್ತನೆಂದೂ ವಿಷ್ಣುವು ಸ್ಥಿತಿಕರ್ತನೆಂದೂ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆಯಲ್ಲವೇ? ಈ ತತ್ತ್ವವು ಬಹು ಅರ್ಥಗರ್ಭಿತವಾಗಿದೆ. ಯಾವುದೊಂದು ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯ ಸಹಾಯವು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕವಷ್ಟೆ! ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ಅಣುರೇಣುವಿನಿಂದ-ವ-ನುಷ್ಯ ದೇವ ಗಂಧರ್ವರ ವರೆಗಿನ ಸ್ಥಾವರ ಜಂಗಮಾತ್ಮಕವಾದ ಆದ್ಯಂತ ಪೃಥ್ವಿಯನ್ನೂ ಪಂಚಭೂತಗಳನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಲು, ನಿದ್ರಾಬುದ್ಧಿಗಳಿಗೆ ಅಭಿಮಾನ ದೇವತೆಯಾದ ಸರಸ್ವತಿಯ ಸಹಾಯಗೊಂಡ, -ಆಕೆಯನ್ನು ಅರ್ಧಾಂಗಿಯನ್ನಾಗಿ ಪಡೆದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನೇ ಶಕ್ತನು. ಲಯಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಆದಿಶಕ್ತಿ ಸ್ವರೂಪಿಣಿಯಾದ ಕಾಳಿಕಾದೇವಿಯನ್ನು ಪತ್ನಿಯನ್ನಾಗಿ ಕೈಕೊಂಡ ಶಿವನೇ ತಕ್ಕ ದೈವವು. ಇನ್ನು ಸ್ಥಿತಿಕಾರ್ಯವಲ್ಲವೇ? ಸೃಷ್ಟಿಯಾದ ಯಾವುದೊಂದು ವಸ್ತುವು ಬೆಳೆದು ಬದುಕಲು ಲಕ್ಷ್ಮೀಯ ಸಹಾಯವಿರಬೇಕಾದದ್ದು ಅತ್ಯವಶ್ಯಕ. ಲಕ್ಷ್ಮೀಯೆಂದರೆ, ಧನ-ಧಾನ್ಯಗಳೆಂಬ ಅಷ್ಟಮೂತ್ರವಲ್ಲ. ಪ್ರಕೃತಿ ಸಂಬಂಧವಾದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಸ್ತುಸಾಮಗ್ರಿಯೂ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿದುದೇ! ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟವಾದ ಯಾವ ಪ್ರಾಣಿಯ, ಯಾವ ವನಸ್ಪತಿಯ, ಯಾವುದೊಂದು ವಸ್ತುವಿನ

ಬಾಳ್ವೆಯಾಗಲೀ ಬೆಳೆನಡೆಗೆಯಾಗಲೀ ಮುಂದೆ ಸಾಗಲು ಅವಕಾಶವಿರುವುದು? ಹೀಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಎಂದರೆ ಪ್ರಕೃತಿಯು ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಎಂದರೆ ಅಣಾರೇಣು ತೃಣಕಾಷ್ಟಗಳಲ್ಲೂ ಅಂತರ್ಮುಖಿಯಾಗಿ ಆದ್ಯಂತ ಜಗತ್ತನ್ನೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಎಡೆಬಿಡದೆ ಅವಲಂಬಿಸಿಕೊಂಡೇ ಇರುವಳು. ಕಾಮನು ಅಥವಾ ಮನ್ಮಥನು ಇಂತಹ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣರ ಮಗನು. ಸ್ಥಿತಿಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಸಹಾಯವು ಬೇಕಾದಂತೆಯೇ, ಸೃಷ್ಟಿಯಾದ ಯಾವುದೊಂದು ಕಾರ್ಯವು ಬೇಕಾದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗಲಿಕ್ಕೂ, ಅಲ್ಲಿ ಆಸೆ ಅಭಿಮಾನಗಳಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಮನ್ಮಥ, ಎಂದರೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಮಥಿಸುವವನು. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕಾಮವು ಉತ್ಪನ್ನವಾದಲ್ಲದೆ ಯಾವುದೊಂದು ಕಾರ್ಯವಲ್ಲೂ ಅಪೇಕ್ಷೆಯುಂಟಾಗದು. ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅಭಿಮಾನವಿರದು. ಆಸೆ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಅಭಿಮಾನಾದಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದವಿದ್ದರೆ ಯಾವುದೊಂದು ಕಾರ್ಯವೂ ಹುಟ್ಟಿಬೆಳೆಯದುಬದುಕದು. ಹೀಗೆ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಸ್ಥಿತಿಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಅತನು ವತ್ತಿಯಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯೂ ಪುತ್ರನಾದ ಮನ್ಮಥನೂ ಅಂತಹ ಪರಿಣಾಮಗಳಾಗಿವೆ.

ಇನ್ನು ಕಾಮವು ಬಂಧಕಸಾಮಗ್ರಿಗಳಲ್ಲ ಬಹು ಪ್ರಬಲವಾದುದೆಂದೂ, ಪಡ್ವೈರಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನವಾದುದೆಂದೂ ಹೇಳುವುದುಂಟಲ್ಲವೆ? ಅದೇನು ಸುಳ್ಳಲ್ಲ. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ದೊರೆಯುತ್ತಿರುವ ಯಾವುದೊಂದು ವಸ್ತುವನ್ನೂ ಸತ್ಕಾರ್ಯ ದುಷ್ಕಾರ್ಯಗಳೆರಡಕ್ಕೂ ಉಪಯೋಗಿಸಲು ಅವಕಾಶವುಂಟಲ್ಲವೆ! ದೇಹಬಲವಿದ್ದ ಮನುಷ್ಯನು ಪರೋಪಕಾರಿಯಾಗಿ ಅಪರಿಮಿತ ಸತ್ಕಾರ್ಯಮಾಡಬಹುದು-ಅಥವಾ ಪರಹಿಂಸಕನಾಗಿ ಅಗಾಧ ದುಷ್ಕರ್ಮ ಮಾಡಲೂಬಹುದು. ವಿದ್ಯಾಬಲವುಳ್ಳವನು, ಅದನ್ನು ಸನ್ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿಪಯೋಗಿಸಿ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಜ್ಞಾನಬೋಧೆಮಾಡಿ ಮಹೋಪಕಾರಿಯಾಗಬಹುದು. ಅಥವಾ ಪರರ ಸರ್ವನಾಶಕ್ಕೂ ಕಾರಣನಾಗಿ ತನ್ನ ವಿದ್ಯಾಬಲದಿಂದ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಳಯವನ್ನೆಬ್ಬಿಸಿ ಬಿಡಲೂ ಸಾಧ್ಯವುಂಟು. ಕೈಯಲ್ಲಿೊಂದು ಕತ್ತಿಯಿದ್ದರೆ ಅದರಿಂದ ಹಣ್ಣನ್ನು ಕೊಯ್ದುಕೊಂಡು ತಿಂದು ಪ್ರಾಣಧಾರಣೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಅಥವಾ ಕತ್ತನ್ನೇ ಕೊಯ್ದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು, ಅಲ್ಲವೆ? ಹಾಗೆಯೇ, ಕಾಮವನ್ನು ಧಾರ್ಮಿಕ ರೀತಿ

ಯಲ್ಲಿ ಮಿತಿಯನ್ನು ಮಾರದೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡಲ್ಲಿ ಅದರಿಂದ ಅಗಾಧ ಲೋಕಸಂಗ್ರಹಣ ಕಾರ್ಯಮಾಡಿ, ಪುಣ್ಯಾರ್ಜನೆಮಾಡಿ ದೇಹಸಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವಕಾಶವುಂಟು. ಹಾಗಲ್ಲದೆ, ದುರ್ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿಕೂಡ ಅದೇ ಕಾಮವನ್ನೇ ದುರುಪಯೋಗಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿದರೆ, ಅದು ಆತ್ಮನಾಶಕ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿ ಕರ್ತೃವನ್ನು ಅಂಧಕೂಪಕ್ಕೆ ತಳ್ಳುವುದು. ಕಾಮದ ದುರುಪಯೋಗದಿಂದಲೇ ಕ್ರೋಧ ಲೋಭ ಮೋಹ ಮದ ಮಾತ್ಸರ್ಯಾದಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪ್ರಬಲಿಸುವುವು. ಕಾಮಮೊಂದನ್ನು ಸದುಪಯೋಗದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದಾದರೆ, ನಾವು ಪಡೆದಿರುವೆವೆಂದು ಹೆದರುತ್ತಿರುವ ಕ್ರೋಧಾದಿ ಮಿಕ್ಕ ಯಾವ ಶತ್ರುಗಳೂ ಬಹು ಸುಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಸದುಪಯೋಗಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡ ಕಾಮವು ಸಕಲವಿಧ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿಗೂ ಮಾರ್ಗವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವುದು.—ಆ ಮಾರ್ಗವು ತನ್ನತಾಯಿ ತಂದೆಗಳನ್ನೂ ಆ ಮನೆಗೆ ಕರೆತಂದು ಆ ಕರ್ತೃವಿನ ಲೋಕಚೀನಿತವನ್ನು ಸುಖಮಯವನ್ನಾಗಿಸುವನು.

ಪ್ರಕೃತ - ಕಾಮದೇವನು ಸತಿವಸಂತರೊಂದಿಗೆ ಸ್ವಸಂಭಾರದಿಂದ ದೇವೇಂದ್ರಸಭೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಹೊರಟು, ಸದಾಶಿವನು ತಪೋಮಗ್ನನಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಹಿಮಾಚಲದ ತಪ್ಪಲು ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಪರಮ ವೈರಾಗ್ಯ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯೂ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನೂ ವಿಷಯವಿಮುಖನೂ ಆದ ಆ ಪರಶಿವನನ್ನು ದೂರದಿಂದಲೇ ಕಂಡ ಮನ್ಮಥನಿಗೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಭಯ ಸಂಚಾರವಾಗದಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಂದ್ರ ಬೃಹಸ್ಪತಿಗಳ ಮುಖಸ್ತುತಿಗೆ ಮರುಳಾಗಿ ಯೋಗವರ್ಯನಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನೂ ಒಬ್ಬ ಯುಕ್ತಚಿತ್ತ ಮುನಿಗೆ ಸಮಾನನೆಂದು ತಿಳಿದ ತನ್ನ ಅವಿನೇಕಕ್ಕಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಎಷ್ಟೋ ಹಳಿದುಕೊಂಡನು. ಆದರೆ ಈಗ ಏನುಮಾಡಲೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ಆಗಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯಮಾಡದಿದ್ದರೆ ವಿಧಿಯಿಲ್ಲವೆಂದು ತೋರಿತು. ಸರ್ವಸಜ್ಜಿತನಾಗಿ ಅಷ್ಟುದೂರ ಬಂದು ಆಗ ಬೆದರಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಸಾಧ್ಯವೆ ?—ಆದುದಾಗಲಿ, ಪ್ರಾಣಾಂತ್ಯದ ವರೆಗೂ ಸಾಹಸಮಾಡಿ ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಯೇ ಬಿಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಶಾಶ್ವತವಾದ ಪ್ರಯೋಜನವುಂಟಾಗುತ್ತಿರುವಲ್ಲಿ,

ಜೀವಗಳನ್ನಾಗಿ ಅಪಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತು ಬಾಳುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಈ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲೇ ದೇಹವಾತವಾದರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ. ಸರ್ವಶಕ್ತಿಯನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದ್ದು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ ಬಿಡುವುದೇ ಸರಿ! ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದನು. ಒಡನೆ ವಸಂತನು, ಕಾಮದೇವನ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ನುಸರಿಸಿ, ಆ ವನದಲ್ಲಿ ಅವಿಭವವಾದನು. ಒಡನೆ ಕೇಳುವುದೇನು? ಸಕಲ ವೃಕ್ಷಲತೆಗಳೂ ನವತಳಿರಿಂದ ತೋರಿತೋಡಗಿದುವು. ದಿಕ್ಕುಗಳು ಸುಪ್ರಸನ್ನವಾದುವು. ತುಂಬಿಗಳು ಝೇಂಕರಿಸತೊಡಗಿದುವು. ಶುಕಪಿಕ್ಕಾದಿಗಳ ಆಲಾಪನೆಯು ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಸುವಾಸಿತವಾದ ಮಂದಮಾರುತವು ಮನೋಹರವಾಗಿ ಸುಳಿಯಿತು. ಲತೆಗಳೂ ವೃಕ್ಷಗಳೂ ಮೊಗ್ಗುಗಳಿಂದಲೂ ಹೂಗಳಿಂದಲೂ ತುಂಬಿ ಚಿತ್ತಾಕರ್ಷಕವಾದುವು. ಆ ವನದಲ್ಲಿ ಮಕರಂದರಸವು ವರ್ಷಧಾರೆಯಂತೆ ಸುರಿಯತೊಡಗಿತು. ಅಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಆ ವಸಂತಮೃತನಿನ ವಿಚಿತ್ರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಮೃಗಮಾನಿಗಳು ಸದಮಾಸದ್ಯವಾಗಿದ್ದರು. ಆ ವನದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಿದ್ದ ಪಶುವಕ್ಷಗಳಾದಿಯಾದ ಸಕಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ, ವನ್ಯಧಾವೇಶ ಪೂರಿತವಾಗಿ, ವಿಷಯಾಭಿಲಾಷೆಯಿಂದ ಕೂಡಿ ಭೋಗ ಸಂತೃಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಮಗ್ನವಾದ ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಅಲ್ಲಿಲ್ಲಿ ಸುತ್ತುತ್ತಿದ್ದುವು.

ವಸಂತ ಕಾಮದೇವರ ಅವಿರ್ಭಾವದಿಂದ ಆ ಕಾಡಿನ ಸ್ಥಾವರ ಜಂಗಮಾತ್ಮಕವಾದ ಸಮಸ್ತ ವಸ್ತುಗಳೂ ತನ್ಮುಖ್ಛಿತಿಯಲ್ಲಿ ಚಾಂಚಲ್ಯಪೂಂದಿದುವಾದರೂ, ಯೋಗಾಸನಬದ್ಧನಾಗಿ ಕುಳಿತು ಅಂತರ್ಮುಖಿಯಾಗಿದ್ದ ಸ್ಥಾನುವು ಯಾವಬಗೆಯ ಚಿತ್ತವಿಕಾರಕ್ಕೂ ಒಳಪಡದೆ, ಸ್ಥಿರಾಸನನಾಗಿ ಯೇ ಇದ್ದನು. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಮನ್ಮಥನು, ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಾಡತಕ್ಕ ಕಾರ್ಯವೇನೆಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಾ, ಅತ್ತಿತ್ತ ಪೋಡುತ್ತಿರಲು, ಎಂದಿನಂತೆ ಪೂಜಾಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ನಡೆದುಬರುತ್ತಿದ್ದ ಸುವರ್ಣಲತೆಯೋ ಎಂಬಂತಿದ್ದ ಜಗನ್ಮೋಹಿನಿಯಾದ ಪಾರ್ವತೀದೇವಿಯು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣಿಸಿದಳು. ಮನ್ಮಥನು ಆಕೆಯು ಸಕಾಲಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದಳೆಂದುಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಮರೆಯಾಗಿರಲು, ಪಾರ್ವತೀದೇವಿಯು, ಪೂಜಾಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ತಂದಿಟ್ಟು ಪರಶಿವನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ, ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ

ನಮಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಸಮೀಪದಲ್ಲೇ ಕೈಮುಗಿದು ನಿಂತುಕೊಂಡಳು. ಕಾಮದೇವನು ಅದೇ ಸಮಯವೆಂದುಕೊಂಡು ಅರವಿಂದ, ಅಶೋಕ, ಚೂತ, ನವಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ, ನೀಲೋತ್ಪಲಗಳೆಂಬ ತನ್ನ ಪಂಚಬಾಣಗಳನ್ನೂ ಹೆದೆಯೇರಿಸಿದ ತನ್ನ ಧನುಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸಂಧಿಸಿ ಆಕರ್ಷಾಂತವಾಗಿ ಸೆಳೆದು ಸಮೋಹನಾಸ್ತ್ರದ ಮಂತ್ರಪುರಶ್ಚರಣೆಯಿಂದ ಅದನ್ನು ಅಭಿಮಂತ್ರಿಸಿ ಮಹಾಮಹಿಮೋಪೇತನಾದ ಆ ಯೋಗಿವರ್ಯನ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಅದನ್ನು ಗುರಿಯಿಟ್ಟು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿಬಿಟ್ಟನು.

ಚಿತ್ತಚಾಂಚಲ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ವಾತ ವರ್ಣವನ್ನು ಶತಾಂಶ ಸಂಪೂರ್ಣತೆಯಿಂದ ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡು ವಸಂತನೇ ಅವಿಭವಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಪೂಜಾಸಾಮಗ್ರಿಗಳ ರೂಪದಿಂದ ಗಂಧಪುಷ್ಪಾಕ್ಷತಾದಿ ಸಮಸ್ತ ಭೋಗ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನೂ ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ತ್ರಿಜಗನ್ನೋಹಿನಿಯಾದ ನವಯುವತಿಯಾದ ಗಿರಿರಾಜ ನಂದನೆಯು ಹಸನ್ಮುಖಿಯಾಗಿ ಕಟಾಕ್ಷವನ್ನು ಬೀರುತ್ತಾ ಎದ್ದುರಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದಾಳೆ. ಮನಸ್ಸುಮುದ್ರ ಮಧನ ಕ್ರಿಯೆಗೆ ಅಧಿದೇವತೆಯಾದ ಸಾಕ್ಷಾದ್ವೈತ್ಯಭವನೇ ದೇಹಧಾರಿಯಾಗಿ ಎದುರಿಗೆ ನಿಂತು, ಚಿತ್ತಾಕರ್ಷಕಗಳಾದ ಪಂಚಬಾಣಗಳನ್ನೂ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಸರಿ! ಮುಂದೆ ಕೇಳುವುದೇನು? ಸಮೋಹನಾಸ್ತ್ರಹತನಾದ ಪರಶಿವನಿಗೆ ತಪೋಭಂಗವಾಯಿತು. ಸಮಾಧಿಯು ಶಿಥಿಲವಾಯಿತು. ಮನಸ್ಸು ಚಾಂಚಲ್ಯ ಹೊಂದಿತು. ನಿರ್ವಿಕಲ್ಪ ಸಮಾಧಿಮಗ್ನನಾಗಿ ಆನಂದಪರವಶನಾಗಿ ಅಂತರ್ಮುಖಿಯಾಗಿ ಆತ್ಮಜ್ಯೋತಿಯನ್ನು ದರ್ಶಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಾ ದೇವದೇವನು, ತನ್ನ ಚಿತ್ತಶಾಂತತೆಗೆ ಭಂಗವುಂಟಾದ ಕಾರಣ ವೇನೆಂದು ಒಡನೆ ಕಣ್ಣೆರೆದನು. ಎದುರಿಗೆ ನಿಂತಿದ್ದ ತ್ರಿಭುವನೈಕ ಸುಂದರಿಯಾದ ಪಾರ್ವತಿಯು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ಪ್ರಣಾಮಮಾಡಿದಳು. ಅವಳಿಗೆ ಆಕೆಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಅನೇಕವೇಳೆ ನೋಡಿದ್ದನಾದುದರಿಂದ, ಈ ದಿನ ಆಕೆಯ ಬರುವಿಕೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಚಿತ್ತಚಾಂಚಲ್ಯವುಂಟಾಯಿತೆಂದು ಯೋಚಿಸಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೇನು ಕಾರಣವಿರಬಹುದೆಂದು, ತನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಘುತ್ತಲೂ ಪ್ರಸರಿಸಿದನು. ಎದುರಿಗೆ ದೇವದಾರು ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ, ಚಿತ್ರ ವಿಚಿತ್ರ ವರ್ಣಾತ್ಮಕವಾದ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ, ವಿರಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು,

ಇಕ್ಷುಚಾಪವನ್ನು ಎಡಗೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು, ಬಲಗೈಯಿಂದ ಪಂಚ-ಬಾಣಗಳನ್ನು ಸಂಧಿಸಿ, ನಾರಿಯನ್ನು ಆಕರ್ಷಾಂತವಾಗಿ ಸೆಳೆದು ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದ ಗಿಳಿದೇರನನ್ನು ಪರಶಿವನು ಕಂಡನು. ತನ್ನ ಲ್ಲಿಂಟಾದ ಚಿತ್ತಚಾಂಚಲ್ಯಕ್ಕೆ ದುರ್ಮಾರ್ಗಿಯಾದ ಆತನ ಕುಚೇಷ್ಟೆಯೇ ಕಾರಣವೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಯಿತು. ತನ್ನ ಮಟ್ಟಿಗೆ ತಾನು ತಪೋನಿರತನಾಗಿ ಕುಳಿತಿರುವಲ್ಲಿಗೆ ಅತಿಕ್ರಮ ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿ, ನಿನಾ ಕಾರಣ ತನ್ನ ತಪಸ್ಸಿಗೆ ವಿಘ್ನವನ್ನಾಚರಿಸಿ, ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಶಾಂತತೆಗೆ ಭಂಗವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದ ಆ ಮನ್ಮಥನ ಮೇಲೆ ಪರಶಿವನಿಗೆ ಮಿತಿಮಾರಿದ ಕೋಪವುಂಟಾಯಿತು. ಕಣ್ಣುಗಳು ಕೆಂಪಾದುವು. ಹಲ್ಲುಗಳು ಕಟಕಟನೆಂದು ಮಸೆದುವು. ಕೇಶಗಳು ನಿಗುರಿನಿಂತುವು. ಕೋಪಾಧಿಕ್ಯದಿಂದ ಮೈರೋಮಾಂಚವಾಯಿತು. ಅವನನ್ನು ಆಗಲೇ ದಹಿಸಿಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದನು. ಒಡನೆ, ಮೂರನೆಯದಾದ ಹಣೆಗಣ್ಣಿನ ಕವಾಟವು ತೆರೆಯಿತು. ಅದರಿಂದ ಸೂರ್ಯಾಗ್ನಿಗಳ ತೇಜಸ್ಸನ್ನೂ ಮಾರಿಸುವ ಅಲಾಂಕಿಕ-ಅವೂರ್ವತೇಜಸ್ಸಿನ ಭಯಂಕರ ಜ್ವಾಲೆಯೊಂದು ಕಣ್ಣುಗಳು ಕೋರೈಸುವಂತೆ ಹೊರಟಿತು. ಪರಮೇಶ್ವರನು ಕಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟೊಡನೆಯೇ ತನಗೆ ಮೃತ್ಯುಸನ್ನಿಹಿತವಾಯಿತೆಂದು ತಿಳಿದು ಮನ್ಮಥನು ಗಡಗಡನೆಂದು ನಡುಗತೊಡಗಿದ್ದನು. ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಬಿಲ್ಲುಬಾಣಗಳು ಜಾರಿಬಿದ್ದು ಹೋದುವು. ಕಣ್ಣುಗಳು ಮಂಚುಮಂಚಾದುವು. ಬಾಯಲ್ಲಿನ ದ್ರವವಾರಿ ಹೋಯಿತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಪರಶಿವನ ಹಣೆಗಣ್ಣಿನಿಂದ ಹೊರಟ ಆ ಅವೂರ್ವತೇಜೋರಾಶಿಯು ಪ್ರಳಯಕಾಲಾಗ್ನಿಯಂತೆ ಹೊರಟು ಬಂದು, ಅವನನ್ನು ಸುತ್ತಿ ಆವರಿಸಿ ವಿದ್ಯುದ್ವೇಗದಿಂದ ದಹಿಸಿಬಿಟ್ಟಿತು. ಮನ್ಮಥನ ದೇಹವು ನಿಶ್ಶೇಷವಾಗಿ ದಹಿಸಿಹೋಯಿತು. ಅಂಗವನು ಅನಂಗನಾದನು.—ನಾಮಾವಶೇಷನಾದನು.

ತನ್ನ ರಮಣನಾದ-ತ್ರಿಭುವನಮೋಹಕನಾದ ಕಾಮದೇವನು ಭಸ್ಮಾವಶೇಷನಾದವನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆಯೇ ರತಿಯು ಮೂರ್ಛಹೋಗಿಬಿದ್ದಳು. ವಸಂತನೂ ಮೈತೀಯದೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದು ಪ್ಲವ್ವಿಹೊತ್ತಿನಮೇಲೆ ಎಚ್ಚೆತ್ತು ರತಿಗೆ ಶೈತ್ಯೋಪಚಾರಮಾಡಿ ಎಚ್ಚರಗೊಳಿಸಿದನು. ರತಿಯು ಪತಿವಿರಹ

ನನ್ನ ತಾಳಲಾರದೆ ಪರಿಸರಿಯಿಂದ ವಿಲಸಿಸುತ್ತಿರಲು, ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತಿನೊಳ
ಗಾಗಿಯೇ-‘ಎಲೆ ರತಿದೇವಿಯೇ, ಸಮಾಧಾನಗೊಳ್ಳು. ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ
ವಿಧಿಯ ಗತಿಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವುದಾದ್ದರೆ? ದೈವಯತ್ನದಿಂದ ನಡೆದುಹೋದ
ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಅಳಲಬೇಡ. ಮುಂದೆ ಶಿವನು ಗಿರಿಸುತೆಯನ್ನು ವರಿಸಿ
ಪಾಣಿಗ್ರಹಣ ಮಾಡುವಾಗ್ಗೆ, ಆತನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ನಿನ್ನ ಪತಿಯೂ
ಪುನರ್ಜೀವಿತನಾಗುವನು, ಚಿಂತಿಸಬೇಡ’ ಎಂದು ಒಂದು ಅಶರೀರವಾಣಿ
ಯು ಕೇಳಿತು. ಅದರಿಂದ ಲೇರವಾತ್ರ ಸಮಾಧಾನಗೊಂಡ ರತಿವಸಂ
ತರು ತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಹೊರಟುಹೋದರು. ವಸಂತನ ಆವಿರ್ಭಾವದಿಂದ
ಅತೀತಯ ಸೊಬಗಿನಿಂದ ರಂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆ ವನಪ್ರಾಂತವು ಕಾಮದಹನ
ದೊಂದಿಗೆ ತನ್ನ ಶೋಭೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಎಂದಿನಂತೆ ಬೆಂಗಾ
ಡಾಯಿತು.

ಅಧ್ಯಾಯ ೫.

‘ಇಷ್ಟಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿ’

ಕಾಮದೇವನ ವಾಂಚಭೌತಿಕ ದೇಹವು ತಪೋನಿಧಿಯಾದ ತ್ರಿಣೇ
ತ್ರನ ಹಣೆಗಣ್ಣಿನಿಂದ ಭಸ್ಮವಾಯಿತೆಂಬುದು ಪುರಾಣಕಥೆ! ಆದರೆ ತಾ
ತ್ವಿಕವಾಗಿ, ಯೋಗೀಶ್ವರನಾದ ಶಂಕರಪೂರ್ವಿಯು-ಪಾರ್ವತಿಯೆಂಬ ಸ್ತ್ರೀ
ವ್ಯಕ್ತಿಯ ದರ್ಶನಾದಿ ಸಂಗದಿಂದ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪವಾಗಿ ಉದ್ಭವಿ
ಸಿದ್ದ ಕಾಮವನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ಬೆಳೆಯಲಿತ್ತರೆ, ಅದು ಕೊನೆಗೆ ಪ್ರಮಾದ
ವನ್ನುಂಟುಮಾಡದಿರದೆಂದು ತಿಳಿದು, ಮನೋನಿಗ್ರಹಮಾಡಿ, ತನ್ನಲ್ಲಿಂ
ಟಾದ ಅಲ್ಪವಾದ ಆ ಕಾಮವನ್ನು ಜ್ಞಾನರೂಪಿ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ನಿಗ್ರ
ಹಿಸಿಬಿಟ್ಟನೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಅಪರಾಧವಿಲ್ಲವಲ್ಲವೆ? ಹೀಗೆ ಕಾಮ
ನನ್ನು ದಹಿಸಿದ ತರುವಾಯ ನಾರೀಜನ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಕಲುಷಿತ ವಾತಾ
ವರಣವುಳ್ಳ ಆ ಸ್ಥಳವು ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ತಪಸ್ಸಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾಗಲಾರ
ದೆಂದುಕೊಂಡು, ತನ್ನ ಅನುಚರರಾದ ಸಮಸ್ತ ಭೂತಗಣಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಿ

ಭೂತನಾಥನು ಅದೃಶ್ಯನಾಗಿ ಹೊರಟುಹೋದನು. ಆತನು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದನೆಂಬುದು ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಕಾನುದಹನದಿಂದ ತಮ್ಮ ಪ್ರಯತ್ನವು ಹಾಗೆ ನಿರರ್ಥಕವಾದುದನ್ನು ತಿಳಿದು ದೇವತೆಗಳು ಮುಂದೆ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯವೇನೆಂದು ತೋರದೆ ಅತಿಶಯ ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತರಾದರು.

ತನ್ನ ಹೃದಯದ ಆರಾಧ್ಯದೇವತೆಯನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಪರಶಿವನು ಅದೃಶ್ಯನಾದುದೂ, ಆತನ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಅಪೂರ್ವವಾದ ತೇಜೋಮಯ ಜ್ವಾಲೆಯು ಹೊರಟು, ಒಂದು ಭಿಸ್ಮರಾಶಿಯನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿದುದೂ ಪಾರ್ವತಿಗೆ ಪರಮಾರ್ತ್ಯವರ್ತವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದುವು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಮೇಲೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ದಿಟ್ಟಿಸಿನೋಡಲು, ಆತನು ಆಸನಾಸೀನನಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಪ್ರದೇಶವು ಶೂನ್ಯವಾಗಿದ್ದಿತು. ಪರವೇಶ್ಯರನ್ನು ತನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಬೀಳದಂತೆ ಎಲ್ಲೋ ಅದೃಶ್ಯನಾಗಿ ಹೋದುದನ್ನು ತಿಳಿದು ತನ್ನ ಮನೋರಥವು ಹಾಗೆ ಭಗ್ನವಾದುದನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರದೆ ಪಾರ್ವತಿಯು ಮೂರ್ಛಿತಳಾದಳೆಂದು ತಿಳಿದು, ಪರಶಿವನು ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ತನ್ನೇನು ತಪ್ಪೆಂದು ಬೀಳದಂತೆ ಬೀಸಿ, ಬಗೆಬಗೆಯಿಂದ ಉಪಚರಿಸಿದರು. ಅದರೂ ಏನೂ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ಒಬ್ಬ ಬೃಹದಿಹೋಗಿ ವರ್ವತರಾಜನಿಗೆ ಆ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿದರು. ಗಿರಿರಾಜನು ಪರಮದಾರುಣವಾದ ಆ ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಭಯಭ್ರಾಂತನಾಗಿ ಪತ್ನಿಯೊಡನೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು, ಮೈತಿಳಿಯದೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ತನ್ನ ಸುಕುಮಾರಿಯನ್ನು ಎರಡು ತೋಳುಗಳಿಂದಲೂ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು, ತನ್ನ ಅರಮನೆಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದು ಹಂಸತೂಲಿಕಾತಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಮಲಗಿಸಿ ಮೂರ್ಛಿತಳೆಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಪರಿಸರಿಯಿಂದ ಉಪಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

ಅರಮನೆಗೆ ಕರೆದೊಯ್ಯಲ್ಪಟ್ಟ ಪಾರ್ವತಿಗೆ ಮುಂದೆ ನಾಲ್ಕಾರು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ದೇಹಾಪಾಸವು ಪರಿಹಾರವಾಗಿ ಆರೋಗ್ಯವುಂಟಾಯಿತು. ಆದರೇನು? ಚಿತ್ತವನ್ನು ಅಗಾಧ ಚಿಂತೆಯು ಆವರಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಇದುವರೆಗಾದರೆ ಪರಶಿವನು ಕಣ್ಣಿಂದಾಗಿದ್ದು ನಿತ್ಯವೂ ದರ್ಶಿಸಲಿಕ್ಕಾದರೂ ಅವಕಾಶವಿದ್ದಿತು. ಆ ಮನೋಹರ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಕೈದಡಿಯೆ ಪೂಜಿಸಿ, ಕಣ್ಣಡಿಯೆ ನೋಡಿ, ಮನದಡಿಯೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲು ಅವಕಾಶವಿದ್ದಿತು.

ಈಗ ಆದಕ್ಕೂ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲವಾಗಿದೆ. ಅದೃಶ್ಯನಾಗಿ ಹೊರಟುಹೋದ ಆ ಮಹಾದೇವನು ಎಲ್ಲಿದ್ದಾನೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದು ಹೇಗೆ? ಇನ್ನು ಆತನನ್ನು ಪುನಃ ಕಾಣಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದೆ? ಆತನನ್ನು ಒಲಿಸಲಾಗುವುದೆ? ಪರಶಿವನನ್ನು ಪತಿಯನ್ನಾಗಿ ಪಡೆಯುತ್ತೇನೆಂಬ ಬಯಕೆಯು, ದೈವ ಹೀನೆಯಾದ ತನಗೆ ಬಿಸಿಲ್ಗದ್ದುರೆಯ ಜಲಪಾನದಂತೆ ನಿರರ್ಥಕವಲ್ಲವೆ? ಅಕ್ಕಟಾ ನನಗಿನ್ನೇನು ಗತಿ? ಮುಂದೇನು ಮಾಡಲಿ? ಹಾ, ನನಗೆ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮತ್ತಾರು ಒತ್ತಾಸೆಮಾಡುವರು? ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಪರಿಪಯಾಗಿ ಹಲುಬಿದಳು. ಸಿದ್ಧಾಂತಾರಾಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಮತೆಯು ತಪ್ಪಿತು. ಗಂಧಪುಷ್ಪ ತಾಂಬೂಲಾದಿಗಳು ಅಸಹ್ಯವೆಂದು ತೋರಿಸಾಗಿ ದುವು. ದೇಹವು ಶುಷ್ಕವಾಗತೊಡಗಿತು. ಕಣ್ಣುಗಳು ಗಣಿಬಿದ್ದುವು. ಪಾರ್ವತಿಯು ಒಂದು ಮಲಿನವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡು ಕೆದರಿಹೋದ ಕೇಶ ರಾಶಿಯನ್ನು ಸಹ ಎತ್ತಿ ಬಾಚಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟು ಉತ್ತಮವಿಲ್ಲದೇಸದಾ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತಾ, 'ಹಾ, ಅಯ್ಯೋ ನನಗಿನ್ನೇನು ಗತಿ, ಏನುಮಾಡಲಿ, ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಲಿ, ಪರಶಿವನೇ ಮೀಗೆ ಉದಾಶೀನಮಾಡಿ ಕೈಬಿಟ್ಟ ಮೇಲೆ ನಾನಿನ್ನು ಹೇಗೆ ಬಾಳ್ವೆವೋಡಲಿ?' ಎಂದು ವಾಹದ್ವ್ಯಸನಾ ಕ್ರಾಂತರಾಗಿ ಕೊರಗತೊಡಗಿದಳು.

ಮೇನಕೆ ಹಿಮವಂತರು ಹೇಳಿದ ಸಮಾಧಾನ ವಚನಗಳೇನು ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕೂ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಆಕೆಯ ಅಯಾಸ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೊಂದು ವ್ಯಸನ ನಿವೃತ್ತಿಗೆಂದೂ ಅವರು ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ಆಕೆಯು ಯಾವ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೂ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಸಂಜೆಯರ ಉಪಚಾರಗಳನ್ನೂ ಕೈಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಆವರಣದಿಗೆ ಮುಖಕೊಟ್ಟು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸುಕುಮಾರಿಯಾದ ಆಕೆಯು ಈ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ, ತಂದೆತಾಯಿಗಳು ಅಗಾಧ ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತರಾಗಿ, ಉಪಾಯತೋರದೆ, ಬಹಿರಂಗವಾಗಿ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದರೂ ಒಳಗೊಳಗೇ ಅಸಹನೀಯ ಬೇಗೆಯಿಂದ ಬೇಯುತ್ತಿದ್ದರು.

ಗಿರಿಜೆಗೆ ಇನ್ನು ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವುದು ಅಸಹ್ಯವೆನ್ನಿಸಿತು. ಒಡನೆ ಒಂದುದಿನ ತನ್ನ ತಾಯಿಯನ್ನು ಕುರಿತು- 'ಅಮ್ಮಾ, ನನ್ನ ಹೃದಯವು ಮುಖಾಂಗಿಯಿಂದ ಬೇಯುತ್ತಿದೆ. ಆ ಅಗ್ನಿಯು ಶಂಕರನ ಕೃಪಾಕಟಾಕ್ಷ

ದಿಂದಲ್ಲದೆ ಶಾಂತವಾಗದು. ಆ ದೇವದೇವನನ್ನು ಘೋರ ತಪಸ್ಸ್ಯದಿಂದ ಪ್ರಸನ್ನೀಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಮೂಲಕವಾಗಿ ನನ್ನೀದೇಹವು ನಾಶವಾಗಬೇಕೆಂದು ನಿಧಿಲಿಖಿತವಿದ್ದರೆ, ಅದು ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಉಳಿಯಲಾರದು. ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ದೃಢನಿಶ್ಚಿತಳಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನನಗೆ ಅಶೀರ್ವಾದಮಾಡಿ ಕಳುಹಿಸು' ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದಳು. ಮಗಳ ಆ ಮಾತುಗಳು ಮೇನಕೆಯ ದುಃಖವನ್ನು ದ್ವಿಗುಣಿತವಾಗಿಸಿದುವು. 'ಸುಕುಮಾರಿಯಾದ ತನ್ನ ಮುದ್ದುಮಗಳು ಪರದೇಶಿಯಂತೆ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಕುಳಿತು ತಪಸ್ಸುಮಾಡುವುದೆಂತು! ತಪಸ್ಸಿನ ಅಗಾಧ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನೂ ತಾಪವನ್ನೂ ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೆಂತು! ಅಕ್ಕಟಾ, ದುರ್ವಿಧಿಯೇ, ಏನು ಗತಿಯನ್ನು ತಂದಿಟ್ಟಿ!' ಎಂದು ಅತಿಶಯ ಚಿಂತಾಪರವಶಳಾಗಿ, ಆ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಗಿರಿರಾಜನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದಳು. ಆತನೂ ಆ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ, ಬಹು ಗಾಬರಿಪಟ್ಟಿದ್ದಲ್ಲದೆ, ಮಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಆ ಯೋಚನೆಯನ್ನ ತ್ಯಜಿಸೆಂದು ಎಷ್ಟೋ ಭಗಳಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿವಾದ ಹೇಳಿದಳು. ಆದರೂ ಅದು ಏನೂ ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಪಾರ್ವತಿಯು ಮಿತ ಪರಿವಾರಯುಕ್ತಳಾಗಿ ಅರಮನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಹೊರಟೇಬಿಟ್ಟಳು.

ಯಾವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಪರಮೇಶ್ವರನು ತನ್ನನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿ ಅದೃಶ್ಯನಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದನೋ ಅದೇ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ-ಅದೇ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿಗೆ ಆತನನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು, ತನ್ನ ವನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ, ತನ್ನನ್ನು ತನ್ನ ತಾಯಿಯು ಭೂಮಿಭಾರಕಳಾಗಿ ಹೆತ್ತಂತೆ ಆಗಲಾರದೆ!' ಎಂದುಕೊಂಡು, ಪಾರ್ವತೀದೇವಿಯು, ಹಿಂದೆ ಪರಶಿವನು ತಪಸ್ಸುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಕುರಿತು ನಡೆದಳು. ಅಲ್ಲಿ, ಕಾಮದಹನವಾಗಿ ಅವನ ದೇಹವು ಭಸ್ಮವಶೇಷವಾಗಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ-ಅವನ ಭಸ್ಮರಾಶಿಯ ಮೇಲೆಯೇ ಒಂದು ನೇದಿಕೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡು, ಅದರಲ್ಲಿ ಭದ್ರಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಶ್ವಾಸ ನಿರೋಧಮಾಡಿ ತಪಸ್ಸಿಗೆ ತೊಡಗಿದಳು. ಆದಿಶಕ್ತಿಯ ಅವತಾರಸ್ವರೂಪಳಾದ ಗಿರಿಜಾದೇವಿಯು ಮನಸೊಂದು ಶನಧಸ್ತಾರ್ವಕವಾಗಿ ತೊಡಗಿದ ತಪಸ್ಸು ಹೇಗಿದ್ದಿತೆಂದು ವರ್ಣಿಸಲಾದಿತು? ಬೇಸಗೆಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕುಕಡೆಗಳಲ್ಲೂ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಪ್ರಜ್ವಲನಗೊಳಿಸಿ, ಮೇಲೆ ಮಧ್ಯಂಗತ ಮಾ

ತಾಂಡನ ಪ್ರಚಂಡ ಕಿರಣಗಳು ತಲೆತಡಿದು ಹೋಗುವಂತೆ ಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿರಲು, ಸುಕುಮಾರಿಯಾದ ಪಾರ್ವತೀದೇವಿಯು ಕುಸುಮಕೋಮಲವಾದ ತನ್ನ ದೇಹದ ಮೇಲಿನ ಮಮತೆಯನ್ನು ನೀಗಿ ಆ ಪಂಚಾಗ್ನಿ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು, ತನ್ನ ಹೃದಯಾಧಿದೇವತೆಯಾದ ಆ ಮಹಾದೇವನನ್ನು ಕುರಿತು ಧ್ಯಾನಸಮಾಧಿಮಗ್ನಳಾಗಿ ಆರಾಧಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಕುಂಭದ್ರೋಣವಾಗಿ ಸುರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ವರ್ಷಧಾರೆಗೆ ದೇಹವು ಸ್ನಿಗ್ಧ ಬಯಲು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು, ನಿಶ್ಚಲ ಮನೋಭಾವದಿಂದ ಶಂಕರನ ಪಾದಕಮಲಗಳನ್ನು ಹೃದಯದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಆರಾಧಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಚಳಿಗಾಲದಲ್ಲಿ, ದೇಹ ರಕ್ತವೇ ಗಡ್ಡೆ ಕಬ್ಬಿಹೋಗುವಂತಹ ಚಳಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಕುತ್ತಿಗಿರುವ ಮಟ್ಟದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು, ಧ್ಯಾನಪರವಶಳಾಗಿ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದಳು. ಜ್ಯೋತ್ಸೃ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ದಾಸದಾಸೀ ಜನರ ಸೇವೆಗೊಂಡು ರಾಜಭೋಗದಲ್ಲಿ ಜೀವಿ ಆ ಸುಕುಮಾರಾಂಗಿಯು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಕಠಿಣ ತರ ತಪಶ್ಚರ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ಬಹುಕಾಲದಿಂದಲೂ ತ್ರಾಸಿತರಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಅನೇಕ ತಪಸ್ವಿಗಳೂ ಪರಮಾರ್ತ್ಯಾರ್ಥವೆಟ್ಟರು. ಮೇನಕೆ ಹಿಮವಂತರೂ, ಪಾರ್ವತಿಯ ಸಖಿಯರೂ ಆಕೆಯು ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ಈ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡಲಾರದೆ ಮಹಾ ವ್ಯಸನಾಕ್ರಾಂತರಾಗಿ-ಪ್ರತೀಕಾರ ಉಪಾಯವನ್ನರಿಯದೆ ಅತಿಶಯ ಸಂಕಟಕ್ಕೊಳಗಾಗಿದ್ದರು.

ಹೀಗೆ ಬಹುದಿನಗಳು ಕಳೆದುವು. ಪರ್ವತರಾಜನಂದನೆಯು ತನ್ನನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಅತಿ ಭೋರವಾದ ತಪಶ್ಚರ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದ ಸಂಗತಿಯು ಸರ್ವಜ್ಞನಾದ ಶಂಕರನಿಗೆ ಈ ಮೊದಲೇ ಗೋಚರವಿದ್ದಿತು. ಆಕೆಯ ದಾಡ್ಡ್ಯವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕೆಲವು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಹಾಗೆ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದುದಾಯಿತು. ಗರಿಜೆಯು ಆ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಜಯಶಾಲಿನಿಯಾದಳು. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಸಾವಕಾಶವಾದಂತೆಲ್ಲಾ ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಕಠಿಣತರವಾದ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ದೇಹತೋಷಣೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿದಳು. ಮಿತಾಹಾರ, ಅಲ್ಪಾಹಾರ, ಏಕಭುಕ್ತ, ಫಲಾಹಾರ, ಪರ್ಣಾಹಾರ, ಕೇವಲ ಜಲಪಾನ, ವಾಯ್ವಾಹಾರ, ನಿರಾಹಾರ ಮುಂತಾದ ವ್ರತಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ ಶ್ರಮ

ಪಟ್ಟಳು. ಅಷ್ಟುದಿನಗಳಾದರೂ ಶಂಕರನ ಕೃಪೆಯುಂಟಾಗಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಆಕೆಗೆ ಅತಿಶಯ ಸಂತಾಪವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿತು. ಕುಳಿತು ಧ್ಯಾನಿಸಿದುದು ಇನ್ನು ಸಾಕೆಂದು ಎದ್ದು ನಿಂತಳು. ಹಾಗೂ ಕೆಲವು ದಿನಗಳು ಕಳೆದುವು. ತರುವಾಯ ಏಕಪಾದದಮೇಲೆ ನಿಂತಳು. ಅದರಿಂದಲೂ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ಅಂಗುಷ್ಟವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಭೂಮಿಯಲ್ಲೂರಿ, ಕೈಗಳನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿ ನಿಂತಳು. ಇನ್ನು ಉದಾಶೀನತೆಯಿಂದ ಇರುವುದು ಶಂಕರನಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವೆನ್ನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತದಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಆಕೆಯ ಈ ಘೋರ ತಪಶ್ಚರ್ಯೆ ತೇಜಸ್ಸುಶೀನನ ಗಮನವನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಿತು. ದುರ್ಲಭನಾದ ಆತನು ಉಪಾಯರಹಿತನಾಗಿ ಆ ಗಿರಿರಾಜನಂದನೆಯ ಪ್ರೇಮಮಯ ಪಾಶಕ್ಕೆ ಒಳಪಡದಿದ್ದರೆ ನಿಧಿಯಿಲ್ಲವಾಯಿತು. ಆಕೆಗೆ ದರ್ಶನ ಕೊಡಬೇಕೆಂದುಕೊಂಡನು.

ಆದರೆ ತತ್ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಬಗೆಯಿಂದ ಆಕೆಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂದೂ ಇಚ್ಛೆಯಾಯಿತು. ಗಜಚರ್ಮಾಂಬರಧಾರಿಣಿಯ, ಭಸ್ಮೋದ್ಧೂಳಿತಗಾತ್ರನೂ, ರುಂಡಮಾಲಾಲಂಕೃತನೂ, ಸ್ವತಃನವಾಸಿಯೂ ಆದ ತನ್ನ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಆಕೆಗೆ ಯಾವ ಬಗೆಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿರಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕೆನ್ನಿಸಿತು. ಒಡನೆ, ತಾನು ಆವರೆಗೆ ಅಜ್ಞಾತನಾಗಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಒಬ್ಬ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯಂತೆ ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಪಾರ್ವತೀದೇವಿಯು ತಪಸ್ಸುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಆ ದಿನ ಗೌರಿದೇವಿಯು ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ಧ್ಯಾನಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿದ್ದು ಶ್ರಾಂತಳಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ, ವಿಶ್ರಾಂತಿಗೆಂದು ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ಆಕೆಯನ್ನು ಆಕೆಯ ಸಖಿಯರು ಉಪಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದ ಆ ತೇಜಸ್ವೀ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆಯೇ ಗಿರಿಜೆಯು ಸಖಿಯರು ತಟ್ಟನೆ ಮೇಲಕ್ಕೆದ್ದು, ಕುಶಲಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡಿ, ಉಚಿತಾಸವನ್ನಿತ್ತು ಅರ್ಘ್ಯಪಾದ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ನಿಧ್ಯಕ್ಷಮಾದ ಅತಿಥಿವಾಜಿಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿದರು. ಅವರ ಆದರೋಪಚಾರಗಳಿಂದ ಸುಸ್ಥಿತನಾದ ಆ ಕಪಟ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯು, ಕುಶಾಸನದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡು, ಸರಮಾರ್ಚಯಗೊಂಡವನಂತೆ, ಅವರನ್ನು ಕುರಿತು—ಎಲಾ ತರುಣಿ

ಯರೇ, ಈ ನಿರ್ಜನವಾದ ಅರಣ್ಯಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನೀವು ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿ ಎಳೆಯಪ್ರಾಯದ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳೇ ಇದ್ದುಕೊಂಡು ಏನುಮಾಡುತ್ತಿರುವಿರಿ? ಈಕೆಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ರಾಜಪುತ್ರಿಯೆಂಬಂತೆ ತೋರುತ್ತಿರುವುದು, ಈಕೆ ಯಾರು? ಯಾರ ಮಗಳು? ಈ ಸುಕುಮಾರಿಯು ಈ ಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಅನುರೂಪ ವರನನ್ನು ಲಗ್ನವಾಗಿ ಭೋಗಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನನುಭವಿಸುವುದನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ತಪಸ್ವಿಜನ ಸಾಮಾನ್ಯನಾದ ಈ ಕಷ್ಟಗಳಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟು ನರಳುತ್ತಿರುವಳೇಕೆ? ಹೀಗೆ ತಪಶ್ಚರ್ಯವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡುದರಲ್ಲಿ ಈಕೆಯ ಅಪೇಕ್ಷೆಯೇನು? ರೂಪ, ಗುಣ, ಐಶ್ವರ್ಯ ಮುಂತಾದ ಯಾವ ಸುಖಸಾಧನೆಗೂ ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲದಿರುವ ಈಕೆಯು ಈ ಬಗೆಯ ಕಠಿಣ ತಪಶ್ಚರ್ಯೆಗೆ ದೀಪವನ್ನೂ ಒಳಪಡಿಸಿ ನರಳುವುದೇಕೆ? ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದನು.

ವಟುರೂಪಧಾರಿಯಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರವಾಗಿ ಸಖಿಯು ಹೇಳುವುದು ಕೇಳಬೇಕು. ಈಕೆಯು ನಮ್ಮ ಸಖಿ. ಹಿಮವಂತನ ಮಗಳು. ಪಾರ್ವತಿಯೆಂಬ ಹೆಸರಿನಕೆ. ಈಕೆಯು ತನಗೆ ಅನುರೂಪನಾದ ವರನನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದು ತಪೋನಿರತಳಾಗಿರುವಳು. ಈಕೆಯು ಅಪೇಕ್ಷೆಗೆ ವಿಷಯನಾಗಿರುವ ಮಹಾಪುರುಷನು ಆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಪರಮೇಶ್ವರನೇ! ಆತನನ್ನು ಬೊಂದಬೇಕೆಂಬುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಈ ಕಠಿಣ ತಪಶ್ಚರ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವಳು' ಎಂದರು. ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದ ಆ ಕಪಟಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯು-‘ಎಲೈ ಮಂಗಳಗಾತ್ರಿಯರೇ, ನನಗೆ ಸಂಬಂಧಪಡದಿದ್ದರೂ ಸಂದರ್ಭವಶವಾಗಿ ಪ್ರಾಪ್ತನಾಗಿರುವ ಈ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡುಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇದೇನಿದು, ನಿಮ್ಮ ಸಖಿಯ ಮನೋಭಿಲಾಷೆಯು! ಈಕೆಯು ಸುಕುಮಾರಾಗಿಯಾದ ದಿವ್ಯಸುಂದರ ನಿಗ್ರಹಳಾದ ರಾಜಪುತ್ರಿ! ಆ ಪರಶಿವನಾದರೋ ಪರಮ ಅಮಂಗಳ ಸ್ವರೂಪಿಯು. ಈಕೆಯು ದಿವ್ಯಪುಷ್ಪಹಾರಗಳನ್ನೂ ದಿವ್ಯವಸ್ತ್ರಾಭರಣಗಳನ್ನೂ ದಿವ್ಯ ಗಂಧಪರಿಮಳಗಳನ್ನೂ ಧರಿಸಿ ಶೋಭಿಸುವವಳಾದರೆ, ಆತನು ಮೈಕೈಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಹಾವುಗಳನ್ನು ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು, ರುಂಡಮಾಲೆ ರುದ್ರಾಕ್ಷಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡು, ಮೈಗೆ ಸ್ಮಶಾನದ ಭಸ್ಮವನ್ನು ಲೇಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹುಲಿದೊಗಲನ್ನು ಸುತ್ತಿಕೊಂಡಿರುವ ಅಶುಭಮೂರ್ತಿಯು. ಆ ಗರ್ಭ

ಶ್ರೀಮಂತಳಾಗಿ ಶೃಂಗಾರ ಪ್ರಾಸಾದಗಳಿಂದ ಸುಮನೋಹರವಾಗಿರುವ ವಿವ್ಯಸೌಧಗಳಲ್ಲಿ ದಾಸದಾಸೀಜನ ಸೇವಿತಳಾಗಿ ವಾಸಿಸುವ ಈ ಸುಕುಮಾರಾಂಗಿಯು, ಭಿಕ್ಷುಕನೂ ಸ್ಮಶಾನವಾಸಿಯೂ ಭೂತಗಣ ಪರಿವೇಷ್ಟಿತನೂ ಆದ ಆ ಮರುಳುಗಳೊಡೆಯನನ್ನು ಏನೆಂದು ಮೆಚ್ಚಿರುವಳೋ ನಾನರಿಯೆ ! ವಿವಾಹವಾಗಲು ಕನ್ಯೆಗೆ ವರಸಾವ್ಯವಿರಬೇಡವೆ ? ರೂಪ ವಿಚಾರವಂತಿ ರಳಿ. ವಧೂವರರಲ್ಲಿ ಗುಣಸಾಮ್ಯವಾದರೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಅನುಕೂಲ ದಾಂಪತ್ಯವು ಏರ್ಪಡುವ ಮಾರ್ಗವಾವುದು ? ಈ ಅನುಚಿತ ವಿಚಾರವನ್ನು ಹೃದಯದಿಂದ ಕಿತ್ತೊಗೆದು, ಪರಮ ಸಂದರರೂ ಶೃಂಗಾರಸ್ತ್ರಿಯರೂ, ಭೋಗೇಚ್ಛೆಯುಳ್ಳವರೂ ಆದ ದೇವಗಂಧರ್ವಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಅನುರೂಪನಾದ ಯಾವನಾದರೊಬ್ಬನನ್ನು ವರಿಸಲಿ ! ನವಯೌವನವತಿಯಾದ ಈ ರಾಜಪುತ್ರಿಯು ವೈರಾಗ್ಯಚಕ್ರವರ್ತಿಯೂ ಭಿಕ್ಷುಕ ಸಾರ್ವಭೌಮನೂ ಆದ ಆತನನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಏನು ಸುಖ.....' ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ನುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದನು.

ಆ ಕಪಟಿ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯು ಮಾತನಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಆರಂಭಿಸಿದಾಗ ವಂದಲೂ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಸಮ್ಮತಿಯನ್ನೇ ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಾ, ಪ್ರಲಾಶವಾಗಿ ಆತನಿಗೆ ಪಿರೋಧದೇಳಿ ಆಪರಿಚಿತನಾದ ಅತಿಥಿಗೆ ಏಕೆ ಮನನೋಯಿಸಬೇಕೆಂದೆಣಿಸಿದ್ದ ಪಾರ್ವತಿಯು-ಮುಂದೆ ಆತನ ಆ ಅಸಂಬದ್ಧ ಪ್ರಲಾಪಗಳನ್ನು ಕೇಳಲಾರದೆ, ತನ್ನ ಸಖಿಯರನ್ನು ಗದರಿಸಿಕೊಂಡು, ಆತನು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗಲೇ ನಡುವೆ ಬಾಯಿಹಾಕಿ-‘ಸಾಕುಸಾಕು, ಇನ್ನು ಬಹಳವಾಯಿತು. ಮುಂದೆ ಈ ದುರ್ವಾರ್ತೆಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಲಾಗದು. ಶಾಂತಂ ಪಾಪಂ, ಎಂದು ಸಖಿಯರಕಡೆ ತಿರುಗಿ ಬೇಸರಗೊಂಡು,-‘ಎಲೆ ಸಖಿಯರಿರಾ, ಈತನಾರು ! ಮಹಾವಿಷಮನಾದ ಪರಶಿವನ ವಿಚಾರವನ್ನು ಈತನು ಏನೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವನು ? - ಎಷ್ಟು ತಿಳಿದಿರುವನು ? ತ್ರಿಲೋಕೇಶ್ವರನೂ ಭುಜಗ ಭೂಷಣನೂ ರಾಸ್ಮವಿಲೇಪಿತ ಮಂಗಳಾಂಗನೂ ಸ್ಮಶಾನವಾಸಿಯೂ ರುಂಡ ಮಾಲಾಲಂಕೃತನೂ ಆದ ಆ ಶಂಕರನ ಮಹಿಮೆಯು ಹುಲುಮಾನವರಿಗೇನು ತಿಳಿಯುವುದು ? ಅಜ್ಞಾನವಾದ, ನಿತ್ಯವಾದ, ಅವ್ಯಯವಾದ ಯೋಗ್ಯಶ್ವರ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿ ತ್ರಿಲೋಕವಂದ್ಯನಾದ ಆ ಜಗತ್ಪುಷ್ಪನ

ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯಲಾರದವರು ಆತನನ್ನು ಹೀಗೆಲ್ಲ ನಂದಿಸುವುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವು. ಸೃಷ್ಟಿಸ್ಥಿತಿಲಯಾಧಿಕಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾಗಿ, ಸಮಸ್ತದೇವಕುಲದಿಂದಲೂ ಕೈಯೆತ್ತಿ ವಂದಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ದೇವೋತ್ತಮನಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಈ ಅಪ್ರಬುದ್ಧನು ಭಿಕ್ಷುಕನೆಂದು ಮುಂತಾಗಿ ನಿರಂಕುಶತೆಯಿಂದ ದೂಷಿಸುತ್ತಿರುವನಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ನಾವು ಕೇಳಿ ಸಹಿಸಬಹುದು ವೆ? ಶಿವನಿಂದೆಯನ್ನು ಕೇಳುವುದು ಅಧಿಕ ಪಾಪಸಾಧನವು. ಅತಿಥಿಯಾದ ಈತನಿಗೆ ಸತ್ಕಾರಮಾಡಿ ಕಳುಹಿಸಿಬಿಡದೆ ಈತನೊಂದಿಗೆ ಸಂಭಾಷಣೆಗೆ ತೊಡಗದಿರೇಕೆ? ನಡೆಯಿರಿ. ಇನ್ನಿಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಲಾಗದು!' ಎಂದು ನುಡಿದು ಅತಿಶಯ ವಿಷಾದ ಮನೋಭಾವದಿಂದ ಬೇರೆಡೆಗೆ ಹೋಗಲು ಹೊರಟಳು.

ಆಕೆಯ ಮನೋದಾಘ್ಯವನ್ನು ವರೀಕ್ಷಿಸಲೆಳಸಿ ತಾನಾಡಿದ ಮಾತುಗಳು ಆಕೆಯ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಆಯಾಸವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿದುವೆಂದು ವಟುರೂಪಧಾರೀ ಶಂಕರನು ತಿಳಿದನು. ಇನ್ನು ಆಕೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚುತಾಪಗೊಳಿಸದೆ ಸಮಾಧಾನಗೊಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಇಚ್ಛೆಯಾಯಿತು. ಸ್ಥಳಾಂತರವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಹೊರಟ ಆಕೆಯ ಕೈಹಿಡಿದು ನಿಲ್ಲಿಸಿದನು. ವಟುರೂಪಧಾರಿಯಾದ ಆ ಅಪರಿಚಿತನು ಅತ್ಯಾಚಾರಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ತನ್ನ ಕೈಹಿಡಿದುದನ್ನು ತಿಳಿದು ಪಾರ್ವತಿಯು ಭಯವಿಷಾದಗಳಿಂದ ಆತನ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿನೋಡಿದಳು. ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಶ್ಚರ್ಯವು! ಅವರೆಗೆ ಅಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯು ಅದೃಶ್ಯನಾಗಿ ಆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಚೂಡನೂ, ಗಂಗಾಧರನೂ, ವಿಭೂತಿ ರ.ದ್ರಾಕ್ಷಾಪಾಲೆಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತನಾದ ದಿವ್ಯಪುಂಗಳ ವಿಗ್ರಹನೂ, ಗಜಚರ್ಮಾಂಬರಧಾರಿಯೂ ಆದ ಪರಮೇಶ್ವರನು, ತನ್ನ ಹಸ್ತವನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಿಂತಿದ್ದುದನ್ನು ಪಾರ್ವತಿಯು ಕಂಡಳು. ಒಡನೆ, ಲಜ್ಜೆಯಿಂದಲೂ ಭಯದಿಂದಲೂ ಆಕೆಯ ಮುಖವು ತಗ್ಗಿತು. ಆ ಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ಆಕೆಯ ದೇಹವೆಲ್ಲವೂ ಪುಳಕಗೊಂಡು ರೋಮಾಂಚವಾಯಿತು. ಅಷ್ಟುದಿನದ ತಪಸ್ಸು ಸಾರ್ಥಕವಾಯಿತೆಂಬ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಅನಂದಬಾಷ್ಪಗಳು ದುರಿದುವು. ತಮ್ಮ ಸಖಿಯ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿಯಾದುದಕ್ಕಾಗಿ ಪಾರ್ವತಿಯ ಸಖಿಯರೂ ಪರಮ ಸಂತುಷ್ಟರಾದರು.

ಒಡನೆ ಇನ್ನು ಸಾವಕಾಶವೇಕೆಂದು ಅರಮನೆಗೆ ನಡೆದು ಹಿಮವಂತ ಮೇ
ನಕಾದೇವಿಯರಿಗೆ ಆ ಶುಭವಾರ್ತೆಯನ್ನು ನಿವೇದಿಸಿದರು.

ಅಧ್ಯಾಯ ೬.

‘ ಗಿರಿಜಾಕಲ್ಯಾಣ ಮಹೋತ್ಸವ ’

‘ದೇವೀ ಗಿರಿಜಾ, ಕಠಿಣ ತಪಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಬಹು ಆಯಾಸಪಟ್ಟಿ!
ಇಷ್ಟುಕಾಲನಿಲಂಬಮಾಡಿದ ನನ್ನನ್ನು ಹೈನುಸು. ಎಲೆ ಮನೋಹಾರಿಣೀ
ಇದೋ ನಿನ್ನ ಪವಿತ್ರಪ್ರೇಮ, ಪ್ರಬಲತಮನಿಷ್ಠೆ, ಅಸ್ವಲಿತ ತಪಶ್ಚರ್ಯ,
ನನ್ನಲ್ಲಿದ್ದ ದೃಢತರ ವಿಶ್ವಾಸ ಇವುಗಳಿಗೆ ಬೆಲೆಯಾಗಿ ನಾನು ಇಂದು
ನನ್ನ ತೀವ್ರ ವೈರಾಗ್ಯಕ್ಕೆ ತಿಲಾಂಜಲಿಯಿತ್ತು, ನಿನಗೋಸ್ಕರವಾಗಿ ಗೃಹ
ಸ್ಥಳಾರ್ಥ ಸ್ವೀಕಾರಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ಚಾರುಮಂಗಳ
ಗಾತ್ರೇ, ಇನ್ನು ನನ್ನನ್ನು ಗಾಂಧರ್ವವಿವಾಹ ವಿಧಿಯಿಂದ ವರಿಸಿ, ನನ್ನ
ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹರ್ಷವನ್ನುಂಟುಮಾಡು. ಇನ್ನುಮೇಲೆ ನಿನ್ನವಿಯೋಗವಿಂದ
ಜೀವಿಸುವುದು ನನ್ನಿಂದಾಗದು’ ಎಂದು ನುಡಿದನು. ಕರ್ಣಾಸಂದಕರ
ಗಳಾದ ಶಂಕರನ ಆ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಪಾರ್ವತಿಯ ಕಣ್ಣು
ಗಳಿಂದ ಅನಂದಬಾಷ್ಪವು ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಹರಿದು ಸುರಿದುಹೋಯಿತು.
ಅಕೆಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಂಟಾದ ಭಾವೋದ್ರೇಕವನ್ನು ಮಾತುಗಳಿಂದ ವ್ಯಕ್ತ
ಗೊಳಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ, ಸತೀಮಣಿಯಾದ ಅಕೆಯು, ಕೇವಲ ತನ್ನ
ನೋಟವೊಂದರಿಂದಲೇ ತನ್ನ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿ, ಹಸನ್ಮುಖ
ದಿಂದ ಕೈಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಪಾದಾಭಿವಂದನಮಾಡಿ-‘ಪ್ರಭೋ ಜೀವಿತೇಶ,
ದಾಸಿಯಾದ ನನ್ನೇ ಮನೋವಾಂಛಿತವನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಲು ಇಷ್ಟುದಿನ
ಗಳ ಮೇಲಾದರೂ ಕರುಣಾಳುವಾದ ತಮಗೆ ಇಚ್ಛೆಯುಂಟಾಯಿತಲ್ಲ.—
ಅದು ನನ್ನ ಸೌಭಾಗ್ಯವಲ್ಲವೆ ? ಅದಕ್ಕಾಗಿ ತಮ್ಮ ಪಾದಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷ ಕೃತ
ಜ್ಞಳಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಇಷ್ಟುಕಾಲ ಮಾಡಿದ ತಪಸ್ಸು ಸಾರ್ಥಕವಾಯಿತು.
ಗಾಂಧರ್ವವಿವಾಹ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ವರಿಸಲು ಆಕ್ಷೇಪವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ, ನನಗೆ

ಪೂಜ್ಯರಾದ ಮಾತಾಪಿತೃಗಳಿದ್ದಾರೆಂದು ಅವರಿಂದ ಕನ್ಯಾದಾನ ಪೂರ್ವಕ ನನ್ನನ್ನು ಸ್ವೀಕಾರಮಾಡುವುದು ಉತ್ತಮವೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತೇನೆ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅನ್ಯಥಾ ಯೋಚಿಸಬಾರದು. ಮನ್ನಿಸಬೇಕು' ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದಳು. ಶಂಕರನಿಗೂ ಆ ಮಾತು ಸಮಂಜಸವೆಂದು ತೋರಿತು. ಹಾಗಾಗಲೆಂದನು. ತರುವಾಯ ಎಲ್ಲರೂ ಸ್ನಾನಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಹೊರಟು ನಡೆದರು.

ತಮ್ಮ ಕನ್ಯೆ ಪಾರ್ವತೀದೇವಿಯು ದುರ್ಭಯನಾದ ಪರಶಿವನ ಹೈದಯವನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಂಡಳೆಂಬ ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದ ಹಿಮವಂತ ಮೇನಕೆಯರು ಪರಮ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಆಕೆಯನ್ನು ಅರಮನೆಗೆ ಕರೆದು ತರಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಆಕೆಯೇ ಸಖಿಯರೊಂದಿಗೆ-ಹೊರಟು ಕೃತಕೃತ್ಯಕಾದುದರಿಂದ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಮಂದಹಾಸವು ಸೂಸುತ್ತಿರಲು, ಮಂದಗತ ನಡೆದ ನಡೆದ ಬಂದು ಮಾತಾಪಿತೃಗಳೇರ್ವರಿಗೂ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದಳು. ಮಹರ್ಷಿಬಲನಿಗೂ ದರ್ಘಾಟವಾದ ಅಗಾಧ ತಪಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ, ದೇಹವು ಬಾಡಿಯಾಗಿ ಕಳೆಗೊಂಡಿದ್ದ ತಮ್ಮಾಮುದ್ದು ಕುವರಿಯನ್ನು ಮಾತಾಪಿತೃಗಳೇರ್ವರೂ ತೆಗೆದೊತ್ತಿ ಆಲಂಗಿಸಿ, ಶಿರಸ್ಸನ್ನಾಘ್ರಣಿಸಿ ಬಹು ಪರಿಯ ಉಪಚಾರೋಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಆದರಿಸಿದರು. ಸಖಿಯರು, ಪಾರ್ವತಿಯು ಕೈಕೊಂಡು ಈಡೇರಿಸಿದ ಕಠಿಣತರ ತಪಸ್ಸಿನ ಪರಿಯನ್ನೂ, ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಶಂಕರನೇ ವಟುರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಂದು, ಶಿವನನ್ನು ನಂದಿಸಿ ತನ್ನೂಲಕ ಆಕೆಯ ಅಂತಃಕರಣವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದುದನ್ನೂ, ಕಥೆಯಂತೆ ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ಹೀಗೆ ಇವರು ಸಂತೋಷದಲ್ಲಿ ಮಾತುಕಥೆಗಳನ್ನಾಡುತ್ತ ಕಾಲಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ನೇಳೆಯಲ್ಲೇ, ಅತ್ತ ಪರಮೇಶ್ವರನು, ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳನ್ನುಪ್ರೇರಿಸಿ, ಹಿಮಗಿರೀಂದ್ರನಲ್ಲಿಗೆ-ತನಗೋಸ್ಕರ ಕನ್ಯಾಯಾಚನಗಾಗಿ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಮನೋವೇಗದಿಂದ ಹಿಮಗಿರೀಶನ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ಓಷಧಿಪ್ರಸ್ಥನಗರದ ಬಹಿರ್ದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಿಂತು, ತಮ್ಮ ಬರುವಿಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿಕಳುಹಿಸಿದರು. ಹಿಮವಂತನು ಪರಮ ಸಂಭ್ರಮಯುಕ್ತನಾಗಿ ಭಯಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಡೆದುಹೋಗಿ, ಕಶ್ಯಪ, ಅತ್ರಿ, ಭಾರ

ದ್ವಾಜ, ನಿಶ್ಯಾಮಿತ್ರ, ಗೌತಮ, ಜಮದಗ್ನಿ, ವಸಿಷ್ಠರೆಂಬ ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳನ್ನೂ ವಸಿಷ್ಠ ಪತ್ನಿಯಾದ ಸಾಧ್ವೀಮಣಿ ಅರುಂಧತೀ ದೇವಿಯನ್ನೂ, ಬೇರೆಬೇರೆಯಾಗಿ ವಂದಿಸಿ, ಉಚಿತವಚನಗಳಿಂದ ಆದರಿಸಿ, ಗೌರವಿಸಿ ಅರಮನೆಗೆ ಕರೆತಂದು ಉಚಿತಾಸನಗಳನ್ನಿತ್ತು ಕೂರಿಸಿದನು. ತರುವಾಯ ಪತ್ನಿಯೊಡಗೂಡಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅಘ್ಯಾಪಾದ್ಯಾಚಮನಗಳನ್ನಿತ್ತು ಪೋಡ ಶೋಪಚಾರಗಳಿಂದ ಸತ್ಕರಿಸಿ, 'ಮಹನೀಯರೇ, ಪೂಜ್ಯರಾದ ತಾವು ಪರಮಾನುಗ್ರಹಮಾಡಿ ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬಿಜಯಮಾಡಿದುದರಿಂದ ನನ್ನ ಪಿತೃ ಪಿತಾಮಹರೆಲ್ಲರೂ ಸದ್ಗತಿಗೆ ಸಂದರು. ನನ್ನ ವಂಶವೇ ಪಾವನವಾಯಿತು. ನನ್ನೀ ಗೃಹವೂ ರಾಜಧಾನಿಯೂ ತಮ್ಮ ಪಾದಧೂಳಿಯಿಂದ ಪಾವನವಾದುವು. ನಾನು ಯಾವ ಬಗೆಯಿಂದ ತಮ್ಮ ಸೇವೆಮಾಡಿ ಧನ್ಯನಾಗಲಿ?' ಎಂದು ಬಿನ್ನಸಿಕೊಂಡನು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ ಮಹರ್ಷಿಗಳೆಲ್ಲರ ಪರವಾಗಿ ಕಶ್ಯಪರು- 'ಪರ್ವತೇಶ್ವರಾ, ತಪೋಸಿಧಿಯಾದ ಶಂಕರನು ಲೋಕಕ್ಷೇಮಚಿಂತನೆೆಯಿಂದ ತನ್ನ ತೀವ್ರತರ ವೈರಾಗ್ಯವನ್ನು ಬಿಡಿಗಿಟ್ಟು ಗೃಹಸ್ಥ ಧರ್ಮಸ್ವೀಕಾರಮಾಡಲು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದಾನೆ. ನನ್ನ ಸುಪುತ್ರ ಪಾರ್ವತೀ ದೇವಿಯು ವಿನಾಹಯೋಗ್ಯವಯಸ್ಸುಕಾಗಿದ್ದಾಳೆಂಬ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಆಕೆಯನ್ನು ಪರಶಿವನಿಗಾಗಿ ಯಾಚಿಸಲು ಬಂದಿದ್ದೇವೆ. ಪರೋಪಕಾರ ನಿರತನಾದ ನೀನು ದೊಡ್ಡಮನಸ್ಸುಮಾಡಿ ನನ್ನೀ ಕುಸರಿಯನ್ನು ಆತನಿಗೆ ವಿನಾಹವಾಗಲಿತ್ತು ಲೋಕಕ್ಷೇಮ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಕರಾಗಬೇಕು' ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು. ಹಿಮಗಿರೀಂದ್ರ ಮೇನಕೆಯರು ಆ ಮಾತಿಗೆ ಒಪ್ಪಿದರೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾದುದೇನು! ಮೇನಕಾದೇವಿಯು ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ಕೂರಿತು- 'ಮಗೂ ಪಾರ್ವತೀ, ದೇವದೇವನಾದ ಶಂಕರಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ವಿನಾಹವಾಗಲು ನಿನಗೆ ಒಪ್ಪಿಗೆಯುಂಟಲ್ಲವೆ?' ಎಂದು ವಿನೋದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸಲು, ಗಿರಿಜೆಯು ಲಜ್ಜಾಭಾರದಿಂದ ಹಸನ್ಮುಖಿಯಾಗಿ ಮಾನದಿಂದಲೇ ತನ್ನ ಸಮ್ಮತಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದಳು. ತರುವಾಯ ಅಂದಿಗೆ ನಾಲ್ಕನೆಯ ದಿನಸವೇ ವಿನಾಹ ಮಂಗಳಕಾರ್ಯವು ನಡೆಯತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಕೊಂಡು ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳೂ ಅರುಂಧತೀ ದೇವಿಯೂ ಆ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಈಶ್ವರನಿಗೆ ತಿಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕೈಲಾಸವನ್ನು ಕೂರಿತು ನಡೆದರು.

ಇತ್ತ ಓಷಧಿಪ್ರಸಫ್ಠನಗರದಲ್ಲಿ ವಿವಾಹ ಮಂಗಳಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಆವಶ್ಯಕವಾದ ಸನ್ನಾಹಗಳೆಲ್ಲವೂ ಬಹು ಆತುರದಿಂದ ನಡೆಯತೊಡಗಿದುವು. ನಗರವು ಬಹು ಶೀಘ್ರಕಾಲದಲ್ಲೇ ಮಂಟಪ ತೋರಣ ಪತಾಕೆಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾಯಿತು. ರಾಜಮಾರ್ಗಗಳೆಲ್ಲವೂ ವನ್ನೀರು ಚಿಮುಕಿಸಿ ಧೂಳಡಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಮನೆಗಳು ಸುಣ್ಣ ಕಾರಣ ತೋರಣಗಳಿಂದ ಸಿಂಗರಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ದೇವಶಿಲ್ಪಿಯಾದ ವಿಶ್ವಕರ್ಮನೇ ವಿವಾಹಮಂಟಪವನ್ನು-ಪುರೇಂದ್ರಸಭೆಯನ್ನು ನಾಚಿಸುವಷ್ಟು ಅಂದವಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದನು. ಗಿರೀಶನ ಆಹ್ವಾನದಿಂದ ದೇಶದೇಶಗಳ ರಾಜಾಧಿರಾಜರೂ ಮಹಾಮಹಿಮರಾದ ಮುನಿಪೂಜಿತಮರೂ, ವಿದ್ವಾಂಸರೂ ತೇಜಃಪುಂಜರೂ ಆದ ಭೂಸುರೋತ್ತಮರೂ ದೂರದೇಶಗಳಿಂದಲೂ ಹೊರಟುಬಂದು ಗಿರಿರಾಜನ ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅತ್ತ ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಕೇಳಿದ ಪರಶಿವನ ಅಪೇಕ್ಷೆಯನ್ನನುಸರಿಸಿ ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಹೊರಡಲು ಸನ್ನಾಹಕಾರ್ಯವು ನಡೆಯಲಾರಂಭವಾಯಿತು. ಲಕ್ಷ್ಮೀ ನಾರಾಯಣರೂ, ಬ್ರಹ್ಮ ಸರಸ್ವತಿಯರೂ ತಮ್ಮ ವಾಹನಗಳನ್ನೇರಿ ಪರಿವಾರಯುಕ್ತರಾಗಿ ಕೈಲಾಸಗಿರಿಗೆ ಬಂದು ಸೇರಿದರು. ಇಂದ್ರಾದಿ ಅಷ್ಟದಿಕ್ಪಾಲಕರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸತೀಸುತ ಪರಿವಾರಗಳೊಂದಿಗೆ ದಿವ್ಯವಸ್ತ್ರಾಭರಣ ವಿಭೂಷಿತರಾಗಿ ಬಂದು ನೆರೆದರು. ಗಂಧರ್ವ ಕಿನ್ನರ ಯಕ್ಷರೂ-ಸಿದ್ಧರೂ, ಭೂತಗಣಗಳೂ ಬಂದು ನೆರೆದುವು. ಎಲ್ಲರೂ ನಂದಿನಾಹನನಾದ ಪರಶಿವನೊಂದಿಗೆ ಮೆರೆನಗೆಯಾಗಿ ಹೊರಟು ಓಷಧಿಪ್ರಸಫ್ಠರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಯಾಣವಾದರು.

ಗಿರಿರಾಜನು ತನ್ನ ನಗರದ ರಾಜದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ಕಾದಿದ್ದ ಸಕಲರನ್ನೂ ಎದುರುಗೊಂಡು ಉಚಿತರೀತಿಯಿಂದ ಗೌರವಿಸಿದನು. ನರಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಶಂಕರನನ್ನು ವಿಧ್ಯುಕ್ತರೀತಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸಿ ಕರೆತಂದು ವಿವಾಹವೇದಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕೂರಿಸಿದರು. ಭಸ್ಮಲೇಪಿತ ಮಂಗಳಗಾತ್ರನೂ, ಚಂದ್ರಚೂಡನೂ ಆದ ಗಂಗಾಧರನು, ಬಾಸಿಂಗವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು, ಹಸೆಮಣಿಯಲ್ಲಿ ಅಪೂರ್ವ ತೇಜಸ್ಸುಂಪನ್ನನಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸಿದನು. ಅತ್ತ ಮೇನಕೆಯೂ ಪರಮ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ತ್ರಿಲೋಕ ಸುಂದರಿಯಾದ ಗೌರಿದೇವಿಯನ್ನು

ಗತ್ಯಾಭರಣ ದಿವ್ಯದುಕೂಲಾದಿಗಳಿಂದ ಸಿಂಗರಿಸಿ ಕರೆತಂದು ಹೆಸೆಮಣಿಯ ಮೇಲೆ ಕೂರಿಸಿದಳು. ದೇವದಂಡುಭಿಗಳು ಮೊಳಗಿದುವು. ಹರಿಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ನಿವಾಹ ಮಂಗಳಕಾರ್ಯವು ವಿಧ್ಯುಕ್ತ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದುಹೋಯಿತು. ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಜಯಜಯಕಾರವೂ, ಸುಮಂಗಲೆಯರ ಮಂಗಳಕರ ಗೀತಗಳೂ, ನೆರೆದ ಸಕಲ ಜನರ ರುಭೋದ್ಗಾರಗಳೂ ಕಿವಿಗಳನ್ನು ಕಿವುಡಾಗಿ ಸುತ್ತಿರುವಲ್ಲಿ, ಅಂತರಿಕ್ಷದಿಂದ ದೇವತೆಗಳು ಅವಿರಳ ಫುಷ್ಪವರ್ಷವನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಿರುವಲ್ಲಿ, ಉಮಾದೇವಿಯು ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಪರಿಮಳ ಪುಷ್ಪಹಾರವನ್ನು ಶಂಕರನ ಭವ್ಯವಾದ ಕಂಠಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಪಿಸಿದಳು. ಸಕಲರೂ ಪರಮಾನಂದಗೊಂಡರು. -- ವಧೂವರರನ್ನು ಕಣ್ವಣಿಯೆ ನೋಡಿ, ತಮ್ಮ ಜನ್ಮಗಳು ಸಫಲವಾದುವೆಂದುಕೊಂಡರು. ಗಿರಿಜೆಯೂ ಶಂಕರನೂ, ಗಿರಿರಾಜನೂ ಮೇನಕೆಯೂ, ದೇವೇಂದ್ರಾದಿಗಳೂ ಹೀಗೆ ಅಂದು ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿದ್ದ ಸಕಲರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನೋಭೀಷ್ಟಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ಮಹದಾನಂದಗೊಂಡರು. ಈ ಗಿರಿಜಾಕಲ್ಯಾಣವು ತಾರಕಾಸುರನ ವಧೆಯಿಂದ ತ್ರಿಲೋಕ ಕ್ಷೇಮವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ ಶಾಂತಿಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಮೂಲಕಾರಣವಾಗಲೆಂದು ದೇವತೆಗಳು ಹಾರೈಸಿದರು. ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಆಶೀರ್ವದಿಸಿದರು. ಸಕಲರೂ ಜಯಜಯವೆಂದರು. ನಿವಾಹ ಮಂಗಳಕಾರ್ಯವು ಸಾಂಗವಾಗಿ ನೆರೆವೇರಿದ ತರುವಾಯ ಸಕಲರೂ ಪರಮಾನಂದಗೊಂಡು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಪ್ವಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದರು.

ಉಪಸಂಹಾರ.

ಪಾರ್ವತಿಯು ತನ್ನ ಪತಿಯಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಬಹುಪರಿಯಿಂದ ಸೇವಿಸಿ ಮನವೊಲಿಸಿಕೊಂಡಳು. ಶಂಕರನು ಕೆಲವುದಿನಗಳು ಮಾವನ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ತರುವಾಯ ಪತ್ತೀಪರಿವಾರ ಸಮೇತನಾಗಿ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿ ಕೈಲಾಸಗಿರಿಯನ್ನು ಸೇರಿದನು. ಹಿಂದೆ ವಾಕ್ಪಾಯಣೇದೇವಿಯ ನಷ್ಟದಿಂದ ಶೋಭಾಹೀನವಾಗಿದ್ದ ಕೈಲಾಸಗೃಹವು ಇಂದು ಪಾರ್ವತೀ

ದೇವಿಯ ಆಗಮನದಿಂದ ಪುನಃ ಸುಶೋಭಿತವಾಯಿತು. ಶಂಕರಮೂರ್ತಿಯು ಗೃಹಸ್ಥಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪತ್ನಿ ಪಾರ್ವತೀದೇವಿಯೊಡಗೂಡಿ, ಸುಮೇರು, ಮಂದರಾಚಲ, ಮಲಯಾಚಲ, ನಂದನವನ ಮುಂತಾದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ವಿಹಾರಮಾಡಿ ಆನಂದಿಸಿದನು. ಯಥಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವತೀದೇವಿಯು ಪುಣ್ಯಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪುತ್ರರತ್ನವೊಂದು ಉದಯಿಸಿತು. ಆ ಶಿಶುಜನನದಿಂದಲೇ ತಮ್ಮ ಕಷ್ಟನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವುದನ್ನು ಎದುರುನೋಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ದೇವತೆಗಳು, ದೇವದಂದುಭಿಗಳನ್ನು ಬಾಜಿಸಿ ಪುಷ್ಪವರ್ಷವನ್ನು ಸುರಿಸಿ ಗಂಧರ್ವಗಾನದಿಂದ ಪಾಡಿ ತಮ್ಮ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು. ಆ ಶಿಶುವೇ - ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ದೇವಕುಮಾರನಂತೆ ಬೆಳೆದು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗಿ-ಪಣ್ಣುಖಸ್ವಾಸು, ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯದೇವ, ಸೇನಾನಿ, ಎಂಬ ಮುಂತಾದ ಗುರುಭೇದಗಳಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿ ತಾರಕುಮಂಥನಮೇಲೆ ದೇವಸ್ತೈಸ್ತವನ್ನು ನಡೆಯಿಸಿ, ಆ ದೈತ್ಯನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ ದೇವಕುಲಕ್ಕೊಮ್ಮೂರು. ಯೋಕಗಳಿಗೂ ಕ್ಷೇಮವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದ ಮುನಿಭಾವನು. ಇಂತಹ ಸುಪುತ್ರನನ್ನು ಪಡೆದು ಲೋಕಕ್ಷೇಮಕ್ಕಾಗಿ ಜನ್ಮಿಸಿ ಪಾರ್ವತೀದೇವಿಯು ಜಗನ್ಮಾತೆಯೆನ್ನಿಸಿದಳು.

ಇಂದಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯರು, ಪುರಾಣವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ 'ಯುಕ್ತಿಯುಕ್ತವಾಗಿದೆ' ಎಂದು ನುಚ್ಚುಕೊಂಡರಾಗಲೀ, 'ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರು ಮಹಾಮಹಿಮರೆಂದು ಹೆಮ್ಮೆಯನ್ನು ಸೇಳಿಕೊಂಡರಾಗಲೀ, ಅಥವಾ ಹಲಕೆಲವು ಮಹನೀಯರ ನಾಮಗಳನ್ನು ತುಟಿಬಾಯಿಗಳೊಳಗಿನಂತೆ ಜಪಿಸಿದರಾಗಲೀ ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನವೂ ದೊರೆಯಲಾರದು. ಹಿರಿಯರು, ಈ ನಮ್ಮ ಜನ್ಮಭೂಮಿಯನ್ನು ಕರ್ಮಭೂಮಿಯೆಂದು ಕರೆದಿರುವ ರಲ್ಲವೆ! ನಾವು, ಆ ನಾಮವನ್ನು ಅನ್ವರ್ಥಗೊಳಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಹಿಂದಿನವರ ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ಪುರಾಣಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೇಳಿ-ಓದಿ, ಅವರ ಪದಚಿಹ್ನೆಗಳಲ್ಲೇ ಹೆಜ್ಜೆಯನ್ನಿಟ್ಟು ನಡೆದು, ಅವರಂತೆಯೇ ಲೋಕಕ್ಷೇಮಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ವಾರ್ಥವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಶ್ರಮಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಜಗತೀವಲಯಕ್ಕೆ ಮಾತಾ ಪಿತೃಸ್ವರೂಪರಾದ ಪಾರ್ವತೀಸರಮೇಶ್ವರರು, ಮಹೋನ್ನತವೂ, ಮಾನುಷವೃಷ್ಟಿಗಗೋಚರವೂ ಆದ ತಮ್ಮ ಗೌರೀಶಂಕರ ಗೃಹದಿಂದ ನಮ್ಮ

ಭಾರತದೇಶವನ್ನು ಕೃಪಾಕಟಾಕ್ಷವನ್ನಿಟ್ಟು ನೋಡಲಿ! ಭಾರತೀಯರಲ್ಲಿ ಸಕಲ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಗಳೂ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ಬೆಳೆವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಲಿ! ದೇಶವು ಸಕಲ ವಿಧಗಳಿಂದಲೂ ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟ ಸ್ಥಿತಿಯು ನೈವಿದ್ಯವುಳ್ಳದಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಅವರಿಗೆ ಶಕ್ತಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಾದಿಗಳು ಉಂಟಾಗುವಂತೆ ಆಶೀರ್ವದಿಸಲಿ.

ತಥಾಸ್ತು.

ಸು ಬೋಧ ಕು ಸು ಮಾಂ ಜಲಿ ಗ್ರಂಥ ಮಾಲಾ (ಸಚಿತ್ರ ಮಾಸ ಪುಸ್ತಕಾವಳಿ)

ಮುನ್ನುಡಿ :—

ಘಂಡರಾಪುರದ ಶ್ರೀ ಪಾಂಡುರಂಗವಿಠಲಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿದ ಭಕ್ತಶ್ರೇಷ್ಠರೊಳಗೆ ನಮ್ಮ ಚರಿತ್ರನಾಯಕನಾದ ನಾಮದೇವನು ಅಗ್ರಗಣ್ಯರ ತರಗತಿಗೆ ಸೇರಿದವನು. ಈ ಮಹಾನುಭಾವನು ಸ್ವಾಮಿಯೊಂದಿಗೆ ಸಂಭಾಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನೆಂದ ಮುಂತಾಗಿ ಆತನ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದೆ. 'ಮನುಷ್ಯನು ದೇವರೊಂದಿಗೆ ಮಾತನಾಡುವುದೆಂದರೇನು ? — ಇವೆಲ್ಲ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದ ಕಟ್ಟು ಕಥೆಗಳು ಎಲ್ಲಾ ಸುಳ್ಳು' ಎಂದು ಒಂದೇ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೊಡೆದು ಹಾಕಿಬಿಡುವುದು ಕಠಿಣವಲ್ಲ. ಇದೊಂದು ವಿಚಾರವು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ವಿಮರ್ಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ನಿರ್ಧರವಾಗದಿದ್ದರೆ, ಇದರಂತೆಯೇ ಇರುವ ನೂರಾರು ಪೌರಾಣಿಕ ವಿಚಾರಗಳೂ ಸುಳ್ಳೆಂತಲೇ ನಿರ್ಧರವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ವಿಚಾರ ನಡೆಯಿಸತಕ್ಕದು ಅವಶ್ಯಕವೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

ಬ್ರಹ್ಮಪುಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಬಾಯಿಂದ ಮಾತನಾಡಿ, ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಂಟಾದ ಭಾವಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿದೆ ಬಾಯಿಂದ ಮಾತನಾಡದೆಯೇ ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಂಟಾಗುವ ಸಂತೋಷ-ವ್ಯಸನ ಭಯ ಉತ್ಸಾಹ ಮುಂತಾದ ಭಾವಗಳನ್ನು ಹಲವು ಬಗೆಯ ಅಂಗಚೇಷ್ಟೆಗಳ ಮೂಲಕ ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಅನೇಕ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಉಂಟೆಂಬುದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದ ವಿಷಯವಲ್ಲವೇ? ಆದರೆ ಅದು ಪ್ರಾಣಿವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಪಶುಪಕ್ಷಿ ಮೃಗಾದಿಗಳ ಮಾತಾಯಿತು. ಅವು ಹಾಗೆ ಮಾಡುವ ಅಂಗಚೇಷ್ಟೆಗಳ ಮೂಲಕವೇ ಮನುಷ್ಯನು ಅವುಗಳ ಭಾವವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದೆಂದಮೇಲೆ-ಮೂಕನಾದ ಮನುಷ್ಯನಂತೆ ಅವೂ ಒಂದು ಬಗೆಯಿಂದ ನಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತವೆಯೆಂ

ದೇ ಗ್ರಹಿಸಬಹುದಷ್ಟೆ ! ಅವು ನಮ್ಮ ಭಾಷೆಯಿಂದ ನಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ಮಾ ತನಾಡಲಾರವು. ತಮ್ಮ ಭಾಷೆಯಿಂದ ಅವು ತಿಳಿಸಲಿಚ್ಛಿಸಿದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ನಮ್ಮ ಭಾಷೆಯಿಂದ ನಾವು ಗ್ರಹಿಸುತ್ತೇವೆ. ಇರುವೆ, ಜೇನುನೋಣ ಮುಂತಾದವು ತಮ್ಮ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನೊಂದು ಸ್ಪರ್ಶೇಂದ್ರಿಯದಿಂದ ಸೋಕಿ ಪರಸ್ಪರ ತಮ್ಮ ಭಾವವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ ನಾಯಿಗಳೂ, ಕತ್ತಿಗಳೂ, ಮೂಸುವುದರಿಂದಲೋ-ಮತ್ತೆ ಹೇಗೋ ಎಂತೂ ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನ ಇಚ್ಛೆ ಇಂಥದೆಂಬುದನ್ನು ತಮ್ಮ ಸಹ ಜಾತಿಯ ಪ್ರಾಣಿಗೆ ತಿಳುಹಿಸಲು ಒಂದು ಸಾಧನವನ್ನು ಉಂಟಾಗಿವೆ. ಭಾಷೆಯ ಉಪಯೋಗವು ಭಾವ ಪ್ರದರ್ಶನೆಯೇ ಎಂದಾದಮೇಲೆ ಅವುಗಳ ಭಾವಪ್ರದರ್ಶನಗಾಗಿ ಏರ್ಪಟ್ಟ ಒಂದು ಸಾಧನವನ್ನು ಆಯಾಯ ಪ್ರಾಣಿವರ್ಗದ ಭಾಷೆಯೆಂದು ಕರೆಯಬಾರದೇಕೆ ?

ಪ್ರಾಣಿವರ್ಗಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಸುಖದುಃಖಾದಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಏರ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಈ ಶಬ್ದರೂಪ ಸಾಧನ-ಮತ್ತು ಅಂಗಚೇಷ್ಟಾದಿಗಳ ಸೌಕರ್ಯ ಇವುಗಳಂತೆ, ವನಸ್ಪತಿವರ್ಗವೂ ತನ್ನ ಸುಖ ದುಃಖ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಸಾಧನವನ್ನು ಉಂಟಾಗಿದೆಯೆಂದು ಲೋಕವಿಖ್ಯಾತ ವಿಜ್ಞಾನ ಶಾಸ್ತ್ರ ವೇತ್ತರಾದ ಶ್ರೀ ಜಗದೀಶ ಚಂದ್ರಬೋಸರು ಈಚೆಗೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಮುನಿ-ಮುಂತಾದ ಮೂಲಿಕೆಗಳು, ಯಾರಾದರೂ ಅವುಗಳನ್ನು ಸೋಕಿದೊಡನೆಯೇ-ಭಯದಿಂದಲೋ ಎಂಬಂತೆ ತಮ್ಮ ಎಲೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮುದುರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಕಂಡಿರಬಹುದು. ಅದು ಆಜಾತಿ ವನಸ್ಪತಿಯ ಭಾಷೆ. ಹೀಗೆ ಆಗಾಧ ಮಹಿಮನಾದ ಭಗವಂತನಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಯಾದ ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಎನೇನು ಆಶ್ಚರ್ಯಗಳಿವೆಯೆಂಬುದು ಈವರೆಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿಲ್ಲ. ಪ್ರಾಣಿವರ್ಗ-ವನಸ್ಪತಿ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಇರುವಂತೆ-ಲೋಹವರ್ಗ ಶಿಲಾವರ್ಗಗಳಿಗೂ ಇರಬಹುದು. ಏಕೆಂದರೆ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ತತ್ವವೇತ್ತರೇ, ಲೋಹ ಮತ್ತು ಶಿಲೆಗಳೆಲ್ಲ ಭಗವತ್ತ್ವವು ಅವ್ಯಕ್ತ ರೂಪದಿಂದ ಅಡಗಿದೆಯೆಂದೂ-ತಿಕ್ಷ್ಣತರ ವಿಷಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಿದರೆ, ಲೋಹವೂ ತಳ ಮಳಗೊಂಡು, ತರುವಾಯ ಮೃತವಾಯಿತೋ ಎಂಬಂತೆ ಸ್ತಬ್ಧವಾಗುವು

ಡೆಂದೂ ಕಂಡು ಹಿಡಿದು, ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಸ್ಪಷ್ಟಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಣ್ಣ
 ರೇಣು ತೃಣಕಾಷ್ಟಗಳಲ್ಲೂ ಪರಿಪೂರ್ಣನಾಗಿರುವ ಭಗವಂತನ, ಈ ವಿಚಿತ್ರ
 ಸೃಷ್ಟಿಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಜ್ಞಾನಿಗಳಲ್ಲದೆ ಇತರರು ಅರಿಯಲಾರರು. ಪಶು
 ವಧೆ ಮಾಡುವ ಅಥವಾ ನರಹತ್ಯಮಾಡುವ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ತಾನು ಕೊಲ್ಲುತ್ತಿ
 ರುವ ಪ್ರಾಣಿಗೆ ಜೀವವಿದೆ, ಹಿಂಸೆಯಾದರೆ ಅದು ವ್ಯರ್ಥವೆಡುತ್ತದೆ, ಎಂಬ
 ಜ್ಞಾನವೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗಲ್ಲದೆ, ಹರಿದಾಡುವ ಹುಳು ಹುಪ್ಪಟೆ ಮೃಗ
 ಪಕ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಣವಿದೆಯೆಂದು ಅಂತಃಕರಣಪೂರ್ವಕ ತಿಳಿದು ಕನಿಕರಪ
 ಡುವ ಮನುಷ್ಯನು-ಮೇಲೆಹೇಳಿದ ಪಶುವಧೆ ಮಾಡುವವನಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿ
 ನಜ್ಞಾನಿ. ಅವನಿಗಿಂತಲೂ, ಹೆಚ್ಚಿನಜ್ಞಾನಿಯೊಬ್ಬನುಂಟು. ಆತನು,
 ಅನುರೇಣುಗಳಲ್ಲೂ - ತೃಣಕಾಷ್ಟಗಳಲ್ಲೂ ಭಗವಂತನು ಅಡಗಿದ್ದಾನೆಂಬ
 ದನ್ನು ಕೇವಲ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ-ಅಂತಃಕರಣ ಜನ್ಯ
 ವಾದ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ತಿಳಿದಿರುವನು. ಹಾಗೆ ತಿಳಿದುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ-ಭಕ್ತಿ
 ಪಾರವಶ್ಯತೆಯು ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚಾದರೆ, ಆ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಆತನು ಆಯಾ
 ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಭಗವತ್ಚೈತನ್ಯವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡು-ತಾದಾ
 ತ್ಮ್ಯಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಅದರೊಂದಿಗೆ ಮಾತನಾಡುವನು. ಅದನ್ನು
 ಮಾತನಾಡಿಸುವನು. ಮನಸ್ಸು ಆ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಅಂತಸ್ತಿನಲ್ಲಿರುವ
 ದೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯ ಹೇಳುವುದು ಅಚ್ಚರಾದ ನಮಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದ ಮಾ
 ತು. ಮನಸ್ಸಿನ ಆ ಅಂತಸ್ತು ಎಂತಹದೆಂಬುದನ್ನು ಯೋಚಿಸಲೂ ಅಶ
 ಕ್ತವಾದ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನ ಅಲ್ಪಪಾತ್ರೆಯಿಂದ ಅದನ್ನು ಅಳಿದು-ಅದರ
 ಪ್ರಮಾಣವು ಇಷ್ಟೇ ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿ-ಅದನ್ನು ಸುಳ್ಳು ಅಥವಾ ಅತಿಶಯೋ
 ಕ್ತಿ ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ತೀರ್ಮಾನ ಹೇಳಿಬಿಡುವುದು ಸಮಂಜಸವೆಂದು
 ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ಮಹಾಜ್ಞಾನಿಗಳು ತಮ್ಮ ಆತ್ಮಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಅನೇಕ ಅಘ
 ಟನೆಗಳನ್ನು ಘಟನೆಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅದುದರಿಂದ ಈ ಕಥಾನಾಯ
 ಕನ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ತೋರಿಬರುವ ಹಲವು ಅಮಾನುಷ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಅವು
 ಸುಳ್ಳೆಂದೂ-ಅಥವಾ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯೆಂದೂ ಹೇಳಿ ತ್ಯಜಿಸಿಬಿಡುವುದಕ್ಕೆ
 ಮುಂಚೆ, ಅವುಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲಲ್ಲ - ಅವರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ-
 ಅವರ ಅನುಭವದಿಂದ ಮತ್ತು ಅವರ ಸ್ಥಾನದಿಂದ ನೋಡಿ ತೀರ್ಮಾನಿಸ

ತಕ್ಕದ್ದು ಯೋಗ್ಯವಾದುದೆಂದೂ, ನಮಗೆ ಅವರ ನುಸಸ್ಸಿನ ಉನ್ನತಸ್ಥಾನ ವೆಷ್ಟರದು ಎಂದು ಪರಿಚಯವಾಗದಿರುವ ಭಾಗದಲ್ಲಿ, ನಮ್ಮ ಸ್ಥಾನದಿಂದ ಅದರ ತೀರ್ಮಾನ ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದು ಯುಕ್ತವಲ್ಲವೆಂದು ನಮ್ಮತೆಯಿಂದ ಸೂಚಿಸಲೆಳಿಸುತ್ತೇವೆ. ಭೂಮಿಬಿಟ್ಟದಿಂದ ಸಾವಿರ ಅಡಿಗಳ ಕೆಳಗೆ ಇರ ತಕ್ಕ ಮನುಷ್ಯನೊಬ್ಬನು, ಹಿಮಾಲಯದ ಅತ್ಯುನ್ನತ ಶಿಖರದ ಮೇಲಿನಿಂದ ನೋಡಿದರೆ ನಮ್ಮ ಭೂಮಿಯೂ, ಅದರ ಮೇಲಿನ ಗಿಡಮರಗಳೂ, ಪಶು ಪಕ್ಷಿಗಳೂ ಹೇಗೆ ತೋರುವುವು ಎಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಹೇಳಿ ತೀರ್ಮಾನ ಕೊಟ್ಟಂತೆ, ಮಹಾಜ್ಞಾನಿಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ನಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದವಾಗಬಾರದು. ಹಾಗೊಂದು ವೇಳೆ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಂತೆ ನಡೆಯಲಿಲ್ಲವೆಂಬೋಣ - ಅದರಿಂದ ನಮಗೆ ನಷ್ಟವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ನಡೆದಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಬೇರನೂ ತೆಯ ಪವಿತ್ರ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಕಲಿಗಾಲದಲ್ಲೂ ಭಗವಂತನ ಶಿಲಾಸಿಂಗ ಹವನ್ನು ಸಹ ಮಾತನಾಡಿಸಿದ ಮಹಾನುಭಾವರು ಜನ್ಮಿಸಿದ್ದರು ಎಂದು ನಮ್ಮ ಗೌರವವು ಮತ್ತೂ ಹೆಚ್ಚುವುದು. ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ನಮಗೇ ಸ್ವಯಂ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿ ಅವುಗಳನ್ನು ತಕ್ಕಂತೆ ವಿಮರ್ಶಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಂಟಾಗುವವರೆಗೂ ಮಹನೀಯ ಭಕ್ತಶ್ರೇಷ್ಠರ ಈ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ನಂಬ ಕೂಡದೇಕೆ !

ಸುಬೋಧ ಕುಸುಮಾಂಜಲಿ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಯು, ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿರುವ ಇಂತಹ ಕಠಿಣ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಸಮಂಜಸವೆಂದು ತೋರಿಸುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯತಾನುಸಾರ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರಾಜ್ಞರಾದ ವಾಚಕ ಮಹಾಶಯರು ಅದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯ ಪೂರೈಕೆವನ್ನಿತ್ತು - ಅದರ ಬೆಳೆವಣಿಗೆಗೆ ಸಹಕರಿಸುವುದಲ್ಲದೆ, ತಮ್ಮ ಮಿತ್ರ ಮಂಡಲಿಯಲ್ಲೂ ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಚುರ್ಯವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿ ನಮ್ಮ ಭಾಷಾಸೇವಾ ಕಾರ್ಯವು ನಿರ್ವಿಘ್ನವಾಗಿ ಮುಂದುವರಿಯುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಸುಪೋಧ ಕುಸುಮಾಂಜಲಿ ಗ್ರಂಥಮಾಲಾ

ಶ್ರೀ ನಾನುಡೇವ

ಶ್ರೀರಾಮ ಸಹಾಯಂ.

ಶ್ರೀ ಪಾಂಡುರಂಗ ಭಕ್ತಾಗ್ರಣಿ

ಶ್ರೀ ನಾಮದೇವ

ಅಧ್ಯಾಯ. ೧

“ಜನನ — ಬಾಲ್ಯ”

ನಮ್ಮ ಮಾತೃಭೂಮಿ ಭಾರತ ದೇಶದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಕರ್ಮ, ಭಕ್ತಿ, ಜ್ಞಾನ, ವೈರಾಗ್ಯ, ಭೂತದಯೆ, ಸ್ವಾರ್ಥತ್ಯಾಗ ಮುಂತಾದುವುಗಳ ನಿರ್ದಯ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಜನಸಾಮಾನ್ಯದ ಗಮನಕ್ಕೆ ತಂದಿತ್ತು ಕೋಟ್ಯಂತರ ಮಾನವ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಜೀವನ ಸಾರ್ಥಕಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿದ ಸಾಧುಶ್ರೇಷ್ಠರು ನಿವಿಧಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ವೀರಭೂಮಿಯನ್ನಿಸಿಕೊಂಡ ರಾಜಸ್ಥಾನ ಮತ್ತು ಪಾಂಚಾಲ (ಪಂಜಾಬ) ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಮಾರಾಬಾಯಿ-ಸೂರದಾಸ, ಗೋಸ್ವಾಮಿ ತುಲಸಿದಾಸ್ ಮುಂತಾದವರೂ, ಬಂಗಾಳ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಚೈತನ್ಯದೇವ ಮತ್ತು ಆತನ ಶಿಷ್ಯವರ್ಗವೂ, ಮಧ್ಯಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ರಾಮಾನಂದಸ್ವಾಮಿ ಕಬೀರದಾಸ ಮುಂತಾದವರೂ, ಗುಜರಾತ್ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ವಲ್ಲಭಾಚಾರ್ಯ ಪಂಥದವರೂ, ದಕ್ಷಿಣ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಮಹಾನುಭಾವರಾದ ಪುರಂದರದಾಸ ಕನಕದಾಸ ತ್ಯಾಗರಾಜಸ್ವಾಮಿ ಮುಂತಾದ ಭಕ್ತ ಶ್ರೇಷ್ಠರೂ, ಜನ್ಮವೆತ್ತಿ ಅದ್ವಂತ ಭಾರತದೇಶದಲ್ಲಿ ವೈಷ್ಣವಭಕ್ತಿಪಂಥವನ್ನು ರೂಢಮೂಲವನ್ನಾಗಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಈ ವೈಷ್ಣವಭಕ್ತಿಪಂಥವು ಉತ್ತರ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದುದಕ್ಕೂ ದಕ್ಷಿಣ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದುದಕ್ಕೂ ಕೆಲವು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವುಂಟು-ಉತ್ತರದೇಶದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಚೈತನ್ಯದೇವ ಮತ್ತು ವಲ್ಲಭಾಚಾರ್ಯ ಪಂಥಗಳವರು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗವು ‘ರಾಧಾಕೃಷ್ಣ

ಭಕ್ತಿ' ಎನ್ನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಎಂದರೆ, ನಾಯಿಕೆಯು ತನ್ನ ನಾಯಕನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಅನನ್ಯ ಪ್ರೇಮ ಭಾವವನ್ನು ಕುರಿತುದು. ಆದರೆ ದಕ್ಷಿಣದೇಶದಲ್ಲಿ ಈ ಬಗೆಯ ಭಕ್ತಿಪಂಥವಲ್ಲ; ಸೇವ್ಯ ಸೇವಕ ಭಾವದ ಭಕ್ತಿಪಂಥವು ಪ್ರಬಲಗೊಂಡಿತು. ಗರುಡ-ಅಂಜನೇಯ ಮುಂತಾದ ಮಹಾಭಕ್ತರು ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ದಾಸಾನುದಾಸರಾಗಿ ಸೇವಿಸಿದ ಮಹತ್ವದ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಭಕ್ತಿಪಂಥದ ಪ್ರಚಾರಕರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಜನಾಂಗದೊಂದಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಉತ್ತರದೇಶದಲ್ಲಿ ರಾಧೆಯು ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನೊಂದಿಗೆ ಹಲವು ಬಗೆಯ ವಿಲಾಸಾದಿಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸಿ, ತನ್ನ ಅನನ್ಯ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಪೌರಾಣಿಕ ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದರೆ, ದಕ್ಷಿಣದ ಫಂಡರಾಪುರದಲ್ಲಿ, ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ವಿಠಲಸ್ವಾಮಿಗೆ ಶ್ರೀ ರುಕ್ಮಿಣೀದೇವಿಯು ಸಾಧ್ವಿಯಾದ ಗೃಹಿಣಿಯಾಗಿ ಅನುವರ್ತಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಫಂಡರಾಪುರದಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನದೇವ ನಾಮದೇವ ತ.ಕಾರಾಮ ಮುಂತಾದ ಭಕ್ತಶ್ರೇಷ್ಠರು ಅವತರಿಸಿ ವಿಠಲಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಅನನ್ಯ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಆರಾಧಿಸಿದರು. ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕನು ಅವತರಿಸಿದುದು ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ! ಅದಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲ ಮುಂದೆ ಅಲ್ಲೇ ಧ್ಯಾನದೇವನೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಭಕ್ತ ಶಿರೋಮಣಿಯು ಅವತರಿಸಿ ವಿಠಲ ಭಕ್ತಿಯ ಬೀಜಗಳನ್ನು ನಾಟಿದ್ದನು. ಅದು ನಾಮದೇವನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಚಿಗುರಿ ಎರಡೆಲೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಿತು. ಆತನು ಅದಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಅನನ್ಯ ಭಕ್ತಿ ಭಾವದಿಂದ ಹಲವು ಕವಿತೆಗಳ ಭಕ್ತಿಬೋಧಕವಾದ ಸಹಸ್ರಾರು ಪದ ಪದ್ಯಗಳೆಂಬ, ನೀರು ಗೊಬ್ಬರ ಗೋಡುಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿ, ಹುಲುಸಾಗಿ ಬೆಳೆಯಿಸಿದನು. ತರುವಾಯ ಜನ್ಮಿಸಿದ ತುಕಾರಾಮನು, ಅದು ಪುಷ್ಟಿಸಿ ಫಲಿಸುವವರೆಗೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ತಂದನು. ಹೀಗೆ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಪಂಥವು, ಈ ನಾಲ್ಕಾರು ಮಂದಿಯ ಮತ್ತೆ ಇಷ್ಟು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಲ್ಲದ ಇತರ ನೂರಾರುಮಂದಿ ಭಕ್ತರ ಪರಿಶ್ರಮದಿಂದ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಯಿತು. ಪಾಂಡುರಂಗ ವಿಠಲನು ಅಗಾಧ ಪ್ರೇಮಮೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಭಕ್ತರ ಭವತಾಪವನ್ನು ನೀಗಿಸುವಲ್ಲಿ ಅದ್ವಿತೀಯ ದೈವತವೆಂದು ಪ್ರಖ್ಯಾತನಾದನು. ಪಾಂಡುರಂಗನ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ-ಜಗನ್ನಾಥದಂತೆಯೇ,

ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಶೂದ್ರಾದಿಗಳ ಭೇದಭಾವವು ಅಳಿದು, ಸಕಲರೂ ಒಂದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಅವರವರ ಮನಬಂದಂತೆ-ಭಕ್ತಿ ಶ್ರದ್ಧೆಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವು ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಲಭ್ಯವಾಯಿತು.

ಘಂಡರಾಪುರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪಾಂಡುರಂಗಸ್ವಾಮಿಯ ವಿಠಲನೆಂಬ ನಾಮವು ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಹೇಗೆ ಉಂಟಾಯಿತೆಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಪಂಡಿತರಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಚರ್ಚೆ ನಡೆದಿದೆ. ಸರ್. ಆರ್. ಜಿ. ಭಂಡಾರಕರ್ ಅವರು ವಿಠಲನೆಂಬ ಪದವು ಉಂಟಾದ ಪರಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಈ ಕೆಳಗೆ ಹೇಳುವಂತೆ ವಿವರಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಹೇಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ-ಕೃಷ್ಣ ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕಿಟ್ಟಿ-ಕಿಟ್ಟಿ ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಕರೆಯುವಂತೆಯೇ, ವಿಷ್ಣು ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪದವೂ ಏಟ್ಟು ಎಂಬ ಕನ್ನಡ ಪದವಾಗಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಲ ಎಂಬ ಅಕ್ಷರವು ಪ್ರೇಮ ಸೂಚಕವಾಗಿ ಹೇಗೋ ಸೇರಿಹೋಗಿದೆ ಎಂದಿರುವುದು. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು, ಪಾಂಡುರಂಗನು ಇಟ್ಟಿಗೆಯ ಪೀಠದ ಮೇಲೆ ನಿಂತಿದ್ದಾನೆ, ಇಟ್ಟಿಗೆಗೆ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಏಟಿ ಎಂದಿರುವುದರಿಂದ, ಅದರ ಪೀಠದಮೇಲೆ ನಿಂತಿರುವ ಸ್ವಾಮಿಯು ವಿಠಲನೆಂದು ಕರೆಯಿಸಿಕೊಂಡನು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಹೇಗಾದರೂ ಇರಲಿ. ಘಂಡರಾಪುರಿಯ ವಿಠಲನು ಕೃಷ್ಣನೇ ಎಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ-ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ರಖುಮಾಯಿ ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವ ವಿಠಲನ ದೇವಿಯೇ ರುಕ್ಮಿಣಿ ಎಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ಏನೂ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಭಕ್ತಿಯು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹಬ್ಬಿ ಹರಡಲು ಶ್ರೀ ಪಾಂಡುರಂಗ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಹೀಗೆ ಪರಮ ಸಾಧನವಾಗಿ ಅನೇಕ ಮಾನವ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಆತ್ಮೋದ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಜನ್ಮಸ್ಥಳವಾಗಿದೆ.

ಪಂಡರಿಪುರ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಅಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದುದಕ್ಕೂ, ಅಲ್ಲಿಗೆ ಪಾಂಡುರಂಗ ವಿಠಲಸ್ವಾಮಿಯು ಬಿಜಯಮಾಡಿದುದಕ್ಕೂ ಕಾರಣವೆಂದು ಒಂದು ಕಥೆಯು ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. “ಪುಂಡಲೀಕನೆಂಬೊಬ್ಬ ಭಕ್ತಶ್ರೇಷ್ಠನು, ಮಾತಾಪಿತೃ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರದ್ಧಾ ಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದನು. ಆತನು ರಾತ್ರಿ ಹಗಲುಗಳೆನ್ನದೆ, ನಿद्रಾಹಾರಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸದೆ ಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತಿರಲು, ಜಗನ್ನಾತೆಯಾದ ರುಕ್ಮಿಣೀ ದೇವಿಯು ಆ ಭಕ್ತೋತ್ತಮನಿಗೆ

ಸಹಾಯಮಾಡಲಿಕ್ಕೆಂದು ದ್ವಾರಕೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಆ ಭಕ್ತನು ನಾಸವಾ
ಗಿದ್ದ ಈಗಿನ ಘಂಡರಾಪುರದ ಪ್ರಾಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದನಂತೆ ! ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು,
ತನ್ನ ರಾಣಿಯನ್ನು ಕಾಣದೆ ಅಕೆಯನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು, ಪುಂಡಲೀಕ
ನಿದ್ದ ಆಶ್ರಮದ ಸಮಾಪಕ್ಕೆ ಬಂದನಂತೆ ! ಸ್ವಾಮಿಯು ಆಗಲಿ ಸಿದ್ಧ ಆ
ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಪುಂಡಲೀಕನು, ಅನನ್ಯ ಮನಸ್ಸಿನಾಗಿ ಮಾತಾಪಿತ್ತ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ
ತೊಡಗಿದ್ದನು. ಆತನಿಗೆ ಮಾತಾಪಿತ್ಯಗಳೇ ಪರಮಾತ್ಮನ ಪ್ರತಿರೂಪ
ವೆಂಬ ದೃಢಭಾವನೆಯಿದ್ದುದರಿಂದ ಆತನು, ಪಾಂಡುರಂಗನು ಬಂದನೆಂದು
ತನ್ನ ಪಿತೃಸೇವೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಆ ದೇವರಸೇವೆಗೆಂದು ಬರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ
ಬಂದ ಸ್ವಾಮಿಗಾಗಿ, ತಾನು ತಂದೆಯ ಪಾದಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಕೌತಿದ್ವ
ಸ್ಥಳದಿಂದಲೇ ಒಂದು ಇಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಎಸೆದು ಅದರಮೇಲೆ ನಿಂತುಕೊಂಡಿ
ರೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ, ಪಿತೃಪಾದ ಸೇವಾಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂ
ದು ತರುವಾಯ ಸ್ವಾಮಿಯ ಸೇವೆ ಮಾಡಿದನಂತೆ ! ಪಾಂಡುರಂಗನು ಆತನ
ಅನನ್ಯ ಪಿತೃಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಸುಪ್ರೀತನಾಗಿ, ಅಂದಿನಿಂದ ಆ ಸ್ಥಳದ
ಲ್ಲೇ ನಿಂತು ಭಕ್ತರನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವುದಾಗಿ ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದನೆಂದೂ, ಹಾಗೆ
ನಿಂತ ಸ್ವಾಮಿಯ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯ ವೀಶೇಷದಿಂದ ಅದು ಮಹಾ ಪುಣ್ಯಕರವಾದ
ಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತೆಂದು ಆ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಭಕ್ತಿ ಪಂಥದಲ್ಲಿ ಜಾತಿ ಭೇದದ ಪ್ರಸ್ತಾವವಿಲ್ಲ. ಭಕ್ತನು ಬ್ರಾಹ್ಮ
ಣನಾಗಿಯೇ ಇರಬೇಕೆಂಬುದಿಲ್ಲ. ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಸರ್ವೋತ್ತಮನೆಂಬ
ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಲವಾದ ನಂಬಿಕೆಯು ಯಾವನಿಗುಂಟೋ, ಅವನು ಭಕ್ತ
ನಾಗುವನು. ಬರಿಯ ನಂಬಿಕೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ-ಆ ತನ್ನ ಇಷ್ಟದೈವದ ಪ್ರಾ
ಪ್ತಿಗಾಗಿ ತನ್ನ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸಿ ಸೇವಿಸಲು ಯಾವನು ಸಿದ್ಧನಾಗು
ವನೋ, ಯಾವನ ಮನಸ್ಸು ಪ್ರೇಮಾಮೃತಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಓಲಾಡಿ, ತನ್ನ
ಇಷ್ಟದೈವವನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನೇ ತನ್ನ ಜೀವಿತದ ಅತಿ ಮುಖ್ಯ
ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದು ಅನನ್ಯ ಶರಣನಾಗಿರುವನೋ, ಯಾವನಿಗೆ
ತಂದೆತಾಯಿ ಬಂಧು ಬಾಂಧವರು ಪತ್ನೀ ಪುತ್ರಾದಿಗಳು ಧನ ಕನಕಾದಿ
ಸೌಭಾಗ್ಯಗಳು ಹೀಗೆ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕವಾದ ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಆ ಇಷ್ಟದೈವವೇ
ಅತಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುವುದೋ-ಅದರ ಸಂಪಾದನೆಗಾಗಿ ಯಾವನು ಈ ಸಮ

ಸ್ತವನ್ನೂ ಕೊನೆಗೆ ತನ್ನ ಪ್ರಾಣವನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವನೋ ಅವನೇ ಭಕ್ತನೆನ್ನಿಸಲು ಅರ್ಹನು. ಈ ಭಕ್ತಿ ಪಂಥದಲ್ಲಿ ಸಕಲಜಾತಿ ಮತಗಳವರಿಗೂ ಆಶ್ರಯವುಂಟು. ಭಗವನ್ನಾಹುತಿಯಲ್ಲಿ ಅತಿ ದೃಢವಾದ ನಂಬಿಕೆ ಪ್ರೀತಿಗಳನ್ನುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದ ಸಮಸ್ತರೂ ಈ ಪಂಥದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ್ದರು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಂದ ಬೇಡನವರೆಗೂ ಈ ಪಂಥಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದವರ ಉದಾಹರಣೆಗಳುಂಟು. ಮಹಮ್ಮದೀಯರೂ ಪಂಚಮರೂ ಈ ಪಂಥದಲ್ಲಿ ಸೇರಿ, ಮಹಾಭಕ್ತರೆಂದು ಹೆಸರುವಾಸಿಯನ್ನು ಗಳಿಸಿದರು. ಭಕ್ತಿಪಂಥವೆಂದರೆ ಅಂದೊಂದು ಜಾತಿಭೇದವಲ್ಲ. ಯಾರು ಭಕ್ತರೋ ಅವರು ಪ್ರಪಂಚದ ಯಾವ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದರೂ ಅವರದೇ ಒಂದು ವರ್ಗ; ಅದನ್ನೇ ಭಕ್ತಿಪಂಥವೆನ್ನುವುದು. ಸಮ್ಯಕ್ ಧಾರ್ಮಿಕನು, ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ಒಂದೆಡೆ ಭಕ್ತಿಪಂಥದಲ್ಲಿ ಅಗ್ರೀಕರ ತರಗತಿಗೆ ಸೇರಿದವನು. ಆತನ ಚರಿತ್ರೆಯೇ ಈ ಮುಂದೆ ಕೊಡಲ್ಪಡುವುದು. ವಾಚಕ ಮಹಾಶಯರು ನಾವು ಘನಪಿತ್ತರಾಗಿ ಮುಂದರಿಸಬೇಕು.

ನಾಮದೇವನ ಹಿರಿಯರು ಸತಾರಾ ಜಿಲ್ಲಾಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಕರ್ಹಾಡ್ ಎಂಬ ಊರಿನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ಭಾಯಾ ನರಸಿಂಗಪುರವೆಂಬ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದವರು. ನಾಮದೇವನ ತಂದೆಯಾದ ದಾಮಾಚಿಯು ನರಸಿಂಗಪುರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈಗಿನಂತೆಯೇ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕ್ಷೇತ್ರವೆಂದು ಹೆಸರುಗೊಂಡಿದ್ದ ಘಡರಾಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕುಲವೃತ್ತಿಯಾದ ಬಟ್ಟೆ ಹೊಲಿಯುವಿಕೆಯಿಂದ ಜೀವನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ವಾಸವಾಗಿದ್ದನು. ಈತನಿಗೆ ಗುಣಾಬಾಯಿಯೆಂಬ ಸಾಧ್ವಿಯು ಪತ್ನಿಯಾಗಿದ್ದಳು. ಬಡವರಾದರೂ ಆ ದಂಪತಿಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರೇಮ ಸೌಹಾರ್ದಗಳಿಂದ ದಾಂಪತ್ಯ ಧರ್ಮಬದ್ಧರಾಗಿ ಸಂಸಾರ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಸಾಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಗುಣಾಬಾಯಿಯು ಪತಿಭಕ್ತಿ ಪರಾಯಣಳೂ, ಅತಿಥಿ ಅಭ್ಯಾಗತರ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಬೇಸರಗೊಳ್ಳದವಳೂ ಆಗಿದ್ದಳು. ಆಕೆಯ ಸಹವಾಸದಿಂದ ದಾಮಾಚಿಯು ಗೃಹಕೃತ್ಯದ ಕಷ್ಟ ತಾಪತ್ರಯಗಳಿಗೆ ಸಿಲುಕದೆ, ಬಡತನವಾದರೂ ಸುಖರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಯಾಪನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಹೀಗೆ ಬಹುಕಾಲವಾದರೂ ಆ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಾಗಲಿಲ್ಲ. ಗುಣಾಬಾ

ಯಿಗೆ ಬೇವಿತದಲ್ಲ ಬೇಸರತೋರಿ, ಒಂದಾನೊಂದು ದಿನ ತನ್ನ ಪತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು-‘ಪ್ರಾಣಪ್ರಭೋ ನಮ್ಮ ವಂಶೋದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿಯೂ, ನಮಗೆ ಸದ್ಗತಿಯನ್ನು ದೊರಕಿಸಿಕೊಡುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೂ, ಒಂದು ಸಂತಾನವನ್ನು ಕರುಣಿಸಬೇಕೆಂದು ನಾವು ಶ್ರೀ ಪಾಂಡುರಂಗಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ಆತನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಪಡೆಯಲಾಗದೇಕೆ ?’ ಎಂದು ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಂಡಳು.

ದಾಮಾಚಿಗೆ, ತನ್ನ ಪತಿಯ ಆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯು ತಪ್ಪೆಂದು ತೋರಲಿಲ್ಲ. ದಂಪತಿಗಳಾದವರು ವಂಶೋದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಸಂತತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು ಗೃಹಸ್ಥ ಧರ್ಮವೇ ಆದುದರಿಂದ ತನ್ನ ಪತಿಯ ಸಲಹೆಯು ಸಮಂಜಸವಾದುದೇ ಎನ್ನಿಸಿತು. ಆದರೆ ಗಳಿತ ವಯಸ್ಸರಾದ ತನಗೆ ಸಂತಾನವಾಗುವುದು ಅಶಕ್ಯವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ-‘ಸಾಧ್ವೀ, ವಂಶೋದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ವಿಠಲನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿ, ಸಂತಾನವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕಾದುದು ಯುಕ್ತವೇ ಆದರೂ ಮುದುಕರಾದ ನಮಗೆ ಮಕ್ಕಳಾಗುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ ? ಇದು ಅಸಾಧ್ಯ ಪ್ರಯತ್ನವಲ್ಲವೇ ?’ ಎಂದು ನುಡಿದನು. ಗುಣಾಬಾಯಿಗೂ ಅದು ನಿಶ್ಚಯವೆಂದು ತೋರಿತು. ಆದರೆ ಸರ್ವಶಕ್ತನಾದ ವಿಠಲಸ್ವಾಮಿಗೆ ತಮ್ಮನೇಲೆ ಅನುಗ್ರಹವೊಂದು ಉಂಟಾದರೆ, ಎಂತಹ ಅಸಾಧ್ಯ ಕಾರ್ಯವಾದರೂ ಸುಲಲಿತವಾಗಿ ನೆರೆವೇರುವುದೆಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಆಕೆಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಂಬಿಕೆಯಿದ್ದಿತು. ಆ ಸಾಧ್ವಿಯು-‘ಭಗವಂತನಿಗೆ ಅಸಾಧ್ಯವೇ ?’ ಎಂದುಕೊಂಡು ಪತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು-‘ಸ್ವಾಮಿ, ತಾವು ಹೇಳುವಂತೆ ವೃದ್ಧರಾದ ನಮಗೆ ಲೋಕದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸಂತಾನವಾಗುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವೆಂದರೂ ಭಗವಂತನಿಗೂ ಅದು ಅಶಕ್ಯಕಾರ್ಯವೆಂದು ಹೇಳಲಾದೀತೆ ? ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನ ಅನುಗ್ರಹಬಲದಿಂದ ಸೇತುಬಂಧನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲು ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ತೇಲಿಲ್ಲವೆ ? ಶಿಲೆಯಾಗಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಮುನಿಸತಿಯು ಪುನರ್ಜೀವಿತಳಾಗಲಿಲ್ಲವೆ ? ಮೃತನಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಬಾಲಕನು ಬದುಕಲಿಲ್ಲವೆ ? ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಮೂರ್ತಿಗೆ, ಯಮಸದನವನ್ನು ಸೇರಿದ್ದ ಗುರುಪುತ್ರನನ್ನು ಬದುಕಿಸಿ ತರುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವೆನ್ನಿಸಿತೆ ? ದೋಣಪುತ್ರನ ನಾರಾಯಣಾಸ್ತ್ರಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ನಿಸ್ಸಂತಾನರಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಪಾಂಡವರನ್ನು ಕಾಪಾಡಿ, ಆ ಸ್ವಾಮಿಯು ಅವರ ವಂಶೋ

ದ್ಧಾರಮಾಡಲಿಲ್ಲವೆ ? ಹಾಗೆಯೇ ನಮ್ಮ ವಂಶೋದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿಯೂ ನಾವೇಕೆ ಆ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲಾಗದು ?' ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಳು.

ದಾಮಾಜಿಗೆ ನಿಷ್ಕಲ್ಮಷ ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಯ ಆ ಸಾಧ್ವಿಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಏನು ಸ್ವತ್ಯುಕ್ತರ ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವಲ್ಪ ಕೊತ್ತು ಆಶ್ಚರ್ಯಮಗ್ನನಾದವನಂತೆ ಸ್ತಬ್ಧನಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದು, ತರುವಾಯ-‘ನಿಜ. ಈ ಕೆಯು ಹೇಳುವಂತೆ ದೇವರೇ ಇಚ್ಛೆಗೊಂಡು ಮಾಡಬೇಕೆಂದರೆ ಅಸಾಧ್ಯವಾದುದಾವುದು ? ದೇವರು ಇಂದು ಈಕೆಗೆ ಏಕೆ ಈ ಬಗೆಯ ಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದ್ದಾನೋ ಇದರಿಂದ ಮುಂದೇನು ಸದೆದುತಕ್ಕುದಿದೆಯೋ ಯಾರು ಬಲ್ಲರು ! ಏನಾದರಾಗಲಿ, ಸರ್ವಶಕ್ತನಾದ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಯಂತೂ ನೋಡೋಣ’ ಎಂದುಕೊಂಡು ವನೆಯಿಂದ ಹೊರಟು ವರ್ಮಲಸ್ವಾಮಿಯ ಆಲಯವನ್ನು ಸೇರಿದನು. ಅಲ್ಲಿ ಶುಚಿಭೂತನಾಗಿ, ಸ್ವಾಮಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಭಕ್ತಿಭಾವದಿಂದ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಸವಿಸ್ಸಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ, ಸ್ವಾಮಿಯ ಮಂಗಳಕರ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಕಣ್ವೀಕ್ಷಿಸಿ ನೋಡಿ, ನಲಿದು, ಲಜ್ಜೆಯನ್ನು ದೂರಮಾಡಿ ನರ್ತಿಸಿ ಭಾವೋದ್ರೇಕವಾದಂತಾಗಲು-‘ಪ್ರಭೋ, ಪುಂಡಲಿಕವರದಾ, ಇಗೋ ದೀನನಾದ ನನ್ನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಲಾಲಿಸು. ಗುಣಾಬಾಯಿಯು ಪುತ್ರಾಕಾಂಕ್ಷೆಯಿಂದ ಕೊರಗುತ್ತಿರುವಳು. ವಂಶೋದ್ಧಾರಕ್ಕೊಂದು ಮೊಳಕೆಬೇಕೆಂದು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವ ಆ ಸಾಧ್ವಿಯ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ನೆರೆವೇರಿಸತಕ್ಕುದು ಯುಕ್ತವಲ್ಲವೆ ? ನಿನ್ನ ಪಾದಪೇವಕರಾದ ಅಸಂಖ್ಯಭಕ್ತರ ಮನೋರಥಗಳನ್ನು ಈಡೇರಿಸುವ ದಯಾಸಮುದ್ರನು ನೀನೇ ಎಂದು ನೆರೆನಂಬಿ ಬಂದು ಇಗೋ ನಿನ್ನ ಪಾದಕಮಲಗಳನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ್ದೀನೆ. ಪಾಂಡವರ ವಂಶೋದ್ಧಾರಮಾಡಿದಂತಹ ನಿನಗೆ ಇದೊಂದು ಅತಿ ಶಯವಲ್ಲ, ತಂದೇ ಕಾಪಾಡು’ ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷಭಾವೋದ್ರೇಕದಿಂದ ದೇಹದಮೇಲೆ ಮರವೆಯುಂಟಾದಂತೆ ಆಗಲು, ಹಾಗೆಯೇ ಸ್ತುತಿತಪ್ಪಿ ಮಲಗಿಬಿಟ್ಟನು. ತರುವಾಯ ಎಷ್ಟೋ ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೆ ಪ್ರಜ್ಞೆಯೇ ಉಂಟಾಗದೆ, ದಾಮಾಜಿಯು ಸಮಾಧಿಮಗ್ನನಾದ ಮಹಾಯೋಗಿಯಂತೆ ಅಂತರ್ಮುಖನಾಗಿದ್ದನು. ಈ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಆತನಿಗೊಂದು

ಕನಸಾಯಿತು. ಅದರಲ್ಲಿ ವಿಠಲಸ್ವಾಮಿಯು, ವೃದ್ಧ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ರೂಪದಿಂದ ದರ್ಶನವಿತ್ತು, ದಾಮಾಜೀ. ಚಿಂತಿಸಬೇಡ. ನಿನ್ನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯು ಸ್ವಾಮಿಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾಗಿದೆ. ನಿನಗೊಂದು ಪುತ್ರಸಂತಾನವು, ಬಹು ಶೀಘ್ರಕಾಲದಲ್ಲೇ ಆಗುವುದು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ರಂಕೆಗೊಳ್ಳಬೇಡಿ, ನಾಳೆ ಪ್ರಾತಃಕಾಲವೇ ಭೀಮಾತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಹೋಗು. ಅಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಮುತ್ತಿನ ಚಿಪ್ಪು ದೊರೆಯುವುದು. ಅದರಲ್ಲೊಂದು ಗಂಡು ಮಗುವಿರುವುದು. ಆ ಮಗುವನ್ನು ಪಡೆದು, ಮನೆಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ದು ನಿನ್ನ ಪತ್ನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸು. ಆ ಬಾಲಕನು ಮುಂದೆ ನಾನುವೇವನೆಂದು ಮಹಾ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗುವನು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಭಕ್ತನಾದ ಉದ್ಧವನ ಅಂಶಸಂಭೂತನಾದ ಆತನಿಂದ ನಿನ್ನ ವಂಶವೇ ಪಾವನವಾಗುವುದು' ಎಂದು ನುಡಿದು ಆ ವೃದ್ಧ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಅದೃಶ್ಯವಾಗಿಹೋದನು. ಈ ವಿಚಿತ್ರ ಸಂಭವವನ್ನು ಕಂಡು ದಾಮಾಜಿಯು ತಟ್ಟನೆ ಎಚ್ಚರಗೊಂಡು, ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಮತ್ತೊಂದುಬಾರಿ ದೀರ್ಘದಂಡ ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಿ, ಅಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಲು ಮನಸ್ಸು ಸ್ಥಿರಗೊಳ್ಳದಿರಲು ಸೇರವಾಗಿ ಹೊರಟು ಮನೆಗೆ ಬಂದನು.

ತನಗೆ ವೇದಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಆದ ಅನುಭವವನ್ನೂ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಘಂಟಾನಾಧನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಪುತ್ರಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮಗುವಿನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನೂ ತನ್ನ ಪತ್ನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿಬಿಡಬೇಕೆಂದು ನಾಲಗೆಯು ಬಹು ಚಪಲಗೊಂಡಿತು. ವೃದ್ಧ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಸಂದೇಹಗೊಳ್ಳಬೇಡನೆಂದು ಯೇಳಿದ್ದನಾದರೂ, ಮುತ್ತಿನ ಚಿಪ್ಪಿನಲ್ಲಿ ಮಗುವು ತೇಲಿಬರುವುದೆಂಬುದನ್ನು ಆತನು ನಂಬಲಾರದೆ, 'ಆಗಲಿ, ನಾಳೆ ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ದೊರೆತಮೇಲೆಯೇ ತಿಳಿಯಲಿ. ಈಗ ನಾನು ಮಗು ಮೊರೆಯುವುದೆಂದು ಹೇಳಿ, ಒಂದುವೇಳೆ ಹಾಗಾಗದಿದ್ದರೆ ಅದು ಸರಿಯಲ್ಲ' ಎಂದುಕೊಂಡು, ಬಹು ಪ್ರಯಾಸದಿಂದ ನಾಲಗೆಯನ್ನು ಬಿಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಆ ರಾತ್ರಿ, ಆತನಿಗೆ ನಿದ್ರೆಯೇ ಹತ್ತಲಿಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸು ಪುತ್ರಲಾಭದ ಆನಂದದ ತರಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಓಲಾಡುತ್ತಲಿತ್ತು. ಹಾಗೆಯೇ ರಾತ್ರಿ ಕಳೆದು ಪ್ರಾತಃಕಾಲವಾಗುತ್ತಿರಲು ದಾಮಾಜಿಯು ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ ಅರುಣೋದಯ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಎದ್ದು, ಸ್ನಾನಕ್ಕೆಂದು ಭೀಮಾತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ನಡೆದನು. ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ನಾಮಧಾರಣೆಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮನಸಾ ವಿಠ್ಠ

ಲನ ಪಾದಕಮಲಗಳನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಿ, ಹಿಂದಿನ ರಾತ್ರಿ ತನಗೆ ಆದ ಕನಸನ್ನು ಸಾರ್ಥಕಗೊಳಿಸೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡನು. ತರುವಾಯ ಭಗವದನುಗ್ರಹವು ಯಾವ ರೂಪದಿಂದ ಆಗಲಿರುವುದೋ ಎಂದು ನಟ್ಟದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನದಿಯ ಕಡೆಗೇ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತಿರಲು, ಮುಂದೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲೇ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಮುತ್ತಿನ ಚಿಪ್ಪು ನದಿಯಲ್ಲಿ ತೇಲಿಬಂದಿತು. ಅದನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆ ಯೇ ದಾಮಾಜಿಯು ಕ್ಷಣಮಾತ್ರವೂ ಸಾವಕಾಶಮಾಡದೆ, ನೀರಿಗಿಳಿದು ತೇಲಿಬರುತ್ತಲಿದ್ದ ಆ ಮುತ್ತಿನ ಚಿಪ್ಪನ್ನು ನವನಿಧಿಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳುವ ಕಡು ಬಡವನಂತೆ ಎರಡು ಕೈಗಳಿಂದಲೂ ಎತ್ತಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ದಡಕ್ಕೆ ತಂದನು.

‘ವೃದ್ಧ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಮಾತು ನಿಶ್ಚಯ. ಭಗವದನುಗ್ರಹವಾಯಿತು.’ ಎಂದು ಪರಮ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಆ ಚಿಪ್ಪನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿದನು. ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಕ್ಯವು ! ಪರಮಾರ್ಚರ್ಯ ವೃತ್ತಾಂತವಿದು. ಮುತ್ತಿನ ಚಿಪ್ಪೊಂದರಲ್ಲಿ ಮಗುವು ನದಿಯಲ್ಲಿ ತೇಲಿ ಬರುವುದೆಂದರೇನು ? ದಾಮಾಜಿಗೆ ಭಗವನ್ಮಹಿಮೆಯು ಅಚಿಂತನೀಯವಾದುದೆಂದು ತೋರಿತು. ದಿವ್ಯಸುಂದರ ವಿಗ್ರಹದ ಆ ಮಗುವನ್ನು ನೋಡಿ ನೋಡಿದಂತೆ ಆನಂದಾಶ್ರವು ಮೂಡುವುದು. ಆನಂದಾಧಿಕೃದಿಂದ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಮಾತು ಹೊರಡದೆ ಗಂಟಲು ಕಟ್ಟಿದಂತಾಯಿತು. ಮಗುವನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲೇ ಎತ್ತಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಆನಂದಾಶ್ರವು ಧಾರೆಧಾರೆಯಾಗಿ ಸುರಿಯುತ್ತಿದೆ. ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ವಿಠಲಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಸಂಚೋಧಿಸಿ ಎರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಡಬೇಕೆಂದು ಇಚ್ಛಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೇನು ಮಾಡುವುದು ! ಬಾಯಿಂದ ಮಾತೇ ಹೊರಡದು. ಆ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ದಾಮಾಜಿಯು ಮತ್ತೇನೂ ಮಾಡಲಾರದೆ, ವಿಠಲನ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಕಡೆಗೆ ನಟ್ಟದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತಾ, ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಶಿಶುವು ಸ್ವಾಮಿಯ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಲಭ್ಯವಾದುದೆಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುವಂತೆ ಆ ಕಡೆಗೆ ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತಾ, ಬಾಯಿಂದ ನುಡಿಯು ಹೊರಡದಿರಲು ಭಾವೋದ್ರೇಕವನ್ನು ತಡೆದುಕೊಳ್ಳಲಾರದೆ ಬಿಕ್ಕಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಅಳುತ್ತಾ, ಎಳೆಯ ಮಗುವಿನಂತೆ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಧಾರಾಳವಾಗಿ ನೀರು ಸುರಿಸುತ್ತಾ, ಇಚ್ಛಾಶೂನ್ಯವಾಗಿ ಕಾಲುಗಳು

ಯಾವ ಕಡೆಗೆ ನಡೆದರೆ ದೇಹವು ಆ ಕಡೆಗೆ ಸಾಗುತ್ತಿರಲು ನದಿಯಲ್ಲೇ ನಡೆದು ದಂಡೆಯ ಕಡೆಗೆ ಬಂದನು. ಮಗುವನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲೇ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಅದನ್ನೇ ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡುತ್ತಾ, ಸ್ವಲ್ಪದೂರ ನಡೆವುದರೊಳಗಾಗಿಯೇ, ಆ ಮಗುವು ತನ್ನ ದೆಂಬ ಭಾವನೆಯು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಂಕುರಿಸಿತು. ದೈವದತ್ತವಾದ ಅಂತಹ ಶಿಶುವನ್ನು ಪಡೆದ ತನ್ನ ಸಮಾನ ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಯಾರು ಎಂಬ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾತ್ಮಹಂಕಾರವೂ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವಿಸಿತು - ಧನ್ಯನಾದೆನು. ನನ್ನ ವಂಶವು ಪಾವನವಾಯಿತು. ನನ್ನ ಪಿತೃಗಳೆಲ್ಲರೂ ಸದ್ಗತಿಗೆ ಸಂದರು- ಎಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವಪ್ನೋದಯವಾದಗಳನ್ನು ನುಡಿದುಕೊಂಡನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮಗುವಿಗಾಗಿ ಹಲವು ಕಾಲದಿಂದ ಹಂಬಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯ ಜ್ಞಾಪಕ ಬಂದಿತು. ಇನ್ನು ಸರ್ವಕಾಲ ಮಾಡಲಾಗದೆಂದು ಕೊಂಡು, ಬೇಗ ಬೇಗ ಹೆಜ್ಜೆಹಾಕುತ್ತಾ ನಡೆದು, ಬಂದು ಮನೆಯನ್ನು ಸೇರಿ, ತಾನು ತಂದಿದ್ದ ಆ ಅವಲಂಬನೆಯನ್ನು ಗುಣಾಬಾಯಿಯ ಕೈಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದನು. ಪಿಳಪಿಳ ಎಂದು ಕಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಎಳೆನೋಟದಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ನೋಡುತ್ತ, ಕೈಕಾಲುಗಳನ್ನು ಬಡಿದಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಕಂದಮ್ಮನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಗುಣಾಬಾಯಿಯು, ತನ್ನ ದೆಂಬ ಮೋಹವು ಉಕ್ಕಿ ಬರಲು ಎದೆಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಮನದ ದಣವು ತೀರುವಂತೆ ಮುದ್ದಿಕ್ಕುತ್ತಾ, ಪುನಃ ಪುನಃ ಅಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ಎಲ್ಲಿ ದೊರೆಯಿತು ! ಏನು ಸಮಾಚಾರ ! ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ವಿಚಾರಿಸಲೂ ಸಮಯವಿಲ್ಲದೆ, ಆನಂದ ಬಾಷ್ಪವು ಅವಿರಳವಾಗಿ ಸುರಿದು ಹೋಗುತ್ತಿರಲು, ಗಂಟಲ ನರಗಳು ಉಬ್ಬಿ ಸ್ವರವು ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತಿರಲು, ಮಗುವನ್ನು ಕೈಯಿಂದೆತ್ತಿ, ಪಾಂಡುರಂಗಸ್ವಾಮಿಯ ದೇವಸ್ಥಾನವಿದ್ದ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ತಿರುಗಿ 'ಪ್ರಭೋ ಪಾಂಡುರಂಗ ನಿನ್ನ ಪ್ರಸಾದವಿದು. ಇದನ್ನು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿರಿಸುವ ಭಾರವು ನಿನ್ನದಪ್ಪಾ !' ಎಂದು ಮಾತೃ ಪ್ರೇಮವು ಉಕ್ಕಿಬರಲು ಅಂಗಲಾಚಿಕೊಂಡಳು.

ಭಗವದ್ದತ್ತವಾದುದಾದರೂ, ಮನುಷ್ಯ ಶಿಶುವಲ್ಲವೆ? ಮಗುವು ಅಳಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಅಳುವ ಮಗುವನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡುವ ಪರಿಯೇನೆಂದು ತೋರದೆ ಎದೆಗಿಟ್ಟು ಮುದ್ದು ಮಾತುಗಳಿಂದ ಲಾಲಿಸತೊಡಗುವ ವೇಳೆಗೆ- ಪರಮಾಶ್ಚರ್ಯದ ಸಂಗತಿ, ಗುಣಾಬಾಯಿಯ ಸ್ತನಗಳಿಂದ ಹಾ

ಲು ಒಪರಲಾರಂಭವಾಯಿತು. ಅದನ್ನು ಕಂಡಮೇಲಂತೂ ಆಕೆಗೆ ಭಗವಂತನು ತಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಎಷ್ಟುಮಟ್ಟಿನ ಕೃಪಾಕಟಾಕ್ಷವಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆಂಬುದು ಸ್ಮರಣೆಗೆ ಬಂದು ಆ ದೇವಾದಿದೇವನನ್ನು ನುಡಿಗೆ ನೂರುಸಾರಿ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾ, ಹೆಸರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ-‘ಪ್ರಭೋ ದೀನರಾದ ನಮ್ಮನ್ನು ಇಷ್ಟುಮಟ್ಟಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದ ಪರಮ ದಯಾಶರಧಿಯಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಏನೆಂದು ಸ್ತುತಿಸಬಲ್ಲೆವು.-ಎಂದು ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ಸ್ತನ್ಯಪಾನ ಮಾಡಿಸಿ ಲಾಲಿಸಿದಳು. ಮಗುವು ಅಂದೇ ಜನನವಾದುದೆಂಬ ಲೆಕ್ಕವನ್ನಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ದಿನ ತೊಟ್ಟಿಲಲ್ಲಟ್ಟು ಮುತ್ತೈದೆಯರು-ನಾಮದೇವ-ಎಂಬ ನಾಮವನ್ನಿಟ್ಟು ಕರೆದರು. ನೆರೆದ ನೆರೆಹೊರೆಯ ಸ್ತ್ರೀಜನರಲ್ಲರೂ ವಯಸ್ಸು ಗಳಿತವಾಗಿದ್ದ ಗುಣಾಬಾಯಿಗೆ ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಪುತ್ರ ಸಂಪತ್ತು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಆ ಅಪೂರ್ವ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಕಥೆಗಳಿಂದ ಬಣ್ಣಿಸುತ್ತಾ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಿಗೆ ನಡೆದರು.

ದಾಮಾಜಿಯೂ ಗುಣಾಬಾಯಿಯೂ ಸ್ವಾಮಿಯು ತಮ್ಮ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿದ ಕೃಪೆಗಾಗಿ ವಿಶೇಷ ಕೃತಜ್ಞರಾಗಿ, ಇಬ್ಬರೂ ಮಗುವನ್ನೆತ್ತಿ ಕೊಂಡು ಪಾಂಡುರಂಗವಿಠಲನ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿ, ಭಗವತ್ಪಾದ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಮಗುವನ್ನು ಮಲಗಿಸಿ-‘ಪ್ರಭೋ ದಯಾನಿಧೇ, ನಿನ್ನ ವರಪ್ರಸಾದವಿದು. ಈ ವಂಶಾಂಕುರವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ನಮ್ಮ ಇಹ ಜೀವಿತವನ್ನು ಸಾರ್ಥಕಗೊಳಿಸಿದೆ. ಇಂದಿನಂತೆಯೇ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಈ ನಮ್ಮ ಕಂದನಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ಕೃಪಾಕಟಾಕ್ಷವು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿದ್ದು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರಲಿ, ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದರು. ಅಪೂರ್ವರೀತಿಯಿಂದ ಜನನ ಹೊಂದಿದ ಶಿಶು ನಾಮದೇವನು ಬಾಲ್ಯ ಸಹಜವಾದ ಹಲವು ಬಗೆಯ ಲೀಲೆಗಳಿಂದ ಆ ಮಾತಾಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಪರಮಾನಂದದಾಯಕನಾಗಿ ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದನು.

ಅಧ್ಯಾಯ ೨

“ ವಿನಾಹ ”

ನಾಮದೇವನು ಗುಣಾಬಾಯಿಯ ಗರ್ಭವಾಸಮಾಡಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗನಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಆಕೆಗೆ ಭಗವದನುಗ್ರಹದಿಂದ ಶಿಶುವಿಗೆ ಸ್ತನ್ಯಪಾನ ಮಾಡಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಂಟಾದುದು ಅವರ ನೆರೆಯೊರೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಸಕಲರಿಗೂ ಪರಮಾರ್ಥವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿತ್ತು. ಮೂತ್ರವಲ್ಲ-ಆಯೋನಿಜಾತನೋ ಎಂಬಂತೆ ಮುತ್ತಿನ ಚಿಪ್ಪಿನಲ್ಲಿ ತೇಲುತ್ತಾ ಬಂದು, ಶ್ರೀ ಪಾಂಡುರಂಗ ಸ್ವಾಮಿಯ ವರಪ್ರಸಾದದಿಂದ ದಾಮಾಜಿಗೆ ಪುತ್ರನಾಗಿ ದೊರೆತ ಆ ಬಾಲಕನಲ್ಲಿ ಜನ್ಮಾರಭ್ಯ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ದೈವಿಕ ಶಕ್ತಿಯಿದೆಯೆಂದು, ಭಾವಕರಾದ ಆ ಜನಗಳೆಲ್ಲರೂ ನಂಬಿದರು. ಬಾಲಕನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭದಿಂದಲೂ ಈ ಬಗೆಯ ಒಂದು ಉನ್ನತಾಭಿಪ್ರಾಯವು ವರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದರಿಂದ ಬಾಲಕ ನಾಮದೇವನು ಆಡುವ ಒಂದೊಂದು ಮಾತೂ ಮಾಡುವ ಒಂದೊಂದು ಚೇಷ್ಟೆಯೂ, ಒಂದೊಂದು ಆಟವೂ ಅವರಿಗೆ ಬೇರೊಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೇ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಆ ಬಾಲಕನು, ತನ್ನ ಜನ್ಮದಿಂದ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಮಹತ್ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅವತರಿಸಿರುವ ಯಾವನೋ ಒಬ್ಬ ಮಹಾತ್ಮನ ಚೇತನನೆಂದೇ ಭಾವಿಸಿ ಗೌರವಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾಮದೇವನು ಹೀಗೆ ಜನಗಳಿಂದ ಗೌರವಿಸಲ್ಪಡುತ್ತ, ಬಾಲ್ಯದ ಎರಡು ಮೂರು ವರ್ಷಗಳನ್ನು ಕಳೆದನು. ತಾಯಿತಂದೆಗಳಾದ ದಾಮಾಜಿ-ಗುಣಾಬಾಯಿಯರು ತಮ್ಮ ಮಗನ ಅವೂರ್ವ ಬಾಲಲೀಲೆಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಪರಮಾನಂದಗೊಂಡು, ಆ ಮಗುವನ್ನು ಪಡೆದ ತಮ್ಮ ಜನ್ಮವು ಸಾರ್ಥಕವಾಯಿತೆಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.

ನಾಮದೇವನಿಗೆ ಸುಮಾರು ಆರೇಳು ವರ್ಷಗಳಿರಬಹುದು. ಆಗ ಒಂದು ವಿಚಿತ್ರ ಸಂಗತಿಯು ನಡೆಯಿತೆಂದು ಆತನ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ದಾಮಾಜಿಯು ಏನೋ ಒಂದು ಕೆಲಸದಮೇಲೆ ಸ್ವಲ್ಪದ ಒಂದು ಊರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬರಬೇಕಾಯಿತು. ಹಾಗೆ ಹೊರಡುವಾಗ ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯನ್ನು ಕರೆದು, -‘ನಾನು ಒಂದೆರಡು ದಿನಗಳಮಟ್ಟಿಗೆ ವರಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬರಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇತರ ಎಲ್ಲಾ ಕೆಲಸಗಳೂ ಹೇಗಾದರೂ ನಡೆಯಬಹುದು.

ಅಥವಾ ನಡೆಯದೆ ಒಂದೆರಡು ಕೆಲಸಗಳು ನಿಂತರೂ ಬಾಧಕವಿಲ್ಲ. ಅದರ ವಾಂಡರಂಗ ವಿಶ್ವಲಿಪ್ಪಾಮಿಯ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಎಂಗೂ ನಿಲ್ಲಿಸದಂತೆ ಜಾಗರೂಕರಾಗಿರು. ನಮ್ಮ ನಾಮದೇವನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕಳಹಿಸು. ಅವನು ನಾನು ಊರಿಗೆ ಬರುವವರೆಗೆ ಒಂದು ದಿನವಾದರೂ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಅಭಿಷೇಕ ಅರ್ಚನೆ ನೈವೇದ್ಯದ ವಂದಿತಾದವನು ಆಗುವೆನೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಉದಾಶೀನನಾಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳು ಎಂದು ಅಜ್ಞಾಪಿಸಿ ಹೊರಟು ಹೋದನು.

ಮೂರನೆಯ ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ಗುಣಾಬಾಯಿಯು ನಾಮದೇವನನ್ನು ಸೇವಾಪಕ್ಕೆ ಕರೆದು-ವ ಗು ನಿಮ್ಮ ತಂದೆಯವರು ಊರಿಗೆ ಹೊರಡುವಾಗ್ಗೆ ವಿಶ್ವಲಿಪ್ಪಾಮಿಯ ಪೂಜೆಗೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಕಳಹಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಇದ್ದು ಈ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಸ್ವಾಮಿಯ ಆರಾಧನೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೇನು ಬಾ' ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು. ನಾಮದೇವನು ಚಿಕ್ಕ ತನದಿಂದಲೂ ಬಹು ವಿಧೇಯತೆಯಿಂದ ನಡೆದ ಬಾಲಕನಾದುದರಿಂದ ತಾಯಿಯ, ಆ ಮಾತಿಗೆ ಪ್ರತಿ ಸುಡಿಯದೆ, ಒಡನೆ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ, ಶುಭ್ರ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಕುಲಾಚಾರ ಚಿನ್ನಗಳನ್ನು ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಒಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನೂ, ಮತ್ತೊಂದರಲ್ಲಿ ನೈವೇದ್ಯದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೇಂದು ಹೊರಟನು. ಬೆಕ್ಕಂದಿನಿಂದಲೂ ಭಾವನಾಮಯ ಮನಸ್ಸಿಡಿಯುವನಾಗಿದ್ದ ಆ ಬಾಲಕನು ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಅಂದು ದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಕ್ಕದ್ದರಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಬಹು ಕೌತುಕವೆನಿಸಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಆ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ನಾಮದೇವನು ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲದೆ ನೇರವಾಗಿ ಗರ್ಭಗುಡಿಯ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ನಡೆದನು. ತಾನು ಒಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ತಂದಿದ್ದ ಬಲಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಕೈಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಸ್ವಾಮಿಗೆ ದಿವ್ಯವಾಗಿ ಮಜ್ಜನ ಮಾಡಿಸಿದನು. ನಸ್ತಾದಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅಲಂಕರಿಸಿದನು. ತರುವಾಯ ತಾನು ತಂದಿದ್ದ ನೈವೇದ್ಯದ ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ಎದುರಿಗಿಟ್ಟು ಎರಡು ಕೈಗಳನ್ನೂ ಮುಗಿದು ಭೋಜನ ಮಾಡಿ ಎಂದು ಒಪ್ಪಿಸಿದನು. ತಾನು ಮಾಡಿದ ಇತರ ಉಪಚಾರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸ್ವೀಕರಿಸಿತೆಂದು ಕಲ್ಲಿನ ನಿಗ್ರಹವು ನೈವೇದ್ಯದ ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ಉಣ್ಣುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ? ನಾಮದೇ

ವನು ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಕಾದನು. ಮತ್ತೂ ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದನು, ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಾಯಿತು. ವಿಠಲಸ್ವಾಮಿಯು ಊಟಮಾಡುವ ಮಾರ್ಗವೇ ತೋರಲಿಲ್ಲ. 'ಊಟಮಾಡು—ಬೇಗ ಊಟಮಾಡು, ತಾಯಿಯು ಕೋಪಮಾಡುತ್ತಾಳೆ, ಮನೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕು' ಎಂದು ಅವಸರಗೊಳಿಸಿದನು. ಪಾಂಡುರಂಗಸ್ವಾಮಿಯು ಶಿಲಾವಿಗ್ರಹವು ಎಂದಿನಂತೆಯೇ ನಿಶ್ಚಲವಾಗಿದ್ದಿತು. ನಾಮದೇವನು, ಆ ದಿನ ಹುಡುಗನಾದ ತಾನು ಬಂದೆನೆಂದು ದೇವರು ಉದಾಶೀನ ಭಾವವಿಂದ ಊಟ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ನಿತ್ಯವೂ ತನ್ನ ತಂದೆಯು ಪೂಜೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ದೇವರು ಊಟಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನೆಂದೂ ತಿಳಿದನು.. ಮತ್ತು ಆದಿನ ದೇವರಿಗೆ ಊಟಮಾಡಿಸದೆ ನೈವೇದ್ಯದ ಅಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಮನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋದರೆ ತನ್ನ ತಾಯಿಯು ದೇವರಿಗೆ ಊಟಮಾಡಿಸದೆ ಹಾಗೆಯೇ ಹೊರಟು ಬಂದೆಯೆಂದು ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಕೋಪಗೊಳ್ಳಬಹುದೆಂದು ಭಾವಿಸಿದನು. ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಕಾದರೂ ದೇವರು ಊಟಮಾಡುವ ಪರಿಯೇ ಕಂಡು ಬರಲಿಲ್ಲ. ನಾಮದೇವನು, ದೇವರ ದುರಿಗೆ ನಿಂತು—'ಸ್ವಾಮಿ, ನಾನೇನೂ ಅರಿತವನಲ್ಲ. ನಿನ್ನನ್ನು ಹೇಗೆ ಪೂಜಿಸಬೇಕೋ ತಿಳಿಯದು. ನನಗೆ ತೋರಿದಂತೆ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಕೋಪಗೊಳ್ಳದೆ ನನ್ನ ತಪ್ಪು ಎಷ್ಟಿದ್ದರೂ, ಏನಿದ್ದರೂ ಕ್ಷಮಿಸಿ ಊಟ ಮಾಡು. ನೀನಿಲ್ಲ ಊಟ ಮಾಡದಿದ್ದೆಯೆಂದರೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ತಾಯಿಯು—ನೀನೇನು ತಪ್ಪುಮಾಡಿದೆಯೋ, ಅದಕ್ಕೇ ವಿಠಲನು ಮುನಿದು ನೈವೇದ್ಯ ಸ್ವೀಕಾರಮಾಡಲಿಲ್ಲ-ಎಂದು ನನ್ನನ್ನು ಹೊಡೆಯುವಳು' ಎಂದು ಬಹು ಪರಿಯಿಂದ ಅಂಗಲಾಚಿಕೊಂಡನು. ಆದರೂ ಏನೂ ಸಾರ್ಥಕವಾಗಲಿಲ್ಲ. ದೇವರು ಬಾಯಿ ತೆಗೆಯಲಿಲ್ಲ. ಊಟಮಾಡಲಿಲ್ಲ.

ನಾಮದೇವನಿಗೆ ಮುಂದೆ ಯಾವ ಉಪಾಯವೂ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಅದು ಕಲ್ಲಿನ ವಿಗ್ರಹ-ಅದು ಹೇಗೆ ಬಾಯಿ ತೆರೆದಿತ್ತು, ಹೇಗೆ ಊಟ ಮಾಡಿತು ಎಂಬ ಯೋಚನೆಯೇ ಆ ಬಾಲಕನ ತಲೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಲಿಲ್ಲ. ನೈವೇದ್ಯ ಮಾಡುವುದೆಂದರೆ ದೇವರಿಗೆ ಊಟಮಾಡಿಸುವುದು-ದೇವರೂ ನಮ್ಮಂತೆಯೇ ಊಟಮಾಡುವನು ಎಂಬುದೇ ಸರಳ ಮನಸ್ಸಿನ ಆ ಬಾಲಕನ ಸ್ಥಿರ ನಂಬಿಕೆಯಾಗಿತ್ತು. ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ದೇವರು ಊಟಮಾಡದಿರುವುದಕ್ಕೆ ಆತ

ನು ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಉದಾಶೀನನಾಗಿರುವುದೇ, ಅಥವಾ ಕೋಪಗೊಂಡಿರುವುದೇ, ಅಥವಾ ತನ್ನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿದಿರುವುದೇ ಕಾರಣವೆಂದು ತಿಳಿದು ಇನ್ನು ದೇವರನ್ನು ಬಲವಂತಪಡಿಸುವ ಅನ್ಯಥಾ ಮಾರ್ಗವು ಗೋಚರಿಸದಿರಲು ಅಳಲು ಮೊದಲು ಮಾಡಿದನು. ಬಾಲಕನು ಅಳುತ್ತಲೇ- 'ಈದಿನ ಏನಾದರೂ ಆಗಲಿ ! ನೀನು ಊಟಮಾಡದಿದ್ದರೆ, ನಾನೂ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಊಟಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಪಾಣಕೋದರೂ ಹೋಗಲಿ. ಇಲ್ಲೇ ಇದ್ದು ಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ನಿನ್ನ ಗುಡಿ ಬಿಟ್ಟು ಆಚೆಗೆ ಹೋಗಲಾರೆ' ಎಂದು ಹಟ ಹಿಡಿದು ಕುಳಿತನು. ಅವನ ನಿಷ್ಕಲ್ಮಷ ಮನೋಭಾವವು ಸರ್ವಜ್ಞನಾದ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಗೋಚರವಾಗದಿದ್ದಿತೆ ? ಸರ್ವಶಕ್ತನೂ ಅಗಣಿತ ಮಹಿಮನೂ, ಅಣುರೇಣು ತೃಣಕಾಷ್ಠ ಪರಿಪೂರ್ಣನೂ ಆದ ಆ ದೇವರದೇವನು, ಸ್ವಚ್ಛ ಮನೋಭಾವದ ಆ ಬಾಲಕನ ಪವಿತ್ರ ಪ್ರೇಮಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕುಬಿದ್ದನು. ಸರ್ವಲೋಕಗಳಿಗೂ ಪಿತೃ ಸ್ವರೂಪನಾದ ಆ ದೇವರದೇವನು, ಆ ಬೆಕ್ಕ ಮಗುವು, ತನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯೇನೆಂಬುದನ್ನು ಅರಿಯದೆ ಹಾಗೆ ಹಟಹಿಡಿದುದನ್ನು ಕಂಡು ಮುಂದೆ ಉಸಾಯಿಸಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದು, ಆ ವಿಗ್ರಹದಿಂದಲೇ ವ್ಯಕ್ತನಾಗಲಿಚ್ಛಿಸಿದನು. ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿಯೂ ಸರ್ವ ಚೈತನ್ಯ ಸ್ವರೂಪನೂ ಆದ ಆ ಜಗದೇಕನಾಥನಿಗೆ ಅಸಾಧ್ಯವಾದುದಾವುದು ? ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಮೂರ್ತಿಯು ವಿಠಲಸ್ವಾಮಿಯ ಆ ವಿಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಆವಿರ್ಭವಿಸಿದನು. ಬಾಲಕನು ವಿಠಲಸ್ವಾಮಿಯ ಮುಖವನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತ-ಊ-ಎಂದುಕೊಂಡು ಅಳುತ್ತಾ ಕುಳಿತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಸ್ವಾಮಿಯು ಬಾಯಿಯು ತೆರೆದುದನ್ನು ಕಂಡನು. ಒಡನೆ ಮೇಲಕ್ಕೆದ್ದು ಸಾತ್ರೆಯನ್ನು ಎಡದ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬಲದ ಕೈಯಿಂದ ನೈವೇದ್ಯಕ್ಕೆಂದು ಇಟ್ಟಿದ್ದ ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ಕಲೆಸಿ ತುತ್ತಮಾಡಿ ಮಾಡಿ ಸ್ವಾಮಿಯ ತೆರೆದ ಬಾಯೊಳಕ್ಕೆ ಹಾಕಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಹಾಕಿ ಹಾಕಿದಂತೆ ಆ ತುತ್ತ ಸ್ವಾಮಿಯಿಂದ ನುಂಗಲ್ಪಟ್ಟಿತೋ ಎಂಬಂತೆ, ತುತ್ತಗಳು ಅದೃಶ್ಯವಾಗತೊಡಗಿದುವು. ನಾಮದೇವನು ಕೊನೆಯವರೆಗೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿನ್ನಿಸಿ ಪರಮಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ ಕೈತೊಳೆದುಕೊಂಡನು. ಮುನಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಸ್ವಾಮಿಯು ಸಮಾಧಾನಹೊಂದಿ ತನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ಊಟಮಾಡಿದನಲ್ಲಾ ಎಂದು ನಾಮದೇವನು ಸಂತೋಷ

ದಿಂದ ಆನಂದ ಬಾಷ್ಪಗಳನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಾ ಮುಂದೇನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದು ತೋರದೆ ಅಲ್ಲೇ ನಿಂತುಕೊಂಡಿರಲು-‘ಮಗೂ ನೀನಿನ್ನು ಮನೆಗೆ ಹೋಗು. ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಯಾರೊಂದಿಗೂ ಹೇಳಬೇಡ’ ಎಂದು ಮೇಘಸಂಘರ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ನುಡಿದ ಒಂದು ಶಬ್ದವು ಕೇಳಿಸಿತು. ಬಾಲಕನಿಗೂ ಆ ವೇಳೆಗೆ ಹಸಿವು ತೋರಿದುದರಿಂದ ಪಾತ್ರೆ ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಹೊರಟು ನಡೆದನು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಗುಣಾಬಾಯಿಯು ಬರಿಯ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ತಂದ ತನ್ನ ಮಗನನ್ನು ಕಂಡು - ‘ಮಗೂ ನೈವೇದ್ಯಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ದು ಅನ್ನವನ್ನು ಏನು ಮಾಡಿದೆ! ಏಕೆ ಇಷ್ಟ ಹೊತ್ತಾಯಿತು!’ ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸಲು ನಾಮದೇವನು-‘ಅಮ್ಮ ಅನ್ನವನ್ನು ಯಾರಿಗೂ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಪಾಂಡುರಂಗ ಸ್ವಾಮಿಯೇ ಹೂಟ್ಟತುಂಬ ಊಟಮಾಡಿದನು’ ಎಂದು ನುಡಿದುಬಿಟ್ಟನು. ಬಾಲಕನ ಆ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಆಕೆಗೆ ಪರಮಾರ್ಪಣೆಯಾಯಿತು. ಆದರೆ ಅವನು ಹೇಳಿದ ಮಾತು ನಿಜವೆಂದು ಸಂಬಂಧಿಸುತ್ತಾ ಇಲ್ಲ. ಹಸಿವನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದೆ ಮಡುಗನು ತಾನೇ ತಿಂದು ಕಲ್ಲಿನ ದೇವರು ತಿಂದನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು, ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟಳು. ಮಾರನೆಯ ದಿನವೂ, ಮಾರನೆಯ ದಿನವೂ ದಾಮಾಜಿಯು ಊರಿಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ನಾಮದೇವನೇ ಪೂಜೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾಯಿತು. ಆ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅವನು ಹಾಗೆಯೇ ಹಟಮಾಡಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋದ ಅನ್ನವನ್ನೆಲ್ಲ ದೇವರಿಗೆ ಉಣ್ಣಿಸಿ ಬರಿಯ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನೇ ಮನೆಗೆ ತಂದನು. ಗುಣಾಬಾಯಿಯು ನಿತ್ಯವೂ ನೈವೇದ್ಯದ ಅನ್ನವನ್ನೆಲ್ಲ ತಾನೇ ತಿಂದು ಬರುತ್ತಾನೆಂದು ಗದರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ನಾಲ್ಕನೆಯ ದಿನ ಪತಿಯು ಬಂದೊಡನೆಯೇ, ನಾಮದೇವನ ಪೂಜೆ-ನೈವೇದ್ಯ ಮುಂತಾದುವುಗಳ ವಿಚಾರವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದಳು. ದಾಮಾಜಿಯು ಅನ್ನವನ್ನು ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆಯೆಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಲು ಆತನಿಗೂ ಸ್ವಾಮಿಯು ಊಟ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನೆಂಬ ಉತ್ತರವೇ ದೊರೆತು. ಬಾಲಕನ ನಿಷ್ಕಪಟ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಅರಿತವನಾಗಿದ್ದ ದಾಮಾಜಿಯು, ಅದರ ರಹಸ್ಯವೇನೋ ತಿಳಿದು ಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಮಾರನೆಯ ದಿನವೂ ಅವನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಪೂಜೆಗೆ ಸಾಮಗ್ರ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ, ತಾನು ಎದುರಿಗೆ ನಿಂತು

ಎಲ್ಲಿ ಈ ದಿನ ಪೂಜೆಮಾಡಿ, ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಊಟಮಾಡಿಸು' ಎಂದನು. ಬಾಲಕ ನಾದರೋ, ಯಾವ ವಿಶೇಷವನ್ನೂ ಅರಿಯದೆ ಎಂದಿನಂತೆಯೇ ಅಭಿಷೇಕ, ಪುಷ್ಪಾರ್ಚನೆ ಧೂಪದೀಪಾರಾಧನೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿ, ನೈವೇದ್ಯದ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ನಿಂತನು. ಆದರೆ ಎದುರಿಗೆ ಅನಧಿಕಾರಿ ಯಾದ ದಾಮಾಚಿಯಿದ್ದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಸ್ವಾಮಿಯ ವಿಗ್ರಹವು ಎಂದಿನಂತೆ ಬಾಯಿ ತೆರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಬಾಲಕನು 'ವಿಠಲಾ, ತೆರೆ, ಬಾಯಿತೆರೆ' ಎಂದು ಕೇಳಿ ಕೊಂಡನಾದರೂ ಏನೂ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕೆಲಹೊತ್ತು ಹೀಗೆಯೇ ಕಳೆಯಿತು. ತಂದೆಯು, ಬಾಲಕನು ಅನ್ನವನ್ನು ತಾನೇ ತಿಂದು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸುಮ್ಮನಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು—'ದೇವಾ, ನಾನಿದ್ದಾ ಗ ಮಾತ್ರ ಊಟಮಾಡುತ್ತಾ, ಈಗ ನನ್ನ ತಂದೆಯು ಎದುರಿದ್ದಾನೆಂದು ಊಟಮಾಡದಿದ್ದರೆ, ತಂದೆಯು ನನ್ನನ್ನು ಏನೆಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದು' ಎಂ ಬಂದು ಸರ್ವಜ್ಞನಾದ ನಿನಗೆ ಗೋಚರವಿಲ್ಲವೇ? ಭಕ್ತವತ್ಸಲಾ, ಸಾವಕಾಶ ವೇಕೆ? ನನ್ನನ್ನು ಸುಳ್ಳುಗಾರನೆನ್ನಿಸಲು ಇಚ್ಛಿಸಿದೆಯಾ? ಇದ, ನ್ಯಾಯ ವಲ್ಲವಲ್ಲ, ಬಾಯಿತೆರೆ. ಈ ದಿನದ ಪದಾರ್ಥವು ಬಹು ರುಚಿಯಾಗಿದೆ' ಎಂದನು. ಬಾಲಕನ ಯುಕ್ತಿಯುಕ್ತವಾದ ಮಾತುಗಳು ಸ್ವಾಮಿಗೂ ವಾ ಸ್ತವವೆಂದು ತೋರಿದುವು. ಒಡನೆ ಎಂದಿನಂತೆ ವಿಗ್ರಹದ ಬಾಯಿ ತೆರೆಯಿತು. ನಾಮದೇವನು ತುತ್ತು ತುತ್ತು ಮಾಡಿ ದೇವರಿಗೆ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಊಟಮಾಡಿದನು. ಅತ್ಯಪೂರ್ವವೂ ಅದ್ಭುತವೂ ಆದ ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಯನ್ನು ಕಂಡು ದಾಮಾಚಿಯು ಪರಮಾಶ್ಚರ್ಯಗೊಂಡನು. ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಂಡಂತಹ ಸುವೃತ್ತನನ್ನು ಹಡೆದ ತನ್ನ ಸುಕೃತ ವಿಶೇಷವನ್ನು ಕುರಿತು ಪರಮಾನಂದಗೊಂಡನು.

ಬಾಲಕ ನಾಮದೇವನು, ಜೊತೆಯ ಬಾಲಕರೊಂದಿಗೆ ಆಡುತ್ತಿದ್ದಾ ಗಲೂ, ಮತ್ತೆ ಯಾವ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗಲೂ ನಿಶ್ಚಲನ ನಾಮಸ್ಮರಣೆ ಯನ್ನು ಮರೆಯದೆ, ಮಷ್ಟರೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆಯದೆ, ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯಾಗುತ್ತಾ ಬಂದನು. ತಮ್ಮ ಮನೆತನಕ್ಕೆ ಸಹಜವಾದ ಹೊಲಿಗೆಯ ಕೆಲಸವಲ್ಲಾಗಲೀ ಮತ್ತಾವ ವಿಚಾರವಲ್ಲಾಗಲೀ ಆ ಬಾಲಕನಿಗೆ ಆಸಕ್ತಿ

ಯುಂಟಾಗಲಿಲ್ಲ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಉಟದ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಮಿಕ್ಕ ವೇಳೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ವಿಠಲಸ್ವಾಮಿಯ ಆಲಯದಲ್ಲೇ ಕಳೆಯುವನು. ವಿಠಲನ ಮೇಲೆ ಹಿಂದಿನ ಭಕ್ತಾದಿಗಳು ಹಾಡಿದ ಪದಗಳನ್ನು ಮನಬಂದಂತೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವನು. ಪತ್ರಪುಷ್ಪ ಫಲಗಳನ್ನು ತಂದು ಮನಸಾರೆ ಪೂಜಿಸುವನು. ಸ್ವಾಮಿಯ ದಿವ್ಯಮಂಗಳ ಪಿಗ್ರಹವನ್ನು ಹೃದಯಪೀಠದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳತು ಧ್ಯಾನಮಗ್ನನಾಗುವನು.

ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳು ತಮ್ಮ ಮಗನು ಗೃಹಕೃತ್ಯ ವಿಚಾರವನ್ನು ಲೇಶ ಮಾತ್ರವೂ ಗಮನಿಸದೆ, ಪ್ರಾಪಂಚಿಕರಾದ ಇತರ ಬಾಲಕರಂತೆ ದ್ರವ್ಯಸಂಪಾದನೆಗೆ ಸಾಧಕವಾಗುವ ಯಾವುದೊಂದು ವೃತ್ತಿಯನ್ನಾಗಲೀ, ತನ್ನ ಕುಲಕಸಬಾದ ಹೊಲಿಗೆಯ ಕೆಲಸವನ್ನಾಗಲೀ ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡದೆ ಸರ್ವದಾ ವಿಠಲನ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲೇ ಇರುತ್ತ, ದೇವರು ದೇವರೆಂದು ಸದಾ ಆ ಹಂಬಲಿಕೆಯಲ್ಲೇ ಮಗ್ನನಾಗಿದ್ದುದನ್ನು ತಿಳಿದು, ಮುಂದೇನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಚಿಂತಿಸತೊಡಗಿದರು. ನಾಮದೇವನೂ, ಬಾಲ್ಯ ವಯಸ್ಸನ್ನು ಕಳೆದು ಹದಿನಾರುಹದಿನೇಳು ವರ್ಷ ಪ್ರಾಯದ ಯುವಕನಾದನು. ದಾಮಾಚಿಯು ತನ್ನ ಮಗನು ಭಗವದ್ಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾಗಿದ್ದುದು ತಪ್ಪೆಂದು ಹೇಳತಕ್ಕವನಲ್ಲವಾದರೂ, ಒಂದಿಗೇ ಅವನು ಗೃಹಕೃತ್ಯವನ್ನು ಸಾಗಿಸುವ ಲಾಂಛಿಕ ವಿಚಾರದಲ್ಲೂ ತಕ್ಕಷ್ಟು ಪರಿಶ್ರಮ ಹೊಂದತಕ್ಕುದು ಅವಶ್ಯಕವೆಂದು ಇಚ್ಛಿಸಿದ್ದನು. ಗುಣಾಬಾಯಿಯು, ತನ್ನ ಮುದ್ದಿನ ಮಗನು ಇತರ ಬಾಲಕರಂತೆ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಲೇಶಮಾತ್ರವೂ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದೆ ಸರ್ವದಾ ಪೂಜೆ ಭಜನೆ ಧ್ಯಾನಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾಗಿ ಮನೆಯ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಗಳ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಉದಾತ್ತೀನನಾಗುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕುರಿತು ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತನಾದಳು. ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯಾಗಿ ಏನು ಮಾಡಿದರೆ ಅವನು ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ ತಿರುಗುವನೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಯೋಚಿಸಿ, ಕೊನೆಗೆ ಅವನಿಗೆ ಲಗ್ನಮಾಡಿ ವಿಷಯಾತುರತೆಯು ಅವನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದರೆ, ಅವನು ದೇವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಉದಾತ್ತೀನನಾಗಲು ಮಾರ್ಗವಾಗುವುದೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದಳು. ಯೋಚಿಸಿ ಯೋಚಿಸಿದಂತೆ ಅದೇ ಸರಿಯಾದ ಮಾರ್ಗವೆಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವು ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗತೊಡಗಿತು. ನೆರೆ ಹೊರೆಯ

ಅನುಭವಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದಳು. ಅದೇ ಸರ್ವೋತ್ತಮವಾದ ಉಪಾಯವೆಂದು ಅವರೂ ಸಲಹೆ ಕೊಟ್ಟರು. ಕೊನೆಗೆ ತನ್ನ ಪತಿಯನ್ನು ಸಮಾಪಿಸಿ, ನಾಮದೇವನನ್ನು ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ತರಲು ತಾನು ಯೋಚಿಸಿದ್ದ ಆ ಉಪಾಯವನ್ನು ಹೇಳಿದಳು. ದಾಮಾಜಿಯು, ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ಯೋಚನೆಯು ಸಾಧನವಾದುದೆಂದು ತಿಳಿದು—‘ಸಾಧ್ವಿ ನಾಮದೇವನು ವಿಠಲನನ್ನೇ ಸರ್ವಸ್ವವೂ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಅನನ್ಯ ಮನಸ್ಕತೆಯಿಂದ ಭಜಿಸಿ ಸೇವಿಸುತ್ತಿರುವ ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಯವನಾದುದರಿಂದ ಅವನನ್ನು ಈ ಉಪಾಯಗಳೆಲ್ಲ ಮಾರ್ಗ ತಪ್ಪಿಸಲಾರವು. ಆದರೂ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ನಷ್ಟವಿಲ್ಲ. ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಬಂಧಿಸುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೊನ್ನು ಹೆಣ್ಣು ಮಣ್ಣುಗಳು ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾಗಿವೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನ ಪತ್ನಿಯು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮನರಂಜಕಳಾಗಿ ಓಡಿಯಾಡುತ್ತಿರುವುದು ನಮ್ಮ ಹುಡುಗನ ಈ ಉದಾರೀನ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಲೂ ಬಹುದು’ ಎಂದು ನುಡಿದನು. ತರುವಾಯ ಗಂಡಹೆಂಡಿರಿಬ್ಬರೂ ಒಮ್ಮನಸ್ಕತೆಯಿಂದ ಆ ಉದ್ಯೋಗದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದರು. ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲ ಹುಡುಕುವುದರೊಳಗಾಗಿಯೇ ತಮ್ಮ ಬಂಧುವರ್ಗದಲ್ಲೇ ದೊರೆತ ಸೌಂದರ್ಯಶಾಲಿನಿಯಾದ ಒಂದು ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ತಮಗೆ ಸೊಸೆಯಾಗಿ ತಂದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದರು. ಮಹಾರ್ತವನ್ನಿಡಿಸಿದ್ದೂ ಆಯಿತು. ವಿವಾಹ ಮಹೋತ್ಸವಕ್ಕಾಗಿ ಸಕಲ ಸೋಬಸ್ಕರಗಳೂ ಸಿದ್ಧವಾದುವು. ಒಂದು ಶುಭಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ನಾಮದೇವನಿಗೂ ರಾಧಾಬಾಯಿಯೆಂಬ ಕನ್ಯೆಗೂ ವಿವಾಹವು ಆಶ್ರಯವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ನಡೆದುಹೋಯಿತು. ನಾಮದೇವನಾದರೂ ತನಗೆ ವಿವಾಹವಾಗಬೇಕು ಅಥವಾ ಬೇಡ ಎಂಬ ಯಾವ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೂ ಕೊಡದೆ ಸ್ತಬ್ಧನಾಗಿದ್ದು ವಿವಾಹಾಂಗವಾಗಿ ನಡೆಯಬೇಕಾದ ಎಲ್ಲಾ ಕೆಲಸಗಳೆಲ್ಲಾ ಸಾಂಗವಾಗಿ ಭಾಗಿಯಾಗಿದ್ದನು. ವಿವಾಹವಾದ ತರುವಾಯ ಒಂದೆರಡು ದಿನಗಳವರೆಗೆ, ನಾಮದೇವನು, ಇದೇನು ತನ್ನ ಜೀವಮಾನದಲ್ಲಿ ಈ ಬಗೆಯ ಹೊರೆಯೊಂದು ಹೊತ್ತಿತಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ಇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರೊಂದಿಗೆ ಭಗವತ್ತೇನೆ, ಧ್ಯಾನಾದಿಗಳನ್ನೂ ನಡೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಪರಿಯೆಂತು ಎಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಳವಳಗೊಂಡಿದ್ದನು. ಆದರೆ,

ಆ ಕಳವಳವು ಬಹುಕಾಲ ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸು ಒಡನೆ ಸುಸ್ಥಿರವಾಗಿ ವುನಃ ನಿತ್ಯಲಿಪ್ತಮಿಯ ಪಾದಾರವಿಂದಗಳಲ್ಲಿ ನಿಂತುಹೋಯಿತು. ಇತರ ವಿಚಾರವನ್ನೆಲ್ಲ ಮರೆತು ನಾಮದೇವನು ಹಿಂದಿನಂತೆಯೇ ದೇವಸ್ಥಾನವಾಯಿತು-ತಾನಾಯಿತು, ಹೀಗಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟು.

ಎವಾಹದಿಂದ ತನ್ನ ಮಗನ ಬುದ್ಧಿಯು ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ತಿರುಗಬಹುದೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದ್ದ ಗುಣಾಬಾಯಿಯು, ನಾಮದೇವನು ಹಿಂದಿನಂತೆಯೇ ಆದುದನ್ನು ಕಂಡು ಹೆತಾಶಕೂಡಳು. ದಾಮಾಜಿಯೂ, ಗೃಹಕೃತ್ಯ ಸಂಬಂಧವಾದ ಕಷ್ಟತಾಪತ್ರಯಗಳಲ್ಲಿ ನೊಂದು ಕೈಗೆಬಂದ ತನ್ನ ಮಗನು ಕುಲವೃತ್ತಿಯಿಂದ ತನಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಾತ್ರ ಸಹಾಯಕನಾಗುವನೋ ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಮಹಿಳೆಗೆ ನಿರಾಶಾಂಜನಕವಾಯಿತಲ್ಲಾ ಎಂದು ವ್ಯಸನಾಕ್ರಾಂತನಾದನು. ವಿವಾಹಕ್ಕಾಗಿ ಆದ ಸಾಲದೊಲಗಳಿಗೆ ಸಮಾಧಾನದೇಳಿಕೊಂಡು, ನಿತ್ಯ ಗೃಹಕರ್ಮದ ಬಿಚ್ಚುಗಳ, ಮೂತಾದುವನ್ನು ಸಾಗಿಸುವುದ ವೃದ್ಧನಾದ ಆತನಿಂದ ಸಾಗದ ಕೆಲಸವಾಗಿದ್ದಿತು. ಈ ಮಧ್ಯೆ ನಾಮದೇವನ ಸಂಸಾರ ಭಾರವೂ ಹೆಚ್ಚಿತೊಡಗಿತು. ರಾಧಾಬಾಯಿಯ ಉದರದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಮಕ್ಕಳಾದರು; ನಾಮದೇವನು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪ್ರೇಮದಿಂದಲೇ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳಲ್ಲಾದರೂ ಅವನಿಗೆ ವಿರೇಷ ಪೂಜ್ಯಭಾವನೆಯೇ ಇದ್ದಿತು. ಆದರೇನು ಮಾಡುವುದು, ದ್ರವ್ಯಸಂಪಾದನೆಗೆಂದು ತನ್ನ ದೇಹ ಮನೋಬುದ್ಧಿಗಳನ್ನು ವ್ಯಯಗೊಳಿಸಿ ಪರಿಶ್ರಮ ಮಾಡುವುದೆಂಬುದು ಮಾತ್ರ ಆತನಿಂದ ಆಗದ ಕೆಲಸವಾಗಿದ್ದಿತು. ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ವಿಠಲನ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟನೆಂದರೆ, ತರುವಾಯ ಪ್ರಪಂಚದ ಸ್ಫುರಣೆಯೇ ಆತನಿಗುಂಟಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಎಷ್ಟೋ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಮನೆಯ ಕಡೆಗೇ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಬಡತನದ ತಾಪತ್ರಯ, ರೋಗಬಾಧೆ, ವೃದ್ಧಾಪ್ಯದ ಮನೋವ್ಯಥೆ ಈ ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಂದ ಬಹು ನೊಂದ ದಾಮಾಜಿ ಗುಣಾಬಾಯಿಯರು ತಮ್ಮ ಮಗನನ್ನು ಕೂರಿತು ಮನೆ ಹೆಂಡತಿಮಕ್ಕಳ ವಿಚಾರವನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕರಂತೆ ಇರೆಂದು ಬೋಧಿಸಿದ ಬೋಧನೆಗಳೆಲ್ಲ ವ್ಯರ್ಥವಾದುವು. ಅಂಗಲಾಚಿ ಕೇಳಿಕೊಂಡ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗಳೆಲ್ಲ ನಿಷ್ಫಲವಾದುವು. ಕೊನೆಗೊಂ

ದು ದಿನ ಗುಣಾಬಾಯಿಯು ಪಾಂಡುರಂಗಸ್ವಾಮಿಯ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, 'ಸ್ವಾಮಿ ಇದೇನು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಿರುವೆ? ನಾಮದೇವನು ನಿನ್ನ ಭಜನೆಯ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದು ಮನೆಯ ಕಡೆ ಸುಳಿಯದಂತಾದನಲ್ಲಾ ! ವೃದ್ಧರೂ ನಿರ್ಗತಿಕರೂ, ಅವನೇ ನಮ್ಮ ಸರ್ವಸ್ವವೂ ಎಂದು ನಂಬಿಕೊಂಡಿರುವವರೂ ಆದ ನಮ್ಮಗತಿಯೇನು? ಅವನನ್ನು ಮರುಳುಗೊಳಿಸಿ ಇಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಮ್ಮ ಮನೆತನವನ್ನು ಏನುಮಾಡಲು ಯೋಚಿಸಿರುವೆ? ವಿಠ್ಠಲಾ, ಇದು ನಿನಗೆ ನ್ಯಾಯವಲ್ಲ' ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ನಿಂದಿಸತೊಡಗಿದಳು. ಗುಣಾಬಾಯಿಯು ರೋಷಾಧಿಕ್ಯದಿಂದ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ನಿಂದಿಸುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕೇಳಿ ಕೇಳಿದಂತೆ ಅಲ್ಲೇ ನಿಂತಿದ್ದ ಭಕ್ತನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯ ಆವೇಶ ಬಂದಂತಾಗಿ-ಎಲಾ ಗುಣಾಬಾಯಿ, ಸುವ್ಯಸನ ಕೋಪಿಸಬೇಡ. ನಿನ್ನ ಮಗನಮೇಲೆ ನಿನಗೆ ಪ್ರೀತಿಯಿದ್ದರೆ, ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗು. ಅವನು ಬರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ನನ್ನನ್ನೇಕೆ ನಿಂದಿಸುತ್ತಿರುವೆ ? ನಿನ್ನ ಮಗನೆಂದುಕೊಂಡಿರುವ ನಾಮದೇವನ ಬನನ ವಿಚಾರವನ್ನು ಕುರಿತು ಯೋಚಿಸಬೇಡ. ಅವನು ನಿನ್ನ ಮಗನೇ-ನಿನ್ನ ಉದರ ಸಂಭೂತನೇ ? ಭಗವದಿಚ್ಛೆಯಿಂದ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೇ ವಿಚಿತ್ರವೆಂಬಂತಹ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮೊರತ ಅವನ ಗುಣಚರ್ಯೆಗಳು ಲೋಕಕ್ಕೆ ವಿಪರೀತವಾಗಿದ್ದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನಿದೆ ? ಮಾಗಿದ ಬಣ್ಣ ಮರಕ್ಕೆ ಅಂಟದೆ ತೊಟ್ಟು ಕಳಚಿ ಬಿದ್ದುಹೋಗುವಹಾಗೆ, ವಿಷಯ ವಾಸನೆಯು ನೀಗಿ ಪರಿವಕ್ಷ ಹೃದಯವುಳ್ಳ ನಾಮದೇವನು ಸಂಸಾರ ವಿಮುಖನಾಗಿರುವುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವೇ ಆಗಿದೆ ! ಅವನ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅವನು ಅನುಸರಿಸಿಕೊಂಡುಹೋಗಲಿ; ನೀನೇಕೆ ಚಿಂತಿಸುವೆ ? ಕೊರಟುಹೋಗಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಸ್ಥವಾಗಿರು' ಎಂದು ನುಡಿದನು.

ಆ ಮಾತುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಗುಣಾಬಾಯಿಗೆ ಕಿವಿಗಳಲ್ಲಿ ಮುಳ್ಳು ಚುಚ್ಚಿದಂತೆ ಕೇಳಿಸಿದುವು. ಆ ಮಾತನ್ನಾಡುತ್ತಿದ್ದವನು ಆವೇಶಯುಕ್ತನಾದ ಬೇರೊಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನೇ ಆಗಿದ್ದರೂ, ಆ ಸಾಧ್ವಿಯು ವಿಠ್ಠಲನೇ ಆ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡುತ್ತಿರುವನೆಂದು ಭಾವಿಸಿದಳು. ಕೇಳಿ ಕೇಳಿದಂತೆ ರೋಷವು ಏರುತ್ತಾಹೋಯಿತು.-'ವಿಠ್ಠಲಾ, ಈ ಮಾತು ಬಹು ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ. ನಾನು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಸಾಕೆ ದೊಡ್ಡವನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಮಗನನ್ನು ಈಗ ನಿನ್ನ ದಾ

ಸಸನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನಮ್ಮನ್ನು ಕಾಡುಪಾಲು ಮಾಡಲು ಯೋಚಿಸಿದ ಈ ನಿನ್ನ ಯುಕ್ತಿಯು ನ್ಯಾಯವಾದುದಲ್ಲ. -ಎಂದು, ರುಕ್ಮಿಣೀದೇವಿಯ ಬಳಿಗೆ ನಡೆದು-ತಾಯಿ! ನಿನ್ನ ಪತಿಯಾದ ವಿಠಲಸ್ವಾಮಿಯು ಕಲ್ಯಾಣ ಗುಣ ಪರಿಪೂರ್ಣನೆಂದು ಲೋಕವೇ ಹೊಗಳುವುದು. ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ಈ ದೇವರ ದೇವನು, ನಮ್ಮ ಮುದ್ದು ಮಗನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆವರಿಸಿ ಅವನನ್ನು ತನಗೆ ವಾಸನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ನಮ್ಮನ್ನು ಹೀಗೆ ಗೋಳಾಡಿಸುವುದು ನ್ಯಾಯವೇ ಎಂದು ಲೋಕಮಾತೆಯಾದ ನೀನೇ ಯೋಚಿಸು. ಎಂದು ದೂರಿ ಕೊಂಡು ವ್ಯಸನಾಧಿಕ್ಯವನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದೆ ಬಿಕ್ಕಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಅಳತೊಡಗಿದಳು. ಸರಳ ಮನಸ್ಸಿನ ಆ ಸಾಧಿಗೆ ತನ್ನ ಮಗನು ವಿಠಲಸ್ವಾಮಿಯ ಮಾಯೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ವಂಚಿತನಾಗಿದ್ದಾನೆಂದು ಮಾತ್ರ ತೋರಿತಲ್ಲದೆ, ಮಹಾಭಕ್ತ ಶಿರೋಮಣಿಯಾದ ಆತನ ಭಕ್ತಿ ಭಾಗ್ಯದ ಪ್ರಮಾಣವು ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಆ ನೇಳೆಗೆ ಅಲ್ಲೇ ದೇವಾಲಯದ ಎಂದು ಕತ್ತಲು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನ ಮಗ್ನನಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ನಾನುವೇವನು ಎಚ್ಚತ್ತ, ಸ್ವಾಮಿಯ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ತಾಯಿಯು ನಿಂತು ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡನು. ಒಡನೆ ಮಹಾ ದಯಾಭರಿತವಾದ ಆತನ ಹೃದಯವು ಕರಗಿ ನೀರಾಯಿತು. ವ್ಯಸನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನೆಂಬುದು ತೋರದೆ, ಗಾಬರಿಗೊಂಡು ತಾನು ಕುಳಿತಿದ್ದ ಸ್ಥಳದಿಂದ ಎದ್ದುಬಂದು-ತಾಯೀ ಇಲ್ಲೇಕೆ ಅಳುತ್ತಾ ನಿಂತಿದ್ದೀಯೆ? ಎಂದು ಕೈಹಿಡಿದು ಕೇಳಿದನು. ಗುಣಾಬಾಯಿಯು ತನ್ನ ಮಗನನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆಯೇ ಒಂದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೋಪವೂ, ಪ್ರೇಮವೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತಿರಲು-ನಾನುದೇವಾ, ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತೂ ಇಲ್ಲೇ ಅಡಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದೆಯಾ? ಇಂದ್ರಜಾಲ ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಾಕುರಲನಾದ ಈ ಕೃಷ್ಣನು ಸೊಂಟದಮೇಲೆ ಕೈಯಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬಿನ್ನಾಣದಿಂದ ಇಟ್ಟಿಗೆಯಮೇಲೆ ನಿಂತುಕೊಂಡು, ಸರಳಮನಸ್ಸಿನ ನಿಮ್ಮಂತಹವರನ್ನು ಮರುಳಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಇವನನ್ನು ನಂಬಿ ಬೆನ್ನುಹತ್ತಿಹೋಗಿ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾರು ಸುಖವಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ ಹೇಳು. ನಿನಗೆ ಬುದ್ಧಿಯಿಲ್ಲ. ಏಳು ಮನೆಗೆ ನಡೆ. ಹೆಂಡಿರು ಮಕ್ಕಳು ಅನ್ನವಿಲ್ಲದೆ ಸಾಯುತ್ತಿರುವರು ಎಂದು ಗದ್ದಂಸಿ ಕೈಹಿಡಿದು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಟಳು.

ಬಡತನದ ಬೇಗೆಯಿಂದ ಬಂದು, ಉಸಾರು ಕಾಣದೆ, ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ನಡೆದು ವಿಠಲನನ್ನು ದೂಷಿಸತೊಡಗಿದ್ದ ಗುಣಾಬಾಯಿಯು ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟಾಗಿನಿಂದ ಪುನಃ ದೇವಾಲಯದಿಂದ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಸೇರುವುದರೊಳಗಾಗಿ ಒಂದು ಪಿಚಿತ್ರ ಸಂಗತಿಯು ನಡೆದು ಹೋಯಿತು. ಅತ್ತಿಯು ಹೊಂಟುಹೋದಮೇಲೆ ಇತ್ತ ನಾಮದೇವನ ಪತ್ನಿಯಾದ ರಾಧಾಬಾಯಿಯು ಅಳುವ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸಬೇಕೆಂದರೆ ಎನೊಂದು ತಿಂಡಿ ತೀರ್ಥಗಳಾಗಲೀ, ಅಥವಾ ಮಧ್ಯಾಹ್ನಕ್ಕೆ ಆಡಿಗೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದರೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಿ ಬೇಳೆ ಮುಂತಾದ ಯಾವದೊಂದು ಪದಾರ್ಥವಾಗಲೀ ಇಲ್ಲದ ಹುದ್ದೆ ದಾರಿದ್ರ್ಯವ್ಯಾಧಿಯಿಂದ ಕ್ಷೀಣವಾಗಿ, ಉಡುವುದಕ್ಕಿಲ್ಲದ ಉಣ್ಣುವುದಕ್ಕಿಲ್ಲದ ತಾಪತ್ರಯದಿಂದ ಬಳಲಿ, ಬೇಸತ್ತು ತನ್ನ ದುರ್ವಿಧಿಯನ್ನು ನಿಂದಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ಮಾಡುವ ಕೆಲಸವೇನೆಂದು ತೋರದೆ, ಅಳುವ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ತಲೆಯಮೇಲೆ ಕೈಕೊತ್ತು ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಆ ವೇಳೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಮನೆಗೆ ಬಾಗಿಲಿಗೊಬ್ಬ ದೊಡ್ಡ ವರ್ತಕ ವೇಷಧಾರಿಯು 'ನಾಮದೇವ, ನಾಮದೇವ' ಎಂದು ಆಕೆಯ ಪತಿಯ ಹೆಸರು ಹಿಡಿದು ಕೂಗಿಕೊಂಡು ಬಂದನು. ರಾಧಾಬಾಯಿಯು 'ಅವರು ಮನೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲ' ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಆದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಆ ವರ್ತಕನು ಬಾಗಿಲವರೆಗೆ ಬಂದು 'ತಾಯಿಯಾ ನಿನ್ನ ಪತಿಯ ನನಗೆ ಬಹುದಿನಗಳ ಸ್ನೇಹಿತನು. ಆತನು ದಾರಿದ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಕಣ್ಣು ಮಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆಂದು ತಿಳಿದು ನಾನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದೆನು. ಇಗೋ ಈ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ನಾನು ಕೊಟ್ಟು ಹೋದೆನೆಂದು ಹೇಳಮ್ಮಾ! ನನ್ನ ಹಸರು ಕೇಳಪಡೆದಿಲ್ಲ! ಆತನು ಒಂದು ಬಗೆಯ ಪ್ರಕೃತಿಯವನು ಆತನಿಗೆ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಮಡ್ಡಿನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪೀಡಿಸಿ ನೋವ್ಯಾಧಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡಬೇಡಿ' ಎಂದು ನುಡಿದು, ಒಂದು ಹಣದ ಚೀಲವನ್ನು ಆಕೆಯ ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟನು. ಅಷ್ಟು ಮಡ್ಡಿನಿಂದ ತುಂಬಿದ ಹಣದ ಗಂಟನ್ನು ಎಂದೂ ಕಾಣದಿದ್ದ ರಾಧಾಬಾಯಿಯು ಅದ್ಭುತಪಟ್ಟು, ಒಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಚಾಪೆಯನ್ನು ತಂದು ಹಾಕಿ, ಯಜಮಾನರು ಮನೆಗೆ ಬರುವವರೆಗೂ ಕುಳಿರಿ-ಎಂದು ಉಪಚಾರ ಹೇಳಬೇಕೆಂದಿರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ, ಆ ವರ್ತಕನು ಹೊರಕ್ಕೆ ನಡೆದು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳದೆ ಎಲ್ಲೋ ಹೊರಟುಹೋದನು.

ರಾಧಾಬಾಯಿಯು, 'ತನ್ನ ಪತಿಯು ಯಾರೋ ದೊಡ್ಡವರು'ಪ್ರೀತಿಗೆ ಪಾತ್ರನಾಗಿರುವನೆಂದು ಸಂತೋಷಿಸಿ, 'ಒಡನೆ ಆ ದ್ರವ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವನ್ನು ಕೊಂಡೊಯ್ದು ಅಂಗಡಿಯಿಂದ ಬೇಕು ಬೇಕಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಂದಳು. ತರುವಾಯ ನಿಂದು ಹಬ್ಬದ ದಿನವೋ ಎಂಬಂತೆ ಭಕ್ಷ್ಯಭೋಜ್ಯಗಳಿಂದ ದಿವ್ಯಪಾಕವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಆ ವೇಳೆಗೆ ಮೇಲ್ಕಂಡಂತೆ ದೇವಾಲಯದಿಂದ ಮಗನೊಂದಿಗೆ ಹೊರಟ ಗುಣಾಬಾಯಿಯು ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಸೇರಿದಳು. ತಾನು ಹೊರಡುವಾಗ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಕ್ಕಿಯ ಕಾಳು ಇರಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ನೋಡಿದರೆ ದೊಡ್ಡ ಹಬ್ಬವೋ ಎಂಬಂತೆ ಅಗಾಧ ಭಕ್ಷ್ಯಭೋಜ್ಯಗಳ ದಿವ್ಯಪಾಕವು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಆತ್ಮಿಯು ಬಹು ಸಂತೋಷಪಟ್ಟಳು. ಆದರೆ ನಾಮದೇವನು ಮಾತ್ರ, ಇದೇನೋ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿದೆಯೆಂದುಕೊಂಡು-ಸಂಗತಿಯೇನೆಂದು ವಿಚಾರಿಸಲು, ಕೇಶವರೆಟ್ಟು ಎಂಬೊಬ್ಬ ವರ್ತಕನು ಬಂದು ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟುಕೊಂಡನೆಂಬ ವರ್ತಮಾನವು ತಿಳಿಯಿತು. ನಾಮದೇವನು, ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದೊಡನೆಯೇ- 'ದೇವಾ, ಈ ದ್ರವ್ಯದ ಹೊರೆಯನ್ನು ಹೊರಿಸಿ ನನ್ನನ್ನು ಪುನಃ ಈ ಸಂಸಾರ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸಲು ಇಚ್ಛಿಸಿದೆಯಾ ?' ಎಂದು, ನುಡಿದು ತನ್ನ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನೂ ಆ ಉರಲ್ಲಿದ್ದ ಬಡಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನೂ ಭಕ್ಷುಕರನ್ನೂ ಕರೆದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ದಾನಮಾಡಿ ಬಿಟ್ಟನು.

ಈ ದಿನಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ನಾಮದೇವನು ಸರ್ವದಾ ಭಜನೆ ಸಂಕೀರ್ತನೆಗಳಲ್ಲೇ ಕಾಲಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಉಷಾಕಾಲಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಎಚ್ಚತ್ತು, ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ನಾಮಧಾರಣೆಮಾಡಿಕೊಂಡು, ತುಲಸೀಮಾಲೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಕೈಯಲ್ಲಿ ತಾಳವನ್ನು ಹಿಡಿದು ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ವಿಠಲಸ್ವಾಮಿಯ ಎದುರಿಗೆ ಭಜನೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟನೆಂದರೆ-ತರುವಾಯ ಆತನಿಗೆ ಹಸಿವೆ ನೀರಡಿಕೆಗಳಾಗಲೀ, ನಿದ್ರೆ ಅಲಿಸಿಕೆಗಳಾಗಲೀ ಎನೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮನೆಯ ಕಡೆಯ ಯೋಚನೆಯೇ ಆತನನ್ನು ಸೋಕುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೆಂಡಿರುಮಕ್ಕಳು ತಂದೆತಾಯಿಗಳು ಮುಂತಾದ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಯೋಚನೆಯು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮರೆತು ಹೋಗುತ್ತಲಿತ್ತು. ಭಕ್ತ್ಯಾಸಕ್ತಿ

ದಿಂದ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಅರ್ಧಮುಚ್ಚಿ ಅಂತರ್ದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳ ಮಹಾಯೋಗಿಯಂತೆ ಆ ಸಾಧುವರ್ಯನು, ಭಗವನ್ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ ಪೂರ್ಣವಾದ ಪೂರ್ವಕವಿಗಳ ದಿವ್ಯಗೀತಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡು, ತಲ್ಲಿನನಾಗುವನು. ಕೆಲವು ದಿನಗಳು ಕಳೆದವೇಲೆ ಆತನ ಬಾಯಿಂದಲೇ - ಸ್ತೋತ್ರಗಳು, ಕವಿತ್ವರೂಪದಿಂದ ಹೊರಬೀಳ ಹತ್ತಿದುವು. ಆ ಪದಗಳನ್ನು ಕೇಳುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೂ ನಾಮದೇವನ ಸಂಕೀರ್ತನೆಯ ಸವಿಯನ್ನು ರುಚಿನೋಡಲಿಕ್ಕಾಗಿಯೂ, ಜನಗಳು ಗುಂಪು ಗುಂಪಾಗಿ ಬಂದು ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ನೆರೆಯುವರು. ನಾಮದೇವನಿಗಾದರೋ ಜನಸಮೂಹವನ್ನು ನೋಡಿ ನೋಡಿದಂತೆ ದೇಹದ ಮೇಲೆ ಸ್ಪೃತಿತಪ್ಪಿದಂತಾಗುವರು. ತಾಳ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ವಿಠಲನ ನಾಮಸ್ತೋತ್ರವೊಡತೊಡಗಿದನೆಂದರೆ ಅನಂದಬಾಷ್ಪವು ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಸುರಿದು ಹೋಗುವುದು. ನಾಮದೇವನ ಭಕ್ತಿ ವೈರಾಗ್ಯಗಳು ಆತನ ವಯಸ್ಸಿನ ಸರ್ವರಿಗೂ ಆತನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಗೌರವಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡಿಸಿದುವು. ಆತನಿಂತಲೂ ವಯೋವೃದ್ಧರಾದವರೂ ಆತನನ್ನು ಮಹಾನುಭಾವನೆಂದು ತಿಳಿದು ಗೌರವಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಭಕ್ತಿ ಭಾವವುಳ್ಳವರ ಮನಸ್ಸಿನಮೇಲೆ ಉತ್ತಮ ಪರಿಣಾಮವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದರೂ, ನಾಮದೇವನ ಚರ್ಯೆಯು, ಮತಶ್ರದ್ಧೆ ಆಚಾರಶೀಲತೆಗಳನ್ನುಂಟಾಗಿದ್ದ ಕೆಲವರಿಗೆ ವಿರೋಧವಾಗಿ ತೋರಿಸಾಗಿತ್ತು. ಅವರಲ್ಲಿನೇಕರು-ಭಕ್ತರೆಂದೆನ್ನಿಸಿಕೊಂಡ ಈ ಕೆಲವರು, ದೇವರನ್ನು ಆಟದ ಬೊಂಬೆಯಂತೆ ಮಾಡಿಟ್ಟರೆಂದು, ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕನನ್ನೂ ಆತನ ಪರಿವಾರವನ್ನೂ ದೂರುತ್ತಿದ್ದರು.

ನಾಮದೇವನು ಸಾಮಾನ್ಯರ ಅಂತಸ್ತಿನಿಂದ ಎಷ್ಟೋ ಉನ್ನತ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದನಾದರೂ ಇನ್ನೂ ಭಕ್ತಿಸಿದ್ಧನಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಒಂದು ಸಂಗತಿಯು ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಹಾಗೆ ಒಂದು ಕಥೆಯು ಡೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಒಂದು ದಿನ ವಿಠಲನ ಭಕ್ತರೆಲ್ಲರೂ ಒಂದೆಡೆ ನೆರೆದು ಭಗವತ್ಪಥ ಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದಾಗ ಗೋರ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಕುಂಬಾರ ಜಾತಿಯ ಭಕ್ತಶ್ರೇಷ್ಠನೊಬ್ಬನು, ತನ್ನ ಕೈಯ್ಯಲ್ಲಿದ್ದ ಗಡಿಗೆಗಳನ್ನು ತಟ್ಟುವ ಹಲಗೆಯಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ಭಕ್ತರ ತಲೆಯ ಮೇಲೂ ಒಂದೊಂದು ಎಟನ್ನು ತಟ್ಟುತ್ತಾ ಬಂದನು. ತಲೆಯ ಬುರುಡೆಗೆ ಎಟು ಬಿದ್ದಾಗ್ಗೆ ಯಾರೂ ಎನೂ

ಹೇಳದೆ ನೋವನ್ನು ಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದರು. ಆದರೆ ನಾಮದೇವನ ತಲೆಯಮೇಲೆ ಹಾಗೆಯೇ ತಟ್ಟಿದಾಗ ಮಾತ್ರ, ಆತನು - 'ಹಾ, ನೋಯುತ್ತದೆ' ಎಂದಿನಂತೆ! ಅದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಆ ಗೋರಾ ಕುಂಬಾರನು, ಈತನು ಇನ್ನೂ ಪರಿವಕ್ಷ್ಯ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದವನಲ್ಲವೆಂಬರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡುವ- 'ಈ ಘಟವು ಇನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೆಂದುದಲ್ಲ-ಕಷ್ಟಾ' ಎಂದು ನುಡಿದನು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿದ ನಾಮದೇವನು, ತನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಗಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬಹು ನೊಂದುಕೊಂಡು, ಅಲ್ಲಿಂದ ತನ್ನ ಇಷ್ಟ ದೈವವಾದ ವಿಠಲಸ್ವಾಮಿಯ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸ್ವಾಮಿ ಪನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಪಾದದಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಹೊರಳಾಡುತ್ತಾ, - 'ತಂದೇ ನನ್ನ ಗತಿಯೇನು? ಸಂಜ್ಞನರ ಕೂಟದಿಂದ ಬಾಹುರನಾದ ನನ್ನನ್ನು ಎಕೆ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದೆ' ನನ್ನನ್ನು ಅಪಕ್ಷ್ಯ ಘಟೆವೆಂದು ನುಡಿದು, ಗೋರಾನು ಅವಮಾನಗೊಳಿಸಿದನಲ್ಲ, ಅದು ನಿನಗೆ ಅರಿಕೆಯಿಲ್ಲವೆ?' ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಕಲುಬಿಕೊಂಡು ದೇವಿಸಿದನು. ಅವನ ನಿಷ್ಕವಟಸುನೋಭಾವಕ್ಕೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಸ್ವಾಮಿಯು- 'ಮಗೂ ನಾಮದೇವ ಚೆಂತಿ ಸಜೇಡ. ಅದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಅವಮಾನವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಮನುಷ್ಯನು ಜ್ಞಾನ ಸಿದ್ಧಿ ಹೊಂದಿ ಮೋಕ್ಷಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಸುಖವನ್ನು ಸೂರೆಗೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿ ದ್ದರೆ, ಮೊದಲು ಒಬ್ಬ ಯೋಗ್ಯ ಗುರುವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಬೇಕು. ಗುರು ಪದೇಶದಿಂದ ಪವಿತ್ರಗಾತ್ರನಾದರಲ್ಲದೆ ಸಾಧಕನಿಗೆ ಯುಕ್ತಮಾರ್ಗವೇ ಗೋಚರಿಸದು. ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ಒಬ್ಬ ಗುರುವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ ಜ್ಞಾನ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು ಗೋರಾನು ಹಾಗೆ ಹೇಳಿದನಲ್ಲದೆ ಬೇರಲ್ಲ' ಎಂದು ನುಡಿದನು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿದ ನಾಮದೇವನು- 'ನನಗೆ ನಿನಗಿಂತಲೂ ಇನ್ನು ಗುರುವೆಂದರಾರು? ನೀನೇ ಉಪದೇಶ ಮಾಡು. ಹಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಯೋಗ್ಯನಾದ ಒಬ್ಬ ಗುರುವನ್ನು ತೋರಿಸು' ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದನು. - 'ಆಗ ನಾಮದೇವ, ವೀರಸೋಬಾಕೇಶನೆಂಬ ಜ್ಞಾನಿಯು ನಿನಗೆ ಗುರುವಾಗಲು ಸರ್ವವಿಧದಿಂದಲೂ ಅರ್ಹನು. ಆತನು ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಯು. ಆತನಿಂದ ಉಪದೇಶ ಪಡೆದೆಯಾದರೆ ನಿನ್ನ ಜನ್ಮವು ಸಾರ್ಥಕವಾಗುವುದು' ಎಂದು ಸ್ವಾಮಿಯು ಅಪ್ಪಣೆಯಾಯಿತು. ನಾಮದೇವನು ಒಡನೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು, ವೀರಸೋಬಾಕೇಶನು ವಾಸವಾಗಿದ

ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಸ್ವಾಮಿಯ ಆಲಯಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ನಾಮದೇವನಿಗೂ ವೀ ಸೋಬಾನಿಗೂ ಪ್ರಥಮ ದರ್ಶನವಾದ ವಿಚಾರವು ಬಹು ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ಹೇಳ ಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ನಾಮದೇವನು ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಿದಾಗ್ಗೆ ವೀ ಸೋಬಾನು ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ಲಿಂಗದಮೇಲೆ ಪಾದಗಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮ ಲಗಿದ್ದದ್ದು ಕಾಣಿಸಿತು. ಆ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆಯೇ ಬಹು ವಿಷಾ ದಸಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಾಮದೇವನು-‘ಆಕ್ಕಟಾ, ಇದಾವ ಜನ್ಮದ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಕರ್ಮವಿದ್ದಿ-’ ಎಂದುಕೊಂಡು ಸಮಾಪಕ್ಕೆ ಬಂದು-ಆತನ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ- ‘ಸ್ವಾಮಿ ಇದೇನನ್ನಾಯ್ ? ಲಿಂಗರೂಪೀ ಪರಶಿವನಮೇಲೆ ಕಾಲಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಮಲಗಬಹುದೆ ?’ ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಆ ಮುಡುಕ ನು-‘ಅಯ್ಯಾ ವೃದ್ಧಾಪ್ಯದಿಂದ ಕೈಕಾಲುಗಳ ಸ್ವಾಧೀನವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂ ಡಿರುವ ನಾನು ಬೇರೆಡೆಗೆ ಕಾಲಿತ್ತಿ ಇಡಲೂ ಅಶಕ್ತನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಯುವ ಕನೂ ಬಲವಾಲಿಯೂ ಆದ ನೀನು ಆ ಕಾಲನ್ನು ಎತ್ತಿ ದೇವರಿಲ್ಲದ ಬೇ ರೊಂದು ಸ್ಥಳವಲ್ಲದೆಪ್ಪಾ’ ಎಂದು ನುಡಿದನು.

ನಾಮದೇವನು ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡಿದನು. ನೋಡಿದರೆ ಹೊಸದಾಗಿ ಪಾದಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟ ಸ್ಥಳವಲ್ಲೂ ಒಂದು ಲಿಂಗವು ಕಾಣಿಸಿತು. ಗಾಬರಿ ಗೊಂಡು, ಅಲ್ಲಿಂದ ಎತ್ತಿ ಬೇರೊಂದೆಡೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟನು. ಅಲ್ಲೂ ಒಂದು ಲಿಂಗ ವು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಹೀಗೆ ನಾಮದೇವನು ಆ ಸಾಧುವಿನ ಪಾದಗಳ ನ್ನು ದೇವಾಲಯದ ಎಲ್ಲ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲೂ ಇಟ್ಟು ನೋಡಿದನು. ಎಲ್ಲಾ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲೂ ಒಂದೊಂದು ಲಿಂಗವು ಕಾಣಿಸತೊಡಗಿತು. ಇದನ್ನು ಕಂಡ ಆ ಭಕ್ತನಿಗೆ ಅದ್ಭುತವೆನ್ನಿಸಿತು. ದೇವರನ್ನು ಇಷ್ಟುಮಟ್ಟಿಗೆ ಸ್ವಾಧೀನ ಪಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಸರ್ವತ್ರ ವ್ಯಾಪ್ತನಾಗಿರುವ ಪರಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವನ್ನು ಹೀ ಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷೀಕರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಆತನನ್ನು ಕಂಡು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಆತನು ಮಹಾನುಭಾವನೆಂದುಕೊಂಡನು. ಒದನೆ ಆತನ ಪಾದಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ತನಗೆ ಆತ್ಮಸಿದ್ಧಿಯ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿ, ಕಾಪಾಡಬೇಕೆಂದು ಬೇ ಡಿಕೊಂಡನು. ವೀಸೋಬಾಕೇಶನೂ ಅಂತಹ ಭಕ್ತೋತ್ತಮನು ಶಿಷ್ಯನಾಗಿ ದೊರೆತುದಕ್ಕಾಗಿ ಪರಮಾನಂದಪಟ್ಟು ಯುಕ್ತ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನನುಸರಿಸಿ, ನಾಮದೇವನಿಗೆ ಬೋಧನೆಮಾಡಿದನು “ಮಗೂ, ಕೇಳು-ಪ್ರಾಕೃತ ಶರೀರ

ದಲ್ಲಿ ಜೀವಾತ್ಮನು ಹೇಗೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವನೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಸಕಲ ಚರಾಚರ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲೂ ಪರಮಾತ್ಮನು ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಂಡಿರುವನು. ಈ ತತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಯದ ಮನುಷ್ಯರು, ನಾನು ಹುಡುಗ, ನಾನು ಮುದುಕ, ನಾನು ಶ್ರೀಮಂತ, ನಾನು ಬಡವ, ನಾನು ಪಂಡಿತ, ನಾನು ಅಜ್ಞಾನಿ ಎಂದು ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತಿರುವರು. ನಾನು ಎಂಬರ್ಥದಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿಕೊಂಡು ಹೇಳಿಕೊಂಡಾಗ ಅದು ಸ್ಥೂಲವಾದ ಶರೀರವನ್ನು ಕುರಿತುದೆಂದು ಅಜ್ಞಾನಿಯು ತಿಳಿಯುವನು. ಆದರೆ ಜ್ಞಾನಿಯಾದ ರೋ ಅದು ಜೀವಾತ್ಮನನ್ನು ಕುರಿತುದೆಂದು ತಿಳಿದು, ಸುಖ ದುಃಖ ಶೀತ ಉಷ್ಣ ಲಾಭ ನಷ್ಟ ಮುಂತಾದ ಯಾವ ದ್ವಂದ್ವದಿಂದಲೂ ಲಿಪ್ತನಾಗದೆ ನಿತ್ಯತ್ವಪ್ತನಾಗಿರುವನು. ಭಗವಂತನು ಚೇತನಾಚೇತನಾತ್ಮಕವಾದ ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವನಾದುದರಿಂದ ಸಮದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳ ಜ್ಞಾನಿಯು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಭಗವಂತನನ್ನೇ ನೋಡುವನು. ಇಂತಹ ನಿಶ್ಚಯ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮಹಾನುಭಾವನನ್ನು ರಾಗದ್ವೇಷಾದಿಗಳು ಬಾಧಿಸವು. ಅವನು ಸಮಸ್ತ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ, ಭಗವಂತನು ಸೂತ್ರಧಾರಿಯಾಗಿದ್ದು ನಡೆಸುವನಲ್ಲದೆ ಕರ್ತನು ತಾನಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದು ನಿಶ್ಚಿಂತನಾಗಿರುವನು. ಇಂತಹ ಸಮತ್ವಭಾವನೆಯು ಯಾರಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತಿಸುವುದೋ ಅವನೇ ಧನ್ಯನು. ನಾಮದೇವಾ ನೀನು ಧನ್ಯನು. ಲೋಕವೆಲ್ಲವೂ ನೀನಿಗೆ ಪಾಂಡುರಂಗ ವಿಠಲನ ಸ್ವರೂಪವಾಗಿಯೇ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ವಿಠಲನ ಪರಿಪೂರ್ಣಾನುಗ್ರಹವು ನಿನ್ನ ಮೇಲಿದೆ' ಎಂದು ಆತನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕೈಯಿಟ್ಟು ಆಶೀರ್ವದಿಸಿದನು.

ಹೀಗೆ ಗುರೂಪದೇಶಗೊಂಡು, ನಿರ್ಮಲ ಮನಸ್ಸಿನಾದ ನಾಮದೇವನು, ಭಗವಂತನು ಸರ್ವಶಕ್ತ. ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿ ಎಂಬೀ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಕಂಡು, ಮಹದಾನಂದದಿಂದ ಗುರುವಿನ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಊರಿಗೆ ಬಂದನು. ಗುರೂಪದೇಶವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ 'ಕಚ್ಚಾ' ಆಗಿದ್ದ ನಾಮದೇವನು, ಉಪದೇಶಪಡೆದು ಈಗ 'ಪಕ್ವಾ' (ಪಕ್ವ ಘಟಿಸ್ವರೂಪಿಯಾದವನು) ಆಗಿ ಸಕಲರ ಗೌರವಕ್ಕೂ ಪಾತ್ರನಾಗಿದ್ದನು.

ಅಧ್ಯಾಯ ೪.

“ತೀರ್ಥಯಾತ್ರ್ಯಾ”

ಹಿಂ ದೂರವಿರುವವರು ಯಾವರು ಆಚರಿಸಬೇಕಾದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕೃತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಾದಿಗಳ ಯಾತ್ರೆಯೂ ಒಂದು. ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಹೊಗಳಿಕೆಯೇ ಮುಂತಾದ ಯಾನಸಾಧನಗಳಿಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ ಎಷ್ಟು ದೂರದ ಯಾತ್ರೆಯಾದರೂ ಕಾಲಾನಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಗುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಇದರಿಂದ ಯಾತ್ರಿಕರಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧಾ ಭಕ್ತಿಗಳು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದವು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ; ದೇಶ ಸಂಚಾರದಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಬಹುದಾದ ಸಕಲ ಪ್ರಯೋಜನಗಳೂ ಉಂಟಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಯಾತ್ರೆಗೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಈಗ ಗುಂಪು ಗುಂಪಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಜನಗಳ ಪ್ರಯಾಣದಿಂದ ರೈಲ್ವೆ ಕಂಪೆನಿಯವರಿಗೆ ಆಗುವ ದ್ರವ್ಯರೂಪ ಪ್ರಯೋಜನದ ಕಾಲು ಭಾಗದಷ್ಟು ಧಾರ್ಮಿಕ ಪ್ರಯೋಜನವಾದರೂ ಯಾತ್ರಿಕರಿಗೆ ಲಭಿಸುವುದಾದರೆ ಅದು ಬಹು ಸಂತೋಷಕರವಾದ ಸಂಗತಿಯೇ ಸರಿ !

ನಾಮದೇವನ ಜೀವಿತದಲ್ಲಿ ಆತನು ಮಾಡಿದ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಗಳೂ ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಕೆಲವು ಅಮಾನುಷಕಾರ್ಯಗಳೂ ವಿವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ ! ಯಾತ್ರೆಗಾಗಿ ಹೊರಟ ಈತನೊಂದಿಗೆ ಧ್ಯಾನದೇವನು ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದನೆಂದೂ, ಜ್ಞಾನದೇವನು ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದನೆಂದೂ ಎರಡು ವಾತಗಳುಂಟು. ಧ್ಯಾನದೇವನೆಂಬ ಸಾಧುವನ್ನು ಈತನಿಗಿಂತಲೂ ನೂರುವರ್ಷಗಳಿಗೆ ಮುಂಚೆ ಜೀವಿಸಿದ್ದವನಾದ್ದರಿಂದ ಆತನು ಈತನೊಂದಿಗೆ ಯಾತ್ರೆಗಾಗಿ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದನೆಂಬುದು ಅಸಂಭವ. ಇನ್ನು ಜ್ಞಾನದೇವನೆಂಬೊಬ್ಬ ಭಕ್ತನೂ ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕನೂ ಯಾತ್ರೆಗಾಗಿ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿರಬಹುದು. ಅದಂತಿರಲಿ.—

ಜ್ಞಾನದೇವ ನಾಮದೇವರಿಬ್ಬರೂ ಚಂದ್ರಭಾಗಾ ನದಿಗೆ ಹೊರಟು ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ವಿಠಲನ ಆಲಯಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸ್ವಾಮಿಯ ಸೇವೆ ಮಾಡಿ, ಭಾರತದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಯಾತ್ರೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬರಬೇಕೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ, ಘಂಡರಾಪುರದಿಂದ ಹೊರಟರು. ದಿನಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಆಯಾ ಸ್ಥಳಗಳ ವಿಶೇಷ

ಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಯ ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ಪಂದರ್ಶಿಸುತ್ತಾ, ಕೆಲವು ದಿನಗಳ ಮೇಲೆ ಹಸ್ತಿನಾಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಅಲ್ಲಿ ನಾಮದೇವನು ತಾವು ಇಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಧರ್ಮಶಾಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಎಂದಿನಂತೆ ಭಜನೆಗೆ ತೊಡಗಲು ಆ ಪಟ್ಟಣದ ನಿವಾಸಿಗಳು ಬಂದು, ಕರ್ಣಾನಂದಕರನಾದ ಆ ಭಜನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಪರಮಾನಂದಪಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ನಾಮದೇವನ ಸಂಕೀರ್ತನದ ಮಹಿಮೆಯು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿ ಕೊನೆಗೆ ರಾಜನ ಕಿವಿಗೂ ಹೋಯಿತು. ಆಗ ಅಲ್ಲಿ ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ರಾಜನು ಬಹು ದೃಷ್ಟಕೃತಿಯವನಾದುದರಿಂದ, ನಾಮದೇವ ಜ್ಞಾನದೇವರು ನಿಜವಾದ ಭಕ್ತರೇ ಅಥವಾ ಮೊಸಗಾರರೇ ಎಂಬುದನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂದು ಇಚ್ಛಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಪರೀಕ್ಷಿಸುವುದೆಂದರೆ ಹೇಗೆ ? ಧರ್ಮಬಾಹಿರವಾದ ಆತನು ಒಂದು ಹೆಸುವನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿಸಿ, ಅದನ್ನು ನಾಮದೇವನು ಬದುಕಿಸುವುದಾದರೆ, ಆತನನ್ನು ಗೌರವಿಸುವುದಾಗಿಯೂ, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅವಮಾನಗೊಳಿಸಿ ಶಿಕ್ಷಿಸುವುದಾಗಿಯೂ ಹೇಳಿಹೋದನು. ನಾಮದೇವನು - 'ಅಕ್ಕಟಾ, ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಎಂತಹ ಅನ್ಯಾಯಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುವಲ್ಲಾ, ಪ್ರಾಣಿಹಿಂಸೆಯೂ ಧರ್ಮ ಬಾಹಿರತ್ವವೂ ಹೆಚ್ಚಿಹೋದುವಲ್ಲಾ' ಎಂದು ಚಿಂತಿಸಿ, ಆ ಸತ್ತ್ವ ಗೋಪಿನ ತಲೆಯನ್ನು ತನ್ನ ತೊಡೆಯವೇಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ವಿಠಲನನ್ನು ನೆನೆನೆದು ಹಲವು ಬಗೆಯಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನು. - 'ಪಾಂಡುರಂಗಸ್ವಾಮಾ, ಈ ಮೃತ ಗೋವನ್ನು ದಯೆಮಾಡಿ ರಕ್ಷಿಸು. ದ್ರೌಪದಿ, ಕರೀಷ, ಧ್ರುವ ಪ್ರಹ್ಲಾದ ಮುಂತಾದ ಭಕ್ತಾಗ್ರೇಷರರನ್ನು ಅನೇಕ ಆಪದಗಳಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿ ಕಾಪಾಡಿದ ನಿನಗೆ ಇದೊಂದು ಘನವಾದುದಲ್ಲ. ನೀನಿಂದು ಈ ಸತ್ತ್ವಹೆಸುವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸದಿದ್ದರೆ, ಆ ನೀಚನು ನನ್ನ ತಲೆಯನ್ನು ಹೊಡೆಯಿಸಲೂ ಹೇಸನು. ನನ್ನ ಭಕ್ತನಾದ ನೀನೇ ಸರ್ವಸ್ವವೂ ಎಂದು ನಂಬಿ ಶರಣಾಗತನಾಗಿರುವವನಾದ ನಾನು ದುರ್ಮರಣ ಹೊಂದಬೇಕೆಂಬುದು ನನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯಾಗಿಲ್ಲ, ಹೌನ, ಅದಕ್ಕೆ ಅಂಜುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಅದರಿಂದ ಈ ದುರುಳನು ಆ ಕಾರಣವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ನನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ಹೆಚ್ಚುರೀತಿಯಿಂದ ಕಳಂಕಗೊಳಿಸುವನು' ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನು. ಭಗವನ್ನಹಿಮೆಯು ವಿಚಿತ್ರವಾದುದು. ಎಲ್ಲರೂ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಕೊಲ್ಲಲ್ಪಟ್ಟು ಸತ್ತುಬಿದ್ದ

ದ್ದ ಆ ಗೋವು ನಾಮದೇವನ ಹಸ್ತಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ಎದ್ದು ಸಂತು ವೆ. ಲ. ಕಾಡಲಾರಂಭಿಸಿತು ಆ ಸಂಗತಿಯು ಧೂರ್ತನಾದ ಆ ರಾಜನಿಗೆ ತಿಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಒಡನೆ ಆತನು ನಾಮದೇವನ ಮಹಿಮೆಗಾಗಿ ಅತಿಶಯ ಗಾಬರಿ ಪಟ್ಟು, ಭಯಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಡೆದು ಬಂದು ಆತನ ಪಾದಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ- 'ಮಹಾನ್ ಭಾವರೇ, ದುರ್ಮದಾಂಧನಾದ ನಾನು ಪಾದದಲ್ಲಿ ಮಹಾಪರಾಧಮಾಡಿದೆ ಅದನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ, ನಲ್ಲಿಡದೆ ಕ್ಷಮಿಸಿ, ಶರಣಾಗತನಾದ ನನ್ನನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಬೇಕು.' ಎಂದು ಬಹು ಬಗೆಯಿಂದ ಬೇಡಿಕೊಂಡನು. ನಾಮದೇವನು, ಅವನಲ್ಲಿ ನಿಜವಾದ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವುಂಟಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದು, ಇಂದ್ರದಲಿ ಧರ್ಮಾಂಕುರವನ್ನು ನೆಟ್ಟು, ಅದನ್ನು ಹರಿನಾಮ ಹರಿಸೇವೆ ಮುಂತಾದ ಸಾಧನಗಳಿಂದ ವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡು ಜನ್ಮಸಾರ್ಥಿಕವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ' ಎಂದು ಉಪದೇಶಿಸಿ ಎಲ್ಲರೊಂದಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿದನು.

ಜ್ಞಾನದೇವ ನಾಮದೇವನು, ಹಸ್ತಿಸಾಪುರದಿಂದ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿ ಪಾರಣಾಪಿಯನ್ನು ಸೇರಿ, ಅಲ್ಲಿ ಗಂಗಾಸ್ನಾನಮಾಡಿ, ವಿಶ್ವೇಶ್ವರನನ್ನು ಸೇರಿಸುತ್ತಾ, ಯಥಾವಾರ್ತವಾಗಿ ತಮ್ಮ ವಾಸಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ದೆರಘಜನೆ ನಾಮ ಗಂಗೆತೀರಗಳನ್ನು ಸಾಗಿಸುತ್ತಾ, ಆ ಪಟ್ಟಣದ ಜನರಲ್ಲಿಗೂ ಮಹದಾಸಂದವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಗ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿ, ಗಂಗಾ ಯಮುನಾ ಸಂಗಮ ಸ್ನಾನದಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿ ತರುವಾಯ ಅಯೋಧ್ಯೆ, ಮಥುರ, ಗೋಕುಲ, ಬೃಂದಾವನ ಮುಂತಾದ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನೂ ಸಂದರ್ಶಿಸಿ ಹೆರದ್ವಾರವನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದರು. ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಮಾರವಾಡ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಂಚಾರಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ಒಂದುದಿನ ಅವರಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಬಾಯಾರಿಕೆಯುಂಟಾಯಿತು. ಜ್ಞಾನದೇವನು ಅಲ್ಲಿ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ಬಾವಿಯಲ್ಲಿಗೆ ಜಲಪಾನ ಮಾಡಿದನು. ಆದರೆ ನಾಮದೇವನಿಗೆ ಬಾವಿಯಲ್ಲಿಗೆ ಅಭ್ಯಾಸವಿಲ್ಲದಿದ್ದರಿಂದ, ಆತನು ವಿಠಲನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ, ಬಾವಿಯೊಳಗಿನ ನೀರು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಉಕ್ಕಿ ಹರಿಯಬೇಕೆಂದು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದನು. ಪರಮಾಶ್ಚರ್ಯದ ಸಂಗತಿ! ಒಡನೆ ಬಾವಿಯನೀರು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಉಕ್ಕಿ ಹರಿದು ಆತನ ಬಳಿ ಪ್ರವಹಿಸಿತಂತೆ! ಮಾರ್ಗತೀರ

ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಆ ತೀರ್ಥಸ್ನಾನಕ್ಕೆಂದು ಈಗಲೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಜನರು ಬರುವ ಪದ್ಧತಿ ಯಿದೆಯಂತೆ. ಅದು ನಾಮದೇವನ ತೀರ್ಥವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆಯಂತೆ ! ಗಂಗಾಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಸ್ವಾಮಿಸೇವೆಯನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡ ತರುವಾಯ ಬದರಿಕಾಶ್ರಮ ದರ್ಶನಕ್ಕೆಂದು ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದರು. ಅಲ್ಲಿ ಕೇದಾರನಾಥ ಬದರಿನಾಥ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿಸೇವೆಯನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು, ಆ ಭಕ್ತರು ವೈದೇಶ್ವರ, ಭಜಗನ್ನಾಥ, ಶ್ರೀಕೂರ್ಮ, ಭೀಮೇಶ್ವರ ರಾಜಮಹೇಂದ್ರ, ಸಿಂಹಾಚಲ, ಶ್ರೀಶೈಲ, ಅಹೋಬಲ, ಕಾಂಚೀಪುರ, ವೇಂಕಟಾಚಲ, ಚಿದಂಬರ, ರಾಮೇಶ್ವರ, ಶ್ರೀರಂಗ, ಯಾದವಾದ್ರಿ ಮುಂತಾದ ದಿವ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಲ್ಲಾ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಸೇವಿಸಿ, ಸರ್ವದಾ ಭಜನೆ ಸಂಕೀರ್ತನೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಾ, ಜನರಿಗೆ ಧರ್ಮಬೋಧೆ ಮಾಡುತ್ತಾ, ಶಿವರಾತ್ರಿಯು ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಸುವ ವೇಳೆಗೆ ನಾಗನಾಥಪುರವೆಂಬ ಮಹಾಶಿವ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸೇರಿದರು. ಅಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ತೀರ್ಥಸ್ನಾನ ಅಸ್ತಿತ್ವಾದಿಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ಸ್ವಾಮಿದರ್ಶನಕ್ಕೆಂದು ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಬಂದು ನಾಮಸಂಕೀರ್ತನಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಸುಸ್ವರದಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಭಗವನ್ನಾಮ ಸಂಕೀರ್ತನವನ್ನು ಕೇಳುವುದಕ್ಕೆ ನೂರಾರು ಜನರು ಸುತ್ತಲೂ ನೆರೆದು, ಭಕ್ತ್ಯಾಧಿಕ್ಯದಿಂದ ಅನಂದ ಬಾಷ್ಪಗಳನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಾ, ಕೋಲಾಹಲಮಾಡುತ್ತಾ ಇದ್ದರು. ಆ ವೇಳೆಗೆ ಯಾಮಪೂಜೆಗೆಂದು ಸ್ನಾನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಅರ್ಚಕರು, ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಜನಸಂದಣಿಯನ್ನು ನೋಡಿ, ಅಸಹ್ಯ ಪಟ್ಟುಕೊಂಡು-‘ಛೇ ಛೇ, ಏನಿದು ಗಲಭೆ ? ಎಷ್ಟು ಕೂಗು ? ಈ ಹುಚ್ಚು ಕೂಗುಗಳಿಗೆ ದೇವರು ಒಲಿಯುವನೋ ? ದಾರಿ ಬಿಡಿ. ನಾವು ಮಡಿಯಲ್ಲಿ ದ್ದೇವೆ’ ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಕೂಗಾಡುತ್ತಾ ಇದ್ದರು. ನಾಮದೇವನು,- ‘ಸ್ವಾಮಿ, ನಾವೂ ಸ್ನಾನಮಾಡಿಯೇ ಬಂದಿದ್ದೇವೆ. ಭಗವತ್ತನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿ ಮೈಲಿಗೆಗಳಿಂದರೇನು ? ತಾವು ದೇವಸ್ಥಾನದೊಳಕ್ಕೆ ದಯಮಾಡಿಸಬಹುದಲ್ಲ’ ಎಂದು ವಿನಯದಿಂದಲೇ ಎಚ್ಚರಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಅವರಿಗದು ಸಮಾಧಾನವಾಗಲಿಲ್ಲ, - ‘ಎಲೋ, ನೀನಲ್ಲವೆ ನಾಮದೇವನೆಂಬುವನು. ನಿಮಗೆ ದೇವರನಾಮವೆಂದರೆ ಬಹು ಅಗ್ಗವಾಗಿ ಹೋಗಿದೆ. ಭಜನೆ ಸಂಕೀ

ರ್ತನೆ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಮತಧರ್ಮಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಹಾಳುಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಿರಿ ! ಹೋಗು, ದೇವಸ್ಥಾನದ ಹಿಂದುಗಡೆಗೆ ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲ ನಿನ್ನೀ ಹೆಚ್ಚು ಕೂಗಾಟವನ್ನೂ, ಕುಣಿತವನ್ನೂ ಬೇಕಾದಂತೆ ಮಾಡಿಕೋ !” ಎಂದು ಬಹು ತುಚ್ಛಭಾವದಿಂದ ಆಕ್ಷೇಪಿಸಿದರು. ನಾಮದೇವನು ಕರ್ಣಕರ್ತೋರವಾದ ಆ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ, “ಅಕ್ಕಟಾ ನಮ್ಮ ಘಂಡರನಾಥನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಮೆಗಳೆಂಬ ಭಾವನೆಯೇ ಇಲ್ಲದೆ, ಸ್ವಾಮಿಯು ಸರ್ವಸುಲಭನಾಗಿರುವನಲ್ಲ ! ಜಗಜ್ಜನಕನಾದ ಸ್ವಾಮಿ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲೂ ಈ ನಿರ್ಬಂಧಗಳೇಕೆ ? ಈ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಮೆಗಳೇಕೆ ? ಈ ಭೇದ ಭಾವನೆಯೇಕೆ ? ಈ ರಾಗ ದ್ವೇಷಾದಿಗಳೇಕೆ ?” ಎಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕಳವಳವಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಆ ಅರ್ಚಕರ ಹೇಳಿಕೆಯಂತೆಯೇ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಆ ದೇವಾಲಯದ ಹಿಂಭಾಗಕ್ಕೆ ನಡೆದನು. ಜನಗಳ ಗುಂಪು ಅಲ್ಲೂ ನೆರೆಯಿತು. ಭಕ್ತಾದಿಗಳೆಲ್ಲ ತೂ ಆನಂದೋದ್ರೇಕದಿಂದ ಕರತಾಳಗಳನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಾ, ಕೀರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾಗಿ ಕೇಕೆಹಾಕುತ್ತಾ, ಹೀಗೆ ರಾತ್ರಿಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಾಮಸಂಕೀರ್ತನೆಯಲ್ಲೇ ಕಳೆದರು. ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಂದು ನೋಡಲಾಗಿ, ಸೂರ್ಯನು ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದಂತೆ ಕಾಣಬಂದಿತು. ಭಕ್ತನ ಭಜನೆಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಸ್ವಾಮಿಯು ಪಶ್ಚಿಮಾಭಿಮುಖನಾಗಿ ತಿರುಗಿಬಿಟ್ಟನು. ಭಕ್ತಪರಾಧೀನನಾದ ಸ್ವಾಮಿಯ ಆಲಯವು, ನಾಮದೇವನು ಭಜನೆಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ತಿರುಗಿದ್ದ ಈ ಪರಮಾಶ್ಚರ್ಯಕರವಾದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ನೆರೆದ ಸಮಸ್ತಜನರೂ ಭ್ರಾಂತರಾದರು. ಅರ್ಚಕರ ಸ್ಥಿತಿಯಂತೂ, ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬಹು ಶೋಚನೀಯವಾಗಿದ್ದಿತು. ಅವರು ಆ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಅತಿಶಯ ಭಯಪಟ್ಟು, ನಾಮದೇವನ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಬಂದು-“ಭಕ್ತಶಿರೋಮಣೀ, ನಿನ್ನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ ವಾಮರವಾದ ನಾವು, ಬಿಡುನುಡಿಗಳನ್ನಾಡಿ ನಿನಗೆ ಅತಿಶಯ ದ್ರೋಹಮಾಡಿದೆವು. ಅದನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಡದೆ ಅನುಗ್ರಹಮಾಡು” ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡರು. ಸಜ್ಜನರಾದ ಭಕ್ತರು ರಾಗದ್ವೇಷಾದಿ ದ್ವಂದ್ವಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗಿರುವರಲ್ಲವೆ ? ನಾಮದೇವನು, ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಲೇಶಮಾತ್ರವೂ ಕಳಂಕವಿಲ್ಲದೆ, ಅವರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಉಚಿತ

ವಚನಗಳಿಂದ ಅದರಿಸಿ ಎಲ್ಲರೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆದು, ಸ್ವಾಮಿಯ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಮತ್ತೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಭಜನೆಮಾಡಿದನು.

ನಾಗನಾಥ ಕ್ಷೇತ್ರದೊಂದಿಗೆ ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕನು, ತನ್ನ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಸಂಗಡಿಗರೊಂದಿಗೆ ಹೊರಟು ಫಂಡರಿ ನಾಥನ ಸನ್ನಿಧಿಗಾಗಿ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದನು. ಯಥಾಪೂರ್ವವಾಗಿ ಚಂದ್ರಭಾಗಾ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ, ಪಾಂಡುರಂಗಸ್ವಾಮಿಯ ಅಲಯಕ್ಕೆ ಬಂದು, ತನ್ನ ಇಷ್ಟದೈವವನ್ನು ಕಣ್ಗಾರೆ ಕಂಡು, ಬಾಯಾರಿ ಹೊಗಳಿ, ಮನಸಾರೆ ಧ್ಯಾನಿಸಿ, ಬಹುದಿನಗಳಿಂದ ಆಗಲಿದ್ದ ಆ ದೇವರ ದೇವನನ್ನು, ತಾಯಿನ್ನುಗಳಿಂದ ಎಳೆಗಂದಿಯ ಕರುಪಿನಂತೆ ಕಂಡು ಪರಮಾನಂದಪಟ್ಟನು.

ಅಧ್ಯಾಯ ೫

“ ವಿಠ್ಠಲಸ್ವಾಮಿ ”

ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತ ಭಾಗವತರ, ಸಾಧು ಸಂತರ ಪೂಜಾಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆದು ಹೆಸರುಗೊಂಡಿರುವ ಮಹೀಪತಿಯು, ನಾಮದೇವನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನೂ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಆತನು ಯಾತ್ರೆಯಿಂದ ಬಂದ ತರುವಾಯ ಮಾಡಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಂತರ್ಪಣೆಯ ವಿಚಾರವು ಹೀಗೆ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ.—‘ನಾಮದೇವನು, ಈ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಫಂಡರಾವುರಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದ ತರುವಾಯ ಶಿಷ್ಯ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನನುಸರಿಸಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಮಾರಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಇಚ್ಛಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಬಡವನೂ, ಕುಲದಲ್ಲಿ ಕೀಳಾದವನೂ ಆದ ತನಗೆ ಅದು ಸಾಧ್ಯವೇ ಎಂಬ ಚಿಂತೆಯು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ವಿಶೇಷ ವ್ಯಥೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಲು ತನ್ನ ಇಷ್ಟ ದೈವವಾದ ಪಾಂಡುರಂಗಸ್ವಾಮಿಯ ಸನ್ನಿಧಿಯನ್ನು ಸೇರಿ ‘ಸ್ವಾಮಿ, ನಾನೇನು ಮಾಡಲಿ. ನಿನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನುನುಸರಿಸಿ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಯಾತ್ರೆಮಾಡಿ ಬಂದುದಾಯಿತು. ಶಿಷ್ಯ ಸಂಪ್ರದಾಯದಂತೆ ಈಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಂತರ್ಪಣೆ ಮಾಡಿ ಭೂತಶಾಂತಿಯ ಕಾರ್ಯಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ, ಏನು

ಮಾಡಲಿ ? ನಾನು ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಲ್ಲ, ಕುಲಹೀನನು. ಕೈಯಲ್ಲಾದರೆ ಒಂದು ಕಾಸಿಲ್ಲ. ಈ ಕಾರ್ಯವು ಹೇಗೆ ನಡೆದೀತು ? ಮುಂದೆ ದಿಕ್ಕೇನು ?' ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಗೋಳಿಟ್ಟುಕೊಂಡನು. ತನ್ನ ಅಪ್ಪ ಭಕ್ತನಾದ ಆತನ ಮೊರೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಸ್ವಾಮಿಯು ತಾನೇ ನಿಂತು ಆ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುವುದಾಗಿ ಭರವಸೆಕೊಟ್ಟನಂತೆ. ಬೇಕಾದ ಸಮಸ್ತವಸ್ತುಗಳೂ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಹತ್ತಿರದ-ದೂರದ ಸ್ಥಳಗಳಿಂದ ನೆರೆದ ಸಹಸ್ರಾರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವೈದ್ಯಕ್ಕೆ ದಿವ್ಯ ಭಕ್ಷ್ಯಭೋಜ್ಯಗಳೂ ತಾಂಬೂಲ ಪಕ್ಷಿಗಳೂ, ಒದಗಿ ಸಂತರ್ಪಣೆಯು ಅತಿಶಯ ವಿಚ್ಯಂಭಣೆಯಿಂದ ನಡೆದುಕೊಂಡಿತು. ನೆರೆದವರೆಲ್ಲರೂ, 'ಪಾಂಡುರಂಗವಿಠಲನ ಪ್ರೀತಿಪಾತ್ರನಾದ ನಾಮದೇವನಿಗೆ ಯಾವ ಕಾರ್ಯವೂ ಅಸಾಧ್ಯ ! ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸ್ವಾಮಿಯು ತಾನೇ ನಿಂತು ಆಗಮಾಡಿಸುವನು' ಎಂದು ಹೊಗಳ ಸಂತೋಷದಿಂದ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ನಡೆದರು. ಆದರೆ, ಅದರಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಒಂದು ಏಜಿತ್ರ ಸಂಗತಿ ನಡೆಯಿತು. ಆವರೆಗೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ರೂಪಿ ನಿಂದ ಸಂತರ್ಪಣೆಯ ಸಕಲ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಮುಂದಾಳಾಗಿ ನಿಂತು ನಡೆಯಿಸಿದ ವಿಠಲಸ್ವಾಮಿಯು ಶೂದ್ರನಾದ ನಾಮದೇವನೊಂದಿಗೆ ತಾನೂ ಕುಳಿತು ಸಹ ಪದ್ಧತಿಭೋಜನ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟನಂತೆ ! ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಆ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಕೂರಿತು, ಅತಿಶಯಗೊಂದಲವೆದ್ದಿತು. ಈ ಅನ್ಯಾಯವು ಎಲ್ಲಾದರೂ ಉಂಟೆ ? ಎಂದು ಸಕಲರೂ ಆಕ್ಷೇಪಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಶೂದ್ರನೊಂದಿಗೆ ಕುಳಿತು ಊಟಮಾಡಿದುದರಿಂದ ಬಹಿಷ್ಕಾರ ಸಿಮೋಚನೆಯಾಗಿ ಶುದ್ಧ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವಾಗಬೇಕಾದುದೂ ಅವಶ್ಯಕವೆಂದು ಗುಲ್ಲನ್ನೆಬ್ಬಿಸಿದರು. ಆಗ ಸ್ವಾಮಿಯು ತನ್ನ ನಿಜರೂಪವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿ, ನಿಜವಾದ ಮತಧರ್ಮವೆಂಬುದು ಈ ಜಾತಿ ಕುಲಗಳನ್ನು ನಿರಾಸಿದ್ಯೆಗೊಂಡೂ ತನ್ನನ್ನು ಅನನ್ಯ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸೇವಿಸುವವರಲ್ಲಿ ಈ ಹೆಚ್ಚು ಕುಂದುಗಳನ್ನೆಣಿಸಬಾರದೆಂದೂ ಬೋಧಿಸಿದನಂತೆ !

ಮಹಾಭಕ್ತರಾದವರು ಹೇಗೆ ಸರ್ವಕಾಲ ಸರ್ವಾವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲೂ ಭಗವಂತನನ್ನೇ ಸಂದರ್ಶಿಸುತ್ತಾ ಹೇಗೆ ಸರ್ವಭೂತ ಹಿತತತ್ಪರರಾಗಿರುತ್ತಾ ತೆಂಬುದನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕನ ಜೀವಿತದಲ್ಲಿ ಒಂ

ದೊಡ್ಡ ಸಂಗತಿಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವೆ. ಒಂದಾನೊಂದು ಏಕಾದಶಿಯ ದಿನ, ಫಂಡರಾಪುರ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಒಂದು ಬಯಲು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕೆಲವುಂಟು ಯಾತ್ರಿಕರು ತಮ್ಮ ಆಹಾರಕ್ಕೆಂದು ರೊಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರಲು, ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಒಂದು ನಾಯಿಯು ಬಂದು ಒಂದು ರೊಟ್ಟಿಯನ್ನು ಕಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಓಡಿತಂತೆ! ಒಡನೆ ಆ ಜನಗಳು ಗುಲ್ಲೆಬ್ಬಿಸಿ, ಅದನ್ನು ಅಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋದರು. ಕಲ್ಲಿನ ಏಟಿಗೆ ಹೆದರಿ, ಅದು ಓಡುತ್ತೋಡುತ್ತಾ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದ ನಾಮದೇವನ ಮನೆಯನ್ನು ಹೊಕ್ಕಿತು. ನಾಮದೇವನು, ಸರ್ವಭೂತಗಳಲ್ಲೂ ಭಗವಂತನ ಅಂತರ್ಯಾಮಿತ್ವವನ್ನು ದರ್ಶಿಸುವಂತಹ ಆತ್ಮಸಿದ್ಧನಾದುದರಿಂದ, ಹಸಿದು ಹೆದರಿ ತನ್ನ ಮನೆಯನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಆ ನಾಯಿಯನ್ನು ಆದರಿಸಲೋಸುಗ, ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ರೊಟ್ಟಿಗೆ ತುಪ್ಪವನ್ನು ಹಚ್ಚಿ ಆ ನಾಯಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು, ಬೆನ್ನುತಟ್ಟಿ ಸಮಾಧಾನದಿಂದ ತಿನ್ನೆಂದು ಆದರಿಸಿದನು. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಆ ಜನಗಳೆಲ್ಲರೂ ಪರಮಾಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟರು. ತನ್ನ ಭಕ್ತರ ದಾರ್ಢ್ಯವನ್ನೂ, ಸರ್ವಭೂತ ದಯಾಪರತ್ವವನ್ನೂ ಪರೀಕ್ಷಿಸಲು ವಿಶ್ವಲಿಂಗೇ ಆ ನಾಯಿಯಂತೆ ನೇಷಧಾರಣಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದನೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದು ತರುವಾಯ ಆ ಜನಗಳೆಲ್ಲರೂ, ತಮ್ಮ ಅಜ್ಞತೆಗಾಗಿ ವಿಶೇಷ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಗೊಂಡರು.

ಮತ್ತೊಂದುವೇಳೆ, ನಾಮದೇವನ ತಾಯಿಗೆ ಏನೋ ದೇಹಾಲಸ್ಯವಾಗಿ, ಆ ಮುದುಕಿಯು ಮಗನನ್ನು ಕುರಿತು ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಮೂಲಿಕೆಯನ್ನು ತರಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದಳಂತೆ! ನಾಮದೇವನು, ಕೈಯಲ್ಲೊಂದು ಮಚ್ಚನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಟು, ಆ ಮೂಲಿಕೆಯನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಕಂಡುಹಿಡಿದು ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಮಚ್ಚಿನಿಂದ ಕತ್ತರಿಸಲು, ಅದರಿಂದ ಸಾರೋದ್ಧಾರವಾಗಿ ಆ ಸಸ್ಯಸಾರವು ಪ್ರವಿಸಿತೊಡಗಿತು. ಅದನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆಯೇ ನಾಮದೇವನ ಹೃದಯವು ಕರಗಿ ನೀರಾಗಿ ಹೋಯಿತು—‘ಅಕ್ಕಟಾ, ಎಂತಹ ಅಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿದೆನಲ್ಲಾ, ತನ್ನ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸುಖವಾಗಿ ಬೆಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದ ನಿರುಪದ್ರವಿಯಾದ ಈ ಸಸ್ಯವನ್ನು ಘಾತಿಸಿ ಮಹಾಪಾಪಿಯಾದೆನಲ್ಲಾ! ಇದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆಷ್ಟು ನೋವಾಯಿತೋ’ ಎಂದುಕೊಂಡು, ಒಡನೆ ಆ ಕತ್ತಿಯನ್ನೇ ತನ್ನ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿಸಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಕಾಲನ್ನೂ ಕೊಯ್ದು

ಕೊಂಡನು. ತನ್ನ ದೇಹವನ್ನು ಕತ್ತಿಯಿಂದ ಕೊಯ್ದರೆ ತನಗೆ ಹೇಗೆ ಬಾಧೆಯಾಗುವುದೋ, ಹಾಗೆಯೇ ನಿತ್ಯ ಪಶುಪಕ್ಷಿ ಮುಂತಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ, ವೃಕ್ಷಗಳಿಗೂ ಸಸ್ಯಗಳಿಗೂ ಆಗುವದೆಂದು ತಿಳಿದು ಆ ಸಾಧುವಯನು, ಮಹದಾತಂಕಯುಕ್ತನಾಗಿ ತನ್ನ ಅಸಾಧ್ಯ ಕ್ಷಮಾಪಣೆಗೆಂದು ಪಾಂಡುರಂಗಸ್ವಾಮಿಯಲ್ಲಿ ದೀನವಾಣಿಯಿಂದ ನೊರೆಯಿಟ್ಟುಕೊಂಡನು.

ನಾಮದೇವನ ಸಮಕಾಲೀನರಾಗಿದ್ದ ಇತರ ಕೆಲವುಂದಿ ಸಾಧುಸಂತರ ಚರಿತ್ರೆಯೂ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಕೂಡಲಿಟ್ಟಿದೆ. ಜಾಸ ಎಂಬೊಬ್ಬ ಭಕ್ತಳು, ವಿಠ್ಠಲನ ನಾಮಸ್ತೋತ್ರಾಸಂಪಾದನೆಯ ತಂದೆಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಘಂಡರಾವುರದಲ್ಲೇ ನಿಂತು, ನಾಮದೇವನ ಭಜನೆ-ಸಂಕೀರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದಳು. ಈಕೆಯೂ ತ ಕಾರಣ ನಾಮದೇವ ಮುಂತಾದ ಭಕ್ತರಂತೆಯೇ ವಿಠ್ಠಲನ ಭಾಷಿಸುವವಾದ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ನುಡಿದಿದ್ದಳು. ರಾಖಾ ಎಂಬುವನು ಕುಂಟಾರನು ಇವನೂ ವಿಠ್ಠಲನ ಅಂತರಂಗ ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನೆಂದು ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾದವನು. ಇವನ ಭಕ್ತಿಭಾವಕ್ಕೆ ಪಾಂಡುರಂಗವಿಠ್ಠಲನು ಎಷ್ಟುನುಟ್ಟಿಗೆ ಒಲಿದು ವಶನಾಗಿದ್ದನೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಅತಿಚಿತ್ರವಾದ ಕಥೆಯು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಒಂದು ಸಾರಿ ಅವನು ತನ್ನ ವೃತ್ತಿ ಧರ್ಮವನ್ನನುಸರಿಸಿ ಹಲವು ಮಡಕೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಒಣಗಲಿಕ್ಕೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದನಂತೆ ! ಅವುಗಳಲ್ಲೊಂದರಲ್ಲಿ ಮರಿಹಾಕಿದ್ದ ಒಂದು ಬೆಕ್ಕು ತನ್ನ ಚಿಕ್ಕ ಮರಿಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟಿದ್ದಿತಂತೆ ! ಈ ಸಂಗತಿಯು ತಿಳಿದು, ರಾಖಾನು ಭಾವನಾಪಯ ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಆ ಗಡಿಗೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕೊಂಡೊಯ್ದು ಅಪಿಗೆಯಲ್ಲಟ್ಟಿ ಬೆಂಕಿ ಹತ್ತಿಸಿದನು. ಒಲೆಯು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಉರಿಯಹತ್ತಿ ಗಡಿಗೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಬೇಯ ತೊಡಗಿದಾಗ ಆ ತಾಯಿ ಬೆಕ್ಕು ಬಂದು ಅರಚಿಕೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಆಗ ರಾಖಾನಿಗೆ ಬೆಕ್ಕು ಗಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮರಿಗಳನ್ನಿಟ್ಟಿದ್ದ ಸಂಗತಿಯು ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ಬರಲು, ಮಹಾ ಪಾಪಭೀತನೂ ದಯಾಮಯ ಹೃದಯನೂ ಆದಾಭಕ್ತನು, ಉಪಾಯ ತೋರದೆ-‘ಅಕ್ಕಟಾ, ಆ ನಿರಪರಾಧಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ದೇವಮೊಂದಿಗೆ ದಹಿಸುವ ಎಂತಹ ಭಯಂಕರ ಕೃತ್ಯವನ್ನು ಆಚರಿಸಿದೆನಲ್ಲಾ !

ನನಗೆ ಎಂತಹ ನರಕಯಾತನೆಯುಂಟಾಗುವುದೋ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ ! ವಿಠಲ ಸ್ವಾಮಿ, ಪಾಮರನಾದ ನಾನು ಅರಿಯದೆ ಮಾಡಿದ ಈ ಮಹಾಪರಾಧವನ್ನು ಕ್ಷಮಾಪಣೆಮಾಡು. ಆ ಚಿಕ್ಕ ಮರಿಗಳು ಮಾತ್ರ ಪ್ರಾಣದೊಂದಿಗೆ ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟವಾದರೆ ನಾನು ನನ್ನ ದೇಂದಿರುವ ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ದಾನಮಾಡಿ ನನ್ನ ಜೀವಮಾನವನ್ನೆಲ್ಲ ನಿನ್ನ ಸೇವೆಯಲ್ಲೇ ಕಳೆಯುವೆನು. ' ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡನು. ಭಗವಂತನು ಮೊದಲ ಪರಮಾತ್ಮಾರ್ಪಣೆ ವ್ರತ್ತಾಂತವನ್ನು ಪಾಮರ ವಾಣಿಯಿಂದ ಏನೆಂದು ವರ್ಣಿಸುವನು ? ಒಲೆಯ ಉರಿಯು ಆರಿದ ತರುವಾಯ ಅದನ್ನು ತೆಗೆದು ನೋಡಲು, ಆ ಮರಿಗಳು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡು ರಾಖಾನು ಪರಮ ಹರ್ಷಿತನಾಗಿ, ದೇವ ದೇವನಾದ ವಿಠಲಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ವಿನಯದಿಂದ ಹೊಗಳಿದನು. ಮತ್ತು, ತಾನೂ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯೂ ಉಟ್ಟ ಬಟ್ಟೆಗಳವೇಳೆ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಂದು ತಮ್ಮ ದೇಂದಿವರು ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ ವಸತಿ ಬಾಗಿಲು ವಸ್ತು ವಡವೆಗಳನ್ನೂ ದೀನಾನಾಥರಿಗೆ ದಾನವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟು ತಾವು ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡದೆ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಕಟ್ಟಿಗೆಗಳನ್ನಾರಿಸಿ ತಂದ, ಮಾರಿ ಬಂದ ದುಡ್ಡಿನಿಂದ ಜೀವನಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ನೈರಾಗ್ಯವೂ ನಿಷ್ಕಾಮತ್ವವೂ ಎಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಂಡಿದ್ದು ವೆಂದರೆ, ನಾಲ್ಕು ಕಟ್ಟಿಗೆಗಳು ಒಂದೆಡೆ ಕಲೆತು ಬಿದ್ದಿದ್ದರೆ, ಅದು ಯಾರೋ ಸೇರಿಸಿಟ್ಟದ್ದಾಗಿರಬಹುದೆಂದೂ ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ಪರಸ್ವಾಪಕಾರಮಾಡಿದಂತಾಗಿ ಬಹುದೆಂದೂ ರಾಖಾನೂ ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯೂ ಬೆವರಿ, ಒಂದೊಂದೇ ಕಟ್ಟಿಗೆಗಳು ಬಿದ್ದಿದ್ದವನ್ನೇ ಆರಿಸುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ !

ಭಕ್ತಾಭಿಷ್ಠಪ್ರದನಾದ ವಿಠಲಸ್ವಾಮಿಯು ಹೀಗೆ ಸರ್ವ ಸುಲಭನಾಗಿ ತನ್ನನ್ನು ಭಕ್ತಿ ಶ್ರದ್ಧೆಗಳಿಂದ ಸೇವಿಸಿದ ಸಮಸ್ತರಿಗೂ ಭುಕ್ತಿ ಮುಕ್ತಿ ಪ್ರದಾನಾಗಿ, ದೀನಜನ ಶರಣ್ಯನಾಗಿ ಲೋಕೋದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ನೆಲೆಸಿರುವನು.

ಉ ಪ ಸ ಂ ಹಾ ರ

ನಾಮದೇವನು, ಆಡಂಬರ ರಹಿತವಾದ ಜೀವನವಿಂದಲೂ, ಅಂತರಂಗಕವೂ ಶ್ರದ್ಧಾಪೂರ್ವಕವೂ ಆದ ಭಕ್ತಿಯಿಂದಲೂ ಭಗವಂತನಾದ ಶ್ರೀ ವಿಠ್ಠಲಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಂಡುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ತನ್ನ ಜೀವಿತವನ್ನೆಲ್ಲ ಭಗವತ್ತೀರ್ತನೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವುದರಲ್ಲೂ, ಭಗವದ್ಭಕ್ತಿ ಭಾಗ್ಯವನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಜನಗಳಿಗೆ ಬೋಧಿಸುವುದರಲ್ಲೂ ವ್ಯಯಗೊಳಿಸಿದನು. ಈತನು ರಚಿಸಿದುವುಗಳೆಂಬ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಸಹಸ್ರ ಕೃತಿಗಳು ಭಕ್ತರ ಮನರಂಜನೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಾ, ಭಗವದ್ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಸಹಕಾರಿಗಳಾಗಿ ಈಗಲೂ ದೊರೆಯುತ್ತಿವೆ. ಈ ಕೃತಿಗಳೆಲ್ಲ, ಸಂಸಾರದ ಬೇಗೆಯಿಂದ ನೊಂದ ಮಾನವ ಹೃದಯವು ಶಾಂತಿದಾಯಕವಾದ ಭಗವತ್ಪ್ರಾನ್ನಿಧ್ಯವನ್ನು ಪಡೆವುದಕ್ಕಾಗಿ ದೀನನಾಥಿಯಿಂದ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯೇ-ಆರ್ತನಾದವೇ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳ ಪಠನೆಯಿಂದ ಎಂತಹ ಹಿಲಾಹೃದಯವಾದರೂ ಕರಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಭಗವದ್ಭಕ್ತಿಯ ಅಮೃತ ಪ್ರವಾಹವು ಪ್ರವಹಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಮಾನವ ವರ್ಗವನ್ನು ಮೋಕ್ಷ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿಯಾಗಲು ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಭವಸಾಗರದ ಬಡಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಬೆಂದು ಕಾತರಗೊಂಡ ಮಾನವವರ್ಗಕ್ಕೆ ಇಂತಹ ಅಮೃತದ ಒರತೆಯನ್ನೇ ಕಲ್ಪಿಸಿಟ್ಟ ಶ್ರೀ ನಾಮದೇವನು ಎಷ್ಟು ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಾಗುವವರೆಗೆ ಜೀವಿಸಿ ಕೊನೆಗೊಂದುದಿನ ವಿಠಲನ ಆಲಯದ ಮಹಾದ್ವಾರದ ಬಳಿಯಲ್ಲೇ ಅಸುವನ್ನು ನೀಗಿ ಸದ್ಗತಿಗೆ ಸಂದನು. ಥಂಡರಾವುರದ ಪಾಂಡುರಂಗಸ್ವಾಮಿಯ ಆಲಯದ ಮಹಾದ್ವಾರಕ್ಕೆ ಏರುವ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದು ನಾಮದೇವನಿಗೆ ಅಂಕಿತ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಜಗದ ಜೀವಿಗಳನ್ನು ಭಗವತ್ಪ್ರಾನ್ನಿಧ್ಯಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ರಚಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ತನ್ನ ಜೀವಮಾನವನ್ನು ವ್ಯಯಮಾಡಿದ ಆ ಮಹಾಭಕ್ತನಿಗೆ ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಅಂಕಿತವು ಮತ್ತಿನ್ನಾವುದು ?

ಈ ಭಕ್ತಶ್ರೇಷ್ಠನ ಜೀವಿತವು ಸಕಲ ಸಜ್ಜನರಿಗೂ ಮುಕ್ತಿ ಮಾರ್ಗ-
ದರ್ಶಿನಿಯಾಗಿ ಸಕಲರಲ್ಲೂ ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿ ವೈರಾಗ್ಯಭಾಷ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಅಭಿ-
ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಲು ಸಹಕರಿಯಾಗಿರಲಿ.

ತಥಾಸ್ತು.

ಸು ಬೋಧ ಕು ಸು ಮಾಂ ಜಲಿ ಗ್ರಂಥ ಮಾಲಾ (ಸಚಿತ್ರ ಮಾಸ ಪುಸ್ತಕಾವಳಿ)

ಮು: ನ್ನುಡಿ :—

ಚರಲುಕ್ಕವಂಶ ವಿಭೂಷಿತನಾದ ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಾರ್ವಭೌಮ ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನ ನಾಮಧೇಯವು ದೇಶಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಸುವರ್ಣಾಕ್ಷರಗಳಿಂದ ಬರೆದಿಡಲ್ಪಡಲು ಅರ್ಹವಾದುದು. ಕರ್ಣಾಟಕ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ನಕ್ಷತ್ರಗಳಂತೆ ದೇದೀಪ್ಯಮಾನರಾಗಿ ಗೋಳಿಯುತ್ತಿರುವ ಹಲವು ಮಂದಿ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ರಾಜರಿರಬಹುದು ; ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಪಕ್ಕತ ಕಥಾನಾಯಕನಾದ ವಿಕ್ರಮಾಂಕ ಸಾರ್ವಭೌಮನೆಂಬ ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರೋದಯದಿಂದ ಮಿಕ್ಕ ನಕ್ಷತ್ರಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಿಶ್ಶೀಲ ಹೊಂದಿದುವೆಂದರೆ ಅದು ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯಲ್ಲ. ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ, ಭಾರತದೇಶದಲ್ಲಿ ಶೂರರೆನ್ನಿಸಿದ್ದ ನರಪತಿಗಳೆಲ್ಲ ಅಗ್ರೇಸರನೆಂದೆನ್ನಿಸಿ, ಅಪ್ರತಿಮ ಪ್ರಾಧಿಮ್ಯದಿಂದ ಅರ್ಧ ಶತಮಾನಕಾಲ ರಾಜ್ಯವಾಳಿ, ದೇಶದಲ್ಲಿ ಪುರಾಣ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ 'ರಾಮ ರಾಜ್ಯ'ವೋ ಎಂಬಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿನ ಶಾಂತಿ ಸುಖ ಸಮಾಧಾನಗಳನ್ನು ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿ ಆಧಿಪತ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಾ, ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನು ಧರ್ಮ ಭೀಮಾರ್ಜುನರ ಏಕಾನತಾರವೋ ಎಂಬಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸಿದನು. ವಿಕ್ರಮಾಂಕನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಯು ಎಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ನೆಲೆಗೊಂಡಿದ್ದಿತೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಿದರೆ ಅದು ಕಟ್ಟಕಥೆಯೆಂದು ಭಾಸವಾದೀತು ! ಕರ್ಣಾಟಕ ದೇಶವು ಪ್ರಾಚೀನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗಳಿಸಿ ಅನುಭವಿಸಿದ ವೈಭವವನ್ನು ಅಮೃತಮಯ ವಾಣಿಯಿಂದ ವರ್ಣಿಸಿರುವ 'ಕರ್ಣಾಟಕ ಗತವೈಭವ' ಎಂಬ ಗ್ರಂಥರತ್ನವು ಈ ವಿಚಾರವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದೆ.—'ಜನರು ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲುಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಮುಚ್ಚುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ ; ಅವರಿಗೆ ಕಳ್ಳರ ಭೀತಿಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಕಳ್ಳರಿಗೆ ಬದಲು ಚಂದ್ರಕಿರಣಗಳು ಅವರ

ಗೃಹಗಳನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಈಗ ರಾಮೇಶ್ವರದಿಂದ ಕಾಶಿಯ ವರೆಗೆ ಕೋಲಿಗೆ ಬಂಗಾರ ತೂಗುಹಾಕಿಕೊಂಡು ಹೋದರೂ ಅಂಚೆಕೆಯಿಲ್ಲ ವೆಂದು ಜನರು ನುಡಿಯುವಂತೆ, ಆಗ ಚಾಲುಕ್ಯ ವಿಕ್ರಮನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶಾಂತತೆಯು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನೆಲೆಗೊಂಡಿತ್ತು. ಇದು ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯೆಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗದು. ವಿಕ್ರಮಾಂಕನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕವಿಯನ್ನಿಸಿದ್ದ ಬಿಲ್ಹಣನು 'ವಿಕ್ರಮಾಂಕದೇವ ಚರಿತ' ವೆಂಬೊಂದು ಸ್ವತಂತ್ರ ಗ್ರಂಥ ವನ್ನೇ ರಚನೆಮಾಡಿ, ಅದರಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಮುಕ್ತಹಸ್ತನಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಅದೇ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲೇ ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕನ ರಾಜ ಧಾನಿಯಾದ ಕಲ್ಯಾಣನಗರದ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯೂ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ. ಅದನ್ನೂ ವಾಚಕ ಮಹಾಶಯರು ಪರಾಂಬರಿಸಲಿ:—

“ ನಾಸೀದಸ್ತಿ ಭವಿಷ್ಯತಿ ಕ್ಷಿತಿತಲೇ ಕಲ್ಯಾಣ ಕಲ್ಪಂಪುರಂ

ನೋದ್ರಷ್ಟಃ ಶ್ರುತವವವಾ ಸ್ಥಿತಪತಿಃ ಶ್ರೀ ವಿಕ್ರಮಾಕೋಪಮಃ ”

....

ಎಂದರೆ ಪೃಥ್ವಿಯಮೇಲೆ ಕಲ್ಯಾಣಪುರಿಯಂಥ ಪಟ್ಟಣವು ಹಿಂದೆ ಇರ ಲಿಲ್ಲ, ಈಗ ಯಿಲ್ಲ; ಮುಂದೆಯೂ ಹುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ. ವಿಕ್ರಮಾರ್ಕನಿಗೆ ಸಮಾನನಾದ ಒಬ್ಬ ನರಪತಿಯನ್ನೂ ನೋಡಿಯೂ ಕೇಳಿಯೂ ಇಲ್ಲ.....

ಇಂತಹ ವಿಚಾರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನಂಬಿ, ತಮ್ಮ ಮಾತೃಮುನಿಯ ಗತವೈ ಭವಕ್ಕಾಗಿ ಹೆಮ್ಮೆಗೊಂಡು, ಅದನ್ನು ಮುಂದೂ ಅಂತಹ ಅಂತಸ್ತಿಗೆ ವರಿಸ ಬೇಕೆಂದು ಇಚ್ಛಿಸುವಷ್ಟು ಸ್ವಾಭಿಮಾನವೂ ಧೈರ್ಯ ಸಾಹಸಗಳೂ ಇಂದು ಕನ್ನಡಿಗರಲ್ಲಿ ಉಳಿದಿವೆಯೇ ಎಂದು ಸಂದೇಹವಾಗುತ್ತದೆ. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯವಿದ್ಯಾ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇವುಗಳ ಸಂಸರ್ಗದೋಷದಿಂದ ಅವರಲ್ಲಿ ಮನೆಮಾಡಿ ಕೊಂಡಿರುವ ಭಾವದಾಸ್ಯವು ಅವರ ಸ್ವಾಭಿಮಾನ, ಆತ್ಮಾವಲಂಬನೆ ಮುಂ ತಾದ ಪೌರುಷ ಪ್ರದರ್ಶಕ ಗುಣಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಉಡುಗಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದೆ. ದಾಸ್ಯ ಮನೋವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಅವರು, ಕೇವಲ ಪರಕೀಯರು ನಡೆಸಿ ದಂತೆ ನಡೆದು, ನಡೆಸುವಂತೆ ನುಡಿದು, ಬಹುದಿನಗಳಿಂದಲೂ ಈ ಬಗೆಯ

ಅಭ್ಯಾಸದಲ್ಲೇ ಬೆಳೆದು ಬಂದುದರಿಂದ ಈಗ ಸತ್ಯಾಸತ್ಯತೆಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿರುವರು. ತಮ್ಮ ಹಿರಿಯರೂ ಪೂರ್ವ ಕವಿಗಳೂ ಹಿತಚಿಂತಕರೂ ಹೇಳಿದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ನಂಬುವಷ್ಟು ಸಹನೆಯೂ ಅವರಿಗಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲ, ಪರದೇಶೀಯ ವರ್ತಿಸಿರುವ ತಮ್ಮ ಜನ್ಮಭೂಮಿಯ ಪ್ರಾಚೀನ ವೈಭವವೂರ್ಜಿಸ್ಥಿತಿಯು ನಿಜವೆಂದು ನಂಬಲೂ ಸಹ ಅವರು ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ನೋಡುವಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಯು ಪ್ರಾಪ್ತಿಸಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವು ಹೊರಗಿನಿಂದ ಉಂಟಾದುದಲ್ಲ! ತಾವಾರು, ತಮ್ಮ ದೇಶವಾವುದು, ಅದರ ಪೂರ್ವಚರಿತ್ರೆಯೇನು, ಅದನ್ನು ಆಳಿದವರಾರು, ಅವರು ಮಾಡಿದ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯಗಳೆಂಥವು ಎಂಬ ಮುಂತಾದ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಅವರಿಗಿರುವ ಅಜ್ಞತೆಯೇ ಮಾತೃದೇಶ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಈ ಬಗೆಯ ಉದಾಶೀನ ಭಾವವುಂಟಾಗಲು ಪ್ರಬಲಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಈ ಉದಾಶೀನತೆಯು ಹೋಗಿ ಆ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಭಿಮಾನ-ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾಭಿಲಾಷೆಗಳು ಉಂಟಾಗಬೇಕಾಗಿದ್ದರೆ, ತಮ್ಮ ದೇಶ ಮತ್ತು ಭಾಷೆಗಳ ಗತವೈಭವವನ್ನು ಕುರಿತ ನಿಶ್ಚಯ ಜ್ಞಾನವುಂಟಾಗತಕ್ಕದ್ದು ಪರಮಾವಶ್ಯಕ. ಕನ್ನಡಿಗರು, ತಾವು ತಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರ ಉದರಸಂಭೂತರೆಂಬ ಪೆಸರನ್ನು ಸಾರ್ಥಕಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಇಚ್ಛಿಸಿದರೆ—ತಪ್ಪಿಬಂದಿರುವ ಈ ಮಾರ್ಗದಿಂದಲೇ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕು. ಪ್ರಾರಂಭಕ್ಕೆ ಮಾತೃಭಾಷಾ ಪುಸ್ತಕಗಳ ವಾಚನದಲ್ಲಿ ಅಧಿರುಚಿಯನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ತರುವಾಯ ಮಾತೃಭಾಷೆ ಮಾತೃಭೂಮಿ ಮೊದಲಾದುವುಗಳ ಪ್ರಾಚೀನ ವೈಭವ ಸಂಪನ್ನತೆಯನ್ನು ವರ್ತಿಸುವ ಗ್ರಂಥಗಳ ಪಾರಾಯಣಮಾಡಿ, ತಮ್ಮ ಹಿರಿಯರಿದ್ದ ಮಹಾನ್ಮತ್ಯಸ್ಥಾನದ-ಬಂಗಾರದ ಹೊಗೆಯನ್ನು ಕಾಯಿಸುತ್ತ ಸಂಪತ್ತು ಸೌಭಾಗ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮೆರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ತಮ್ಮ ದೇಶದ, ಪ್ರಾಚೀನ ವೈಭವ ಸ್ಥಿತಿಯ ಪರಿಚಯಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅವುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಭಿಮಾನವನ್ನು ನೆರವುಬೇಕು. ಅವುಗಳ ಅವನತಸ್ಥಿತಿಗಾಗಿ ಮರುಗಬೇಕು. ಮಾತೃಭಾಷೆ-ಮಾತೃಭೂಮಿ ಇವುಗಳ ಪುನರುತ್ಥಾನಕ್ಕಾಗಿ ತಮ್ಮ ತನುಮನ ಧನಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿ ಯೋಗ್ಯತಾನುಸಾರ ದುಡಿಯಲು ಕೃತನಿಶ್ಚಿತರಾಗಬೇಕು. ಸಾರ್ಥಕಜೀವಿಗಳನ್ನಿಸಬೇಕು.

ಸುಬೋಧ ಕುಸುಮಾಂಜಲಿ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಯು, ಮಹನೀಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಜೀವನಚರಿತ್ರೆಗಳ ದ್ವಾರಾ ಕರ್ಣಾಟಕದೇಶದ ಮತ್ತು ಭಾರತದೇಶದ ಗತ ವೈಭವವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿ ಈ ಬಗೆಯ ಚಿಕ್ಕಚಿಕ್ಕ ಪುಸ್ತಕಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕರ್ಣಾಟಕ ದೇಶದ ಬಾಲಕ ಬಾಲಿಕೆಯರಿಗೆ ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಅವರಲ್ಲಿ ಸ್ವದೇಶ-ಸ್ವಭಾಷೆಗಳ ನಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದೆ. ಮಹನೀಯರಾದ ಕರ್ಣಾಟಕ ದೇಶಬಾಂಧವರು, ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಯ ಈ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ, ಸ್ವಹಸ್ತ ಪರಹಸ್ತ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿ ಅದರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಸಹಾಯಕರಾಗಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಬೆಂಗಳೂರು
ತಾ|| ೧೩-೪-೧೯೩೧

ಇತಿ ಸುಜನವಿಧೇಯ,
ಯಂ. ರಾಮರಾವ್.

ಶ್ರೀರಾಮಸಹಾಯಂ

ಕರ್ಣಾಟಕ ವೀರಮಣಿ

ಚಕ್ರೇಶ್ವರ ಚಾಲುಕ್ಯ ವಿಕ್ರಮ

ಅಧ್ಯಾಯ ೧.

‘ಕಂ ಚತ್ಸರ್ವ ಕಥಾನುವಾದೆ’

ನಮ್ಮ ಮಾತೃಭೂಮಿ ಭಾರತ ದೇಶಕ್ಕೆ ವಳಿತವಾದ ಪ್ರಬಲರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕರ್ಣಾಟಕವೂ ಒಂದೆಂಬುದೂ, ಅದನ್ನು ಪೂರ್ವದಿಂದಲೂ, ಪೌರ್ವಪ್ರತಾಪಿಗಳನ್ನಿ ಸಿದ್ಧಿ ಹಲವುಮಂದಿ ರಾಜವರೇಣ್ಯರು ಪಾಲಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದರೆಂಬುದೂ ನಿರ್ವಿವಾದಾಂಶವು. ಹಾಗೆ ಇತಿಹಾಸ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ಧರ್ಮರಾಮಣರಲ್ಲಿ ಕದಂಬರು, ಗಂಗರಸರು, ಚಾಲುಕ್ಯರು, ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರು, ಕಲಚೂರ್ಯರು, ಯಾದವರು, ಹೊಯ್ಸಳರು, ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸರು ಇವರೇ ಮುಖ್ಯರಾದವರು. ಈ ಒಂದೊಂದು ವಂಶದಲ್ಲೂ ಹೆಸರಾದ ಅನೇಕಮಂದಿ ರಾಜರು ತಮ್ಮ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಷ್ಟು ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಧರ್ಮ ನ್ಯಾಯಮಾರ್ಗಗಳಿಗೆ ಕುಂದಿಲ್ಲದಂತೆ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡಿ ಕೀರ್ತಿಶೇಷರಾದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರಂತೂ, ತಮ್ಮ ವಿಕ್ರಮ, ವೈಭವ, ವಿದ್ವತ್ತು, ಸಂಪತ್ತು, ರಾಜ್ಯವಿಸ್ತಾರ, ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಂದ ಅದ್ಭುತ ಭಾರತದೇಶದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಅಪ್ರತಿನುರನ್ನಿಸಿಕೊಂಡು, ದೇಶಾಂತರ ಖಂಡಾಂತರಗಳವರೆಗೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದು, ಜಗತ್ತಿನ ಪ್ರಶಂಸೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾದವರು. ‘ನಮ್ಮ ಕರ್ಣಾಟಕವೆಂದರೆ ಎಲ್ಲೊ ಒಂದು ಹೃದ್ರನಾಡು; ಕನ್ನಡಿಗರೆಂದರೆ ಎಲ್ಲೊ ಇಂದು-ನಿನ್ನೆಯವರು; ಅವರ ಹಿರಿಯರು-ಅನಾಮಧೇಯರು’ ಎಂದು ಇಂದಿನ ಕನ್ನಡಿಗರು ಹೆತಾಶರಾಗಲು ಯಾವ ಕಾರಣವೂ ಇಲ್ಲ. ಅವರು, ತಮ್ಮ ಪೂರ್ವಿಕರ ವೈಭವ ಕೀರ್ತಿ ಸಂಪನ್ನತೆಗಳಿಗಾಗಿ ಹೆಮ್ಮೆಗೊಂಡು,—‘ಜಗದ ಜನಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ತಾವು ಯಾರಿಗೂ ಕಡನೈ

ಯಾದವರಲ್ಲಿ;-ಎಂದೂ ಯಾರಿಗೂ ಕೀಳೆನ್ನಿಸಿ ಅಡಿಯಾಳುಗಳಾಗಿ ಜೀವಿಸಿ ದ್ದವರಲ್ಲ' ಎಂದು ಧೈರ್ಯದಿಂದ ತಲೆಯೆತ್ತಿಕೊಂಡು—ಎದೆಯುಬ್ಬಿಸಿ ಕೊಂಡು ನಡೆಯಲು ಸಕಲ ಸಲಕರಣೆಗಳೂ, ಅವರ ದೇಶಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲೂ ಭಾಷಾ ಭಾಂಡಾರದಲ್ಲೂ ತುಂಬಿ ತುಳುಕುತ್ತಿವೆ. ಕರ್ಣಾಟಕ ತರುಣರೂ ತರುಣಿಯರೂ-ಬಾಲಕರೂ ಬಾಲಿಕೆಯರೂ, ಪರಕೀಯ ಸ್ವಾರ್ಥಸಾಧಕರ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಕಿವಿಗೊಡುವುದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬಿಟ್ಟು, 'ತಾವಾರು, ತಮ್ಮ ದೇಶವೆಂಥದು, ಅದರ ಪೂರ್ವ ಚರಿತ್ರೆಯೇನು?' ಎಂಬ ಮುಂತಾದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಿಚ್ಛಿಸಿದರೆ, ಅವರಲ್ಲಿ ಸ್ವಾರ್ಥಮಾನವೂ ಧೈರ್ಯಸಾಹಸಗಳೂ ತಪ್ಪದೆ ಉಂಟಾಗುವುವು. ಇದು ಸತ್ಯವು.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಕರ್ಣಾಟಕದ ರಾಜವಂಶಗಳಲ್ಲಿ*ಚಾಲುಕ್ಯರ ವಂಶವು ಬಹು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದುದು. ಜಗದ್ವಿಖ್ಯಾತವಾದುದು. ಆ ವಂಶದ ಇಬ್ಬರು ರಾಜವರೇಣ್ಯರು ಚಕ್ರೋಚ್ಚರರೆಂದು ಹೊಗಳಿಕೆಗೊಂಡು ತಮ್ಮ ವಂಶಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಅಜರಾಮರವೆನ್ನಿಸಿದರು. ಬಾದಾಮಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯವಾಳಿದ ಎರಡನೇ ಪುಲಿಕೇಶಿ, ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯವಾಳಿದ ಚಾಲುಕ್ಯ ವಿಕ್ರಮಾಂಕ—ಈ ಇಬ್ಬರು ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಾರ್ವಭೌಮರ ಚರಿತ್ರೆಯಿಂದ ಚಾಲುಕ್ಯವಂಶ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ—ಇಡೀ ಕರ್ಣಾಟಕ ದೇಶವೇ ಅನುರವೆನ್ನಿಸಿದೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ಪುಲಿಕೇಶಿಯು ಎಳನೆಯ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯ ಕಾಲದವರೆಗೂ ರಾಜ್ಯವಾಳಿ ಕೀರ್ತಿತೀಷ್ಣನಾದ ತರುವಾಯ ಚಾಲುಕ್ಯವಂಶದ ಅರಸರು ಮುಂದೆ ಒಂದು ಶತಮಾನಕಾಲ ಬಾದಾಮಿಯಲ್ಲೇ ಆಳಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ವಿಜಯಾದಿತ್ಯನ ಮಗ-ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಆತನ ವೀರಪತ್ತಿ ಲೋಕಮಹಾದೇವಿಯರು ಬಾದಾಮಿ ನಗರದಲ್ಲಿ ಆಳಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಕಾಲವೇ (೭೩೩-೭೪೬) ಚಾಲುಕ್ಯರ ಮೈಥವ ಕಾಲದ ಅಂತಿಮಾವಸ್ಥೆ.

*ಈ ಚಾಲುಕ್ಯರ ವಂಶೋತ್ಪತ್ತಿ ವಿಚಾರವೂ, ಆ ಸಂಬಂಧ ವರ್ಣನೆಯೂ 'ಸುಬೋಧ ಕುಸುಮಾಂಜಲಿ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ'ಯ ೯೧ನೆಯ ಕುಸುಮಾದ' 'ಸಾರ್ವಭೌಮ ಪುಲಿಕೇಶಿ' ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. (ಪುಟ. ೭೮)

ಯೆನ್ನಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ಈ ರಾಜದಂಪತಿಗಳ ಮಗನಾದ ಎರಡನೇ ಕೀರ್ತಿವರ್ಮನ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟವಂಶದ ದಂತಿದುರ್ಗನೆಂಬ ಅರಸನು, ಅವನಿಂದ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸೆಳೆದುಕೊಂಡು ಬಾದಾಮಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ವಂಶದ ಆಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು. ಚಾಲುಕ್ಯವಂಶದ ರಾಜನರೇಣ್ಯರು ಜಗನ್ನಾಟಕ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಇಂತು ಒಂದು ಅಂಕವನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಕಣ್ಮರೆಯಾದರು-ಆ ವಂಶದವರ ಇತಿಹಾಸದ ಪೂರ್ವಾಧ್ಯಾಯವು, ಸುಮಾರು ಎರಡು ಶತಮಾನಕಾಲ (೫೫೦-೮೫೭) ಬಾದಾಮಿ ನಗರದ ದಿವ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟು ಇಂತು ಅಂತನಾಯಿತು.

ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರ ಪ್ರಾಬಲ್ಯದಿಂದ ತಮ್ಮ ರಾಜ್ಯ ವೈಭವವನ್ನೂ ಸಂಪತ್ತಾಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ದೌರ್ಬಲ್ಯಕ್ಕೀಡಾದ ಚಾಲುಕ್ಯವಂಶಜರು, ಜಗತ್ತಿಗೆ ತೋರಿಸಲು ಮುಖವಿಲ್ಲದೆ, ಅನಾಮಧೇಯರೆನ್ನಿಸಿ ಕೆಲಕಾಲ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅಡಗಿ ಬೇವಿಸಿದ್ದರು. ತಮ್ಮ ಪೂರ್ವಿಕರು ಪ್ರಬಲರಾಷ್ಟ್ರಪ್ರಾಂದಕ್ಕೆ ಒಡೆಯರಾಗಿ ಇಂದ್ರಭೋಗಗಳನ್ನು ನುಭವಿಸಿದವರೆಂಬ ಸ್ಮರಣೆಯು, ಅವರ ಹೃದಯವೇವೆದೆಯರಿಗೆ ಬಂದು ನಿಂತು ಯಾವಾಗಲೂ ಅವರ ಬೇವವನ್ನು ಹೆಣ್ಣು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಮಾಂಡಲಿಕರಾಜರ ಮಣಿಮಕುಟಗಳಿಂದ ವಂದಿಸಲ್ಪಟ್ಟು, ಸುವರ್ಣಮಯ — ರತ್ನಮಯ ಸಿಂಹಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು, ವಂದಿಮಾಗಧರಿಂದ-ಜಯ ಚಕ್ರೇಶ್ವರ-ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಹೊಗಳಿಸಿಕೊಂಡ ಮಹಾ ವೀರಾದಿವೀರರ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮಿಸಿದ ತಾವು, ಮತ್ತಾವ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯ ಸಾಧನೆಗಾಗಿಯೂ ಅಲ್ಲ, ಕೇವಲ ಹೊಟ್ಟೆ ಹೊರೆಯುವುದಕ್ಕೂ ಕಂಡವರ ಕಾಲಡಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ತುತ್ತ ಕೂಳಿಗೆ ಹೆಲ್ಲರಿಯಬೇಕಾಯಿತಲ್ಲಾ ಎಂದು ದಿನದಿನವೂ ಅವರ ಕರುಳು ಸುಟ್ಟು-ಸುಣ್ಣವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ತಮ್ಮ ವಂಶವನ್ನು ಮೂಲೆಗೊತ್ತಿ, ಬಾದಾಮಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರ ರಾಜಮನೆತನವನ್ನು ಮಣ್ಣು ಗೂಡಿಸಿ, ಅವರ ಸಮಾಧಿಯ ಮೇಲೆ ಎಂದಿಗೆ ಪುನಃ ತಮ್ಮ ವಿಜಯ ಧ್ವಜವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸೇವು ಎಂಬುದೇ ಅವರ ನಿತ್ಯದ ಜಪವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಇನ್ನೂ ಕಾಲಾನುಕೂಲತೆಯಾದಿರಲಿಲ್ಲ. ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರು ಪ್ರಬಲರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಡಕು

ಹುಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ. ಅರಸರೂ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೂ ಭೋಗಲಾಲಸರಾಗಿರಲಿಲ್ಲ-ರಾಜ್ಯದ ನೌಕರರು ವಿಷಯಪರಾಯಣರಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಮೋಹ ಮದಾಂಧಕಾರಗಳು ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟದ ರಾಜರ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಮಂಕುಗೊಳಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದುದರಿಂದ ಅವರ ರಾಜ್ಯವು ಇನ್ನೂ ಅಳಿಯಲನುವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಇತ್ತ ಚಾಲುಕ್ಯ ಮನೆತನದವರ ರಾಜ್ಯಾಧಿಕಾರ ಸಂಪಾದನಾಪೇಕ್ಷೆಯೂ ಉತ್ಕಟಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಅವರ ಇಚ್ಛೆಯು ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ಬರಲು ಇನ್ನೂ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ದೇಹವು ಕಷ್ಟಸಹಿಸ್ತುತೆಯ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ದಡಿಯಲು ಇನ್ನೂ ಬಳಕೆಗೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ರುಚಿಯಾದ ತಿಂಡಿ ತೀರ್ಥಗಳ ಹೆಂಬಲವು ನಾಲಿಗೆಗೂ, ಮೆತ್ತನೆಯ ಹಾಸಿಕೆ ಹೊದಿಕೆಗಳ ಹೆಂಬಲವು ಮೈಗೂ ಇನ್ನೂ ಅಸಹ್ಯವೆನ್ನಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಹಾರ ನಿದ್ರೆಗಳು—ಆಸ್ತಿಸಾಸ್ತಿಗಳು ಆತ್ಮೀಯರು ಮುಂತಾದವನ್ನು ತೊರೆದಾದರೂ ಉದ್ವಿಷ್ಟ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸೇವು ಎಂಬ ತೀಕ್ಷ್ಣರಾಜಕೀಯ ವೈರಾಗ್ಯವು ಇನ್ನೂ ಅವರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ರಣದಲ್ಲಿ ಜಯಿಸಿದರೆ ಭೂಲೋಕ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ವೈಭವಾದಿಗಳನ್ನು ಅನುಭವಮಾಡಬಹುದು-ರಣದಲ್ಲಿ ಮಡಿದರೆ ವೀರಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಗಳಿಸಿ, ಯಶೋಮಯ ಶರೀರಿಗಳಾಗಿ ಇತಿಹಾಸಾಕಾಶದಲ್ಲಿ ನಕ್ಷತ್ರಗಳಂತೆ ಬೆಳಗಬಹುದು ಎಂಬೊಂದು ನಿಶ್ಚಯಾಭಿಪ್ರಾಯವು ಇನ್ನೂ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ—ಆ ಹೆಂಬಲವೇನೋ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿದ್ದಿತಾದರೂ ಇನ್ನೂ ದಾಢ್ಯಭಾವವು ಮಾತ್ರ ಉಂಟಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆ ಹೆಂಬಲದಿಂದಲೂ ಆ ಹಲುಬುವಿಕೆಯಿಂದಲೂ ಏನೂ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಿರಲಿಲ್ಲವೆನ್ನಬಾರದು. ನಿತ್ಯವೂ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಯೋಚನೆಯೇ ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಆ ಕಾರ್ಯಸಾಧನೆ ಮಾಡಬಲ್ಲ ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು, ಆ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಲು ಸಹಾಯಕವಾಯಿತು. ದಂತಿ ದುರ್ಗಸಿಂದ ಪರಾಜಿತವಾಗಿ ವೈಭವ ಸ್ಥಾನದಿಂದ ಪತನ ಹೊಂದಿದವಾಗಿ ನಿಂದಲೂ, ಆ ವಂಶೀಯರು ಮಾಡುತ್ತಾ ಬಂದ ತಪಸ್ಸಿನ ಫಲವಾಗಿ ಜನಿಸಿದ ಸಿದ್ಧಪುರುಷನೇ ನೂರ್ಮಡಿ ತೈಲಪನು. ಈ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಮಲ್ಲನೇ ಚಾಲುಕ್ಯರ ಇತಿಹಾಸದ ಎರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವನ್ನು ಬರೆಯಲೆಡೆಗೊಟ್ಟ ನರವೀರನು.

ಚಾಲುಕ್ಯ ರಾಜವಂಶ ನಾಟಕದ ಎರಡನೆಯ ಅಂಕವು ತ್ರೈಲೋಕ್ಯವುಳ್ಳ ಅಥವಾ ನೂರಾರು ತೈಲಪನಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಪ್ರಾರಂಭವನ್ನು ಪಡೆಯಿತು. ಆ ವೇಳೆಗೆ ದಂತಿದುರ್ಗನಿಂದ ಚಾಲುಕ್ಯರು ಪರಾಜಯವೊಂದಿ ಎರಡು ಶತಮಾನಕಾಲವು ಕಳೆದುಹೋಗಿತ್ತು. ಹಾಗೆ ಇನ್ನೂರು ವರ್ಷಕಾಲ ಅಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿಲ್ಲಿದ್ದು, ಪಡಬಾರದ ಕಷ್ಟನಷ್ಟಗಳ ನೆಲೆ ಪಟ್ಟಿತರುವಾಯ ಆ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಈ ತೈಲಪನೆಂಬ ನರಕೇಸರಿಯು ಜನ್ಮಿಸಿ ಬಾದಾಮಿಯ ಅರಸರನ್ನು ಜಯಿಸಿ, ತಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರು ಎರಡು ಗವ್ವಿಗೆಯನ್ನೇ ಪುನಃ ಏರಿ ಕುಳಿತನು.

ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರು ಮತ್ತು ಚಾಲುಕ್ಯರು ಈ ಎರಡು ಮನೆತನಗಳವರಿಗೆ ನಡೆದ ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಚಿಹ್ನೆಯಾದುದು. ಪ್ರಾರಂಭದಿಂದಲೂ ಈ ಎರಡು ವಂಶಗಳಿಗೂ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಮಲ್ಲಯುದ್ಧವೇ ನಡೆಯುತ್ತಾ ಬಂದಿತೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ನಾಲ್ಕನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ, ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರ ಇಂದ್ರನೆಂಬ ರಾಜನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಚಾಲುಕ್ಯರ ಜಯಸಿಂಹನು ತಮ್ಮ ವಂಶವೃಕ್ಷವನ್ನು ನಟ್ಟನು. ಅದು ಮೊಳೆತು ಬೆಳೆದು ಪುಲಿಕೇಶಿ ಮುಂತಾದ ನರವರೇಣ್ಯರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಪ ಫಲಭರಿತವಾಗಿ ಕಂಗೊಳಿಸಿ, ಸುಮಾರು ಎರಡುನೂರು ವರ್ಷಕಾಲ ಜೀವಿಸಿತೆಂಬ ವೇಳೆಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟದ ದಂತಿವರ್ಮನು ಚಾಲುಕ್ಯವಂಶದ ಕೀರ್ತಿವರ್ಮನನ್ನು ಜಯಿಸಿ ತನ್ನ ಕೀರ್ತಿ ಧ್ವಜವನ್ನು ನಟ್ಟನು. ಅದು ಮುಂದೆ ಎರಡುನೂರು ವರ್ಷಕಾಲ ಜೀವಿಸಿದ್ದ ತರುವಾಯ, ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ತೈಲಪನು ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಪುನಃ ಚಾಲುಕ್ಯರ ವಿಜಯ ಧ್ವಜವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದನು. ಅಷ್ಟಮಾತ್ರವಲ್ಲ-ಇದರಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ವಿಶೇಷವೂ ಉಂಟು. ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರ ದಂತಿವರ್ಮನು ಚಾಲುಕ್ಯ ಮನೆತನಕ್ಕೆ ಅಳಿಯನಾಗಿದ್ದು, ಮಾವನ ಮನೆತನವನ್ನು ಮುರಿದೊತ್ತಿ ತನ್ನ ವಂಶವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದನು. ಈಗ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯವುಳ್ಳವನಾದರೂ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ ಮನೆತನದ ಹೆಣ್ಣನ್ನೇ ಮದುವೆಯಾಗಿದ್ದು, ತನ್ನ ಮಾವನಾದ ಕಕ್ಕಲನನ್ನು ಜಯಿಸಿ ಆತನಿಂದ ರಾಜ್ಯಾಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ಸೆಳೆದುಕೊಂಡು ಮಳಬೇಡದಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟವೇರಿದನು. ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಸುತ್ತಮು

ತ್ತಿನ ರಾಜರನ್ನೇಕರು ಆತನಿಗೆ ವಶಪರ್ತಿಗಳಾದರು. ಹಲವುಮಂದಿ ಸಾಮಂತರಾಜರಿಂದ ಓಲಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟವನಾಗಿ, ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಮಲ್ಲ ನರೇಂದ್ರನು ಅದ್ವಿತೀಯನೆನಿಸಿ, ಅಂವೃಂದ ಭಯಂಕರನಾಗಿ, ಜಗದೇಕವೀರನೆಂದು ಕೀರ್ತಿಹೊಂದಿ ಇಪ್ಪತ್ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಕಾಲ ರಾಜ್ಯವಾಳಿದನು. ಈ ಧೂಪಾಲನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಸರಸ್ವತಿಯರಿಬ್ಬರೂ ಏಕತ್ರ ಸನ್ನಿಹಿತರಾಗಿದ್ದರು. ತೈಲಪನು, ರಣಭೀಮನೆನ್ನಿಸಿಕೊಂಡು ಶತ್ರುಭಯಂಕರನಾಗಿದ್ದಂತೆಯೇ, ಸಾಹಿತ್ಯಪ್ರೇಮಿಯಾಗಿ ಎದ್ದುಜ್ಜನ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಆಶ್ರಯದಾತನಾಗಿಯೂ ಇದ್ದನು. ಈ ಮಹಾರಾಯನ ಕಾಲದಲ್ಲೇ 'ಗದಾಯುದ್ಧ'ವೆಂಬ ಗ್ರಂಥರತ್ನವನ್ನು ರಚಿಸಿ, ಕರ್ಣಾಟಕ ನಾಡ್ವಯವನ್ನೇ ಅಮರವನ್ನಾಗಿ ರಸಿದ ರನ್ನನೆಂಬ ಕವಿಶೇಖರನು ಬೀವಿಸಿದ್ದುದು. ರನ್ನ, ಚಾವುಂಡರಾಯ ಎಂಬಿಬ್ಬರು ನೂರ್ವಡಿ ತೈಲಪನಿಗೆ ದಂಡನಾಯಕರಾಗಿದ್ದರು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಆತನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕವಿಶೇಖರರಾಗಿಯೂ ಇದ್ದರು. ಹೀಗೆ ಶಾಸಾದಪಿ—ಶರಾದಪಿ, ಪ್ರಾಥ ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ಗಳಿಸಿದ ನರಕೇಸರಿಗಳಿಂದ ಓಲಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಮಲ್ಲ ನರೇಂದ್ರನು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಇಪ್ಪತ್ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಕಾಲ ರಾಜ್ಯಭಾರಮಾಡಿ ಕೀರ್ತಿಶೇಷನಾದನು.

ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಮಲ್ಲನು ೯೯೭ನೆಯ 'ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ, ಸ್ವರ್ಗಸ್ಥನಾದ ಶರುವಾಯ, ಸತ್ಯಾಶ್ರಯ ಏಕ್ರಮಾದಿತ್ಯ, ಜಯಸಿಂಹ ಎಂಬ ಮೂವರು ರಾಜರು ಆತನ ಗದ್ದುಗೆಯನ್ನೇರಿ, ರಾಜವಂಶ ವೃಕ್ಷವನ್ನು ನಾಲ್ವತ್ತೂರು ವರ್ಷಕಾಲ ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದರು. ಅವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇತಿಹಾಸಪ್ರಸಿದ್ಧ ನೆನ್ನುವಂತಹ ಯಾವ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯವೂ ನಡೆಯಲಿಲ್ಲವಾದರೂ, ಅವರು ವಂಶಕರ್ತೃ ತೈಲಪನ ಕೀರ್ತಿಗೆ ಕಳಂಕತರುವಂತಹ ಯಾವ ಕಾರ್ಯವನ್ನೂ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಮೊಸದಾಗಿ ರಾಜ್ಯ ಕೋಶಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿ, ದೇಶವನ್ನು ವಿಶೇಷ ವಿಸ್ತರಗೊಳಿಸಲಿಲ್ಲವಾದರೂ, ಅವರು ಅಸಲರಾಗಿ ಕುಳಿತು ಇದ್ದುದನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳದಂತೆ ಜಾಗ್ರತರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರೂ ಧೈರ್ಯ ಸಾಹಸ ಸಂಪನ್ನರೂ ಉದಾರಿಗಳೂ ಆದವರು. ಜಯಸಿಂಹನು ಗಂಳು ರಲ್ಲಿ ಮೃತನಾಗಲು ಆತನ ಮಗನಾದ ಸೋಮೇಶ್ವರನೆಂಬ ಶೂರಾಗ್ರಣಿಯು ಆತನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಗದ್ದುಗೆಯನ್ನೇರಿದನು. ಈತನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಿಗರು ತಮ್ಮ

ನೇರೆಯ ಕನ್ನಡಿಗರಾದ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರೊಂದಿಗಲ್ಲ-ಬೋರೊಬ್ಬ ಹೊಸ ಶತ್ರು ವಂಗಡದೊಂದಿಗೆ ಹೋರಾಡಬೇಕಾಯಿತು. ತಮಿಳುರಾದ ಚೋಳರು, ಕರ್ಣಾಟಕ ದೇಶವನ್ನು ಒತ್ತಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಬರಸಾಗಿದ್ದರು ಚೋಳರ ಧೊರೆಯಾದ ರಾಜರಾಜ ನರೇಂದ್ರನು ಕರ್ಣಾಟಕ ದೇಶವನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಗಂಗಮನೆತನ ವನ್ನು ಮುಳುಗಿಸಿ, ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಬರಲಾರಂಭಿಸಿದ್ದನು. ಕೃಷ್ಣಾ ತುಂಗಭದ್ರಾ ನದಿಗಳ ಮಧ್ಯದ ಫಲವತ್ತಾದ ಸೀನೆಯಮೇಲೆ, ಚೋಳರಾಜರ ಕಣ್ಣುಬಿದ್ದು ಅದನ್ನು ಅವಹರಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ದಂಡೆತ್ತಿ ಸುಗ್ಗಿದರು. ಕರ್ಣಾಟಕವನ್ನು ತಮ್ಮ ಮಾತೃದೇವತೆಯೋ ಎಂಬಂತೆ ಆರಾಧಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಚಾಲುಕ್ಯ ರಾಜವರೇಣ್ಯರು ತಮ್ಮ ಮಾತೃದೇಶದಮೇಲೆ ಪರಕೀಯರು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಈ ಧಾಳಿಯನ್ನು ಸಹಿಸಿ ಹೀಗೆ ಕುಳಿತರಲಾಸರು ? ಸೋಮೇಶ್ವರನು, ರಾಜರಾಜನೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಅನುವಾದನು. ಚೋಳರರ ಸನು, ನಿರ್ಘೃಣನೆಂದು ವಿಖ್ಯಾತನಾದವನು. ಅವನು ತನ್ನ ಪ್ರಚಂಡ ಸೈನ್ಯಸಹಾಯದಿಂದ ಚಾಲುಕ್ಯ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ಕಲ್ಯಾಣದವರೆಗೂ ಸಾಗಿ ಬಂದು, ಅದನ್ನು ಸುಟ್ಟನು. ಆ ಸಂಗತಿಯು, ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ರಾಜಧಾನಿಯಿಂದ ದೂರಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿಿದ್ದ ಸೋಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ತಿಳಿಯಿತು. ಸೋಮೇಶ್ವರನು ರೋಷಭೀಷಣನಾಗಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ತನ್ನ ಸೈನ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಚೋಳವೀರನಿಗೆ ಯುದ್ಧಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ನೀಡಲು ತುಂಗಭದ್ರಾ ತೀರದ ಕೊಪ್ಪದ ಬಳಿ ಕಾದಿದ್ದನು. ಚಾಲುಕ್ಯವೀರ ಸೋಮೇಶ್ವರನು ತಸಗಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಕಾದಿರುವನೆಂಬುದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಕಡುಗಲಿ ರಾಜರಾಜನು, ದಂಡೆತ್ತಿ ಅಲ್ಲಿಗೂ ನಡೆದನು. ಚೋಳ-ಚಾಲುಕ್ಯ ಸೈನ್ಯಶರಣಿಗಳಿರಡೂ ಪ್ರಳಯ ರಭಸದಿಂದ ಒಂದನ್ನೊಂದು ಸಂಧಿಸಿದುವು. ಭಯಂಕರ ಯುದ್ಧವೊಂದು ನಡೆದು, ರಕ್ತವು ಹಳ್ಳವಾಗಿ ಹರಿದು ತುಂಗಭದ್ರೆಯ ಸ್ವಚ್ಛ ಜಲವನ್ನು ಕೆಂಪಾಗಿಸಿತು. ರಣಭೂಮಿಯು, ಮಜ್ಜೆ ಮಾಂಸಾದಿ ಅಸಹ್ಯ ವಸ್ತುಗಳಿಂದ ಹೇಸಿಕೆಯಾಯಿತು. ಉಭಯ ದಳದಲ್ಲಿಯೂ ಸಹಸ್ರಾರು ಹಸ್ತೀಶ್ವರಧವದಾತಿಗಳು ಭೂಶಯನ ಮಾಡಿದವು ಹೀಗೆ ಭಯಂಕರ ಯುದ್ಧ ನಡೆದು, ಮುಂದೇನಾಗಲಿರುವುದೋ ಎಂದ್ದು ಉಭಯ ದಳದವರೂ ಶ್ರಾಂತ ಲಾಗುತ್ತಿದ್ದರೆಂಬ ಮೇಳೆಗೆ, ಕರ್ಣಾಟಕ ವೀರ ಸೋಮೇಶ್ವರನು ಶತ್ರು

ಸೈನ್ಯವು ಸೋತಿರುವುದೆಂಬ ಸುಳಿವನ್ನು ತಿಳಿದು ತನ್ನ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಹುರಿದು
ಬಿಸಿದನು. ಕನ್ನಡಿಗ ಕಡುಗಲಿಗಳು ತಮ್ಮ ನೃಪತಿಯಿಂದ ಹೀಗೆ ಪ್ರೋ
ತ್ಸಾಹಿತರಾಗಿ, ಜೀವದಮೋಲಿನ ಹಂಗುಡೊರೆದು, ಶತ್ರುದಳದಮೇಲೆ
ಬಿದ್ದರು. ಚೋಳ ಸೈನ್ಯವು ಧುರ್ಯಂತನಾಯಿತು. ರಾಜರಾಜ ಚೋ
ಳನು, ಈ ಅನರ್ಥವನ್ನು ಕಂಡು ಸ್ವತಃ ಆಯುಧಹಸ್ತನಾಗಿ ರಣಾಂಗಣ
ಕ್ಕಿಳಿದನು. ಒಡನೆ ಸೋಮೇಶ್ವರನೂ ಕೈದಿಗಳನ್ನು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡು
ಆತನಿಗಿದಿರಾದನು. ಉಭಯ ಕಲಿಗಳಿಗೂ ಯುದ್ಧವು ಕರ್ಣಾಟ-ನಂಗೆ
ನಡೆದಂತೆ ಬಹು ಭಯಂಕರವಾಗಿ ನಡೆಯಿತು. ಚೋಳರಾಜೇಂದ್ರನೇನು,
ಹತವೀರ್ಯನಲ್ಲ-ಆದರೆ, ಕರ್ಣಾಟಕ ವೀರಶಿರೋವಣಿ ಸೋಮೇಶ್ವರನ
ಕೈಯು ಈ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮೇಲಾಯಿತು. ನೀರಾದಿನೀರ ರಾಜರಾಜ ಚೋ
ಳನು, ಚಾಲುಕ್ಯವೀರನ ಕರ ಕೃಪಾಣಹತಿಗೆ ಬಲಿಯಾಗಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದ
ನು. ಒಡನೆ ಚೋಳ ಸೈನ್ಯವೆಲ್ಲವೂ ದಿಕ್ಕುಪಾಲಾಗಿ ಓಡಿಹೋಯಿತು.

ಮಹಾವೀರ ಚೋಳನರೇಂದ್ರನನ್ನು ರಣಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ಬಲಿಯಿತ್ತ
ಸೋಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಅಪ್ರತಿಮ ಪರಾಕ್ರಮಿ-ಶೋಕೈಕವೀರ ಎಂದು ಸಕ
ಲರೂ ಮುಕ್ತಕಂಠದಿಂದ ಹೊಗಳಿದರು. ಸೋಮೇಶ್ವರನು ತಾಯ್ನಾಡ
ನ್ನು ಕಬಳಿಸಲು ಬಂದಿದ್ದ ಮಹದ್ಭೂತವೊಂದನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿದನೆಲ್ಲಾ ಎಂ
ದು ಸಂತಸಗೊಂಡಿರುವವೇಳಿಗೆ, ಮೃತನ ತಮ್ಮನಾದ ರಾಜೇಂದ್ರದೇವ
ನು ಅಣ್ಣನ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಸೈನ್ಯವನ್ನು ನಡೆಯಿಸುತ್ತಾ ಎದುರಿಸಿದ
ನು. ಅವರೆಗೆ ನಡೆದ ಯುದ್ಧದಿಂದ ವಿಶೇಷ ಶ್ರಾಂತವಾಗಿದ್ದ ಕರ್ಣಾ
ಟಕ ಸೈನ್ಯವೂ, ಸೋಮೇಶ್ವರನೂ ಹೊಸ ಹುರುಪಿನಿಂದ ಬಂದ ಆ ಶತ್ರು
ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಹಿನ್ನೆಟ್ಟುಕಳಾರಸಾದರು. ರಾಜೇಂದ್ರದೇವನು, ಮುಂದೆ
ಕೊಲ್ಲಾ ಪುರದವರೆಗೂ ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲೊಂದು ಜಯಸ್ಥಂಭವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ
ತನ್ನ ವಿಜಯಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಸ್ಥಿರಗೊಳಿಸಿದನು. ಮುಂದೆ ನಾಲ್ಕರು
ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಅವನು ಮೃತನಾಗಲು, ಅವನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಪಟ್ಟಣೇ
ರಿದ ತಮ್ಮನಾದ ನೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಚೋಳನಿಗೂ ಸೋಮೇಶ್ವರನಿಗೂ ಹಲ
ವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಕದನಗಳಾದುವು. ಹಲವು ವೇಳೆ ಇಂತಹ ಭಯಂಕರ ಯು
ದ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ಹೋರಾಡಿದನಾದರೂ, ಕಲಿ ಸೋಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ತಡೆನೆಂಬದೇ

ಉಂಟಾಗಲಿಲ್ಲ ಆತನ ತೋಳತೀಟೆಯು ಕುಂದಲೇ ಇಲ್ಲ. ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳಕಾಲ ರಣಾಂಗಣದ ದರ್ಶನವಾಗದಿದ್ದರೆ, ಅವನು ಅಸ್ವಸ್ಥನಾಗುತ್ತಿದ್ದನು. ಒಂದುವೇಳೆ ಹಾಗೆ ಸುಮ್ಮನಿರಲು ಸಮಾಧಾನವುಂಟಾಗದಿದ್ದರಿಂದ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಚೋಳನಿಗೆ 'ಸುಮ್ಮನೆ ಕಾಲಹರಣ ಮಾಡಲು ಬೇಸರವೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಬರುವೆಯಾ ?' ಎಂದು ಬರೆದು ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಶತ್ರುವನ್ನು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ದಂಡಿತ್ತಿ ಬಾರೆಂದು ಖೇಳಿಯವಿತ್ತು ಕರೆವ ನರವೀರರು ಜಗತ್ತಿನ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಮಂದಿ ದೊರೆಯುವರು ? ಕನ್ನಡಿಗರು ಎಂತಹ ಕಡುಗಲಿಗಳಾಗಿದ್ದವರು, ಎಂಬುದನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಶುಷ್ಕಮಾತುಗಳೇತಕ್ಕೆ ? ಈ ಬಗೆಯ ಅವರ ಕೃತಿಗಳೇ ಸಾಲವೆ ?

ಆಹವಮಲ್ಲ ಸೋಮೇಶ್ವರನ ಆಹ್ವಾನವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ, ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ಚೋಳನು, ತನ್ನ ಪ್ರಚಂಡ ಸೈನ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣವಾಗಿ ಹೊರಟು ತುಂಗಭದ್ರಾತೀರದಲ್ಲಿ ಬಂದಿಳಿದನು. ಆದರೆ ಆ ವೇಳೆಗೆ ಸೋಮೇಶ್ವರನು ರೋಗಗ್ರಸ್ತನಾಗಿ ಅಸಹ್ಯ ಜ್ವರಬಾಧೆಯಿಂದ ಸಂಕಟಪಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಶತ್ರುವು ಸೈನ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಬಂದು ತನ್ನ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಹೊಕ್ಕಿದ್ದಾನೆಂದು ತಿಳಿಯಿತು. ಆದರೂ ಹೋಗಿ ಅವನೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಿ ಜಯಿಸಿ ಓಡಿಸಲು, ಸಾಧ್ಯವಾಗದುದಕ್ಕಾಗಿ ಬಹುವೃಥೆಯಾಯಿತು. ಜ್ವರವಾದರೂ ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ವಿರುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಿತು. ಆ ಜ್ವರಬಾಧೆಯನ್ನು ಸಹಿಸುವುದು ಆತನಿಂದ ಸ್ವಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವಾಯಿತು. ಅಲ್ಲದೆ, ತಾನಿನ್ನು ಬದುಕಲಾರನೆಂಬುದೂ ಆತನಿಗೆ ದೃಢವಾಯಿತು. ಹಾಗೆ ಸಾವೇ ನಿಶ್ಚಯವಾದಮೇಲೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹಂಸತೂಲಿಕಾತಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಮಲಗಿ ನರಳುತ್ತ ಸಾಯುವುದಕ್ಕೆ ವೀರಾಗ್ರಣಿಯಾದ ಆತನ ಮನಸ್ಸು ಒಪ್ಪದಾಯಿತು. ಒಡನೆ ಯೋಚಿಸಿ, ತಾನು ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಮಾರ್ಗವಾವುದೆಂಬುದನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಿದನು. ಅಂತ್ಯಕಾಲದ ದಾನ ಧರ್ಮಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮಾಡಿ, ಅರಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಟು ತುಂಗಭದ್ರೆಯ ತೀರವನ್ನು ಸೇರಿದನು. ಜಲದಲ್ಲಿ ಇಳಿದುದಾಯಿತು. ಅಸಹ್ಯ ಜ್ವರ ಬಾಧೆಯಿಂದ ನರಳುತ್ತಿದ್ದ ತನು ರಾಜನು ನದಿಗೆ ಬಂದುದೇಕೆ ? ನೀರಿನಲ್ಲಿಳಿದುದೇಕೆ ? ಎಂದು ಯಾರಿಗೂ

ತಿಳಿಯದಾಯಿತು. ಎಲ್ಲರೂ ನದಿಯ ಎರಡು ದಂಡೆಗಳಲ್ಲೂ ಸಾಲು ಸಾಲಾಗಿ ಗುಂಪು ಕಟ್ಟಿ ಸಂತು ಏನು ಎಚ್ಚರವೋ ಎಂದು ಕಾತುಕದಿಂದ ನೋಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಿರಲು, ರಾಜನು ದೃಢವಾಗಿ ಅಡಿಗಳನ್ನೆತ್ತಿಡುತ್ತಾ, ನಿರನಲ್ಲಿಮುಂದು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಲೇ ಇದ್ದನು. ಮೊಣಕಾಲು, ತೊಡೆ, ನಡುವುಗಳವರೆಗೂ ನೀರು ಬಂದಿತು. ಜನಗಳು ಒಬ್ಬರ ಮುಖವನ್ನೊಬ್ಬರ, ನೋಡಿಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಸೋಮೇಶ್ವರನೇನೋ, ಒಬ್ಬರ ಕಡೆಗೂ ನೋಡದೆ, ಒಬ್ಬರೊಂದಿಗೂ ಮಾತನಾಡದೆ, ನೇರವಾಗಿ ನಡೆದುಹೋಗುತ್ತಲೇ ಇದ್ದನು. ನೀರು ಎದೆ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂತು. ಕುತ್ತಿಗೆ ಯವರೆಗೂ ಬಂದಿತು. ಪ್ರಜೆ ಪರಿವಾರಗಳವರು, ತಮ್ಮ ರಾಜನು ಜಲಸಮಾಧಿಯಿಂದ ಪ್ರಾಣಬಿಡಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ್ದಾನೆಂಬುದನ್ನು ಆಗ ತಿಳಿದರು. ಎಲ್ಲರೂ, ಹಾ ಘಾತವಾಯಿತು, ಘಾತವಾಯಿತು ಎನ್ನುತ್ತಿರುವ ನೇಳೆಗೆ ಸೋಮೇಶ್ವರ ರಾಜೀಂದ್ರನ ತಿರಸ್ಸು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಹೋಗಿದ್ದಿತು. ರಾಜನು ನಿಶ್ಚಲ ಮನೋಭಾವದಿಂದ ಜಲಸಮಾಧಿಯನ್ನು ಕೊಂಡಿ ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದನು. ನೀರಾಗ್ರಗಣ್ಯನೂ ದೃಢಚಿತ್ತನೂ ಆದ ಆತನ ಪವಿತ್ರ ಚೇತನವು ಆ ಒಂದು ಕೃತಿಯಿಂದ ಘೋರ ಜ್ವರ ಬಾಧೆಯಿಂದ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ-ಸಾಂಚಿ ಭೌತಿಕ ಶರೀರದ ಬಂಧನದಿಂದಲೂ ನಿರ್ಮುಕ್ತವಾಯಿತು. ಮಹಾತಾಯಿ ತುಂಗಭದ್ರೆಯು ತನ್ನ ಎಡಬಲ ದಡಗಳಲ್ಲೇ ಗುಡುಗಾಡಿ ಬೆಳೆದ ಆ ಕಡುಗಲಿಯನ್ನು ಮಡಲಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸಂತಯಿಸಿದಳು. ಇಂತು ಸೋಮೇಶ್ವರನು, ಯೋಗಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಶ್ವಾಸಬಂಧನ ಮಾಡಿ ಸದ್ಗತಿ ಗೈದುವ ಮಹಾಯೋಗಿಯಂತೆಯೇ ಜಲಸಮಾಧಿಗೈದು ಪರಮ ಶಾಂತತೆಯಿಂದ, ನಿಷ್ಕಲ್ಮಷ ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಯಿಂದ, ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಪ್ರಾಣನಾಯುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸದ್ಗತಿಗೆ ಸಂದನು.

ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕನ ಜೀವಿತ ಚರ್ಯೆಗಳನ್ನು ಬರೆಯಲಾರಂಭಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು, ಚಾಲುಕ್ಯವಂಶದಲ್ಲಿ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧರೆನ್ನಿಸಿದ ನರಪುಂಗವರನ್ನ ಕೂರಿತ ಈ ಕಿಂಚತ್ಪೂರ್ವಕಥಾನುವಾದದಿಂದ ಅವರ ಲೇಶಮಾತ್ರ ಪರಿಚಯಕೊಟ್ಟು, ಇನ್ನುಮುಂದೆ ಸಾಗಲೆಳೆಸುತ್ತೇವೆ. ವಾಚಕ ಮಹಾಶಯರು ಸಾವಧಾನವಾಗಿ ಮುಂದರಿಸಬೇಕು.

ಅಧ್ಯಾಯ ೨

“ ರಾಜ್ಯಭ್ರಮಣೆ ”

ಆಹವಮಲ್ಲ ಸೋಮೇಶ್ವರನ ಅಧಿಪತ್ಯದಲ್ಲಿ ಚಾಲುಕ್ಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವು ವೈಭವ ಶಿಖರದ ಒಂದೊಂದೇ ಮೆಟ್ಟಿಲನ್ನು ಎರತೊಡಗಿದ್ದಿತೆಂಬುದನ್ನು ಹಿಂದಿನ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ವಿವರಿಸಲಾಯಿತಷ್ಟೆ । ಸೋಮೇಶ್ವರನು ಅನ್ವರ್ಥ ಆಹವಮಲ್ಲನೆನ್ನಿಸಿದವನು. ಪಟ್ಟವೇರಿದೊಡನೆ ಚೋಳರಾಜನೊಡನೆ ಕಾದಿದನು. ತರುವಾಯ ಉತ್ತರ ಭಾಗಕ್ಕೆ ವಿಜಯಯಾತ್ರೆ ಬೆಳೆಸಿ, ಧಾರಾನಗರವನ್ನು ಮುತ್ತಿ ಚರಿತ್ರ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ಭೋಜರಾಜನನ್ನು ಜಯಿಸಿದನು. ಆಮೇಲೆ ಚೇದಿದೇಶದ ರಾಜಾಕರ್ಣನನ್ನು ಪರಾಜಯಗೊಳಿಸಿದನು. ನಂತರ ಕೊಂಕಣ ರಾಜ್ಯದಮೇಲೆ ದಂಡೆತ್ತಿನಡೆದು, ಅಲ್ಲಿಯ ಅರಸನನ್ನು ಗೆಲಿದು ಅಲ್ಲಿಂದ ಜಯಸ್ತಂಭವನ್ನು ನಟ್ಟನು. ತರುವಾಯ ಚೋಳ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ಕಂಚಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದನು. ಆಮೇಲೆ ಕನ್ಯಾಕುಬ್ಜವನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಗೊಂಡನು. ಹೀಗೆ ಆಳಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದಾಗಿನಿಂದ (೧೦೪೦) ಅದು ಕೊನೆಗೊಂಡ (೧೦೬೯) ವರೆಗೆ ಎಂದರೆ ೨೯ ವರ್ಷಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿವರ್ಷವೂ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿ ಶ್ರಮಿಸಿದನಲ್ಲದೆ, ದೇಹಸೌಖ್ಯವನ್ನಾಪಿಸಿ ವಿಶ್ರಾಂತಿಗೊಂಡಿದ್ದವನಲ್ಲ ಈತನೇ, ನೂತನವಾಗಿ ಕಲ್ಯಾಣ ನಗರವನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣಗೊಳಿಸಿ, ಮಳಬೀಡದಿಂದ ತನ್ನ ರಾಜ್ಯಭಾರವನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಿ, ಅದನ್ನು ತನ್ನ ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡವನು. ಈತನ ಕಾಲದಿಂದ ಚಾಲುಕ್ಯ ಮನೆತನಕ್ಕೆ ಕಲ್ಯಾಣವೇ ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು.

ಈ ಸೋಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ಇಮ್ಮಡಿ ಸೋಮೇಶ್ವರ, ವಿಕ್ರಮಾಂಕ, ಮತ್ತು ಜಯಸಿಂಹ ಎಂಬ ಮೂರುಮಂದಿ ಮಕ್ಕಳು. ಇವರಲ್ಲಿ ವಿಕ್ರಮಾಂಕನೇ ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ಮಹಾಪ್ರಬಲನಾದವನು. ಶೂರನಾದ ಆಹವಮಲ್ಲ ಸೋಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ತನ್ನ ಇತರ ಮಕ್ಕಳಿಗಿಂತಲೂ, ವಿಕ್ರಮನಲ್ಲೇ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರೇಮವಿತ್ತಿತು. ತನ್ನ ತರುವಾಯ ತನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ಉಳಿಸಬಲ್ಲ ಭೀಮನ, ವಿಕ್ರಮನೇ ಎಂಬುದು ಆತನ ನಂಬಿಕೆಯಾಗಿತ್ತು. ಅದುದರಿಂದ

ಜ್ಯೇಷ್ಠಕನಿಷ್ಠವಿಚಾರವನ್ನು ಸಹ ಬದಿಗೊತ್ತಿ, ತನ್ನ ತರುವಾಯ ವಿಕ್ರಮಾಂಕನೇ ಪಟ್ಟವೇರಬೇಕೆಂದು ಆತನು ಇಚ್ಛಿಸಿದ್ದನು. ಆದರೆ ವಿಕ್ರಮಾಂಕನು ಧೀರನು, ನ್ಯಾಯಪರನು. ರಾಜ್ಯಲೋಭಕ್ಕೊಳಗಾಗಿ ತನ್ನ ಕೀರ್ತಿಗೆ ಕಳಂಕ ತಂದುಕೊಳ್ಳಲು ಅವನ ಮನಸ್ಸು ಒಗ್ಗಲಿಲ್ಲ. ತಂದೆಯ ತರುವಾಯ ಹಿರಿಯಣ್ಣನು ರಾಜನಾಗತಕ್ಕುದು ನ್ಯಾಯವಾಗಿರುವಲ್ಲಿ, ಕೇವಲ ತಂದೆಗೆ ವಿಶೇಷ ಪ್ರೀತಿಪಾತ್ರನೆಂಬುದರಮೇಲೆ, ಆ ಲೌಕಿಕ ನೀತಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ನಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಆತನ ಮನೋದೇವತೆಯು ಸಮ್ಮತಿಸಲಿಲ್ಲ. ಮಗನ ಈ ನ್ಯಾಯಪರತೆಯು ಸೋಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿತು. ಯೌವರಾಜ್ಯಾಭಿಷೇಕವೇನೋ ಹಿರಿಯ ಮಗನಾದ ಇಮ್ಮಡಿ ಸೋಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ಆಗಿದ್ದರೂ, ಆಹವಮಲ್ಲಿನು ಆದ್ಯಂತ ಸೈನ್ಯವನ್ನೂ, ವಿಕ್ರಮಾಂಕನ ಸ್ವಾಧೀನದಲ್ಲೇ ಇಟ್ಟು ಹತ್ತಿರದ ದೂರದ ಶತ್ರುಗಳೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಯುದ್ಧಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಆತನನ್ನೇ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ವಿಕ್ರಮಾಂಕನು, ತಂದೆಯು ಜೀವಂತನಾಗಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಅನೇಕ ರಣಾಂಗಣಗಳಲ್ಲಿ, ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ಅನೇಕಮಂದಿ ವೀರಾದಿವೀರರೊಂದಿಗೆ ಹೋರಾಡಿದ್ದನು. ಸೋಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ಚೋಳನರೇ ಶ್ವರರೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧವೋದಗಿದಾಗಲೆಲ್ಲ, ಎದೆಗೊಟ್ಟು ಹೋರಾಡಿದವನು ವಿಕ್ರಮದೇವನೇ ! ಇನ್ನೂ ಯುದ್ಧವಿದ್ಯೆಯ ಪ್ರಾರಂಭಕಾಲದಲ್ಲೇ ಚೋಳರಾಜನೊಂದಿಗೆ ಹೋರಾಡಿ, ಕೇವಲ ತನ್ನ ಧೈರ್ಯಸಾಹಸಾದಿಗಳಿಂದಲೇ ಆ ಶತ್ರುರಾಜನನ್ನು ಪದಭ್ರಷ್ಟನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದನು. ತರುಣನೂ ಮಹಾ ಪರಾಕ್ರಮಿಯೂ ಆದ ಈ ಚಾಲುಕ್ಯವೀರನ ಕೀರ್ತಿಯು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಹಬ್ಬಿತು. ಆ ಸಮಕಾಲದಲ್ಲೇ ಮಾಳವದರಸನು ತನ್ನ ಶತ್ರುವಿನಿಂದ ಪರಾಜಿತನಾಗಿ ರಾಜ್ಯ ಕೋಶಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಎಲ್ಲಾದರೂ ಆಶ್ರಯದೊರೆತೀತೇ ಎಂದು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಅಲೆಯುತ್ತಿರುವಲ್ಲಿ ಚಾಲುಕ್ಯರಾಜರ ಕೀರ್ತಿ ವೈಭವವನ್ನು ಕೇಳಿ, ಸೋಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ಶರಣುಬಿದ್ದನು. ಆತನು ಶರಣು ಬಂದ ಮಾಳವಾಧಿಪನನ್ನು ಸಂತೈಸಿ, ಆತನಿಗೆ ಸಹಾಯಕವಾಗಿ ದೊಡ್ಡ ದೊಂಡು ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಅಣಿಗೊಳಿಸಿ, ಅವರ ಸ್ವಾಮ್ಯವನ್ನು ವಿಕ್ರಮಾಂಕನಿಗೆ ವಹಿಸಿ ವಿಜಯವಾಗಲೆಂದು ಆಶೀರ್ವದಿಸಿ

ರಾಜಾ ಸೋಮೇಶ್ವರನಿಗೆ, ವಿಕ್ರಮನ ಪ್ರತಾಪವೂ, ಅವನ ಪ್ರಜಾ ನುರಕ್ತತೆಯೂ ತನ್ನ ಅಷ್ಟಕೆಗೆ ಕುಂದನ್ನುಂಟುಮಾಡದಂತೆ ಇರಬೇಕೆಂದು ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿದ್ದಿತ್ತಲ್ಲದೆ, ಅವನು ತನಗೆ ಬೆಂಬಲವಾಗಿರದೆ ಹೊರಟುಹೋಗ ಬೇಕೆಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮಾಡುವುದೇನು ? ತೇಜಸ್ವಿಯಾದ ವಿಕ್ರಮಾಂ ಕನು, ಸೋಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ಅನುಗಾಲವೂ ದಾಸಾನುದಾಸನಾಗಿ, ಸ್ವಾಮಿಭೃತ್ಯ ನ್ಯಾಯಬದ್ಧನಾಗಿ ಬೆಳಕನ್ನು ಕತ್ತಲೆಂದೂ, ಕತ್ತಲನ್ನು ಬೆಳಕೆಂದೂ ನುಡಿಯಲು ಹೇಸದೆ, ಮನಸಾಕ್ಷಿಯನ್ನು ಕೊಂದುಕೊಂಡು ಬಿದ್ದಿರಲು ಎಂದಿಗಾದರೂ ಒಪ್ಪುವುದು ಸಾಧ್ಯವೇ ? ಹಾಗಾಗದಿದ್ದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನಧಿರೋಹಿಸಿ ರಾಜಾಧಿರಾಜನೆಂದು ಹೊಗಳಿಕೊಂಡವನಿಗೆ, ಅದು ತನ್ನ ಮಾನಕ್ಕೆ ಕಡಮೆಯೆಂದು ತೋರುವುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವೇ ! ಸ್ವಭಾವತಃ ಮುಖಹೇಡಿಯೂ ದುರಭಿಮಾನಿಯೂ ಶೀಘ್ರಕೋಪಿಯೂ, ಚಂಚಲ ಚಿತ್ತನೂ ಆದ ಸೋಮೇಶ್ವರನು ತನ್ನ ತಮ್ಮನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಸಮಾಧಾನಪಟ್ಟುಕೊಂಡುದರಲ್ಲಿ ಅತಿಶಯವೇನು ? ಹೀಗೆ ಕಾರಣಾಂತರಗಳಿಂದ ಪರಸ್ಪರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ವಿಷಮಭಾವವು ಬೆಳೆದು ಬಂದಿತು. ಎಂತೂ ಮೇಲೆಹೇಳಿದಂತೆ ವಿಕ್ರಮಾಂಕನೇನೋ ರಾಜಧಾನಿಯಿಂದ ಹೊರಹೊರಟನು.

ಅಸಹಾಯ ಶೂರನೂ ತೇಜಸ್ವಿಯೂ ಆದ ತಮ್ಮನ ಬೆಂಬಲ ತಪ್ಪಿದುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ-ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ರಕ್ಷಕವಾಗಿದ್ದ ಅಪಾರ ಸೈನ್ಯವೂ ಅವನೊಂದಿಗೆ ಹೊರಟು ಹೋಯಿತು. ಅಲ್ಲದೆ, ಮತ್ತೊಬ್ಬ ತಮ್ಮನೂ ಅವನೊಂದಿಗೆ ಹೊರಟು ನಡೆದನು. ಹೀಗಾಗಿ, ತಾನು ಏಕಾಕಿಯಾದುದು ಸೋಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ಅತಿಶಯ, ಕಳವಳಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಮುಂದೆ ಉಪಾಯವೇನೆಂದು ತೋರದಾಯಿತು. ಯಾವ ಹಂಚಿಕೆಯಿಂದ ಅವರನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಕರೆಯಿಸಬಹುದೆಂಬುದು ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಧನಕನಕ ಅಧಿಕಾರ ವೈಭವಾದಿಗಳ ಆಸೆಯು ವಿಕ್ರಮಾಂಕನನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸತಕ್ಕದಲ್ಲವೆಂಬುದು ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಯುವುದು. ಇನ್ನು ಪಿತ್ರಾರ್ಜಿತವಾದ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ, ತನ್ನ ಸೋದರರೇ ಆದ ಅವರಿಗೆ ಭಾಗಕೊಡುವ ಆಸೆಯನ್ನಿಟ್ಟು ಕರೆಯಿಸಬೇಕೆಂದರೆ, ರಾಜ್ಯಲೋಭವು ಅದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಮಾರ್ಗತೋರದೆ ಮೂರ್ಖನಂತಾಗಿ ನಿ ಕ್ತಿದ್ದ ತನ್ನ ಸೈನ್ಯವನ್ನೇ ಅವರಮೇಲೆ ಕಳುಹಿಸಿ,

ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ಸೌಖ್ಯಮಾರ್ಗದಿಂದ-ಹಾಗಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕೈಸೆರೆ
ಹಿಡಿದು ಎಂತೂ ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಪುನಃ ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಕರೆತರಬೇಕೆಂದು
ಅಪ್ಪಣೆಮಾಡಿದನು. ಚಾಳುಕ್ಯಸೈನ್ಯವು ಚಾಳುಕ್ಯ ರಾಜಪುತ್ರರನ್ನೇ ತರು
ಮಿಕೊಂಡು ಹೋಯಿತು. ಸೈನ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ರಾ
ಜಸಂದೇಶವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ - 'ದಯಮಾಡಿ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದು ಎಂದಿನಂತೆಯೆ'
ಚತುರಂಗ ಸೈನ್ಯದ ಸರ್ವಾಧಿಪತ್ಯವನ್ನೂ ವಹಿಸಿ ಪಿತೃಪಿತಾಮಹರ ಕಾಲ
ದಿಂದ ಬಂದ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಂಡು ಬರಬೇಕೆಂದು 'ವಿಕ್ರಮಾಂಕನಿಗೆ
ಬಿನ್ನಸಿದರು. ಆದರೆ ವಿಕ್ರಮಾಂಕನು ಬಹು ತೀಕ್ಷ್ಣ ಪ್ರಕೃತಿಯವನು.
ಒಂದುಬಾರಿ ತಾನು ಪುನಃ ಅವನ ವಶದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದರೆ, ಘಾತುಕನೂ ಲೋ
ಭಾಂಧನೂ ಆದ ಅವನು ತನ್ನನ್ನು ನಿರ್ಬಂಧಿಸಿ ಸೆರೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟೋ ಅಥವಾ
ಕೊಂದೋ ಎಂತೂ ತನ್ನ ಹಗೆಯನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ಬಿಡನೆಂದೆಣಿಸಿ,
ಆ ಅಹ್ವಾನವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದನು. ಒಡನೆ ಅವರು ಆತನನ್ನು ನಿರ್ಬಂಧ
ದಿಂದ ಕರೆದೊಯ್ದಂತಹ ತಮ್ಮ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ತೋರ್ಪಡಿಸಿಕೊಂಡರು.
ಅವನ್ನು ಕಂಡು ಧೀರೋದಾತ್ತನಾಯಕನಾದ ಅವನ ದೇಹದ ರಕ್ತವೆಲ್ಲಾ
ಕಾಯ್ದು ಕುದಿದುಹೋಯಿತು. ಪ್ರಳಯ ಭೈರವನಂತೆ ಕೋಪೋದ್ದೀಪಿತ
ನಾಗಿ ಶತ್ರುಸೈನ್ಯದಮೇಲೆ ಏರಿಹೋಗಲು ತನ್ನ ಸೇನೆಗೆ ಆಜ್ಞೆಯಿತ್ತನು.
ಸರಿ, ಮುಂದೆ ಕೇಳಬೇಕೇನು ? ವಿಕ್ರಮಾಂಕನ ಸೈನ್ಯವು ಕಲ್ಯಾಣದಿಂದ
ಬಂದ ಸೋಮೇಶ್ವರನ ದಂಡನ್ನು ಮಾರಿಯ ಬಳಗಕ್ಕೆ ಒಡ್ಡಿದ ಕುರಿಮಂದೆ
ಯೋ ಎಂಬಂತೆ ತರಿದುರುಳಿಸಿಬಿಟ್ಟಿತು. ರಕ್ತವು ಹೊಳೆಯಾಗಿ ಹರಿಯಿತು.
ಹೆಣಗಳು ಮೆದಿಮೆದಿಯಾಗಿ ಬಿದ್ದವು. ಮಜ್ಜೆಮಾಂಸಗಳ ಕೆಸರಿನಿಂದ
ರಣಭೂಮಿಯು ಭಯಂಕರವೆನ್ನಿಸಿತು. ಕಲ್ಯಾಣದಿಂದ ರಾಜಪುತ್ರನಮೇಲೆ
ದಂಡೆತ್ತಿ ನಡೆದ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ಕಾಲು ಭಾಗಕ್ಕೆ ಕಡಮೆಯಿಲ್ಲದೆ ರಣದೇವ
ತೆಗೆ ಬಲಿಯಾಗಿ, ಮಿಕ್ಕವರು ಗಾಯವಡೆದು ಉಸಿರುವೆಣಗಳಾಗಿ ಊರನ್ನು
ಸೇರಿಕೊಂಡರು. ಭುವನೈಕಮಲ್ಲ ಸೋಮೇಶ್ವರನು ತನ್ನ ಪರಾಜಯದಿಂದ
ದ ಹತಾಶನಾದರೂ, ಮಹಾದುರಭಿಮಾನಿಯಾದುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಮೇಲೆ
ತೋರ್ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ, ಶ್ರೀಮದ್ಗಾಂಭೀರ್ಯವನ್ನು ವಹಿಸಿ- 'ಹೋದರೆ ಹೋ
ಗಲಿ; ಅವರಂದಾಗಬೇಕಾದುದೇನು ?' ಎಂದು ನುಡಿದು, ತನ್ನ ಮಟ್ಟಿಗೆ

ತಾನೇ ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಆದರೆ ಅಂದಿನಿಂದ ವಿಕ್ರಮಾಂಕನಮೇಲೆ ಬದ್ಧ ದ್ವೇಷವು ಮಾತ್ರ ಏರ್ಪಟ್ಟಿತು.

ಅಧ್ಯಾಯ ೩

“ಸಿಂಹಾಸನಾರೋಹಣ”

ರಣಧೀರನಾಗಿದ್ದರೂ, ಶತ್ರುಭೀಕರನಾಗಿದ್ದರೂ, ಅದ್ವಿತೀಯ ಶೂರನಾಗಿದ್ದರೂ ವಿಕ್ರಮದೇವನು ಕ್ರೂರಿಯಾಗರಲಿಲ್ಲ, ಹಟಮಾರಿಯಾಗರಲಿಲ್ಲ, ಸ್ವಾರ್ಥಸಾಧಕನಾಗರಲಿಲ್ಲ. ಆತನ ಮನಸ್ಸು ಏಕು ಮೃದುವಾದುದು. ‘ವಜ್ರಾದಪಿ ಕಠೋರಾಣಿ, ಮೃದೂನಿ ಕುಸುಮಾದಪಿ’ ಎಂಬಂತೆ ಮಹಾತ್ಮರ ಮನಸ್ಸು ಕಾರಣಾಂತರಗಳಿಂದ ವಜ್ರಕ್ಕಿಂತ ಕಠೋರವಾಗಿರುವಂತೆ ಕಂಡುಬಂದರೂ, ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಕುಸುಮಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಮೃದುವಾಗಿರುವುದು ಸುಳ್ಳಲ್ಲ ! - ‘ಅಕ್ಕಟಾ, ತಂದೆಯು ಮೃತನಾದನು. ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ ಅಣ್ಣನು ದ್ವೇಷಿಯಾದನು ! ಜನ್ಮಭೂಮಿಯಿಂದ ಉಜ್ಜ್ವಲವೆನೆಯಾಯಿತು. ಬಂಧು ಬಾಂಧವರು ದೂರವಾದರು. ಮಹದ್ವಂಶವೆಲ್ಲ ಸೋದರ ಸೋದರಿಯರ ಮಧ್ಯೆ ಹುಟ್ಟಿದ ನಾನು ಇಂದು ಏಕಾಕಿಯಾದನೆಲ್ಲಾ ! ಇದಾವ ಜನ್ಮದ ದುಷ್ಟಮರ್ಫ ಫಲವಿರಬಹುದು ?’ ಎಂದು ವಿಕ್ರಮನು ತನ್ನ ಮಾತೃಭೂಮಿಯ ಸರಹದ್ದನ್ನು ದಾಟಿ ಮುಂದು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಾಗ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನು. ನಿಲ್ಲಲಿಕ್ಕೊಂದು ಸ್ಥಳವಿಲ್ಲ. ಮನೆಯಿಲ್ಲ, ಮಠವಿಲ್ಲ. ಆತನ ಆಗಿನ ಸ್ಥಿತಿಯು ಬಹುಪರಿತಾಪಕರಾಗಿದ್ದಿತು. ಆದರೆ, ವಿಕ್ರಮಾಂಕನು ವೀರಾಗ್ರಣಿಯಲ್ಲವೆ ? ಸಿಂಹವಿಕ್ರಮನಲ್ಲವೆ ? ಎಷ್ಟುಹೊತ್ತು ಯೋಚಿಸಿ ಕೊರಗುತ್ತಾ ಕುಳಿತಿರುವನು ! ಒಡನೆ ತನ್ನ ಪೂರ್ವ ಶತ್ರುವಾದ ಚೋಳರಾಜನಮೇಲೆ ದಂಡೆತ್ತಿ ನಡೆದು ಮುರಿದುಬಿದ್ದು ತನ್ನ ಅದೃಷ್ಟ ಸೌಧವನ್ನು ಪುನಃ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರಗೊಳಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಎಂದು ನೋಡೋಣವೆಂಬ ಯೋಚನೆಯುಂಟಾಯಿತು. ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ಆ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗುವುದಕ್ಕೆ ಅಜ್ಞೆಯಾಯಿತು. ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಬನವಾಸಿಯು ಸಿಕ್ಕಿತು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಅರಸಾದ ಜಯಕೇಶಿಯೆಂಬ

ಕದಂಬರಾಜನು, ವಿಕ್ರಮಾಂಕನ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಈ ಮೊದಲೇ ಕೇಳಿದ್ದನಾದುದರಿಂದ ಅವನನ್ನು ಎದುರಿಸಲಿಚ್ಛೆಗೊಳ್ಳದೆ ಉಚಿತ ಗೌರವದಿಂದ ಕಂಡು ಕಷ್ಟಕಾಣಿಕೆಗಳನ್ನೊಪ್ಪಿಸಿದನು. ವಿಕ್ರಮಾಂಕನು ಕದಂಬರಾಜನ ಸೌಜನ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಪರಮಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ ಅತನಿಗೆ ಅಭಯಪ್ರದಾನ ಮಾಡಿ ಮುಂದೆ ಹೊರಟನು. ಗೋವಾಪಟ್ಟಣವನ್ನು ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮಲಯಪ್ರಾಂತವನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದೊಬ್ಬ ರಾಜನು ಭುವನ ವಿಕ್ರಮನಾದ ವಿಕ್ರಮಾಂಕನು ಅಗಣಿತ ಸೇನೆಯೊಂದಿಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವನೆಂಬ ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ, ಪ್ರತಿಭಟಿಸದೆ ವಿಶೇಷ ಧನಕನಕಗಳನ್ನೂ ಅಮೌಲ್ಯವಸ್ತು ವಿಶೇಷಗಳನ್ನೂ ಸಮರ್ಪಿಸಿ ಗೌರವಿಸಿದನು. ವಿಕ್ರಮಾಂಕನು ಆ ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನೂ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಮುಂದೆ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸಿದನು. ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅಳುಪ ಮತ್ತು ಕೇರಳ ದೇಶಗಳ ಅರಸರೂ ಹಿಂದಿನ ಈವರು ರಾಜರಂತೆಯೇ ವಿಧೇಯರಾಗಲು, ವಿಕ್ರಮನು ಪರಮ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ, ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಉಚಿತ ಗೌರವದಿಂದ ಕಂಡು, ಪ್ರಿಯವಚನಗಳನ್ನು ನುಡಿದು ಸಂತೋಷಪಡಿಸಿದನು. ದಿಕ್ಚು ದೆಸೆಯಿರುವುದೇ, ನಿರ್ಧನನಾಗಿ ಹೊರಟಿದ್ದ ತನಗೆ, ಹೀಗೆ ನಾಲ್ಕು ರಾಜ್ಯಗಳವರು ಕೊಟ್ಟ ಅಪಾರ ಧನವು ಜೀವದಾನ ಮಾಡಿದಂತೆ ಇರಲು, ವಿಕ್ರಮಾಂಕನು ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಮುಂದೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿ ಚೋಳರಾಜ್ಯವನ್ನು ಹೊಕ್ಕನು.

ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಮಹದ್ಭೂತದಂತೆ ಬಂದು ಎದುರಿಗೆ ನಿಂತ ವಿಕ್ರಮಾಂಕನ ಸೈನ್ಯಶರಣಿಯನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆಯೇ ಚೋಳರಾಜನು ನಿರ್ನಿಣ್ಣನಾಗಿಯೋದನು. ಅಂತಹ ಅಪಾರ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಹೇಗೆ ಪರಿಣಾಮವಾಗುವದೆಂಬುದು ತೋರಲಿಲ್ಲ. ರಾಜ್ಯಕಾಮಿಯಾಗಿ ಬಂದಾ ಚಾಲುಕ್ಯಸೇರನು, ಕೇವಲ ಧನರೂಪ ಕಾಣಿಕೆಯಿಂದ ತೃಪ್ತಿಹೊಂದಿ ಹಿಂದಿರುಗಲಾರನೆಂದು ಚೋಳರಾಜನಿಗೆ ತೋರಿತು. ಒಡನೆ, ಎನುಮಾಡುವದೆಂದು ಆಪ್ತೇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಯೋಚಿಸಿದನು. ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ, ಚಾಲುಕ್ಯ ವಂಶಕ್ಕೂ ಚೋಳವಂಶಕ್ಕೂ ಯುದ್ಧಸಂಬಂಧ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ - ಶರೀರ ಸಂಬಂಧವೂ ನಡೆದಿದ್ದುದುಂಟೆಂದು ಈವರೆಗೇ ತಿಳಿದಿದೆಯಲ್ಲವೆ ? ರಾಜನ ಹಿತಚಿಂತಕರು, ಆ ಚಾಲುಕ್ಯಸೇರನೊಂದಿಗೆ ಶರೀರ ಸಂಬಂಧಮಾಡಿ, ಅವ

ಕಳುಹಿಸಿದನು. ವಿಕ್ರಮಾಂಕನು ಮಾಳವೇಶ್ವರನ ಶತ್ರುಗಳೊಂದಿಗೆ ಭಯಂಕರ ಕದನವನ್ನೆಸಗಿ, ಅವರ ಚತುರಂಗ ಸೈನ್ಯವನ್ನೂ ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ಧೂಳನ್ನಾಗಿ ಹಾರಿಸಿ ವಿಜಯಹೊಂದಿದನು. ಮಾಳವರಾಜ್ಯವು ಇಂತು ಸ್ವಾಧೀನವಾಗಲು, ಅದರ ಗಾದಿಯಮೇಲೆ ತನಗೆ ಶರಣು ಬಿದ್ದಿದ್ದ ರಾಜನನ್ನೇ ಕೂಡಿಸಿ, ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿ, ತರುವಾಯ ತನ್ನ ವಿಜಯಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ಮುಂದುವರಿಸಿದನು. ಗೌಡದೇಶ (ಬಂಗಾಳ) ಕಾಮರೂಪದೇಶ (ಅಸ್ಸಾಂ)ಗಳ ಮೇಲೂ ಧಾಳಿಯನ್ನು ನಡೆಸಿ, ಅಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲೂ ಕರ್ಣಾಟಕ ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ಜಯಶ್ರೀಯನ್ನು ದೊರಕಿಸಿದನು. ತರುವಾಯ ಕೆಳಕ್ಕೀಡು, ಕೇರಳದೇಶದಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಬಯಸುವಾಡನೆ ಮಾಡಿದನು. ಅದರೂ ಆ ಧೀರನ ರಣೋತ್ಸಾಹವು ಕುಂದಲಿಲ್ಲ. ಸೇನೆಯ ಪ್ರಯಾಣವು ಮುಂದುವರಿಸಿತು. ಸಿಂಹಳ ದ್ವೀಪದವೇಲೆ ಎರಿಹೋದನು. ಜಗಜ್ಜೀತನಾದ ವಿಕ್ರಮಾಂಕನ ಪ್ರಬಲಸೇನೆಯು ತನ್ನ ರಾಜ್ಯದಮೇಲೆ ಸಾಗಿಬರುತ್ತಿರುವುದೆಂಬ ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದೊಡನೆಯೇ ಸಿಂಹಳಾಧಿಪನು-ಪಾಪ, ತಲ್ಲಣಿಸಿಹೋದನು. ವಿಕ್ರಮಾಂಕನ ವಿಕ್ರಮವನ್ನೂ ಕರ್ಣಾಟಕ ಸೈನ್ಯದ ಉಜ್ವಲ ಶೌರ್ಯವಿಚಾರವನ್ನು ಕೇಳಿಯೂ ತನ್ನ ಸೇನೆಯನ್ನು ರಣದೇವತೆಗೆ ಬಲಿಹೊಡಲು ಅವನು ಸಮ್ಯಕ್ತಿಸದೆ, ಯುದ್ಧವಿಲ್ಲದೆಯೇ ತನ್ನ ಅಪಜಯವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ವಿಕ್ರಮದೇವನಿಗೆ ವಿಜಯಪತ್ರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟುಬಿಟ್ಟನು. ವಿಕ್ರಮಾಂಕನು ಭೀರುವಾದ ಆತನನ್ನು ಸಂತಯಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಣಮಾಡಿ ಗಂಗೈಕೊಂಡ ಚೋಳ ಪುರಂ ಎಂಬ ಚೋಳರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ಮುತ್ತಿದನು. ಅಲ್ಲಿಯ ರಾಜನು-‘ಜಗಮಲ್ಲನಾದ ವಿಕ್ರಮಾಂಕನೊಂದಿಗೆ ತನಗೆ ಯುದ್ಧವೇ’ ಎಂದು ಕೊಂಡು, ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಗಿರಿ ಗುಹೆಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಸಲಾಯನಮಾಡಿದನು. ತರುವಾಯ ವಿಕ್ರಮದೇವನು ಕಾಂಚೀಪುರವನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಅದನ್ನು ದೋಚಿಕೊಂಡು, ಅಂಧ್ರದೇಶದ ವೆಂಗಿ-ಚಕ್ರಕೋಟೆಗಳ ಕಡೆಗೆ ತನ್ನ ಪ್ರಯಾಣವನ್ನು ಸಾಗಿಸಿದನು.

ರಣಧೀರ ವಿಕ್ರಮದೇವನು ಹೀಗೆ ವಿಜಯಯಾತ್ರಿಗಾಗಿ ದೇಶ ದೇಶಾಂತರಗಳನ್ನು ಸುತ್ತುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಇತ್ತ ಆತನ ತಂದೆಯಾದ

ಆಹವಮಲ್ಲ ಸೋಮೇಶ್ವರನು, ಜೋಳನರಾಧಿಪನಾದ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರನಿಗೆ ಆಹ್ವಾನಕೊಟ್ಟು ಯುದ್ಧಕ್ಕಾಗಿ ಕರೆಯಿಸಿಕೊಂಡು, ಆತನಿಗೆ ಯುದ್ಧಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನೀಯಲು ಕೃಷ್ಣಾ ತುಂಗಭದ್ರೆಗಳ ಸಂಗಮಸ್ಥಳವಾದ* ಕೂಡಲಸಂಗಮಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನೇ ಯೋಗ್ಯವಾದುದನ್ನಾಗೆಣಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿಗೆ ತನ್ನ ಸೈನ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಬಂದು ಒಂದು ತಿಂಗಳುಕಾಲ ಶತ್ರುವಿನ ಆಗಮನಕ್ಕಾಗಿ ಕಾದಿದ್ದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ, ಮಹಾ ಅಪಾಯಕಾರಿಯಾದ ವ್ಯಾಧಿಯು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದುದೂ ಜ್ವರ ಬಾಧೆಯನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದೆ, ಆತನು ಕ್ಷುದ್ರಮಾನವನಂತೆ ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನರಳಿ ಸಂಕಟಪಟ್ಟು ಸಾಯಲು ಇಚ್ಛಿಸದೆ, ತುಂಗಭದ್ರೆಯ ಮಡಲಲ್ಲಿ ಮಲಗಿ ಜಲಸಮಾಧಿಯಿಂದ ಪ್ರಾಣವಾಯುಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದ ವಿಚಾರವೂ ಈ ಹಿಂದೆಯೇ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆಯಲ್ಲವೇ ?

ಆಹವಮಲ್ಲ ಸೋಮೇಶ್ವರನು ಮೃತನಾದ ತರುವಾಯ, ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ, ಆತನ ಹಿರಿಯಮಗ ಸೋಮೇಶ್ವರ (೨)ನು ಭುವನೈಕಮಲ್ಲನೆಂಬ ಬಿರುದಿನಿಂದ ಸಿಂಹಾಸನಾರೋಹಣ ಮಾಡಿದನು. ಆಗ ಪ್ರವಾಸದಲ್ಲಿದ್ದ ವಿಕ್ರಮಾಂಕನು ತಂದೆಯ ಮರಣವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಒಡನೆ ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಬಂದನು. ಆ ವೇಳೆಗೆ ತನ್ನ ಅಣ್ಣನು ಪಟ್ಟಾಭಿಷಿಕ್ತನಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ, ವಿಶಾಲಮತಿ ವಿಕ್ರಮಾಂಕನು ತನ್ನ ರಾಜ್ಯಭಾಗಕ್ಕಾಗಿ ವ್ಯವಹಾರ ಮಾಡಲಿಚ್ಛಿಸದೆ, ಆತನನ್ನೇ ರಾಜನಾಗಿ ಅಂಗೀಕರಿಸಿ, ತನ್ನ ವಿಜಯಯಾತ್ರೆಯಿಂದ ಲಬ್ಧವಾಗಿದ್ದ ಧನಕನಕಾದಿ ಭಂಡಾರವನ್ನೆಲ್ಲ ಆತನ ಪಾದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದನು. ತಮ್ಮ ಸೌಜನ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು, ಸೋಮೇಶ್ವರನಿಗೆ ಬಹು ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಆ ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಸ್ವೀತಿಯಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಶೂರನೂ ಉದಾರಿಯೂ ಆದ ವಿಕ್ರಮಾಂಕನನ್ನು ಉಚಿತ ವಚನಗಳಿಂದ ಆದರಿಸಿದನು.

ಭುವನೈಕಮಲ್ಲ ಸೋಮೇಶ್ವರನು ರಾಜ್ಯಭಾರವನ್ನು ವಹಿಸಿ, ತನ್ನ ಆಳ್ವಿಕೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದನು. ಆದರೇನು, ಆತನ ಸ್ವಭಾವವು ಉದಾ

* ಆಹವ ಮಲ್ಲನು ಜಲಸಮಾಧಿಹೊಂದಿದ ಸ್ಥಳವು ಹರಿಹರಕ್ಕೆ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ಕೂಡಲವತ್ತಿ ಎಂಬ ಊರಿನ ಬಳಿ ಎಂದೂ ಹೇಳುವರು.

ರವಾದುದಲ್ಲ. ಅವನು ಪ್ರಜಾಪ್ರೇಮಿಯಲ್ಲ. ಏಳು ವರ್ಷಕಾಲ ರಾಜ್ಯಾಧಿಪತ್ಯ ಮಾಡಿದನಾದರೂ ಆತನ ಆಳ್ವಿಕೆಯು ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಸುಖಕರವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಸೋಮೇಶ್ವರನು ವಿಷಯ ಲೋಲುಪನು. ಸ್ವೇಚ್ಛಾ ಪ್ರವರ್ತಕನು. ರಾಜ್ಯಾಡಳಿತಗಳಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಿ ಮಾಡಲಾದ ಮುಖ್ಯಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಸಲಹೆಗೂ ಕಿವಿಗೊಡದೆ, ಅವನು ತನ್ನ ಮನಬಂದಂತೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಜೀವಿತಕ್ಕೊಂದು ಧೈಯವಿಲ್ಲದೆ, ಮನಬಂದಂತೆ ನಡೆವವನ ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಯೆಂಥದೆಂದು ತಿಳಿದು, ಅದನ್ನು ನುಸರಿಸಿ ನಡೆಯುವುದು ಯಾರಿಂದ ಸಾಧ್ಯ? ಪ್ರಜೆ ಪರಿವಾರಗಳವರೂ, ಮಂತ್ರಿ ಸಾಮಂತರೂ ಸೋಮೇಶ್ವರನ ಕೆಲದಿನಗಳ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲೇ ಅಸಂತುಷ್ಟರಾದರು. ತನ್ನ ಆಳ್ವಿಕೆಯು ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಸುಖದಾಯಕವಾಗಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದರೂ ರಾಜನು ಅದನ್ನು ತಿದ್ದಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಿಲ್ಲ. ಸಾಲದುದಕ್ಕೆ ಅವನು ತನ್ನ ದುರ್ಗುಣಗಳ ಫಲವಾಗಿ ಶೂರರಾದ ತನ್ನ ತಮ್ಮಂದಿರ ಬೆಂಬಲವನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡನು. ವಿಕ್ರಮಾಂಕನ ರಣೋತ್ಸಾಹ, ರಣಪಾಂಡಿತ್ಯಗಳು ತಂದೆಯಾದ ಅಹವಮಲ್ಲನ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾಗಿದ್ದುವಲ್ಲವೆ? ನೀರನೂ ಉದಾರಿಯೂ ಪ್ರಜಾವತ್ಸಲನೂ ಆಗಿದ್ದ ವಿಕ್ರಮದೇವನನ್ನು ಪ್ರಜೆಗಳು ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಹಾಗೆ ಪ್ರಜೆಗಳ ಪ್ರೀತಿ ವಿಶ್ವಾಸಗಳಿಗೆ ಪಾತ್ರನಾಗಿದ್ದ ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ತಮ್ಮನಾದ ವಿಕ್ರಮಾಂಕನನ್ನು ಸೋಮೇಶ್ವರ (೨)ನಾದರೋ ಅಸೂಯಾದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನು ನೀರನಾಗಿರುವುದೂ, ಉದಾರಿಯಾಗಿರುವುದೂ, ಪ್ರಜಾವತ್ಸಲನಾಗಿರುವುದೂ ಎಂದಿಗಿದ್ದರೂ ತನಗೇ ಅಸಾಯಕಾರಿಯೆಂಬುದು ಅವನ ಅಂಜಿಕೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದಿತು. ತನ್ನ ಕ್ಷೇತ್ರ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ನೇರವಿರುದ್ಧವಾದ ಸದ್ಗುಣಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತನಾದ ಅವನು ಜೀವಿಸಿರುವವರೆಗೆ ತನಗೂ ತನ್ನ ಆಳ್ವಿಕೆಗೂ ಕ್ಷೇಮವಿಲ್ಲವೆಂಬುದೇ ಆ ಸ್ವಾರ್ಥಿಯ ಎಣಿಕೆಯಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಛೇರನಾದ ವಿಕ್ರಮಾಂಕನಾದರೂ ತಮ್ಮಣ್ಣನನ್ನು ಆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಉದಾರ ಹೃದಯದ ನಮ್ಮಾಕಥಾನಾಯಕನು, ಪಿತೃರ್ಜಿತವಾದ ಆ ಆಸ್ತಿ ಸಂಪಾದನೆಗೆಂದು, ಏಕಮಾತೃಗರ್ಭದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿಬಂದ ಅಣ್ಣತಮ್ಮಂದಿರಾದ ತಾವು ಬಡಿದಾಡುವುದಾಗಲೀ ಅಥವ

ವಾಗ್ವೈವಹಾರ ನಡೆಯಿಸುವುದಾಗಲೀ ಗೌರವ ಹಾನಿಕರವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದನು. ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಆ ಚಾಲುಕ್ಯ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಪಿತ್ತಾರ್ಜಿತವೆಂದು ಹೇಳತಲ್ಲವೆ ? ಅದು ತಂದೆಯಾದ ಆಹವಮಲ್ಲ ಸೋಮೇಶ್ವರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಂಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂಬುದರಿಂದ ಹಾಗೆ ಹೇಳಬೇಕಲ್ಲದೆ ನ್ಯಾಯವಾಗಿ ನೋಡಿದರೆ, ವಿಕ್ರಮಾಂಕನ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಸ್ವಾರ್ಜಿತವೆಂದು ಕರೆಯುವುದೇ ಹೆಚ್ಚು ಸಮಂಜಸ. ಏಕೆಂದರೆ ಆಹವಮಲ್ಲ ಸೋಮೇಶ್ವರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಸಕಲ ವಿಜಯ ಯಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ, ವಿಕ್ರಮಾಂಕನ ಪ್ರವೇಶವಿಲ್ಲದೆ, ಮುಖ್ಯಪಾತ್ರವಿಲ್ಲದೆ ನಡೆದುದೊಂದಾದರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅದುದರಿಂದ ವಿಕ್ರಮಾಂಕನು ತಂದೆಯ ತರವಾಯ ಆ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ತಾನೇ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಆಳತೊಡಗಿದ್ದರೆ, ನ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ಯಾವ ಬಗೆಯ ಪ್ರತಿಬಂಧಕವೂ ಉಂಟಾಗುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ವಿಕ್ರಮನು ಬಹು ಉದಾರಯೆಂಬುದೂ ಭ್ರಾತೃವತ್ಪಲನೆಂಬುದೂ ತಿಳಿಯುವುದಲ್ಲವೆ ? ಆತನು ಗೇಣು ನೆಲಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನ ಅಣ್ಣನೊಂದಿಗೆ ಹೋರಾಡಿ ಹೇಗೆ ಬೇರೆಯಾಗಲಿಚ್ಛಿಸುವನು ? ಆತನು ಆ ರಾಜ್ಯವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಅವನೇ ಅನುಭವಿಸಲೆಂದು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟು, ನಿಸ್ಪ್ರಹನಾಗಿ ವಾಸಿಸಲಿದ್ದನು. ಆದರೆ ರಾಜ್ಯವೈಭವಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟರೂ ವಿಕ್ರಮನು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಜೀವಿಸಿರಲು ಅವಕಾಶವಿರಲಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮಣ್ಣ ಸೋಮೇಶ್ವರನು ತನ್ನ ಪ್ರಾಣಕ್ಕೇ ಮುನಿದಿರುವನೆಂಬ ವಾರ್ತೆಯೊಂದು ಹೊರಟಿತು. ಅವನ ಅಂತರಂಗ ಬಹಿರಂಗಗಳಲ್ಲಿನ ನಡೆನುಡಿಗಳು ಅದನ್ನು ಸುಳ್ಳೆನಿಸುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಗಲಂತೂ ವಿಕ್ರಮಾಂಕನಿಗೆ ಬಹು ಅಸಹ್ಯವೆನ್ನಿಸಿತು. ಅಂತಹ ಕೃತ್ಯಕ್ಕೆ ಅಣ್ಣನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದೂ, ಹಾವಿನ ಹುತ್ತದಬಳಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವುದೂ ಎರಡೂ ಒಂದೇ ಎಂದು ತಿಳಿದು, ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಜೊತೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ತಮ್ಮನಾದ ಜಯಸಿಂಹನೂ ಜೊತೆಗೆ ಬರಲು, ಅವನನ್ನೂ ಕರೆದುಕೊಂಡು, ತನ್ನ ಅದೃಷ್ಟ ಚಕ್ರವು ಯಾವ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ತಿರುಗಲಿರುವದೋ ನೋಡೋಣವೆಂದುಕೊಂಡು ವಿಕ್ರಮಾಂಕನು ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡನು.

ನ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ದ್ವಾರಾ, ಈಗ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿರುವ ಅಪಮೃತ್ಯುವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಬಹುದೆಂದು ಸಲಹೆಕೊಟ್ಟರು. ರಾಜನಿಗೆ ವಿವಾಹಯೋಗ್ಯ ವಯಸ್ಸುಳ್ಳವರ ಸರ್ವಾಂಗ ಸುಂದರಿಯಾದ ಒಬ್ಬ ಕನ್ಯೆಯಿದ್ದಳು. ಚೋಳರಾಜನು ತನ್ನಾಪುತ್ರಿಯನ್ನು, ಭುವನೈಕ ವಿಕ್ರಮನಾದ ವಿಕ್ರಮಾಂಕನಿಗೆ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟು, ತನ್ಮೂಲಕ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಅಪನ್ನಿವಾರಣೆ, ಮಗಳಿಗೆ ಉತ್ತಮ ವರಾಸ್ತೇಷಣೆ, ವೃದ್ಧರಾಜನಾದ ತನ್ನೊಂದು ಬಲವದ್ದೇ ಬಲ ಈ ಮೂರು ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸಾಧಿಸಬಹುದೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದನು. ಒಡನೆ, ರಾಜಾಜ್ಞೆಯಿಂದ ರಾಯಭಾರಿಯು ಹೊರಟು, ವಿಕ್ರಮದೇವನನ್ನು ಸಂಧಿಸಿ, ಚೋಳರಾಜನ ಆರಕೆಯನ್ನು ವಿಚ್ಛಾಪಿಸಿದನು. ವಿಕ್ರಮಾಂಕನು ಕನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಎಣಿಸಿರದಿದ್ದ ಆ ವಿಚಾರವು ಆತನಿಗೆ ಅತಿಶಯ ಅಶ್ಚರ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿತು. ಆಜನ್ಮವೀರನೂ" ಯುದ್ಧಜೀವಿಯೂ ಆದ ವಿಕ್ರಮನು, ಆ ಸ್ತ್ರೀಸಂಬಂಧ ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಪ್ರಾರಂಭಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅಪ್ರೇಷ್ಟರ, ಗೃಹತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ-ರಾಜ್ಯತ್ಯಾಗಮಾಡಿ ಹೊರಕ್ಕೆ ಹೊರಟ ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಭಾಗ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯಂತಿ ಒಪ್ಪಿಸಲ್ಪಡಲಿರುವ ಆ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಪಾಣಿಗ್ರಹಣಮಾಡಿ, ಗೃಹಸ್ಥಧರ್ಮ ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡತಕ್ಕದು ಯೋಗ್ಯವೆಂದು ಸಲಹೆಕೊಟ್ಟರು. ವಿಕ್ರಮಾಂಕನಿಗೂ ಅದು ಯುಕ್ತವೆಂದು ಜೋಧನಾಯಿತು. ಆಗಬಹುದೆಂದನು. ವಿವಾಹ ಮಂಗಳಕಾರ್ಯವು ತಂಗಭದ್ರಾ ತೀರದಲ್ಲಿ ನಡೆಯಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯವಾಯಿತು. ಹಾಗೆ ಕನ್ಯಾನಿಶ್ಚಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ವಿಕ್ರಮಾಂಕನು ಮುಂದೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದನು. ಮುಹೂರ್ತದ ವೇಳೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ, ಚೋಳರಾಜನು ಸಕಲ ವಿವಾಹ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನೂ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಕನ್ಯೆಯನ್ನೂ ಕರೆದುಕೊಂಡು, ಗೊತ್ತು ಮಾಡಿದ್ದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬಂದುಸೇರಿದನು. ವಿವಾಹವು ಅತಿಶಯ ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ನಡೆದು ಹೋಯಿತು. ಹೀಗೆ ರಣಾಂಗಣವಾಗಬೇಕಾಗಿದ್ದು ವಿವಾಹಮಂಟಪವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟಿದ್ದು ವೃದ್ಧ ಚೋಳರಾಜನಿಗೆ ಪರಮಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿತು.

ಈ ರಾಜಕೀಯ ಏನಾದದಿಂದ ಚೋಳರಾಜನಿಗೆ ಬೆಂಬಲ ದೊರೆತುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ; ಪ್ರಬಲ ಶತ್ರುನಾದ ಚಾಲುಕ್ಯವೀರನು ಆತನಿಗೆ ಆಸ್ತನೂ ಬಂಧುವೂ ಆಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟನು ; ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ; ಗೃಹತ್ಯಾಗನಾಡಿ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಅಲೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಏಕ್ರಮಾಂಕನು ಗೃಹಸ್ಥನಾದುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ;-ಅದರಿಂದ ರಾಜ್ಯದನೋಲೂ ಬಹುಮಟ್ಟಿನ ಪರಿಣಾಮವುಂಟಾಯಿತು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಚಾಲುಕ್ಯರ ಕರ್ಣಾಟಕರಾಜ್ಯ, ಆಂಧ್ರರ ವೆಂಗಿರಾಜ್ಯ, ಮತ್ತು ಚೋಳರ ತಮಿಳುರಾಜ್ಯ ಈ ಮೂರರಲ್ಲೂ ಶಾಂತತೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಂದೊಂದು ದೇಶದ ರಾಜರೂ ಅಸಂತುಷ್ಟತೆಯಿಂದ ಕಂಡವರ ಗಂಟಲನ್ನೊತ್ತಿ ಹೇಗೆ ರಾಜ್ಯಸಂಪಾದನೆಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ನಾಡಿನ ಸರಹದ್ದನ್ನು ಏಸ್ತಾರಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಎಂಬ ಯೋಚನೆಯಲ್ಲೇ ಮಗ್ನರಾಗಿದ್ದರು. ಚೋಳರಾಜನ ಮಗಳ ಮಗನಾದ ಕುಲೋತ್ತಂಗದೇವ ಅಥವಾ ರಾಜೇಂದ್ರಚೋಳನು ತನಗೆ ಪಿತೃರ್ಜಿತವಾಗಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ವೆಂಗಿರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನು ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದಲೂ ತನ್ನ ತಾಯಿಯ ತಾರುಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಬೆಳೆದು ಅಲ್ಲಿಯ ರಾಜ್ಯವಿಸ್ತಾರ ವೈಭವಾದಿಗಳನ್ನು ಕಂಡಿದ್ದವನಾದುದರಿಂದ, ಚಿಕ್ಕದಾದ ಒಂದು ವೆಂಗಿರಾಜ್ಯವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಆಳಿಕೊಂಡಿರುವುದರಲ್ಲೇ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗದೆ ಆ ಮಹಾ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಜಯಿಸಿ ಆಳುವುದು ಹೇಗೆಂದ, ಸವಾ ಕಳವಳ ಪಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಇತ್ತ ಚೋಳರಾಜನಾದ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರನಾದರೂ, ಉತ್ತಂಗ ಸಾಹಸಿಯಾದ ಕುಲೋತ್ತಂಗನು ಎಂದಿದ್ದರೂ ಅಪಾಯಕಾರಿಯಾದುದರಿಂದ ನೆರೆಯ ವೆಂಗಿರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಿಶ್ಚಿಂತೆಯಿಂದಿರುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ಬಗೆದು, ಅವನನ್ನು ರಾಜ್ಯಚ್ಯುತನನ್ನಾಗಿಸಿ, ವೆಂಗಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಅಲ್ಲಿಗೂಬ್ಬ ತನ್ನ ಸಾಮಂತನನ್ನು ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿ ನಿಯಮಿಸಬೇಕೆಂದು ಹವಣಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಇನ್ನು ಇತ್ತ ಕರ್ಣಾಟಕದಲ್ಲಂತೂ ಸೋಮೇಶ್ವರ ಭುವನೈಕಮಲ್ಲನು ತನ್ನ ತಮ್ಮಂದಿರನ್ನು ರಾಜ್ಯದಿಂದ ಹೊರಡಿಸಿ ತಾನೇ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕ್ರಮಿಸಿದ್ದುದೂ, ಏಕ್ರಮಾಂಕನು ಅಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ ರಾಜ್ಯಾಕ್ರಮಣಕ್ಕೆ ಸಮಯ ನಿರೀಕ್ಷಣೆಮಾಡುತ್ತಾ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಂಚಾರಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದೂ ಈ

ವರೆಗೆ ತಿಳಿದ ಅಂಶಗಳಾಗಿಯೇ ಇವೆ. ಹೀಗೆ ಮೂರುರಾಜ್ಯಗಳೆಲ್ಲಾ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಆಗ್ನಿಯು ಹೊತ್ತಿಕೊಂಡು ಒಳಗೆ ಹೊಗೆಯಾಡುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಚೋಳ ರಾಜಪುತ್ರಿಯು ವಿಕ್ರಮಾಂಕದೇವನ ಮನೆಯನ್ನು ಸೇರಿದುದು ದೇಶದ ರಾಜಕೀಯ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಬಹುಮಟ್ಟಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಲು ಸಹಾಯಕವಾಯಿತು. ಅದು ಸೇಗೆಂದು ಮುಂದೆ ನೋಡೋಣ ?

ವಿವಾಹ ಮಂಗಳಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಡೆಯಿಸಿಕೊಂಡು, ವಿಕ್ರಮಾಂಕನು ಪತ್ನೀ ಸಮೇತನಾಗಿ ತುಂಗಭದ್ರಾ ತೀರದಲ್ಲಿ ಒಂದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಮುಂದೆಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವುದು, ಎಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಳ್ಳುವುದು ಎಂಬ ಯಾವ ವಿಚಾರವೂ ಇನ್ನೂ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ಮಾತ್ಸ್ಯ ದೇಶವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಗಿದ್ದ ರೂ, ವನಸ್ಸಿಗೊಪ್ಪಿದ್ದ, ಅನುಕೂಲವಾದ ಆ ಪತ್ನಿಯ ಸಹವಾಸದಿಂದ ವಿಕ್ರಮಾಂಕನು ಸಂತುಷ್ಟಾಂತರಂಗನಾಗಿ ಕೆಲದಿನಗಳು ಸಂತೋಷ ಶರಭಯಲ್ಲಿ ಓಲಾಡುತ್ತಾ ಅಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಿದ್ದನು. ನೀರರಾಜೇಂದ್ರನು ತನ್ನ ಅಳಿಯನಾದ ವಿಕ್ರಮಾಂಕನ ಸಂಬಂಧದ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಹೊಂದಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ, ಹಿಂದೆಯೇ ಯೋಚಿಸಿದ್ದಂತೆ ವೆಂಗಿದೇಶದ ಮೇಲೆ ದಂಡೆತ್ತಲು ಸಹಾಯಕನಾಗಿ ಬರಬೇಕೆಂದು ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಂಡನು. ಯುದ್ಧವೆಂದರೆ ಒಂಟಿಗಾಲಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುವ ವಿಕ್ರಮದೇವನು ಅದಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆಗೆಯುವನೇ ? ಇಬ್ಬರೂ ಒಂದಾಗಿ ದಂಡೆತ್ತಿ ನಡೆದು ಕುಲೋತ್ತಂಗನನ್ನು ಪದಭ್ರಷ್ಟನನ್ನಾಗಿಸಿ, ಶರಣಾಗತನಾದ ಅವನ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನಾದ ವಿಜಯಾದಿತ್ಯನೆಂಬುವನನ್ನೇ ತಮಗೆ ಸಾಮಂತನಾಗಿರುವಂತೆ ಅಲ್ಲಿಯ ಸಿಂಹಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ಹಿಂದಿರುಗಿದರು. ಕುಲೋತ್ತಂಗನು ಪದಭ್ರಷ್ಟನಾಗಿ ಉಪಾಯಶೋರದೆ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ತನಗೆ ಸಹಾಯಕನಾಗೆಂದು ಭುವನೈಕಮಲ್ಲ ಸೋಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡನು. ತನಗೆ ವಿರೋಧಿಯಾದ ತನ್ನ ತಮ್ಮನು ಚೋಳನ ರೇಂದ್ರನ ಪಕ್ಷಪಾತಿಯಾಗಿರುವನೆಂಬುದನ್ನು ಕೇಳಿ, ಸೋಮೇಶ್ವರನು ಅವನನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಲೆಳೆಸಿ, ಕುಲೋತ್ತಂಗನ ಪಲಹೆಗೆ ಒಪ್ಪಿದನು. ಹೀಗೆ ಮೇಲ್ಕಂಡ ವಿವಾಹ ಸಂಬಂಧ ನಡೆದುದು ಕಾರಣವಾಗಿ, ಅಂಧ್ರದ್ರವಿಡ

ಕರ್ಣಾಟಕಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ನೂರು ವಿರೋಧ ಸಂಗಡಗಳು, ಪ್ರಬಲವಾದ ಎರಡು ಶತ್ರು ಸಂಗಡಗಳಾಗಿ ನಿಂತುವು.

ನೆಂಗಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ಹಿಂದಿರುಗಿದ ತರುವಾಯ ಮುಂದೆ ಸ್ವಲ್ಪದಿನಗಳಲ್ಲೇ ವೀರರಾಜೇಂದ್ರ ನರಾಧಿಪನು ದುಡೈವದಿಂದ ಕಾಲವಶನಾದನು. ಚೋಳದೇಶದಲ್ಲಿ ಎಂ ದಿ ನಂ ತೆ ಪುನಃ ಕ್ರಾಂತಿಗೆ ಆರಂಭವಾಯಿತು-ರಾಜ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಬಡಿದಾಟವೆದ್ದಿತು. ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯನು ಆ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಉದಾಶೀನನಾಗಿ ಸುಮ್ಮನಿರಲು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ ? ತನ್ನ ಭಾವ ಮೈದುನನ ಪಕ್ಷವನ್ನು ವಹಿಸಿ ದಂಡೆತ್ತಿ ನಡೆದು, ಪ್ರತಿಪಕ್ಷವನ್ನಡಗಿಸಿ, ಅವನನ್ನು ಚೋಳಸಿಂಹಾಸನದಮೇಲೆ ಕೂರಿಸಿ ಹಿಂದಿರುಗಿದನು. ಆದರೇನು ? ಇನ್ನೂ ಅಲ್ಪವಯಸ್ಸಿನೂ ಅನನುಭವಿಯೂ ಆದ ಆ ಚಿಕ್ಕರಾಜನು ಅದನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಸುತ್ತಮುತ್ತಲೂ ಶತ್ರುಗಳು ವ್ಯಾಪಿಸಿದ್ದರು. ಜನಗಳಲ್ಲಿ ಅಸಂತುಷ್ಟಿಯ ಬೇಗೆಯೆಂಬುದು ಹೊತ್ತಿಕೊಂಡು ಬೇಯುತ್ತಿದ್ದಿತು. ವಿಕ್ರಮಾಂಕನು ಅವನನ್ನು ಸಿಂಹಾಸನದಮೇಲೆ ಕೂಳಿರಿಸಿ ತನ್ನ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದ ಕೆಲವು ದಿನಗಳೊಳಗಾಗಿಯೇ, ರಾಜ್ಯಭ್ರಷ್ಟತೆಯಿಂದ ರೋಷಾಕ್ರಾಂತನಾಗಿದ್ದ ಕುಲೋತ್ತಂಗದೇವನು ವೀರರಾಜೇಂದ್ರನ ಚೋಳಸಿಂಹಾಸನಕ್ಕೆ, ಚೋಳವಂಶಜನಾದ ತನಗಲ್ಲದೆ ಮತ್ತಾರಿಗೆ ಬಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ ಯೆಂದುಕೊಂಡು, ಕ್ರಾಂತಿಕಾರರ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಮುಖಂಡನಾಗಿ, ದಂಡೆತ್ತಿ ನಡೆದು, ವಿಕ್ರಮಾಂಕನ ಭಾವ ಮೈದುನನನ್ನು ಸಿಂಹಾಸನದಿಂದತಳ್ಳಿ, ಅವನ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ತಾನೇ ಕುಳಿತು, ಚೋಳರಾಜ್ಯಾಧಿಪನೆಂದು ಪ್ರಕಟಿಸಿದನು.

ವಿಕ್ರಮಾಂಕನಿಗೆ ಕುಲೋತ್ತಂಗನ ಈ ಚರ್ಚೆಯು ಲೇರಮಾತ್ರವೂ ಸಹನೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಚೋಳರಾಜನಿಗೆ ತನ್ನ ಬೆಂಬಲವಿರುವುದೆಂಬ ಸಂಗತಿಯು ಸಂಪೂರ್ಣ ತಿಳಿದಿದ್ದರೂ, ಕುಲೋತ್ತಂಗನು ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯದಿಂದ ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದುದರಿಂದ, ಅವನ ಅಹಂಕಾರವನ್ನಣಗಿಸುವವರೆಗೆ ವಿಶ್ರಮಿಸಬಾರದೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ, ಪುನಃ ತನ್ನ ಭಾವ ಮೈದುನನ ಸಹಾಯಕ್ಕೆಂದು ದಂಡೆತ್ತಿ ಹೊರಟನು. ವಿಕ್ರಮನಸೇನೆಯು ತನ್ನ ದೇಶದ ಮೇಲೆ ದಂಡೆತ್ತಿ ಬರುತ್ತಿದೆ ಎಂಬ ಸಂಗತಿಯು ಕುಲೋತ್ತಂಗನಿಗೆ ತಿಳಿ

ಯಿತು. ವಿಕ್ರಮಾಂಕನ ಸೇನೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಗೆಲ್ಲುವ ಉಪಾಯವೇನೆಂದು ಯೋಚಿಸ ಸಾಗಿದನು. ಆಗ ಅವನಿಗೊಂದು ಮಾರ್ಗವು ಗೋಚರಿಸಿತು. ವಿಕ್ರಮನಿಗೆ ಆತನ ಅಣ್ಣನಾದ ಸೋಮೇಶ್ವರನು ವಿರೋಧಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಈ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಅವನ ಸಹಾಯವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಬಹುದೆಂದು ತೋರಿತು. ಒಡನೆ, - 'ಕಾಂಚೀನಗರ ರಾಜಧಾನಿಯಮೇಲೆ ದಂಡೆತ್ತಿಬರುವ ವಿಕ್ರಮಾಂಕನ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಬಂದು ಮೇಲೆ ಬೀಳಬೇಕು' ಎಂದು ಆತನಿಗೆ ಒಂದು ರಾಜಕೀಯ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಮೂರ್ಖಗ್ರೇಸರನಾದ ಆ ಸೋಮೇಶ್ವರನು, ಆ ಮಾತನ್ನು ಮಾನ್ಯಮಾಡಿ, ಅಗಾಧ ಸೇನಾಪರಿವೃತನಾಗಿ. ತಾನೇ ದಂಡೆತ್ತಿಹೊರಟು, ತಮ್ಮನ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ತರುಮಿಕೊಂಡು ಬಂದನು.

ಕಂಚಿಯನ್ನು ಮುತ್ತಿಗೆಹಾಕಲು ಬಂದ ವಿಕ್ರಮಾಂಕನನ್ನು ಒಂದು ಕಡೆ ತನ್ನ ಸೈನ್ಯವೂ, ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಸೋಮೇಶ್ವರನ ಸೈನ್ಯವೂ ಎದುರಿಸಿ ಹಿಂಸಿಸತೊಡಗಿದರೆ, ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕ ಅವನ ಸೇನೆಯು ಇಲಿಗತ್ತರಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕ ಇಲಿಯಂತೆ ಹಿಸುಕಲ್ಪಟ್ಟು ನಾಶವಾಗುವುದೆಂಬುದು ಕುಲೋತ್ತಂಗ ಚೋಳನ ಎಣಿಕೆಯಾಗಿದ್ದಿತು. ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಯಾದರೂ ಇದುವು ಹಾಗೆಯೇ ! ವಿಕ್ರಮದೇವನು ಎಂದಿನಂತೆ ಏಕಮಾತ್ರ ಶತ್ರುವನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗುವುದೆಂದು ತಿಳಿದು ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಸಜ್ಜಿತನಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದನಲ್ಲದೆ, ಉಭಯ ಪಕ್ಷಗಳಲ್ಲೂ ಮತ್ತು ಎರಡು ಸೇನೆಗಳೊಂದಿಗೂ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧಮಾಡಬೇಕಾದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯೊದಗಬಹುದೆಂದು ಕನಸು ಮನಸುಗಳಲ್ಲಿ ಎಣಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಹಾಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿರುವಾಗ ಮುಂದೆ ಮಾಡಬೇಕಾದ್ದೇನು ? ಆಗ ಹಿಂದಿರುಗಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ? ಅಲ್ಲದೆ ರಣಭೈರವನಾದ ವಿಕ್ರಮಾಂಕನು ಶತ್ರುವಿಗೆ ಬೆನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಹಿಡಿದೋಗಲು ಎಣಿಸುವನೆ ? ಹಾಗೆ ತನ್ನನ್ನು ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ಬಂದವನು, ಕರ್ಣಾಟಕ ರಾಜನೂ, ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಅಣ್ಣನೂ ಆದ ಸೋಮೇಶ್ವರನೆಂಬುದು ತಿಳಿದಮೇಲೆ, ಅವನ ಬಳಿಗೆ ಒಂದು ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿಕಳುಹಿಸಿದನು. ಜೈಷ್ಠ ಭಾತ್ರವೃತ್ತಿ ಸಮಾನನಾದುದರಿಂದ ತಂದೆಯ ತರುವಾಯ ಆ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವ ಅವನೊಂದಿಗೆ ಪ್ರತಿಕಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಆಯುಧವನ್ನು ಹಿಡಿದನಿಂತು ಯು

ದ್ವಮಾಡಲು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಶಂಕೆಯನ್ನು ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದನು. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ-‘ಕನ್ನಡಿಗರಾದ ನಾವು ಒಂದಾಗಿದ್ದು, ಪರಕೀಯ ರೊಡನೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಏಕಮತ್ಯದಿಂದ ಕೋರಾಡುವುದು ಯುಕ್ತವಲ್ಲದೆ, ಯಾರೊಂದಿಗೋ ಯಾವ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೋ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ, ಕನ್ನಡಿಗನೂ ಸಂಬಂಧಿಯೂ ಸ್ವಂತ ತಮ್ಮನೂ ಆದ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ದಂಡಿತ್ತಿಬಂದುದು ನ್ಯಾಯವೇ ?’ ಎಂದು ಹೇಳಿಕಳುಹಿಸಿದನು-‘ಕರ್ಣಾಟಕ ಪ್ರಾಂತಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಏಕಮಾತ್ರ ರಾಜನಾದ ನಿನಗೆ, ಪ್ರಜೆಗಳಾದ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ವಿಧೇಯರಾಗಿರಬೇಕು ; ಆದರೆ ಭಿನ್ನಾ ಭಿಪ್ರಾಯವುಂಟಾದಾಗ್ಗೆ ಉಭಯರೂ ಉದಾಶೀನ ಭಾವದಿಂದ ತಟಸ್ಥರಾಗಿಯಾದರೂ ಇರಬೇಕು. ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸಮಾನ ಶತ್ರುವಾದ ಆ ಜೋಳನಿಗೆ ಬೆಂಬಲವಾಗಿ ಕನ್ನಡ ಪ್ರಜೆಯಾದ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದೀಯಲ್ಲ-ಇದು ಯಾವ ರಾಜನೀತಿ ?’ ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ಆದರೆ ವಿಕ್ರಮಾಂಕನ ನೀತಿನೀತಿಗಳು ಅವನಿಗೆ ಬೇಕಾಗಲಿಲ್ಲ-ನ್ಯಾಯಗೀಯ ಕಾರಣಗೀರಣಗಳು ಅವನ ತಲೆಗೆ ಎರಲಿಲ್ಲ. ವಿಧಿವೇರಿತನಾದ ಆ ಮೂರ್ಖಶಿಖಾಮಣಿಯು ಯುದ್ಧವೇ ನಿಶ್ಚಯವೆಂದು ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರ ಕೊಟ್ಟುಬಿಟ್ಟನು. ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದೊಡನೆಯೇ ವಿಕ್ರಮಾಂಕನ ದೇಹವಾದ್ಯಂತವೂ ಕಾಯ್ದು ಹೋಯಿತು. ಹೃದಯ ರಕ್ತವು ತಕತಕನೆಂದು ಕುದಿದುಹೋಯಿತು. ಕಣ್ಣುಗಳು ಕೆಂಡಗಳಾದವು. ಹಲ್ಲುಗಳು ಕಟಕಟನೆಂದು ಮಸೆದುವು. ನೆಲವು ಕುಸಿಯುವಂತೆ ಒಂದು ಭಾರಿ ಪಾದಘಟ್ಟನೆಮಾಡಿ - ‘ಏನು ಭುವನ್ನೈಕವಲ್ಲನರೇಂದ್ರನು ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಯುದ್ಧವನ್ನೇ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿರುವನೋ? ಆಗಲಿ ಏಕಾಗಬಾರದ್ದು?’ ಎಂದುಕೊಂಡನು. ತರುವಾಯ ತನ್ನಲ್ಲಿದ್ದ ಸೈನ್ಯವನ್ನೇ ವಿಭಾಗಿಸಿ, ಉಭಯ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಎರಡು ಸೈನ್ಯಗಳಿಗೂ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧ ಕೊಡಲು ಅನುವಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿದನು.

ಯುದ್ಧರಂಗದಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರರು ಅಭಿಮುಖರಾಗಿ ಎದೆಗೊಟ್ಟು ನಿಲ್ಲುವವರೆಗೆ ಮಾತ್ರವೇ, ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮ, ರಾಜ ಪ್ರಜೆ, ಹಿರಿಯ ಕಿರಿಯ ಎಂಬ ವಿಚಾರ ! ಹಾಗೆ ನಿಂತ ತರುವಾಯ ಮುಂದೆ ಅತ್ಯದ್ವೇಷಿಗಾಗಿ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುವುದೊಂದಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಉಪಾಯವೇನಿದೆ ? ಯುದ್ಧ ವಾರಂಭವಾ

ಯಿತು. ಉಭಯ ಸೈನ್ಯಗಳೂ, ರೋಷಾವೇಶದಿಂದ ನಿಶಿತಾಯುಧಗಳ
ನ್ನ ಝುಳಿಸಿಸುತ್ತಾ ಪರಸ್ಪರ ಎದುರಾದುವು. ಪದಾತಿ ಸೈನ್ಯದ ಆಯು
ಧಗಳ ಖಣಿಖ, ಖತೇಲಿಂಬ ಶಬ್ದವೂ, ಕುದುರೆಗಳ ಖುರಪುಟ ಧ್ವನಿಯೂ,
ರಥಚಕ್ರಗಳ ಚೀತ್ತಾರವೂ, ಕಿವಿಗಳನ್ನು ಕಿವುಡಾಗಿಸುವಂತಿದ್ದುಂ
ರಣಾಂಗಣದಲ್ಲಿದ್ದ ಧೂಳಿಯು ಯೋಧರ ದೇಹಗಳಿಂದ ಸುರಿವ ರಕ್ತಧಾರೆ
ಗಳಿಂದಲೇ ಅಡಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿತ್ತು. ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಎತ್ತ ನೋಡಿದರೂ, ಕೈ
ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡವರೂ, ದೇಹದಲ್ಲಿ ನಿಶಿತವಾದ ಬಾಣಗಳು
ನಟ್ಟಿ ಸಂಕಟಪಡುವವರೂ, ಕಿವಿವೂಗುಗಳು ಹರಿದು ವ್ಯಥೆಪಡುವವರೂ,
ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಹಾಕಾರವು ಪರಿತಾಪಕರವಾಗಿ ಭಯಂಕರವೆನ್ನಿಸುವಂತಿ
ದ್ದಿತು. ಇದುವರೆಗೆ ಅನೇಕ ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ಹೋರಾಡಿದ್ದನಾದರೂ, ಉಭ
ಯಪಾರ್ಶ್ವಗಳಲ್ಲೂ ಎದುರಿಸಿ ಬಂದಿದ್ದ ಎರಡು ಸೈನ್ಯಗಳಿಗೂ ಏಕಕಾಲದ
ಲ್ಲಿ ಮುಖಕೊಟ್ಟು ಹೋರಾಡಬೇಕಾಗಿದ್ದ ವಿಕ್ರಮನ ಅಂದಿನ ಸ್ಥಿತಿಯು ಏಚಿ
ತ್ರತರದ್ದಾಗಿತ್ತು. ವಿಕ್ರಮನು ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಮರೆತನು. ಮಿಂಚಿನಂತೆ ಚ
ಪಲಗತಿಯನ್ನುಳ್ಳ, ತನ್ನ ಅಶ್ವರಾಜವನ್ನೇರಿ ಕುಳಿತು ಚಕ್ರದಂತೆ ತಿರುಗು
ತ್ತಾ, ಈಗಿದ್ದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ, ಉಭ
ಯ ಮುಖಗಳಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ತನ್ನ ಎರಡು ಭಾಗದ ಸೈನ್ಯಗ
ಳನ್ನೂ ಹರಿದುಂಬಿಸುತ್ತ, ಸಮಯ ಬಿತ್ತೆಂದರೆ ಖಡ್ಗಹತಿಯಿಂದ ಶತ್ರು
ಸೈನ್ಯಾರಣ್ಯವನ್ನು ಸವರುತ್ತ ರಣಭಯಂಕರನಾಗಿ, ಚೋಳಕರ್ಣಾಟಕ
ಸೈನ್ಯಗಳೆರಡಕ್ಕೂ ಸಮಾನವಾಗಿ ಯುದ್ಧಕೊಟ್ಟನು. ಪುರುಷಸಿಂಹನಾದ
ವಿಕ್ರಮಾಂಕನ ಶೌರ್ಯ ತೇಜಸ್ವಿತೆಗಳಿಂದ ಉಕ್ಕೇರಿದ ಶೌರ್ಯಪ್ರತಾಪ
ಸಮನ್ವಿತವಾದ ಕಡುಗಲಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಆ ಕರ್ಣಾಟಕ ಸೈನ್ಯವೆಲ್ಲಿ ?
ಸಂಬಳದ ತಿರುಪೆಯ ಕಾಸಿಗೆ ಬಾಯ್ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಜೀವಗಳ್ಳರಾಗಿ ಆಯು
ಧಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತುನಿಂತಿದ್ದ ಆ ಶತ್ರುಸೈನ್ಯವೆಲ್ಲಿ? ಒಂದೆರಡು ಗಂಟೆಗಳ ಯು
ದ್ಧದಲ್ಲೇ ವಿಕ್ರಮಾಂಕನ ಸೇನೆಯು ತಮಗೆ ಜೀರ್ಣಿಸದ ತುತ್ತ ಎಂಬ
ಅನುಭವವು ಎರಡು ಭಾಗದ ಶತ್ರುಸೇನೆಗಳಿಗೂ ಉಂಟಾಯಿತು. ಇನ್ನು ನಿಂ
ತರೆ ಪ್ರಾಣಗಳು ದಕ್ಕವು ಎಂಬ ಭೀತಿಯು ಕಾಲೋತ್ತಂಗನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ
ಉದಯಿಸಿತು. ಒಡನೆ ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳದೆ ಆ ಚೋಳರಾಜನು ಹಿಂದೆ

ಹಿಂದೆನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ರಣರಂಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇವವುಳಿದರೆ ಸಾಕೆಂದು ಓಡಿಹೋದನು. ಒಂದು ಪಕ್ಷದ ಶತ್ರುವು ಹಾಗೆ ಉರುಳಿದುದು ವಿಕ್ರಮಾಂಕನಿಗೆ ಒಂದು ಭುಜವು ಬೆಳೆದಂತಾಯಿತು. ತರುವಾಯ ಇನ್ನೊಂದು ಪಕ್ಷದ ಸೈನ್ಯವನ್ನೂ ಮೂಲೆಗೊತ್ತುವುದು ಆ ವೀರಾಗ್ರಣಿಗೆ ಸಾವಕಾಶವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ಗಳಿಗೆಗಳಿಗೆ ಭುವನೈಕಮಲ್ಲನ ಬಲವು ಕುಗ್ಗತೊಡಗಿತು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲೇ ವಿಕ್ರಮಾಂಕನು ತನ್ನ ಶೌರ್ಯವನ್ನು ಇಮ್ಮಡಿಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡು ಪ್ರಹರಿಸತೊಡಗಿದನು. ಪ್ರಳಯಕಾಲದ ವರ್ಷಧಾರೆಯಂತೆ, ವಿಚ್ಛತ್ತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಸುರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಶರಘಾತಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲಲಾರದೆ ಸಮಸ್ತ ಸೈನಿಕರೂ ಪಲಾಯಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಜಾಲುಕೈರಾಜನು ವಿಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ನಿಂತನು. ಒಡನೆ ವೀರವಿಕ್ರಮಾಂಕನ ದೂತರು ರಾಜಾಜ್ಞೆಯಿಂದ ಸೋಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿದರು. ಯಾವ ಭುವನೈಕಮಲ್ಲನು, ಸುಗುಣ ಶಿರೋಮಣಿಯಾದ ತನ್ನ ತಮ್ಮನಿಂದ ಒಮ್ಮೆ ಓಲಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದನೋ, ಇಂದು ಅದೇ ತಮ್ಮನಿಂದಲೇ ಕೈಸರೆ ಹಿಡಿಯಲ್ಪಟ್ಟನು.

ಹೀಗೆ ಉಭಯ ಸೈನ್ಯಗಳೂ ಪರಾಜಿತವಾಗಲು, ಯುದ್ಧವು ಪರಿಸಮಾಪ್ತವಾಯಿತು. ತರುವಾಯ ಆ ಯುದ್ಧಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಬೇಕಾದ ಕಾರಣವು ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲವಾಗಿ ಸೈನ್ಯಪರಿವಾರವು ಕ್ರಮವಾಗಿ ವಿಕ್ರಮಾನು ಜಾಲುಕೈರಾಜಧಾನಿ ಕಲ್ಯಾಣ ನಗರವನ್ನು ಕೂರಿತು ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದನು. ಅಲ್ಲಿ ಸೋಮೇಶ್ವರನನ್ನು ರಾಜಕೀಯ ಕಾರಾಗೃಹದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಬಂಧಿಸಿಟ್ಟಿದ್ದೂ ಆಯಿತು. ತರುವಾಯ ರಾಜ್ಯಭಾರವು ಮುಂದೆ ಹೇಗೆ ನಡೆಯತಕ್ಕದೆಂದು ಸ್ವಲ್ಪಯೋಚನೆಯುಂಟಾಯಿತು. ಆದರೆ ವೀರ ವಿಕ್ರಮಾನು, ಅಂತಹ ಸಂದೇಹಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಕಿತ್ತೊಗೆದು, ಮುಂದೆ ಗಿರಿಜನೆಯ ಒಂದು ರುಭದಿನದ ಶುಭಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ತೈಲಪಾದಿ ನರೋತ್ತಮನಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ ಪುರಾತನವಾದ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ಆರೋಹಣಮಾಡಿ, ಮಧ್ಯಾಹ್ನಕಾಲದ ಮಾತಾಂಡನಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸಿದನು.

ಅಧ್ಯಾಯ ೪

“ಸ್ವರ್ಗಾರೋಹಣ”

ಪ್ರಾಣಭಯದಿಂದ ಕಲ್ಯಾಣ ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟು ಹೋಗಿದ್ದ ವಿಕ್ರಮಾಂಕನು ವಿಜಯಲಕ್ಷ್ಮೀ, ಕಾಣಿಗ್ರಹಣವಾಡಿ, ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ಪುನಃ ನಗರ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದನು. ಒಡನೆ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಮಹೋತ್ಸವಕ್ಕಾಗಿ ರಾಜಧಾನಿಯು ಗುಡಿ ತೋರಣ ಪತಾಕೆಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾಗಿ, ವಿಕ್ರಮಾಂಕನು ಮೇಲ್ಮಂಡಲ ಸಿಂಹಾಸನಾರೋಹಣ ಮಾಡಿದನು. ಚಾಳುಕ್ಯ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಅಧೀನರಾಗಿದ್ದ ಮಾಂಡಲಿಕರಲ್ಲರೂ ಬಂದು ಕಪ್ಪುಕಾಣಿಕೆಗಳನ್ನೊಪ್ಪಿಸಿ ಓಲಗಿಸಿದರು ಯಾದವರೂ, ಕದಂಬರೂ, ರಟ್ಟರೂ, ಶಿಲ್ಪಾರರೂ, ಹೊಯ್ಸಳರೂ ವಿಕ್ರಮದೇವನ ಸಾರ್ವಭೌಮ ಪದವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರು. ತರುವಾಯ ವಿಕ್ರಮಾಂಕನು ಶಿಲ್ಪಾರ ರಾಜಕುಮಾರಿಯಾದ ಚಂದ್ರಲೇಖಾ ಎಂಬ ಪರಮ ಸುಂದರಿಯನ್ನು ಸ್ವಯಂವರದಲ್ಲಿ ವರಿಸಿ ವಿವಾಹವಾದನು. ದೇಶವಿದೇಶಗಳ ಜ್ಞಾನವೃದ್ಧರೂ ಆತನ ಆಸ್ಥಾನಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ನೆರೆದು ಆ ನರೇಶ್ವರನನ್ನು ಶ್ರೇಯೋವಂತನಾಗೆಂದು ಹರಸಿದರು. ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿನ ಅಜಾಲವೃದ್ಧಿಗೂ ಅನಂದಕರವಾಗುವಂತೆ ಹಲವು ಉತ್ಸವಾದಿಗಳು ನಡೆದುವು. ಸಾರ್ವಭೌಮ ವಿಕ್ರಮಾಂಕನು ಬುಧವರ್ಗಕ್ಕೆ, ಮಹಾದಾನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ, ದೀನಾನಾಥರಾಗಿ ಯಥೇಚ್ಛ ಅನ್ನವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಕೊಡಿಸಿ ತೃಪ್ತಿಗೊಳಿಸಿದನು. ತನ್ನ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಮಹೋತ್ಸವದ ಜ್ಞಾಪಕಾರ್ಥವಾಗಿ ವಿಕ್ರಮಾಂಕನು ಒಂದು ಶಕೆಯನ್ನೂ ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡಿದನು. ಈ ಶಕೆಯು, ಆತನು ರಾಜ್ಯವಾಳಿದ ಐವತ್ತೈರಡು ವರುಷ ಕಾಲವೂ ಮುಂದೆ ಕೆಲವು ದಿನಗಳೂ ನಡೆದು, ತರುವಾಯ ಬಂದ ಚಾಲುಕ್ಯ ಅರಸರು ದುರ್ಬಲರಾದುದರಿಂದ ನಿಂತುಹೋಯಿತು.

ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾವನೊಬ್ಬನು ಅಗಾಧವಾದ ಸ್ವಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಸಿರಿವಂತನಾಗಲಿ, ವಿದ್ಯಾವಂತನಾಗಲಿ, ಮಹತ್ಕಾರ್ಯ ಸಾಧಕನಾಗಲಿ, ಕೀರ್ತಿವಂತನಾಗಲಿ, ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಸಂತೋಷಪಡುವ ಸಜ್ಜನರು ವಿರಳ-ಒಬ್ಬನ ಸಿರಿತನ, ಧನಕೀರ್ತಿಗಳಿಗಾಗಿ ಕರುಬುವ ನರಾಧಮರೇ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು-ಆದರೆ ಅವರಲ್ಲೂ ಪರಮ ನೀಚರಾದ ಇನ್ನೊಂದು ತರಗತಿ

ಯವರೊಂಟು. ಅವರು ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ ಸಜ್ಜನರ ಕೀರ್ತಿಗೆ ಕಳಂಕ ತರಲೂ, ಅವರಿಗೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದ ಏಳುಗಳನ್ನು ತಂದೊಡ್ಡಿ ಕೋಟಿಲೆಗೊಳಿಸಲೂ ಹೊಂಚಿಕೊಂಡಿರುವರು. ವಿಕ್ರಮದೇವನು ತನ್ನ ಕಿರಿಯ ತಮ್ಮನಾದ ಜಯಸಿಂಹನನ್ನು ತನ್ನೊಂದಿಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದು ಕಷ್ಟಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದನಲ್ಲವೆ? ತನಗೆ ಸಾರ್ವಭೌಮ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವಾದ ತರುವಾಯವೂ ಅವನನ್ನು ಕೈಬಿಡದೆ ಕದಂಬರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಕಡೆಯ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಯನ್ನಾಗಿ ನಿಯಮಿಸಿದ್ದನು. ಅವನು, ತಮ್ಮಣ್ಣ ವಿಕ್ರಮಾಂಕನಿಗೆ ಸಾರ್ವಭೌಮ ಸಿಂಹಾಸನ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದುದನ್ನೂ, ಭುವನೈಕ ಸುಂದರಿಯಾದ ಚಂದ್ರಲೇಖಿಯೊಂದಿಗೆ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣವಾದುದನ್ನೂ, ಅವನ ಆಗಣಿತ ಐಶ್ವರ್ಯ, ನಿಷ್ಕಳಂಕ ಯಶೋವೈಭವ ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿರುವಿಕೆ ಮುಂತಾದುವನ್ನೂ ನೋಡಿ ಸಹಿಸಲಾರದೆ, ಆತನಮೇಲೆ ತಿರುಗಿ ಬೀಳಲು ಹಸೆನಿಸಿದನು. ತನ್ನ ಆಧಿಪತ್ಯಕ್ಕೊಳಪಟ್ಟಿದ್ದ ಸ್ತ್ರಾಂತದ ಪ್ರಜೆಗಳಿಂದ ಅನ್ಯಾಯವಾಗಿ ನಿರೀಕ್ಷೆ ಹಣವನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡನು ದ್ರವಿಡದೇಶದ ರಾಜರೊಂದಿಗೂ, ಇತರ ಸಾಮಂತರೊಂದಿಗೂ ವ್ಯವಹಾರ ನಡೆಸಿ, ವಿಕ್ರಮಾಂಕನ ಸ್ತುತ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲೇ ರಾಜದ್ರೋಹದ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಚೆಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಅವನನ್ನು ಸರ್ವ ನಾಶಮಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾದನು. ಅವನ ಪ್ರಯತ್ನವು ಅಷ್ಟಕ್ಕೇ ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ. ಆ ನೀಚನು ತನ್ನ ಅಣ್ಣನಿಗೆ ವಿರೋಧವಾಗಿ ದಂಡುಕಟ್ಟಿ, ಅದರೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿ, ಕೃಷ್ಣಾತೀರದಲ್ಲಿ ಬೀಡುಬಿಟ್ಟನು. ತನ್ನ ತಮ್ಮನು ತನ್ನಮೇಲೆ ದಂಡಿತ್ತಿ ಬಂದಿರುವನೆಂಬ ವಾರ್ತೆಯೂ, ಅವನು ಮಾಡಿದ ರಾಜದ್ರೋಹಕರವಾದ ಪಿತೂರಿಗಳ ಸಮಾಚಾರವೂ ವಿಕ್ರಮಾಂಕನಿಗೆ ತಿಳಿದುವು. ಹಾಗೆ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು ಯುಕ್ತವಲ್ಲವೆಂದು ಅವನಿಗೆ ಹೇಳಕಳುಹಿಸಿದನು. ಏಕೋದರ ರಾದ ತಮ್ಮಣ್ಣ ಹಾಗೆ ವಿರೋಧಭಾವವು ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆಯುವುದು ಕ್ಷೇಮವಲ್ಲವೆಂದೂ ಬುದ್ಧಿಹೇಳಿಸಿದನು. ಅವನನ್ನು ಆ ದುರ್ಮಾರ್ಗದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸುವುದಕ್ಕೆ ತನ್ನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದ ಉಪಾಯಗಳಿಂದಲೆಲ್ಲ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಅದರಿಂದ ಅರೆಕಾಸಿನ ಪ್ರಯೋಜನವೂ ಉಂಟಾಗಲಿಲ್ಲ. ವಿಕ್ರಮಾಂಕನು ಕೋಪುಕ್ರಾಂತನಾದನು. ಆದರೂ ಇತರ ಶತ್ರುಗಳಮೇಲೆ

ಕೋಪಮಾಡಿದಂತೆ, ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ತಮ್ಮನಮೇಲೆ ಹೇಗೆ ಕ್ರೋಧವಾಡುವುದೆಂದು ನಾಲ್ಕುದಿನ ತಡೆದನು. ಪುನಃ ದುರ್ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಳ್ಳಿಯವನಾಗೆಂದು ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಿಕಳುಹಿಸಿದನು. ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಆ ಕೇಡಗನು, ತಾನು ಇಳಿದಿದ್ದ ಸುತ್ತಮುತ್ತಿನ ಪ್ರಾಂತಗಳ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಹಿಂಸೆಗೊಳಪಡಿಸಿದನು. ಪೈರುಪಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಅವನ ಸೇನೆಯವರು ಭಸ್ಮಮಾಡಿದರು. ಹಳ್ಳಿಪಳ್ಳಿಗೆ ಬೀಕಿ ಹಚ್ಚಿಸಿದನು. ಸಾಲದ್ದಕ್ಕೆ ಸಾರ್ವಭೌಮವಿಕ್ರಮನಿಗೇ ಅಪಮಾನಕರವಾದ ಅನೇಕ ಸಂದೇಶಗಳನ್ನೂ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಇನ್ನು ಪಹಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ಅವನ ಮೇಲೇರಿಹೋಗುವಂತೆ ಆಜ್ಞೆಮಾಡಿದನು. ಅಣ್ಣತಮ್ಮಂದಿರ ಸೈನ್ಯಗಳಿಗೆ ಭಯಂಕರ ಯುದ್ಧವು ಕೈಗಟ್ಟಿತು. ಉಭಯ ಸೈನ್ಯಗಳಲ್ಲೂ ಅನೇಕರು ಹತರಾದರು. ಕೊನೆಗೆಲ್ಲ ಜಯಸಿಂಹನ ಸೈನ್ಯವು ಸೋತು ಓಡಿಹೋಯಿತು. ಜಯಸಿಂಹನಾದರೂ, ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದರೆಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಾಪಾಯ ಉಂಟಾಗುವುದೋ ಎಂದು ಭಯಗೊಂಡು-ತಲೆ ಮರಸಿಕೊಳ್ಳಲುದ್ದೇಶಿಸಿ ಕಾಡನ್ನು ಹೊಕ್ಕನು. ಅದರ ವಿಕ್ರಮಾಂಕನ ಪರಿವಾರದವರು, ಅವನನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ನಿಲ್ಲಲೇಸದೆ ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ಸೆರೆಹಿಡಿದು ತಂದು ರಾಜನೆದುರಿನಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿದರು. ವಿಕ್ರಮನು ಆಗ ತನ್ನ ರಕ್ತವನ್ನು ಏನು ಮಾಡಿದ್ದರೂ ಹೇಳಿ ಕೇಳುವವರಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಏಕಮಾತ್ರ ತಮ್ಮನು ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಪರದೇಶಿಯಂತೆ ಆಧೋವದನನಾಗಿ ಬಂಧಿತಹಸ್ತನಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದ ದೃಶ್ಯವು, ದಯಾಮಯವಾದ ವಿಕ್ರಮಾಂಕನ ಹೃದಯವನ್ನು ಕಂಗಿಸಿ ನೀರುಮಾಡಿತು. ಆತನು ತನ್ನ ನಾಶಕ್ಕಾಗಿ, ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೆಲ್ಲ ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಜ್ಞಾಪಕ ಬಂದುವು. ಆದರೂ ಉದಾರಮತಿಯಾದ ಆ ಸಾರ್ವಭೌಮನು ಹತಾಶನಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದ ಆ ದುರ್ದೈವಿಯ ಮೇಲೆ ಹಟೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಚ್ಛಿಸದೆ ಕ್ಷಮಿಸಿ ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟನು.

ಇದಾದ ತರುವಾಯ ವಿಕ್ರಮಾಂಕನನ್ನು ಎದುರಿಸುವ ಹೊಸರತ್ನವು ಪುನಃ ಬಹುದಿನಗಳವರೆಗೆ ತಲೆಯೆತ್ತಲಿಲ್ಲ. ರಾಜ್ಯಭಾರವು ಆತಿಶಯ ಸೈಭವದಿಂದ ದೇಶವಿದೇಶದ ರಾಜರಿಗೆ ಅದ್ಭುತವೆನ್ನಿಸುವಂತೆ ನಡೆದುಬಂತು. ಆ ಚಕ್ರೇಶ್ವರನ ರಾಜ್ಯವು ಸುರರಾಜನ ರಾಜ್ಯದಂತೆ ಸರ್ವ ಸಂಪ

ತ್ಸರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ತಿಳಿಗೊಳೋದಕಗಳು, ಬೆಚ್ಚಿದು ನಿಂತಿದ್ದ ಮೈರು ಪಚ್ಚೆಗಳು, ಫಲವುಷ್ಟು ಭರಿತವಾದ ವೃಕ್ಷಲತೆಗಳು, ಕೊಡಹಾಲು ಕರೆವ ಹಸುಗಳು ಮುಂದೆಗಳು, ಪ್ರಾಣಭಯವಿಲ್ಲದೆ, ನೆಮ್ಮದಿಯಿಂದ ಸುಚರಿಸುವ ಇತರ ಪ್ರಾಣಿಗಳು, ಇವು ದೇಶವು ಪರಮಾರಾಂತ್ಯತೆಯಿಂದ ರಕ್ತಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದಿತೆಂಬುದನ್ನು ಸಹಸ್ರ ಮುಖಗಳಿಂದ ಹೊಗಳುವಂತಿದ್ದುವು. ವಿಕ್ರಮಾನಂಕನು ಬುಧಜನಪ್ರಿಯನಾಗಿ, ಶರಣಬಿದ್ದವರಿಗೆ ರಕ್ಷಕನಾಗಿ, ದೀನಾನಾಥರಿಗೆ ಆಶ್ರಯದಾತನಾಗಿ, ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿವರ್ಗದ ಹಿತಚಿಂತಕನಾಗಿ-ಹತ್ತು, ಇಪ್ಪತ್ತು, ಮೂವತ್ತು, ನಾಲ್ಕತ್ತು-ಐವತ್ತು ವರ್ಷಗಳಕಾಲ ಧರ್ಮದಿಂದ ರಾಜ್ಯಭಾರಮಾಡಿ, ಆ ಚಂದ್ರಾರ್ಕ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಗಳಿಸಿದನು.

ದೀಪವು ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾಗಿ ಉರಿಯುತ್ತಿರುವಾಗ್ಗೆ, ಶಲಭಗಳು ಅದರ ಪ್ರಕಾಶವನ್ನು ನೋಡಿ, ನೋಹಿತವಾಗಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಬಂದು ಬಿದ್ದು ಸಾಯುವುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಷ್ಟೆ ! ಚಾಲುಕ್ಯರಾಜ್ಯವು ಹೀಗೆ ವೈಭವಶಿಖರದಲ್ಲಿ ವೇರಿಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ್ಗೆ ಅದನ್ನು ಎದುರಿಸಿ, ಅವರ ಅಧೀನತೆಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಲಿಚ್ಛಿಸಿ, ನಡೆಸಿದ ಪ್ರಯತ್ನವೊಂದು ಉಲ್ಲೇಖಕ್ಕೆ ಅರ್ಹವಾದುದು. ಹೊಯ್ಸಳ ವಂಶದ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನೆಂಬ ರಾಜನು, ವಿಕ್ರಮನಂತೆಯೇ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷಿಯಾದುದರಿಂದ ಪಾಂಡ್ಯ, ಗೋವ, ಕೊಂಕಣಗಳ ರಾಜರೊಂದಿಗೆ ಸಂಧಾನ ನಡೆಸಿ, ಅವರೆಲ್ಲರ ಬೆಂಬಲವನ್ನೂ ಪಡೆದು, ಚಾಲುಕ್ಯ ರಾಜ್ಯದಮೇಲೆ ದಂಡೆತ್ತಿದನು. ಶತ್ರುಸೈನ್ಯವು ನಿರ್ಬಾಧಕರಾಗಿ ಕೃಷ್ಣಾನದಿಯ ದಂಡೆಯವರೆಗೂ ಸಾಗಿಹೋಯಿತು. ಶತ್ರುವಿನ ಬಲವು, ಚಕ್ರೇಶ್ವರ ವಿಕ್ರಮನಿಗೂ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಚಾರಕರವಾಗಿದ್ದಿತಾದರೂ ಆ ಧೀರನರನು ಎದೆಗೆಡವೆ, ತನ್ನ ಬಲಭುಜದಿಂದ ಅಚ್ಚನೆಂಬ ತನ್ನ ಸರ್ವಸೇನಾಧಿಪತಿಯನ್ನು ಹೊಯಿಸಳ ಸೈನ್ಯದಮೇಲೆ ಏರಿಹೋಗುವಂತೆ ಅಚ್ಚಾಪಿಸಿ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಅಚ್ಚನ ಸೈನ್ಯವು ಹೊಯಿಸಳರ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಹಲವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಸೋಲಿಸಿತು. ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿಬಂದ ಮಿಕ್ಕ ರಾಜರನ್ನೂ ಅಚ್ಚನು ಒಬ್ಬರಾದ ಮೇಲೊಬ್ಬರಂತೆ ಸೋಲಿಸಿ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿನ ಜನರು ನಿರ್ಭಯವಾಗಿರುವಂತೆ ಮಾಡಿದನು. ಸೇನಾಪತಿಯ ಈ ನಾಹವು, ಚಕ್ರವರ್ತಿಗೆ ಪರಮಾನಂದವನ್ನುಂ

ಟುಮಾಡಿತು. ಈ ವಿಜಯಯಾತ್ರೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಊರಿಗೆ ಬಂದ ಸರದಾರ ಅಚ್ಚನನ್ನು ವಿಕ್ರಮಾಂಕನು ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡು, ಆತನನ್ನೇ ಪುನಃ ಇತರದೇಶಗಳಮೇಲೂ ಜೈತ್ರಯಾತ್ರೆಗಾಗಿ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಅಚ್ಚನೂ ಚಾಲುಕ್ಯ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಕಳಿಂಗ, ವಂಗ, ಮಾಳವ, ಗುರ್ಜರ, ಚೀರ, ಜೋಳ ಮುಂತಾದ ರಾಜ್ಯಗಳಮೇಲೆಲ್ಲಾ ನಡೆಯಿಸಿ, ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಚಾಲುಕ್ಯ ಕರ್ಣಾಟಕ ಸೈನ್ಯದ ಪ್ರತಾಪವನ್ನು ಮೆರೆಯಿಸಿ, ತನ್ನ ಪ್ರಭು ವಿಕ್ರಮಾಂಕನ ಶೌರ್ಯಪ್ರತಾಪಗಳನ್ನೂ ಅಖಂಡ ಕೀರ್ತಿ ವೈಭವವನ್ನೂ, ಭರತಖಂಡದ ದಶದಿಕ್ಪುಗಳೆಲ್ಲೂ ಬೆಳಗಿಸಿದನು.

ವಿಕ್ರಮಾಂಕನು, ತ್ರಿಭುವನವುಲ್ಲನೆಂದು ಹೊಗಳಿಸಿಕೊಂಡವನು. ಆಹಾ ! ಈ ಬಿರುದು ಆ ಸಾರ್ವಭೌಮನಿಗೆ ಅನ್ವರ್ಥನಾಮಧೇಯವೋ ಎಂಬಂತೆ ಒಪ್ಪುತ್ತಿದೆಯಲ್ಲವೆ ! ಅಲ್ಲದೆ ಈತನಿಗೆ ಕಲಿವಿಕ್ರಮ ಮತ್ತು ಪರ್ಮಾಡಿರಾಯ ಎಂಬ ಬಿರುದುಗಳೂ ಉಂಟು. ಈತನ ಅರ್ಧ ಶತಮಾನಕಾಲದ ರಾಜ್ಯಭಾರವು ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಸುಖಮಯವಾದುದೆನ್ನಿಸಿದ್ದಿತು ಎಂಬುದನ್ನು - ಜನರು ತಮ್ಮ ಮನೆಬಾಗಿಲುಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಪ್ರಕೃತವೇ ಇಲ್ಲದೆ ರಾತ್ರಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಭಯದಿಂದ ಮಲಗಿ ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ಮುಂತಾಗಿ-ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲೇ ಹೇಳಲಾಯಿತಲ್ಲವೆ ? ಇಷ್ಟಮಟ್ಟಿನ ಶಾಂತತೆ ಸಮಾಧಾನಗಳು ನೆಲೆಗೊಂಡಿದ್ದ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ, ಸಾಹಿತ್ಯವೂ ಕುಶಲ ಕಲೆಗಳೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಹೊಂದಿದುವೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಆಕ್ಷೇಪವೇನು ? ಬಿಲ್ವಣ ಮತ್ತು ವಿಜ್ಞಾನೇಶ್ವರ ಎಂಬಿಬ್ಬರು ಕವೀಶ್ವರರು ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಪ್ರೇಮ ಪಾತ್ರರಾಗಿ ಆತನ ಬಳಿಯಲ್ಲೇ ವಾಸಿಸಿ, ಆ ಕಾಲದ ಕರ್ಣಾಟಕ ರಾಜ್ಯವೈಭವವನ್ನೂ ರಾಜಧಾನಿಯ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನೂ, ರಾಜರಾಜನಾಥ ವಿಕ್ರಮಾಂಕ ಸಾರ್ವಭೌಮನ ಪರಮೋದಾರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನೂ ಮುಕ್ತಹಸ್ತರಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಕಾಶ್ಮೀರ ದೇಶದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾದ ಬಿಲ್ವಣನನ್ನು ವಿಕ್ರಮಾಂಕನು, ಆತನ ವಿದ್ವತ್ತಿಗಾಗಿ ಮೆಚ್ಚಿ ತನ್ನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ 'ವಿದ್ಯಾಪತಿ' ಎಂಬ ಪೀಠವನ್ನಿತ್ತು ಗೌರವಿಸಿದ್ದನು. ವಿಜ್ಞಾನೇಶ್ವರನಾದರೋ ಮಿತಾಕ್ಷರಿ ಎಂಬ ಹಿಂದೂ ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚನೆಮಾಡಿ ಅಜರಾಮರವಾದ ಕೀರ್ತಿ ಸಂಪಾದನೆ ಮಾಡಿದನು.

ಈ ಮಹಾರಾಯನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಹಲವು ದೇವಾಲಯಗಳು ಚಾಲುಕ್ಯರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶಿಲ್ಪಕಲೆಯು ಎಷ್ಟುನುಟ್ಟಿಗೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪ್ಪಿತೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದಿತೆಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು ಉತ್ತಮೋತ್ತಮವಾದ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಸಾರ್ವಭೌಮ ಪದವೀಧರನಾದ ವಿಕ್ರಮಾಂಕನು ಅಪ್ರತಿಹತನಾದ ವೈಭವದಿಂದ ಐವತ್ತೆರಡು ವರ್ಷಕಾಲ ರಾಜ್ಯಭಾರಮಾಡಿ, ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಎಂದಿಗೂ ಕುಂದದ ಯಶಸ್ವ್ಯಂದ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಗಿಸಿ ಕುರುಪಿತಾಮಹನಾದ ಭೀಷ್ಮಾಚಾರ್ಯನೋ ಎಂಬಂತೆ ತೊಂಬತ್ತೈದು ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಿನ ಆ ವೃದ್ಧನು ಗುಣತನೆಯ ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ ದಿವಂಗತನಾದನು.

ಉ ಪ ಸಂ ಹಾ ರ

ಚಾಲುಕ್ಯಚಕ್ರೇಶ್ವರ ವಿಕ್ರಮಾಂಕನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕರ್ಣಾಟಕರಾಜ್ಯದ ಉತ್ತರದ ಮೇರೆಯು ನರ್ಮದೆಯಾಗಿಯೂ ದಕ್ಷಿಣದ ಮೇರೆಯು ಕಾವೇರಿಯಾಗಿಯೂ ಇದ್ದಿತು. ಪೂರ್ವಪಶ್ಚಿಮಗಳಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಪಶ್ಚಿಮಜಲಧಿಗಳೇ ಮೇರೆಗಳಾಗಿದ್ದುವು. ಈತನ ತರುವಾಯ ಮಗನಾದ ಮೂರನೆಯ ಸೋಮೇಶ್ವರನೂ, ತಂದೆಯ ಕೀರ್ತಿಗೆ ಕಳಂಕ ತರದಂತಹ ಶೌರ್ಯಪ್ರತಾಪಗಳಿಂದ ಹೆನ್ನೊಂದು ವರ್ಷಕಾಲ ರಾಜ್ಯಭಾರಮಾಡಿ, ಅಂಧ್ರ, ದ್ರವಿಡ, ಮಗಧ, ನೇಪಾಳರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿದನಂತೆ! ಅಲ್ಲದೆ ಈತನು ಸ್ವಯಂ ವಿದ್ವಾಂಸನಾಗಿ, ಮಾನಸೋಲ್ಲಾಸ ಅಥವಾ ಅಭಿಲಷಿತಾರ್ಥ ಚಿಂತಾಮಣಿ ಎಂಬ ರಾಜಕೀಯ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದನೆಂದೂ, ಈತನಿಗೆ 'ಸರ್ವಜ್ಞಭೂಪ'ನೆಂಬ ಬಿರುದಿದ್ದಿತೆಂದೂ ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಹೀಗೆ ಕರ್ಣಾಟಕ ರಾಜವಂಶೀಣ್ಯರು, ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವೈಭವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪೃಥ್ವಿಯ ಯಾವ ದೇಶಕ್ಕೂ, ಯಾವ ರಾಜ್ಯಭಾರಕ್ಕೂ ಕಡಮೆಯಿಲ್ಲದೆ ತಮ್ಮ ಮಾತೃಭೂಮಿ ಕರ್ಣಾಟಕವನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಿ, ಶಾಂತಿಸ್ಥಾಪನೆಗೊಳಿಸಿದ್ದರೆಂಬುದನ್ನೂ, ಅವರು ಶೌರ್ಯವೀರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ಯಾರು

ಗೂ ಹಿಂದೆ ಬಿದ್ದವರಲ್ಲಿವೆಂಬುದನ್ನೂ, ಪೂರ್ವ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನೂ ವಿಮರ್ಶಿಸಿ ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ. 'ಹಿಂದೂ ಜನರಿಗೆ ಪೂರ್ವದ ಇತಿಹಾಸವಿಲ್ಲ' ಎಂಬ ಪರಕೀಯರ ದೋಷಾರೋಪಣೆಗೆ ಕಿವಿಗೊಡದೆ, ಕನ್ನಡಿಗರು ಸದ್ಯೂ ದೊರೆಯುತ್ತಿರುವ ಅಮೌಲ್ಯಸಾಧನಗಳಿಂದ ಪೂರ್ವೀತಿಹಾಸವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ, ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಚೀನರು ಎಂತಹ ವೈಭವ ಪೂರ್ಣಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ, ರಾಜ್ಯಭಾರಮಾಡಿದವರು, ಎಂತಹ ಶೌರ್ಯವೀರ್ಯ ಸಂಪನ್ನರು ಎಂಬ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿದು ಉತ್ತೇಜಿತರಾಗಿ ದೇಶಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿ ಕಾಲಕರ್ಮ ಸಂಯೋಗದಿಂದ ಅವನತ ಸ್ಥಿತಿಗಳಿದ್ದಿರುವ ದೇಶಮಾತ್ರವನ್ನೂ, ಮಾತ್ರಭಾಷೆಯನ್ನೂ ಉದ್ಧರಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕನ ಉಜ್ವಲಜೀವಿತವು ಕನ್ನಡಿಗರಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವಂತೆ ದಯಾಳುವಾದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಅನುಗ್ರಹವಾಗಲಿ.

ತಥಾಸ್ತು.

*ಈ ಗ್ರಂಥರಚನೆಗೆ ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಹಲವು ಬಗೆಯ ಸಾಧನಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿ ಕೊಟ್ಟ ಮಿತ್ರವರ್ಯರಲ್ಲಿ ರಂಗೂ ಗ್ರಂಥಕರ್ತನ ಕೃತಜ್ಞತಾ ಪೂರ್ವಕವಾದ ವಂದನೆಗಳು.

ಸುಬೋಧ ಕುಳುವಾಂಜಲಿ ಗ್ರಂಥಮಾಲಾ

ನೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದ
ದಿ ವಾ ಿ ಪೂ ಣ ಿ ಯ್ಯ ನ ವ ರು

*Block, kindly lent by the courtesy of
the Hazar Secretary to H. H. the Maharaja of Mysore.*

ಸು ಬೋಧ ಕು ಸು ಮಾಂ ಜಲಿ ಗ್ರಂಥ ಮಾಲಾ

(ಸಚಿತ್ರ ಮಾಸ ಪುಸ್ತಕಾವಳಿ)

ಮುನ್ನುಡಿ:—

ವಕ್ಷಣಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಹಿಂದೂ ಸಂಸ್ಥಾನವೆಂದರೆ. ನಮ್ಮಾ ಮೈಸೂರು ದೇಶವೇ ! ಇದು ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಯದುರಾಯರಿಂದ ಜಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟು, ಈಗಿನ ರಾಜಮನೆತನವು ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಾಗಿನಿಂದಲೂ ಹಿಂದೂರಾಜರಿಂದಲೇ ಆಳಲ್ಪಡುತ್ತಾ ಬಂದಿತು. ಆದರೆ ಹದಿನೆಂಟನೆಯ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಪ್ರಾಬಲ್ಯವು ಹೆಚ್ಚಿ, ಸ್ವಲ್ಪದ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಉದ್ಯೋಗದಲ್ಲಿ ಜೀವನಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಹೈದರಲಿಂಗನನೆಂಬಾತನು ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಪ್ರಬಲಿಸಿ, ಜನಬಲ ಧನಬಲಗಳನ್ನು ಗಳಿಸಿ, ಮೆಲ್ಲನೆ ಘೋರಗಳನ್ನು ಬದಿಗತ್ತಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರವನ್ನೂ ಆಕ್ರಮಿಸಿಬಿಟ್ಟನು. ಹೈದರನು ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಯನ್ನಿಸಿಕೊಂಡರೂ ಮೈಸೂರು ರಾಜಮನೆತನವನ್ನು ನಾಮಮಾತ್ರವಾಗಿಯಾದರೂ ಗೌರವಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಅವನ ಕಾಲವುತೀರಿ, ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನನು ರಾಜ್ಯಾಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದನೇಲಿ, ಮೈಸೂರರಸರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿಯಾದರೂ ನಡೆದುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಲೇಶಮಾತ್ರ ಅಧಿಕಾರವೂ ತಪ್ಪಿಹೋಯಿತು. ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನನು ಮೈಸೂರು ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿ ಪುರಾತನಕಾಲದಿಂದ ಇವು ಸಿಂಹಾಸನಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಒಂದು ವ್ಯಾಘ್ರಾಸನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಅದರಮೇಲೆ ಕುಳಿತು, ತಾನೇ ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ನವಾಬನೆಂದು ಹೊಗಳಿಸಿಕೊಂಡನು. ಹೀಗೆ ಸಂಸ್ಥಾನವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವ.ಹಮ್ಮದೀಯರ ವಶವಾಗಿಯೋದಾಗ, ಅದನ್ನು ಪೂರ್ವದ ರಾಜಮನೆತನಕ್ಕೆ ದೊರಕಿಸಿಕೊಡುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪೂಜ್ಯರಾದ *ಮಹಾಮಾತೃಪ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮಣ್ಣಿಯವರು ಸಟ್ಟಿಸಾಹಸವು ವರ್ಣನಾತೀತವಾದುದು. ಈ ವಿಚಾರವೆಲ್ಲವೂ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆಯಾದುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುವುದು ಅಪ್ರಕೃತವು.

* ಮಹಾಮಾತೃಪ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮಣ್ಣಿಯವರ ಜೀವನವು ಸುಬೋಧ ಕುಸುಮಾಂಜಲಿ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಯ ೧೦೧ನೆಯ ಕುಸುಮವಾಗಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ.

ಪ್ರೇತ್ಯವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಉದ್ಯೋಗಮಾಡತೊಡಗುವುದು ಅವಶ್ಯಕವೆಂದು ಸೂಚಿಸಲೆಳೆಸುತ್ತಾನೆ.

ಪೂರ್ಣಾಯುಷವರು ನಮ್ಮ ಈ ದೇಶವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿನ ಅವರ ಜೀವಿತವೃತ್ತಾಂತವು ದೊರಕುವುದು ದುರ್ಲಭ. ಅದನ್ನೂ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ದೊರಕಿಸಿ, ಅವರ ವಂಶ ಪರಿಚಯ, ಬಾಲ್ಯಜೀವಿತ ಮುಂತಾದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಪಟ್ಟಿ ಶ್ರಮೆಯು ವ್ಯರ್ಥವಾದುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ-ಕಾಲವಿಳಿಯುತ್ತಾ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಅವರು ಈ ದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದ ತರುವಾಯವೂ ಕೂಡ ದಿವಾನ್ ಪದವಿಯನ್ನು ಪಡೆದವರೆಗೆ ಅಜ್ಞಾತರಾಗಿಯೇ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ತಿಳಿದುಬರುವ ಅವರ ವಿಚಾರವಾದರೂ ಬಹು ಸ್ವಲ್ಪವೇ ! ಮುಂದೆ ಅವರು ದಿನಾಸರಾದ ತರುವಾಯವೇ ಅವರ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳು ಇತಿಹಾಸ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿ ಸರಕಾರದ ಕಾಗದ ಪತ್ರಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಾಪಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ, ಅವರ ರಾಜಕೀಯ ಜೀವಿತದ ಎಲ್ಲಾ ವಿಚಾರಗಳೂ ದೊರಕಲು ಅವಕಾಶವುಂಟಾಗಿದೆ.

ಹಾಗೆ ದೊರೆತ ಆ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನೇ ಯಥೋಚಿತವಾಗಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ, ಆ ಮಹನೀಯರ ನೊಡಲಿನಯ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯಾಗಿ ಈ ಚಿಕ್ಕ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಕೊಡಲಿಚ್ಛಿಸಿದ್ದೇವೆ. ನಾವು ಮೇಲೆಹೇಳಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಇದು ಅವರ ಜೀವಿತದ ಬಹು ಅಪೂರ್ಣ ಚಿತ್ರವೆನ್ನಲು ಸಂಭವವಿಲ್ಲ. ಪ್ರಾಚ್ಯರು ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ರಾದರೆ, ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಮುಂದಿನ ಮುದ್ರಣಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವಕಾಶವುಂಟು.

ಕರ್ಣಾಟಕ ಭಾಷಾಬಂಧವರು, ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಯ ಈ ಸೇನಾಕಾರ್ಯವನ್ನೂ, ಇದರ ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನೂ ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ತಂದು, ಇದನ್ನು ಸ್ವಹಸ್ತ ಪರಿಹಸ್ತ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿ, ಪ್ರೋಪಿಸಿ, ಇದು ಕೈಕೊಂಡಿರುವ ಈ ಮಾತೃಭಾಷಾ ಸೇವಾಕಾರ್ಯವನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಬೆಂಗಳೂರು }
ತಾ. ೧೨-೫-೧೯೩೧

ಇತಿ ಸುಬನಸಿಂಧೇಯ
ಯಂ. ರಾಮರಾವ್.

ಶ್ರೀರಾಮಸಹಾಯಂ

ಮೈ ಸೂ ರು ಸಂ ಸ್ಥಾ ನ ದ

ದಿವಾನ್

ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರು

ಅಧ್ಯಾಯ ೧

“ಅನ್ನದಾನ ಶಿಟ್ಟಿ”

ನಮ್ಮ ಮಾತೃಭೂಮಿಯಾದ ಈ ಭಾರತದೇಶದ ಆಶ್ರಿತಸಂಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಈ ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನವು ಅತ್ಯಂತ ಗಣನೀಯವಾದುದೆನ್ನಿಸಿದೆ. ದೇಶದ ಭೂಸ್ಥಿತಿ, ವಾಯುಗುಣ, ನೀರಾವರಿ, ಪೈರು ಪಚ್ಚಿಗಳ ಬೆಳೆವಣಿಗೆ, ಪ್ರಕೃತಿಸೌಂದರ್ಯ, ಬುನಿಜಸಂಪತ್ತು, ಧಾರ್ಮಿಕ ಮನೋಭಾವದ ಪ್ರಜೆಗಳ ನಡೆನುಡಿಗಳು ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಂದ, ಇದು ಇತರ ಯಾವ ದೇಶಕ್ಕೂ ಎಂದೂ ಹಿಂದೆ ಬಿಳಿತಕ್ಕದ್ದಾಗಿಲ್ಲ. ಜೀವ ನದಿಗಳಾದ ಕಾವೇರಿ ತುಂಗಭದ್ರಾ ಮುಂತಾದುವುಗಳ ದಿವ್ಯ ಪ್ರವಾಹಗಳು ಈ ದೇಶೀಯರಿಗೆ ಭುಕ್ತಿ-ಮುಕ್ತಿಪ್ರದಗಳಾಗಿವೆ. ಕಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ತೇಗ ಸಾಲ ಶ್ರೀಗಂಧಾದಿ ವೃಕ್ಷಗಳು ಹೇರಳವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ದೇಶದ ಮುಖ್ಯ ಆಧಾರ ಭೂತ ಆಸ್ತಿಯಾಗಿವೆ. ಬಂಗಾರವೂ ಕಬ್ಬಿಣದ ಅದೂ ಈ ದೇಶದ ಗಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ದೊರೆಯುತ್ತಿವೆ. ದೇಶವು ಸಮಶೀತೋಷ್ಣ ಹವೆಯಲ್ಲಿದ್ದು, ಸುಭಿಕ್ಷವಾದ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಈ ದೇಶದ ಪ್ರಕೃತಿಸ್ಥಿತಿಯು ಇತರ ಹಲವು ದೇಶಗಳವರಿಗೆ ಅಸೂಯಾಸ್ಪದವೆನ್ನಿಸಿದೆ. ಈ ದೇಶದ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಜೆಜ್ಜಿಸುವಲ್ಲಿ ಬೋಗ ಜಲಪಾತವೂ, ಶಿವಸಮುದ್ರದ ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿ ತ್ಯಾಜಕ ಕಾರ್ಖಾನೆಯೂ ಮಹದಾಕರ್ಷಕಗಳೆನ್ನಿಸಿವೆ. ಇಂತಹ ಸೌಂದರ್ಯ ಪೂರ್ಣ ಭೂಭಾಗವು, ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಿದಂತೆ

ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ಶತಮಾನದ ಅಂತ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಯದುರಾಯರೆಂಬ ರಾಜನ ರೇಣ್ಯರಿಂದ ಗಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಅಂದಿನಿಂದ ಆ ವಂಶದಲ್ಲಿ, ಮಹಾಪ್ರತಿಭಾಶಾಲಿಗಳನ್ನಿರಿಸಿದ ರಾಜ ಒಡೆಯರು, ರಣಧೀರ ಕಂಠೀರವ ನರಸರಾಜ ಒಡೆಯರು, ಮೊಡ್ಡ ದೇವರಾಜ-ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜ ಒಡೆಯರು, ಮುಂತಾದ ನರಾಧಿಪರು ರತ್ನಸಿಂಹಾಸನಾರೂಢರಾಗಿ ಅಧಿಪತ್ಯ ಮಾಡಿದರು. ಕೊನೆ ಯಲ್ಲಿ ಇಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರು ರಾಜ್ಯ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ವಹಿಸಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ *ಹೈದರನೆಯೊಬ್ಬ ಸೈನಿಕನು, ತನ್ನ ಶೌರ್ಯ ಧೈರ್ಯ ಪರಾಕ್ರಮಗಳಿಂದ ಸಕಲರ ಗಮನವನ್ನೂ ತನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಆಕರ್ಷಿಸಿಕೊಂಡು ದಿನ ದಿನಕ್ಕೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗತೊಡಗಿದನು. ಇವನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯೊಂದಿಗೆ ಆತ್ಮ ವೈಷೂರರಸರ ಅಧಿಕಾರ ದರ್ಪಗಳೂ, ಗೌರವ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗಳೂ ಕುಂದ ತೊಡಗಿದುವು. ಶೌರ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯೂ ಧೈರ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯೂ ಕೈಬಿಟ್ಟೊಡನೆಯೇ ಧನಲಕ್ಷ್ಮಿಯೂ ಹಿಂದೆ ಸರಿದಳು. ರಾಜಾಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಹಲವರು ಸ್ವಾರ್ಥಸಾಧಕರಾದ ಮುಷ್ಕರು ಸೇರಿ, ವಿಷಯಲೋಲುಪತೆಯಿಂದ ಅಧಿಕಾರಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಭ್ರಷ್ಟಗೊಳಿಸಿದರು. ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಆಚರಿಸಿದ ದುಷ್ಕರ್ಯಗಳ ಪ್ರತಿಫಲವೇನೋ ಮಹಾರಾಜರ ಕೊರಳಿಗೇ ಗಂಟುಬೀಳ ತೊಡಗಿತು. ಭಂಡಾರವು ಬರಿದಾಯಿತು. ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿನ ಹುಟ್ಟುವಳಿಯು ಕಡಮೆಯಾಯಿತು. ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತು ಉಣ್ಣುತ್ತಿದ್ದ ಸೈನ್ಯದ ವೆಚ್ಚವಾದರೋ ಅಸರಮಿತವಾಗಿ ಬೆಳೆದುಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಅಧಿಕಾರಿಗಳಲ್ಲಿನ ಪರಸ್ಪರ ಮನಸ್ತಾಪ ದ್ವೇಷಾಸೂಯೆಗಳ ಕಾರಣದಿಂದ ರಾಜ್ಯಭಾರದ ಯಾವ ಇಲಾಖೆಯೂ ತೃಪ್ತಿಕರವಾಗಿ ಕೆಲಸಮಾಡದೆ, ಕೇವಲ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಖಜಾನೆಗೆ ಶಿರೋಭಾರವೆನ್ನು ಸುವಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿನ ಖರ್ಚನ್ನೊದಗಿಸಲು ಮಾತ್ರ ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದಿತು. ದ್ರವ್ಯಭಾವ ಪ್ರತ್ನೆಯು ಪ್ರತಿಕ್ಷಣದಲ್ಲೂ ಮಹಾಭೂತದಂತೆ ಮಹಾರಾಜರನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ರಾಜ್ಯಾಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ಬಿಡಲೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ-ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಡೆಯಿಸುವಂತೆಯೂ ಇಲ್ಲ:

*ಹೈದರನೇನೋ ಬಹುದೂರದ ಜೀವಿತವು ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಯ ಲೇಖನಿಯ ಕುಸುಮವಾಗಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿದೆ.

ಇಂತಹ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕು ಮಹಾರಾಜರು ಬಹು ಹೆಣ್ಣಾದರು. ಸೈನ್ಯದವರು ತಮಗೆ ಸಲ್ಲಬೇಕಾದ ಸಂಬಳಕ್ಕಾಗಿಯೋ ಅಥವಾ ದುಷ್ಟರಾದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ದುರ್ಬೋಧನೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟೋ, ಹೀಗೆ ಅನೇಕವೇಳೆ ಅರಮನೆಯ ಹೆಬ್ಬಾಗಿಲನ್ನು ಅಡ್ಡಗಟ್ಟಿ ಕುಳಿತು ಮಹಾರಾಜರನ್ನು ಪೀಡಿಸಿದ್ದ ಸಂದರ್ಭಗಳೂ ಉಂಟು. ಇಂತಹ ವಿಷಮಸಂದರ್ಭಗಳು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದಾಗಲೆಲ್ಲ, ರಾಜರು, ಕಾಲಕರ್ಮಸಂಯೋಗದಿಂದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಪಾವಟಿಗೆಗಳನ್ನೇರುತ್ತ ಸಾಗಿದ್ದ ಹೈದರಲ್ಲಿಖಾನನ ಸಹಾಯವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದುದು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿತ್ತು. ಹೈದರನು, ಧನಾರ್ಜನೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯಾನ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸದೆ, ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ತೋರಿದ ಮಾರ್ಗಗಳಿಂದಲೆಲ್ಲ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಗಳಿಸುತ್ತಿದ್ದನಾದುದರಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಅವನಬಳಿ ಅಧಿಕ ದ್ರವ್ಯವು ಶೇಖರವಾಯಿತು. ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ದ್ರವ್ಯದ ಅಡಚಣೆಯುಂಟಾದಾಗಲೆಲ್ಲ, ಅವರು ಅವನ ಸಹಾಯವನ್ನು ಕೋರದಿದ್ದರೆ ಗತ್ಯಂತರವೇ ಇಲ್ಲವೆಂಬಂತಾಗಿತ್ತು. ಹಾಗೆ ಅವನಿಂದ ಉಪಕೃತರಾದವೇಲೆ ಅವರವರಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗರಬೇಕಾದ ಸ್ವಾಮ್ಯಭ್ರಾತೃತ್ವ ನ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ಲೋಪಬಂದು, ರಾಜರು ಅವನ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯಕ್ಕೊಳಪಟ್ಟು ನಡೆಯಬೇಕಾದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯುಂಟಾಯಿತು. ಕ್ರಮಕ್ರಮವಾಗಿ ಆತನಿಗೆ ಬಹುದ್ದರಾ ಎಂಬ ಕಿತ್ತಾಬನ್ನೂ, ದಳವಾಯಿತನವನ್ನೂ, ಕೊನೆಗೆ ನವಾಬನೆಂಬ ಬಿರುದನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟು ಅವನೊಬ್ಬ ವಸ್ತ್ರಭೂಷಣಾದಿ ಬಹುಮಾನಗಳೊಂದಿಗೆ ಆಗಾಗ ಗೌರವನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಹೈದರನೇ ಪ್ರಮುಖನೆಂದು ಸರ್ವರಿಗೂ ಮನದಟ್ಟಾಯಿತು. ರಾಜರ ಬಂಧುಗಳೂ ಸ್ವಜನರೂ ಆದ ಪ್ರಮುಖಾಧಿಕಾರಿಗಳು, ಈವರೆಗೆ ತಾವು ನಡೆಸುತ್ತಾ ಬಂದ ದುಷ್ಕಾರ್ಯಗಳ ಫಲವಾಗಿ ಸ್ಥಾನಭ್ರಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದರು. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಆಡಳಿತದ ಗುಟ್ಟಿಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿದಿದ್ದವನೆಂದರೆ ನವಾಬ ಹೈದರಲ್ಲಿಖಾನನೊಬ್ಬನು. ಅವನಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ರಾಜ್ಯಭಾರವನ್ನು ಕ್ಷಣಕಾಲವಾದರೂ ನಿರ್ವಹಿಸಲು ತಮ್ಮಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ರಾಜರಿಗೆ ತಿಳಿದಿತ್ತು. ಆದುದರಿಂದ ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಉಪಾಯವಿಲ್ಲದೆ, ರಾಜ್ಯಾಡಳಿತದ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರವನ್ನೂ ಆತನಿಗೆ ವಹಿಸಿಬಿಟ್ಟರು.

ಮಹಾಕತ್ಯಾತ್ಮತಾಲಿಯಾದ ಹೈದರನು ಸರ್ವಾಧಿಕಾರ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ನಂತರ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿರುವನೇ ? ಒಡನೇ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣವನ್ನು ತನ್ನ ಮುಖ್ಯ ತಾಣ್ಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಅದರ ಕೋಟೆಕೊತ್ತಲಗಳನ್ನು ಭದ್ರಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿವ್ದು ಸುತ್ತಮುತ್ತಿನ ಪ್ರಾಂತಗಳ ವಿಚಾರಣೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ನಡೆಯಿಸತೊಡಗಿದನು. ಅನೇಕ ಸ್ಥಳಗಳವೇಲೆ ದಂಡೆತ್ತಿ ನಡೆದು, ದೇಶವನ್ನು ಪೂರ್ವ ದಕ್ಷಿಣ ಪಶ್ಚಿಮೋತ್ತರ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲೂ ಅತಿಶಯವಾಗಿ ವಿಪ್ಲವಿಸಿದನು. ಕೋಟೆಕೋಟೆಯಾಗಿ ದ್ರವ್ಯವನ್ನುಗಳಿಸಿ ರಾಜಧಾನಿಯ ಖಜಾನೆಯೆಲ್ಲ ತುಂಬಿಸಿದನು. ಇಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜಬಡೆಯರು ಗೌರವನೆಯ ಸಂಧಿವಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಗಸ್ಥರಾದ ತರುವಾಯ ನಜರಾಜಬಡೆಯರೆಂಬವರು ಪಟ್ಟಾಭಿಷಿಕ್ತರಾದರು. ಇವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನವಾಬ ಹೈದರಲ್ಲೀಖಾನನ ಅಧಿಕಾರವು ಯಾವ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕುಂಠಿತವಾಗದೆ ನಡೆಯಿತು. ಇವರು ಕೇವಲ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳು ಮಾತ್ರ ಜೀವಿಸಿ, ಗೌರವರಲ್ಲ ದೈವಾಧೀನರಾದರು. ಇವರ ತರುವಾಯ ಬೆಟ್ಟದ ಚಾವರಾಜಬಡೆಯರೆಂಬವರು ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನೇರಿದರು. ಇವರೂ ಅಷ್ಟಮಟ್ಟಿನ ಶಕ್ತರಲ್ಲ ದುದರಿಂದ ಹೈದರನಿದ್ದ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರವು ತಪ್ಪದೆ ಮುಂದುವರಿಸಿತು. ಹೈದರನು ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದರೂ, ತನ್ನ ದೇಹವು ವೈಷಾರರಸರ ಉಪ್ಪಿನಿಂದ ಬೆಳೆದುದೊಂಬುವನ್ನು ಮರೆಯದೆ, ಅವರನ್ನು ಉಪೇಕ್ಷಿಸದೆ, ಅವರನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಮುಳುಗಿಸಬೇಕೆಂದು ಇಚ್ಛಿಸಿದ-ಕ್ರಿಯಾವಂತನಾಗಿ ಅಧಿಕಾರಮಾಡಿ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಅತ್ಯಾತ್ಮಮಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಆತನ ನಿರಲಸಿಕೆ, ಸೂಕ್ಷ್ಮಮತಿ, ದರ್ಪ, ಕೌಯ-ಧೈರ್ಯಾದಿ ಗುಣಗಳು, ಆತನಿದ್ದ ಧನಬಲ-ಜನಬಲ ಇವುಗಳ ಪ್ರಾಬಲ್ಯದಿಂದ ಆತನು ಒಂದುವೇಳೆ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನೇ ಆಕ್ರಮಣಮಾಡಲಿಚ್ಛಿಸಿದ್ದರೂ ದೊರೆಗಳು ಲೇಶಮಾತ್ರವೂ ಎದುರಿಸುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಕ್ರಿಯಾವಂತನಾದ ಹೈದರಾಲಿಯು, ಹಾಗೆ ಮಾಡದೆ ತಾನು ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ರಾಜ್ಯವು ದೊರೆಗಳವರದು-ಅವರು ತನ್ನ ಪ್ರಭುಗಳು ಎಂಬ ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿಗಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಯಾದ ಹೈದರಾಲಿಯಂತಹ ನೌಕರನೊಬ್ಬನು ಎಷ್ಟೆ ಆಪ್ತನೆನ್ನಿಸಿಕೊಂಡು ಅಧಿಕಾರಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ

ರಾಜಮನೆತನದವರಿಗೆ ದೊರೆಗಳೇ ಸ್ವತಂತ್ರರಾದ ಅಧಿಕಾರ ನಡೆಯಿಸಿದಂತೆ ಯಿದ್ದೀತೆ? ಅದರ ಮಾದರವೇನು? ರಾಜರು ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಅತನ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಕ್ಕೊಡಂಬಟ್ಟು, ಸಂಸ್ಥಾನದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಆತನಿಗೆ ವಹಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದುದು, ಇಮ್ಮಡಿ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರವರ ಕುಟುಂಬ ಮಹಾರಾಣಿ ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮಣ್ಣಿಯವರಿಗೆ ಲೇಖನಾತ್ಮವೂ ಸಮ್ಮತವಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಿಂದೂರಾಜ್ಯ ವಲ್ಲಿ ಮಹಮ್ಮದೀಯರು ಒಗೆಗೆ ಪ್ರಬಲಿಸತೊಡಗುವುದು ರಾಜಮನೆತನಕ್ಕೆ ಎಂದಿಗಿದ್ದರೂ ಮೃತ್ಯುವಾಗದಿದ್ದರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ದೂರದರ್ಶಿಗಳಾದ ಅನರು ತಿಳಿದು- ಹೈದರನ ವಜ್ರಮುಷ್ಟಿಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿ, - ರಾಜಮನೆತನ ವನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರವನ್ನಾಗಿಸಲು ಏನಾದರೂ ಮಾರ್ಗವುಂಟೇ ಎಂದು ಯೋ ಚಿಸತೊಡಗಿದರು. ಆ ಯೋಚನೆಯನ್ನು ಸಾರಿಸಿದ ಪ್ರಯತ್ನವೊಂದು ಗೋಪ್ಯವಾಗಿ ಹೈದರನ ದಂಶವೃಕ್ಷಕ್ಕೆ ಕುತಾರ ಸ್ವರೂಪವಾಗಿ ಒಂದೆಡೆ ಯಲ್ಲಿ ಸಾವಧಾನವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಇದಂತಿರಲಿ—

ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕರು ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವೂ ಮತ್ತು ಅದರ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳೂ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೇಗಿದ್ದುವೆಂಬುದರ ಪರಿಚಯವಾಗದೆ ಮುಂ ದರಿಸುವುದು ಸಮಂಜಸವಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ, ಮೇಲ್ಕಂಡಂತೆ ಆ ಸಂಬಂಧದ ಲೇಖಾಂಶ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕಾಯಿತು ಇನ್ನು ಪ್ರಕೃತ ಕಥಾ:—

ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರ ವೃಧಮ ಪರಿಚಯವು ನಮ್ಮ ಪಾಠಕರಿಗಾಗು ವುದು, ಅವರ ಪಿತೃ ಪಿತಾಮಹರ ವಂಶೋನ್ಮತಿಯ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೆಲ್ಲ. ಅವರ ಜನನ ಕಾಲದಿಂದಲಿಲ್ಲ - ಅಲ್ಲ. ಅವರ ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೂ ಅಲ್ಲ. ಅವರು ಗೌರವನೀಯ ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣ ಆರ್ಕಾಟು ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಸೇರಿದ ಚಿದಂಬರಂ ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಕುಂಜನೂರು ಎಂಬೊಂದು ಶ್ರೋತ್ರಿಯಾಗ್ರಹಾ ರದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮವೆತ್ತಿದವೆಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ತಮ್ಮ ಜನ್ಮಸ್ಥಾನದ ಔನ್ನತ್ಯದಿಂದ ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕರು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ಬಂದವರಲ್ಲ. ಪಾಪ, ಅವರ ಮಾತಾಪಿತೃಗಳು ಬಡವೈದಿಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು. ಮಾಧ್ವ ಸಂಗಡಕ್ಕೆ ಸೇರಿ ದ ಸದ್ವೈಷ್ಣವರಾದ ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ಪತ್ನಿ ಗಿರಿಯಮ್ಮನೊಬ್ಬ

ಸಾಧ್ವೀಮಣಿಯಲ್ಲಿ ಪಡೆದ ಏಕಮಾತ್ರ ಸಂತಾನವೆಂದರೆ ನಮ್ಮ ಕಛಾ ನಾಯಕರೇ! ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲೇ ಪಿತೃಪಿತೃವಿರೋಧವಾಗಲಾಗಿ, ಗಿರಿಯಮ್ಮನವರು ತಮ್ಮ ಮಗುವನ್ನು ಬಹು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಕಾಪಾಡಿದರೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಆ ಸಾಧ್ವಿಯು ಎಷ್ಟೋವೇಳೆ, ಕೂಲಿನಾಲಿಗಳನ್ನು ಸಹ ಮಾಡಿ, ತಮ್ಮ ಕಂದನ ಪೋಷಣೆಗೆ ಅವಶ್ಯಕ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿದರೆಂದು ಹೇಳಿಕೆಯುಂಟು. ಬಾಲ್ಯವನ್ನು ಹಾಗೆ ಕಳೆದ ತರುವಾಯ ಅವರು ಎಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಿದರು, ಎಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದರು, ಎಂಬೀಸಂಗತಿಗಳೂ ಅಜ್ಞಾತವಾಗಿವೆ. ಅವರು ಪುನಃ ನಮಗೆ ದೃಷ್ಟಿಗೋಚರವಾಗುವುದೆಂದರೆ ಆಗಿನ ಕರ್ಣಾಟಕದ ರಾಜಧಾನಿ ನಗರಿಯಲ್ಲಿ!

‘ಕೆಟ್ಟು ಪಟ್ಟಣಸೇರು’ ಎಂಬ ಗಾಥೆಯೊಂದು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಉಂಟಷ್ಟೆ! ಕುಟುಂಬ ರಕ್ಷಕರಾದ ಹಿರಿಯರು ಮೃತರಾಗಿ, ಮನೆ ಬಾಗಿಲು ಧೂಮಿ ಕಾಣೆಗಳನ್ನು ದಾಯಾದ್ಯರಿಗೆ ಸೂರೆಗೊಟ್ಟು ಪರದೇಶಿಗಳಾದ ಹಲವರು ಹಳ್ಳಿಗಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಜೀವನಕ್ಕೆ ತೊಂದರೆಪಡಲಾರದೆ, ಲಕ್ಷಾಂತರವುಂದಿ ವಾಸವಾಗಿರುವ ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ತಮಗೂ ಯಾವುವಾದರೊಂದು ಬಗೆಯಿಂದ ಜೀವನೋಪಾಯಮಾರ್ಗವು ದೊರೆಯಬಹುದೆಂದ, ಪಟ್ಟಣಗಳನ್ನು ಕೂತು ಪ್ರಯಾಣಮಾಡುವುದುಂಟು. ವಾಸ್ತವವಾಗಿಯೂ ಹಳ್ಳಿಗಾಡುಗಳಲ್ಲಿರುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವು ಬಗೆಯ ಉದ್ಯೋಗಗಳು ಇರಲು ಅವಕಾಶವುಂಟು. ಆಗ್ಗೆ ನಮ್ಮ ಕಛಾನಾಯಕರ ವಾಸಸ್ಥಳವು ಕರ್ಣಾಟಕ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದಿತು. ಮನೆಗೆ ಯಜಮಾನರೂ ಪೋಷಕರೂ ಆಗಿದ್ದ ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರು ಮೃತರಾದುದರಿಂದ ಜೀವನೋಪಾಯಕ್ಕೆ ತೊಂದರೆಪಡುತ್ತಿದ್ದ ಗಿರಿಯಮ್ಮನವರು, - ‘ಕೆಟ್ಟು ಪಟ್ಟಣಸೇರು’ ಎಂದಿರುವ ಛೋಕೋಕ್ತಿಯನ್ನು ಜ್ಞಾಪಕಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊಂಡು, ತಮ್ಮ ಮಗನೊಂದಿಗೆ, ಆಗಿನ ಕರ್ಣಾಟಕದ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ಶಿರಂಗಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಸೇರಲು ಇಚ್ಛಿಸಿದುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಆಗ ಶಿರಂಗಪಟ್ಟಣವು, ನವಾಬ ಹೈದರಲೀಖಾನನ ಪ್ರಾಬಲ್ಯದಿಂದ ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಪಾರ ಉದ್ಯೋಗ ಮುಂತಾದುವುಗಳಲ್ಲಿ ಅದ್ವಿತೀಯವೆನ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನ ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರು ತಾಯಿಯೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿ ಬಂದು

ರಾಜಧಾನಿ ನಗರವನ್ನು ಸೇರಿದರು. ಅವರಿಗೆ ಅವರಿಗೆ ಕ್ರಮವಿಧ್ಯಾಭ್ಯಾಸವು, ಎಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿತೋ ಎಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ನಡೆಯಿತೋ ತಿಳಿಯದು. ಆದರೆ ಮನೆಯಲ್ಲೋ ಅಥವಾ ಪಾಠಶಾಲೆಯಲ್ಲೋ ಓದು ಬರಹ ಲೆಕ್ಕ ಪತ್ರಗಳು ಇಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಮಾತ್ರ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವು ನಡೆದಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಸ್ವಸ್ಥಾನದಿಂದ ಬಂದು ರಾಜಧಾನಿ ನಗರದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಂಡೊಡನೆಯೇ ಜೀವನಾರ್ಥವಾಗಿ ಎಲ್ಲಾದರೂ ಉದ್ಯೋಗ ದೊರಕಿತೋ ಎಂದು ಹುಡುಕಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಆಗ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ವೈಶ್ಯವರ್ಣದವರಲ್ಲಿ ಅನ್ನದಾನಶೆಟ್ಟಿ, ನರಸಚೆಟ್ಟಿ, ಶಂಕರಶೆಟ್ಟಿ ಎಂಬ ವೈಶ್ಯಪಂಗಡದ ಶ್ರೀಮಂತರೇ ಮುಖ್ಯರು. ಈ ವರ್ತಕರು ಹೈದರನ ಸೈನ್ಯಕ್ಕೂ ರಾಜಗೃಹಕ್ಕೂ ಬೇಕಾದ ಸಕಲ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನೂ ಒದಗಿಸುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ಇವರಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಾರವು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ನಡೆದು, ಅವರು ಬರು ಬರುತ್ತಾ ಪುಷ್ಟರಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರಲ್ಲಿ ಅನ್ನದಾನಶೆಟ್ಟಿ ಎಂಬವರ ಬಳಿಯಲ್ಲೇ ಪ್ರಾರಂಭಕ್ಕೆ ಸಮೃದ್ಧ ಕಥಾನಾಯಕರು ಲೆಕ್ಕಪತ್ರಗಳನ್ನಿಡುವ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಪಡೆದರು. ಆ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಅವರು ತೋರಿಸಿದ ಶ್ರದ್ಧೆ, ಚಟುವಟಿಕೆ, ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಂಬಿಕೆ ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಂದ ಅವರು ಬಹು ಶೀಘ್ರಕಾಲದಲ್ಲೇ ಸಾಹುಕಾರನ ಮೆಚ್ಚುಗೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾದರು. ಅನ್ನದಾನಶೆಟ್ಟಿಯು ಪೂರ್ಣಯೃತವರ ಜಾಗರೂಕತೆ, ಲೆಕ್ಕಪತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ತೋರ್ಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಜಾಣ್ಮೆ, ಸ್ವಾಮಿಭಕ್ತಿ, ತ್ರಿಕರಣಶುದ್ಧಿ ಮೊದಲಾದುವುಗಳಿಗಾಗಿ ಉಬ್ಬನಾಗಿ ಅವರನ್ನು ಗೌರವ ಭಾವದಿಂದ ಕಾಣುತ್ತ ತನ್ನ ವ್ಯಾಪಾರ ಸಂಬಂಧವಾದ ಸಮಸ್ತ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಅವರ ಮೂಲಕವೇ ನಡೆಯಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

ಅಧ್ಯಾಯ ೨

“ಗಿಡ್ಡಂಗಿ”

ಅನ್ನದಾನಶೆಟ್ಟಿಯ ವ್ಯಾಪಾರವು ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಪ್ರಬಲವಾಗುತ್ತ ಬರಲು, ಆತನು ಹೈದರನ ಕಟಾಕ್ಷಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾದನು. ಹೈದರನು, ತನಗೆ

ಹಣಕ್ಕೆ ತಾಪತ್ರಯವಾದಾಗಲೆಲ್ಲ, ಶೆಟ್ಟಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೇಳಿಕಳುಹಿಸಿ, ನಿಜೇ
ಷ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ತರಿಸಿಕೊಂಡು, ತನ್ನ ತಗಾವೆಯನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡ ತರು
ನಾಯ, ತನ್ನ ಹಣ ಬಂದೊಡನೆಯೇ ಅದನ್ನು ಬಡ್ಡಿ ಸಮೇತ ಪಾವತಿ
ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಹೀಗೆ ಅವರವರ ಲೇವಾದೇವಿ ವ್ಯವಹಾರವು ಬಹುದಿ
ನಗಲವರೆಗೆ ನಡೆದುಬಂತು. ಈ ಸಂಬಂಧ ಲೆಕ್ಕಗಳ ತೀರ್ಪಿಕೆಯಲ್ಲಿ
ಪೂರ್ಣಾಯ್ಜನವರೇ ಲೆಕ್ಕಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಒಂದೆರಡುಪೇಳಿ ಹೈದ
ರನ ಸಮುಖಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದುಂಟು. ಆ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ವಿನಯ
ವಿಧೇಯತೆಗಳೂ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗಿದ್ದ ನಿಷ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಜ್ಞಾನ
ವೂ, ಅವೇಕ್ಷಿತವಾದ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಬೇಕೆಂದೊಡನೆಯೇ ದೊರೆವಂತೆ ಲೆಕ್ಕ
ವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿಟ್ಟಿರುತ್ತಿದ್ದ ಅವರ ಚಾಣೈಯೂ, ಚಟುವಟಿಕೆಯೂ
ಮಹಾಚಾಣಾಕ್ಷನಾದ ಆತನ ಗಮನಸೆಳೆದುವು. ಈ ಗುಣಗಳ ಬೆಳೆಪ
ಣಿಗೆಗೆ ತಕ್ಕಂತಹ ಪೂಜ್ಯೋತ್ತಮ ದೊರೆತರೆ, ಈ ಯುವಕನು ಮುಂದೆ ಮ
ಹಾ ಪ್ರತಿಭಾಶಾಲಿಯಾಗದಿರನು ಎಂಬುದು, ಹೈದರನ ಕುಶಾಗ್ರ ಬುದ್ಧಿಗೆ
ಒಡನೆ ಸ್ಫುರಿಸಿತು. ಅವರನ್ನು ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಶೇಖರಮಾಡಬೇ
ಕೆಂದೂ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂತು. ಆದರೆ ಅವರ ವಿಸಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ
ಸ್ಥಿಂಟಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಆಗಲೇ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸದೆ, ಅವರನ್ನು ಸಂಗ್ರ
ಹಿಸಲು ಇಚ್ಛಿಸಿ ಸಮಯ ನಿರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿದ್ದನು.

ಹೈದರನ ದೃಷ್ಟಿಯು ಪೂರ್ಣಾಯ್ಜನವರ ಮೇಲೆಬಿದ್ದ ಮತ್ತೊಂ
ದು ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಕುರಿತು ಒಂದು ದಂತಕಥೆಯೂ ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತಿದೆ.
ಒಂದಾನೊಂದುವೇಳೆ ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಕಾನೇರೀ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಅಪರಿಮಿತ
ಪ್ರವಾಹವು ಬಂದು ನೀರು ದಡಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ಹರಿಯುವುದೋ ಎಂಬ
ಶಂಕೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದ್ದಿತಂತೆ! ಅಪೂರ್ವವಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದ ಆ ಅಗಾ
ಧಪ್ರವಾಹವನ್ನು ನೋಡಲೂ, ಅಸಾಯ ಸಂದರ್ಭವಿದ್ದರೆ ರಾಜಧಾನಿಯ
ನಿವಾಸಿಗಳ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ತಕ್ಕ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಲೂ, ಸುಲ್ತಾನನು
ನುತಪರಿವಾರದೊಂದಿಗೆ ನದೀ ದಂಡೆಗೆ ನಡೆದು, ಅಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾಗಿ
ಮಹಾ ರಥಸದಿಂದ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಪ್ರವಾಹವನ್ನು ಕಂಡು ಕೌತುಕ
ಗೊಂಡು ಭಾವಾವಿಷ್ಟನಾದವನಂತೆ, ಪ್ರವಾಹವನ್ನೇ ದೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾ ನಿಂ

ತುಕೊಂಡನು. ತರುವಾಯ ಸ್ವಲ್ಪಮೊತ್ತಿನೊಳಗಾಗಿಯೇ ಪ್ರವಾಹ ವಾಗಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕು ಬೇರೊಂದಿಗೆ ಕಿತ್ತು ತೇಲಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಒಂದು ಆಗಾಧ ವೃಕ್ಷವು ದೃಷ್ಟಿಗೋಚರವಾಯಿತು. ಭಾವಾವಿಷ್ಟನಂತೆ ನಿಂತಿದ್ದ ಹೈದರನು, ಅವನ್ನೇ ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ನಿಟ್ಟಿಸಿ, 'ಅಹಾ, ಇವೇನಾಶ್ಚರ್ಯ ! ಒಂದು ಕಡಲೆಕಾಳಷ್ಟು ಕಲ್ಲನ್ನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದರೆ, ಅದು ಒಡನೆ ಮುಳುಗಿಹೋಗುತ್ತೆ ! ಅಂಥಾದ್ದರಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ - ಭಾರವಾದ ವೃಕ್ಷವು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ತೇಲಿಕೊಂಡು ಬರುವುದೆಂದರೇನು ?' ಎಂದು ನುಡಿದನು. ಸುಲ್ತಾನನ ದೃಷ್ಟಿಯು ಅದರಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿತೆಂದೊಡನೆಯೇ ಸಮೀಪದಲ್ಲ ನಿಂತಿದ್ದವರೂ ಅದನ್ನು ಕೌತುಕದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೇ ನೋಡತೊಡಗಿದರು. ಆ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ, ಹೈದರನ ಬಾಯಿಂದಬಂದ ಮಾತಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವಾಗಿ - ಕಲ್ಲು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಲೂ, ಮರವು ತೇಲಲೂ ತಮಗೆ ಸೂಕ್ತವೆಂದು ತೋರಿದ್ದ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರೂ ಹೇಳತೊಡಗಿದರು. ಆದರೆ ಹೈದರನೇನೋ, ಆ ಏವರಣೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿಯೂ ಕೇಳದಂತೆ, ಆ ಆಗಾಧ ಪ್ರವಾಹವನ್ನೂ ನೋರನೊರೆಯಾಗಿ ಹರಿದುಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಆ ನೀರಿನ ಸೆಳೆವನ್ನೂ ಅದರಲ್ಲಿ ತೇಲಿಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಆಗಾಧ ವೃಕ್ಷದ ಗತಿಯನ್ನೂ ಕುರಿತು, ಏನೋ ಯೋಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಮೌನವಾಗಿದ್ದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ನಿಂತಿದ್ದ ಪೂರ್ವಾಯುನವರು, 'ಹಾಗಲ್ಲ, ಮಹಾಪ್ರಭೋ ಮಹಾತಾಯಿ ಕಂಪೇರಮ್ಮ (ಕಾಂಪೇರಿನದಿ)ನಿಗೆ ಆ ಮರದಮೇಲೆ ಅಭಿಮಾನ ಬಹಳ. ತಾನು ಒದಗಿಸಿದ ನೀರಿನಿಂದ ಬೆಳೆದ ಆ ಮರದಮೇಲೆ ನನಿಗೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಮಾತೃಪ್ರೇಮವಿದೆ. ಹಾಗೆ ತನ್ನ ಪೋಷಣೆಯಿಂದಲೇ ಬೆಳೆದ ಆ ವೃಕ್ಷವನ್ನು ತಾನೇ ಮುಳುಗಿಸಲು ಎಂಬುದಾದರೂ ಇಷ್ಟಪಟ್ಟೀತೆ ? ಅದುದರಿಂದಲೇ, ಇಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ - ಭಾರವಾದ ವೃಕ್ಷವಾದರೂ ಮುಳುಗದೆ ತೇಲಿಹೋಗುತ್ತಲಿದೆ. ಅದರ ಕಲ್ಲಿಗೂ ನೀರಿಗೂ ಸಂಬಂಧವೇನಿದೆ ? ಅದುದರಿಂದಲೇ ಆ ಕಲ್ಲು ಎಷ್ಟು ಸಣ್ಣದಾಗಿದ್ದರೂ ಅದು ನೀರಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಹೋಗುತ್ತದೆ. ಮರವು ಇಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದಾಗಿದ್ದರೂ ನದಿಯು ಅದನ್ನು ಮುಳುಗಿಸದೆ ತಾನು ಬೆಳೆಸಿದ ವೃಕ್ಷವೆಂಬ ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ಅದನ್ನು ತೇಲಿಸುತ್ತದೆ' ಎಂದು ನುಡಿದರು.

ಅಲಂಕಾರಿಕ ಭಾಷೆಯಿಂದ, ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಅವರ ಬಾಯಿಂದ ಬಂದ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದೊಡನೆಯೇ ಭಾವಾಪಿಷ್ಟನಂತೆ-ಒಂದು ಬಾರಿ ತೇಲಿಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಮರವನ್ನೂ, ಮತ್ತೊಂದುಬಾರಿ ಪ್ರವಾಹವನ್ನೂ ನಿಟ್ಟಿಸುತ್ತಾ ನಿಂತಿದ್ದ ಹೈದರನು, ಕೌತುಕಗೊಂಡವನಂತೆ ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ, ಪೂರ್ಣದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೋ ಎಂಬಂತೆ, ಒಂದು ಬಾರಿ ಅವರನ್ನು ನೋಡಿದನು. ಆ ಮಾತಿನ ಭಾವವೇನೆಂಬುದು ಮಹಾಶೂಕ್ಷ್ಮಮತಿಯಾದ ಆತನಿಗೆ ತಿಳಿದುಹೋಯಿತು. - 'ಮಹನೀಯರು ತಮ್ಮಿಂದ ಪೋಷಿತರಾದವರನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಮುಳುಗಿಸದೆ, ಜೀವನ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ತೇಲಿಸುವರು: ಅರ್ಥಾತ್ ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಕೈಬಿಡದೆ ಹೇಗಾದರೂ ರಕ್ಷಿಸುವರು' ಎಂಬ ಆ ಮಾತಿನ ಭಾವವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿ, ಹಸನ್ಮುಖದಿಂದಲೂ ಪ್ರಸನ್ನ ನೋಟದಿಂದಲೂ, ಅವರನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಎಲ್ಲರೊಡನೆ ಹೊರಟು ನಡೆದನಂತೆ !

ಅಂದಿನಿಂದ ಸುಲ್ತಾನನಿಗೆ ಸಾಹುಕಾರ ಅನ್ನದಾನ ಶೆಟ್ಟಿಯ ಗುನಾಕ್ಷರಾಗಿದ್ದ ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರಮೇಲೆ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಪ್ರೇಮವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಯಿತು. ಅವರು ಸಾಹುಕಾರನ ಲೆಕ್ಕಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಾಗಲೆಲ್ಲ, ಅವರ ನಡೆನುಡಿಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಪರಮಸಂತೋಷಪಟ್ಟು, ಅವರೊಂದಿಗೆ ಲೋಕಾಧಿರಾಮವಾದ ಮಾತುಕಥೆಗಳನ್ನಾಡುತ್ತ ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲ ಕಳೆಯುವನು. ಅವರ ಮಾತುಕಥೆಗಳಿಂದಲೂ, ಸಾಹುಕಾರನ ಲೆಕ್ಕಪತ್ರಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅವರು ತೋರ್ಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಶ್ರದ್ಧೆ ಮತ್ತು ಣಾಗರೂಕತೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿಯೂ, ಹೈದರನಿಗೆ ಅವರು ನಂಬಿಕಸ್ತರು, ಸ್ವಾಮಿಭಕ್ತರು, ತ್ರಿಕರಣ ಶುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವರು, ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತರು, ದುರಾಸೆಗೊಳಗಾಗಿ ಅನ್ಯಾಯಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಬೀಳತಕ್ಕವರಲ್ಲ, ಪಾಪಭೀತರು ಎಂಬ ಮುಂತಾದ ವಿಚಾರಗಳು ಬಹು ಪುಷ್ಟವಾಗಿ ಹೊಳೆದುಂಟು. ಅಂತಹ ರತ್ನವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸತಕ್ಕುದು, ತನ್ನ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಬಹು ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದನು. ಆದರೆ ತನ್ನ ಅಂತರ್ಯೇನೆಂಬುದನ್ನೂ, ಅವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತಾನು ಎಷ್ಟುಮಟ್ಟಿಗೆ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿದ್ದನೆಂಬುದನ್ನೂ ಆಗಲೂ ಯಾವ ವಿಧದಿಂದಲೂ ತೋರ್ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಸು

ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೊಂದಿಗೆ ಅಷ್ಟಮಟ್ಟಿನ ಸಲಿಗೆಯು ದೊರೆತಿದ್ದಾಗಲೂ, ಗಾಂಧೀಯರ ನಿಧಿಗಳಾದ ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರು ತಮಗೆ ರಾಜಾಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಕೊಡಿಸಿ ಕಾಪಾಡಬೇಕೆಂದು, ಹೈದರನನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಯೋಚಿಸಲೂ ಇಲ್ಲ.

ಹೈದರನೇನೋ ಸ್ವಯಂ ಅನಕ್ಷರಸ್ಥನೇ ಆಗಿದ್ದರೂ, ಮಹಾ ವ್ಯವಹಾರಚತುರನಾದುದರಿಂದ ಇತರ ವಿದ್ಯಾವಂತರದಲ್ಲಿದ್ದ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದೆಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಹಾ ಪ್ರೌಢನಾಗಿದ್ದನು. ಸಂಸ್ಥಾನದ ರಾಜಕಾರ್ಯವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಇಲಾಖೆಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿ, ಒಂದೊಂದು ಇಲಾಖೆಗೂ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ಮುಖ್ಯಾಧಿಕಾರಿಯನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿ, ಅವನು ಮಾಡಿದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಬಹು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ರೀತಿಯಿಂದ ವಿಮರ್ಶಿಸುತ್ತ, ತಾನು ಹೇಳಿ ಬರೆಯಿಸಿದ ಪತ್ರಗಳನ್ನೂ ಬೇರೊಬ್ಬರಿಂದ ಓದಿಸಿಕೇಳುತ್ತ, ಹೀಗೆ ಮೈಯೆಲ್ಲಾ ಕಣ್ಣಾಗಿದ್ದವನಂತೆ ರಾಜಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಆಗ ಕನ್ನಡ ವಸ್ತುರವನ್ನು (Kannada Records) ವೆಂಕಟರಮಣಯ್ಯ ಎಂಬೊಬ್ಬ ವೃದ್ಧನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಮುಂದೆ ಕೆಲವು ದಿನಗಳಲ್ಲೇ ಆತನ ಬಳಿ ಒಂದು ಗುಮಾಸ್ತೆಯ ಉದ್ಯೋಗವು ಖಾಲಿ ಬಿದ್ದಿತು. ಅದಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಸಂಬಂಧಿಕರಲ್ಲಿ ಯಾವನಾದರೊಬ್ಬನನ್ನು ನಿಯಮಿಸಬೇಕೆಂದು ಆತನು ಸನ್ನಾಹಿಸಡಿಸಿರಲು, ಸುಲ್ತಾನನು ಆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸೇರುವಂತೆ ತಿಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದನು. ತನ್ನ ಗುಮಾಸ್ತೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಹಾಗೆ ಸುಲ್ತಾನರ ಅನುಗ್ರಹವುಂಟಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನೋ ತಿಳಿಯದೆ, ಅನ್ನದಾಸಶೆಟ್ಟಿಗೂ ಇತರ ವರ್ತಕರಿಗೂ ಸರಮಾಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರಂತಹ ನಂಬಿಗಸ್ತರೂ, ಶ್ರದ್ಧಾಸಂಪನ್ನರೂ ಸಿಕ್ಕುವುದು ದುರ್ಲಭವೆಂದೂ, ಅವರ ಮೇಲೆ ರಾಜಾನುಗ್ರಹವಾಗಿರುವಾಗ ಅದಕ್ಕೆ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತವಾಗಿ ನಡೆಯುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವೆಂದೂ ಯೋಚಿಸಿ, ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸಿ, ತನ್ನ ಕಾರ್ಯಸ್ಥಾನದಿಂದ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ತಮ್ಮಮೇಲೆ ಅಪ್ರಾರ್ಥಿತವಾಗಿ ಸುಲ್ತಾನನಿಗೆ ದಯೆಯುಂಟಾದುದಕ್ಕೆ ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರು ವಿಸ್ಮಯಗೊಂಡ

ರಾದರೂ, ಅದಕ್ಕೆ ಕಾವೇರಿ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಮರವು ತೇಲಿಬಂದದಿನ ತಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಸುಲ್ತಾನರಿಗುಂಟಾದ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯೇ ಕಾರಣವೆಂದೂ ಭಾವಿಸಿ, ಸಮಯೋಚಿತವಾಗಿ ತಮಗೆ ಹೊಳೆದ ಆ ಸಂಗತಿಗಾಗಿ ಭಗವಾನನಿಗೆ ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ವಂದಿಸಿದರು. ಸುಲ್ತಾನನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಪೂರ್ಣಾಯ್ಯನವರು ಗುಮಾಸ್ತೆಯ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸೇರಿ, ಬಹು ಶೀಘ್ರಕಾಲದಲ್ಲೇ ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧ ಪಟ್ಟ ಕೆಲಸಕಾರ್ಯಗಳ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದರು. ತಮಗೆ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದ ಚಟುವಟಿಕೆ ಚಾತುರ್ಯಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ ಭಾಗದ ಕೆಲಸವನ್ನು ತೃಪ್ತಿಕರವಾಗುವಂತೆ ನಿರ್ವಹಿಸಿ ಸಕಲರಿಗೂ ಅಚ್ಚುಮೆಚ್ಚಾದರು ಮುಂದೆ ಕೆಲವು ದಿನಗಳಲ್ಲೇ ವೆಂಕಟರಮಣಯ್ಯನು ಕಾಲಾಧೀನನಾದನು ಆಗ ತೋಷೀಖಾನೆಯ ಬಕ್ಷ ಅಸವಲ್ಲೇಖಾನನೆಂಬಾತನು ಬುದ್ಧಿವಂತರಾದ ಪೂರ್ಣಾಯ್ಯನವರೇ ಆ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಅರ್ಹರೆಂದು ನವಾಬ್ ಹೈದರಲ್ಲಿಖಾನನ ಬಳಿ ಪ್ರಶಂಸೆ ಮಾಡಿ, ಆ ಉದ್ಯೋಗವು ಅವರಿಗೇ ದೊರೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಿದನು. ತಮ್ಮ ಆ ನೂತನ ಅಧಿಕಾರಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದು ಅವರು ತೋರ್ಪಡಿಸಿದ ಕಾರ್ಯಶ್ರದ್ಧೆಯು ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಸುಲ್ತಾನನಿಗೆ ಹೆಚ್ಚುಹೆಚ್ಚು ತೃಪ್ತಿಕರವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಮಹಾತೀಕ್ಷ್ಣ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಹೈದರನಿಗೂ ಅವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿನವೂ ಅಸಮಾಧಾನಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ಕಾರಣವೊದಗಲಿಲ್ಲ. ಬೇಕೆಂದ ದಾಲಾಯನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದೊಡನೆಯೇ ಒದಗಿಸಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ ಪೂರ್ಣಾಯ್ಯನವರ ಮೇಷ್ಟ್ರಿಯು, ನವಾಬನಿಗೆ ಅವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯ ಸ್ಪಂಟನೆಯಾದಲು ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಪೂರ್ಣಾಯ್ಯನವರಂತೆಯೇ, ಅದೇ ತೋಷೀಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿವೀದಪ್ಪರಾದ ಕೆಲಸವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಗಿರಿಧರರಾವರೆಂಬವರ ತಮ್ಮನಾದ ಕೃಷ್ಣರಾಯನೂ ನವಾಬನ ಅಭಿಮಾನಕ್ಕೆ ವಾತ್ರನಾಗಿದ್ದನು ಚಿತ್ರದುರ್ಗದ ಬಳಿ ಇದ್ದಾಗ, ನವಾಬನು ಅದರಿಬ್ಬರಿಗೂ ತಿಂಗಳಿಗೆ ನೂರುನೂರುಪರಹೆ ಸಂಬಳವೆಂದು ಗೊತ್ತುಮಾಡಿದ್ದಲ್ಲದೆ, ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಚಿನ್ನದ ತೋಡಾವನ್ನೂ, ಒಂದೊಂದು ರಾಲನ್ನೂ ಬಹುಮಾನವಾಗಿ ಕೊಡಿಸಿ ಗೌರವಿಸಿದನು ಅಲ್ಲದೆ ಮುಂದೆ, ಎಲ್ಲಾ ಕೆಲಸಗಳಿಗೂ, ನವಾಬನ ಪ್ರೇಮಕ್ಕೆ ವಾತ್ರರೂ, ಮೇಲೆಕೆಗೆ ಅರ್ಹರೂ ಆದ ಇವರೇ ಮುಂದಾಳುಗಳಾಗಿ ಓಡಾಡು

ತ್ತಿದ್ದರು. ತರುವಾಯ ಕೆಲವು ದಿನಗಳಲ್ಲೇ, ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರಿಗೆ ಮುಲ್ಕಿ ಮತ್ತು ಫೌಜಿ ಈ ಎರಡು ಇಲಾಖೆಗಳ ಮುಖ್ಯಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಮನವು ಲಗತ್ತಿಸಿ, ಬಹು ಜನಾಬುದಾರಿಯ ಆ ಎರಡು ಉದ್ಯೋಗಗಳು ತಮ್ಮ ಪಾಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದಾಗಲೂ, ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರು ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಬಗೆಯ ಲೋಪಕ್ಕೂ ಅವಕಾಶವುಂಟಾಗದಂತೆ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಣಮಾಡಿ, ನವಾಬನು ತಮ್ಮ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಟ್ಟಿದ್ದ ನಂಬಿಕೆ ವಿಶ್ವಾಸಗಳಿಗೆ ಕುಂದಕವುಂಟಾಗದಂತೆ ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡರು. ಸುಪ್ರೀತನಾದ ಹೈದರನು ಅವರಿಗೆ ಮಾಂಪಣಿ ಎಂಬೊಂದು ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಬಹಗೀರಾಗಿ ಕೊಟ್ಟು ಬಹುಮಾನಿಸಿದನು.

ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರು ಸ್ವಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದಲೂ, ತಮ್ಮ ಸದ್ಗುಣ ಸನ್ನದಿತಗಳಿಂದಲೂ ಪ್ರಭುಕಟಾಕ್ಷಕ್ಕೆ ವಾತ್ಸರಾಗಿ ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು, ಅಸೂಯಾಪುರಾದ ಇತರ ಕೆಲವರಿಗೆ ಸಹನೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ನಿರಮಾನ್ಯರಾದ ಅವರನ್ನು ಹೇಗಾದರೂ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನಿ ಸಿ ತೊಂದರೆಗೀಡುಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಕೆಲ ದುರಾತ್ಮರು ಹೊಂಚಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಹಾಗೆ ಅವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕೆಡುಕನ್ನು ಹಾರೈಸಿಕೊಂಡಿದ್ದವರಲ್ಲಿ ಅಂಚೆ ಶಾಮಯ್ಯನೆಂಬುವನು ಪ್ರಮುಖನು. ಮೊದಲು ಶ್ಯಾನುಭೋಗನಾಗಿದ್ದ ಆತನು, ಅಂಚೆ ಇಲಾಖೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಹುಟ್ಟುವಳಿಯನ್ನು ತೊಂದಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೀನೆಂದು ಹೈದರನಿಗೆ ಧರಿಸಿಕೊಟ್ಟ, ಆ ಇಲಾಖೆಯ ಯಜಮಾನ್ಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಂಡನು.

ಈ ಶಾಮಯ್ಯನು ಬಹು ಘಾತುಕನು ಮತ್ತೆ ನಿಷ್ಕರಣಿಯು. ಇವನು ಮಾಡಿದ ಕಸಬೋಪಾಯಗಳಿಂದ ಅನೇಕ ಸಭ್ಯಜನರು ಮಾರಾಕಟ್ಟಕ್ಕೆ ಈಡಾದರೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಅನೇಕ ಸಂಸಾರಗಳನ್ನು ದಾರ್ಡನಿಗೆ ಗರಿಮಾಡಿದ ಪರಮು ನೀಚನಿವನು. ಗಡಿಗಳ ಅಸೂಲರವೇಲಿಯೂ, ತನಗಾಗದ ಇತರ ಜನಗಳನವೇಲಿಯೂ ಸಿಂಪ ಹಣ ಜಾಣಿಯಿರುವಂತೆ ಸುಳ್ಳು ವೆಚ್ಚಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿ, ಅವನ್ನು ವಸೂಲಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರನ್ನು ಚಿತ, ಹಿಂಸೆಗೊಳಪಡಿಸುವನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಆ ಬಂಡವ ಹಣವನ್ನು ಕೊಡಸಿಯಿದ್ದವರನ್ನು ಕೊರಡಿಯಿಂದ ಹೊಡೆಯುವವನು, ಅಗಾಧಿ ನಿಚೂನಿ

ಕಟ್ಟಿಸಿ ನಿಲ್ಲಿಸುವನು, ಗಿಡ್ಡಂಗಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸುವನು, ಅನೆಯಕಾಲಿಗೆ ಕಟ್ಟಿಸಿ ಎಳೆಯಿಸುವನು. ಆ ದುರಾತ್ಮನ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದ ದುರ್ದೈವಿಗಳನ್ನು ಯಮ ಯಾತನೆಗೊಳಿಸಲು ಅವನಿಗೆ ಸಹಾಯಕನಾಗಿ, ರೂಮಾಜರ ಎಂಬೊಬ್ಬ ತುರ್ಕಿದೇಶದವನು ಇದ್ದನಂತೆ! ಆ ಪಾಪಿಯ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಬಿದ್ದವರು ಪುನಃ ಜೀವಂತರಾಗಿ ಉಳಿವುದೇ ಅವೂರ್ವವೆನ್ನಿಸಿದ್ದಿತು. ಹೀಗೆ ಅಂಚೆ ಶ್ಯಾಮಯ್ಯನು ಜನಗಳಿಗೆ ಉಂಟುಮಾಡಿದ ಹಿಂಸೆಗಳು ಅಪರಿಮಿತವಾಗಿರುವವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡನ್ನು ಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲಿ ಕೊಡುತ್ತೇವೆ.

ಒಂದಾನೊಂದು ವೇಳೆ ನವಾಬ್ ಹೈದರಾಲಿಯು ಸೀರೈದ ಬಳಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣವಾಗಿ ಬಂದನು. ಆಗ ಅಲ್ಲಿಯ ಮುಖ್ಯಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದ ರಘುವ ತಯ್ಯನೆಂಬಾತನು ಏನೋ ಗೃಹಕೃತ್ಯದ ತೊಂದರೆಯಿಂದ ಬಂದು ಹೈದರನನ್ನು ಎದುರುಗೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲವಂತೆ! ಅಷ್ಟಕ್ಕೇ ಅಂಚೆ ಶಾಮಯ್ಯನು, ಅವನು ಹೈದರನನ್ನು ಅಲಕ್ಷ್ಯಮಾಡಿ-ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ಬರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಅವನಮೇಲೆ ತಪ್ಪು ಹೊರಿಸಿದನು. ಅದನ್ನು ಪುಷ್ಟೀಕರಿಸಲು ಇಲ್ಲದ ಸಲ್ಲದ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ದೂರುಗಳನ್ನು ಹೈದರನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ ಅವನನ್ನು ರೇಗಿಸಿದನು. ಒಡನೆ ಅವನನ್ನು ಹಿಡಿಸಿ, ಶೀರಂಗಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿ, ಮಾನಭಂಗಪಡಿಸಿದನು. ಅಷ್ಟಕ್ಕೇ ಮುಗಿಯಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ತಪ್ಪಿತಕ್ಕಾಗಿ, ಅವನ ಸಂಬಂಧಿಗಳಾದ ಇತರ ಹಲವರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಉದ್ಯೋಗಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಯಿತು. ಸಾಲದುದಕ್ಕೆ ಅನರಿದಲಿಲ್ಲ ಸೀರೈದ ದಂಡವನ್ನೂ ತೆರಿಸಿದನು. ಅಂಚೆ ಶಾಮಯ್ಯನ ದೌರ್ಜನ್ಯಕ್ಕೆ ಹಿಂದೂ ಮಹಮ್ಮದೀಯರೆಂಬ ಭೇದವಿಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲರೂ ಒಳಗಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಬೇರೊಂದು ವೇಳೆ ನಾಮಕಲ್ ಪಾದರ್ ಸಾಬಿ ಎಂಬೊಬ್ಬ ದುರ್ದೈವಿಯು ಏನೋ ಕಾರಣದಿಂದ ಶ್ಯಾಮಯ್ಯನ ಕೋಪಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾದನು! ಸರಿ, ಒಡನೆಯೇ ಶ್ಯಾಮಯ್ಯನು, ಅವನಮೇಲೆ ನಿಶೇಷವಾಗಿ ದಂಡಯೋರಿಸಿ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನ ಮಾವನ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು, ನಿಂತ ಹಣದ ವಸೂಲಿಗಾಗಿ ಪಾದರ್ ಸಾಬಿಗೆ ಅಗಾಡಿ ಪಿಚಾಡಿ ಕಟ್ಟಿಸಿ, ಹೊಡೆಸಿ ಕೊಲ್ಲಿಸಿದನು. ತರುವಾಯ ಅಷ್ಟಕ್ಕೇ ಬಡದೆ, ಅವನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ರೂಪವತಿಯು

ರಾದ ಇಬ್ಬರು ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನುವರೆಂದು ಹೈದರನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ, ಅವರನ್ನು ಅಪಹರಿಸಲು ಜನಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಖಾದರ್ ಸಾಬಿಯ ತಮ್ಮನು ಈ ಅಪಮಾನವನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದೆ, ಮನೆಯವರನ್ನೆಲ್ಲ ಕತ್ತರಿಸಿಹಾಕಿ, ತಾನೂ ಖಡ್ಗದಿಂದ ಇರಿದುಕೊಂಡು ಮೃತನಾದನು.

ಇಂತಹ ಪರಮ ನೀಚನಾದ ಶ್ಯಾಮಯ್ಯನ ವಕ್ರದೃಷ್ಟಿಯು ಒಂದೆ ಬಾರಿ ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರನ್ನೇಲೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಅವರು ಸ್ವಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಜನಪ್ರಿಯರಾಗುತ್ತಿದ್ದುದೂ, ರಾಜಾಂಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿದ್ದುದೂ, ಶ್ಯಾಮಯ್ಯನಿಗುಂಟಾದ ಅಸಮಾಧಾನಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳು. ಒಡನೆ ಅವರನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಿರುಗುಟ್ಟಿಸಿ ಹಣ್ಣು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಆ ವಾಪಿಗೆ ಇಚ್ಛೆಯಾಯಿತು. ಸರಿ, ಮುಂದೆ ಕೇಳಬೇಕಾದುದೇನು? ಅವರನ್ನೇಲೆ ಏನೋ ಒಂದು ಸುಳ್ಳುಲೆಕ್ಕವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ, ಅವರಿಂದ ೧,೧೧,೦೦೦ ವರಹಾಗಳು ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ದಂಡವಾಗಿ ಬರಬೇಕೆಂದು ತಗಾದೆ ಹಚ್ಚಿದನು. ಆ ದಂಡದ ಹಣವು ಸಕಾಲಕ್ಕೆ ಬಾರದ್ದರಿಂದ ಅವರನ್ನು *ಗಿಡ್ಡಂಗಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸಿದನು. ಮಹಾಚತುರರಾದರೂ, ಕರ್ತೃತ್ವಶಾಲಿಗಳಾದರೂ, ಆಗ ಅವರ ಆಟವೇನೂ ನಡೆಯದೆ ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರು ಆ ದುರುಳನೊಡ್ಡಿದ ಬಲೆಗೆ ಬಿದ್ದು ಕೆಲಕಾಲ ಬಹು ಸಂಕಟಪಟ್ಟರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಬಚ್ಚೇರಾಯ ನೆಂಬ ಅವರ ಸ್ನೇಹಿತನು, ಆಗ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿದ್ದ ಬರಕ್ಕೆ (ಬರ್ಕಿ) ಶ್ರೀಸಿ ವಾಸರಾಯರೆಂಬವರಿಗೆ, ಮಾನನಿಧಿಯಾದ ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರ ಗೌರವವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡು, ಅವರ ಮೂಲಕ ಹೈದರನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ, ಆತನ ಲಕ್ಷ್ಯವು ಅವರ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದನು. ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರನ್ನೇಲೆ ಹೈದರನಿದ್ದ ಅಭಿಮಾನಕ್ಕೆ, ಅವರನ್ನು ಒಡನೆ ಆ ಬಂಧನದಿಂದ

*'ಗಿಡ್ಡಂಗಿ'ಯೆಂಬುದು ಸೆರೆಮನೆಯಲ್ಲಿನ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಬಂಧನಾ ವಿಶೇಷವಂತೆ ಮೇಲ್ಕಾಗುವ ಚೂಪಾಗಿರುವಂತೆ ನುಡಿದವಾಗಿ ನಟ್ಟ ಮೊಳೆಗಳಿಂದ ಅಲ್ಲಿಯ ನೆಲವು ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗಿರುವುದು. ಮಧ್ಯೆ ಒಂದು ಚದುರ ಅಡಿಯಷ್ಟು ಸ್ಥಳಮಾತ್ರ ಖಾಲಿ ಇದ್ದು ಅಪರಾಧಿಯು ಆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ, ಆಚೀಚೆಗೆ ಬಿದ್ದರೆಲ್ಲಿ, ಅಲುಗಾಡಿದರೆಲ್ಲಿ ಮೊಳೆಗಳು ಮೈಯಲ್ಲಿ ನಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವವೋ ಎಂಬ ಭಯದಿಂದ ತಲ್ಲಣಗೊಂಡು, ನದ್ರಾಹಾರಗಳಲ್ಲದೆ ಸಂಕಟವು ಹೆಚ್ಚಿ ಗಳ ಮೇಲೆಯೇ ಕುಳಿತರಬೇಕಾಗುವುದು.

ನಿವೃತ್ತಿಗೊಳಿಸಿ, ಬಹುಮಾನಮಾಡಿ, ಅಚಾತುರ್ಯದಿಂದ ನಡೆದುಹೋದ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಪಶ್ಚತ್ತಾಪವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಬೇಕಾಗಿದು ದು ಸಹಜವಾದುದು. ಆದರೆ, ಹೈದರನಿಗೆ ದ್ರವ್ಯಸಂಪಾದನಾ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹ, ಬಾಂಧವ್ಯ, ಸ್ವ-ಪರಕೀಯ ಮುಂತಾದ ಯಾವ ಸಂಬಂಧವೂ ಅಡ್ಡಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. 'ಅರ್ಥಾತ್ಮರಾಣಾಂ ನಗುರುನಂಬಂಧಃ' ಎಂಬೀ ನೀತಿವಾಕ್ಯವು ಆತನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷೇಪಣೀಯವಾಗಿದ್ದಿತು. ಪೂರ್ಣಾಯ್ಯನವರು ಅವರಮೇಲೆ ಬಾಕಿಯಾಗುವ ಹಣವನ್ನು ತೀರಿಸಿ ತರವಾಯಿ ಗಿಡ್ಡಂಗಿಯಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಬಹುದೆಂದು ಹೈದರನು ಅನುಮತಿಸಿದನು. ಆ ಸ್ನೇಹಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿದಮೇಲೆ, ಅವರ ಪೂರ್ವಕ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಅವರು ಪುನಃ ವಡೆಯಬಹುದೆಂದೂ ನವಾಬನ ಅವ್ವಳಿಯಾಯಿತು. ಆದರೆ, ಆ ಲಕ್ಷ್ಯಂತರ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ತೀರಿಸಿ, ಸರಮನೆಮಾಡುವ ಹೊರಬೀಳುವುದು ಹೇಗೆ ?

ಪೂರ್ಣಾಯ್ಯನವರಿಗೆ ಇಂತಹ ಸಂಕಟಕಾಲ ಬರಗಿಬಿಟ್ಟೆಂಬ ಸಂಗತಿಯು ಅನ್ನದಾನಶೆಟ್ಟಿಗೆ ತಿಳಿಯಿತು. ಸತ್ಪುರುಷನಾದ ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಆ ಬಂಧನಕ್ಕಾಗಿ ಆತನು ಬಹು ವ್ಯಥೆಪಟ್ಟು, ಅವರ ಬಂಧನವನ್ನು ಸೇಗಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರರನ್ನಾಗಿಸುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತಾನು ಹೇಗೆ ಸಹಕರಿಸಬಹುದಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿ, ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಬಳಿಗೆ ನೇರವಾಗಿ ನಡೆದ. ಹೋಗಿ, ಅವರ ಕಡೆಯಿಂದ ವಸೂಲಾಗಬೇಕೆಂದು ತೋರಿಸಿದ ಶೆಕ್ತಕ್ಕೆ ತಾನೂ ನರ ಸತ್ಪ್ರಿಯೂ ಹೊಣೆಯಾಗಿ ನಿಂತು, ಅವರನ್ನು ಬಂಧನದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಮಾಡಿಸಿದನು. ಆ ಹಣವನ್ನು ಅನ್ನದಾನಶೆಟ್ಟಿಯೇ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಮೇಲೆ, ಪೂರ್ಣಾಯ್ಯನವರಿಗೆ ಅವರ ಉದ್ಯೋಗವು ಪುನಃ ದೊರೆಯಿತು. ಹೀಗೆ ನಡ್ಡು ಕಥಾನಾಯಕರು ಬುಟ್ಟಿನಿಂದ ಅಂಜಿ ರಾಜ್ಯಮಯ್ಯನ ಕುತಂತ್ರಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದಿದ್ದರೂ, ಮುಂದೆ ಅವರ ಮೂಲಕ ನಡೆಯಬೇಕಾದ ಅಗಾಧ ಕೆಲಸಗಳ ಯೋಗವಿದ್ದು ದೊಂದರೋ ಎಂಬಂತೆ, 'ಗಿಡ್ಡಂಗಿ' ಯಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿ, ಪುನಃ ಪೂರ್ವದ ಅಧಿಕಾರ ಸ್ಥಾನವನ್ನೇ ಪಡೆದರು.

ಅಧ್ಯಾಯ ೩

“ಸುಲ್ತಾನನ ಮೃತ್ಯು”

ದುರ್ದೈವವರದಿಂದ ಮೇಲ್ಮಂಡಂತೆ ಬಂಧನಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದ್ದರಾದ ರೂ, ಪೂರ್ವಾಯ್ ನವರಮೇಲೆ ಹೈದರನಿಗಿದ್ದ ಸಂಬಂಧವಾಗಲೀ, ಅಭಿಮಾನವಾಗಲೀ ಕಡಮೆಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೆಲವು ದಿನವಗಲೊಳಗಾಗಿ ಹೈದರನು ಅವರನ್ನು ತನ್ನ ಮಂತ್ರಾಲೋಚಕ ಸಭಿಕರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರನ್ನಾಗಿ ಚುನಾಯಿಸಿಕೊಂಡನು. ಆಗ ಮಂತ್ರಾಲೋಚನಾ ಸಭೆಯೆಂಬುದೊಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಏರ್ಪಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲವಾದರೂ, ಅಬೂ ಮಹಮ್ಮದ್ ಖುರ್ದ, ಶೋಷೀಖಾನೆ ಕೃಷ್ಣರಾಯರು, ಪೂರ್ವಾಯ್ ನವರು, ಅಂಜಿಬಾಯಿಯವರು, ಮತ್ತು ಮಿರ್ಜಾ ಮಹಮ್ಮದ್ ಸಾದಕ್ ಇವರು ಹೈದರನ ಆಸ್ತವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರಾಗಿದ್ದರು. ಹೈದರನು ಯಾವ ಕಾರ್ಯಮಾಡಬೇಕಾಗಿದ್ದರೂ, ಇವರ ಆಲೋಚನೆ ಕೇಳಿ, ತರುವಾಯ ತಾನು ಯಂತ್ರಾಯುಕ್ತ ವಿಚಾರಮಾಡಿ, ನಂತರ ಸೂಕ್ತ ತೋರಿದಂತೆ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ೧೭೮೨ನೆಯ ಸಂವತ್ಸರದ ನವಂಬರು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಹೈದರನಿಗೆ ಬೆನ್ನಹಣೆ ಎಂಬ ಮಹಾ ಅಸಾಯಕರವಾದ ಪ್ರಣಜಾಡ್ಯವುಂಟಾಯಿತು. ಅದರಿಂದ ಬಹು ಬಾಧೆಯುಂಟಾಗಿ, ಹೈದರನು ಇನ್ನು ತನ್ನ ದೇಹವುಂಟಾಯಲಾರವೆಂದು ಖಂಡಿತವಾಗಿ ತಿಳಿದನು. ಆಗ ರಾಜಾರ್ಥವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಹಿಂದೂ ವ.ಕಮ್ಮರಿಯ, ಮತ್ತು ಫ್ರೆಂಚ್ ವೈದ್ಯರ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಲ್ಲಾ ನಿಷ್ಫಲವಾದುವು. ಅವನ ದೇಹರಕ್ತಿಯು ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಕುಂದವಾಗಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ಕೆಲದಿನಗಳು ನರಳಿದ ತರುವಾಯ ಕೊನೆಗೆ ದಿವಂಗತನಾದ ತಾರೀಖಿನ ದಿನ, ಪೂರ್ವಾಯ್ ನವರೇ ಮುಂತಾದ ತನ್ನ ಆಸ್ತವಚರವನ್ನು ಬಳಿಗೆ ಕರೆದು, ತನ್ನ ಮಗ ಏವ್ವಾಸುಲ್ತಾನನಿಗೆ ಹೇಳಬೇಕಾದ ನಾಲ್ಕು ಬುದ್ಧಿವಾದದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ, ಸುಲ್ತಾನನು ಕಾಲಾಧೀನನಾದನು. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಾಯ್ ನವರು ಪಟ್ಟಿ ಪಾಹೆಸವು ಚರಿಸ್ಮರಣೀಯವಾದುದು. ಹೈದರನು ಮೃತನಾದ ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ಹೊರಕ್ಕೆ ತಿಳಿಯಪಡಿಸಿದರೆ, ಸೈನ್ಯದ ಕಟ್ಟು ಒಡೆದು ಹೋಗುವುದೆಂದೂ, ಅಧಿಕಾರದ ದರ್ಪವು ಬಯಲಾಗಿ ಹೋಗುವುದೆಂದೂ ತಿಳಿದ ಅವರು, ತಮ್ಮ ಸಮಾನಸ್ಕಂಧರಾದ ಇತರ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಈ ತಮ್ಮ

ಆಲೋಚನೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿ, ನವಾಬನ ಮೃತವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಗೋಪ್ಯವಾಗಿ ಟ್ಟರು. ಅಲ್ಲದೆ, ಒಡನೆ ಬಹುದೂರದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲೆಕೋಟೆಯ ಬಳಿಯಿದ್ದ ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನನಿಗೆ ತೀಘ್ರಗಾಮಿಗಳಾದ ಸವಾರರ ಮೂಲಕ ರಹಸ್ಯವಾಗಿ ಬರೆದ ಕಾಗದವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದರು.

ತರುವಾಯ ಆ ಐದುಮಂದಿ ಸಚಿವರೂ ಆಪ್ತಾಲೋಚನೆ ನಡಿಸಿ, ಹೈದರನ ಮೃತಕಳೇಬರವನ್ನು ತೊಳೆಯಿಸಿ, ಅದನ್ನು ಒಂದು ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಯಲ್ಲಿಡಿಸಿ ಶವವು ಕೊಳೆತು ಅದರಿಂದ ದುರ್ವಾಸನೆಯು ಹೊರಕ್ಕೆ ಬರದಂತೆ, ಪಚ್ಚಕರ್ಪೂರ, ಗಂಧದವುಡಿ, ಪುನುಗು ಮುಂತಾದ ಸುಗಂಧ ದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ತುಂಬಿಸಿ, ಆ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಮೊಹರು ಮಾಡಿಸಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಜವಾಹಿರಿಗಳ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟು ಅದನ್ನು ೫೦೦ ಕುದುರೆ ಸವಾರರು ಮತ್ತು ೧೦೦೦ ಬಾರಿನವರ ಪಹರೆಯಿಂದ ಕೋಲಾರಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದರು. ಅದನ್ನು ಗುಟ್ಟಾಗಿ ಹಾಗೆ ಸಾಗಿಸಿದಮೇಲೆ, ಇತ್ತ ಸುಲ್ತಾನನಿಗೆ ಕಾಹಿಲೆಯು ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವುದಾಗಿಯೂ ಯಾರೂ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬರಬಾರದೆಂಬುದಾಗಿಯೂ ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಪ್ರಚಾರಗೊಳಿಸಿ, ಮುಖ್ಯಾಧಿಕಾರಿಗಳಾದ ತಾವು ಮಾತ್ರ ಅತಿಮುಖ್ಯ ರಾಜಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಸುಲ್ತಾನರಿಗೆ ಅರಿಕೆ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆಂದು ಡೇರೆಯೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಲೂ - ಪದ್ಧತಿಯ ಮೇರೆಗೆ, ವರದಿ ಹೇಳುವ, ಅಪ್ಪಣೆ ಪಡೆಯುವ ಮುಂತಾದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಸಂದೇಹಕ್ಕೆ ಆಸ್ಪದವಿಲ್ಲದಂತೆ ನಡೆಯಿಸುತ್ತಲೂ ಇದ್ದರು. ಸ್ವಾಮಿಭಕ್ತರಾದ ಈ ಐದುಮಂದಿ ಸಚಿವರು ಇಷ್ಟು ಜಾಗರೂಕರಾಗಿದ್ದರೂ, ಹೈದರನ ಮರಣವಾರ್ತೆಯು ಹೇಗೋ ಬಯಲಾಯಿತು. ಮಹಮ್ಮದ್ ಅಮೀನನೆಂಬೊಬ್ಬ ದಂಡನಾಯಕನು, ಕೃತ್ರಿಮದಿಂದ ಈ ಗುಟ್ಟನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು, ತನ್ನ ವಶದಲ್ಲಿದ್ದ ನಾಲ್ಕು ಸಾವಿರ ಕುದುರೆ ಸೈನ್ಯದ ಸಹಾಯದಿಂದ ಹೈದರನ ಚಿಕ್ಕ ಮಗನೂ, ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನನ ತಮ್ಮನೂ ಆದ ಅಬ್ದುಲ್ ಕರೀಂ ಎಂಬಾತನಿಗೆ ಪಟ್ಟವನ್ನು ದೊರಕಿಸಬೇಕೆಂದೂ, ಖಜಾನೆಯನ್ನು ಲೂಟಿಮಾಡಿ, ಪೂರ್ಣಯ್ಯ ಮುಂತಾದ ಸಚಿವರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಪದಭ್ರಷ್ಟರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂದೂ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆಯಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಅವನ ಸಾಹಸವು ಫಲ

ಕಾರಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಒಳಸಂಚು ಗುಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ರಾಜದ್ರೋಹಕರವಾದ ಅವನ ಆ ಪಿತೂರಿಯು ಹೊರಬಿದ್ದೊಡನೆಯೇ, ಮೇಲ್ಕಂಡ ಸಚಿವರು ಅವನನ್ನು ಕೈಸೆರೆ ಹಿಡಿಸಿ, ಬೇಡಿ ಹಾಕಿಸಿ, ಸಾವನದುರ್ಗಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ಬಂದಿಯಲ್ಲಿಡಿಸಿದರು. ಇಂತು ಆ ಪಿತೂರಿಯು ಕೊನೆಗೊಂಡಿತು.

೪೦೦ ಮೈಲಿ ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದ ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನನು ತಂದೆಯ ಮರಣವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದೊಡನೆಯೇ ಕಲ್ಲೀಕೋಟೆಯಿಂದ ಹೊರಟು ಹಗಲು ರಾತ್ರಿಗಳನ್ನದೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿಬಂದು ಕೋಲಾರವನ್ನು ಸೇರಿದನು. ಅಲ್ಲಿ ತಂದೆಗೆ ತನ್ನ ಜಾತಿಪದ್ಧತಿಯ ಮೇರೆಗೆ ಉತ್ತರಕ್ರಿಯಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಆರಣಿ ಮತ್ತು ವೆಲ್ಲೂರುಗಳ ಮಧ್ಯೆಯಿದ್ದ ತನ್ನ (ತಂದೆಯ) ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಗಿರಿಜನೆಯ ಜನವರಿನೆಯ ದಿನ ತಲುಪಿದನು. ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರೇ ಮುಂತಾದ ಪಂಚಪ್ರಧಾನರ ಅಡಳಿತ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಲೇಶಮಾತ್ರವೂ ಸಡಿಲದೆ ಇದ್ದ ರಾಜಕಾರ್ಯಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೂ ಸೈನ್ಯದ ಸುಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೂ ಕಂಡು ಪರಮಾನಂದಪಟ್ಟು, ತನಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದ್ದ ಮಹಾಕಷ್ಟದೇವೆಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಸಹಾಯಕರಾಗಿದ್ದ ಆ ಸಕಲ ಆಪ್ತರಗೂ ತನ್ನ ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದನು. ಅರಿಕಾಸು ವೆಚ್ಚವಿಲ್ಲದೆ, ಲೇಶಮಾತ್ರವೂ ದೇಹಶ್ರಮೆಯಿಲ್ಲದೆ, ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಪವನಿಯೂ, ಎಂಭತ್ತಿಂಟು ಸಹಸ್ರ ಪದಾತಿ ಸೈನ್ಯವೂ, ಮೂರುಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಬಿಜಾನೆಯೂ ತನಗೆ ಲಭಿಸುವ ಆ ಉಪಾಯವನ್ನು ಯೋಚಿಸಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ, ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸುಲ್ತಾನನಿಗೆ ಅತಿಶಯ ಅಭಿಮಾನವುಂಟಾಯಿತು. ಅವರ ಉಪಕಾರವನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪ್ರಶಂಸಿಸಿದನು.

ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕರು, ಯಾವ, ತಮ್ಮಧಣಿ, ನವಾಬ್ ಹೈದರಾಲಿಯ ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ಐಶ್ವರ್ಯವದವಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧರನ್ನಿಸಿದರೋ ಅತನ ವಂಶಕ್ಕೆ ಅಪಾಯವೊದಗಿದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಸ್ವಾಮಿಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪ್ರೇರಿತರಾಗಿ ಮೇಲ್ಕಂಡಂತೆ ಸಹಾಯಮಾಡಿ ಕೃತಕೃತ್ಯರಾದರು. ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನನು, ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರು ತನಗೆ ಮಾಡಿದ

ಸಹಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಅವರ ವಿಸಯದಲ್ಲಿ ಸದಾ ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿದ್ದನಲ್ಲದೆ, ಅವರನ್ನು ತನ್ನ ಪಿತೃಸ್ಥಾನೀಯರೋ ಎಂಬಂತೆ ಗೌರವಿಸುತ್ತಿದ್ದನೆಂದೂ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಹೈದರನ ತರುವಾಯವೂ ಪೂರ್ಣಾಯ್ಯನವರು ತಮ್ಮ ಆರ್ಥಿಕ ಸಚಿವ (Financial minister) ಸ್ಥಾನದಲ್ಲೇ ಸಿರಗೊಂಡು ಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಲ್ಲದೆ, ಅವರು ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನನಿಂದ, ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸರಬರಾಯಿ ಮಾಡುವ ಕಮಿಷನರೇಟ್ (Commissariat) ಇಲಾಖೆಯ ಮುಖ್ಯಾಧಿಕಾರವನ್ನೂ ಪಡೆದರು. ಈ ನೂತನ ಉದ್ಯೋಗದಲ್ಲಿ, ಅವರು ತಮಗೆ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದ ನ್ಯಾಯಪರತೆಯಿಂದ ವರ್ತಿಸಿ ಸುಲ್ತಾನನನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸಿದರು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ - ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾದ ಪೂರ್ಣಾಯ್ಯನವರು ಕೇವಲ ಲೇಖನಿಯಚಾಲಕರಾಗಿ, ಕಚೇರಿಯಲ್ಲೇ ಕುಳಿತು ಕೆಲಸಮಾಡಿದ್ದವರೆಂದು ತಿಳಿದುಬಾರದು. 'ಶಾಸಾದಪಿ-ಶರಾದಪಿ' ಪ್ರಾಧರಾಗಿದ್ದ ದ್ರೋಣಾಚಾರ್ಯರಂತೆ ಆ ಮಹನೀಯರು, ಸುಲ್ತಾನನಿಂದ ತಮ್ಮ ಅಡಳಿತಕ್ಕೆ ಮುಸಲ್ಮಾನರನ್ನು ಒಳಗೆ ಮಂಡಿ ಪದಾತಿನರ್ಗದ ಸೈನ್ಯಕ್ಕೂ ಅಧಿನಾಯಕ (Commander) ರಾಗಿ, ಅದನ್ನು ಯುದ್ಧಕ್ಕೂ ನಡೆಯಿಸಿದ್ದರು. ಒಟ್ಟಿನವೇಲೇ ಪರಮಾರ್ಜಯರ್ಗರ ವಿಚಾರವೆಂದರೆ, ಅತಿಶಯ ಮಹಮ್ಮದೀಯ ಮತಾಭಿಮಾನಿಯೂ, ಪರಮತ ದ್ವೇಷಿಯೂ ಆದ ಟಿಪ್ಪುವಿನ ಬಳಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾಗಿದ್ದ ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕರು ಆತನ ವಿಶೇಷ ನಂಬಿಕೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾದ ಸಚಿವ ಶಿರೋಮಣಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಸುಲ್ತಾನನು ಯಾವುದೊಂದು ಮಹತ್ವದ ವಿಚಾರವನ್ನಾದರೂ, ಅವರ ಆಲೋಚನೆಯನ್ನು ಕೇಳದೆ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದುದು ಅಪೂರ್ವ. ಅನೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಭೋಜನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೂಡ, ಅವರನ್ನು ಅಂತಃಪುರಕ್ಕೆ ಕರೆಯಿಸಿಕೊಂಡು, ರಾಜಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಆಪ್ತಲೋಚನೆಯನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದನಂತೆ !

ರಾಜನೀತಿ ವಿಚಾರವರಾದ ವಿಪ್ರಶೇಷ ಪೂರ್ಣಾಯ್ಯನವರಲ್ಲಿ ಕ್ಷಾತ್ರ ತೇಜವೂ ದೈರ್ಯಸಾಹಸಗಳೂ ಎಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ನೆಲೆಗೊಂಡಿದ್ದು ವೆಂಬುದೂ ಪ್ರದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬರುವ ಒಂದು ಸಂದರ್ಭವೊದಗಿತು. ೧೭೯೨ನೆಯ ಸಂ|| ದಲ್ಲಿ ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನನಿಗೆ ಇಂಗ್ಲೀಷರೊಂದಿಗೆ ಭಯಂಕರ ಕದನವು ಕೈಗ

ಟ್ಟಿತು. ಶತ್ರುಸೈನ್ಯವು ಮೈಸೂರು ಸೈನ್ಯವನ್ನು ತರುಮಿಕೊಂಡು ಬಂದು, ಗುಂಡಿನ ಮಳೆಯನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಾ, ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಲಗ್ನೇಹತ್ತಲು ಸನ್ನಾಹ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಮೈಸೂರು ಸೈನ್ಯದವರು ಶತ್ರುಗಳ ಗುಂಡಿನೆಚ್ಚಿಗೆ ಬೆದರಿ, ಬೆಂಗಳೂರು ಕೋಟೆಯ ಕಡೆಗೆ ಓಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆಗ ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರು ಸೈನ್ಯದ ಬಟವಾಡೆಗೆಂದು ಖಜಾನೆಯಿಂದ ಪಾಳಯಕ್ಕೆ ತಂದಿದ್ದ ಅಪಾರ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಶತ್ರುಗಳ ಕೈಗೆ ದಕ್ಕದಂತೆ ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಂಡು ಕೋಟೆಯೊಳಕ್ಕೆ ಸಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಉದ್ಯೋಗದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸೋಲ್ಡರರ ತುಸಾಕಿಗಳಿಂದ ಗುಂಡಿನೆಚ್ಚುಗಳು ಮಳೆಯಂತೆ ಸುರಿಯುತ್ತಿವೆ. ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರಿಗೆ ಹಲವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಗುಂಡಿನೆಚ್ಚುಗಳು ತಗುಲಿ, ಅವರು ವಿಶೇಷ ಗಾಯಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೇನು, ಅವರು ಪ್ರಾಣಕ್ಕಿಂತ, ಖಜಾನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಓಡಲಿಲ್ಲ. ಮೃತ್ಯು ಮುಖದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಆ ಘೀರರು ಲೇಖಮಾತ್ರವೂ ಶಂಕಗೊಳ್ಳದೆ, ಸಮಸ್ತ ದ್ರವ್ಯವನ್ನೂ ಒಂಟಿಗಳಮೇಲೆ ಹೇರಿಸಿಕೊಂಡು, ಬಡ್ಗಹಸ್ತರಾಗಿ ಅದನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಂಡು, ಒಂದು ಡೊಪಾಯಿಯೂ ನಷ್ಟವಾಗದಂತೆ, ಶತ್ರುಸೈನ್ಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲೇ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿ, ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಕೋಟೆಯನ್ನು ಸೇರಿದರು. ೧೭೯೮ರಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೀಷರ ಸೈನ್ಯವು ಬಂದು ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಮುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರು, ಜನರಲ್ ಸ್ಕೂಯರ್ಟ್ಸ್ ಎಂಬ ದಳಪತಿಗೆ, ತಮ್ಮ ಸೈನ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಎದುರಾಗಿ ಯುದ್ಧಕೊಟ್ಟರು. ತರುವಾಯ ೧೭೯೯ರಲ್ಲಿ, ಮೈಸೂರು ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕನೆಯಬಾರಿ ಇಂಗ್ಲೀಷರೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಪ್ರಾಣಾಂತ್ಯಕಾರಿಯಾದ ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನನು ಮೃತನಾದನಷ್ಟೆ ! ಆ ತರುವಾಯ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಸೈನ್ಯಾಧಿಪರು, ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನನ ಮಕ್ಕಳೂ ಮತ್ತು ಆತನ ಮುಖ್ಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೂ ಬಂದು ತಮಗೆ ಶರಣಾಗತರಾಗಬೇಕು ಎಂದು ಕೇಳಿದವರಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರೂ ಒಬ್ಬರಾಗಿದ್ದರು. ಮಹಾಕರ್ತೃತ್ವ ಕಾಲಿಯಾದ ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರು ಶರಣಾಗತರಾಗದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ಸೈನ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧವು ಅಂದಿಗೇ ಕೊನೆಗಾಣಲಾರದೆಂದು ಇಂಗ್ಲೀಷರು ಎಣಿಸಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರು, ಅವರಿಗೆ ನಡೆದ ಎಲ್ಲಾ ವಿಚಾರಗಳನ್ನೂ, ತಾವು ಬ್ರಿಟಿಷರ ಅಧಿಕಾ

ರಕ್ಕೆ ಶರಣಾಗತರಾಗದೆ ಶತ್ರುತ್ವವನ್ನೇ ಸಾಧಿಸಿ ನಿಲ್ಲುವುದರಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಸಾಧಕ ಬಾಧಕಗಳನ್ನೂ ದೀರ್ಘವಾಗಿ ಪರ್ಯಾಲೋಚಿಸಿ, ಮುಂದೆ ಆಗುವ ಅನಾವಶ್ಯಕವಾದ ಸನಹತೈಯನ್ನೂ, ರಕ್ತಪ್ರವಾಹವನ್ನೂ ತಪ್ಪಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಆಗ ಅವರ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು, ತಾಳ್ಮೆವಹಿಸಿ ನಡೆಯತಕ್ಕದ್ದೇ ಯುಕ್ತವೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿ, ಅದೇ ಮೇರೆಗೆ ಆಚರಿಸಿದರು.

ಅಧ್ಯಾಯ ೪ “ರಾಜಮನೆತನದ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಕಾರ್ಯ”

ಇಂಗ್ಲೀಷರು, ಮರಾಠಿಯವರು ಮತ್ತು ನಿಜಾಮನ ಸಹಾಯಗೊಂಡು, ‘ಮೈಸೂರಿನ ಹುಲಿ’ ಎಂದು ಪ್ರಖ್ಯಾತನಾದ ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನನನ್ನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕೊಂದು ಮೇಲ್ಕಂಡಂತೆ ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿದರಷ್ಟೆ? ಅದರ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಇಂಡಿಯದ ಇತರ ಭಾಗಗಳಂತೆ, ಮೈಸೂರು ದೇಶವನ್ನೂ ಸ್ವಂತವಾಗಿ ತಾವೇ ಆಳಬೇಕೆಂಬುದು ಅವರ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. — ಸಮಯ ಸಂದರ್ಭಗಳೂ ಅದಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಪೂರ್ವದ ಹಿಂದೂ ರಾಜಮನೆತನದಿಂದ ಹೈದರಾಲಿಯೂ ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನನೂ, ರಾಜ್ಯಪದವಿಯನ್ನು ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು ಬಲವಂತದಿಂದ ಅಧಿಕಾರ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಮೂಲೆಗೆ ಕೂರಿಸಿದ್ದರೆಂಬುದು ಈವರೆಗೇ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆಯಲ್ಲವೆ! ಹಾಗೆ ಅನ್ಯಾಕ್ರಾಂತವಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದ ರಾಜ್ಯಪದವಿಯನ್ನು ಪುನಃ ರಾಜಮನೆತನಕ್ಕೆ ಸಂಪಾದಿಸಬೇಕೆಂದೇ ಮಹಾರಾಣಿ ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮಣ್ಣಿಯವರು, ಮದರಾಸಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಕಂಪೆನಿಸರ್ಕಾರದವರೊಂದಿಗೆ ಯೋಗ್ಯಜನರ ಮೂಲಕ ವ್ಯವಹಾರನಡೆಸಿ, ಬಹು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟಿದ್ದರು. ಆ ಪ್ರಯತ್ನವು ಈವರೆಗೇ ಉಕ್ತವಾದಂತೆ, ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನನ ಮರಣ ರೂಪದಿಂದ ಫಲಪ್ರದವಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವದ ರಾಜಮನೆತನದ ಪುನಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಪ್ರಯತ್ನವು ಬಹು ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಿತು. ರಾಜನೀತಿ ವಿಚಕ್ಷಣರಾದ ಇಂಗ್ಲೀಷರು, ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನನಿಂದ ಸೆಳೆದುಕೊಂಡ

ರಾಜ್ಯಾಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ಮುಂದೆ ಹೇಗೆ ನಡೆಯಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ದೀರ್ಘವಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿದರು. ಅನೇಕ ಅನುಭವಸ್ಥರ ಸಲಹೆ ಕೇಳಿದರು. ಹಾಗೆ ಸಲಹೆ ಕೊಟ್ಟವರಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರೂ ಒಬ್ಬರು. ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರು ರಾಜಕೀಯ ವಾತಾವರಣವು ಅತಿಶಯ ಪ್ರಕ್ಷುಬ್ಧವಾಗಿದ್ದ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಾಂತತೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಲು ಮಾರ್ಗವೇನೆಂಬುದನ್ನು ಕುರಿತು, ಜನರಲ್ ಹ್ಯಾರಿಸ್ ಸಾಹೇಬನಿಗೆ ಆಗ ಕೊಟ್ಟ ಸಲಹೆಗಳು ಮನನ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿವೆ.—“ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನನನ್ನು ಪದಭ್ರಷ್ಟನನ್ನಾಗಿಸಿ ದೇಶವನ್ನು ಹಿಂದೂ ರಾಜಮನೆತನಕ್ಕೊಪ್ಪಿಸಿ, ಅದರ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರವನ್ನೂ ತಾವು ಆಕ್ರಮಿಸಬೇಕೆಂದು, ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರು, ಸುಲ್ತಾನನಿಗೆ ವಿರೋಧವಾಗಿ ಇಂಗ್ಲೀಷರೊಂದಿಗೆ ಪಿತೂರಿ ನಡೆಸಿದರು” ಎಂಬೊಂದು ಅಪವಾದವು ಕೆಲವು ಮತಿಭ್ರಾಂತ ಜನಗಳಿಂದ ಅವರಮೇಲೆ ಹೊರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದುಂಟಲ್ಲವೆ ? ಅಂಥವರು, ಆ ಮಹನೀಯರು ಜನರಲ್ ಹ್ಯಾರಿಸ್ ಸಾಹೇಬನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಆ ಸಲಹೆಯನ್ನು ಗಮನವಿಟ್ಟು ನೋಡಬೇಕು. ಇವು ಅವರ ಸಲಹೆಗಳು.

*(೧) ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನನ ಮನೆತನದವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ಈಗ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಡಲಿರುವ ಆಡಳಿತದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥನಾಗಿ ನಿಯಮಿಸಲ್ಪಡಬೇಕು.

(೨) ಆತನು, ಉಭಯರಿಗೂ ಸಮ್ಮತವಾಗುವ ಒಂದು ನಿಬಂಧನೆಯನ್ನು ನುಸರಿಸಿ, ಇಂಗ್ಲೀಷರಿಗೆ ಕವ್ವವನ್ನು ಕಟ್ಟುತ್ತಾ ಬರಬೇಕು.

(೩) ದೇಶದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ, ಅವಶ್ಯಕ ತೋರುವ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೀಷರು ತಮ್ಮ ಘೌಬುಗಳನ್ನು ಇಡಬೇಕು.

(೪) ಹಾಗೆ ಆಡಳಿತದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥನಾಗಿ ಆರಿಸಲ್ಪಡುವ ಸುಲ್ತಾನನ ವಂಶೀಯನು ಆತನ ಹಿರೀ ಮಗನಾದ ಫತ್ತೇ ಹೈದರನಾಗಿರಬೇಕು.

ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಈಯೊಂದು ವಿರ್ವಾಡಿನಿಂದಲ್ಲದೆ, ಬೇರೆಯಾವ ಉಪಾಯವಿಲ್ಲದಲೂ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಹರಡಿರುವ ಅಶಾಂತತೆಯು ನೀಗಲಾರದು ಎಂಬುದು ಸ್ಥಿರವಾಗಿದ್ದಿತು. ಹಾಗೆ ಯೋಚಿಸಲು ಕಾರಣವೂ ಇದ್ದಿತು. ಹಾಗೆ ಮಾಡಿ ಸೈನಿಕರನ್ನು ಒಂದು ಸ್ಥಿಮಿತಕ್ಕೆ ತಾರದಿದ್ದಲ್ಲಿ, ಜೀವ

ನೋಪಾಯ ವಿಹೀನರಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವ ಸುಲ್ತಾನನ ಮುಸಲ್ಮಾನ ಸೈನಿಕರು ದೇವದಮೇಲೆ ದಂಗೆ ದರೋಡೆಗಳನ್ನು ನಡೆಯಿಸಲು ನಿರಾತಂಕವಾಗುವುದು. ಅಲ್ಲದೆ, ರಾಜ್ಯಾಧಿಪತ್ಯಮಾಡಿದ ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನನ ವಂಶವನ್ನು ಈ ರೂಪದಿಂದ ಗೌರವಪಡಿಸುವುದರಿಂದ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಖ್ಯೆಯಿಂದಿರುವ ಮಹಮ್ಮದಿಯರು ತೃಪ್ತರಾಗಿ ಶಾಂತತೆಯಿಂದಿರಲೂ ಮಾರ್ಗವಾಗುವುದು. ಮತ್ತು ಈ ಏರ್ಪಾಡಿನಿಂದ ಈಗ ಎರಡು ತಲೆಗಳಿಂದ ನಡೆದು ಬಂದಿರುವ ಆಡಳಿತದಿಂದ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಎಲ್ಲಾ ಇಲಾಖೆಗಳಲ್ಲೂ ತುಂಬಿ ಪ್ರಬಲಿಸಿರುವ ಮಹಮ್ಮದಿಯ ಪ್ರಜಾಸಮುದಾಯವನ್ನು ಸಮಾಧಾನದಿಂದಿರಿಸಲು, ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಉತ್ತಮವಾದ ಮಾರ್ಗವು ಬೇರೆ ಇರಲಾರದು, ಹೀಗೆಂದು ಕುರಣಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ, ಅವರು ತಮ್ಮ ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ಪುಷ್ಟೀಕರಿಸಿದರು.

ಹ್ಯಾರಿಸ್ ಸಾಹೇಬನು ಇವು ಪೂರ್ಣಾಯ್ತನವರ ಸಲಹೆಗಳೆಂದು ಅವನ್ನು ಗವರ್ನಲ್ ಜನರಲ್ ಆದ ಮಾರ್ಕ್ವಿಸ್ ವೆಲ್ಲೆಸ್ಲಿ ಸಾಹೇಬನಿಗೆ ಬರೆದು ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಆದರೆ ವೆಲ್ಲೆಸ್ಲಿ ಸಾಹೇಬನು, ಪೂರ್ಣಾಯ್ತನವರಂತೆ ಇದೊಂದೇ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲಲ್ಲ-ಬೇರೊಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತು ವಿಚಾರಮಾಡಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತು. ಹೈದರಾಲಿ ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನರ ವಂಶೀಯರಿಗಿಂತಲೂ, ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯದಮೇಲೆ ಯಾರ ಬಾಧ್ಯತೆಯು ಹೆಚ್ಚು ಎಂಬುದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಯಾಗಿದ್ದಿತು. ಅಲ್ಲದೆ ಯುದ್ಧಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಮಗೆ ಸಹಾಯಮಾಡಿದ್ದ ಹೈದರಾಬಾದಿನ ನಿಜಾಮಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಮರಾಟೆಯವರು ಇವರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತೃಪ್ತಿಗೊಳಿಸುವುದು ಹೇಗೆಂಬುದನ್ನೂ ಕಂಪೆನಿ ಸರಕಾರದವರು ಯೋಚಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಸಂದಿಗ್ಧ ವಿಚಾರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕೂಲಂಕಷವಾಗಿ ವಿಮರ್ಶಿಸಿ, ಕೊನೆಗೆ ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಬೇಗೆಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ, ಈ ಕೆಳಗೆ ಹೇಳುವಂತೆ ನಿರ್ಧರಿಸಿದರು. ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನನ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಭಾಗಗಳನ್ನಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಿದರು. ಇವ್ವತ್ತಾಲ್ಕು-ಇವ್ವತ್ತಾಲ್ಕು ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿ ಹುಟ್ಟುವಳಿಯ ಎರಡು ಪಾಲುಗಳನ್ನು ಇಂಗ್ಲೀಷರೂ ನಿಜಾಮಲ್ಲಿಯೂ ಹಂಚಿಕೊಂಡರು. ಐವತ್ತು ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿ ಹುಟ್ಟುವಳಿಯ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿಟ್ಟು ಅದರಿಂದ ಈಗಿನ ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿ, ಅದ

ನ್ನು ಪೂರ್ವದ ಹಿಂದೂರಾಜರ ಸಾಲಿಗೆ ವಹಿಸಿ, ಆ ಆರ್ಷೇಯ ರಾಜಮನೆತನವನ್ನು ಜೇಣೋದ್ಧಾರಮಾಡಿದರು. ಮಿಕ್ಕ ಹನ್ನೆರಡು ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿ ಹುಟ್ಟುವಳಿಯ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನು, ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಭಾಗವನ್ನೂ ವಹಿಸದೆಯೂ, ದ್ರವ್ಯಸಹಾಯವನ್ನಾಗಲೀ, ಜನಸಹಾಯವನ್ನಾಗಲೀ ಕಳುಹಿಸದೆಯೂ, ಕೇವಲ ನಾಮಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಕರೆನ್ನಿಸಿದ್ದ ಮರಾಟಿಯವರಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದರು. ಮರಾಟರು ಅದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪದಿರಲು, ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನು ಇಂಗ್ಲೀಷರೂ, ಎರಡು ಭಾಗವನ್ನು ನಿಜಾಮಲಿಯೂ ಹಂಚಿಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟರು. ಹೀಗೆ ಹೈದರಾಲಿಯಿಂದ ಸಂಪಾದಿತವಾಗಿದ್ದ ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯವು, ಅವನ ಮಗ ಟಿಪ್ಪುವಿನ ಅವಿವೇಕ ಆಡಳಿತದಿಂದ ಪರಾಜಿತವಾಗಿ ದಿಕ್ಕುಸಾಲಾಗಿ ವಿಭಾಗವಾಗಿಹೋಯಿತು.

ತರುವಾಯ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಸುಲ್ತಾನನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ತಕ್ಕ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯೊಂದಿಗೆ ವೆಲ್ಲೂರು ಕೋಟೆಗೆ ಸಾಗಿಸಿ, ಟಿಪ್ಪುವಿನ ಬಳಿ ನೈಬಲರಾಗಿದ್ದ ಕಮರುದ್ದೀನ್ ಮುಂತಾದ ಮಹಮ್ಮದೀಯ ಸರದಾರರಿಗೆ ಜಹಗೀರಿಯೇ ಮುಂತಾಗಿ ಕೊಟ್ಟು, ಅವರನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ಚದರಿಸಿದರು. ಇನ್ನು ಮಿಕ್ಕವರೆಂದರೆ, ಹಿಂದೂ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು. ಅವರಲ್ಲೆಲ್ಲ ಸಿಶೇಷ ಅನುಭವಸ್ಥರಾಗಿದ್ದವರು ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರು. ಅವರಿಗೆ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಆಯವ್ಯಯ, ಆಡಳಿತ, ಜನಗಳ ಶೀಲಸ್ವಭಾವಗಳು, ಸ್ಥಳ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳು ಮುಂತಾದ ಎಲ್ಲಾ ವಿಧವಾದ ಅನುಭವಗಳೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿದ್ದವು. ಅವುಗಳನ್ನು ಯೋಗ್ಯರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೆಂದರೆ, ಅವರಿಗೆ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಆಡಳಿತದ ಮುಖ್ಯ ಜವಾಬುದಾರಿಯನ್ನು ವಹಿಸುವುದೊಂದಲ್ಲದೆ ಬೇರೇ ಮಾರ್ಗವಿರಲಿಲ್ಲ. ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಪೂರ್ವದ ರಾಜಮನೆತನಕ್ಕೆ ವಹಿಸಿದಮೇಲೆ, ಅದನ್ನು ಯೋಗ್ಯರೀತಿಯಿಂದ ರೂಢಿಸಲು, ಇಂತಹ ಅನುಭವಸ್ಥರೊಬ್ಬರ ಅವಶ್ಯಕತೆಯು ಅತಿಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅಪೇಕ್ಷಣೀಯವಾಗಿತ್ತು. ಅದರಂತೆಯೇ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು, ಆಗ ಇದ್ದ ಇತರ ಹಲವು ಮಂದಿ ಹಿಂದೂ ಮುಸಲ್ಮಾನ್ ದೊಡ್ಡಮನುಷ್ಯರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನೂ ಕೇಳಿ, ಸಕಲರ ಸಮ್ಮತಿಯಿಂದಲೂ, ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರೇ ದಿವಾನ್‌ಾಗಿ ಪದವಿಗೆ ಯೋಗ್ಯ

ರೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದರು. ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರಿಗಾದರೂ, ಟಿಪ್ಪಣಿಸುಲ್ತಾನನ ಮರಣದಿಂದ, ಮುಂದೆ ರಾಷ್ಟ್ರಸೇವೆಯ ಮತ್ತೆಲ್ಲ ಮಾರ್ಗಗಳೂ ಮುಚ್ಚಿದಂತಾಗಿದ್ದುವು. ಅವನ ವಂಶೀಯರಿಗೆ ಯಾವುದಾದರೊಂದುಬಗೆಯಿಂದ ಪ್ರಭುತ್ವಚಿಹ್ನೆಯಾದರೂ ಉಳಿಯಲೆಂದು ಅವರುಪಟ್ಟ ಪ್ರಯತ್ನಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಿರರ್ಥಕವಾದುವು. ಸುಲ್ತಾನನ ಪರಮತದ್ವೇಷ, ಅವನ ಸ್ವಪ್ರತಿಷ್ಠೆ, ಅದೂರದರ್ಶಿತ್ವ ಮುಂತಾದ ಹೀನಗುಣಗಳ ಫಲವಾಗಿ ಅವನ ಮಕ್ಕಳು ಸಕಲರ ಪ್ರೀತಿವಿಶ್ವಾಸಗಳಿಗೂ ಬಾಹಿರರಾಗಿ, ಎಂತೋ ಒಂದೆಡೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ತಮ್ಮ ಜೀವಿತಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆಯಲು ನಿರ್ಬಂಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟರು. ಆಗ ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರಿಗೆ, ಮುಂದೆ ತಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾಬುದ್ಧಿಗಳನ್ನೂ, ಬಹುಕಾಲದ ಅನುಭವವನ್ನೂ ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಆರ್ಷೇಯಕಾಲ ದಿಂದಬಂದ ಹಿಂದೂ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸ್ವದೇಶ ಸ್ವಧರ್ಮಗಳ ಪುನರುದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸುವುದೊಂದು ; ಹಾಗಲ್ಲದೆ ಲೋಕದ ದೃಕ್ಪಥದಿಂದ ಮರೆಯಾಗಿ ಅಮರಣಾಂತವಾಗಿ ಒಂದು ಅಭುಕ್ತ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಅನಾಮಧೇಯರಾಗಿ ತಮ್ಮ ಜೀವಿತವನ್ನು ಕಳೆಯುವುದೊಂದು, ಈ ಎರಡು ಮಾರ್ಗಗಳು ತೋರಿಸಲ್ಪಟ್ಟುವು. ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞರಾದ ಅವರು ಈ ಎರಡರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸುವರು !

ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರು, ಜನರಲ್ ಹ್ಯಾರಿಸ್ ಸಾಹೇಬನ ಅಪ್ಪಣೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಮೈಸೂರಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿ, ಮಹಾಮಾತೃಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮಣ್ಣಿಯವರನ್ನು ಕಂಡು, ಗವರ್ನರ್ ಜನರಲ್ ಸಾಹೇಬರವರ ನಿರೂಪವನ್ನನುಸರಿಸಿ, ಚಾಮರಾಜ ಒಡೆಯರವರ ಪುತ್ರರಾದ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರವರಿಗೆ ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಧೊರತನವನ್ನು ವಹಿಸಲು ಕಂಪೆನಿಯ ಸರ್ಕಾರದವರು ಏರ್ಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆಂಬ ಶುಭವಾರ್ತೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿದರು. ಟಿಪ್ಪಣಿಸುಲ್ತಾನನ ಬಾಧೆಯಿಂದ ಬಹುನೊಂದಿದ್ದ ರಾಜಮನೆತನದವರಿಗೆ ಆ ಮಾತುಗಳು ಕರ್ಣಾನಂದದಾಯಕಗಳಾಗಿದ್ದುವು. ಮಹಾರಾಣಿ ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮಣ್ಣಿಯವರು- 'ನಮ್ಮನ್ನು ಬಂಧನದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿ, ರಾಜ್ಯವದವಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಉದ್ಧರಿಸಿದ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ದರ್ಬಾರಿನವರಿಗೆ ನಾವು ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿ ಕೃತಜ್ಞರಾಗಿರುವೆವು' - ಎಂದು ಏಜ್ಞಾ

ಸಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡರು. ಆ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಕೇಳಿ, ರಾಜಧಾನಿಯ ನಿವಾಸಿಗಳೂ ರಾಜ ಪರಿವಾರದವರೂ ಎಷ್ಟುಮಟ್ಟಿಗೆ ಆನಂದ ಪರವಶರಾಗಿರಬಹುದು !—

ಶಾ. ಶಕ. ೧೭೨೨ನೆಯ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥಿ ಸಂ| ದ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಬಹುಳ ದ್ವಾದಶಿ (೧೭೯೯ನೆಯ ಜೂನ್ ೩೦) ಭಾನುವಾರ ಧೋರೆಗಳವರಿಗೆ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವೆಂದು ಪ್ರಕಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ರಾಜಧಾನಿಯೂ ಅರಮನೆಯೂ ನೇತ್ರಾನಂದಕರವಾಗಿ ಅಲಂಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರ ಅಪ್ಪಣೆಯಿಂದ ಸಕಲ ನೌಕರರೂ, ರಾತ್ರೆ ಹಗಲುಗಳೆಂದು ಗಮನಿಸದೆ ನಿದ್ರೆ ಆಹಾರಗಳನ್ನು ಮರೆದು ಅವರವರ ಉದ್ಯೋಗಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತರಾದರು. ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದಿಂದ ಕರ್ನಲ್ ವೆಲ್ಲೆಸ್ಲಿ, ಜನರಲ್ ಹ್ಯಾರಿಸ್, ಬ್ಯಾರಿ ಕ್ಲೋಸ್ ಮೊದಲಾದ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಸರದಾರರೂ ಹೈದರಾಬಾದಿನ ಮಿರ್ ಆಲಿ ಮುಂತಾದ ಅಧಿಕಾರಸ್ಥರೂ ಬಂದು ನೆರೆದರು. ಸಭೆಯು ಒಂದೆಡೆ ಸಹಸ್ರಾರುಮಂದಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸುವಾಸಿನಿಯರಿಂದಲೂ, ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ ನಗರದ ಶಿಟ್ಟಿವರ್ತಕರು, ಇತರ ಪರಿವಾರದವರು ಮುಂತಾದ ಜನಗಳಿಂದಲೂ ತುಂಬಿತು. ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀರಮಣಸ್ವಾಮಿ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸಿಂಗರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ ಅಭಿಷೇಕಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಮಹೋತ್ಸವವು ನಡೆಯತಕ್ಕದೆಂದು ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿದ್ದಿತು. ಮಂಗಳಸ್ನಾನಮಾಡಿ, ದಿವ್ಯವಸ್ತ್ರಾಭರಣ ವಿಭೂಷಿತರಾಗಿ, ಧೋರೆಗಳವರು ಆನೆಯಮೇಲೆ ಅಂಬಾರಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಮೆರೆವಣಿಗೆಯಾಗಿ ದೇವಸ್ಥಾನದಬಳಿ ಬಂದಿಳಿದರು. ತರುವಾಯ ಗಂಧರ್ವಗಾನವನ್ನು ನಾಚಿಸುವಂತೆ ದಿವ್ಯ ಮಂಗಳವಾದ್ಯಗಳು ಭೋರ್ಗರೆಯುತ್ತಿರಲು, ದ್ವಿಜೋತ್ತಮರು ವೇದಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಉದ್ಘೋಷಿಸುತ್ತಿರಲು, ಸಕಲರೂ ಜಯಜಯವೆಂದು ಉಚ್ಚಸ್ವರದಿಂದ ಜಯಘೋಷ ಮಾಡುತ್ತಿರಲು, ಸಿಂಹಾಸನದ ಒಂದು ಪಾಶ್ವರ್ಯದಲ್ಲಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಸಾರ್ನ್ ಭೌಮರ ಪರವಾಗಿ ಜನರಲ್ ಹ್ಯಾರಿಸ್ ಸಾಹೇಬರೂ ಮತ್ತೊಂದು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಹೈದರಾಬಾದಿನ ನಿಜಾಮರ ಪರವಾಗಿ ಮಿರ್ ಆಲಿರವರೂ ನಿಂತು, ಐದುವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಿನ ಆ ಮಹಾರಾಜರ ಉಭಯ ಹಸ್ತಗಳನ್ನೂ ಹಿಡಿದು, ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನೇರಿಸಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿದರು. ತರುವಾಯ ಯಥಾಶಾ

ಸ್ತ್ರವಾಗಿ ಸಕಲ ಕಾರ್ಯಗಳೂ ಸಾಂಗವಾಗಿ ನೆರೆವೇರಿದುವು. ಸಕಲರೂ ಆ ಮಹೋತ್ಸವಗಳನ್ನು ನೋಡಿ, ರಾಜವಂಶವು ಅಚಂದ್ರಾರ್ಕವಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗಿರಲೆಂದು ಆಶೀರ್ವದಿಸಿದರು.

ಧೊರೆಗಳವರಿಗೆ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವು ನಡೆದ ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೇ ಜನ ರಲ್ ಹ್ಯಾರಿಸ್ ಸಾಹೇಬರು ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರನ್ನು ಸಿಂಹಾಸನದ ಬಳಿಗೆ ಕರೆದು * ನಾವು ಈಗ ಧೊರೆಗಳವರ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ನಿಮಗೆ ಈ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಮುಖ್ಯ ಮಂತ್ರಿ ಪದವಿಯನ್ನು ಕೊಡಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಇಂದು ನೋಡಲು ಗೊಂಡು ನೀವು ಸಮಸ್ತ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲೂ ಚಾಗರೂಕರಾಗಿದ್ದು, ಧೊರೆಗಳವರಿಗೆ ಹಿತವನ್ನೇ ಆಚರಿಸುತ್ತ, ಈ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಪೂರ್ವ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಮೀರದೆ ಧೊರೆಗಳವರಿಗೆ ಬಾಲ್ಯ ವಯಸ್ಸು ಕಳೆದು, ಅವರು ಸರ್ವ ಸ್ವತಂತ್ರರಾಗಿ ರಾಜ್ಯ ಕೋಶ ಮುಂತಾದುದರ ವಿಚಾರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕ ವಯಸ್ಸು ಬರುವವರೆಗೂ ನೀವೇ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸಕಲ ಕಾರ್ಯಗಳ ವಿಚಾರಣೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಆ ಬಳಿಕ ಧೊರೆಗಳವರ ಚಿತ್ತಾನುಸಾರ ಇರುವರಾಗಿರಿ:.....ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸುಲ್ತಾನನ ಮಗನಿಗೆ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕೊಡಿಸಬೇಕೆಂದಿದ್ದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿದಿದ್ದರೂ, ಆ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಪ್ರಮಿಸಿ, ಇಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಿ ಪದವಿಯನ್ನು ಕೊಡಿಸಿದ್ದೇವೆ.” ಎಂಬದಾಗಿ ಹೇಳಿ, ವಿನಯಶೀಲರಾಗಿದ್ದ ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರಿಗೆ ಧೊರೆಗಳವರ ಹಸ್ತದಿಂದಲೇ ಮುಖ್ಯ ಮಂತ್ರಿ ಪದವಿಯನ್ನು ಕೊಡಿಸಿದರು. ತರುವಾಯ ಇತರ ಅನೇಕ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನೂ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಆಯಾ ಇಲಾಖೆಗಳಿಗೆ ನಿಯಮಿಸಿದ್ದಾಯಿತು. ಸಕಲರೂ ಯುಕ್ತ ರೀತಿಯು ಸಭಾಮರ್ಯಾದೆಗಳನ್ನು ವಡೆದು ಯಥಾಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ತೆರಳಿದರು.

ಆರ್ಷೇಯ ರಾಜಮನೆತನದ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರಕಾರ್ಯವನ್ನು ಹೀಗೆ ಸರ್ವ ಸಮೃತ್ತಿಯಿಂದ ನೆರೆವೇರಿಸಿ, ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಸರಕಾರದವರು ಸಕಲರ ಕೃತಜ್ಞತೆಗೂ ಪಾತ್ರರಾದರು.

ಅಧ್ಯಾಯ ೫

“ರಾಜ್ಯಾಡಳಿತ”

ಹೈದರಾಲಿ ಮತ್ತು ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನ್ ಇವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಯದುರಾಯರ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ನಡೆದುಬಂದ ರಾಜನು ನೆತನದವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರ ರಾಜ್ಯಾಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನವು, ಈಗ ಇಂಗ್ಲೀಷರ ಅಧೀನಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕು ಆಶ್ರಿತ ಸಂಸ್ಥಾನವಾಯಿತು. ಆ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅದು ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದವರೊಂದಿಗೆ ಕೆಲವು ಕಟ್ಟುಪಾಡುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಯಿತು. ಒಂದು ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕವಯಸ್ಸಿನ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜಾ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರೂ, ಮತ್ತೊಂದು ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಧೊರೆತನದವರ ಪರವಾಗಿ ಲಾರ್ಡ್ ಮಾರ್ಲಿಂಗ್‌ಟನ್ ಸಾಹೇಬರೂ ಇದ್ದು ಒಂದು ತಡೆನಾಂವೆಯು ಹುಟ್ಟಿತು. ಅದರ ಮೇರೆಗೆ—

೧ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಸರ್ಕಾರದವರು ಮೈಸೂರು ದೇಶದ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಇಲ್ಲೊಂದು ತಮ್ಮ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಟೈಪ್‌ರತಕ್ಕದ್ದು; ಅದರ ವೆಚ್ಚಕ್ಕಾಗಿ ದೊರೆಗಳು ವರುಷವೊಂದಕ್ಕೆ ಏಳುಲಕ್ಷ ವರಹಗಳಿಂದರೆ ೨೪|| ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸತಕ್ಕದ್ದು.

೨ ದೇಶದಮೇಲೆ ಪರರಾಯರ ಧಾಳಿಯು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಯುದ್ಧಕ್ಕಾಗಿ ತಗಲುವ ಖರ್ಚು ವೆಚ್ಚಗಳಿಗಾಗಿ, ಸಂಸ್ಥಾನದ ಆದಾಯ ವೆಚ್ಚಗಳನ್ನು ನೋಡಿ, ಗವರ್ನರ್ ಜನರಲ್ ಸಾಹೇಬರು ನಿಷ್ಕರ್ಷಿಸುವಷ್ಟು ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಧೊರೆಗಳು ಕೊಡತಕ್ಕದ್ದು.

೩ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಬೇಕಾದ ಪೂಗದಿಯ ಹಣಕ್ಕೆ ತಡೆಯುಂಟಾದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವರು ಒಳದೇಶದ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಆದಾಯ ವೆಚ್ಚಗಳನ್ನು ಕ್ರಮಪಡಿಸಬಹುದು. ಆವಶ್ಯಕ ತೋರುವ ನಿಯಮ ನಿಬಂಧನೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಬಹುದು. ಮತ್ತು ತಮಗೆ ಸಲ್ಲಿಬೇಕಾದ ಹಣಕ್ಕೆ ಆಧಾರವಾಗಿ ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಯುಕ್ತ ತೋರಿದಷ್ಟು ಭೂಭಾಗವನ್ನು ತಮ್ಮ ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲೂ ಬಹುದು.

೪ ಹಾಗೆ ಸ್ವಾಧೀನಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಂದರ್ಭವೊದಗಿದಾಗ ಮಹಾರಾಜರು ಯಾವ ತಡೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟರಾದರೆ,

ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರದವರೇ ರಾಜ್ಯಭಾರ ನಡೆಸಿ, ಆದಾಯ ವೆಚ್ಚಗಳ ಲೆಕ್ಕಗಳನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಲು ಬದ್ಧರಾಗಿರತಕ್ಕದ್ದು. ಮತ್ತು ಅವರ ಸ್ವಂತ ವೆಚ್ಚಕ್ಕಾಗಿ ಮೂರುಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನೂ, ಖರ್ಚು ಕಳೆದು ಉಳಿದ ಹಣದಲ್ಲಿ, ಐದರಲ್ಲಿ ಒಂದಂಶವನ್ನೂ ಅವರಿಗೆ ಕೊಡತಕ್ಕದ್ದು.

೫ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ದೊರೆತನದವರ ಅನುಮತಿಯಿಲ್ಲದೆ, ಮೈಸೂರವರು ಇತರ ದೇಶಾಧಿಪತಿಗಳ ಸಂಗಡ ಸ್ನೇಹವನ್ನಾಗಲೀ ಪತ್ರ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನಾಗಲೀ ನಡೆಯಿಸಕೂಡದು.

೬ ದೇಶದಲ್ಲಿನ ಕೋಟಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸುವ ಅಥವಾ ಕೆಡಹುವ ಮುಂತಾದ ವಿಚಾರಗಳೆಲ್ಲಾ ಗವರ್ನರ್ ಜನರಲ್‌ರವರ ಅಜ್ಞೆಯಿಂದಲೇ ನಡೆಯಬೇಕು.

೭ ಸರಕಾರದ ದ್ರವ್ಯದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಿತವೆಚ್ಚ, ರಾಜ್ಯಭಾರದಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯನಿರ್ಮಲತೆ, ವ್ಯಾಪಾರ, ವ್ಯವಸಾಯ, ಕೈಗಾರಿಕೆ ಮುಂತಾದುವುಗಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ, ಪ್ರಜೆಗಳ ಹಿತವುಚಿತನೆ, ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಧೊರೆಗಳವರ ಗೃಹಕೃತ್ಯ ವಿಚಾರ ಇವುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, ಮಹಾರಾಜರು, ಕಾಲ ಕಾಲವರಿತು ಗವರ್ನರ್ ಜನರಲ್‌ರವರು ಕೊಡುವ ಬುದ್ಧಿವಾದವನ್ನು ಅಗತ್ಯ ಗಮನಿಸತಕ್ಕದ್ದು—

—ಎಂಬಿಂ ನಿಬಂಧನೆಗಳು ಉಭಯಪಕ್ಷದವರಿಂದಲೂ ಅಂಗೀಕೃತವಾದುವು. ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರವರು ಇನ್ನೂ ಬಹು ಚಿಕ್ಕವಯಸ್ಸಿನವರಾದುದರಿಂದ ತಹಗಾಂವಿಗೆ ಮಹಾರಾಣಿ ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮಣ್ಣಿಯವರೂ ದಿವಾನ್ ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರೂ ರುಬು ಹಾಕಿದರು. ಇಂದಿನಾರಭ್ಯ ಮೈಸೂರು ದೇಶಕ್ಕೆ ಮರಾಠೆಯವರು ನಿಜಾಮ ಮುಂತಾದ ಶತ್ರುಗಳ ಹಾವಳಿಯು ತಪ್ಪಿತ್ತು.

ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನನ ಘಯಂಕರ ಆಡಳಿತವು ಕೊನೆಗಂಡ ತರುವಾಯ ಮೈಸೂರುದೇಶವು ಶ್ರೀಮಾನ್ ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದ್ದು, ದೇಶೀಯರ ಸುದೈವದಿಂದೆಂದು ಅಸಂಖ್ಯಮಂದಿ ಐತಿಹಾಸಿಕರು ಮುಕ್ತ ಹಸ್ತದಿಂದ ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಹನೀಯರಾದ ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರು, ರಾಜ್ಯದ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಕೈಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಮನಸ್ಸಾಕ್ಷಿಗೆ ನಿರೋಧವಿಲ್ಲದೆ, ಲೇಶ ಮಾತ್ರವೂ ಅಲಸ್ಯಭಾವಕ್ಕೆ ಆಸ್ಪದಕೊಡದೆ ತಾವು ಮಾಡುವ ದೇಶಸೇವೆ

ಯು ದೇವರ ಸೇವೆಯೆಂದು ದೃಢವಾಗಿ ನಂಬಿ, ಅಂದಿನಿಂದ ಸುಮಾರು ಹನ್ನೆರಡು ವರುಷಕಾಲ (೧೮೧೧) ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡಿದರು. ರಾಜ್ಯ ಪಾಲನೆಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಗಮನಿಸಿ ಆಚರಿಸಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ಇದ್ದವು.

೧ ದೇಶದ ಪ್ರಜಾವರ್ಗದ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಿದ್ದ ಅಶಾಂತತೆಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸರ್ವತ್ರ ಶಾಂತತೆಯ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುವುದು.

೨ ದೇಶದ ಸದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಉತ್ತಮಗೊಳಿಸಲು ಆವಶ್ಯಕವೆನ್ನು ಸುವ ರಾಜ್ಯಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ರೂಢಿಗೆ ತರುವುದು.

೩ ಶತಮಾನ ಕಾಲವಾಗಿ ದೇಶದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಯುದ್ಧಗಳಿಂದ ದೇಶಕ್ಕೆ ಆಗಿದ್ದ ಕಷ್ಟನಷ್ಟಗಳನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸುವುದು.

೪ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಸರಕಾರದೊಂದಿಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ತಹಸುಮೆಗೆ ವಿರೋಧವಾಗದಂತೆಯೂ, ಅದು ಅಕ್ಷರಶಃ ಪಾಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟು, ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಸಂದಾಯವಾಗಬೇಕಾದ ಪೊಗದಿಯ ಹಣಕ್ಕೆ ತೊಂದರೆಯುಂಟಾಗದಂತೆಯೂ ಸಾಧ್ಯವಿರುವ ಸಕಲ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನೂ ಮಾಡುವುದು.

ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯ ಕಾರ್ಯವೊಂದು ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮೊದಲು ಗಮನಿಸತಕ್ಕದ್ದಾಗಿದ್ದಿತು. ಟಿಪ್ಪುವಿನ ಅವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಆಡಳಿತದಿಂದ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಿಗಿ ತಪ್ಪಿಹೋಗಿತ್ತು. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಪಾಳಯಗಾರರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಷ್ಟು ಭಾಗವನ್ನು ಸ್ವಾರ್ಥಿನಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಸ್ವತಂತ್ರರಾಗ ತೊಡಗಿದ್ದರು ಪಾಳಯಗಾರರು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ - ಆಯಾ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಪ್ರಮುಖರಾದ ರೈತರಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಪಟೀಲರಾಗಲೀ, ಆಯಾ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳ ರಕ್ಷಣೆಗೊಂದು ನಿಯಮಿತರಾಗುವ ಅಮೀಲರಿಗೆ ಕೇಳಿದಷ್ಟು ಲಂಚ ರುಪವತ್ತುಗಳನ್ನಿತ್ತು ತಾನೇ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಗಳೋ ಎಂಬಂತೆ ವರ್ತಿಸುವರು. ಅಮೀಲನೊಂದುವೇಳೆ ಅವರಿಗೆ ವಿರೋಧವಾಗಿ ನಡೆದನೆಂದರೆ ಒಡನೆ ಅವನು ಗುಪ್ತವಾಗಿ ಭಯಂಕರ ರೀತಿಯಿಂದ ಕೊಲ್ಲಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಒಬ್ಬನಿಗೆ ಅಂತಹ ಗತಿಯು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದುದನ್ನು ತಿಳಿದ ಇತರರು ಯಾವ ತಡೆಗೂ ಹೋಗದೆ ತಮಗೆ ತೊಂದರೆಯಿಲ್ಲದಂತೆ ಕಾಲಯಾಸನೆ

ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಸ್ವಲ್ಪಾಧದಲ್ಲಿ ದೃಷ್ಟಿಯಿಟ್ಟು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದುಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಮಿಲರಿಗೆ ಮೇಲ್ಪಟ್ಟ ಮುಸಲ್ಮಾನ್ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಮನೆಯ ಸ್ತ್ರೀಯರೆಲ್ಲ ನಂಬಿಕೆಗಾಗಿ ಟಿಪ್ಪುನ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರ ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲೇ ಇರಬೇಕಾಗಿ ದ್ದುದರಿಂದ ಅವರು ಸವಾಕಾನುಚಿಂತಾಮಗ್ನರಾಗಿಯೋ ಅಥವಾ ಲಂಚ ಮುಂತಾದ ಹೀನ ಅಭಿಲಾಷಾಪೂರ್ಣತೆಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾಗಿಯೋ ಕಾಲಯಾಸನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರಲ್ಲದೆ, ದೇಶದ ರಾಜಕೀಯ ವಿಚಾರವನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಗಮನಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿದ್ದ ಈ ತೊಂದರೆಗಳನ್ನು ಕರ್ನಲ್ ಬ್ಯಾರಿಕ್ಲೋಸ್, ಕರ್ನಲ್ ಸರ್ ಆರ್ಥರ್ ವೆಲ್ಲೆಸ್ಲಿ ಮತ್ತಾದಿವಾ ಪೂರ್ಣಯ್ಯ ಇವರು ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಎದುರಿಸಿ, ದೇಶದಲ್ಲಿ ಶಾಂತತೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಲು ಸರ್ವ ಸಾಹಸಮಾಡಿದರು. ಅವರಿಗೆ ಯಾರಿಂದ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಬಾಕಿ ಬರಬೇಕಾದುದಿವ್ದರೂ ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಮಾಫಿಯಾಗಿ ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟರು. ದೇಶದ ಸುರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಇಪ್ಪತ್ತಸಾವಿರ ಕಂದಾಚಾರದ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಎರ್ಪಡಿಸಿ ಅವರ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿಗದಿಮಾಡಿದರು. ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರೂ ಕ್ಲೋಸ್ ಸಾಹೇಬರೂ ದೇಶದ ಲೆಲ್ಲ ಸಂಚಾರವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ, ಸ್ಥಳವಿದ್ಯಮಾನಗಳನ್ನು ಸ್ವತಃ ವಿಚಾರಮಾಡಿ ದೇಶಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅನುಭವಮಾಡಿಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿದರು. ಈ ಸಂಚಾರದಲ್ಲಿ ಅವರು ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮೊದಲು ಪಾಳೆಯಗಾರರ ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಗಮನಿಸಬೇಕಾದುದು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕವೆನ್ನಿಸಿತು. ಎದುರಿಸಿದವರನ್ನು, ತಮ್ಮ ಬೊತ್ತೆಗಿದ್ದ ಸೈನ್ಯದ ಸಹಾಯದಿಂದ ಅಡಗಿಸಿದರು. ಪುಂಡರೇಂದು ತೋರಿದವರನ್ನು ಕೈವರೆಹಿಡಿದು ನಿರ್ಬಂಧಿಸಿದರು. ಶರಣಾಗತರಾದವರಿಗೆ, ಗೊತ್ತಾದ ವಾಸಸ್ಥಳಗಳನ್ನೇರ್ಪಡಿಸಿಕೊಟ್ಟು, ವಿರಾಮವೇತನ ಅಥವಾ ಪರಿಹಾರದ್ರವ್ಯಾದಿ ರೂಪದಿಂದ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡರು. ಯೋಗ್ಯರೂ ಬುದ್ಧಿವಂತರೂ ಎಂದು ತೋರಿದವರಿಗೆ ಸೈನ್ಯ ಅಥವಾ ಮುಲ್ಕೀ ಮುಂತಾದ ಇಲಾಖೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಉದ್ಯೋಗಕೊಟ್ಟು ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಂಡರು.

ದೇಶದಲ್ಲಿ ಪುಂಡು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಫೋರಂ ಡೋರೇಜೀವಾ ಗನೆಂಬ ವರಾಹಾ ದರೋಡೆ ಕೋರನನ್ನೂ ಪಾಳೆಗಾರರ ಪ್ರಾಬಲ್ಯವನ್ನು ಅಡಗಿಸಿದ ತರುನಾಯ, ಪಾಳೆಯಗಾರರಿಲ್ಲದಿದ್ದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಕಂದಾಚಾರ

ದವರ ಮೂಲಕ ರೈತರ ಪುಂಡುತನವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದರು. ಸರಕಾರದ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಬಜಾನೆ, ಮುಲ್ಕಿ, ಸೈನ್ಯ, ಕಾಲುಬಲ, ಕಂದಾಚಾರ, ಚಿಲ್ಲರೆ ಬಾಬು ಎಂಬ ಆರು ಇಲಾಖೆಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿ, ಇವುಗಳ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯನ್ನು ದಿವಾನರು ಸ್ವತಃ ತಾವೇ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡರು. ಕಂದಾಚಾರದವರು ಈಗಿನ ಟಿಪಾಲು ಇಲಾಖೆ, ಮತ್ತು ಪೊಲೀಸರು ಇಲಾಖೆಗಳ ಕೆಲಸಗಳೆರಡನ್ನೂ ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ದೇಶವು ೧೧೭-೧೨೦ ತಾಲ್ಲೂಕುಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡವಾಗಿ ಅಷ್ಟು ಮಂದಿ ಅಮೀಲರು ಅಥವಾ ಅನುಲ್ಕಾರರು ದಿವಾನರಿಂದ ನಿಯಮಿತರಾದರು. ಶ್ರದ್ಧಾಳುಗಳೂ ಪಾಪಭೀತರೂ, ಸದ್ಗುಣ ಸನ್ನಿಹಿತಗಳಿಂದ ದಿವಾನರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯರೆಂದು ತೋರಿದವರೂ ಮಾತ್ರವೇ ಈ ಘನವಾದ ಉದ್ಯೋಗಗಳಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅನುಲ್ಕಾರರು, ತಾಲ್ಲೂಕಿನ ಕಂದಾಯ ಬಜಾನೆ, ಸಾಧಾರಣ ನ್ಯಾಯವಿಮರ್ಶೆ ಮುಂತಾದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಚಿಲ್ಲರೆ ಬಾಬಿನಲ್ಲಿ, ಅರಮನೆಯ ಆಡಳಿತಗಳೂ, ನ್ಯಾಯವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕಾಗಡಪತ್ರಗಳ ರಕ್ಷಣೆ ಇವುಗಳೂ ಸೇರಿದ್ದವು. ಬೆಂಗಳೂರು ಬಿವನೂರು ಮತ್ತು ಚಿತ್ರದುರ್ಗ ಈ ಮೂರು ಡಿವಿಜನ್ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸುಬೇದಾರರುಗಳೆಂಬ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿದ್ದು, ಅವರು ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಸಿವಿಲ್ ಮತ್ತು ಕ್ರಿಮಿನಲ್ ಮೊಕದ್ದಮೆಗಳನ್ನು ವಿಚಾರನಡೆಸಿ ತೀರ್ಪು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ತೀರ್ಪು ಕೊಡುವುದಾದರೂ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಇಚ್ಛಾನುಸಾರವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಕ್ರಿಮಿನಲ್ ವ್ಯಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅವರಾಧಿಗೆ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದ ಐದುಮಂದಿ ಪಂಚಾಯಿತರೂ, ಸಿವಿಲ್ ವ್ಯಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉಭಯ ಪಕ್ಷದವರೂ ಹಿಂದೂಗಳೇ ಆಗಿದ್ದರೆ, ಹಿಂದೂ ಪಂಚಾಯಿತರೂ, ಹಾಗಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ವಾದಿಯ ಜಾತಿಯವರಬ್ಬರೂ, ಪ್ರತಿವಾದಿಯ ಜಾತಿಯ ಮೂವರೂ, ಪಂಚಾಯಿತರಾಗಿ ನಿಯಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಅವರ ಸಮಕ್ಷಮ ವಿಚಾರ ನಡೆಸಿ, ಅಮೀಲರಾಗಲೀ ಸುಬೇದಾರರಾಗಲೀ ಆ ಪಂಚಾಯಿತರ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಮೇಲೆ, ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಬರೆದು ದಿವಾನರಲ್ಲಿಗೆ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ದಿವಾನರೂ, ಕೆಲವು ನೇಳೆ ಆ ಕಾಗಡಪತ್ರಗಳ ಅವಲೋಕನದಿಂದಲೂ, ಕೆಲವು ನೇಳೆ ಪುನಃ ವಿಚಾರಮಾಡಿಯೂ, ಕೆಲವು ನೇಳೆ ರೆಸಿಡೆಂಟರೊಂದಿಗೆ

ದಿಗೆ ಯೋಚಿಸಿಯೂ ತಮ್ಮ ತೀರ್ಮಾನವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಮಿ
ಲರ ಅಥವ ಸುಬೇದಾರರ ತೀರ್ಪಿನಮೇಲೆ ದಿವಾನರಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪಿಲು ಮಾಡಿ
ಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ದಿವಾನರು ಮೇಲಿಂದಮೇಲೆ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸಂಚಾರ
ವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ, ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ತಮ್ಮ ಮನ
ಬಂದಂತೆ ನಡೆಯುವುದಕ್ಕಾಗಲೀ, ಪ್ರಜೆಗಳ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಅನ್ಯಾಯ ಅಪ
ರಾಧಗಳು ನಡೆಯುವುದಕ್ಕಾಗಲೀ ಲೇಶಮಾತ್ರವೂ ಅವಕಾಶವಿರಲಿಲ್ಲ.
ಖೂನ್ ಅಥವ ದರೋಡೆ ಮುಂತಾದ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದಂಥವ
ರನ್ನು ದಿವಾನರೂ ರೆಸಿಡೆಂಟರೂ ವಿಚಾರ ನಡೆಸಿ ಮರಣದಂದನೆಯನ್ನು
ವಿಧಿಸುತ್ತಿದ್ದುದುಂಟು. ಗಲಂಖನೆಯ ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ ಅದಾಲತ್ ಕಚೇರಿ
ಎಂಬ ಮುಖ್ಯ ನ್ಯಾಯಾಸ್ಥಾನವು ಏರ್ಪಡಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಿಯ ನ್ಯಾಯಾ
ಧೀಶರು ದಿವಾನರ ಆಲೋಚನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿಯೇ ತೀರ್ಪು ಹೇಳುತ್ತಿ
ದ್ದರು. ಮತಸಂಬಂಧವಾದ ವ್ಯಾಜ್ಯಗಳು ಬಂದಾಗ್ಗೆ ಮಹಮ್ಮದೀಯರ
ವ್ಯಾಜ್ಯಗಳು ಖಾಜೆಗಳ ಪಂಚಾಯಿತಿಯಿಂದಲೂ, ಹಿಂದೂಗಳ ವ್ಯಾಜ್ಯ
ಗಳು ಪೂರ್ವಾಚಾರವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿಯಾಗಲೀ, ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಾನುಸಾರ
ವಾಗಿಯಾಗಲೀ ತೀರ್ಮಾನಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದುವು.

ಸರ್ಕಾರದ ಉತ್ಪತ್ತಿಗೆ ಭೂಕಂದಾಯ, ಸಾಯರು, ತೆರಿಗೆ, ಆಬ್ಕಾರಿ,
ಹೊಗೆಸೊಪ್ಪು ಇವು ಮುಖ್ಯ ಅಂಶಗಳಾಗಿದ್ದುವು. ಭೂಕಂದಾಯದಲ್ಲಿ
ಮನೆಗಂದಾಯ ಏರುಕಂದಾಯಗಳಿರಡೂ ಸೇರಿದ್ದುವು. ಸಾಯರು ತೆರಿ
ಗೆಯು ಕೆಲವುಕಡೆ ನೇರವಾಗಿ ಸರ್ಕಾರದ ನೌಕರರಿಂದಲೂ, ಮತ್ತೆ
ಕೆಲವುಕಡೆ ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರಿಂದಲೂ ವಸೂಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರು ರಾಜ್ಯದ ಆಡಳಿತದ ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆಗಾಗಿ ಮಾಡಿದ
ನೇಲ್ಕಂಡ ಹಲವು ಬಗೆಯ ಏರ್ಪಾಡುಗಳಿಂದ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸರ್ವತ್ರ ಸುಖ
ಶಾಂತಿ ಸಮಾಧಾನಗಳು ನೆಲೆಸಿದುವು. ಪ್ರಜೆಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಗ್ರಾಮ
ಗಳಲ್ಲಿ ಮನೆ ಬಾಗಿಲುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು, ತಮ್ಮ ಧನ ಮಾನ ಪ್ರಾಣ
ಗಳಿಗೆ ಭಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ಧೈರ್ಯಗೊಂಡು ನೆಲೆಸಿದರು. ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯವ
ಸಾಯವೂ ವ್ಯಾಪಾರವೂ ಉದ್ಯೋಗವೂ ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿದುವು. ದಿವಾ
ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡ ತರುವಾಯ

ನಾಲ್ಕೈದು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲೇ ಎಷ್ಟುಮಟ್ಟಿನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯು ಕಂಡುಬಂದಿ ತೆಂಬುದನ್ನು ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ವಟ್ಟಿಯಿಂದ ತಿಳಿಯಬಹುದು.

	೧೮೦೧	೧೮೦೫
*ಗ್ರಾಮ- ಗ್ರಾಮಾಂತರಗಳು	೮೦೬	೨೫೩೦೩
ಮನೆಗಳು	೧೨೮೪೭	೨೫೬೪೫೯
ಕುಟುಂಬಗಳು	೧೨೦೪೧	೪೮೨೬೧೨
ಜನಸಂಖ್ಯೆ (ಕುಟುಂಬ 1ಕ್ಕೆ 4½ಯಂತೆ)	೫೪೧೮೪	೨೧೬೧೭೫೪
ನೇಗಿಲುಗಳು	೯೧೭೩	೩೨೪೫೪೮
ಮಕ್ಕಗಳು	೬೪೦	೩೦೯೪೨
ಅಂಗಡಿಗಳು	೧೯೫	೧೩೮೪೦

ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರ ಆಡಳಿತದಿಂದ ದೇಶಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟುಮಟ್ಟಿನ ಸುಖಸಂಪತ್ತುಗಳು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದುವು, ಅವರು ಕಂಪೆನಿ ಸರಕಾರದವರೊಂದಿಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಕರಾರಿಗೆ ಲೇಶಮಾತ್ರವೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವುಂಟಾಗದಂತೆ, ಎಷ್ಟು ತೃಪ್ತಿಕರವಾಗಿ ರಾಜ್ಯದ ಕಾರುಭಾರಗಳನ್ನು ನಡೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂಬುದನ್ನು ಕುರಿತು, ಆಗ ಇಲ್ಲೇ ಇದ್ದ ಕರ್ನಲ್ ವಿಲ್ಕಿನ್ಸನ್ ಸಾಹೇಬನು ಗವರ್ನರ್ ಜನರಲ್ ಸಾಹೇಬರಿಗೆ ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಗದ ಪತ್ರಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹೊಗಳ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಆಗ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿದ್ದ ಜನರಲ್ ಆರ್ಥರ್ ವೆಲ್ಲೆಸ್ಲಿ ಸಾಹೇಬನೂ, ಅವರು, ಸಬ್‌ಸಿಡಿಯರಿ ಕರಾರುಗಳಿಗೆ ಲೇಶಮಾತ್ರವೂ ವಿರೋಧವುಂಟಾಗದಂತೆ ತೃಪ್ತಿಕರವಾಗಿ ಆಡಳಿತ ನಡೆಸಿದರೆಂದು ಮುಕ್ತ ಹಸ್ತನಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅವರು ಅಧಿಕಾರ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಮಹಿಸಿದ ಎರಡನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲೇ ಎಂದರೆ, ೧೮೦೧ನೆಯ ಮೇ ೨೬ರಲ್ಲಿ ಆತನು ಬರೆದ ಒಂದು ಪತ್ರದಿಂದ ಈ ವಿಚಾರವು ಬಹು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತದೆ.

‡ “ರಾಜರ ಸರಕಾರವು ಸುವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಹಿಂದಿನ ಕಿರಾತ ರಾಜ್ಯಭಾರದ ಹಾವಳಿಯಿಂದ ದೇಶಾಂತರಗತರಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದ ಜನಗಳೆಲ್ಲ

*Mysore Gazetteer Pages 2783 Vol. II

Part IV

PP. 2795-2796.

ರೂ ಹಿಂದಿರುಗಿ ತಮ್ಮ ಸ್ವಸ್ಥಗಳನ್ನು ಸೇರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ರಾಜಮನೆತನದವರು, ಪೂರ್ವದ ತಳಹದಿಯ ಮೇಲೆಯೇ ಮನೋಹರವಾಗಿ, ನೂತನವಾಗಿ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟ ತಮ್ಮ ಆರಮಣೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿ ಅಲ್ಲಿ ನಿರ್ಭೀತರಾಗಿ ಸುಖವಾಗಿ ವಾಸಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಮೈಸೂರು ನೇತ್ರಾನಂದಕರವಾಗಿ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟ ಜನಧೂತವಾಗಿದೆ. ದೇಶವಾದ್ಯಂತವೂ ಸುಖವಾಗಿಯೂ ಶಾಂತವಾಗಿಯೂ ಇದೆ. ರಾಜರ ಭಂಡಾರವು ಧನಾಭಾವವಿಲ್ಲದೆ ತುಂಬಿರಬೇಕೆಂದು ನನ್ನ ಎಣಿಕೆಯಿದೆ; ಏಕೆಂದರೆ, ನಮಗೆ ಬರಬೇಕಾದ ಖಿಮ್ಮಗಳು ತಗಾದೆಯಿಲ್ಲದೆಯೇ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಬರುತ್ತಿವೆ. ದಿವ್ಯ ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರು, ದೇಶವನ್ನು ಇಷ್ಟಮಟ್ಟಿನ ಸುಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಂದಿರುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ; ಮುಂದೆ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ದೇಶಕ್ಷೇಮವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು ದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಕೆರೆ ಕೊಳಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಆಬಾದು ಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಂದು ವ್ಯವಸಾಯಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅನೇಕ ಊರುಗಳನ್ನೂ ಕೋಟಿ ಕೊತ್ತಲಗಳನ್ನೂ ಕಟ್ಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮುಂಗಡವಾಗಿ ದ್ರವ್ಯಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕವೂ, ಬಾಕಿಗಳನ್ನು ಮಾರ್ಪಿ ಬಿಡುವುದರ ಮೂಲಕವೂ, ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಸ್ವಾವಲಂಬಿಗಳಾಗುವಂತೆ ಉತ್ತೇಜನ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನಾವು ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ನೂತನ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದಾಗ್ಗೆ, ಇದು ಎಷ್ಟುಮಟ್ಟಿಗೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಇಚ್ಛಿಸಿದ್ದೇವೋ, ಅಷ್ಟುಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗಿದೆಯೆಂದು ಸಂತೋಷವಿಂದ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.”

ದೇಶದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಪ್ರಜೆಗಳು ಪ್ರಾಣಭೀತಿಯಿಲ್ಲದಂತೆ, ಸುಖವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಲು ಅವಶ್ಯಕವಾದಷ್ಟುಮಟ್ಟಿನ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮೇಲ್ಕಂಡಂತೆ ನೆರವೇರಿಸಿದ ತರುವಾಯ, ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರು, ದೇಶಾಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಇತರ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಯೋಚಿಸತೊಡಗಿದರು. ಟೀಪುವಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಿತ್ತು ನಾಶಪಡಿಸಿದ್ದ ಮೈಸೂರಿನ ಕೋಟೆಯನ್ನೂ, ಬೆಂಗಳೂರು ಮತ್ತು ಚನ್ನಪಟ್ಟಣಗಳ ಕೋಟೆಗಳನ್ನೂ ಪುನಃ ಕಟ್ಟಿಸಿದರು. ತೀರಂಗಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಜರ ವಾಸಕ್ಕೆಂದು ೧೧೦೦೦ ವರಹಗಳ ವೆಚ್ಚದಿಂದ ಒಂದು ಮಹಲನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದರು. ೬೪೫೦೦ ವರಹಗಳ ವೆಚ್ಚದಿಂದ ಆಗ ಗವರ್ನರ್‌ಜನರಲ್ ಆಗಿದ್ದ ವೆಲ್ಲೆಸ್ಲಿ ಸಾಹೇಬರ

ಜ್ಞಾಪಕಾರ್ಥವಾಗಿ ಕಾವೇರೀ ನದಿಗೆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಸೇತುವೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದರು. ಅದು ಈಗಲೂ ನೆಲೆಸ್ಥಿಬ್ರಿಡ್ಜ್ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಲಕ್ಷ್ಮೀಣತೀರ್ಥ ನದಿಗೆ ಸಾಗರಕಟ್ಟಿ ಬಳಿಯ ಅಣೆಕಟ್ಟು, ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರಿಂದಲೇ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ರೆಸಿಡೆಂಟಾಗಿದ್ದ ಬ್ಯಾರಿ ಕ್ಲೋಸ್ ಸಾಹೇಬನ ಜ್ಞಾಪಕಾರ್ಥವಾಗಿ ಕ್ಲೋಸ್‌ಪೇಟೆ ಎಂಬ ಊರನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದರು. ರೆಸಿಡೆಂಟ್ ವೆಬ್ ಸಾಹೇಬನ ಜ್ಞಾಪಕಾರ್ಥವಾಗಿ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಕಲ್ಲುಕಂಭದಮೇಲೆ ಶಾಸನವನ್ನು ಬರೆಯಿಸಿ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ನೆಡಿಸಿದರು. ಅವರ ಆಡಳಿತದ ಹೆನ್ನೊಂದು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಷವೊಂದಕ್ಕೆ ಏಳುಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳಿಗೆ ಕಡವೆಯಿಲ್ಲದೆ ರಸ್ತೆಗಳ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕಾಗಿ ವಿನಿಯೋಗಿಸಿ ದೇಶದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಯಾಣಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷ ಸೌಕರ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದರು. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಅನ್ನಭತ್ತಗಳೂ ಮುಸಾಫರ್‌ಖಾನೆಗಳೂ ಕಟ್ಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ರಸ್ತೆಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಸಾಲುಮರಗಳು ಅವರ ಕೀರ್ತಿಧ್ವಜಗಳೋ ಎಂಬಂತೆ ಬೆಳೆಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಆ ಮಹಾನುಭಾವರು ದಿವಂಗತರಾಗಿ ಎಷ್ಟು ದಿನಗಳಾದರೂ ಆಗರಲಿ, ಅವರ ರಾಜನೀತಿ ಪ್ರದರ್ಶಕವಾದ ಆಡಳಿತವು ರಾಜ್ಯಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಆದರ್ಶಕವಾಗಿದ್ದು - ಕಾಲಾನುಸಾರವಾಗಿ ಮರೆಯಾಗಿರಲಿ-ಅದರ 'ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರ ಭತ್ತ' ಎಂಬೊಂದು ಮಾತಿನ ಮೂಲಕ ಇನ್ನೂ ಎಷ್ಟು ತಲಾಂತರಗಳಾದರೂ, ಕನ್ನಡ ದೇಶದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಮನೆಯಲ್ಲೂ ಅವರ ಹೆಸರು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಜೀವಿಸಿರಬಲ್ಲದು ?

ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರ ದಿವಾನ್‌ಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ೧೭೯೯ರಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಕರಾರು ಒಂದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ, ೧೮೦೧, ೧೮೦೩ ಮತ್ತು ೧೮೦೭ ಈ ಮೂರು ಸಂವತ್ಸರಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕರಾರುಗಳು, ಮೈಸೂರು ದರ್ಬಾರಿಗೂ, ಕಂಪೆನಿ ಸರಕಾರಕ್ಕೂ ನಡೆದುವು. ಇವುಗಳಿಂದ ಈಗ ಬ್ಯಾರಿ ಉತ್ತರ ಆರ್ಕಾಡು ಮುಂತಾದ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಗೆ ಸೇರಿರುವ ಕೆಲ ಕೆಲವು ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಸೌಕರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಕಂಪೆನಿಯವರು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ರಾಜ್ಯಭಾರಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು ತಮಗೆ ಸೇರಿದ್ದ ಕೆಲವು ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯಾಡಳಿತಕ್ಕೆ ವಹಿಸಿದರು. ೧೮೦೭ನೆಯ

ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದ ಮೂರನೇ ಕರಾರಿನಲ್ಲಿ, ಹಿಂದಿನ ತಹವಾನೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಯುದ್ಧಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಕಳುಹಿಸಬೇಕೆಂದಿದ್ದ ನಿಬಂಧನೆಯು ಬದಲಾಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟು, ನಾಲ್ಕುನಾವಿಕ ಕುದುರೆ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಒದಗಿಸಬೇಕೆಂದು ಕ್ಲಪ್ತವಾಯಿತು. ಮೈಸೂರು ದರ್ಬಾರಿನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕೆಂಪನಿ ಸರಕಾರದವರಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ತೃಪ್ತಿಯುಂಟಾಯಿತು.

ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರು ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ದೇಶಾಧಿಪ್ತಿ ಕರಗಾದ ಅನೇಕಾನೇಕ ಸಂಗತಿಗಳು ನಡೆದುವು. ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಈ ಚಿಕ್ಕ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ನಿವರಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲವಾಗಿ ಅತಿಮಾಲ್ಪವಾದ ಕೆಲವು ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲಿ ಕೊಡಬೇಕೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ಟಿಪ್ಪುನಿಂದ ಆಕ್ರಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ ಅನೇಗೊಂದಿ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಕೆಲವು ಭಾಗವು ೧೭೯೪ರಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯನಿಭಾಗವಾದಾಗ ಸಿಂಹಾಸನ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಹೋಯಿತು. ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರು ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅನೇಗೊಂದಿ ರಾಜವಂಶೀಕನಾಗಿದ್ದ ತಿರುಮಲರಾಯನೆಂಬತನಿಗೆ, ಆ ಸೀಮೆಯ ಮರಹಾರದ್ರವ್ಯವಾಗಿ ೨೩೫ ಕಂಠರಾಯ ವರಪಾಗಳನ್ನು ಕೊಡಿಸಿದನು. ಇದು ಅವರ ಉದಾರ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ.

೧೭೯೯ - ೧೮೦೦ನೆಯ ಸಂವತ್ಸರಗಳಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ತಿಯಾದ ಸರ್ವೇ ಕೆಲಸವು ನಡೆದು, ೧೮೦೪ರಲ್ಲಿ ಲೆ. ಕ. ಕೋಶ ಮೆಕೇಜಿ ಎಂಬಾತನಿಂದ ಮೈಸೂರು ದೇಶದ ಪ್ರಥಮ ನಕ್ಷೆಯು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

೧೮೦೦ - ೧೮೦೧ನೆಯ ಸಂವತ್ಸರಗಳಲ್ಲಿ, ಬುಲನನ್ ಹ್ಯಾಮಿಲ್ಟನ್ ಎಂಬಾತನು ಮದರಾಸಿನಿಂದ ದೊರಟಿ, ಮೈಸೂರು ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಮಲಬಾರು ಸೀಮೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿ, ದೇಶದ ಉತ್ಪತ್ತಿ, ಕೈಗಾರಿಕೆ, ವ್ಯಾಪಾರ, ವ್ಯವಸಾಯ ಮುಂತಾದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ವಿವರವಾಗಿ ಬರೆದಿಟ್ಟನು. ಅವರಿಂದ ಟಿಪ್ಪುಸಾಹುನನು ಅಂತ್ಯವಾದೊಡನೆಯೇ ದೇಶಸ್ಥಿತಿಯು ಹೇಗಿತ್ತೆಂಬ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಗಾಧ ನಿಧಿಯೇ ದೊರೆಯಲು ಅನುಕೂಲವಾಗಿದೆ. ಮೈಸೂರು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಆಜ್ಞೆ

ದುಬಾಯಿ ಸ್ ಎಂಬವರಿಂದ ಪ್ರಥಮಕ್ಕೆ ಕ್ಯಾಥೋಲಿಕ್ ಚರ್ಚ್ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

೧೮೦೬ನೆಯ ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ದೇವೀ ಹಾಕಿ ಸುವ ಪದ್ಧತಿಯು ಅಚರಣೆಗೆ ಬಂತು. ಪ್ರಥಮಕ್ಕೆ, ಮಹಾರಾಣಿ ಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮಣ್ಣಿಯವರ ಪ್ರಗುತ್ನದಿಂದ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ, ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಬಡೆಯರವರನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಲಿದ್ದ ವಧುವಿಗೆ ದೇವೀ ಹಾಕಿಸಲಾಯಿತು. ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ದಿವಾನ್ ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರಿಂದ ತಿಳಿದ ಮದರಾಸ್ ಗವರ್ನರ್ ಲಾರ್ಡ್ ವಿಲಿಯಂ ಬೆಂಟಿನ್ ಸಾಡೇಬನು, ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನದ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರದೇಶಗಳೂ ಈ ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ಪ್ರಚಾರಗೊಳಿಸಿ, ಆ ಚಿಕ್ಕತನ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ವಿಶೇಷ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗೆ ತರಲು ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆಸಿದನು.

ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ ಶಿರಾ ಮುಂತಾದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸೈನ್ಯಗಳಿಗೆ, ಆಯಾ ಸ್ಥಳಗಳ ಹವೆಯ ಸಂಬಂಧವಿವೇಷ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ೧೮೦೯ರಲ್ಲಿ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ದಂಡನವಾಸಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾದ ಏರ್ಪಾಡುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ತರಲ್ಪಟ್ಟ ಅದನ್ನು 'ಬೆಂಗಳೂರು ಕಂಟೋನ್ಮೆಂಟ್' ಎಂಬ ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿನಿಂದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಲಾಯಿತು.

೧೮೦೬ನೆಯ ಸಂವತ್ಸರವು ಮುಗಿದುತ್ತಿರಲಾಗಿ, ವಯೋವೃದ್ಧರಾದ ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರು, ಆಗ ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕರ್ನಲ್ ಮಾಲ್ಕೋಂ ಸಾಹೇಬನನ್ನು ಕುರಿತು ತಮ್ಮ ದಿವಾಂಗಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಮನೆತನಕ್ಕೆ ಹಕ್ಕುದಾರಿಯಾಗಿರುವಂತೆ ಆನುಕೂಲಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡರು. ಅದರ ಮೇಲಕ್ಕೆ ತೀರಲ್ಪಡಲಾಗಿ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಮಹಾರಾಜರಾದಾರಿಯ ಒಂದು ಸಂಸ್ಥಾನದ ದಿವಾಂಗಿಯನ್ನು ಹಾಗೆ ಹಕ್ಕುದಾರಿಯನ್ನಾಗಿಸುವುದು ಯುಕ್ತವಲ್ಲವೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ವರ್ಷವೊಂದಕ್ಕೆ ೧೦೦೦೦ ವರಹಾ ಉತ್ಪನ್ನವಿದ್ದ ಯಳಂದೂರಿನ ಒಂದು ತಾಲ್ಲೂಕನ್ನು ಅವರ ಪರವಾಗಿ ಕೊಡಬೇಕಾಗಿ ೨೦೦೦ರಾಗಿ ಕೊಡಬಹುದೆಂದು, ಗವರ್ನರ್ ಒಸೇಲ್ ರವರ ಅಪ್ಪಣಿಕೆಗೆ ಮೈಸೂರು ಮಹಾರಾಜರವರು ಸಮ್ಮತಿಸಿದರು. ೧೮೦೬ನೇ ಡಿಸೆಂಬರು ೨೬ನೆಯ ದಿನ ಮಹಾರಾಜರವರು ದೊಡ್ಡದೊಂದು ದರ್ಬಾರು ನಡೆಸಿ, ಅದಕ್ಕೆ ದಿವಾನ್ ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರನ್ನು ವಿಶೇಷ ಗೌರವ

ದಿಂದ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಖಿಲ್ಲತ್ತುಗಳೊಂದಿಗೆ, ಜಹಗೀರನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದರು.

ಇದಾದ ತರುವಾಯ ಗರ್ವರಲ್ಲಿ ಯೂರೋಪಿಯನ್ ಸೋಲ್ಡರುಗಳು ದಂಗೆಯೆದ್ದರು. ಅದನ್ನು ಅಡಗಿಸುವ ವಿಚಾರದಲ್ಲೂ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಆಫೀಸರುಗಳೊಂದಿಗೆ ವೈಸೂರು ದರ್ಬಾರಿನವರು ವಹಿಸಿದ ಶ್ರದ್ಧೆಯು ವಂದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರು ತಮ್ಮ ಬಹು ಜವಾಬುದಾರಿಯ ದಿವಾಣಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ರಾಜಕೀಯ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹಗಲೂ ರಾತ್ರಿಯೂ ಮಗ್ನರಾಗಿದ್ದರಾದರೂ ಮಹಾರಾಜರ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ಅಶ್ರದ್ಧೆ ವಹಿಸಿದವರಲ್ಲ. ರಾಜಕಾರ್ಯದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಜವಾಬುದಾರಿಯು ಎಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿನದಿತ್ತೋ, ಅಷ್ಟೇ ಪ್ರಮಾಣದ ಉತ್ತರವಾದಿತ್ಯವು ಬಾಲರಾಜರ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ಇತ್ತೆಂಬುದನ್ನು ಅವರು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದಿದ್ದರು. ಧೋರೆಗಳ ಅವಲೋಕನ-ಅಪ್ಪಣೆಗಳಿಗೆಂದು ಕಳುಹಿಸಿದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಾಗದವನ್ನೂ ಅವರು ಖುದ್ದಾಗಿ ಓದಿನೋಡಿ, ತರುವಾಯವೇ ರುಜುಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಅವರು ಕೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಗಲಗನೆಯ ವರ್ಷದ ವೇಳೆಗೆ ಹದಿನೆಂಟು ವರ್ಷಗಳು ತುಂಬುತ್ತಿದ್ದವು. ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ಅವರು, ಕನ್ನಡ, ಮರಾಠಿ, ಪರ್ಷಿಯಾ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ, ತಕ್ಕಷ್ಟು ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ, ರಾಜ್ಯಭಾರವನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ತಕ್ಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಂತರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ಹದಿನಾರು ವರ್ಷಗಳು ತುಂಬಿದಾಗಿನಿಂದಲೂ, ಸಂಸ್ಥಾನದ ಎಲ್ಲಾ ಇಲಾಖೆಗಳ ಆಡಳಿತದಲ್ಲೂ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅನುಭವಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರು ಒತ್ತಾಯಗೊಳಿಸುತ್ತಲೇ ಇದ್ದರು. ಕೊನೆಗೆ ಗಲಗರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜರು ತಾವೇ ಸ್ವತಃ ಆಳ್ವಿಕೆಯನ್ನು ವಹಿಸಲು ಇಚ್ಛೆಗೊಂಡಿದ್ದೇವೆಂದು, ಆಗ ರೆಸಿಡೆಂಟಾಗಿದ್ದ ಕೋಲ್ ಸಾಹೇಬನಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದರು. ಕೋಲ್ ಸಾಹೇಬರು ಆ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ, ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜರು ಆಳ್ವಿಕೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರೂ, ದಿವಾಣಪದವಿಯನ್ನು ತಾವೇ ವಹಿಸಿರುವಂತೆ ಅನುಕೂಲಗೊಳಿಸುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿದರು. ಆದರೆ ನೃದ್ಧಾಪ್ಯದಿಂದಲೂ, ವಯ

ಸ್ವಿಗೆ ಸಹಜವಾದ ಚಿಂತಾ ಮತ್ತು ಆಲಸ್ಯಾದಿಗಳಿಂದಲೂ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ರೂಝರಿತರಾಗಿದ್ದ ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರು ಮುಂದೂ ಅಧಿಕಾರಮಾಡಲು ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲದೆ, ವಿಶ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಬಯಸಿ, ಗಲಗನೆಯ ಡಿಶಂಬರಿನಲ್ಲಿ ತೀರಂಗಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದರು. ಮುಂದೆ ಆ ಮಹಾಮಂತ್ರಿಯು ಬಹುಕಾಲ ಜೀವಿಸಲಿಲ್ಲ. —‘ನಾನಿನ್ನು ನನ್ನ ಪಿತೃಪಿತಾಮಹರಿರುವ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡುತ್ತೇನೆ’ ಎಂದು, ಅವರು ಆಗ ಅಲ್ಲಿನ ಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ ಸೈನ್ಯಾಧಿಪತಿಯಾಗಿದ್ದ ಕರ್ನಲ್ ಹಿಲ್ ಸಾಹೇಬನಿಗೆ ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಿದರು. ಮತ್ತು, ತರುವಾಯ ಸ್ವಲ್ಪ ದಿವಸಗಳಲ್ಲೇ, ಎಂದರೆ ಗಲಗನೆಯ ಮಾರ್ಚಿ ೨೨ನೆಯ ದಿನ ಅಲೌಕಿಕ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳಿಂದಲೂ ಅಧಿಕಾರದ ದೇಶಸೇವೆಯಿಂದಲೂ ಜೀರ್ಣವಾಗಿದ್ದ ತಮ್ಮ ಭೌತಿಕ ಕಳೇಬರವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ದಿವಂಗತರಾದರು.

ಗುಣಾತಿಶಯಗಳು

ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರು ದಿವಂಗತರಾದರೆಂಬ ವಾರ್ತೆಯು ಒಡನೆ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಹಬ್ಬಿತು. ಆಗ ನಂದೀದುರ್ಗದಲ್ಲಿದ್ದ ರೆಸಿಡೆಂಟ್ ಕೋಲ್ ಸಾಹೇಬನು ಆ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಮದರಾಸು ಗವರ್ನರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದನು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಆ ವೃತ್ತಾಂತವು ಗವರ್ನರ್ ಜನರಲ್ ಸಾಹೇಬನಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಆ ಇಬ್ಬರೂ ಆ ಮಹಾಮಂತ್ರಿಯ ಮರಣಕ್ಕಾಗಿ ವ್ಯಥೆಪಟ್ಟಿರಲದೆ, ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರ ಜ್ಯೇಷ್ಠಪುತ್ರರಾದ *ಅನಂದರಾಯರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಸಂತಾಪವನ್ನು ತಿಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಬರೆದು ಖುಲ್ಲತ್ತುಗಳೊಡನೆ ಕಳುಹಿಸಿದರು. ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಕಂಪಿಸಿ ಸರಕಾರದ ಮಹೋನ್ನತ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಎಂತಹ ಅಭಿಮ್ರಾಯವಿತ್ತೆಂಬುದನ್ನು ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಗವರ್ನರ್ ಜನರಲ್

*ಇವರು ಅನಂತರಾಯರೆಂತಲೂ ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಲಾರ್ಡ್ ಮಿಂಟೋಯವರು ಬರೆದು ಕಳುಹಿಸಿದ ಒಂದು *ಪತ್ರವು ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುತ್ತದಾದುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಉದ್ಧರಿಸುತ್ತೇನೆ

ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜರವರು ಮಂತ್ರಿವರ್ಯರ ಮರಣವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದೊಡನೆಯೇ ವ್ಯಸನಾಕ್ರಾಂತರಾಗಿ, ಅವರ ಕುಟುಂಬದವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಅನುತಾಪವನ್ನು ತಿಳಿಸುವಂತೆ ಹೇಳಿಕಳುಹಿಸಿದ್ದಲ್ಲದೆ, ಶ್ರೀರಂಗವಟ್ಟಣದ ಕೋಟಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ತಮ್ಮ ಅರಮನೆಯನ್ನು ಅವರ ಉತ್ತರಕ್ರಿಯಾದಿಗಳು ನಡೆಯುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವರ ಮನೆಯವರ ವಶಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಆಲ್ಲಿನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲದೆ ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರಿಗೆ ಸಪ್ತುತಿ ದ್ವವಿಶ್ರಾಂತ ವೇತನ (500 Star Pagodas) ವನ್ನು ಅವರ ಮಕ್ಕಳು ಅನಂತರಾಯರಿಗೂ ಕೊಡುತ್ತಾಬರಬೇಕೆಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದರು.

*The Right Honourable the Governor General in Council has received the intelligence of the decease of Purnaiya with the feelings naturally excited by the contemplation of the eminent service, which he must be considered to have rendered to the British Government as well as to that of Mysore, by the wisdom, integrity, and ability of his distinguished and brilliant administration and by a recollection of the virtues of his character, and singular merits of his conduct in the discharge of the duties of that high and responsible situation... .. PP. 2825, Mysore Gajetteer Vol. II Part-IV

ಮಾರ್ಕೆಸ್ಸಾ ವೆಲ್ಲೆಸ್ಲಿ, ಜನರಲ್ ವೆಲ್ಲೆಸ್ಲಿ, ಸರ್. ಬ್ಯಾರಿಕ್ಲೋಸ್ ಮುಂತಾದ ಎಲ್ಲಾ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೂ ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ರೀತಿಯ ಆಳ್ವಿಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ವಿಶೇಷ ರೀತಿಯಿಂದ ಹೊಗಳಿದ್ದಾರೆ. ಕರ್ತವ್ಯನಿಷ್ಠರಾದ ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರು ಮೇಲ್ಕಂಡ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಅತಿರಮ್ಯ ತೃಪ್ತಿಯುಂಟಾಗುವಂತೆ ನಡೆದುಕೊಂಡರು. ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರ ಮೃತಗಾರ್ತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿಬಿಡಬೇಡಿ ಅವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರೂ ಆ ಮಂತ್ರಿವರ್ಯರ ಗುಣಾತಿಶಯಗಳನ್ನೂ, ಕರ್ತವ್ಯ ತತ್ಪರತೆಯನ್ನೂ, ಕುರಿತು ದೀರ್ಘ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಜನರಲ್ ವೆಲ್ಲೆಸ್ಲಿ ಸಾಹೇಬನು, ಇಲ್ಲಿಂದ ಸೀಮೆಗೆ ಹೊರಟುಹೋಗುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವರ ಸದ್ಗುಣಗಳನ್ನೂ, ಸೌಜನ್ಯವನ್ನೂ, ರಾಜಕಾರ್ಯನಿಷ್ಠೆಯನ್ನೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹೊಗಳಿ, ತನ್ನ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಅವರು ವರದಿ ದಿರಲಿಕ್ಕಾಗಿ, ತನ್ನ ಪೂರ್ಣವಮಾಣದ ಪ್ರತಿರೂಪ ಚಿತ್ರ (Full Size Photo) ವನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದ್ದನು. ಸರ್. ಒನಸ್ ವೆಸ್ಲೋ ಎಂಬ ಆಂಗ್ಲೇಯ ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯನೂ, ಅವರ ಆಪ್ತವಾದ ಮೇಧಾರಕ್ಷಿಯನ್ನೂ, ಜನಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲ ಅವರ ಅಕರ್ಷಕ ಸ್ವಭಾವವನ್ನೂ ಕುರಿತು ಹೊಗಳಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರು ಕೇವಲ ಸರಳ ಪ್ರಕೃತಿಯವರು. ನಡೆವಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಆಡಂಬರವು ಅವರಿಗೆ ಸೇರದು. ದೇವಸ್ಥಾನ ಪ್ರವೇಶವಾಗಿಯೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಸೂಲಿವಾಗಿಯೂ ಇದ್ದು, ನೋಟಕ್ಕೆ ಎಣೆಗೆಂಪು ವರ್ತಮಾನದ ಅವರು ಸುಲಕ್ಷಣ ಶರೀರಿಗಾಗಿದ್ದರು. ಕಷ್ಟಸಂಸ್ಥಿತೆಯಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಸಮಾನರರಿಲ್ಲ. ಕೆಲಸವಿದ್ದ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಆಹಾರಕ್ಕಾಗಲಿ ಲಭ್ಯ-ಬಹುಶೃಂಗಗಳಾಗಲಿ ಎಳೆದೆ ಹಲವು ಗಂಟೆಗಳಕಾಲ ಕುಳಿತು, ಕರ್ತವ್ಯಮಗ್ನರಾಗಿದ್ದು ಬಿಡುವಂತೆ ! ಶ್ರೀಮನ್ಮನ್ಮಾಚಾರ್ಯರವರಲ್ಲಿ ಪರಮ ಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದು, ಆ ಮಹಾನುಭಾವರಿಂದಲೂ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಸತೀರ್ಥರಿಂದಲೂ ವಿರಚಿತವಾದ ಸಕಲ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಮೂಲತಃ ಪಾಠ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಸ್ವತಃ ಮನೆಯ ದೇವತಾರ್ಚನೆ ಮಾಡಿದ ಲ್ಲದೆ ಅವರು ಎಂದೂ ಊಟಮಾಡಿದವರಲ್ಲ. ಅವರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ

ಕರ್ಮನಿಷ್ಠೆಯು ಎಷ್ಟುಮಟ್ಟಿನದೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ವಿಚಾರವು ದಂತ ಕಥೆಯಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಅವರು ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಒಂದುದಿನ ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಅಮಲ್ದಾರನು ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಎದ್ದು ನಿಂತು ಅರ್ಘ್ಯಕೊಡದೆ, ಕುಳಿತಲ್ಲಿಂದಲೇ ಬೊಗಸೆ ನೀರನ್ನೆತ್ತಿ ಚೆಲ್ಲಿದುದನ್ನು ಕಂಡು, ಆತನನ್ನು 'ಸಸ್ಪೆಂಡು' ಮಾಡಿದ್ದರಂತೆ ! ಗಾಬರಿಗೊಂಡ ಅಮಲ್ದಾರನು, ದಿವಾನರನ್ನು ಕಂಡು ತನ್ನ ಅಪರಾಧವೇನೂ ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳಲು, - 'ಅಲ್ಲವಯ್ಯ, ನಿಮ್ಮ ಜನ್ಮಸಾರ್ಥಿಕಕ್ಕಾಗಿ ಸೂರ್ಯಭಗವಾನನಿಗೆ ಕೊಡುವ ಅರ್ಘ್ಯದ ವಿಷಯದಲ್ಲೇ ಅಷ್ಟುಮಟ್ಟಿನ ಅಲಕ್ಷ್ಯಭಾವದಿಂದ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ನೀವು, ಇನ್ನು ಸರಕಾರಿ ಕೆಲಸವನ್ನು ಎಷ್ಟುಮಟ್ಟಿನ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಮಾಡಬಲ್ಲರಿ !' ಎಂದು ಆಕ್ಷೇಪಿಸಿ, ಬುದ್ಧಿಹೇಳಿ, ತನ್ನ ತಪ್ಪಿಗಾಗಿ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಪಟ್ಟ ಆತನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿ ಕಳುಹಿಸಿದರಂತೆ !

ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರು ಎಷ್ಟುಮಟ್ಟಿನ ಬರಹಗಾರರೋ ಅಷ್ಟುಮಟ್ಟಿನ ಯುದ್ಧಕಲಾ ವಿಶಾರದರಾಗಿಯೂ ಇದ್ದರೆಂದು ಈವರೆಗೇ ಹೇಳಿದೆಯಲ್ಲವೆ ? ಅಲ್ಲದೆ ಅವರಿಗೆ 'ಇಂಜಿನೀರಿಂಗ್' ಎಂದರೆ ಮರಾಮತ್ತು-ಶಿಲ್ಪಶಾಸ್ತ್ರಗಳೆಲ್ಲೂ ಸರ್ವೇಬಾಬಿನಲ್ಲೂ ಅತಿಶಯವಾದ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿದ್ದಿತೆಂದು ಹೆಸರುವಾಸಿಯಿದೆ. ಆ ಮಂತ್ರಿಶೇಖರರ ವಿಶೇಷ ಶಕ್ತಿಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳಿಗೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ, ಅವರು ತಮಗೆ ಸರಿಯೆಂದು ತೋರಿದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ತಮ್ಮ ಪೂರ್ಣಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಮಾಡಿಬಿಡುವರಲ್ಲದೆ, ತಮ್ಮ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇತರರು ಏನೆಂದುಕೊಳ್ಳುವರು, ಏನು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುವರು ಎಂದು ಎಂದೂ ಕಾದು ಕುಳಿತವರಲ್ಲ. ಅವರು ಗವರ್ನರ್ ಜನರಲ್ ಮುಂತಾದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನೂ ಮೆಚ್ಚಿಸಿ - ಇನ್ನಿವರ ಸಮಾನರಲ್ಲ - ಎಂದು ಹೊಗಳಿಸಿಕೊಂಡರಾದರೂ ಅವರಿಗೆ ಇಂಗ್ಲೀಷು ಭಾಷೆಯ ಪರಿಚಯವಿರಲಿಲ್ಲವಂತೆ. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಜನಗಳ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಗುಣನಡತೆಗಳು ಎಂಥವೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು, ಅವುಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ತಮ್ಮ ವನಸ್ಪತ್ತಿಗೆ ವಿರೋಧವಿಲ್ಲದಂತೆ ನಡೆದು, ಅದ್ವಿತೀಯರೆ

ನ್ನಿಸಿಕೊಂಡ ಮಹಾನುತಿಗಳವರು- ಭಾವದಾ ಸ್ಯ ಕ್ಕೆ ಒಲಿಬಿದ್ದು, ಅವರ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಗುಲಾಮರಾದವರಲ್ಲ !

ಮಂತ್ರಿಪುಂಗವರಾದ ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲಶಿರೋಮಣಿಯೆನ್ನಿಸಿದ್ದರು. ಅವರ ಸಂಗಡ ಸಂಭಾಷಣೆಯು ಆಹ್ಲಾದಕರವಾಗಿರುವುದು. ಬರೆಯುವುದಕ್ಕೂ ಓದುವುದಕ್ಕೂ ಬಾರದಿದ್ದರೂ ಅವರಿಗೆ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಭಾಷೆಯು ತಿಳಿಯುತ್ತಿದ್ದಿತಂತೆ ! ಸಂಸ್ಕೃತ ಕನ್ನಡ ಪಾರ್ಶ್ವಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪಾಂಡಿತ್ಯವಿದ್ದಿತು. ಅವರ ವಾಕ್ಯರಚನೆಯು ಮನೋಹರವೂ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವೂ ಆದ ಅದ್ವಿತೀಯ ಶೈಲಿಯಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತಿದ್ದಿತಾದರೂ, ವಿಷಯ ವಿವರಣೆಯಲ್ಲಿ ನಿಲಿಂಬಿಸದೆಯೂ ಸಂದಿಗ್ಧಾರ್ಥವಿಲ್ಲದಂತೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಯೂ ಇರುತ್ತಿದ್ದಿತೆಂದು ಹೆಸರಾಗಿದೆ. ತಮ್ಮ ಮತದಲ್ಲಿ ಮತಾಚಾರ್ಯರಲ್ಲೂ ಪೂರ್ಣಶ್ರದ್ಧಾ ವಂತರಾದ ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಶ್ರೇಷ್ಠರು, ಮಹಮ್ಮದೀಯ ಧರ್ಮಾಭಿಮಾನಿಯಾದ ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನನ ಬಳಿ ಅವನಿಗೆ ಸ್ತ್ರೀಪಾತ್ರರಾಗಿ ಅಧಿಕಾರ ಮಾಡಿದರೆಂಬದೊಂದು ಮಹದಾಶ್ಚರ್ಯಕರ ವಿಚಾರವು. ಒಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆತನು - 'ನೀವು ಮಹಮ್ಮದೀಯ ಮತಕ್ಕೆ ಸೇರಕೂಡದೇಕೆ ?' ಎಂದು ಕೇಳಿದನಂತೆ ! - ಸಮಯಚ್ಛರಾದ ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರು - 'ಪ್ರಭುಚಿತ್ತ, ನಾನು ಎಷ್ಟಾದರೂ ತಮ್ಮ ಸೇವಕ' ಎಂದು ನುಡಿದು ಒಡನೆ ಆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲದೆ ಕಾರ್ಯಾಂತರವಾಗಿ ಹೊರಟುಹೋದರು. ಈ ವಿಚಾರವು ಸುಲ್ತಾನನ ತಾಯಿಗೆ ತಿಳಿಯಲು, ಆಕೆಯು ಮಗನನ್ನು ಕುರಿತು, ಅವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಬಹು ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ನಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಎಚ್ಚರಿಸಿದಳಂತೆ ! ಅವರು ಬಹು ಖಂಡಿತವಾದಿಗಳೇ ಆದರೂ, ಎಂದೂ ನಿಷ್ಕರವಾಗಿ ಮಾತನಾಡದೆ, ತಮ್ಮ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವನ್ನು ವಿನೋದದಲ್ಲಿ ಪರ್ಯವಸಾನಗೊಳಿಸುವ ಜಾಣ್ಮೆಯನ್ನು ಗಳಿಸಿದ್ದರು. ಒಂದಾನೊಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವರು ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನನನ್ನು ಕುರಿತು - ನಾನಾ ಗಲೀ ನೀವಾಗಲೀ ಎಂದೂ ಉತ್ತಮ ರಾಜತಂತ್ರಜ್ಞರಾಗಲಾರೆವು. ನಾನು ಸುಳ್ಳುಹೇಳಿ ಅರಿಯೆ - ನೀವು ನಿಜಹೇಳಿ ಅರಿಯಿರಿ' ಎಂದರು. ಸುಲ್ತಾನನ ತಾಯಿಯು ಆ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಬಿದ್ದುಬಿದ್ದು ನಕ್ಕಳಂತೆ !

ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರು ಮಾಡಿದ ಮಹೋಪಕಾರವು ಎಂದಿಗೂ ಮರೆಯತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವಾದರೂ, ಅವರ ಅಪ್ಪಿಕೆಯ ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ದುರ್ದೈವವಶವಾಗಿ ಅವರಿಗೂ ಮಹಾರಾಜರಿಗೂ ಕೆಲವು ಅಭಿಪ್ರಾಯಭೇದಗಳು ಉಂಟಾದುವು. ಅವಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನೆಂದು ಎಲ್ಲೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿಲ್ಲವಾದರೂ, 'ವೃದ್ಧಾಪ್ಯದ ಅಶಕ್ತತೆಯೂ, ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯ ಸ್ವಾಲ್ಪಿತ್ಯವೂ ಕಾರಣವಾಗಿ ಅವರ ಆಡಳಿತವು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಬಿಗಿತಪ್ಪುತ್ತಿದೆ'ಯೆಂದ, 'ರಸಿಡೆಂಟ್' ಸಾಹೇಬನು, ಮೇಲಕ್ಕೆ ಬರದ ಒಂದು ಪತ್ರದಿಂದ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತಿದೆ. ಆ ಸಮಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ, ಅಭಿ ಕಾರ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಕೈಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಹಂಬಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಮಹಾರಾಜರಲ್ಲಿ, ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರಿಗೆ ಆಗದಿದ್ದವರು ಅವರಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಮೆ ಮಾತುಗಳು ಮಹಾರಾಜರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕೆಡಿಸಿರಬಹುದು. ಈ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಯೋಚಿಸಿದ ಪ್ರಾಜ್ಞರಾದ ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರು, ಮುಂದೆ ಅಧಿಕಾರಮಾಡಲು ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲದೆ ತಮ್ಮ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ರಾಜೀನಾಮೆಕೊಟ್ಟು ನಿಶ್ಚಿಂತವರಾದೆಂದು ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿ, ಕೊನೆಗಾಲದವರೆಗೂ ಅಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಿದರು. ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ನವೀನವಾಗಿ ಹಲವು ಇಲಾಖೆಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿ, ಸಂಸ್ಥಾನವನ್ನು ವ್ಯವಸಾಯ ವಾಣಿಜ್ಯ ಕೈಗಾರಿಕೆ ಮುಂತಾದುವುಗಳಲ್ಲೂ, ಕೆರೆ ಕಟ್ಟಿ ಕಾಲುವೆ, ಅನ್ನಭತ್ತ ಸಾಲುವರೆ ತೋವು ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿ ಜನಗಳ ವಿದ್ಯೆ ಬುದ್ಧಿ ಸುಖಶಾಂತತೆಗಳಲ್ಲೂ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಾಗಿ ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದ ದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಶತಾಂಶ ಸುಖಮಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದರಾದರೂ, ತಾವು ಅಧಿಕಾರಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿದಾಗ ಖಜಾನೆಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳಿಗೆ ಮೇಲ್ಪಟ್ಟು ನಗದ. ಡೆಣವನ್ನೂ ಕೇಳಿಸಿದ್ದರು. ಯಾವುದೊಂದು ಕಾರ್ಯವನ್ನಾದರೂ, ಇದು ಹೀಗೆ ಅದು ಹಾಗೆ, ಇದು ಸರಿ-ಇದು ತಪ್ಪು ಎಂದು ಅಕ್ಷೇಪಣೆಮಾಡುವುದು ಬಹು ಸುಲಭ. ಆದರೆ ಆಯಾ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಆಯಾ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿದ್ದು ಕೆಲಸಮಾಡಿದವನಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಆಯಾ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿರುವ ಕಷ್ಟಸುಖಗಳೇನೆಂಬುವ ಪರಿಚಯವಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿರುವುದು | ಮಿಕ್ಕವರದು ಶುಷ್ಕ ವಾಚಾನೇದಾಂತ ಮಾತ್ರವೇ |

ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಇತಿಹಾಸ ರಚನೆಗೆ ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರು ಮಾಡಿದ ಸಹಾಯವು ಅನ್ಯಾದೃಶವಾದುದು. ಕರ್ನಾಟ ವಿಲ್ಯಾಸ್ ಸಾಹೇಬನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲು, ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರು, ಆಗ ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಯಾರ ಬಳಿ ಶಾಸನ ಸನ್ನದು ಮೊದಲಾದ ಬರವಣಿಗೆಯ ದಾಖಲೆಗಳಿದ್ದುವೋ ಅಂಥವರನ್ನೂ, ಹಿಂದಿನ ಹಲವು ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿದಿದ್ದ ಹಳಬರನ್ನೂ ಒಂದೆಡೆ ಸೇರಿಸಿ, ಅವರಿಂದ ಚರಿತ್ರ ಲೇಖನಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಸಕಲ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ವಿಲ್ಯಾಸ್ ಸಾಹೇಬನಿಗೆ ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಒಬ್ಬ ಬಡ ವಿಧವೆಯ ಮಗ ನಾಗಿದ್ದ ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಯುವಕನು ಒಂದು ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನದ ಅದೃಷ್ಟ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನೇ ಹಿಡಿದು ಆಡಿಸಿ, ಆಚಂದ್ರಾರ್ಕವಾದ ಯಶೋ ವೈಭವದಿಂದ ಚಿರಜೀವಿಯಾದನೆಂದರೆ, ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸಕಲ ಸದ್ಗುಣಗಳೂ ಅತ್ಯಧಿಕ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಸಮ್ಮೇಳನವಾಗಿರದಿದ್ದರೆ ಸಾಧ್ಯವಾದೀತೆ ?

ಉ ಪ ಸ ಂ ಹಾ ರ

ಮಹಾಮಂತ್ರಿ ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರು ತಮ್ಮ ಅಗಾಧ ಪರಿಶ್ರಮಗಳ ಮೂಲಕ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಯಳಂದೂರು ಜಹಗೀರಿಯ ಮೂಲಕವಾಗಿ, ಅವರ ವಂಶವು ನಮ್ಮ ಈ ದೇಶದಲ್ಲೇ ಇದ್ದು ನಡೆದು ಬರಲು ಅವಕಾಶವಾಯಿತೆಂದು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರು ತಮ್ಮ ಧರ್ಮಪತ್ನಿ ಅಶ್ವತ್ಥಲಕ್ಷ್ಮಮ್ಮನವರೊಬ್ಬ ಸಾಧ್ವೀಮಣಿಯಲ್ಲಿ ಪಡೆದ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ *ಅನಂದರಾವ್ (ಅನಂತರಾವ್) ಎಂಬುವರೇ ಜ್ಯೇಷ್ಠರೆಂದು ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಮಹನೀಯರ ವಂಶವು ಈವರೆಗೂ ನಮ್ಮ

ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ನಡೆದುಬಂದು ೧೯೦೧ನೆಯ ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ, ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರಿಂದ ನಾಲ್ಕನೆಯ ತಲೆಯವರಾದ ಸರ್ ಪಿ. ಎಫ್. ಕೃಷ್ಣ ಮೂರ್ತಿಗಳವರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ದಿವಾನ್ ಪದವಿಯನ್ನೂ ಪಡೆದರು. ಅವರ ವಂಶೀಕರು, ಈಗಲೂ ಬೆಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿರುವ ಅವರ ಭವ್ಯಸಾಧ ದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಾ, ಸಕಲರಿಗೂ ತಮ್ಮ ಪೂರ್ವಿಕರಾದ ಅಮಾತ್ಯಶೇಖರ ಪೂರ್ಣಯ್ಯನವರ ಜ್ಞಾಪಕ ಕೊಡುತ್ತಲಿದ್ದಾರೆ.

ಇಷ್ಟು ಸಂಗತಿಗಳು ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟವಾದರೂ, ಆ ಮಹನೀಯರ ಜೀವಿತ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಡದಿರುವ ನೂರಾರು ಅಜ್ಞಾತವಿಚಾರಗಳು ಇನ್ನೂ ಇವೆಯೆಂದು ಹೇಳಲು ನಮಗೆ ಸಂಕೋಚವಿಲ್ಲ. ಈ ಮಹನೀಯರ ಜೀವಿತವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿದಿರುವವರು ಅವನ್ನು ಗೋಪ್ಯಪಡಿಸದೆ ಗ್ರಂಥರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಿಚ್ಚಿಗೆ ತಂದರೆ, ಅವರ ಪ್ರತಿಭಾಪೂರ್ಣಜೀವಿತವು ಅನೇಕರಿಗೆ ಆದರ್ಶವಾ ದೀತು. ಆದರೂ ಈವರೆಗೆ ತಿಳಿದುಬಂದ ವಿಷಯ - ವಿಚಾರಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಗ್ರಂಥಮಾಲಾ ಮೂಲಕ ಇಷ್ಟುಮಾತ್ರ ಒಬ್ಬ ಕರ್ಣಾಟಕ ಪುತ್ರವರ್ಯನ ಸೇವೆಯನ್ನು ಯಥಾವಂತಿ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಈ ಜೀವಿತ ಕಥನವು, ಬಡತನದಲ್ಲೇ ಹುಟ್ಟಿ, ಬಡತನದಲ್ಲೇ ಬೆಳೆದು, ಜೀವನ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಸಾಗಿಸಬೇಕಾಗಿರುವ ಕನ್ನಡಿಗ ತರುಣರಲ್ಲಿ, ನಮ್ಮ ಚರಿತ್ರನಾಯಕರಲ್ಲಿದ್ದ ಶ್ರದ್ಧೆ, ವಿನಯಸಂಪತ್ತಿ, ಕ್ರಿಯಾಶುದ್ಧಿ, ಕರ್ತವ್ಯ ನಿಷ್ಠೆ, ಧೈರ್ಯ, ಸ್ವಾಮಿಭಕ್ತಿ ಮುಂತಾದ ಸದ್ಗುಣಗಳ ಅನುಕರಣೆಯಿಂದ ತಮ್ಮ ಜೀವಿತವನ್ನೂ ಚರಿತ್ರಾರ್ಹವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಲೇಶಮಾತ್ರವಾದರೂ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದರೆ ಸಾಕು; 'ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ'ಯ ಅಸ್ತಿತ್ವವು ಧನ್ಯವಾದಂತಾಯಿತು. ನಮ್ಮ ಶ್ರಮವು ಅಂತು ಕೃತಕೃತ್ಯವಾಗಲು ಭಗವತ್ಕೃಪೆಯಾಗಲಿ !

ತಥಾಸ್ತು.

ಮ ಬೋಧ ಕು ಸು ಮಾಂ ಜಲಿ ಗ್ರಂಥ ಮಾಲಾ

(ಸಚಿತ್ರ ಮಾಸ ಪುಸ್ತಕಾವಳಿ)

ಮುನ್ನುಡಿ:--

ಸೆಪೋಲಿಯಾ ಬೋನಪಾರ್ಟ್ ಎಂಬ ಯಾವ ಯೋಧಾಗ್ರೇಸರನ ನಾಮೋಚ್ಚಾರಣೆಯು ಒಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅದ್ಭುತ ಯೂರೋಪು ಖಂಡವನ್ನೆಲ್ಲ ಗಡಗಡನೆಂದು ನಡಗಿಸಿ, ರಾಜಕೀಯ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರಚಂಡ ಪ್ರಳಯವನ್ನೇ ಎಬ್ಬಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಿತೋ ಆ ಮಹಾಪುರುಷನ ಜೀವಿತವನ್ನು ಈಗ ನಾವು ಓದಲಿರುವೆವು. ಧನಕನಕಾದಿಗಳೂ, ರಾಜ್ಯಾಧಿಪತ್ಯವೂ ತಮ್ಮ ಭೋಗಸಾಧನ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳೆಂದು ತಿಳಿದು ಪ್ರಜಾವರ್ಗದ ಕಷ್ಟಸುಖಗಳನ್ನು ಲೀತಮಾತ್ರವು ಗಮನಿಸದೆ ಮದೋನ್ಮತ್ತರಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದ ರಾಜ್ಯಾಧಿಪತಿಗಳೆಂಬ ಆನೆಗಳಿಗೆ ಅಂಕುಶಪ್ರಾಯನಾಗಿ ಯಾವ ವೀರಾಗ್ರಾಣಿಯು ಶತ್ರುಭೀಕರನಾಗಿದ್ದನೋ ಆ ಸೆಪೋಲಿಯಾ ಬೋನಪಾರ್ಟನ ಜೀವಿತದ ಕೆಲ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಈ ಚಿಕ್ಕ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ, ಕೊಡಲೆಳಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಪ್ರಜಾಸಾಲನಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು-ಸದ್ಗುಣ ಸನ್ನಡತಿಗಳು, ನಿಷ್ವಾರ್ಥತೆ, ಸ್ವರಕ್ಷಿಪ್ರದರ್ಶನ ಧೈರ್ಯ ಸಾಹಸಗಳು, ರಾಜನೀತಿ ನೈಪುಣ್ಯ ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ಗಳಿಸುವುದರಿಂದಲಲ್ಲದೆ, ಕೇವಲ ಜನ್ಮದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಲಭ್ಯವಾಗತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ತನ್ನ ಕೈಗಿಂದ ಲೋಕಕ್ಕೆ ತೋರ್ಪಡಿಸಿದ, ವೀರವರ ಸೆಪೋಲಿಯಾ ಬೋನಪಾರ್ಟ ಮಹಾರಾಯನ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯು ಇಲ್ಲಿ ಯಥಾಯೋಗ್ಯವಾಗಿ ಕೊಡಲ್ಪಡಲಿರುವುದು.

ಆಲೌಕಿಕ ಬುದ್ಧಿ ಕುರಲಿತೆ, ಅಪ್ರತಿಮಾ ಮಾತೃಭಕ್ತಿ, ಸೋದರ ವಾತ್ಸಲ್ಯ, ಸ್ನೇಹಾನುರಾಗಗಳು, ಕೃತಜ್ಞತೆ, ಗಾಂಭೀರ್ಯ, ರಾಜತಂತ್ರ ಪ್ರವೀಣತೆ, ಯುದ್ಧ ಕೌಶಲ್ಯ, ಅಸಮಾನ ಧೈರ್ಯ ಸಾಹಸಗಳು, ಸರ್ವತೋಮುಖವಾದ ಸಾಂಡಿತ್ಯ, ವ್ಯಭಿಚಾರ ವಿಮುಖತೆ, ದುರಾಚಾರ ದೂರತ್ವ,

ಸ್ವದೇಶಾಭಿಮಾನ, ದೈವಭಕ್ತಿ, ಪ್ರಭುತ್ವ ನೈಪುಣ್ಯ, ನಿರ್ಭಯತೆ, ಇವುಗಳೊಂದಿಗೆ ತಾಳ್ಮೆ, ನಮ್ರತೆ, ದಮಸ್ಕಾಪ್ತವ್ಯವಿಗಳೂ, ದೃಢ ಚಿತ್ತತೆ ಈ ಮುಂತಾದ ಹಲವು ಸದ್ಗುಣಗಳು ಆತನಲ್ಲಿ ಏಕತ್ರ ಸಮೈಕತವಾಗಿದ್ದವರಿಂದ, ನೆಪೋಲಿಯನ್ನನು ತನ್ನ ಕಾಲದ ರಾಜಕಾರ್ಯ ಧೀರನರಲ್ಲಿ ಅಗ್ರೇಸರನೆನ್ನಿಸಿಕೊಂಡನು. ರಾಜಕಾರ್ಯಧೀರನನ್ನೆನ್ನಿಸಿಕೊಂಡು, ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ. ಫ್ರಾನ್ಸ್‌ದೇಶಕ್ಕೆ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯೂ ಆದನು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆತನ ಧೈರ್ಯ ಸಾಹಸಗಳಿಗೆ ಈಡೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಹತ್ತು ಮಂದಿ ರಾಜಾಧಿರಾಜರು ಏಕವಾಗಿ, ಎಂತಹ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಂಡು ನಡೆಯಿಸಲು, ಅಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಹಿಂಜರಿಯಬಹುದೋ ಅಂತಹ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಏಕಾಂಗಿಯಾದ ತಾನು ನಿರ್ಭಯವಾಗಿ ಕೈಕೊಂಡು ಸಕಲರೂ ಫಲಿಭಲಿ-ಎಂದು ಹೊಗಳುವಂತೆ ನೆರವೇರಿಸಿಬಿಡುವಂತಹ ಕರ್ತವ್ಯತೆಯನ್ನು ಆ ನೆಪೋಲಿಯನ್ನನು ! ತಾನು ಕೈಕೊಂಡ ಕಾರ್ಯವು ಮೂಲತವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವವರೆಗೆ ಆತನು ಆ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಲಕ್ಷ್ಯವಿಡದೆ ಇರುತ್ತಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಒಂದು ಬಾರಿ ಅವಕ್ಕೇನಾದರೂ ವಿಘ್ನವುಂಟಾಯಿತೆಂದರೆ, ಮುಂದೆ ಆ ಕೆಲಸವು ಎಂತಹ ದುರ್ಘಟನಾದುವೇ ಆಗಿರಲಿ, ಅದನ್ನು ಸರ್ವ ಸಾಹಸದಿಂದ ಕೊನೆಗಾಣಿಸಿವಲ್ಲದೆ ಬಿಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕಷ್ಟಗಳು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದಷ್ಟೂ ಆತನ ಧೈರ್ಯ ಸಾಹಸಗಳೂ, ದೃಢಚಿತ್ತತೆಯೂ, ಫಲವೂ ದಶಾಧಿಕವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದವು, 'ಅಸಾಧ್ಯವೆಂಬ ಪದವನ್ನೇ ನಿಘಂಟಿನಿಂದ ಕಿತ್ತುಹಾಕಿಬಿಡಬೇಕು' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಕಾರ್ಯಶೂರನು, ಆ ನೆಪೋಲಿಯನ್ ಬೋನಪಾರ್ಟ್ ಮಹಾಶಯನು.

ಹಿಂದೂ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಸಂಸ್ಥಾಪಕನೆನ್ನಿಸಿ, ಗೋಬ್ರಾಹ್ಮಣ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿ ಆಚಂದ್ರಾರ್ಕ ಕೀರ್ತಿಚಂದ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಗಿಸಿದ ಭಕ್ತವತಿ ಶಿವಾಜಿ ಮಹಾರಾಜನಂತೆಯೇ ಈ ನೆಪೋಲಿಯನ್ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೂ ಆತನ ತಾಯಿಯ ಪೋಷಣೆ ಬೋಧನೆಗಳೇ ಮೂಲಕಾರಣವಾದುವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ತನ್ನ ಸಕಲವಿಧ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೂ, ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಬುದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಕಲಿಸಿ, ಸನ್ಮಾರ್ಗ ದರ್ಶಕಳಾಗಿದ್ದ ವರದೇವತಾಸ್ವರೂಪಿಣಿ ತನ್ನ ಮಾತೆಯೇ ಕಾರಣವೆಂ

ದು, ಆತನು ಆತ್ಮಂತ ಕೃತಚ್ಛತಾಭಾವದಿಂದ ಸರ್ವದಾ ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು. ಜನ್ಮದ್ವೈವಾದ ಮಾತೆಯ ಪವಿತ್ರ ಅಡಿದಾವರೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದ ಭಕ್ತಿ ಗೌರವಗಳು ದೂವನಿಗೆ ನೆಲೆಗೊಂಡಿರುವವೋ ಅವನು ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯನಾಗಿದ್ದರೂ ಚರ್ಕವರ್ತಿ ಪದವಿಯನ್ನೂ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಆಚಂವ್ರಾಕಗರ್ವೀಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗಳನ್ನೂ ಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಈತನ ಜೀವಿತವೇ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಬಲ್ಲದು. ನೆಪೋಲಿಯನ್‌ನು ಯುದ್ಧರಂಗದಲ್ಲಿ ಆಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯನ್ನಾಗಿ ಶತ್ರುಭೀಕರನೆನ್ನಿಸಿದ್ದರೂ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜೀವಿತದಲ್ಲಿ ಸಮಾಧಾನಿಯೂ, ನಿಗರ್ವಿಯೂ, ನಯವಾದ ನಡೆನುಡಿಗಳುಳ್ಳವನೂ ದೂರದಿಂದ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯನ್ನೂ ಆಗಿದ್ದನು. ಅನ್ಯಾಯ ಮೋಸ ಕಾಪಟ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಪ್ರದಮಾನಮಾಲವಿಂದ ದ್ವೇಷಿಸುತ್ತಿದ್ದುದಲ್ಲದೆ, ಅವುಗಳನ್ನು ಕಂಡವರು ಸುಲಗೊಳಿಸಲು ತನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ವಿನಿಯೋಗಿಸಿ ಶ್ರಮಿಸಲು ಹಿಂದೆಗೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ನೆಪೋಲಿಯನ್‌ನ ಜನನದಿಂದ ಯೂರೋಪುಖಂಡದ ಬಾಹ್ಯರೂಪವೇ ಬದಲಾವಣೆಯೊಂದಿತು. ಭೋಗಪರಾಯಣರಾಗಿದ್ದ ರಾಜರನ್ನೇಕರು ತೀವಳಿಕೆಗೆ ಒಂಡ, ರಾಜಭಾರವೆಂದರೆ ಮನಬಂದಂತೆ ನಡೆಯುವಿಕೆಯಲ್ಲವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ, ಎಂದೆ ತೀವ್ರವಂತಹ ಮಾತಾವರಣವು ಕಲ್ಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಪ್ರಜೆಗಳು ಯಾವರಾಜರ ಅಡಕತಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕು ಅಗಾಧ ಕಷ್ಟಸಂಕಟಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ ಬಳಲಿ ಬೆಂಡಾಗಿದ್ದರೋ, ಅವರು ಆತನ ಬೆಂಬಲದಿಂದ ಧೈರ್ಯೋತ್ಸಾಹಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ ನರಕೇಸರಿಗಳಾದರು. ಹೀಗೆ ಲೋಕದ ಅಗಾಧ ಗೌರವ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗಳಿಗೆ ಪಾತ್ರನಾಗಿ ಮಹಾಪ್ರತಿಭಾಶಾಲಿಯಾಗಿ ಬದುಕಿದ ಆತನ, ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಶತ್ರುಗಳ ತಳತಂತ್ರಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕುಬಿದ್ದು ತನ್ನ ಜನ್ಮಧೂಮಿಯಿಂದ ಬಹುದೂರದಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ಸೆರೆಯಿದ್ದು ಅಲ್ಲೇ ತನ್ನ ಭೌತಿಕಕಳೇಬರವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದನು.

ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅಗಾಧ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಮಹಾಪುರುಷರು, ಯಾವುದೊಂದು ದೇಶದ ಸ್ವತ್ತಾಗಿ ಉಳಿಯಲಾರರು. ಅವರು ತಮ್ಮ

ಗುಣನಡತೆಗಳು, ಹಲವುಬಗೆಯ ನಿಸ್ಸಾರ್ಥಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳು ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಂದ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಉಪಾಹರಣ ಸ್ವರೂಪರಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವರು. ಅನರಕೀರ್ತಿಪ್ರಚಾರಣೆಗೆ ದೇಶಕಾಲಗಳ ವಿಭಾಗವಿಂದ ಯಾವ ಪ್ರತಿಬಂಧಕವೂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಲಾರದು. ಅನರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವು ಯಾವುದೊಂದು ದೇಶಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಸಂಬಂಧಿಸಿದುದಲ್ಲ. ಅದು ಅದ್ವಯ ವಿಶ್ವಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿರುವುದು. ಅದುದರಿಂದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಪ್ರಿಯನೂ, ಯುದ್ಧಕಲಾನಿಪುಣನೂ, ಚಕ್ರವರ್ತಿಯೂ ಆದ ನೆಪೋಲಿಯನ್ ಬೋನಾಪಾರ್ಟ್ ಈ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು, ಗ್ರಂಥಮಾಲಾ ನಾಚಕಮಹಾಶಯರಿಗೆ ಯಥಾಮತಿ ಒದಗಿಸಿಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದಾಯಿತು. ಗ್ರಂಥಮಾಲಾಭಿಮಾನಿಗಳಾದ ನಾಚಕಮಹಾಶಯರು, ಎಂದಿನಂತೆ ಈ ಕುಸುಮವನ್ನೂ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ನಮ್ಮ ಭಾಷಾಸೇವಾಕಾರ್ಯವನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಬೆಂಗಳೂರು }
ತಾ. ೩೦-೬-೧೯೩೧ }

ಇತಿ ಸುಜನನಿಧೇಯ.
ಯಂ. ರಾಮರಾವ್

— ಸಂಪಾದಕ —

ಸುಯೇಧ ಕುಸುಮಾಂಜಲಿ ಗ್ರಂಥಮಾಲಾ

ಫ್ರಾನ್ಸ್‌ದೇಶದ ಚಕ್ರವರ್ತಿ
ನೆಪೋಲಿಯನ್ ಬೋನಪಾರ್ಟ್

|| ಶ್ರೀರಾಮಸಹಾಯಂ ||

ಫ್ರಾನ್ಸ್ ದೇಶದ ಚಕ್ರವರ್ತಿ

ನೆಪೋಲಿಯನ್

ಬೋನಪಾರ್ಟ್

ಅಧ್ಯಾಯ ೧

“ಜನನ-ಬಾಲ್ಯ-ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ”

ಆಫ್ರಿಕಾ ಖಂಡಕ್ಕೆ ಉತ್ತರದ ಮೇರೆಯಾಗಿಯೂ, ಯೂರೋಪು ಖಂಡಕ್ಕೆ ದಕ್ಷಿಣದ ಮೇರೆಯಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಮಧ್ಯಧರಾಸಮುದ್ರ (The Mediterranean Sea) ದಲ್ಲಿ, ಫ್ರಾನ್ಸ್ ದೇಶಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು ನೂರು ಮೈಲು ದೂರದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ತಿಕಾ ಎಂಬೊಂದು ದ್ವೀಪವು ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿದೆ. ಅದು ಪ್ರಾರಂಭದಿಂದಲೂ ಇಟಲೀದೇಶಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದುದರಿಂದ ಆ ದ್ವೀಪವಾಸಿಗಳ ಆಚಾರ ವ್ಯವಹಾರಗಳೆಲ್ಲವೂ ಇಟಾಲಿಯನ್ನರ ದೇಶ ಸದ್ಭತಿಗಳನ್ನೇ ಹೋಲುತ್ತಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಆ ದ್ವೀಪವು ೧೭೬೭ ನೆಯ ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ ಫ್ರಾನ್ಸ್ ದೇಶೀಯರಿಂದ ಜಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತಾದುದರಿಂದ ಕಾರ್ತಿಕಾದ್ವೀಪವಾಸಿಗಳು ಸಕಲ ವಿಧಗಳಲ್ಲೂ ಬೋರ್ಬನ್ ಆಧಿಪತ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟು ನಡೆಯಬೇಕಾಯಿತು.

ಆ ದ್ವೀಪದ ಮುಖ್ಯ ಪಟ್ಟಣವಾದ ಅಜೀಷಿಯೋ ಎಂಬ ನಗರದಲ್ಲಿ, ಹದಿನೆಂಟನೆಯ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಥಾರ್ಲ್ಸ್ ಬೋನಪಾರ್ಟ್ ಎಂಬೊಬ್ಬ ತರುಣನು ವಾಸವಾಗಿದ್ದನು. ಆತನ ವಂಶಕ್ಕೆ ಮೂಲಪುರುಷನಾದ ಫ್ರಾನ್ಸಿಸ್ ಬೋನಪಾರ್ಟ್ ಎಂಬಾತನು ಬಹುಕಾಲಗಳ ಹಿಂದೆ ಎಂದರೆ ೧೫೨೯ ನೆಯ ಸಂವತ್ಸರದ ಸುಮಾರಿನಲ್ಲೇ ಇಟಲೀದೇಶದಿಂದ ಬಂದು ಆ ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಂಡಿದ್ದನು. ದ್ವೀಪದ ಭೂಗುಣವು ಫಲ

ವತ್ತಾಗಿಯೂ, ಹವೆಯು ಆರೋಗ್ಯಕರವಾಗಿಯೂ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಫ್ರಾನ್ಸ್‌ ಸಿಸ್ ಬೋನಸಾರ್ಟಿಯು, ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿ ಅಲ್ಲೇ ನಿಂತು ಬಿಟ್ಟನು. ಬಹು ಬಡತನಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟು ಆ ದೇಶವನ್ನು ಬಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಆತನು ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಉತ್ತಮ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಂದು ಗೌರವಸ್ಥನಾಗಿ ಜೀವಿಸತೊಡಗಿದನು. ಮುಂದೆ ಆತನ ವಂತೀಕರು ನ್ಯಾಯವಾದಿ ವೃತ್ತಿಯನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ, ಹದಿನೇಳು ಹದಿನೆಂಟನೆಯ ಶತಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಗಣ್ಯರಾಗಿ ಜೀವಿಸಿದರು. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಫಾರ್ಲ್ಸ್ ಬೋನಸಾರ್ಟಿಯು ಗುಲಿಯನೆಯ ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ, ಆ ದ್ವೀಪದ ಕನ್ಯೆಯರಲ್ಲೆಲ್ಲ ಅತಿಶಯ ಸುಂದರಿಯಾಗಿದ್ದ ಲೆಟಿಸಿಯಾ ರಮೋಲಿನಿ ಎಂಬೊಬ್ಬ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ವರಿಸಿ ವಿವಾಹವಾದನು. ವಿವಾಹಕಾಲದಲ್ಲಿ ವರನ ವಯಸ್ಸು ಹದಿನೆಂಟು ಲೆಟಿಸಿಯಳು ಹದಿನೈದ್ಯ ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸುಳ್ಳಾಗಿದ್ದಳು. ಫಾರ್ಲ್ಸ್‌ನ ವಂಶದಂತೆಯೇ ರಾಮೋಲಿನಿಯ ವಂಶವಾದರೂ, ಕಾರ್ತಿಕಾ ದ್ವೀಪದಲ್ಲೇ ನಾಲ್ಕಾರು ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ನೆಲೆಸಿದ್ದು ಬಹು ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾಗಿದ್ದುದು. ಫ್ಲೋರೆಂಟೈನ ವಂಶೋದ್ಭವಳಾದ ಲೆಟಿಸಿಯಳು ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಇಮ್ಮಡಿಮುಮ್ಮಡಿ ಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ಸುಗುಣಸಂಪದವನ್ನೂ ಗಳಿಸಿದ್ದಳು. ಫಾರ್ಲ್ಸ್‌ ಬೋನಸಾರ್ಟಿಯು ತನ್ನ ವಂಶಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದ ನ್ಯಾಯವಾದಿ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲೇ ವಿಶೇಷ ದ್ರವ್ಯಸಂಪಾದನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ದಿವ್ಯವಾದೊಂದು ಭವನದಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದನು.

ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಕೆಲ ವರ್ಷಗಳೊಳಗಾಗಿಯೇ ಕಾರ್ತಿಕಾ ದ್ವೀಪವಾಸಿಗಳಿಗೆ ಫ್ರಾನ್ಸ್‌ ದೇಶೀಯರೊಂದಿಗೆ ಕವನವು ಸಂಭವಿಸಿತು. ಆಗ ದೇಶಾಭಿಮಾನಿಗಳಾದ ಸರ್ವರೂ ತಮ್ಮ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಶಸ್ತ್ರಧಾರಿಗಳಾಗಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧರಾದರು. ಫಾರ್ಲ್ಸ್‌ ಬೋನಸಾರ್ಟಿಯೂ ತನ್ನ ನ್ಯಾಯವಾದಿ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಬದಿಗಿಟ್ಟು ಶತ್ರುಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಹೊರಟನು. ಆ ವೇಳೆಗೆ ಆ ದಂಪತಿಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟಿ ಇಬ್ಬರೂ ಮೃತರಾಗಿಹೋಗಿದ್ದರು. ವರನನೆಯ ಜೋಸೆಫ್ ಎಂಬೊಬ್ಬ ಮಗನು ಮಾತ್ರ ಬದುಕಿದ್ದು ಲೆಟಿಸಿಯಳು ನಾಲ್ಕನೆಯ ಗರ್ಭವನ್ನು ಧರಿಸಿದಾಗಿದ್ದಳು. ಬಲವಂತರಾದ ಶತ್ರುಗಳ ಬಾಧೆಗೆ ಗುರಿ

ಯಾದ ಆ ದ್ವೀಪವಾಸಿಗಳು ಪಯೋಲಿ ಎಂಬೊಬ್ಬ ನಾಯಕನ ಕೈಕೆಳಗೆ ನಿಂತು ರಕ್ತಗಲನ್ನೆದರಿಸುತ್ತಾ, ಅಪಾಯವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಓಡಿ, ಗುಡ್ಡಗಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ತಲೆತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಬೇವಿಸುತ್ತಾ ಬಹು ಕಷ್ಟ ಪಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಪತಿಯಾದ ಫಾರ್ಲ್ ಬೋನಪಾರ್ಟಿಯು ದೇಶಾಭಿಮಾನ ಪ್ರೇರಿತನಾಗಿ ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ಕಷ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಲೆಟಿಸಿಯಳೂ ಭಾಗವಹಿಸಿ- ಗರ್ಭಿಣಿಯಾಗಿದ್ದ ತನ್ನ ದೇಹಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೂ ಗಮನಿಸದೆ ಕುದುರೆಯನ್ನೇರಿ ಎಲ್ಲಿಗಿಂದಲ್ಲಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಹೀಗೆ ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲ ಯುದ್ಧ ನಡೆದು ಮುಂದೆ ಕೆಲ ದಿನಗಳಲ್ಲೇ ಕೊನೆಗಂಡಿತು. ಫ್ರೆಂಚರ ಪ್ರಬಲ ಸೇನೆಯು ಕಾರ್ತಿಕಾ ದ್ವೀಪವಾಸಿಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದು ಅದನ್ನು ತನ್ನ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟಿತು. ಇದರಿಂದ ಆ ದ್ವೀಪವಾಸಿಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಇಟಾಲಿಯನ್ರಲ್ಲೂ ಫ್ರೆಂಚರ ಸಿಂಹಾಸನಕ್ಕೆ ಅಡಿಯಾಳುಗಳಾಗಿ ನಡೆಯಬೇಕಾಯಿತು.

ಕಾರ್ತಿಕಾದ್ವೀಪವು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ನೀಗಿಕೊಂಡು, ಫ್ರಾನ್ಸಿನ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟು ಎರಡುತಿಂಗಳ ಕಾಲವಾಗಿತ್ತು. ಯುದ್ಧಭೂಮಿಯಿಂದ ಹಿಂದಿರುಗಿದ್ದ ಫಾರ್ಲ್ ಬೋನಪಾರ್ಟಿಯು, ಗರ್ಭಿಣಿಯಾದ ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯೊಂದಿಗೆ ರಾಜಧಾನಿಯ ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ವಾಸವಾಗಿದ್ದನು. ಒಂದಾನೊಂದು ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ಆ ಸಾಫಿಯು ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯು ಮುಗಿದ ತರುವಾಯ, ಬಹಳಹೊತ್ತು ಅಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದೆ, ಮನೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದಳು. ಒಡನೆಯೇ ಪ್ರಸವವೇದನೆಯು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತಾರೂ ಇಲ್ಲದಿರಲು, ತಾನೇ ಒಂದು ಮಂಚದಮೇಲೆ ಮಲಗಿ, ಯುದ್ಧಗಳಿಂದಲೂ, ಯೋಧಾಗ್ರೇಸರರ ಚಿತ್ರಗಳಿಂದಲೂ ಚಿತ್ರಿತವಾಗಿದ್ದ ಒಂದು ಪುರಾತನವಾದ ದುಪ್ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಹೊದ್ದುಕೊಂಡು ಮಲಗಿ ಪ್ರಸವವೇದನೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಮುಂದೆ ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತಿನಲ್ಲೇ ಸುಖಪ್ರಸವವಾಯಿತು. ಅಂದು ೧೭೮೯ನೆಯ ಆಗಸ್ಟು ೧೫ನೆಯ ತಾರೀಖು. ಲೆಟಿಸಿಯಳ ಗರ್ಭಸಂಭೂತನಾದ ಈ ಸಾಲ್ವಿನಿಯ ಕುವರನೇ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾದ ನೆಪೋಲಿಯನ್ ಬೋನಪಾರ್ಟ್ ಮಹಾಶಯನು. ಆಗ್ಗೆ ಎರಡುತಿಂಗಳಿಗೆ ಮುಂಚೆ ಜನಿಸಿದ್ದರೆ,

ನೆಪೋಲಿಯನ್ನನು ಭ್ರಂಚಿನವನಾಗಿರದೆ ಇಟಾಲಿಯನ್ನನಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದನು. ಅನುಕೂಲ ದಾಂಪತ್ಯದಿಂದ ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರೀತಿಸಾತ್ಮರಾಗಿದ್ದ ಆ ದಂಪತಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ನೆಪೋಲಿಯನ್ನನ ತರುವಾಯ ಮತ್ತೆ ಒಂಬತ್ತುಮಂದಿ ಮಕ್ಕಳಾದರು. ಅವರು ಮಕ್ಕಳುಮರಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಒಳಗೆ ಕೆಲಕಾಲ ಸುಖಸಂತೋಷಗಳಿಂದ ಕಾಲಯಾಪನೆಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರು.

ಆದರೆ ಕಾಲವು ಒಂದೇಸಮನಾಗಿ ಸುಖಮಯವಾಗಿಯೇ ಇರಲಾರದಷ್ಟೆ! ಸಂತೋಷರಂಭದಲ್ಲಿ ಓಲಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಲೆಟೀಷಿಯಳ ಸಂಸಾರವು ಹೆಡಗು ಬಿರುಗಾಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕು ಹೊಯ್ದುಡತೊಡಗಿತು. ಫಾಲ್ಸು ಬೋಸ ಪಾರ್ಟಿನು ಮೃತನಾಗಿ ಸಂಸಾರಭಾರವೆಲ್ಲ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಲೆಟೀಷಿಯಳ ಮೇಲೆಯೇಬಿತ್ತು. ದುರ್ಬಲವರವಾಗಿ ವೈಭವ್ಯದ್ರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಸಾಧ್ವಿಯು, ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿನಿಯಾದುದರಿಂದ ಭೈರ್ಯಗೊಂಡವೆ ಲಪ್ಸ್ಯಮಂದಿ ಚಿಕ್ಕಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳ ಪೋಷಣೆಯಿಲ್ಲೂ ಬದ್ಧಳಾಗಿ ಪತಿವಿಯೋಗದಾಶುಖವನ್ನು ಮರೆಮರೆತಿತ್ತಿರುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆಕೆಯ ಉದರದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಹದಿಮೂರುಮಂದಿ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ, ಐವರು ಮೃತರಾಗಿ, ಪತಿಯು ಗತಿಸಿದವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನು ಎಂಟುಮಂದಿ ಮಾತ್ರ ಜೀವಂತರಾಗಿದ್ದರು. ಬೋಸಫ್, ನೆಪೋಲಿಯನ್, ಲೂಷಿಯನ್, ಲೂಯಿ, ಜರೋಮ್ ಎಂಬೀ ಐದುಮಂದಿ ಗಂಡುಮಕ್ಕಳು, ಎಲಿಜ, ಪಾಲಿದನ್, ಕರೋಲಿಯನ್ ಎಂಬೀ ಮೂವರು ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು. ತಂದೆಯು ಚಿಕ್ಕತನದಲ್ಲೇ ಮೃತನಾದರೂ, ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಸದ್ಗುಣಸಂಪನ್ನಳಾದ ತಾಯಿಯ ಪ್ರೇಷಣೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟು, ಆಕೆಯ ಮಾತಿಗೆ ಎದುರಾದದ್ದೆ, ವಿನಯ ವಿಧೇಯತೆಗಳಿಂದ ನಡೆದು ಆಕೆಗೆ ಸಂತೋಷಪ್ರದರಾಗಿದ್ದರು.

ಈ ಎಲ್ಲರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನೆಪೋಲಿಯನ್, ತನ್ನ ತಾಯಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕ ಗೌರವ, ಭಕ್ತಿ ನಿಶ್ಚಾಸಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ತನ್ನ ಪ್ರಾಧಾಪಸ್ಯದಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಲಭಿಸಿದ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ತಾಯಿಯು ಕಲಿಸಿದ ದೇಹಪರಿಶ್ರಮ ವಿದ್ಯಾಬುದ್ಧಿಗಳೇ ಮೂಲಾಧಾರವೆಂದೂ, ಆ ಕಾರಣದಿಂದ ತಾನು ಆಕೆಗೆ ಸರ್ವಕಾಲ ಸರ್ವಾವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲೂ ಮನೆಯಾಗಿದ್ದೇನೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು

ಬರುವ ಸುಗುಣ ದುರ್ಗುಣಗಳಿಗೂ, ಪ್ರಪಂಚಯಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಪಡೆದ ಕಷ್ಟಸುಖಗಳಿಗೂ ಮೂಲಕಾರಣವು ತಾಯಿಯೇ ಎಂಬುದು ಆತನ ನಿಶ್ಚಯಾಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿದ್ದಿತು. ಆದುದರಿಂದಲೇ, ತನಗೆ ಫ್ರಾನ್ಸ್‌ನಿಂದ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದೊಡನೆಯೇ, ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸುಗುಣಮಂಡಿತರಾದ ಮಾತೆಯರ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದೇ ದೇಶಾಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಪ್ರಥಮೋಪಾಯವೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ, ಸ್ತ್ರೀಬಿಲ್ಯಾಭ್ಯಾಸವು ಅರ್ಥವಾಗಿ ವ್ಯಾಪಿಸಲು ತಕ್ಕ ಏರ್ಪಾಡುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮಾಡಿದನು. ಮತ್ತು ತಾನು ತನ್ನ ತಾಯಿಯಿಂದ ಪಡೆದ ಮಮೋಪಕಾರವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡು ಅತ್ಯಂತ ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ, ಆಕೆಗೆ ದ್ರವ್ಯದ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಬಹುದಾದ ಸಕಲ ವಿಧ ಅನುಕೂಲತೆಗಳನ್ನೂ ಲೇಖಮಾತ್ರವೂ ಲೋಪಗೊಳಿಸದೆ ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟನು.

ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ನೆಪೋಲಿಯನ್‌ನು ತನ್ನ ಸೋದರ ಸೋದರಿಯರೊಂದಿಗೆ ವಾಸಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಮನೆಯು ಇಂದಿಗೂ ಹಾಳುಬಿದ್ದು ಕಾರ್ತಿಕಾ ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿದೆ. ಅವರು ಆಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಆಟದ ಬಯಲು, ಅವರ ವಿಹಾರಸ್ಥಳಗಳಾಗಿದ್ದ ತೋಟ ಕಾಲುವೆ ಮೈವಾನ ಮುಂತಾದುವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕಾಡುಗಡೆ ಗಂಟೆಗಳಿಂದ ತುಂಬಿ, ಈಗಲೂ ಪ್ರಯಾಣಿಕರಿಗೆ ತೋರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿವೆ. ಅವರ ಮನೆಯಿದ್ದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲೇ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಬಂಡೆಯೂ ಅದರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಗುಹೆಯಂತಹ ಒಂದು ಪ್ರದೇಶವೂ ಇವೆ. ನೆಪೋಲಿಯನ್‌ನು ತನ್ನ ಚಿಕ್ಕವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಈ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬಂದು ಕುಳಿತು ಅಲ್ಲಿ ಆಲೋಚನಾಮಗ್ನನಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದನೆಂತೆ! ಈಗಲೂ ಅದನ್ನು 'ನೆಪೋಲಿಯನ್ ಗುಹೆ' ಎಂದು ತೋರಿಸುವ ಪದ್ಧತಿಯುಂಟು. ಅವನ ಗೆಳೆಯರೂ ಸೋದರ ಸೋದರಿಯರೂ ಸಮಾಪದ ಬಯಲಿನಲ್ಲಿ ಆಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಿರಲು, ಈ ಅಪೂರ್ವ ಬಾಲಕನು ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ತನ್ನ ಆ ಗುಹೆಗೆ ನಡೆದು ಅಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಮಗ್ನನಾಗುತ್ತಿದ್ದನೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಅಂಗತನಾಗಿ ಮಲಗಿ, ಒಂದು ಕಡೆ ವಿಶಾಲವಾದ ಅಂತರಿಕ್ಷ ಪ್ರದೇಶವನ್ನೂ, ಮತ್ತೊಂದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಧರಾಸಮುದ್ರದ ಅಗಾಧ ಜಲರಾಶಿಯನ್ನೂ ನಟ್ಟದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಗಂಟೆ ಗಂಟೆಗಳವರೆಗೆ ನೋಡುತ್ತಾ ಇದ್ದುಬಿಡುವನು.

ನೆಪೋಲಿಯನು ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದಲೂ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಸರಸಿಯಲ್ಲ. ವೌನಿಯೂ, ವಾತಭಾಷಿಯೂ, ಸವಾ ವ್ಯಾಕುಲಚಿತ್ತನೂ, ಮುಂಗೋಪಿಯೂ ಆಗಿದ್ದನು. ಅವನ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಯಾರಾದರೂ ನಗಾತನಾಡಿದರೆ, ಅವನ್ನು ಎಂವಿಗೂ ಸಹಿಸದೆ ಕೋಪಗೊಳ್ಳುವನು. ಜೊತೆಯವರೊಂದಿಗೆ ಆಟಪಾಟಗಳಲ್ಲಿ ಬೆರೆಯದೆ ಸದಾ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿರಲು ಇಚ್ಛೆಗೊಳ್ಳುವನು. ಅವನಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷ ಉತ್ಸಾಹಗಳೆಂಬುವೇ ಕಂಡುಬಾರವು. ಅವನ ವಿದ್ಯೆಗಾಗಿಯೂ ಬುದ್ಧಿಸಾಮರ್ಥ್ಯಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಅವನ ಸೋದರ ಸೋದರಿಯರಲ್ಲಿರೂ ಅವನನ್ನು ಗೌರವಿಸುತ್ತಿದ್ದರಲ್ಲದೆ, ಪ್ರೇಮಾಭಿಮಾನಗಳಿಂದಲಲ್ಲ. ಅವನ ಮುಂಗೋಪ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ಹೆದರಿ, ಅಣ್ಣನಾದ ಸರಳಸ್ವಭಾವದ ಜೋಸೆಫನು ಅವನ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರವಾಗಿಯೇ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದನು.

ಫಾರ್ಲ್ಸ್ ಬೋನಪಾರ್ಟನ, ಜೀವಂತನಾಗಿವಾದಾಗ, ತನ್ನ ಇತರ ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳಿಗಿಂತಲೂ, ಅತಿಶಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮಮತಿಯೂ, ತೇಜಸ್ವಿಯೂ ಆದ ನೆಪೋಲಿಯನನ್ನು ಕಂಡು ಮಹಮಾನಂದವಿಂದ ಅವನನ್ನು ತನ್ನ ತೊಡೆಯಮೇಲೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡು, ಕಾರ್ತಿಕಾದ್ವೀಪದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕಾಂಕ್ಷೆಗಳಾದ ದೇಶಾಭಿಮಾನಗಳಿಗೂ, ಫ್ರಾನ್ಸ್‌ದೇಶೀಯರಿಗೂ ಜರುಗಿದ ಯುದ್ಧದ ಭಯಂಕರ ಕಥೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ವಿವರಿಸುವನು. ತಾಯಿಯೂ ಆ ಯುದ್ಧಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಾನು ಹೇಗೆ ಒಂದು ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಲವಕಾಶವಿಲ್ಲದಂತೆ ತರುಮಲ್ಪಟ್ಟು ಅನ್ನ ನೀರುಗಳಿಲ್ಲದೆ ಕುದುರೆಯಮೇಲೆ ಪ್ರಯಾಣವಾಗಿ ತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದಳೆಂಬುದನ್ನೂ ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳುವಳು. ಆ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೇಳಿ, ತನ್ನ ಮಾತಾಪಿತೃಗಳಿಗೂ ಸ್ವದೇಶೀಯರಿಗೂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಕಷ್ಟಕ್ಕಾಗಿ ಮೃದು ಹೃದಯವಾದ ಆ ಬಾಲಕನು ಕಣ್ಣೀರುಸುರಿಸಿ, ಫ್ರಾನ್ಸ್‌ದೇಶೀಯರ ದುಷ್ಟ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ನಿಂದಿಸುವನು. ತಮ್ಮವರು ಶತ್ರುಸೈನ್ಯವನ್ನು ಓಡಿಸಿದ ಸಂದರ್ಭದ ವರ್ಣನೆಯ ಬಂದಾಗ ಆ ಚಿಕ್ಕ ಬಾಲಕನಿಗೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಸಂತೋಷಕ್ಕೆ ಮಿತಿಯಿಲ್ಲ. ಕೋಲಾಹಲದಿಂದ ಕೇಕೆಹಾಕಿ ನಗುತ್ತಾ, ತತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಾನು ಅವರನ್ನು ಜಯಿಸಿ ಓಡಿ ಸುತ್ತಿರುವನೋ ಎಂಬಂತೆ ಅನುಭವಗೊಳ್ಳುವನು. ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿ ಅವನ

ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಅಟೆಕ್ಟಾಗಿ ೩೦ ಪೌಂಡು ತೂಕದ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಹಿತ್ತಾಳೆಯ
ಫಿರಂಗಿ ಇತ್ತಂತೆ ! ಅದು ಈಗಲೂ ಕಾರ್ತಿಕಾದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ಆತನ ಜ್ಞಾಪ
ಕಾರ್ಥವಾಗಿ ಇಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಗುಂಡುಹಾಕಿ ಹೊಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ
ಆಗುತ್ತಿದ್ದ ದೊಡ್ಡ ಧ್ವನಿಯು ಆ ರೂರ ಬಾಲಕನ ಕಿವಿಗಳಿಗೆ ಮಧುರ
ವಾದ ಸಂಗೀತದ ಧ್ವನಿಯಂತೆ ಪರಮಾನಂದವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದು.
ಅದರ ಸಹಾಯದಿಂದ ತಾನು, ತಮ್ಮ ದೇಶೀಯರಿಗೆ ವಿರೋಧಿಗಳಾಗಿ
ಅವರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಪಹಾರಮಾಡಿದ ಆ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಓಡಿಸಿಬಿಡುತ್ತೇ
ನೆಂದು ಆಗಾಗ ಅಟ್ಟಹಾಸದಿಂದ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವನು.

ನೆಪೋಲಿಯನ್ನನು ಐದಾರು ಸಂವತ್ಸರಗಳ ವಯಸ್ಸಿನಾಗಿದ್ದಾಗಲೇ
ಅವನ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಅಷ್ಟು ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನ
ನಲ್ಲೂ ಸಹ ಆ ಬಾಲಕನು ಸೋಮಾರಿತನವೆಂಬುದಿಲ್ಲದೆ, ತನ್ನ ಜೊತೆಯವ
ರನ್ನೆಲ್ಲ ಹಿಂದೆ ಹಾಕಿ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಿಗೆ ಪರಮಾಶ್ಚರ್ಯವುಂಟಾಗುವಂತೆ
ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡಿ, ಕೊಟ್ಟ ಪಾಠಗಳನ್ನು ಲೇಶಮಾತ್ರವೂ ತಪ್ಪಿಲ್ಲದೆ ಒಪ್ಪಿಸು
ವನು. ಕಾರ್ತಿಕಾದ್ವೀಪವು ಫ್ರೆಂಚರ ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕೆ ಬಂದಮೇಲೆ ಅದರ
ಪಾಲನೆಗಾಗಿ ಕೌಂಟ್ ಮಾರ್ಬೋಪ್ ಎಂಬೊಬ್ಬ ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು
ರಾಜ್ಯಾಂಗದವರು ಕಳುಹಿಸಿದರು. ಆತನು, ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನ ನೆಪೋಲಿ
ಯನ ಬುದ್ಧಿಕುರಲತೆ, ಗಾಂಭೀರ್ಯ, ಪ್ರೌಢ ನಿಚಾರಗಳನ್ನೂ ಕುರಿತು
ವಿಮರ್ಶಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅವನ ಆಲೋಚನೆಗಳು, ಆಕ್ಷೇಪಣೆ ಸಮಾಧಾನಗಳೊಂ
ದಿಗೆ ಸಮಂಜಸವೆನ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅವನ ಸಂಭಾಷಣೆ ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ
ಗಮನಿಸಿ, ಅವನು ಮುಂದೆ ಅಸಾಮಾನ್ಯ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾವಂತನಾಗುವನೆಂದು
ತಿಳಿದು ಅಂತಹ ಮಗನನ್ನು ಹೆತ್ತ ಮಾತಾಪಿತೃಗಳನ್ನು ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕ
ಅಭಿನಂದಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

ಕೌಂಟ್ ಮಾರ್ಬೋಪ್ ಅಧಿಕಾರಿಗೆ ನೆಪೋಲಿಯನ ಸಹಜ
ಯೋಗ್ಯತೆಯು ತಿಳಿದೊಡನೆಯೇ, ಆ ಬಾಲಕನನ್ನು ಯೋಗ್ಯ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ
ಟ್ಟು, ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿಸಬೇಕೆಂಬ ಯೋಚನೆ ಹುಟ್ಟಿತು. ಆ ಯೋ
ಚನೆಯನ್ನನುಸರಿಸಿ, ಬಾಲಕನು ತನ್ನ ಹತ್ತನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲೇ ಆ ಊರಿನ
ವಾಶಕಾಲೆಯ ತನ್ನ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಪೂರೈಸಿ, ಪ್ಯಾರಿಸ್ ನಗರದ ಸಮಾ

ಪದವಿದ್ದ ಬ್ರಿಯನ್ನಿ ಎಂಬ ಯುದ್ಧ ಪಾಠಶಾಲೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟನು. ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಇಟಲೀ ಫ್ರಾನ್ಸ್ ದೇಶಗಳ ಮುಖ್ಯ ಮುಖ್ಯ ನಗರಗಳನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ನೆಪೋಲಿಯನು, ಬ್ರಿಯನ್ನಿಯ ಪಾಠಶಾಲೆಯನ್ನು ಸೇರಿ ವ್ಯಾಸಂಗಕ್ಕೆ ಆರಂಭಿಸಿದನು. ಆ ಪಾಠಶಾಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಫ್ರಾನ್ಸ್ ದೇಶದ ಧನಾಧ್ಯರಾದ ರಾಜಪುತ್ರರು ಕಾರ್ಪಿಕಾ ದ್ವೀಪದ ನ್ಯಾಯವಾದಿಯ ಮಗನಾದ ಆ ಬಾಲಕನನ್ನು ಕೇವಲ ಅವಹೇಳನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಅವನು ದುರಹಂಕಾರಿಗಳಾದ ಆ ಬಾಲಕರೊಂದಿಗೆ ಸೇರದೆ ತನ್ನ ಕಾಲವನ್ನೆಲ್ಲ ಪಾಠಪ್ರವಚನಾದಿಗಳಲ್ಲೂ, ಏಕಾಂತವಾದ ಆಲೋಚನೆಯಲ್ಲೂ ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಉಡಿಗೆ ತೊಡಿಗೆಗಳು, ಯಾರೊಂದಿಗೂ ಬೆರೆಯದ ಏಕಾಂತವಾಸ, ಮನಬಿಚ್ಚಿ ಮಾತನಾಡದ ಮೌನ ಸ್ವಭಾವ ಮುಂತಾದುವು ಅವನ ಸಹವಾಸಿಗಳಾದ ಬಾಲಕರಿಗೆ ಸರಿಬೀಳದಿದ್ದರೂ, ಅವನ ಮನೋಬಲವೂ, ಗಣಿತಶಾಸ್ತ್ರ, ದೇಶಚರಿತ್ರೆ, ಪ್ರಭುತ್ವ ಪದ್ಧತಿ ಮುಂತಾದುವುಗಳಲ್ಲಿ ಆತನಿಗಿದ್ದ ಪುನಃಪುನಃ, ಸಾಂಡಿತ್ಯವೂ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುವು ಮಿಕ್ಕ ಬಾಲಕರು ವಿವಿಧ ಆಟಪಾಟ ವಿನೋದಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಲಯಾಪನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ನೆಪೋಲಿಯನು ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಕಾಲವನ್ನೂ ವ್ಯರ್ಥಮಾಡದೆ, ಸಕಲ ಪಾಠಗಳಲ್ಲೂ ಪ್ರಾಥನಾಗಿ ಆ ಪಾಠಶಾಲೆಗೆ ಭೂಷಣ ಪ್ರಾಯನಾದನು. 'ಪ್ಲೂಟಾರ್ಕ್' ಎಂಬ ಗ್ರಂಥಕಾರನು ರಚಿಸಿದ ಮಹಾಪುರುಷರ ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಓದುವುದರಲ್ಲಿ ಆತನಿಗೆ ಅಸರಿವಿತ ಉತ್ಸಾಹವಿತ್ತು. ಅವುಗಳನ್ನು ಓದುವಾಗಲೆಲ್ಲ, ಆ ಮಹಾಪುರುಷರ ಜೀವಿತ ಕಳೆಯನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಆರೋಪಿಸಿಕೊಂಡು ಸಂತಸಗೊಳ್ಳುವನು. ಗ್ರೀಸ್ ರೋಮ್ ಮುಂತಾದ ಚಕ್ರಾಧಿಪತ್ಯಗಳ ಚರಿತ್ರೆಗಳೂ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿಲಯಗಳ ವಿಕಾಸವಾದ ವಿಚಾರಗಳೂ, ವಿವಿಧ ದೇಶಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಧೈರ್ಯ ಸಾಹಸಾದಿ ಗುಣಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಮಹನೀಯರ ಚರಿತ್ರಾಂಶಗಳೂ ಸದಾ ಆತನ ಮನಸ್ಸಿನುದ್ರದಲ್ಲಿ ಅಲೆಗಳಂತೆ ಚಲಿಸುತ್ತಿರುವುವು. ಆ ಪಾಠಶಾಲಾ ಬಾಲಕರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬನಿಗೂ ಪಾಠಗಳ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಭೂಮಿಯನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟು ಅಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸಾಯಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಅನುಕೂಲವಡಿಸಿದ್ದರು. ನೆಪೋ

ಲಿಯನ್ ತನ್ನ ಭೂಮಿಗೆ ಸುತ್ತಲೂ ಬೇಲಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು, ಒಳಗೆ ಗಿಡಗಳನ್ನು ನಟ್ಟಿ ಎಲ್ಲರ ಜಮೀನಿಗಿಂತಲೂ ಉತ್ಪ್ರಸ್ಥವಾದುದನ್ನಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡನು. ಅದರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲೊಂದು ಲತಾಗೃಹವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡು, ಅದರಲ್ಲಿ ಏಕಾಂತವಾಗಿ ಕುಳಿತು, ಆಲೋಚನಾಮಗ್ನನಾಗಿರುವನು.

ನೆಪೋಲಿಯನ್ ಬೋನಪಾರ್ಟ್‌ನು, ೧೭೭೯ನೆಯ ಸಂವತ್ಸರದ ೧೭೮೪ ರವರೆಗೂ ಆ ಪಾಠಶಾಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ವ್ಯಾಪ್ತ ರಚನಿಸಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕಾರ್ತಿಕಾ ದ್ವೀಪಕ್ಕೆ ತಾಯಿ ಮತ್ತು ಸೋದರ ಸೋದರಿಯರಬಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನು. ಆ ತನ್ನ ಜನ್ಮಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಆತನಿದ್ದ ಪ್ರೇಮವು ಅಪರಿಮಿತವಾದುದು. ಅದರಪರ್ವತಗಳು, ಕಣಿವೆಗಳು, ಕೆರೆ ಕಟ್ಟಿ ಕಾಲುವೆಗಳು ಮುಂತಾದ ವ್ಯಾಂತಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲಾ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ತಿರುಗಿ ಅವುಗಳ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನಲ್ಲಿತಾನೇ ಹಿಗ್ಗುವನು.

ಬ್ರಿಯನ್ನಿ ಪಾಠಶಾಲೆಯಿಂದ ಪ್ಯಾರಿಸ್ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿದ್ದ ಪಾಠಶಾಲೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಾಗ ನೆಪೋಲಿಯನ್ ಕೇವಲ ಹದಿನೈದು ಸಂವತ್ಸರಗಳ ವಯಸ್ಸನು. ಪ್ರತಿವರ್ಷವೂ ಆ ಪಾಠಶಾಲೆಯಿಂದ ಮೂವರು ಮಾತ್ರವೇ ಪ್ಯಾರಿಸ್ ಶಾಲೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಲ್ಪಡಲು ಅರ್ಹರೆಂದು ಚುನಾಯಿಸುವ ಪದ್ಧತಿಯಿತ್ತು. ೧೭೮೪ನೆಯ ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ ಹಾಗೆ ಚುನಾಯಿತರಾದವರಲ್ಲಿ ನೆಪೋಲಿಯನ್ ಒಬ್ಬನು. ಕೇವಲ ೧೫ ವರ್ಷಗಳ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಅಂತಹ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದ ಅವನನ್ನು ಕಂಡು ಎಲ್ಲರೂ ಆಶ್ಚರ್ಯಪಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಕಾಲದ ಯುಧ್ಧಮಂತ್ರಿಯ 'ರಿಕಾರ್ಡ್'ನಲ್ಲಿ ಆತನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೀಗೆಂದು ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

'ಮಾರ್ಷಿಯರ್ ಡಿ. ಬೋನಪಾರ್ಟ್. ೧೭೭೯ನೆಯ ಆಗಸ್ಟ್ ೧೫ ರಲ್ಲಿ ಜನನ. ಎತ್ತರ ೫೫. ೬ ಅಂ. ನಾಲ್ಕನೆಯ ಸಂವತ್ಸರವನ್ನು ಮುಗಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಒಳ್ಳೆ ದೃಢಗಾತ್ರನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಆರೋಗ್ಯವು ಉತ್ತಮಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಸಾಧುಗುಣ. ಗೌರವ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳುಳ್ಳವನು. ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ಉತ್ತಮ ನಡೆವಳಿಕೆ. ಗಣಿತಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಅಭಿಲಾಷೆ. ಇತರ ಸಾಮಾನ್ಯ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲೂ, ಲ್ಯಾಟೀನ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪರಿಶ್ರಮ

ವುಂಟು. ಲ್ಯಾಟೀನಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಕಾಂಡವನ್ನು ಮುಗಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಮುಂದೆ ಉತ್ತಮ ನಾವಿಕನಾಗಬಹುದು. ಸ್ಪ್ಯಾರಿಸ್ ಸಾಠಶಾಲೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಲ್ಪಡಲು ಅರ್ಹನಾಗಿದ್ದಾನೆ. '

ಸ್ಪ್ಯಾರಿಸ್ ಸಾಠಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಯನ್ನಿ ಶಾಲೆಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಧನಾಧಿಕರೂ ರಾಜವಂಶೀಕರೂ ಆದವರ ಮಕ್ಕಳು ವ್ಯಾಸಂಗಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರಾಗಿ, ಅವರಿಗೆ ರಾಜೋಪಚಾರಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕ ಸೌಕರ್ಯಗಳಿಲ್ಲವೂ ಒದಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದುವು. ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗೂ, ಅವನ ಕುದುರೆಯ ಮಾಲೀಕನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೊಬ್ಬ ಸೇವಕ, ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಉಚ್ಚ ಮೆರುಗುಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕೊಬ್ಬ, ಪಾದರಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಶುಭ್ರಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕೊಬ್ಬ, ಸೇವೆಗೊಬ್ಬ ಹೀಗೆ ಹಲವು ಮಂದಿ ಸೇವಕರೂ ರುಚಿಕರವಾದ ಉತ್ತಮ ಆಹಾರವೂ ಮತ್ತನೆಯ ಹಾಸಿಗೆ ಹೊದಿಸಿಕೊಳ್ಳೂ ಇದ್ದವು. ನೆಪೋಲಿಯೋನು, ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡಿ, ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಲು ಸಿದ್ಧರಾಗಬೇಕಾದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಈ ಬಗೆಯ ಸುಖಸಾಧನಗಳೂ ಸುಲಭ ಜೀವನ ಸೌಕರ್ಯಗಳೂ ಅನಾವಶ್ಯಕವೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದನು. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಪ್ರತಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯೂ ತನ್ನ ಕುದುರೆಯನ್ನು ತಾನೇ ಮಾಲೀಕನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದೂ, ತನ್ನ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ತಾನೇ ಶುಭ್ರಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದೂ, ಹೀಗೆ ಈಗಿನಿಂದಲೂ ಸ್ವಯಂ ಪರಿಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಸಾಠನಾದರೆ ಮಾತ್ರವೇ ಯುದ್ಧಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವರಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟಸಹಿಸ್ತುತೆಗೆ ತಕ್ಕ ಅನುಭವವಿರುವುದೆಂದೂ ವಾದಿಸಿ ಆ ಸಾಠಶಾಲಾ ಮುಖ್ಯಾಧಿಕಾರಿಗೆ ಒಂದು ಮನವಿಯನ್ನು ಬರೆದನು. ತಾನು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ತನ್ನ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದನೆಂದು ಹೇಳಲವಶ್ಯವಿಲ್ಲ.—

ಗೌಲನೆಯ ವರ್ಷದ ಚಳಿಗಾಲದಲ್ಲಿ ನೆಪೋಲಿಯನ್ನನು ತನ್ನ ಶಾಲಾ ಬಾಲಕರನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಒಂದು ಯುದ್ಧದ ಆಟವನ್ನು ಹೂಡಿದನು. ಹಿಮದಿಂದಲೇ ಕೋಟಿ ಕೊತ್ತಲುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ, ಒಂದು ಭಾಗದವರು ಅದನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವಂತೆಯೂ, ಮತ್ತೊಂದು ಭಾಗದವರು ಅದರಮೇಲೆ ಹಲ್ಲೆಮಾಡಿ ಜಯಿಸುವಂತೆಯೂ ಏರ್ಪಡಿಸಿದನು. ತಾನು ಎರಡು ಸಕ್ಷಗ

ಳಿಗೂ ಸಹಾಯಮಾಡುವನಾಗಿ ನಿಂತನು. ಅವರು ಹಿಮದಿಂದಲೇ ಉಂಡೆ ಗೆನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಆ ಯುದ್ಧವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸತೊಡಗಿದರು. ಆ ಪಟ್ಟಣದ ಜನರು ಅತಿಶಯ ಕೌತುಕಗೊಂಡು ಈ ಆಟವನ್ನು ನೋಡಲು ಬಂದರು. ಈ ಯುದ್ಧದಾಟದಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ಗಾಯಹೊಂದಿದರು. ಒಬ್ಬ ಸೆನಾನಿಯು ನೆಪೋಲಿಯನ್ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಮಾರಲು, ಕೃದ್ಧನಾದ ಆ ಬಾಲ ಸರ್ವ ಸೈನ್ಯಾಧಿಪತಿಯು, ಅವನನ್ನು ನೆಲಕ್ಕೆ ಕೆಡಹಿ ಗಾಯಗೊಳಿಸಿದನು. ಮುಂದೆ, ತಾನು ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾದಮೇಲೆ, ಆ ಗಾಯಗೊಂಡವನು ಬಂದ, ಬಾಲ್ಯವಯಸ್ಸಿನ ಈ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಹೇಳಲು, ನೆಪೋಲಿಯನ್ ಸುಸ್ಪೃತನಾಗಿ, ಅವನಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಹಣಕಾಸುಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಆದರಿಸಿದನು.

ಒಂದು ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಾರಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರೆ, ಅವನಿಗೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟುಮಟ್ಟಿನ ಏಕಾಗ್ರತೆಯಿರುತ್ತಿತ್ತೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿವೆ. ಒಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಲೆಕ್ಕದ ಉತ್ತರವು ಸರಿಬಾರದಿರಲು, ಎಪ್ಪತ್ತೆರಡು ಗಂಟೆಗಳಕಾಲ ಮಿಕ್ಕ ಯಾವ ಕೆಲಸಕ್ಕೂ ಮನಸ್ಸು ಕೊಡದೆ, ಅದರಲ್ಲೇ ನಟ್ಟ ಚಿತ್ತವುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದು ಕೊನೆಗೆ ಅವರ ಫಲಿತಾಂಶವನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದನಂತೆ! ಜೀವಿತದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟಗಳು ಬಂದರೂ ಚಿತ್ತಚಾಂಚಲ್ಯವಿಲ್ಲದೆ, ಹಿಡಿದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಪೂರ್ತಿಮಾಡುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಆತನಿಗಿದ್ದ ಮನೋದಾಢ್ಯವೇ ಆತನ ಸಕಲವಿಧ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೂ ಮೂಲಕಾರಣವಾಗಿದ್ದಿತು. ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕನು ರಾಜಾಧಿರಾಜರ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಜನಿಸದಿದ್ದರೂ, ಶ್ರೀಮಂತಸಿತ್ಯಗಳ ಬಳಿ ಚಿನ್ನದ ತೊಟ್ಟಲಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಬಾಲ್ಯವಯಸ್ಸನ್ನು ಕಳೆಯದಿದ್ದರೂ, ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತಿಯಿಂದಲೂ, ದೃಢಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯಿಂದಲೂ ಮಾಡಿದ ಅಖಂಡ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲೇ ಅದ್ವಿತೀಯನೆಂಬಂತಹ ಕೀರ್ತಿಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗಳ ಸಂಪಾದನೆಗೆ ತನ್ನ ಜೀವಿತವನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು.

ಅಧ್ಯಾಯ ೨

“ಉದ್ಯೋಗ ಪ್ರಾರಂಭ”

ನೆಪೋಲಿಯೊ ಬೋನಪಾರ್ಟಿಗೆ ೧೭೮೫ ನೆಯ ಸಂ ೨ಕ್ಕೆ ಹದಿನಾರು ವರ್ಷ ತುಂಬಿತು. ಆ ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲೇ, ಆ ಯುದ್ಧ ಪಾಠಶಾಲೆಯ ಕೊನೆಯ ಪರೀಕ್ಷೆಯೂ ನಡೆಯಿತು. ಆತನು ಪರೀಕ್ಷಾಪತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದ ರಾಜಾಜ್ಞೆಗಳು, ದುಷ್ಟಪ್ರಭುತ್ವದ ಏಷ್ಯದಲ್ಲು ವಿರೋಧಿಸುವಂತೆ ಜನಗಳನ್ನು ಉದ್ರೇಕಗೊಳಿಸಿ ಬರೆದಿದ್ದ ವ್ಯಾಸಗಳು ಸುರಾಜ್ಯಪಾಲನೆಗೆ ಯೋಗ್ಯವೆನಿಸುವ ಮಂತ್ರಾಲೋಚನೆಯ ಸೂಚನೆಗಳು ಇವುಗಳನ್ನು ನೋಡಲಾಗಿ ಆತನ ವ್ಯಾಸಂಗವು ಎಷ್ಟು ವಿಸ್ತಾರವಾಗುವೆಂಬುದೂ ಮನಸ್ಸು ಎಷ್ಟು ಚಿತ್ತವಾದುದೆಂಬುದೂ ತಪ್ಪದೆ ಗೋಚರಕ್ಕೆ ಬರುವುದು. ಅವುಗಳನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸಿದ ಪರೀಕ್ಷಕನು, ನೆಪೋಲಿಯೊನ ಹೆಸರಿಗೆ ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ‘ಹುಟ್ಟಿನಿಂದಲೂ ಕಾರ್ತಿಕಾದ್ವೀಪಸ್ಥನು ; ಅದೃಷ್ಟವಿದ್ದರೆ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲೇ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗುವನು’ ಎಂದು ಒಂದಿದ್ದನು.

ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮರೀತಿಯಿಂದ ತೆರ್ಗಡೆಯಾದುದರಿಂದ ಸೈನಿಕೋದ್ಯೋಗಕ್ಕಾಗಿ ದೇಹಪರೀಕ್ಷೆನಡೆದು, ಪದಾತಿ ಸೈನ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯ ಲೆಫ್ಟಿನೆಂಟ್ ಎಂಬ ಪದವಿಯು ಆತನಿಗೆ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಕೇವಲ ಹದಿನಾರು ವರ್ಷದ ಅಷ್ಟು ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಅಂತಹ ಉನ್ನತೋದ್ಯೋಗವು ಲಭ್ಯವಾದುದು ಆತನಿಗೆ ಪರಮ ಸಂತೋಷವನ್ನಂಟುಮಾಡಿತು. ಉದ್ಯೋಗವು ದೊರೆತ ತರುವಾಯ ಆತನು ಪ್ಯಾರಿಸ್ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲೇ ಬಹುದಿನಗಳವರೆಗೆ ನಿಲ್ಲಲು ಅವಕಾಶವೊದಗಲಿಲ್ಲ. ಲಯನ್ಸ್ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಏನೋ ಗಲಭೆ ನಡೆಯಿತೆಂದು ವರ್ತಮಾನ ಬಂದುದರಿಂದ ಸರ್ಕಾರದ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನನುಸರಿಸಿ, ಒಂದು ಸೈನ್ಯಭಾಗದೊಂದಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದನು. ಅದು ಆತನಿಗೆ ಕೇವಲ ಪರಸ್ಥಳ. ಆ ಪದವಿಯ ಹೆಸರು ಮಾತ್ರ ಘನವಾದುದಲ್ಲದೆ, ಅದಕ್ಕಿದ್ದ ವೇತನವು ಒಬ್ಬ ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯನು ಗೌರವವಾಗಿ ಜೀವಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಕಾಗುವಷ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ. ನೆಪೋಲಿಯೊನು ಸ್ನೇಹಿತರಲ್ಲದೆ, ಸಾಕಾದಷ್ಟು ಧನಸಂಪತ್ತಿಯಿಲ್ಲದೆ, ಆ ಪರಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಬಹು ಕ್ಲೇಶಕ್ಕೊಳಗಾದನು. ಊರಿನಲ್ಲಿ ವಿಧವೆಯಾದ ತಾಯಿ

ಯು ನ್ಯಾಯಾಂಗವು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಟಿಪ್ಪಣಿಗೊಂಡು ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟಪಡುತ್ತಿರು ವಳೋ ಎಂಬ ಚಿಂತೆಯೂ ಆಗಾಗ ಆತನ ಹೃದಯವನ್ನು ಕೊರೆಯು ತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಮಧ್ಯೆ ಆತನಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಕಾಹಿಲೆ ಸಂಭವಿಸಿ ಹಾಸಿಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಎಳೆವುದೆ ಕಷ್ಟವಾಯಿತು. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಜಿನೀವಾ ಪಟ್ಟಣದ ನಿವಾ ಸಿನಿಯಾದ ಒಬ್ಬ ದೊರೆಸಾನಿಯು ಆತನಿಗೆ ಆಗಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಔಷಧೋಪ ಚಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದಳು. ನೆಪೋಲಿಯನ್ಗೆ ಜೆನ್ನಾಗೆ ಗುಣವಾಯಿತು. ಅನೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳು ಕಳೆದ ತರುವಾಯ, ಆತನು ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಪದವಿ ಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಸಿಂಹಾಸನವೇರಿ ಪ್ರಭುತ್ವಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ಆ ದೊರೆ ಸಾನಿಯು ಒಂದು ಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆದು ಅದರಲ್ಲಿ ಆತನಿಗೆ ದೊರೆತ ಮಹತ್ವ ದವಿಗಾಗಿ ಆನಂದವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ, ದುರ್ದೈವವಶವಾಗಿ ತನಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತ ವಾಗಿದ್ದ ದಾರಿದ್ರ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತೂ ವಿಚ್ಛಾಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಕೃತಜ್ಞ ನಾದ ನೆಪೋಲಿಯನ್, ಒಡನೆಯೇ ಆಕೆಯನ್ನು ಗೃಹಿಸಿ, ಆಕೆಗೆ ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ಫ್ರಾಂಕುಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದ್ದಲ್ಲದೆ, ಮುಂದೆ ನಿನಗೇನು ಬೇಕಾ ಗಿದ್ದರೂ ಸಂಕೋಚಿಸಿಲ್ಲದೆ ಒಡನೆ ತಿಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಬರೆದು ಕಳುಹಿಸಿದನು.

ಲಯನ್ಸ್ ಪಟ್ಟಣದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದವರು 'ಪ್ರಜಾ ಸೌಖ್ಯಕರ ಗಣದ ವಿಚಾರಗಳಾವುವು' ಎಂಬುದನ್ನು ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯಿಂದ ಬರೆದು ಕಳುಹಿಸಿದ ಒಂದು ವ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ಬಹುಮಾನ ಕೊಡಲ್ಪಡುವುದೆಂದು ಒಂದು ಸ್ಪರ್ಧೆಯನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿರಲು, ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಸದಾ ವಿದ್ಯಾವ್ಯಸನಿಯಾಗಿದ್ದ ನೆಪೋಲಿಯನ್, ಆ ವ್ಯಾಸವನ್ನು ಬರೆದು ಕಳು ಹಿಸಿ ಬಹುಮಾನ ಪಡೆದನು.

೧೮೦೯ನೆಯ ಸಂ||ದ ಸುಮಾರಿನಲ್ಲಿ ಫ್ರಾನ್ಸ್‌ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲ ಕಲೋಲವೆದ್ದಿತು. ಜನರಲ್ಲಿ ಸಮಾಧಾನವು ನಿರ್ಮೂಲವಾಯಿತು. ಲಾಯ ಲಿಸ್ಟ್‌ನೊಬ್ಬ ಪ್ರಭುಪಕ್ಷ ಮತ್ತು ರಿಪಬ್ಲಿಕ್ಸ್ ಎಂಬ ಪ್ರಜಾಪಕ್ಷ ಹೀಗೆ ಎರಡು ಪಕ್ಷಗಳೇರ್ಪಟ್ಟು ಪರಸ್ಪರರು ಅಧಿಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಹೊಡೆದಾಡ ಹತ್ತಿ ದರು. ಪ್ರಜಾಪಕ್ಷದವರು, ಅನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಜನಗಳಮೇಲೆ ಹೇರಿದ ಕಂ ಡಾಯ ಕೌಳಿಗೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯಬೇಕೆಂದೂ ಪ್ರಜಾಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಮಾಡಬೇಕೆಂದೂ ವಾದಿಸಿ ಪ್ರಭುಪಕ್ಷದವರ ಕೈಯಿಂದ ಅಧಿಕಾರ ಸೂತ್ರ

ಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತುಕೊಳ್ಳಲು ಹೆವಣಿಸಿದರು. ರಾಜನ ಪಕ್ಷದವರು ಗ್ರಾಮ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪ್ರಜಾಪಕ್ಷವನ್ನು ಸದೆಬಡಿಯತೊಡಗಲು ಉಭಯ ರಿಗೂ ಭಯಂಕರ ಕಾಳಗಗಳಾಗತೊಡಗಿದುವು. ಪ್ರಜಾಪಕ್ಷದವರ ಕೈಮೇಲಾಗಿ - ರಾಜ ಕುಟುಂಬದವರೂ, ಅವರ ಅನುಯಾಯಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವರೂ ತಮ್ಮ ತಲೆಗಳನ್ನು ತೆತ್ತರು. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಭಯಂಕರ ಹಾವಳಿ; ಅನೇಕರು ದೇಶತ್ಯಾಗಮಾಡಿದರು. ನೆಪೋಲಿಯನು ತನ್ನ ದೇಶಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಈ ದುರವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಮನಮರುಗಿ, ರಾಜ್ಯದ ಆಡಳಿತಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ತಿದ್ದುಪಾಡುಗಳಾಗಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿದನು. ಇತರರು ಸುಖವಿಲಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾಗಿ ತಿಂದು ಕುಡಿದು ಮತ್ತರಾಗಿ ಇರುತ್ತಿದ್ದ ವೇಳೆಗಳಲ್ಲಿ ನೆಪೋಲಿಯನು ಗ್ರಂಥ ವ್ಯಾಸಂಗದಲ್ಲೂ, ದೇಶದಲ್ಲಿನ ಗಲಭೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮೂಲಿಸಿ ಪ್ರಜಾಸೌಖ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಮಾರ್ಗವಾವುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಕುರಿತ ಅಗಾಧ ಯೋಚನೆಯಲ್ಲೂ ವ್ಯಗ್ನನಾಗಿರುವನು. ಒಂದು ನೊಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆಕ್ಸೋನಿಪಟ್ಟಣದ ಒಂದು ಭವನದಲ್ಲಿ ಜರುಗುತ್ತಿದ್ದ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ, ನೆಪೋಲಿಯನು ರಾಜ್ಯಕ್ಷೇಮವು ಏರ್ಪಡಬೇಕಾದರೆ, ಪ್ರಭುತ್ವವು ಯಾವ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ರಾಜ್ಯಭಾರವನು. ನಡೆಯಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ವಿಚಾರವನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರ್ಭಯವಾಗಿ ಒಂದು ಪ್ರೌಢ ಭಾಷಣಮಾಡಿದನು. ಕೇವಲ ಇಪ್ಪತ್ತು ವರುಷ ಪ್ರಾಯದ ಆ ಚಿಕ್ಕ ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರಿಯ ವಾಗ್ವೈಖರಿಯನ್ನೂ, ಅಮೋಘ ವಿಚಾರಗಳನ್ನೂ, ಆತನ ಧೈರ್ಯ ಸಾಹಸಗಳನ್ನೂ, ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನೂ ಕಂಡು ಎಲ್ಲರೂ ಬೆರಗಾಗಿ ಹೋದರು.

ಆಕ್ಸೋನಿ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಎದ್ದ ಗಲಭೆಯನ್ನೂ ಅಣಗಿಸಿದ ತರುವಾಯ ನೆಪೋಲಿಯನು ಕೆಲವುಕಾಲ ವಿರಾಮ ಪಡೆದು ಕಾರ್ತಿಕಾದ್ವೀಪಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಅಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಆತನು, ಆ ದ್ವೀಪವಾಸಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಧೀರವೀರರ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಬರೆಯಬೇಕೆಂದು ಇಚ್ಛಿಸಿ ಆ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾದನು. ಅಲ್ಲದೆ, ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯೂರೋಪುಖಂಡದಲ್ಲೇ ವ್ಯಾಪಿಸಿದ್ದ ರಾಜಕೀಯಾಂದೋಳನ ದವಿಚಾರವನ್ನೂ, ಫ್ರಾನ್ಸ್ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ಪ್ಯಾರಿಸ್ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ದಿನವೂ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಕ್ರೂರಕೃತ್ಯಗಳು, ಭಯಂಕರ ಹತ್ಯೆಗಳು ಮುಂತಾ

ಮನನ್ನೂ ಕೂರಿತು ಚರ್ಚಿಸಲು ಒಂದು ಸಂಘವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು. ಆ ಸಂಘದಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯ ಪಕ್ಷಪಾತಿಯಾದ ಆತನು, ಪ್ರಜಾವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಶಾಂತತೆಯು ಯಾವ ಮಾರ್ಗಗಳಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಡಲು ಸಾಧ್ಯ ಎಂಬ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ ಭಾಷಣಗಳು ಸಕಲರಿಗೂ ಚಿತ್ತಾಕರ್ಷಕಗಳಾಗಿದ್ದುವು. ಒಂದುದಿನ ಆತನ ವಿರೋಧಿಯಾದ ಸಾಲ್ವೆಟ್ ಎಂಬುವನು, ನೆಪೋಲಿಯನನ್ನು ರಾಜದ್ರೋಹಿಯೆಂದು ಪ್ರಭುತ್ವದವರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದನು. ಆ ಕಾರಣದಿಂದ ಆತನನ್ನು ನಿರ್ಬಂಧಗೊಳಿಸಿ ಪ್ಯಾರಿಸ್ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ದು, ವಿಚಾರಣೆಮಾಡಿ, ನಿರ್ದೋಷಿಯೆಂದು ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿದರು. ಹೀಗೆ ತನಗೆ ಮಹದವಕಾಶ ಮಾಡಿದ್ದರೂ, ಆ ಮಹಾನುಭಾವನು ಮುಂದೊಂದು ವೇಳೆ ಪ್ರಾಣಾಪಾಯಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗಿದ್ದ ಸಾಲ್ವೆಟೆಯನ್ನು ಆ ಅಪಾಯದಿಂದ ಪಾರುಮಾಡಿ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸುರಕ್ಷಿತಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿ, ಕಾಪಾಡಿ, ತನ್ನ ಮಹನೀಯ ಗುಣವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಿದನು.

ಫ್ರಾನ್ಸಿನಲ್ಲಿ ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದ ರಾಜ್ಯಕ್ರಾಂತಿಯು ಬರುತ್ತ ಬರುತ್ತ ಭಯಂಕರ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿತು. ನೆಪೋಲಿಯನು ಜನರ ಮನೋವೃತ್ತಿಯು ಅಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕ್ಷುಬ್ಧಗೊಂಡಿರುವಾಗ ವಿದ್ಯಾವಿಹೀನರೂ, ಧರ್ಮದ್ವಾರರೂ ಆದ ಆ ಜನರಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವು ದೊರೆತರೆ ಅದು ಮಹದನರ್ಥಕ್ಕೆ ಹೇತುವಾಗುವದೆಂದೂ, ಅವರಿಗೆ ಅನುರಂಜನೆಯಲ್ಲಿರುವಂತಹ ಕಾನೂನುಗಳಿಂದ ಬದ್ಧವಾದ ಪ್ರಜಾ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೇ ಯೋಗ್ಯವಾದುದೆಂದೂ ಎಣಿಸಿದ್ದನು. ಧನವಂತನೇ ಬಲವಂತನು ಎಂಬ ನೀತಿಯು ನಾಶವಾಗಿ ಆ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಗುಣವಂತನೇ ನೀತಿವಂತನೇ ಬಲವಂತನು ಎಂಬ ನೀತಿಯು ಸ್ಥಾಪಿಸಲ್ಪಡಬೇಕು ಎಂಬುದು ಆತನ ಆಂತರ್ಯ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಾಗಿದ್ದಿತು. ಆದರೆ ಆಗಿನ ಕಾಲಸ್ಥಿತಿಯು ವಿಪರೀತವಾಗಿತ್ತು. ಫ್ರಾನ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅರಾಜಕತೆಯು ಹೇಗೆ ಅಧಿಪತ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಿತೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಕಾರ್ತಿಕಾ ದ್ವೀಪದಲ್ಲೂ ಅಶಾಂತತೆಯು ವ್ಯಾಪಿಸಿತು. ಅಗಾಧ ದುಸ್ಪಂಥಾನವುಗಳಿಗೆ ಆಕರವಾದ ಆ ಅಶಾಂತತೆಗಾಗಿ ಬೇಸತ್ತು, ಆ ದ್ವೀಪದ ಗವರ್ನರ್ ಆಗಿದ್ದ ಪಾಲಿ ಯೆಂಬುವನು, ಆ ದ್ವೀಪವನ್ನು ಆಂಗ್ಲೀಯರಿಗೆ ವಹಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಇಚ್ಛಿಸಿದ್ದನು. ತನ್ನ

ಜನ್ಮಸ್ಥಳವಾದ ಆ ದ್ವೀಪವು ಪರಾಧೀನಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಕಥಾ ನಾಯಕನಿಗೆ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಮುಂದೆ ಕೆಲವು ದಿನಗಳಿಗಾಗಿ ಅದು ಪರಾಧೀನವಾಗುವುದು ತಪ್ಪಿಲ್ಲ. ಪಾಲಿಯು ಅದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಪ್ಯಾರಿಸ್ ನಗರದಲ್ಲಿ ಬಂದು ವಾಸಿಸತೊಡಗಿದನು.

ಕಾರ್ತಿಕಾ ದ್ವೀಪವು ಇಂಗ್ಲೀಷರ ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕೆ ಹೋದುದು. ನೆಪೋಲಿಯನ್‌ನಿಗೂ ಆತನ ತಾಯಿ ಮುಂತಾದವರಿಗೂ ಇಷ್ಟವಿರಲಿಲ್ಲ. ವೆಂಬುದು ತಿಳಿದಿದೆಯಲ್ಲವೇ? ಅವರನ್ನು ಹೇಗಾದರೂ ಒಪ್ಪಿಸಿದಲ್ಲದೆ, ಆ ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ಶಾಂತತೆಯು ನೆಲೆಗೊಳ್ಳಲಾರದೆಂದೆಣಿಸಿ ಪರ್ಯಾಯವು, ಲೆಟಿಸಿಯಾ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು, 'ಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ಮೊಂಡತನ ಮಾಡಿದರೆ, ನಿನಗೂ ನಿನ್ನ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೂ ವಿಶೇಷ ಕಷ್ಟನಷ್ಟಗಳು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುವು' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಆದರೆ ಆ ಮಾತಿಗೆ ಭಯಪಟ್ಟು ಆಕೆಯು ತನ್ನ ಆತ್ಮಗೌರವವನ್ನೂ ಮನಸ್ಸಾಕ್ಷಿಯನ್ನೂ ಮಾರಿಕೊಳ್ಳಲು ಒಪ್ಪಿಲ್ಲ. 'ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿರುವುದು-ಗೌರವ ಮತ್ತು ಕರ್ತವ್ಯ ಎಂಬಿವೆರಡೇ! ನಾನು ಅವುಗಳಿಗಲ್ಲದೆ ದಂಭದರ್ಪಗಳಿಗೆಂದಿಗೂ ಶಿರಬಾಗಲಾರೆನು' ಎಂದು ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟಳು. ತಕ್ಷಣವೇ, ಆ ಕುಟುಂಬದವರನ್ನು ಆ ದ್ವೀಪದಿಂದಲೇ ತರುಮಗೊಟ್ಟುಬಿಡೆಂದು ಆ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಭುತ್ವದವರಿಂದ ಒಂದು ಆಜ್ಞಾಪತ್ರವು ಹುಟ್ಟಿತು. ಆ ದ್ವೀಪಸ್ಥರಾದ ಸಾಪಿರಾರು ಜನರು ಕತ್ತಿ ಗಂಡುಗೊಡಲಿ ದೊಣ್ಣೆ ಮುಂತಾಯವುಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಅವರ ಮನೆಯಮೇಲೆ ಏರಿಬಂದರು. ಆ ಅಪಾಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಏನುಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ ತೋರದೆ, ಆ ದುರ್ದೈವಿಗಳು ಕೈಗೆಸಿಕ್ಕ ವಸ್ತು ವಡವೆಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಮನೆಬಿಟ್ಟು ಓಡಿದರು. ತರುವಾಯ ಬಹು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಸಮುದ್ರತೀರವನ್ನು ಸೇರಿ, ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ದೋಣಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು, ಭಯಂಕರವಾದ ಅಲೆಗಳಿಂದ ಅಲ್ಲೋಲ ಕಲ್ಲೋಲವಾಗಿದ್ದ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣವಾಗಿಬಿಟ್ಟರು. ದೈವಾನುಗ್ರಹದಿಂದ, ಆ ಪ್ಲುದ್ರದೋಣಿಯೇ ಅವರನ್ನು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಕೊಂಡೊಯ್ದು ಮಾರ್ಸೇಲ್ಸ್ ಎಂಬ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಸೇರಿಸಿತು.

ಕಾರ್ತಿಕಾ ದ್ವೀಪವಾಸಿಗಳು ನೆಪೋಲಿಯನನ ಮಾತು ಕೇಳದೆ ಮೇ

ಲ್ಪಂಡಂತೆ ಪರಾಧೀನತೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿರಬೇಕು! ಆದರೆ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳೂ ಹಾಗಿ, ಆ ಪರಕೀಯರ ವೇಷಭಾಷೆ ನಡೆನುಡಿಗಳು ಸರಿಬೀಳದೆ ತಿರುಗಿಬಿದ್ದು ಆ ಪರದೇಶೀಯರನ್ನು ಓಡಿಸಿಬಿಟ್ಟು, ಪುನಃ ಫ್ರಾನ್ಸಿನ ಅಧಿಕಾರವನ್ನೇ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಎಂದಿನಂತೆ ಇರತೊಡಗಿದರು. ಪೆರ್ನೋಲಿಯು ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನ ಆ ನೆಪೋಲಿಯನ್ ಬಾಧ್ಯವಾದವನ್ನು ಕೇಳದೆ ಹೋದನಲ್ಲಾ ಎಂದು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಪಟ್ಟನು.

ಫ್ರಾನ್ಸ್‌ದೇಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಈ ಭಯಂಕರವಾದ ಅಂದೋಳನದ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಕೇಳಿ, ಯೂರೋಪುಖಂಡದ ಇತರ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ರಾಜರೂ ನಡುಗಿಹೋದರು. ಅವರಲ್ಲಿನೇಕರು ತಾವೆಲ್ಲರೂ ಒಂದಾಗಿ ಈ ಅರಾಜಕ ಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಇನ್ನೂ ಮೊಳಕೆಯಲ್ಲೇ ನಾಶಪಡಿಸದಿದ್ದರೆ, ಮುಂದೆ ಬಹು ಪ್ರಮಾದವುಂಟಾಗದಿರದೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಒಳಸಂಚು ನಡೆಸಿದರು. ಫ್ರಾನ್ಸಿನ ದಕ್ಷಿಣಭಾಗದ ಸಮುದ್ರ ತೀರದಲ್ಲಿದ್ದ ಟುಲ (Toulon) ಎಂಬ ಬಂದರು ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಧಾನಸ್ಥಾನವಾಯಿತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವದ ರಾಜಪಕ್ಷೀಯರೇ ವಿಶೇಷ ಸಂಖ್ಯೆಯಿಂದ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಟುಲ ಪಟ್ಟಣವು ಉತ್ತಮವಾದ ಬಂದರು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ನಾವಿಕಾದಳದ ಉಗ್ರಾಣಸ್ಥಾನವೂ, ಮದ್ದುಗುಂಡುಗಳ ಸಂಗ್ರಹಾಲಯವೂ ಆಗಿದ್ದಿತು. ಐವತ್ತು ಯುದ್ಧದ ಹಡಗುಗಳು ಆ ಬಂದರಿನಲ್ಲಿ ಲಂಗರುಹಾಕಿ ಇರುವುವು. ಇಷ್ಟು ಸುಸಜ್ಜಿತವಾದ ಪಟ್ಟಣವನ್ನೂ, ಅದರ ಕೋಟೆಯನ್ನೂ, ಅದರಲ್ಲಿದ್ದ ಆಯುಧಾಗಾರಗಳನ್ನೂ, ಮದ್ದು ಗುಂಡು ನಾವೆಗಳು ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಆ ರಾಜಪಕ್ಷೀಯರು, ಅಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರದ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಬೀಡು ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಮತ್ತು ಸ್ಪೇರ್ಡ್ ನಾವಿಕಾದಳಗಳಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಕೊಟ್ಟು ಅವರು ಫ್ರಾನ್ಸಿನ ಅರಾಜಕ ಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದರು. ಇಷ್ಟು ಯುದ್ಧ ಸಾಮಗ್ರಿಯೂ ಸುಸಜ್ಜಿತನಾವೆಗಳೂ ದೊರೆತೊಡನೆಯೇ ೫೦೦೦ ಇಂಗ್ಲೀಷರ ಮತ್ತು ೮೦೦೦ ಸ್ಪಾನಿಯಾರ್ಡರ ಸೈನ್ಯವು ನಾವೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣವಾಗಿ ಬಂದು ಟುಲ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿದ್ದ ಕೋಟೆಯನ್ನು ಭದ್ರಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತಿದ್ದಿತು.

ಈ ವೃತ್ತಾಂತವು ಪ್ಯಾರಿಸ್ ರಾಜಧಾನಿಗೆ ತಿಳಿದೊಡನೆಯೇ ಅವರು ೪೦೦೦೦ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಜನರಲ್ ಕಾರ್ಟ್ ಎಂಬುವನ ಅಧೀನದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟು ಟರ್ಲನಗರವನ್ನು ಕೈವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಕಳುಹಿಸಿದರು. ಆತನು ತನ್ನ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಎರಡು ಭಾಗಮಾಡಿ, ಆ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಮುತ್ತಿಗೆಹಾಕಿ ಮೂರುತಿಂಗಳಕಾಲ ಕುಳಿತನಾದರೂ ಏನೂ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಸೈನಿಕರು ತೂಕಡಿಸುತ್ತಾ ಕುಳಿತರು. ಈ ಆಲಸ್ಯಭಾವವು ಪ್ರಭುತ್ವದವರಿಗೆ ತಿಳಿದೊಡನೆಯೇ ಅವರು, ನೆಪೋಲಿಯನ್‌ನೇ ಪುನಃ ಕರೆಯ ಕಳುಹಿಸಿ ಬ್ರಿಗೇಡಿಯರ್ ಜನರಲ್ ಎಂಬ ಪದವಿಯನ್ನು ಆತನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಯುದ್ಧರಂಗಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದರು. ಒಡನೆ ಆ ಮಹಾಸೇನಾನಿಯು ಒಂದು ನಿಮಿಷ ಕಾಲವನ್ನೂ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಕಳೆಯದೆ ಯುದ್ಧಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿ, ಅಲ್ಲಿಯ ಅವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಮರುಗಿ, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತನ್ನ ಇಚ್ಛಾನುಸಾರ ಸಂಪಡಿಸತೊಡಗಿದನು. ಶತ್ರುಗಳು ಆ ಪಟ್ಟಣದ ಕೋಟೆ ಮತ್ತು ಯುದ್ಧನೌಕೆಗಳು ಈ ಎರಡುಕಡೆಯಲ್ಲೂ ಇದ್ದರು. ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆ ಎರಡು ಭಾಗದ ಸೈನ್ಯದಮೇಲೂ ಯುದ್ಧಮಾಡುವುದು ಕಷ್ಟವೆಂದೂ ಕೋಟೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಂಡರೆ, ತರುವಾಯ ಶತ್ರುಸೈನ್ಯವು ಸ್ಥಾನಭ್ರಷ್ಟತೆಯಿಂದ ಸುಲಭವಾಗಿ ಜಯಿಸಲ್ಪಡಬಹುದೆಂದೂ ಯೋಚಿಸಿ, ಬಹುಶ್ರಮಪಟ್ಟು ೨೦೦ ಫಿರಂಗಿಗಳನ್ನು ತರಿಸಿದನು. ಕೋಟೆಗೆ ಅಭಿಮುಖವಾಗಿ ದಿಬ್ಬಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ ಅವುಗಳಮೇಲೆ ಫಿರಂಗಿಗಳನ್ನು ಇಡಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಗುರಿಯಿಟ್ಟು ಹೊಡೆಯಿಸಿದರೆ, ಗೊತ್ತಾದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಗುಂಡುಹೋಗಿ ತಗಲುವುದೋ ಎಂಬುದನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ನಿರ್ಧರಿಸಿಕೊಂಡನು. ದಿಬ್ಬವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸುವಾಗಲೂ, ಫಿರಂಗಿಗಳನ್ನು ಎರಿಸುವಾಗಲೂ, ಶತ್ರು ಸೈನ್ಯದಿಂದ ಗುಂಡುಗಳು ಮಳೆಯೋ ಎಂಬಂತೆ ಬಂದು ಸುರಿಯುತ್ತಿದ್ದುವಾದರೂ, ಲೇಶಮಾತ್ರವೂ ಪ್ರಾಣಭಯವೆಂಬುದಿಲ್ಲದೆ ನಿರ್ಭಯವಾಗಿ ಕುದುರೆಯೇರಿ ತಿರುಗುತ್ತಾ, ಸೈನಿಕರಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಯಾಗಿ, ಆ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿದನು. ತರುವಾಯ ೧೭೯೩ನೆಯ ಡಿಶಂಬರು ೧೭ನೆಯದಿನ ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಕೋಟೆಯಲ್ಲಿನ ಶತ್ರುಸೈನ್ಯದಮೇಲೆ ಗುಂಡಿನ ಸುರಿಮಳೆಯನ್ನು ಸುರಿಸುವಂತೆ ತನ್ನ ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ಆಪ್ತ

ಣೆಮಾಡಿದನು. ಆ ರಾತ್ರಿ ಮೃತ್ಯುವೇ ರೂಪುಗೊಂಡು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಂತಿ
ದ್ದಿತು. ಸುಯ್ಯೆಂದು ಬೀಸುತ್ತಿದ್ದ ಚಳಿಗಾಳಿಯೂ, ಅಗ್ನಿವರ್ಷದಂತೆ
ಸುರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಗುಂಡುಗಳೂ ಆ ಯುದ್ಧಭೂಮಿಯನ್ನು ರುದ್ರಭೂಮಿ
ಯನ್ನಾಗಿಸಿದ್ದವು. ಕೆಲವು ಗಂಟೆಗಳೊಳಗಾಗಿಯೇ ನೆಪೋಲಿಯನ್
ಸೈನ್ಯದಿಂದ ೮೦೦೦ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಫಿರಂಗಿ ಗುಂಡುಗಳು ಹಾರಿಸಲ್ಪಟ್ಟು
ಅಗ್ನಿಗೋಳಗಳಾಗಿ ಕೋಟೆಯನ್ನು ಧ್ವಂಸಗೊಳಿಸಿದವು. ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ
ಕಟ್ಟಡಗಳೆಲ್ಲಾ ನೆಲಸಮವಾದುವು. ಆ ರಾತ್ರಿಯ ಅಂಧಕಾರದಲ್ಲಿ, ಮ
ಳೆಬಿರುಗಾಳಿಗಳಲ್ಲಿ, ಫಿರಂಗಿಗಳ ಭಯಂಕರ ಧ್ವನಿ, - ಸುರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಅಗ್ನಿ
ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ನೆಪೋಲಿಯನು ತನ್ನ ಸೈನಿಕರಿಗೆ ಅಗ್ರಗಾಮಿಯಾಗಿ, ನಿರ್ಭ
ಯದಿಂದ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಫಿರಂಗಿಗಳ ಮುಖಭಾಗದಲ್ಲೇ, ಪ್ರಯಾಣವಾಗಿ
ಕೋಟೆಯ ದ್ವಾರಗಳಬಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನು. ಸೈನಿಕರೋ ಕೊಯ್ಲಿಗೆ
ಬಂದ ಪೈರುಗಳಂತೆ ಕತ್ತರಿಸಿ ಬೀಳುವರು. ಕಂದಕಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸತ್ತವರಿಂ
ದಲೂ ಸಾಯಲಿರುವವರಿಂದಲೂ ತುಂಬಿಹೋದುವು. ಜಯಾಪಜಯಗಳು
ಸಂದೇಹವಾಗಿದ್ದವು. ಕೊನೆಗೆ ರಕ್ತಧಾರೆಯಿಂದ ನೆನೆದುಹೋಗಿದ್ದ ತನ್ನ
ಸೈನಿಕರನ್ನೊಡಗೊಂಡು ಧೀರ ನೆಪೋಲಿಯನು ಬುರುಜುಗಳ ದ್ವಾರಗಳಿಂ
ದ ಒಳಹೊಕ್ಕು ಕೋಟೆಯನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಅಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ
ಝಾಂಡಾವನ್ನು ಏರಿಸಿದನು. ಕೋಟೆಯೊಳಗಿದ್ದ ಶತ್ರುಸೈನ್ಯದವರೆ
ಲ್ಲಾ ನಿಶ್ಚೇಷವಾಗಿ ಸಂಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟರು. ಆಗ ಆ ಧೀರನು ಹಸನ್ಮುಖ
ದಿಂದ ಸಮಾಪದಲ್ಲಿದ್ದ ಸರ್ವಸೇನಾಧಿಪನಾದ ಡ್ಯಾಗೊಮ್ಪ್ರಿಯರ್ ಎಂಬಾ
ತನನ್ನು ಕುರಿತು - 'ಇನ್ನು ನೀವು ಹೋಗಿ ಸುಖವಾಗಿ ನಿದ್ರಿಸಬಹುದು.
ಟುಲೀನನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಂಡೆವು' ಎಂದು ನುಡಿದನು. ಅಂದಿನ ಆ
ಅಗ್ನಿವರ್ಷ, ಜನಗಳ ರೋದನ, ರಕ್ತಪ್ರವಾಹದೊಂದಿಗೆ ಕೂಡಿದ ಆ ಭ
ಯಂಕರ ದೃಶ್ಯ ಇವು ನೆಪೋಲಿಯನು ತನ್ನ ಜೀವಿತಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ
ಇತರ ಯಾವ ಯುದ್ಧದಲ್ಲೂ ಕಂಡುಬಂದುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಸ್ಕಾಟ್ ಎಂಬೊಬ್ಬ
ಐತಿಹಾಸಿಕನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ.

ಕೋಟೆಯು ಸ್ವಾಧೀನವಾದಮೇಲೆ ಶತ್ರುಗಳೆಕ್ಕೆಗೆ ಸಿಕ್ಕ ಆ ರಾಜ
ಪಕ್ಷೀಯರ ದುರ್ಗತಿಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ. ವೈರಿಗಳಾದ ಫ್ರೆಂಚ್

ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ಮಿಕ್ಕ ಮದ್ದು ಗುಂಡು ಸಿಕ್ಕಬಾರದೆಂದು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಸೈನ್ಯದವರು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಂದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಲು, ಅದು ಭಯಂಕರ ಶಬ್ದದಿಂದ ಸ್ಫೋಟವಾಗಿ ಸಹಸ್ರಾರು ಜನಗಳನ್ನು ಭಸ್ಮಗೊಳಿಸಿತು. ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಸೈನ್ಯದವರು ಕೋಟಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟುಹೋಗುವಾಗ ಯುದ್ಧನಾವೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಒಂದುಗೂಡಿಸಿ, ಅವುಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮದ್ದು ಗುಂಡುಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಒಂದು ಹಡಗನ್ನು ನಡೆಯಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ಬೆಂಕಿಯಿಟ್ಟರು. ಒಡನೆ ಆ ಎಲ್ಲಾ ಹಡಗುಗಳೂ ಹೊತ್ತಿಕೊಂಡು ರಾತ್ರೆಯನ್ನು ಹಗಲನ್ನಿಸುವಂತೆ ಉರಿದುಹೋದುವು. ಕೋಟಿಯನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನ ಪಡಿಸಿಕೊಂಡ ಫ್ರೆಂಚ್ ಸೈನ್ಯವು ರಾಜಪಕ್ಷೇಯರನೇಕರನ್ನು ದೇಶದ್ರೋಹಿಗಳೆಂದು ಫಿರಂಗಿಯ ಬಾಯಿಗೆ ಕಟ್ಟಿಸಿ ಕೊಂದರು. ಅವರ ಮನೆಮಾರು ಆಸ್ತಿ ವಸ್ತು ಒಡವೆಗಳು ನಾಶವಾಗಿ ಹೋದುವು. ಸ್ತ್ರೀಯರ ಮಾನ ಮರ್ಯಾದೆಗಳು ಭ್ರಷ್ಟವಾದುವು. ಇಂತಹ ಭಯಂಕರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನೆಪೋಲಿಯನ್ ತನಗೆ ಸಹಜವಾದ ದಯೆ-ಮಮತೆಗಳಿಂದ ಅನಾವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಉಂಟಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಜನಹತ್ಯೆಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಎಷ್ಟೋ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದನು. ತನ್ನ ಯತ್ನಕ್ಕೂ ನಿರಾರದ ಕಾರ್ಯಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ - 'ನಾನು ಆ ಅಮಾನುಷ ಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ನೋಡಿ, ಪ್ರಪಂಚದ ಅಂತ್ಯದಿರುವು ಸಮಾಪಿಸುತ್ತಿದೆಯೆಂದುಕೊಂಡೆನು' ಎಂದು ನುಡಿದಿದ್ದಾನೆ.

ಟುರ್ಲ ಮುತ್ತಿಗೆಯು ಮುಗಿದ ತರುವಾಯ ನೆಪೋಲಿಯನ್, ಜನರಲ್ ಡ್ಯೂಗೊಮ್ಪಿಯರ್ ಒಂದಿಗೆ ಮಾರ್ಚ್‌ಲು ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಅಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಾತನು, ಆತನ ಸ್ತ್ರೀ ವರ್ಚಸ್ಸನ್ನು ನೋಡಿ, 'ಈ ಚಿಕ್ಕ ಅಧಿಕಾರಿಯನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ಸಂಪಾದಿಸಿದಿರಿ' ಎಂದು ಜನರಲ್ ದೊರೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದನು. ಅದಕ್ಕಾತನು- 'ಈ ಉದ್ಯೋಗಸ್ಥನ ಹೆಸರು ನೆಪೋಲಿಯನ್ ಬೋನಪಾರ್ಟ್' ಎಂದು. ಟುರ್ಲ ಮುತ್ತಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಈತನನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದನು. ಆ ಯುದ್ಧದ ಜಯಕ್ಕೆ ಈತನೇ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣನು. ಒಂದಾನೊಂದು ದಿನ ಈ ಚಿಕ್ಕವನು ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಗಿಂತಲೂ ದೊಡ್ಡವನಾಗುವುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು' ಎಂದು ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರಕೊಟ್ಟನು. ಉದ್ಯೋಗ ವ್ರಾರಂಭದ ದಿನಗಳಲ್ಲೇ ನೆಪೋಲಿಯನ್ ಪ್ರತಿಭೆಯು ಅಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿನದಾಗಿದ್ದಿತು.

ಅಧ್ಯಾಯ ೩

“ಅನಭಿಷಿಕ್ತ ರಾಜ್ಯಾಧಿಪತ್ಯ”

ಟುರ್ಲಿಯು ದುಡ್ಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಪ್ತನಾದ ಒಂದು ನೆಪೋಲಿಯನ್ ಮುಂದಿನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಮೂಲಾಧಾರವಾಯಿತು. ನಾಪೋಲಿಯನ್ ರಾಜಧಾನಿಯ ನಿವಾಸಿಗಳು, ಆತನ ಯುದ್ಧಕಲಾನೈಪುಣ್ಯ, ಕುರಾಗ್ರಬುದ್ಧಿ, ಅತುಲ ಪರಾಕ್ರಮ, ಅಚಲಭೈರ್ಯ, ಕಷ್ಟಸಹಿಷ್ಣುತಾ, ಉದ್ಯೋಗತತ್ಪರತೆ ಮುಂತಾದ ಸದ್ಗುಣಗಳನ್ನು ಕಂಡು, ಬಹುವಾಗಿ ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡರು. ಫ್ರಾನ್ಸಿನ ದಕ್ಷಿಣಭಾಗದ ತೀರಪ್ರದೇಶವನ್ನು ರತ್ನಗಳ ಹಾವಳಿಯಿಂದ ರಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಆದನ್ನು ಕೊಂಟೆ ಕೊತ್ತಲುಗಳಿಂದ ಭದ್ರಪಡಿಸುವುದೂ ಅಲ್ಲಿ ಬಂದರುಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿ ಯುದ್ಧಸಾವಿ ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ಟಿಪ್ಪು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವುದೂ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿದ್ದಿತು. ಪ್ರಭುತ್ವದ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ನೆಪೋಲಿಯನ್ ಆ ಕಾರ್ಯಸರ್ವಾಧಿಕಾರವನ್ನು ನಿಯಮಿತವಾಗಿ, ರಾತ್ರಿಯೆನ್ನದೆ ಹಗಲೆನ್ನದೆ, ದೇಹದ ರಕ್ತವನ್ನು ಗಡ್ಡೆ ಕಟ್ಟಿಸುವಂತಹ ಚಳಿಯ ಬಾಧೆಯನ್ನೂ ಲಕ್ಷ್ಯಮಾಡದೆ ಆತನು ಆ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಸಮುದ್ರಭಾಗಗಳು, ಚಿಕ್ಕದೊಡ್ಡ ಬೆಟ್ಟಗಳು, ಬಂಡುಗಾಳು ಯೋಗ್ಯವಾದ ಸ್ಥಳಗಳು ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯಲು ಅಸಿಕ್ರಾಂತ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಆ ಪ್ರಾಂತವನ್ನೆಲ್ಲ ಪರಿಶೋಧಿಸಿದನು. ಎಲ್ಲ ಎಂತಹ ಕಡಾನ್ನ ದೊರೆತರೂ ತಿಂದು, ಎಲ್ಲೆಂದರಲ್ಲಿ ಒಂದೆರಡು ಗಂಟೆಗಳ ಕಾಲ ಮೈಮೇಲಿನ ಮೇಲ್ವಚವನ್ನೇ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ಮಲಗಿ ನಿದ್ರಿಸಿ, ಎಚ್ಚೆತ್ತ ಒಡನೆಯೇ ಪುನಃ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಹೀಗೆ ಇತರ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ವರ್ಷಗಟ್ಟಲೆಯಾಗಿ ಮಾಡುವಂತಹ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಎರಡು ಮೂರು ವಾರಗಳಲ್ಲೇ ಸರ್ವ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಮುಗಿಸಿ, ತರುವಾಯ ನೈಸ್ ಎಂಬ ಪಟ್ಟಣದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದ್ದ ಫ್ರೆಂಚ್ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಸೇರಿಕೊಂಡನು.

ಕೇವಲ ಇಪ್ಪತ್ತಾಲ್ಪು ವಯಸ್ಸಿನ ಮಧ್ಯಪ್ರಾಯದ ಆ ವೀರನು, ಅಹಾರದಲ್ಲಾಗಲಿ, ಏಹಾರದಲ್ಲಾಗಲಿ ಲೇಶಮಾತ್ರವೂ ಆಡಂಬರವಿಲ್ಲದೆ, ಉತ್ತಮವಾದ ವಸ್ತ್ರಗಳಿಗಾಗಲಿ ಬಾಟುಗಳಿಗಾಗಲಿ ಸುರಸುಂದರಿಯಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಬೆರಗುಗಾತಿಯರಾದ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಚಿಲುವಿಕೆ ಒಲುಪು

ಒಯ್ಯಾರಗಳಿಗಾಗಲಿ ಮರುಳಾಗದೆ, ಸುಖಾಪೇಕ್ಷಾರಹಿತನಾಗಿ, ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಆಹಾರ ಬಟ್ಟಿಬರೆಗಳಿಂದಲೇ ತೃಪ್ತನಾಗಿ, ಸದಾ ಕಾರ್ಯತತ್ಪರನಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನು ಸೈನ್ಸ್ ಪಟ್ಟಣದ ಬಳಿಯ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಸೇರಿಕೊಂಡಾಗ, ಆ ಸೈನ್ಯವು ಆಸ್ತ್ರೀಯಾ ಸಾರ್ವನಿಯಾ ರಾಜರ ಸೈನ್ಯಗಳವರಿಂದ ಮುತ್ತಲ್ಪಟ್ಟು, ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮಾರ್ಗವರಿಯದೆ, ದಿಕ್ಕುತೋರದೆ ಕುಳಿತಿತ್ತು. ನೆಪೋಲಿಯನು ಆ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕಂಡು, ವಿಶ್ರಾಂತಿಗಾಗಲೀ, ಒಂದೆರಡು ಗಂಟೆಗಳನ್ನು ವಿನಿಯೋಗಿಸದೆ, ಉಭಯ ಸೈನ್ಯಗಳ ಪರಿಮಿತಿ, ಅವರ ವರ ಸ್ಥಾನಗಳು, ರಕ್ಷಕಸ್ಥಾನಗಳು, ಯುದ್ಧ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿಕೊಂಡು, ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ನದಿಗಳು, ಬೆಟ್ಟಗಳು, ಮೈದಾನಗಳು ಇವೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಪಠವನ್ನು ನೋಡಿ ನಿರ್ಧರಿಸಿಕೊಂಡು, ಒಡನೆ ಯುದ್ಧ ಸಭೆಯೊಂದನ್ನು ಸೇರಿಸಿ, ತಮ್ಮ ಸೈನ್ಯವು ಮೂರುಭಾಗವಾಗಿ ಶತ್ರುಸೈನ್ಯವನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕೆಂದು ಸಲಹೆಯಿತ್ತು. ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಒಪ್ಪಿಸಿದನು. ಕಮ್ಯಾಂಡರ್ ಇನ್ ಚೀಫ್ ಮುಂತಾಗಿ ಆ ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನ ಅಧಿಕಾರಿಯು ಯುಕ್ತಿಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳಿಗಾಗಿ ತಲೆದೂಗಿ ಆತನ ಸಲಹೆಯಂತೆಯೇ ನಡೆಯಲು ಸಮ್ಮತಿಸಿದರು. ಒಂದೊಂದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು, ತೂಕಡಿಸಿ ಬೇಸತ್ತಿದ್ದ ಸೈನಿಕರು ತೀರಬಿಸ್ತಿಯಾದ ಆ ಅಧಿಕಾರಿಯನ್ನೂ ಆತನ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನೂ ಕಂಡು ಅತ್ಯುತ್ಸಾಹದಿಂದ, ಆತನು ಏನು ಹೇಳಿದರೆ ಆ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧರಾದರು. ಅವರ ಉತ್ಸಾಹದ ಕೋಲಾಹಲಕ್ಕೇ ಆಸ್ತ್ರೀಯಾ ಮುಂತಾದ ಶತ್ರುಸೈನ್ಯಗಳು ಭಯಗೊಂಡು ಚಲಿಸತೊಡಗಿದುವು. ಫ್ರೆಂಚ್ ಸೈನ್ಯವು ಮೇಲ್ಕಂಡ ಸಲಹೆಯಂತೆ ಮೂರುಭಾಗವಾಗಿ ಶತ್ರುಸೈನ್ಯದಮೇಲೆ ಹೊರಟ ಒಡನೆಯೇ, ಆ ವಿಜೃಂಭಣೆಗೇ ಭಯಗೊಂಡು ಅವು ಪಲಾಯನವಾದವು. ಬಹು ಸುಲಭವಾಗಿಯೇ ಆದ ಆ ಜಯಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ, ಫ್ರೆಂಚ್ ಸೈನ್ಯದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಹಿಗ್ಗಿ, ಸಂತೋಷ ಕೂಟ ಆಟನಾಟಗಳಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾಗಿರತೊಡಗಿದ್ದಾಗ, ನೆಪೋಲಿಯನು, ಆ ಘೋಸ ಪ್ರಾಂತಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲೂ ಸೈನ್ಯಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾದ ವಸ್ತು ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲೂ ಮಗ್ನನಾಗಿದ್ದನು.

ಅತೀಶಯ ಶ್ರದ್ಧಾವಂತನಾಗಿ, ನವೋಲಿಯನ್ ಕಾರ್ಯತತ್ಪರನಾಗಿ ದ್ದನಾದರೂ, ಪ್ರಭುತ್ವದವರು ಒಂದಾನೊಂದು ಹೃದ್ರಕಾರಣವನ್ನು ಮಹತ್ವನ್ನಾಗಿ ಕೈಕೊಂಡು ಆತನನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿಸಿ, ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳು ಸೆರೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟರು. ತರುವಾಯ ತಪ್ಪು ಆತನದಲ್ಲವೆಂದು ತೀರ್ಮಾನವಾಗಲು ಅಶ್ವವಳದ ಬ್ರಿಗೇಡಿಯರ್‌ಜನರಲ್ ಅಧಿಕಾರದಿಂದ ತಗ್ಗಿಸಿ ಪದಾತಿ ಸೈನ್ಯದ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಿದರು. ಆ ಅಪಮಾನವನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದೆ ಆ ಮಾನಧನನು, ತನ್ನ ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕೆ ರಾಜೀನಾಮೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಮಾರ್ಚ್‌ಲಾಸ್ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು, ಆಗಿನ ದೇಶಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದನು. ಬರುತ್ತ ಬರುತ್ತ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ದ್ರವ್ಯವೆಲ್ಲಾ ಖರ್ಚಾಗಿ ಹೋಗಿ ಬಹುತಾಪತ್ರಯಕ್ಕೆಟ್ಟಿತು. ಅತ್ತ ತಾಯಿ ತಂಗಿಯರು ಜೀವನಕ್ಕೆಲ್ಲದೆ ಬಹು ಕಷ್ಟಕ್ಕೊಳಗಾಗಿದ್ದರು. ಮಹಾ ಧೀರನಾಗಿದ್ದರೂ, ಆತನಿಗೆ ದಾರಿದ್ರ್ಯವ್ಯಾಧಿಯಿಂದ ಮುಂತೋರದಂತಾಯಿತು. ಉದ್ಯೋಗ ಸಂಪಾದನೆಗಾಗಿ ಟರ್ಕೀದೇಶಕ್ಕಾದರೂ ಹೋಗೋಣವೇ ಎಂಬ ಯೋಚನೆ ಬಂತು. ಏನು ಮಾಡಲೂ ತೋರದೆ, ತಾನು ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಮಾಪದಲ್ಲೇ ಪ್ರವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಶೀಫನದಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಚಿಂತೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ನೆಂದೂ, ಆಷ್ಟರಲ್ಲಿ, ಡೆಮಶಿನ್ ಎಂಬೊಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನು ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಸಂಧಿಸಿ, ತನ್ನ ಆಗಿನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿ, ಆರುಸಾವಿರ ಫ್ರಾಂಕುಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಒಂದು ಚೀಲವನ್ನು ತನ್ನ ಕೈಗಿತ್ತು ಪ್ರಾಣರಕ್ಷಣೆಮಾಡಿದನೆಂದೂ, ತರುವಾಯ ಹದಿನೈದು ವರ್ಷಗಳಾದಮೇಲೆ ತನಗೆ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಪದವಿಯು ದೊರೆತಾಗ, ಆತನನ್ನು ಕರೆಸಿ ವರ್ಷವೊಂದಕ್ಕೆ ಆರುಸಾವಿರ ಡಾಲರುಗಳ ಸಂಬಳವಿದ್ದ ರಾಜೋದ್ಯಾನದ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಯ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಆತನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟನೆಂದೂ, ಸೆಂಟಾಹೆಲೀನಾದಲ್ಲಿ ಕೈದಿಯಾಗಿದ್ದಾಗ ಹೇಳಿಕೊಂಡನು.

ನವೋಲಿಯನ್ ಉದ್ಯೋಗದಿಂದ ನಿವೃತ್ತನಾದಂದಿನಿಂದ ಆಸ್ತಿಯ ಸೈನ್ಯದಿಂದ ಇಟಲಿ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿದ್ದ ಫ್ರೆಂಚ್ ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ಬಹು ಕಿರುಕುಳಗಳು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗ ತೊಡಗಿದ್ದುವು. ಅವುಗಳ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಉಸಾಯವೇನೆಂದು ಯಾರಿಗೂ ತೋರಿದುದಿಲ್ಲ. ಡೈರೆಕ್ಟರರು ತತ್ತರಗೊಳ್ಳುವಾಗ

ದರು. ಕೊನೆಗೆ ನೆಪೋಲಿಯನ್‌ಗೆ ಶರಣು ಬಾರದಿದ್ದರೆ ಬೇರೆ ಮಾರ್ಗ ಎಲ್ಲವೆಂದು ತೋರಲು, ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕನಾಗೆಂದು ಪ್ಯಾರಿಸ್ ನಗರದಲ್ಲಿದ್ದ ಆತನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು. ಪ್ರಜ್ಞಾನಿಧಿಯಾದ ಆತನು, ತಾನು ಇದ್ದ ಸ್ಥಳದಿಂದಲೇ, ಸೈನ್ಯಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೀಗೆ ವಿಭಾಗಿಸಿ ಇಂಥಿಂಥಾ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೀಗೆ ಎದುರಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ತಿಳಿವಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಆತನ ಸಲಹೆಗಳಂತೆಯೇ ಆಚರಿಸಲು ಫ್ರೆಂಚ್‌ಸೈನ್ಯವು ಶತ್ರು ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಅವಲೀಲಿಯಿಂದ ಜಯಿಸಿತು. ಈ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನೂ, ಆತನ ಪ್ರಜ್ಞಾಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನೂ ಕಂಡು, ಮಹಾಮಹಾ ಸೈನ್ಯಾಧಿಪತಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಪರಮಾಶ್ಚರ್ಯ ಮಗ್ನರಾದರು.

ಫ್ರೆಂಚ್ ಸೈನ್ಯವು ಆಸ್ಟ್ರಿಯಾ ಸೈನ್ಯದಮೇಲೆ ಜಯಸಂಪಾದನೆ ಮಾಡಿದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೆಪೋಲಿಯನ್‌ನು ಪ್ಯಾರಿಸ್ ಪಟ್ಟಣದ ವಾಚನಾಲಯದಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥಾಲೋಕನದಲ್ಲಿ ವಸಗೊಂಡಿದ್ದನು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ನೂತನ ಸರಕಾರದವರು, ಹೊಸ ರಾಜ್ಯ ಭಟನೆಯೊಂದನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿದರು. ರಾಷ್ಟ್ರಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ್ಕಾಗಿ ಐದುಮಂದಿ ಡೈರೆಕ್ಟರರು ನಿಯಮಿತರಾಗಿ, ಅವರಿಗೆ ಸಹಾಯಕನಾಗಿರಲು ಶಿಷ್ಟಮಂಡಲ, ತರುಣಮಂಡಲ ಎಂಬೆರಡು ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ನಿರ್ಮಿತವಾದುವು. ಶಿಷ್ಟಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ವತ್ತು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಮೇಲ್ಪಟ್ಟು-ವಿವಾಹಿತರಾಗಿದ್ದ ೫೦೦ ಮಂದಿ ಸಭಾಸದರಿರಬೇಕೆಂದೂ, ತರುಣಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಮೂವತ್ತು ವಯಸ್ಸಿಗೆ ಕಡಮೆಯಿಲ್ಲದ ೫೦೦ ಮಂದಿ ಇರಬೇಕೆಂದೂ ಏರ್ಪಾಡಾಯಿತು. ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಏಕೋ ಜನಸಮ್ಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯದಿರಲು ಕಲ್ಲೋಲವೆದ್ದಿತು. ೪೦೦೦೦ ಸಶಸ್ತ್ರ ಸೈನ್ಯವು ಸಿದ್ಧವಾಗಿ ಪ್ಯಾರಿಸ್ ಪಟ್ಟಣದಮೇಲೆ ಸಾಗಿನಡೆದು, ಅಧಿಕಾರವರ್ಗದವರನ್ನು ಧ್ವಂಸಗೊಳಿಸಲು ಅನುವಾಯಿತು. ಡೈರೆಕ್ಟರರೂ, ಸಹಾಯಕ ಮಂಡಲಗಳವರೂ ಹತಾಶರಾದರು. ಅವರ ಬಳಿ ಆಗ ಇದ್ದುದು ಕೇವಲ ೫೦೦೦ ಸೈನ್ಯಮಾತ್ರ. ಅಷ್ಟು ಸ್ವಲ್ಪ ಬಲದಿಂದ, ನಾಲ್ವತ್ತು ಸಾವಿರದ ಬಂಡುಗಾರರ ದಂಡನ್ನು ಅಡಗಿಸುವ ಮಾರ್ಗತೋರದೆ, ತಮ್ಮ ಅಂತ್ಯಕಾಲವು ಸಮೀಪಿತೆಂದುಕೊಂಡರು. ಆಗ ಇದ್ದ ಸೈನ್ಯಾಧಿಕಾರಿಗೆ ಬದಲು ಮತ್ತೊಬ್ಬನನ್ನು ನಿಯಮ

ಸಿದರು. ಅವನೂ ಆ ಕಾರ್ಯವು ಅಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಹಿಂದಿರುಗಿದನು. ಆಗ ಒಬ್ಬ ನೊಬ್ಬ ವ್ಯದ್ಧ ಸೈನ್ಯಾಧಿಪತಿಯು, ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನೆಪೋಲಿಯನ್ ಬೋನಪಾರ್ಟನೇ ಈ ಅವಾಯವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲು ಶಕ್ತನು ಎಂದು ಸಲಹೆಯಿತ್ತನು. ಆ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿದ್ದವರೊಳಗೇ ಆತನೂ ಇದ್ದನು. ಆತನನ್ನು ಗುರ್ತಿಸಿ. ಈ ಕಾರ್ಯವು ನಿನ್ನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವೇ ಎಂದು ಡೈರೆಕ್ಟರರು ಕೇಳಲು, 'ಸಾಧ್ಯ, ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಸಾಧ್ಯ' ಎಂದು ಆ ಧೀರನು ದೃಢವಾಣಿಯಿಂದ ನುಡಿದನು. ಕೇವಲ ಹದಿನೆಂಟು ವರ್ಷದ ಹುಡುಗನಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದ ಆತನು ಆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬಲ್ಲನೇ ಎಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಸಂದೇಹಿಸಿದ್ದರು. ಕೊನೆಗೆ ಆ ಕಾರ್ಯವು ನೆಪೋಲಿಯನಿಗೇ ವಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಆತನು ಒಡನೆ ಕಾರ್ಯತತ್ಪರನಾಗಿ, ತೋವುಖಾನೆ ಯನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿ ಒಂದು ಕ್ಷಣವೂ ವಿರಾಮವಿಲ್ಲದಂತೆ ಫಿರಂಗಿ ಮುಂತಾದ ದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ತರಿಸಿ ದಕ್ಷತೆಯಿಂದ ಸಕಲವನ್ನೂ ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿಟ್ಟನು. ಬೆಳಗಾದರೆ ತಮ್ಮಗತಿಯೇನಾಗುವುದೋ ಎಂದು ಡೈರೆಕ್ಟರರು ಮೃತ್ಯು ವನ್ನೆದುರುನೋಡುತ್ತಾ ಸಭಿಸುನೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತರಲು, ದಂಗೆಗಾರರು ದಶ ಸಹಸ್ರ ಸಂಖ್ಯೆಯಿಂದ ಅದರನ್ನು ಸುತ್ತುಗಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರಲು, ನೆಪೋಲಿಯನು ಅವರಮೇಲೆ ಗುಂಡಿನ ಮಳೆಯನ್ನು ಸುರಿಸತೊಡಗಿದನು. ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ತಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಸುರಿಯತೊಡಗಿದ ಅಗ್ನಿವರ್ಷದಿಂದ ಭಯಗೊಂಡು ದಂಗೆಗಾರರು ಚದರಿ ಎಲ್ಲಿಯವರೆಲ್ಲೇ ಪಲಾಯನವಾದರು. ನೆಪೋಲಿಯನಿಗೆ ಒಂದು ರಾತ್ರೆಯಲ್ಲೇ ವಿಜಯಸಂಪಾದನೆಯಾಗಿ, ಆತನ ಯುಕ್ತಿ ಚಾತುರ್ಯ ಧೈರ್ಯ ಸ್ಥೈರ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ಯಾರಿಸ್ ನಗರವೇ ಕೀರ್ತಿಸತೊಡಗಿತು. ಸುಪ್ರೀತರಾದ ಡೈರೆಕ್ಟರರು, ಒಡನೆ ಆತನಿಗೆ ಸೈನ್ಯಾಧಿಪತ್ಯವನ್ನೂ ಪ್ಯಾರಿಸ್ ನಗರದ ಸಂರಕ್ಷಣಾಭಾರವನ್ನೂ ವಹಿಸಿದರು.

ದಂಗೆಗಾರರ ಹಾವಳಿ ಮತ್ತು ಅವರನ್ನಣಗಿಸಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸೈನಿಕರ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಗಳು ಇವುಗಳಿಂದ ಪ್ಯಾರಿಸ್ ಪಟ್ಟಣದ ವಾಸವು ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ನರಕವಾಸವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು. ಬಡಜನಗಳ ಗೋಳು ಮುಗಲುಮುಟ್ಟಿತು. ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕನಿಗೆ ನಗರ ಪರಿಪಾಲನಾಧಿಕಾರವು ದೊರೆತೊಡನೆಯೇ ಆತನು, ಬಡಜನಗಳು ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ಅಸಹ್ಯ ಕಷ್ಟಗಳ

ಗಾಗಿ ಮರುಗಿ ಅವರಿಗೆ ತಾನೇ ಅನ್ನ ನೀರುಗಳೊಡಗಲು ಅನುಕೂಲಗೊಳಿಸಿ, ನಿಲ್ಲಲು ನೆರಳಿಲ್ಲದೆ ತಪಿಸುತ್ತಿದ್ದವರಿಗೆ ಮನೆಮಠಗಳನ್ನೊದಗಿಸಿ, ಚಳಿಯಿಂದ ಹಲ್ಲಿಗಿದ್ದು ಪ್ರಾಣಬಿಡುತ್ತಿದ್ದ ಸಾವಿರಾರು ಮಂದಿಗೆ ವಸ್ತ್ರಾದಿಗಳನ್ನೊದಗಿಸಿ, ಸಕಲರ ಕೃತಜ್ಞತೆಗೂ ಪಾತ್ರನಾದನು. ನೆಪೋಲಿಯನ ದಯಾಗುಣ, ಆತನ ಮೃದುಭಾಷಣ, ಧೈರ್ಯ ಸ್ಥೈರ್ಯಗಳು, ಔದಾರ್ಯ, ಪರೋಪಕಾರಬುದ್ಧಿ, ತೀಕ್ಷ್ಣಮತಿ, ನಿರಲಸಿಕೆ ಮುಂತಾದ ಸುಗುಣಗಳ ಹೊಗಳಿಕೆಯು ಪ್ಯಾರಿಸ್ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಮನೆಯ ಮಾತಾಯಿತು.

ಸುಗುಣನಿಧಿಯೂ, ಸೌಂದರ್ಯಶಾಲಿಯೂ ಧೈರ್ಯದಾಯಕಗುಣವಿಶಿಷ್ಟನೂ, ತೇಜಸ್ವಿಯೂ ಆದ ನೆಪೋಲಿಯನ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣಮಾಡಿ, ಆತನೊಡನೆ ಅಂಗಸಂಗವನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕೆಂದು ಪ್ಯಾರಿಸ್ ನಗರದ ಸುಂದರಿಯರಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ಹಂಬಲಿಸಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನೂ ನಾರೀಜನ ಸಹೋದರನೂ ಆದ ಆತನು ಯಾರ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೂ ಬೆಡಗು ಬಿನ್ನಾಣಗಳಿಗೂ ಮರುಳಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆತನು ಪ್ಯಾರಿಸ್ ನಗರಾಧಿಪತಿಯ ಪದವಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಒಂದು ದಿನ ಒಂದು ಸಂದರ್ಭ ಒದಗಿತು. ದಂಗೆಯನ್ನು ಅಣಗಿಸುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಣಗರ ಆಯುಧಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅವರಿಂದ ಕಸಿದು ನಗರಾಧಿಪತಿಯು ತನ್ನ ಸ್ವಾಧೀನದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ದಂಗೆಯಾಣಗಿದ ತರುವಾಯ ಕೆಲವು ದಿನಗಳು ಕಳೆದು ನಗರದಲ್ಲಿ ಶಾಂತತೆಯುಂಟಾಗಿರಲಾಗಿ, ಒಂದುದಿನ ಒಬ್ಬ ಚಿಕ್ಕವಯಸ್ಸಿನ ಬಾಲಕನು, ನೆಪೋಲಿಯನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು, ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ತನಗೆ ಕೊಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಆತನನ್ನು ಬೇಡಿದನು. ನೆಪೋಲಿಯನು ಆ ಬಾಲಕನ ಮುಖವರ್ಚನ್ನು, ನಯನುಡಿಗಳು, ವಿಧೇಯತೆ, ಹಸನ್ಮುಖ, ಮೃದುವಾಕ್ಯ, ಗಾಂಭೀರ್ಯ ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಗಾಗಿ ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡು, 'ಬಾಹರ್‌ನಿಸ್' ಎಂದು ಹೆಸರು ಕತ್ತಿದ್ದ ಆ ಬಾಲಕನ ತಂದೆಯ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ತರಿಸಿ ಅವನಿಗೆ ಸ್ವಹಸ್ತಗಳಿಂದ ಒಪ್ಪಿಸಿದನು. ಅದನ್ನು ಪಡೆದ ಆ ಬಾಲಕನು ಅದನ್ನೆತ್ತಿ ತನ್ನ ಎದೆಗೆ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಮುತ್ತಿಟ್ಟು, ನೆಪೋಲಿಯನಿಗೆ ಕೃತಜ್ಞತಾವೂರ್ವಕ ವಂದನೆಗಳನ್ನು ಫಿಸಿ ಹೊರಟುಹೋದನು. ಆ ಬಾಲಕನ ಸದ್ಗುಣಗಳು ನೆಪೋಲಿಯನನ್ನು ಮುಗ್ಧನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದುವು. ಅವನಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿನ ಸುಗುಣಸಂಪದವು

ನೆಲೆಗೊಳ್ಳಲು ಅವನ ತಾಯಿಯೇ ಕಾರಣಗಳಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಊಹಿಸಿ ಆಕೆಯನ್ನೂ ಮನಸಾವಂದಿಸಿದನು. ನಗರಾಧಿಪತಿಯು ತನ್ನ ಮಗನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಗೊಳಿಸಿದ ದಯಾ ಔದಾರ್ಯಾದಿಗಳು ಆ ಬಾಲಕನ ಮಾತೆಗೆ ಪರಮ ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟುಮಾಡಲು, ಆತನನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಸಂದರ್ಶಿಸಿ, ತನ್ನ ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಗೊಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಆಕೆಯು ಮಗನೊಂದಿಗೆ ಬಂದು ನೆಪೋಲಿಯನ್‌ನನ್ನು ಕಂಡು ವಂದಿಸಿದಳು. ಆ ಊರಿನ ನಾಗರಿಕರು ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸೇರುತ್ತಿದ್ದ ಸಂತೋಷಕೂಟಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕವೇಳೆ ಆಕೆಯನ್ನು ಆವರೆಗೇ ನೋಡಿದ್ದನಾದರೂ, ನೆಪೋಲಿಯನ್‌ನು ಅಂದು ಆಕೆಯನ್ನು ಮಮತಾ ಪೂರ್ಣವೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿ, ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಸಂಭಾಷಿಸಿದನು. ತರುವಾಯ ಗುಣಲುಬ್ಬನಾದ ಆತನು ಆಕೆಯನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸಲು ಆಕೆಯ ಮನೆಗೆ ಹೋದನು. ಹೀಗೆ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಪರಸ್ಪರರ ಗುಣನಡತೆಗಳು, ವಿನಯ ಗಾಂಭೀರ್ಯಗಳು, ಸೌಂದರ್ಯಸೌಕುಮಾರ್ಯಗಳು ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಂದ ಆಕರ್ಷಿತರಾದರು. ಜೋಸೆಫ್‌ಯೀ ಎಂಬಾನಾರೀವುಣಿಯು, ಮೇಲೆಹೇಳಿದ ಬಾಹರಾನೆಸ್ ಎಂಬ ಶ್ರೀಮಂತನ ವಿಧವೆಯಾಗಿದ್ದಳು. ಆದರೂ ಆಗಿನ ದೇಶಪದ್ಧತಿಯಂತೆ, ಅವರು ವಿನಾಹಿತರಾಗಲು ಯಾವ ಪ್ರತಿಬಂಧಕವೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ, ಚರ್ಚಾಮಠ ಮುಂತಾದ ಧರ್ಮಸಂಸ್ಥೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಿರ್ಮೂಲವಾಗಿ ಜನಗಳು ಕೇವಲ ಪಶುವೃತ್ತಿಯಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಆ ವಿಪ್ಲವದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿನಾಹವೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಧಾರ್ಮಿಕ ನಿಬಂಧನೆಯಾಗಲೀ, ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪವಿತ್ರಭಾವನೆಯಾಗಲೀ ಯಾರಿಗೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇಬ್ಬರು ತಿಳಿದವರ ಎದುರಿಗೆ, ಆ ನಗರದ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿಟ್ಟಿದ್ದ ಒಂದು ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ವರ್ಧಾವರರಿಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮ ಕೈಬರಹಗಳನ್ನಿಟ್ಟು, ಉಂಗುರಗಳನ್ನು ಬದಲಿಸಿಕೊಂಡರೆ ತೀರಿತು. ಅದೇ ವಿನಾಹಾಂಗವಾದ ಸಕಲ ಕರ್ಮಗಳೂ ಎಂಬ ಭಾವನೆಯಿದ್ದಿತು. ಗುಣಲುಬ್ಬರಾಗಿ ಪರಸ್ಪರಾಕರ್ಷಿತರಾದ ನೆಪೋಲಿಯನ್ ಮತ್ತು ಜೋಸೆಫ್‌ಯೀ ಈ ಇಬ್ಬರೂ ಆ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನನುಸರಿಸಿಯೇ ವಿನಾಹಿತರಾಗಿ ಒಂದಾದರು. ವಿನಾಹಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜೋಸೆಫ್‌ಯೀ ನೆಪೋಲಿಯನ್‌ಗಿಂತಲೂ ಎರಡುವರ್ಷಕ್ಕೆ ದೊಡ್ಡವಳು. ನೆಪೋ

ಲಿಯನ್ನು ಆಗ ಇಷ್ಟತ್ತಾರುವರ್ಷಗಳ ಪ್ರಾಯಸ್ಸನ್ನು. ಆದರೂ, ಇಬ್ಬರೂ ದಿವ್ಯಾರೋಗ್ಯಭಾಗ್ಯದಿಂದಲೂ, ಚಿರಯಾವನಸಂಪತ್ತಿಯಿಂದಲೂ, ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರೇಮಾನುರಾಗಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಿದ್ದರು. ಆ ದೇಶದ ನಾಸ್ತಿಕರಾದ ಇತರರನ್ನೇಕರು ವಿವಾಹವೆಂಬುದನ್ನು ಯಾವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲಾದರೂ ಕಾಣುತ್ತಿರಲಿ - ನೆಪೋಲಿಯನನು ಮಾತ್ರ ಅದನ್ನು ಕೇವಲ ಪವಿತ್ರ ಭಾವನೆಯಿಂದಲೇ ಕಾಣುತ್ತ, ತಾನು ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾದಮೇಲೆ, ಮತ್ತೊಂದಾವರ್ತಿ ಧಾರ್ಮಿಕನಿಬಂಧನೆಗಳನ್ನುಸರಿಸಿ, ತಮ್ಮ ವಿವಾಹವನ್ನು ಸಂಸ್ಕರಿಸಿಕೊಂಡನು.

ವಿವಾಹವಾದ ತರುವಾಯ ಆತನು ಬಹುಕಾಲ ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯೊಂದಿಗೆ ಸುಖೋಪಭೋಗ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನಗರದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಿರಲು ಅವಕಾಶ ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಫ್ರಾನ್ಸ್‌ದೇಶದಲ್ಲಿ ಜರುಗಿರುವ ಈ ಪ್ರಜಾವಿಪ್ಲವವು, ಸಿಂಹಾಸನಾರೂಢರಾದ ಯೂರೋಪಿನ ಇತರ ರಾಜರನ್ನೆಲ್ಲ ನಡುಗಿಸಿಬಿಟ್ಟಿತು. ಫ್ರಾನ್ಸ್‌ದೇಶದ ರಾಜನಂತೆಯೇ ಪ್ರಜೆಗಳು ತಮ್ಮನ್ನೂ ಎಂದು ಬೀದಿಗಳೆದು ಶಿರಚ್ಛೇದಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಆಧಿಪತ್ಯವನ್ನೂ ಕೊನೆಗಾಣಿಸುವರೋ ಎಂದು ಎಲ್ಲರೂ ತಳಮಳಗೊಳ್ಳಸಾಗಿದರು. ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ಗಣಿಯ ಕೂಲಿಕಾರರೂ ಐರ್ಲೆಂಡಿನ ನಿವಾಸಿಗಳೂ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ - ಸಮತ್ವ ಎಂಬ ಕೂಗುಗಳಿಂದ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ತುಂಬಿಬಿಟ್ಟರು. ಫ್ರಾನ್ಸಿನ ಈ ಪ್ರಜಾವಿಪ್ಲವಕಾರರನ್ನು ಈಗಲೇ ಅಣಗಿಸಿ ಭೂಗತಮಾಡಿ, ಸಿಂಹಾಸನಪ್ರತಿಷ್ಠಿತರಾದ ತಮ್ಮ ಆಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ, ಮುಂದೆ ಬಹು ಪ್ರಮಾದವುಂಟಾಗುವದೆಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಚಿಂತಿಸತೊಡಗಿದರು. ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನವರು ಈ ಅವಾಂತರಗಳಿಂದ ಭಯವಿಪ್ಲವರಾಗಿ ತಮ್ಮ ಯುದ್ಧದ ಹಡಗುಗಳನ್ನು ಫ್ರಾನ್ಸಿನ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ಆ ದೇಶದ ರಾಜಪಕ್ಷೀಯರಿಗೆ ಆಯುಧಾದಿಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಯುದ್ಧಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ಅಸ್ತ್ರಿಯಾ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಇಟಲಿಯ ತನ್ನ ಸಾಮಂತರಾಜರನ್ನೂ, ಸಾರ್ಡಿನಿಯಾ, ನೇಪಲ್ಸ್, ಸಿಸಿಲಿಮುಂತಾದ ಪ್ರಾಂತಾಧಿಪರನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಫ್ರಾನ್ಸಿನ ಉತ್ತರಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹಲ್ಲಿಮಾಡಲು ಏರ್ಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ಈ ರಾಜಪಕ್ಷೀಯರ ಸೈನ್ಯವು ಲಿಂಝಿಂದ ವರೆಗೆ ಇದ್ದು, ಸಕಲ

ಯುದ್ಧಸಾಮಗ್ರಿಗಳಿಂದಲೂ ಸುಸಜ್ಜಿತವಾಗಿದ್ದಿತು. ಫ್ರಾನ್ಸಿನ ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕಾರದ ಸೈನ್ಯವಾದರೂ ೩೦೦೦೦ಕ್ಕೆ ಮೀರಲಿಲ್ಲ. ಅವರಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧಸಾಮಗ್ರಿಗಳೂ ವಿರೇಷವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸರ್ವಸೈನ್ಯಾಧಿಪತ್ಯವು ಈ ಬಾರಿ ನೆಪೋಲಿಯನ್‌ಗೆ ವಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಆ ಚಿಕ್ಕಸೈನ್ಯವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಅಪೂರ್ಣಸಾಮಗ್ರಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೊರಟು ಆತನು ಕೇವಲ ಆತ್ಮಸಂರಕ್ಷಣಾರ್ಥವಾಗಿ, ಶತ್ರುಗಳ ಮಹತ್ಸೈನ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಕಾದಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತು. ಆತನ ಚಿಕ್ಕವಯಸ್ಸು, ಗಡ್ಡಮಾಸೆಗಳೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಾರದಿದ್ದ ಎಳೆಪ್ರಾಯ, ಸುಂದರಸ್ತ್ರೀಯಂತೆ ಇದ್ದ ಆತನ ಮುಖವರ್ಚಸ್ಸು ಮುಂತಾದುವು, ಆತನು ಅಂತಹ ಭಯಂಕರ ಸೈನ್ಯದೊಂದಿಗೆ, ಫ್ರಾನ್ಸಿನ ಸೈನ್ಯವನ್ನೇ ನಡೆಯಿಸಬಲ್ಲನೇ ಎಂದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಂದೇಹವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿತು. ಆದರೆ ತಾನೇನೋ, ನಿಶ್ಚಲಹೃದಯನಾಗಿ ಮುಂದಡಿಯಿಟ್ಟು ತನ್ನ ಸೈನ್ಯದೊಂದಿಗೆ ನಡೆದನು. ಅವನ ಸೈನಿಕರಾದರೂ, ತಮ್ಮಾಧೀನದಲ್ಲಿ ಅಸಮಾನಭಕ್ತಿ ಶ್ರದ್ಧೆಗಳುಳ್ಳವರಾಗಿ, ಪ್ರಾಣವಮೇಲೆ ಆಸೆಯಿಲ್ಲದೆ, ಆತನು ಎಲ್ಲಿಗೆ ನಡೆಸಿದರೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಪ್ರಾಯಾತನಾಡದೆ ಮೋಗಲು ಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದರು.

ಯುದ್ಧವಿದ್ಯಾಚಕ್ಷಣನಾದ ನೆಪೋಲಿಯನ್‌ನು, ಮೊದಲು ಒಂದಾಗಿ ನೆರೆದಿರುವ ತನ್ನೂತು ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಇಬ್ಭಾಗಗೊಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದನು. ತನ್ನ ಸೈನಿಕರಿಗೆ, ಹೊಟ್ಟೆತುಂಬುವಷ್ಟು ಆಹಾರವೂ, ಆ ಚಳಿಯನ್ನೆದುರಿಸಲು ಬಿಚ್ಚನೆಯ ಬಟ್ಟೆಗಳೂ ಸಹ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಅವರನ್ನು ಹುರುಪುಗೊಳಿಸಲು, ವೀರ್ಯಯುಕ್ತಪದಗಳಿಂದಲೂ ಉತ್ತೇಜಿತವಾಕ್ಯಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಿದ ಒಂದೆ. ಜಾಹೀರುನಾಮೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಗೊಳಿಸಿದನು. ಸೈನಿಕರು ಹುರಗೊಂಡು ಮರಣಘಾತಿಯಿಲ್ಲದೆ, ತಮ್ಮಾಸೀನಾನಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಹೊರಟರು. ನೆಪೋಲಿಯನ್‌ನು ಸರ್ವದಾ ಕುದುರೆಯ ಬೆನ್ನಮೇಲೆಯೇ ಇದ್ದು ಸೈನ್ಯದ ಸಕಲಭಾಗಗಳಲ್ಲೂ ಸಂಚರಿಸಿ, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಧೈರ್ಯಹೇಳುತ್ತಾ, ಸಮಯನೋಡಿ ರಕ್ತಸೈನ್ಯದಮೇಲೆ ಕಾದಿ ಅವರನ್ನು ಹಣ್ಣುಮಾಡುತ್ತಾ ಸಾಗಿದ್ದನು. ನೆಪೋಲಿಯನ್‌ನ ಈ ಸಾಹಸವು, ಅಸ್ಥಿಮಾ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯನ್ನು ಎದೆಗೆಡಿಸಿತು. ಆತನ ಸೈನ್ಯವು ಮೊಂಟೆನೋ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧಮಾಡಿ ತರುವಾಯ ಡೀಸೋ ಎಂಬ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸಂಪೂ

ಣವಾಗಿ ಪರಾಜಯಹೊಂದಿತು. ತರುವಾಯ ಸಾರ್ಥಿಕನು ರಾಜನ ಸೈನ್ಯವು ಮೈಲಿನೋ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಪಾದಾಕ್ರಾಂತವಾಯಿತು. ಅವರ ಮುಖ್ಯ ಮುಖ್ಯ ಕೋಟೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ನೆಪೋಲಿಯನ ಕೈಪಡವಾದುವು. ಹಾಗೆಯೇ ಫಾರ್ಮಾ, ಫಿಡ್‌ಮ್ಯಾಂಟ್, ಎಮಿಲಿಯಾ ಎಂಬ ಪ್ರಾಂತಗಳನ್ನೂ ಸ್ವಾಧೀನಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡು ಆಸ್ತ್ರಿಯನ್ನರಿಗೆ ಮುಖ್ಯಸ್ಥಾನವಾಗಿದ್ದ ಲೋಂಬಾರ್ಡ್‌ಗೆ ಹೊರಟನು. ದಾರಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಕಂಡಕಂಡಲ್ಲಿ ಆಸ್ತ್ರಿಯರ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಪರಾಭವಗೊಳಿಸಿ ಓಡಿ ಸುತ್ತಾ, ಅವರನ್ನು ಇಟಲಿಯ ಪರಹದ್ದಿನಿಂದಾಚೆಗೆ ಹೊರಡಿಸಿ, ಮತ್ತೂ ಮುಂದೊತ್ತರಿಸಿ ಟಾಯರೋಲ್ ಎಂಬ ಪ್ರಾಂತದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥಳವಾದ ಮಿಲಾನನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿದನು. ತಮ್ಮಮೇಲೆ ಆಸ್ತ್ರಿಯಾದವರ ಅಡಳಿತವು ತಪ್ಪಿದುದಕ್ಕಾಗಿ ಇಟಲಿಯ ಜನತೆಯು ಪರಮಾನಂದಗೊಂಡು ನೆಪೋಲಿಯನನ್ನು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದಾಯಕನೆಂದು ಹಾಡಿ ಹರಸಿ ಕಪ್ಪಕಾಣಿಕೆಗಳನ್ನೊಪ್ಪಿಸಿ ಗೌರವಿಸಿತು. ನಿಷ್ಪ್ರಹಿಯಾದ ನೆಪೋಲಿಯನು ಅದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕಾಸನ್ನಾ ತನ್ನ ಸ್ವಂತಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸದೆ, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಫ್ರಾನ್ಸಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಸೈನಿಕರಿಗೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಆಹಾರ ಪಾನೀಯಗಳೂ ಉಡುಪುಗಳೂ ದೊರೆತುವು. ಎಲ್ಲರೂ ಪರಮಸಂತೋಷದಿಂದ ತಮ್ಮ ಸೈನ್ಯಾಧಿಪನನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡರು.

ನೆಪೋಲಿಯನು, ಕೇವಲ ಸೈನ್ಯದೊಂದಿಗೆ ದೇಶದಮೇಲೆ ನಡೆದ ಯುದ್ಧಮಾಡಿ ಜಯಸಂಪಾದನೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಮಾತ್ರ ಇಚ್ಛಿಸಿದ್ದವನಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ-ತಾನು ಜಯಿಸಿದ ಪ್ರಾಂತಗಳೆಲ್ಲ ರಾಜ್ಯಭಾರದಲ್ಲೂ ಅನೇಕ ತಿದ್ದುಪಾಟಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ ಪ್ರಜಾಸೌಖ್ಯವನ್ನು ಗಮನಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುವುದು, ಯುದ್ಧವಿಚಾರ ಶಿಕ್ಷಣಕೊಡುವುದು, ಶತ್ರುಗಳ ಗಮನಾಗಮನಗಳನ್ನು ಯೋಚಿಸಿ ಅದಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ನಡೆಸುವುದು, ಅವರ ಆಹಾರ ವಸ್ತ್ರಾದಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಯೋಚಿಸುವುದು, ಗ್ರಂಥವ್ಯಾಸಂಗ, ರಾಜ್ಯಭಾರದಲ್ಲಿ ತಿದ್ದುಪಾಟಗಳು ಮುಂತಾದ ಹಲವು ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಗಮನಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ ಎಂದು ಒಂದು ಬಾರಿ ಆತನನ್ನು ಒಬ್ಬರು ಪ್ರಶ್ನಿಸಲು-ಆತನು-ನನ್ನ ತಲೆಯಲ್ಲಿ (ಮೆದುಳಿನಲ್ಲಿ) ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಖಾನೆಗಳಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ, ಒಂದೊಂದು ವಿಷಯವೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪ್ರತ್ಯೇಕ

ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿದೆ. ಬೇಕಾದ ಒಂದು ನಿಷಯವನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮಿಕ್ಕದ್ದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮುಚ್ಚಿರುವೆನು. ಆದುದರಿಂದ ಯಾವ ಗಲಭೆಗೂ ಆಸ್ಪದವಿಲ್ಲದಂತೆ, ಅನೇಕ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ವಿಚಾರಿಸಲು ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಯಾವ ವಿಚಾರವೂ ಬೇಡವಾದಾಗ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮುಚ್ಚಿಬಿಟ್ಟು ನಿಶ್ಚಿಂತವಾಗಿ ನಿದ್ರಿಸುವೆನು 'ಎಂದು ಆತನು ಹೇಳುವನು. ಶತ್ರುಸೈನ್ಯವು ಸುತ್ತಲೂ ಆವರಿಸಿ, ತನ್ನ ಸೈನ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಭಯಂಕರ ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗಲೂ, ಆ ಮಹಾನುಭಾವನು ಕಲಾಭಿಜ್ಞರನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿಕೊಂಡು ಅವರೊಂದಿಗೆ ಹಲವು ಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದನಂತೆ. ಆತನ ಸಂಯಮ ಮನಸ್ಸು ತೆಯು ಎಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿನದಿರಬಹುದು!

ತನ್ನ ಸೈನ್ಯವು ಈವರೆಗೆ ಒಂದೆರಡು ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಜಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಿತಾದರೂ, ಆಸ್ತ್ರಿಯಾ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಇನ್ನೂ ದತಾಶನಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ಪುನಃ ಎರಡು ಮೂರು ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ನೆಪೋಲಿಯನ್‌ನಿಗೆ ಯುದ್ಧಕೊಟ್ಟನು. ಆದರೇನು, ಮೂರನೆಯದಾದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಅರ್ಧಲಕ್ಷದವರೆಗೆ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು, ಮೂವರು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧರೂ ರಣವಂಡಿತರೂ ಆದ ತನ್ನ ಸೇನಾಪತಿಗಳು ಪರಾಭವ ಹೊಂದಿದಮೇಲೆ, ಇನ್ನು ಆ ವೀರಶಿರೋಮಣಿಯೊಂದಿಗೆ ಕಾದುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಮನಗಂಡು ಕ್ಯಾಪೋ ಫೋರ್ಮಿಯಾ ಎಂಬಲ್ಲಿ ೧೮೦೫ನೇ ಅಕ್ಟೋಬರ್‌ನ ೧೪ರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಒಡಂಬಡಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಇಟಲಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಟ್ಟ ಒಂದು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ನೆಪೋಲಿಯನ್‌ನು ಮಾವತ್ತೇಳು ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ಜಯಸಂಪಾದನೆ ಮಾಡಿ, ಅಖಿಲ ಯುದ್ಧಕಲಾಭಿಜ್ಞರಿಗೂ ಪರಮಾಶ್ಚರ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿಬಿಟ್ಟನು. ತರುವಾಯ ಕೆಲಕಾಲ, ಇಟಲಿಯ ಮಾಂಟೆಬೆಲೋ ಎಂಬೊಂದು ರಮ್ಯಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ವಿಶ್ರಾಂತಿಗೊಂಡನು. ಅಲ್ಲೂ ವೈರ್ಧ್ಯ ಕಾಲಕ್ಷೇಪಮಾಡದೆ, ಇಟಲಿಯ ರಾಜಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ವಿಚಾರಿಸುತ್ತಾ, ಅದನ್ನೊಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ರಾಷ್ಟ್ರವಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಆವಶ್ಯಕವೆನ್ನಿಸಿದ ಸಕಲ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿದನು. ಯೂರೋಪುಖಂಡದ ರಾಜಾಧಿರಾಜರೆಲ್ಲರೂ ಅವನಿದ್ದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬಂದು ದರ್ಶನ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರು.

‘ಅಮಾನುಷವೋ’ ಎಂದು ತೋರಬಹುದಾದ, ಇಷ್ಟುಮಾತ್ರ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಅಲ್ಪವಯಸ್ಸಿನಿಂದ ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕನು, ಸಾಧಿಸಿದನಾದರೂ, ಆ ಮಹಾನುಭಾವನು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ದರವಂಕಾರಕ್ಕೆ ಸ್ಥಳಕೊಡದೆ, ‘ಇವೆಲ್ಲವೂ ದೈವಲೀಲೆಯು. ಯಾವುದೋ ಅವ್ಯಕ್ತವಾದೊಂದು ಶಕ್ತಿ ವಿಶೇಷವು ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನನ್ನಿಂದ ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದೆ, ಅನುಕೂಲವಾದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನನಗೆ ಒದಗಿಸುತ್ತಿದೆ. ಅದರಿಂದ ಉತ್ತೇಜಿತನಾಗಿ ನಾನು ಆ ಮಾರ್ಗವನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ಸಾವಿಗೂ ನಾನು ಅಂಜುವುದಿಲ್ಲ. ಅದು ಬಂದಾಗ್ಗೆ ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಎದುರಾಗುವೆನು’ ಎಂದು ಹೇಳುವನು. ಕೆಲಕಾಲ ಇಟಲಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಿದಮೇಲೆ ಆತನು ಪ್ಯಾರಿಸಿನ ಕಡೆಗೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದನು. ಡೈರೆಕ್ಟರರು, ಅಭೂತವೂರ್ವ ಯಶಸ್ವಿಯನ್ನು ಗಳಿಸಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ತಮ್ಮಾ ವೀರಶಿರೋವಣೆಯನ್ನು ಅತಿಶಯ ವೈಭವದಿಂದ ಎದುರುಗೊಂಡರು. ಆತನ ಮಗುಣ ಸಂಪತ್ತನ್ನೂ ಧೈರ್ಯ ವೀರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಯುದ್ಧ ಕಲಾಭಿಜ್ಞತೆಯನ್ನೂ ಕುರಿತು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹೊಗಳಿದರು. ಬಾರಾನ್ ಎಂಬೊಬ್ಬ ಡೈರೆಕ್ಟರನು— ‘ಪ್ರಕೃತಿ ದೇವತೆಯು ತನ್ನ ಸರ್ವಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಈ ಮಹಾನುಭಾವನನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವಳು’ ಎಂದು ಆತನನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸಿದನು. ಸರ್ವರೂ ಇಷ್ಟು ಬಗೆಯಿಂದ ಆತನನ್ನು ಹೊಗಳಿ ಗೌರವಿಸಿದರಾದರೂ ಆ ಮಗುಣನಿಧಿಯು, ಆ ಕೀರ್ತಿಯೆಲ್ಲವೂ ಅಧಿಕಾರಿಕ ಕಷ್ಟಸಹನೆಮಾಡಿ ಜಯವನ್ನು ಮೊರೆಕಿಸಿದ ಶೂರ ಸೈನಿಕರಿಗಲ್ಲದೆ ತನಗೆ ಸೇರತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವೆಂದು ನುಡಿದನು.

ಈವರೆಗೆ ಆತನಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ದಿಗ್ವಿಜಯದಿಂದ ಆತನು ಫ್ರಾನ್ಸ್ ದೇಶೀಯರ ಆರಾಧ್ಯಮೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದನು. ಇದನ್ನು ಕಂಡು ಡೈರೆಕ್ಟರರು ಅಸೂಯೆಪಡೆಸಿದರು. ಕಾಲಾನುಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವನೇ ಪ್ರಬಲನಾಗಿ ತಮ್ಮನ್ನು ಮೂಲೆಗೊತ್ತೆಬಹುದೆಂದು ಎಣಿಸಿ ಅವನನ್ನು ತಮ್ಮ ಅಧೀನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಇಚ್ಛಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಜಗದ್ವಿಖ್ಯಾತನಾದ ಆತನು ಅವರ ಆಜ್ಞೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟು ನಡೆಯಲು ಸಮ್ಮತಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆತನ ಮನಸ್ಸು ಇನ್ನೂ ಹಲವು ದೇಶಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಬೇಕೆಂದೂ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್

ರಷ್ಯಾ ಈ ಎರಡು ದೇಶಗಳು ಸ್ವಾಧೀನವಾದರೆ ಅದ್ವಂತ ಯೂರೋಪುಖಂಡವೇ ಫ್ರಾನ್ಸಿನ ಆಧಿಪತ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಂತಾಗುವುದೆಂದೂ ಚಿಂತಿಸಿ, ಡೈರೆಕ್ಟರರ ಸಮ್ಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ೪೦೦ ಯುದ್ಧದ ಹಡಗುಗಳನ್ನೂ, ೨೦೦೦ ಫಿರಂಗಿಗಳನ್ನೂ ೪೦೦೦೦ ಸೈನ್ಯವನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಈಜಿಪ್ಟುದೇಶದ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದನು. ಭೂಮಧ್ಯಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿನ ಮಾಲ್ಟಾ ಎಂಬ ದ್ವೀಪವೂ, ಅಲೆಗ್ಜಾಂಡ್ರಿಯಾ ಎಂಬ ಬಂದರೂ ಸುಲಭವಾಗಿಯೇ ವಶವಾದುವು ಆಫ್ರಿಕಾಖಂಡವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಬಹುಕಷ್ಟದಿಂದ ಸೈನಿಕರೊಂದಿಗೆ ಮರಳಿಗಾಡಿನ ಪ್ರಯಾಣವನ್ನು ಸಾಗಿಸಿ, ಈಜಿಪ್ಟಿನ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ಕೈರೋನಗರವನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡು, ತನ್ನ ಧೈಯಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಕಾರ್ಯಭಾರವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸುಖಶಾಂತಿಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು. ಪರದೇಶೀಯರ ಪಾಲನೆಯು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿಯೇ ಆ ದೇಶೀಯರಿಗೆ ಸರಿಬೀಳದೆ ಅವರೊಂದುಬಾರಿ ದಂಗೆಯೆದ್ದು ಫ್ರೆಂಚ್ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಎದುರಿಸಿದರು. ಆದರೆ, ವೀರವರ ನೆಪೋಲಿಯನ್ ಎದುರಿಗೆ ಅವರ ಆಟವು ಸಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆತನು ದಕ್ಷತೆಯಿಂದ ಅದನ್ನು ಅಡಗಿಸಿ, ಎಂದಿನಂತೆ ಅದರನ್ನು ತನ್ನ ಆಜ್ಞೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು.

ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕನು ಸ್ವಶಕ್ತಿಯಿಂದ ರಾಜ್ಯ ಸಂಪಾದನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಆಫ್ರಿಕಾಖಂಡದಲ್ಲಿ ಸುಖವಾಗಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇತ್ತು ಫ್ರಾನ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಕಷ್ಟನಷ್ಟಗಳು ಪ್ರಬಲಿಸಿದುವು. ಇಟಲಿಯು ಪುನಃ ಕೈತಪ್ಪಿಹೋಯಿತು. ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅವರನ್ನು ಶತ್ರುದಳದ ಮೇಲೆ ನಡೆಯಿಸಲು ಶಕ್ತನಾದ ಸೈನ್ಯಾಧಿಪತಿಯಾಗಲೀ, ನೆಪೋಲಿಯನ್‌ನಂತೆ ಜನಾನುರಾಗವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಪ್ರಜಾನಾಯಕನಾಗಲೀ ಯಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಜನಗಳಲ್ಲಿ ಅಸಹನೆಯು ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಾ ಹೋಯಿತು. ಶತ್ರುಗಳಿಂದ ಯಾವಹೊತ್ತಿಗೆ ಏನಪಾಯ ಸಂಭವಿಸುವುದೋ ಎಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಬೆದರಿದರು. ಡೈರೆಕ್ಟರರು ಯಾವ ಬಗೆಯಿಂದಲೂ, ಪ್ರಜಾನೆಮ್ಮದಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಲು ಶಕ್ತರಾಗದಷ್ಟು ದುರ್ಬಲರಾಗಿದ್ದರು. ಈ ಸಂಗತಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ವೃತ್ತಪತ್ರಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ ಈಜಿಪ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನೆಪೋಲಿಯನ್‌ನಿಗೆ ತಿಳಿದುವು. ಸ್ವದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದೊದಗಿದ್ದ ದುಸ್ಥಿ

ತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಆತನು ಒಡನೆ ಕೆಲವು ಜನರೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿ ಸ್ಯಾರಿಸ್ ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ತಲುಪಿದನು. ವೀರಾಗ್ರಣಿ ನೆಪೋಲಿಯನು ಪುನಃ ಸ್ವದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದನೆಂಬ ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಕಲರೂ, ಇನ್ನು ತಮ್ಮ ಮಾನಪ್ರಾಣಗಳಿಗೆ ಭಯವಿಲ್ಲವೆಂದುಕೊಂಡು ಧೈರ್ಯಗೊಂಡರು.

ನೆಪೋಲಿಯನು ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ಸೇರಿದೊಡನೆಯೇ, ಸಾವಧಾನ ದಿಂದ ಪ್ರಕೃತದ ರಾಜಕಾರ್ಯಗಳೇನೆಂದು ಗಮನಿಸತೊಡಗಿದನು. ರಾಜನೀತಿಚ್ಛರೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆತು, ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸುಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಆಲೋಚಿಸಿದನು. ರಾಜಪಕ್ಷ ಪ್ರಜಾಪಕ್ಷದವ ರಿಬ್ಬರೂ ಅವನ ಬಳಿ ಸಲಹೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ನೆಪೋಲಿಯನು ಎಲ್ಲ ರಿಗೂ ಆಪ್ತನಾಗಿ, ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾಬಂದನು. ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ರಾಜ್ಯ ಸೂತ್ರಗಳು ಆತನ ಕೈಯೊಳಕ್ಕೆ ಬಂದುಬಿದ್ದುವು. ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಡೈರೆಕ್ಟರುಗಳು ತಾವು ಅನಾಮಧೇಯರಾಗುತ್ತಿದ್ದೇವೆಂದು ತಿಳಿದು, ಆ ಪೈಕಿ ಮೂವರು ತಮ್ಮ ಉದ್ಯೋಗಗಳಿಗೆ ರಾಜೀನಾಮೆ ಕೊಟ್ಟು ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿದರು. ನೆಪೋಲಿಯನು ನಯಭಯಗಳಿಂದಲೂ, ಯುಕ್ತಿ ಚಾತುರ್ಯಗಳಿಂದಲೂ ವರ್ತಿಸಿ ಅನೇಕ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಕಡೆ ಸೆಳೆದುಕೊಂಡನು. ರಾಷ್ಟ್ರದ ತರುಣ ಪಂಗಡಕ್ಕೆ ಆತನ ತಮ್ಮನೇ ಅಧ್ಯಕ್ಷನಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಅದು ಆತನ ಆಜ್ಞಾಧೀನವಾಗಿಯೇ ಇದ್ದಿತು. ಡೈರೆಕ್ಟರರ ಕಾರ್ಯ ಸ್ಥಾನವೇ ರದ್ದುಪಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟು, ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಮೂವರು ಕೌನ್ಸಲರೆಂಬ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳ ಒಂದು ಸಂಸ್ಥೆಯು ನಿರ್ಮಿತವಾಯಿತು. ಆ ಸಂಸ್ಥೆಗೆ ನೆಪೋಲಿಯನೇ ನಾಯಕನಾಗಿ, ನೂತನ ರಾಜ್ಯಘಟನೆಯ ಮಸೂದೆಯೊಂದನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿದನು. ಅದನ್ನು ಸುಸರಿಸಿ ಫ್ರಾನ್ಸ್‌ದೇಶದ ಐವತ್ತುಲಕ್ಷ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೂ ಮತಾಧಿಕಾರವುಂಟಾಯಿತು. ರಾಜ್ಯ ಪರಿಪಾಲನೆಗಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ಮುಖ್ಯಾಂಶಗಳು ರಚನೆಯಾದುವು. ಹೊಸಹೊಸ ಕಾನೂನುಗಳ ರಚನೆಗಾಗಿ ಸಲಹೆ ಕೊಡುವ ಕಾನ್ಸಿಲ್‌ಆಫ್ ಸ್ಟೇಟ್ ಎಂಬುದೊಂದು, ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚೆನಡಿಸಿ ಯುಕ್ತಾಯುಕ್ತ ವಿಮರ್ಶೆಮಾಡುವ ಟ್ರಿಬ್ಯುನೇಟ್ ಎಂಬುದೊಂದು, ಆ ಕಾನೂನುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಮ್ಮತಿ ಅಸಮ್ಮತಿಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವ ಲೆಜಿಸ್ಲೇಚರ್ ಎಂಬ ಮೂರನೆಯ ಶಾಖೆ; ಆ ಕಾನೂನಿನ

ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಆಚರಣೆಗಾಗಿ ತೀರ್ಮಾನವನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸುವ ಸೀನೆಟ್ ಎಂಬುದೊಂದು, ಈ ನಾಲ್ಕು ಶಾಖೆಗಳ ಕಾರ್ಯವೂ ತೋರಿಕೆಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿದ್ದರೂ, ಮೊದಲನೆಯ ಕೌನ್ಸಿಲಿನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಸುಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಡೆಯುವಂತಿದ್ದಿತು. ನೆಪೋಲಿಯನ್‌ನೇ ಮೊದಲನೆಯ ಕಾನ್ಸಿಲಿನಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಆತನೇ 'ಅನಭಿಷಿಕ್ತರಾಜನೋ' ಎಂಬಂತೆ ಸಕಲ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ನಡೆಯಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

ಅಧ್ಯಾಯ ೪

“ಬಂಧನದಲ್ಲಿ”

ಫ್ರಾನ್ಸ್‌ನ ದೇಶದ ಪರಿಪಾಲನಾ ಸೂತ್ರಗಳು ಹೀಗೆ ಕೈವಶವಾದೊಡನೆ ಆತನು ಆನೇಕ ಪ್ರಜಾಹಿತಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಂಡನು. ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ನೌಕಾಬಲವನ್ನು ವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸಿದನು. ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸಾಯಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಕಾಲುವೆಕಟ್ಟಿಗಳ ಸೌಕರ್ಯಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿ, ವಾಣಿಜ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಅನುಕೂಲತೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿದನು. ಹಲವು ಮಂದಿ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ಪಡೆದು, ಮಕ್ಕಳ ಉಚಿತ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕೆಂದು ಹಲವು ವಿದ್ಯಾಲಯಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು. ದೇಶದ ತುಂಬ ಔಷಧಾಲಯಗಳನ್ನು ಡಿಸಿದನು. ವಿಸ್ತಾರವಾದ ರಸ್ತೆಗಳನ್ನು ದೇಶದ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಗದಲ್ಲೂ ರಚಿಸಿ ಪ್ರಯಾಣ ಸೌಕರ್ಯವನ್ನೊದಗಿಸಿದನು. ತನ್ನ ವಾಸಸ್ಥಾನವಾಗಿದ್ದ ಟ್ರೊಲಿರೇಜ ಎಂಬ ಅರಮನೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಶೃಂಗಾರಗೊಳಿಸಿ, ಸೇನದಿಗೊಂದು ರಮಣೀಯವಾದ ಸೇತುವೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿದನು. ಪ್ಯಾರಿಸ್ ರಾಜಧಾನಿಯ ಸೌಂದರ್ಯವು ಆತನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದಶಾಧಿಕವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿತು. ಆತನು ಕೈಕೊಂಡ ಈ ಲೋಕಸೇವಾಕಾರ್ಯಗಳು, ಆತನಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಜನಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಟ್ಟವು. ಆತನು ಪ್ರಜಾಪಾಲನೆಯ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ವಹಿಸುವ ರಾಜರ ಕರ್ತವ್ಯವೇನೆಂಬುದನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿರುವ ಮಾತುಗಳು ಮನನ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿವೆ - ‘ರಾಜನು ಜನ

ಸೇವೆಯನ್ನು ಗೌರವದಿಂದ ಮಾಡಬೇಕು. ಜನಮನರಂಜನೆಯು ಅವರ ಹಿತಸಾಧನೆಯಿಂದಲೇ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದಲ್ಲದೆ ಮತ್ತಾವುದರಿಂದಲೂ ಅವರನ್ನು ಸಂತುಷ್ಟಗೊಳಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಮುಖಸ್ತುತಿಯಿಂದ ಅವರನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸಲಿತ್ತಿಸುವುದು ಅಪಾಯಕರವು. ಅವರಿಗೆ ಬೇಕು ಬೇಕಾದುದನ್ನೆಲ್ಲ ಕೊಟ್ಟು ತೃಪ್ತಿಸಬೇಕೆಂಬುದೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅವರನ್ನು ಅಸಂತುಷ್ಟರನ್ನಾಗಿಸುವುದು ಮತ್ತೂ ಕೇಡು. ಅವರ ಅಸಂತುಷ್ಟಿಯು ದ್ವೇಷವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವುದು. ಆದುದರಿಂದ ರಾಜನು, ಪ್ರಜಾಹಿತ ಸಾಧನೆಯನ್ನೇ ತ್ರಿಕರಣವೂರ್ವಕವಾಗಿ ಗಮನಿಸಿ, ನಿಸ್ಪ್ರಹನಾಗಿ ಜನಸೇವೆಗೆ ಸಿದ್ಧನಾಗಬೇಕು. ' ಆಹಾ, ಇವು ಎಂತಹ ಉದಾತ್ತ ತತ್ವಗಳು. ! ಈ ಧೈಯವನ್ನನುಸರಿಸಿ ರಾಜ್ಯಭಾರವು ನಡೆವಂತಾದರೆ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅಶಾಂತತೆಯು ಏಕುಂಟಾದೀತು ?

ನೆಪೋಲಿಯೋನು ಯುದ್ಧಜೀವಿಯೇ ಆದರೂ ಬೇಕೆಂದು ಕಾಲ್ಚೆರೆದು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ತೊಡಗುವ ಸ್ವಭಾವದವನಲ್ಲ : ಅವನಿಗೆ ಬೇಕಾದುದು ದೇಶವು ಶಾಂತವಾಗಿರಬೇಕೆಂಬುದು. ಮೇಲ್ಕಂಡಂತೆ ಫ್ರಾನ್ಸ್‌ದೇಶದಲ್ಲೇನೋ ಎಂದು ಬಗೆಯಿಂದ ಶಾಂತತೆಯು ಏರ್ಪಟ್ಟಂತಾಯಿತು. ಆದರೆ ಅಷ್ಟರಿಂದಲೇ ಆತನಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯುಂಟಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅಂತರ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಶಾಂತತೆಯಿಲ್ಲದೆ, ತನ್ನ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಉಂಟಾದ ಶಾಂತತೆಯು ಬಹುಕಾಲ ಉಳಿಯಲಾರದೆಂದು ತೋರಲು, ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್, ಸ್ಪೇನ್, ಪುಷ್ಯಾ, ರಷ್ಯಾ, ಆಸ್ಟ್ರಿಯಾ-ಮೊದಲಾದ ದೇಶಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಂಧಾನನಡೆಸಿದನು. ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್ ಮತ್ತು ಆಸ್ಟ್ರಿಯಾದವರು ಮಾತ್ರ ಆತನ ಸಲಹೆಗಳಿಗೆ ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಮಿಕ್ಕವರೊಂದಿಗೆ ವಿವಿಧಯುಕ್ತ ಪ್ರತ್ಯುಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಸಂಧಿಯೇರ್ಪಟ್ಟಂತಾಗಲು, ನೆಪೋಲಿಯೋನು, ಆಸ್ಟ್ರಿಯಾದೇಶದಮೇಲೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕಾಗಿ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿದನು. ಅಪಾರವಾದ ಸೈನ್ಯಸಾಮಗ್ರಿಯೂ, ಐವತ್ತುಸಾವಿರಕ್ಕೂ ಮೇಲ್ಪಟ್ಟ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಸೈನಿಕರೂ ಕಡಿದಾದ ಆಲ್ಪ್ಸ್‌ಪರ್ವತದ ಗಿರಿಕಂದರಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಾ ಅಪಾಯಕರಗಳಾದ ಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿ ಆಸ್ಟ್ರಿಯಾದೇಶವನ್ನು ತಲುಪಿದರು. ನೆಪೋಲಿಯೋನು ಆಸ್ಟ್ರಿಯಾಕ್ಕೆ ಪರಮಾಶ್ಚರ್ಯವುಂಟಾಗುವಂತೆ ದುರ್ಗಮ ಆಲ್ಪ್ಸ್‌ಪರ್ವತದ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ

ಯೇಬಂದು, ಪರ್ವತದಿಂದ ಉರುಳುವ ದೊಡ್ಡ ಬಂಡೆಯಂತೆ ಅವರ ಸೈನ್ಯದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದನು. ಸೆಂಟ್ ಬಾರ್ಡ್ ಎಂಬೊಂದು ಭದ್ರವಾದ ಕೋಟಿಯು ಆಸ್ಪ್ರಿಯರ್ ಕೈ ತಪ್ಪಿಹೋಯಿತು. ನೆಪೋಲಿಯನ್ ಪ್ರಚಂಡಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ಕಂಡು ಆಸ್ಪ್ರಿಯ್ ಸೈನ್ಯವು ಮುಗ್ಧವಾಯಿತು. ಮುಂದೆ ಗಲಿಂ ನೆಯ ಜೂನ್ ೧೪ರಲ್ಲಿ ಉಭಯ ಸೈನ್ಯಗಳೂ ಮ್ಯಾರಿಂಗೋ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಅಭಿಮುಖವಾದುವು. ಅಗ್ನಿ ಸರ್ಪವು ಸುರಿಮುಳಿಯಂತೆ ಸುರಿದು ಉಭಯ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲೂ ಭಯಂಕರ ನಷ್ಟವಾಯಿತು. ಪ್ರಾರಂಭಕ್ಕೆ ಫ್ರೆಂಚ್ ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ಅಪಜಯವಾದಂತೆ ತೋರಿದರೂ ನೆಪೋಲಿಯನ್ ಧೈರ್ಯಗೇಡದೆ, ಉಪಾಯದಿಂದ ಯುದ್ಧ ರಂಗದಿಂದ ಓಡಿದವರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬೇರೊಂದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಕಲೆಹಾಕಿ, ಗೆದ್ದವೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಆಸ್ಪ್ರಿಯನ್ನರಮೇಲೆ ಸಿಡಿಲಿನಂತೆ ಬಂದೆರಗಿ ಒಮ್ಮೆಗೇ ಅವರನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸೋಲಿಸಿಬಿಟ್ಟನು. ಈ ಯುದ್ಧದಿಂದ ಲಿಗ್ಯೂರಿಯಾ ಪಿಡ್‌ಮಾಂಟ್ ಮತ್ತು ಲೋಂಬಾರ್ಡ್ ಎಂಬೀ ಪ್ರಾಂತಗಳ ಎಲ್ಲಾ ಕೋಟೆಗಳೂ, ಮೆನ್ಸಿಜನದಿಯವರೆಗಿನ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಗಗಳೂ ಫ್ರಾನ್ಸಿನ ಸ್ವಾಧೀನಕ್ಕೆ ಬಂದುವು.—

ಹೀಗೆ ವಿಜಯಮಾಲಿಕೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿ, ತನ್ನ ದೇಶಮಾತೆಗೆ ಆಪಾರ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಂಡು ಹಿಂದಿರುಗಿದ ತಮ್ಮ ವೀರಶಿರೋಮಣಿ ನೆಪೋಲಿಯನ್‌ನನ್ನು ಯೋಗ್ಯರೀತಿಯಿಂದ ಸತ್ಕರಿಸುವುದು ಹೇಗೆಂದು ಪ್ಯಾರಿಸ್ ನಗರವಾಸಿಗಳಿಗೆ ತೋರದಾಯಿತು. ಅವನು ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದ ಫ್ರಾನ್ಸ್ ದೇಶದ ರಾಜಮಾರ್ಗವನ್ನೂ ತಳಿರುಪತಾಕೆಗಳಿಂದ ಸಿಂಗರಿಸಿದ್ದರು. ಪ್ಯಾರಿಸ್ ನಗರವನ್ನಂತೂ ತಳಿರುತೋರಣಪತಾಕೆಗಳಿಂದಲೂ, ಮಂಟಪಗಳಿಂದಲೂ, ವಿಜಯದೀಪೋತ್ಸವಗಳಿಂದಲೂ, ನೇತ್ರಾನಂದಕರವಾಗಿರುವಂತೆ ತಮಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದ ಎಲ್ಲಾ ಬಗೆಯಿಂದಲೂ ಸಿಂಗರಿಸಿ, ಆತನನ್ನು ಅಭೂತ ಪೂರ್ವವೈಭವದಿಂದ ಸತ್ಕರಿಸಿದರು. ನೆಪೋಲಿಯನ್‌ನು ಎಂಟು ಶ್ವೇತಾಶ್ವಗಳಿಂದ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟ ದಿವ್ಯರಥದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು, ಆ ನಗರದ ರಾಜಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಿಕ್ಕಿರಿದು ನೆರೆದಿದ್ದ ಲಕ್ಷವಧಿ ಜನರಿಗೆ ನೇತೋತ್ಸವವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಾ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿ, ಟ್ಯುಲರೀಜ ಎಂಬ ಭವ್ಯವಾದ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇಳಿದನು. ತಮ್ಮ ದೇಶಕ್ಕೆ ಅಖಂಡ ವಿಜಯವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ, ಮಾತೃದೇಶ

ವನ್ನು ಜಗತ್ತಿನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಗೌರವನೀಯನಾದುದನ್ನಾಗಿಸಿದ ದೇಶಭಕ್ತನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, ಪ್ರಜೆಗಳು ಈ ಬಗೆಯ ಪ್ರೀತಿವಿಶ್ವಾಸಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನಿದೆ ?

ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ - ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಯೂರೋಪುಖಂಡದಲ್ಲಿ ಶಾಂತತೆ ಸಮಾಧಾನಗಳು ಸ್ಥಾಪಿತವಲ್ಲದಜೇಕು ಎಂಬ ನೆಪೋಲಿಯನ ಆಶಯವು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಈಡೇರಿದ್ದಿತು. ಇಟಲಿ ಆಸ್ಟ್ರಿಯಾ ಮುಂತಾದ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಜಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಸ್ಪೇನ್ ರಷ್ಯಾ ಮುಂತಾದ ಕೆಲರಾಷ್ಟ್ರಗಳೊಂದಿಗೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟ ಸ್ನೇಹವು ನಿರ್ಬಾಧಕವಾಗಿ ನಡೆದುಬಂದಿತ್ತು. ಇನ್ನು ಫ್ರಾನ್ಸಿಗೆ ಶತ್ರುಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದುದೆಂದರೆ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್ ದೇಶವೊಂದೇ! ನೆಪೋಲಿಯನ ಶೌರ್ಯಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳೂ, ರಾಜನೀತಿನೈಪುಣ್ಯವೂ ಅವರಿಗೂ ಮನವರಿಕೆಯಾಗಿ, ಆತನೊಡನೆ ಸಂಧಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಹೊಸಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದವರು ಸಮ್ಮತಿಯನ್ನಿತ್ತರು. ೧೮೦೨ನೆಯ ಮಾರ್ಚ್ ೨೭ನೆಯ ತಾರೀಖಿನಲ್ಲಿ ಈ ಎರಡು ರಾಷ್ಟ್ರಗಳಿಗೂ ಎಮಿನ್ಸ್ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಒಂದು ಒಡಂಬಡಿಕೆ ಹುಟ್ಟಿತು. ವೀರಶಿರೋಮಣಿ ನೆಪೋಲಿಯನು ನಾರೀಶಿರೋಮಣಿ ಜೋಸಫಯಿಸ್ ಪತ್ನಿಯೊಂದಿಗೆ, ಟ್ಯುಲರೀಜ್ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ವೈಭವದಿಂದ ವಾಸಮಾಡಿದನು. ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯನಾಗಿ ಜನ್ಮಿಸಿದ ಆತನು ಸ್ವಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ಪಡೆದ ಆ ಪದವಿಯು ಅಭೂತಪೂರ್ವವಾದುದು. ದೇಶದೇಶಗಳ ರಾಯಭಾರಿಗಳೂ ಮಾಂಡಲಿಕರೂ ಬಂದು ಆತನ ದರ್ಶನಲಾಭಪಡೆಯಲಿಕ್ಕಾಗಿ, ಆ ಅರಮನೆಯಮುಂದೆ ಕಾದಿರುವರು. ಆತನ ಪತ್ನಿ ಜೋಸಫಯಿಸ್ ವಜ್ರವೈಡೂರ್ಯಾದಿ ಅಮೌಲ್ಯಾಭರಣಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ, ನೆಪೋಲಿಯನಿಗಿಂತಲೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಂಚಿತವಾಗಿಯೇ ಸಭಾಗೃಹವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ನಜರು ಮುಜುರೆಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವಳು. ನೆಪೋಲಿಯನ ಈ ವೈಭವವು ಹಲವರ ಕಣ್ಣು ಕುಕ್ಕಿದರಲ್ಲ. ಅವನ ಉತ್ಕರ್ಷದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಅಸೂಯೆಗೊಂಡವರೆಂದರೆ ಪೂರ್ವದ ರಾಜವಂಶೀಕರು. ಆತನನ್ನು ಈ ವೈಭವಶಿಖರದಿಂದ ಉರುಳಿಸಿ ಆ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪುನಃ ಆಕ್ರಮಿಸಬೇಕೆಂದು ಅವರು ಅನೇಕ ಗುಪ್ತ ಸನ್ನಾಹಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದರು. ಆದರೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೂ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯಾಗಿ, ಫ್ರಾನ್ಸ್

ದೇಶದ ಸೆನೆಟಿನವರು, ಆತನೇ ರಾಜಗದ್ದೆಗೆಯನ್ನೇರಬೇಕೆಂದೂ, ಫ್ರಾನ್ಸ್‌ದೇಶಕ್ಕೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನೂ ಅಗಣಿತ ಐಶ್ವರ್ಯಲಾಭವನ್ನೂ, ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಶಾಶ್ವತವಾದ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನೂ ಸಂಪಾದಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಆತನಿಗೆ, ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿ ಆ ದೇಶದ ರಾಜಪದವಿಯು ದಕ್ಕಬೇಕೆಂದೂ ತೀರ್ಮಾನಿಸಿ, ಆ ಬಗ್ಗೆ ಆತನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು.

ಫ್ರಾನ್ಸ್‌ದೇಶದ ಜನತೆಯ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಇದೊಂದು ಪರಮಾಶ್ಚರ್ಯಕರ ವಿಚಾರವು. ಕೇವಲ ಕೆಲವರ್ಷಗಳ ಮುಂಚೆ ಯಾವ ಜನತೆಯು ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ರಾಜನೆಂಬ ಏಕವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಪ್ರಭುತ್ವವು ಅಸಾಯಕಾರಿಯೆಂದು ಬಗೆದು ರಾಜವಂಶವನ್ನೇ ನಿರ್ಮೂಲಗೊಳಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದ್ದಿತೋ, ಅದೇ ಜನತೆಯು ಇಂದು ಪುನಃ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಶ್ರೇಷ್ಠನಿಗೆ ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿ ರಾಜಪದವಿಯನ್ನು ಪ್ರಸಾದಿಸಲು ಮಾಲಿಕೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಿಂತಿದೆ. ನೆಪೋಲಿಯನ್, ಜನತೆಯ ಆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿದನು. ಗಲೀಸಿಯ ಮೇಲೆ ಗಲೀಸಿಯ ದಿವ್ಯ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕಮಹೋತ್ಸವವು, ರೋಮಾನಗರದಿಂದ ಬಂದಿದ್ದ ಮತಾಚಾರ್ಯರ ಪೋಪನ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಆಶೀರ್ವಾದವು ನೆರವೇರಿತು. ಪ್ಯಾರಿಸ್‌ನಗರವು ಸುರನಗರಿಯಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸಿತು. ದೇಶದೇಶದ ರಾಜಾಧಿರಾಜರು ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳ ಮೂಲಕ ಕಪ್ಪಕಾಣಿಕೆಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ ಆತನ ಸಾರ್ವಭೌಮಪದವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರು. ಭತ್ತಚಾಮರಾದಿಗಳೊಂದಿಗೆ, ರಾಜದಂಡವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಶೂರಶಿಖಾಮಣಿ ನೆಪೋಲಿಯನ್ ರಾಜತೀಜದಿಂದ ಒಪ್ಪಿದನು. ಜೋಸಫಿಯ ನೆಪೋಲಿಯನ್ ಸಾರ್ವಭೌಮಪದಕ್ಕೆ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕಹೊಂದಿ ಪರಮಾನಂದದಿಂದ ಟೈಲರೀಜ ಅರವನೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸತೊಡಗಿದರು. ನೆಪೋಲಿಯನ್ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಹಲವು ಯುದ್ಧರಂಗಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕೈಕೆಳಗಿದ್ದ ಕಲಿತನದಿಂದ ಹೋರಾಡಿದ ಶೂರಸೇನಾನಿಗಳಿಗೆ 'ಮಾರ್ಷಲ್ ಆಫ್ ಫ್ರಾನ್ಸ್' ಎಂಬ ಬಿರುದನ್ನೂ, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರಿಗೆ, 'ಲೀಜನ್ ಆಫ್ ಆನರ್' ಎಂಬ ಬಿರುದು ಪದಕವನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟು ಆದರಿಸಿದನು. ತರುವಾಯ ಇಟಲಿಗೂ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿ, ಕಿರೀಟಧಾರಣಮಾಡಿಕೊಂಡು, ರಾಜನೆಂದು ಗೌರವಿಸಲ್ಪಟ್ಟನು.

ನೆಪೋಲಿಯನ್‌ನಿಗೆ ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೂ ಅಭ್ಯಾಸವಾಗಿದ್ದ ನಿರಂತರ ಕಾರ್ಯಾಸಕ್ತಿಯು, ಈಗ ಸಂಪೂರ್ಣಫಲಪ್ರದವಾಯಿತು. ಫ್ರಾನ್ಸ್‌ನ ಇಟಲಿ ಎರಡು ದೇಶಗಳ ಕ್ಷೇಮಚಿಂತನೆ; ತನ್ನ ಉತ್ಕರ್ಷತೆಯನ್ನು ಸಹಿಸದೆ, ಎದುರಿಸಿ, ಪದಭ್ರಷ್ಟನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧರಾಗಿ ಸಮಯನಿರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಸುತ್ತುಮುತ್ತಲಿನ ದೇಶಗಳವರಿಂದ ಕೇಡುಂಟಾಗದಂತೆ ಸ್ವಸಂರಕ್ಷಣೆ, ಈ ಮುಂತಾದ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗಾಗಿ ಆತನು ದಿನಕ್ಕೆ ಹದಿನಾರು ಹದಿನೆಂಟುಗಂಟೆಗಳವರೆಗೆ ಸರ್ವದಾ ಕಾರ್ಯತತ್ಪರನಾಗಿರುವನು. ಅಂದಿನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಮಾರನೆಯದಿನಕ್ಕೆ ಇಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಪ್ರಯತ್ನಶೀಲನಿಗೆ ಯಾವ ಕಾರ್ಯವು ತಾನೇ ಅಸಾಧ್ಯವೆನ್ನಿಸಿತು?

ನೆಪೋಲಿಯನ್‌ನು ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಸಾರ್ವಭೌಮನೆಂದು ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡುದು, ಯೂರೋಪಿನ ಇತರ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳವರಿಗೆ, ಆತನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಈವರೆಗೇ ಇದ್ದ ಅಸೂಯೆಯನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿಸಿತು. ರಷ್ಯಾ, ಪ್ರಷ್ಯಾ, ಸ್ವೀಡನ್, ಆಸ್ಟ್ರಿಯಾದೇಶಗಳವರು ಅಂಗ್ಲೀಯರ ಧನಸಹಾಯಗೊಂಡು, ಫ್ರಾನ್ಸಿನಮೇಲೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಒಪ್ಪಂದಮಾಡಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಅಪಾರ ಸೈನ್ಯಗಳನ್ನು ಆತನಮೇಲೆ ಹೊರಡಿಸಿದರು. ನೆಪೋಲಿಯನ್‌ನ ಯುದ್ಧವಿದ್ಯಾಚಾತುರ್ಯವು, ಅಮಾನುಷವಾದುದು; ಲಕ್ಷಲಕ್ಷವಾಗಿ ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಸಾಗಿಬರುತ್ತಿದ್ದ ರಷ್ಯಾ, ಆಸ್ಟ್ರಿಯಾ ದೇಶಗಳ ಅಪಾರ ಸೈನ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ಭಯವಾಗಿ ಎದುರಿಸಿ, ಕೆಲವು ಗಂಟೆಗಳಲ್ಲೇ ಜಯಸಂಪಾದನೆಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನ ಯುದ್ಧವಿದ್ಯಾಚಾತುರ್ಯವೂ ಧೈರ್ಯಸಾಹಸಗಳೂ ಸರ್ವರಿಗೂ ಪರಮಾಶ್ಚರ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದುವು. ಭಯಂಕರ ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಷ್ಯಾ, ಆಸ್ಟ್ರಿಯಾ, ರಷ್ಯಾ ದೇಶಗಳು ಪರಾಜಯಹೊಂದಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯೊಂದಿಗೆ ಸಂಧಿಮಾಡಿಕೊಂಡುವು. ಯೂರೋಪಿನ ಈ ಪ್ರಮುಖರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಪಾಡೇ ಹೀಗಾದಮೇಲೆ ಇನ್ನು ಚಿಕ್ಕಪುಟ್ಟ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಕೇಳುವರಾರು! ದಾನಶೂರನಾದ ನೆಪೋಲಿಯನ್‌ನು, ತನ್ನ ಕೈಕೆಳಗೆ ಕಲಿತನದಿಂದ ಕಾದಿದ ಸರದಾರರಿಗೆ ಅಸಂಖ್ಯ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಬಹುಮಾನವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟನು. ಅನೇಕರಿಗೆ ಸಂಸ್ಥಾನಗಳನ್ನೇ ಕೊಟ್ಟುಬಿಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಇಟಲಿಯಲ್ಲಿ ಜೋಸಫಯಿಗಳ ಮಗನನ್ನು

ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಯನ್ನಾಗಿಟ್ಟು, ಅವನಿಗೆ ಬವೇರಿಯಾದ ಅರಸನ ಮಗಳನ್ನು ಲಗ್ನ ಮಾಡಿಸಿದನು. ತನ್ನ ಅಣ್ಣತಮ್ಮಂದರಿಗೆಲ್ಲ, ರಾಜ್ಯಾಧಿಪತ್ಯಗಳನ್ನು ತ್ತು ಸಂತೋಷಪಡಿಸಿದನು.

ಪ್ರಷ್ಯಾದೇಶದ ಅಗಣಿತ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಜಯಿಸಿದಮೇಲೆ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ನೆಪೋಲಿಯನು ಬರ್ಲಿನ್‌ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿಯ ರಾಜನಾದ ಗಿಡ್ಡ ಫ್ರೆಡರಿಕ್ ದಿ ಗ್ರೇಟ್ ಎಂಬಾತನ ಖಡ್ಗವನ್ನೂ, ಅಪೂರ್ವವೆನ್ನಿಸಿದ್ದ ಆತನ ಗಡಿಯಾರವನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಪ್ಯಾರಿಸ್‌ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಮತ್ತು ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್‌ದೇಶದವರು, ತನ್ನ ದೇಶದ ಸರಕುಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಕೂಡದೆಂದು ಹೊರಡಿಸಿದ್ದ ಆಚ್ಛೆಗೆ ವಿರೋಧವಾಗಿ, 'ಬರ್ಲಿನ್ ಡಿಕ್ರೀ' ಎಂಬೊಂದು ಆಜ್ಞಾವತ್ರವನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿ, ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ಸರಕನ್ನು ಯಾರೂ ಉಪಯೋಗಿಸಕೂಡದೆಂದು ಶಾಸನ ಮಾಡಿದನು. ಮತ್ತೊಂದುವೇಳೆ ರಷ್ಯಾದ ಆರುಲಕ್ಷ ಸೈನ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಭಯಂಕರ ಕಾಳಗ ನಡೆದು ಅದರಲ್ಲೂ ನೆಪೋಲಿಯನ ಸೈನ್ಯವೇ ಜಯಸಂಪಾದನೆ ಮಾಡಿತು. ಮುಖ್ಯವೇನು! ಯೂರೋಪಿನ ಸಕಲ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳೂ, ನೆಪೋಲಿಯನ ನಾ ಮಸ್ತ್ರಜೆಯಿಂದ ಭಯಕಂಪಿತವಾಗುವುವು. ರಾಜಾಧಿರಾಜರೂ ಆತನೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧವೆಂದರೆ, ತಮಗೆ ಪರಾಜಯವೇ ಸಿದ್ಧ ಎಂದುಕೊಳ್ಳುವಂತಾಯಿತು.

ಹಲವು ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ಜಯಸಂಪಾದನೆ ಮಾಡಿ ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ತರುವಾಯ ದೇಶ ಖೇವ:ಕ್ಕಾಗಿ ಹಲವು ಪ್ರಜಾಹಿತ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಂಡು, ಒಂದೇ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಕೊನೆಗಾಣಿಸಿದನು. ವಿವಿಧ ಶಾಸ್ತ್ರವಾರಂಗತರನ್ನು ಒಂದೆಡೆ ಸೇರಿಸಿ, ಅವರ ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ಹಲವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಕಾರ್ಯವು ಸಾಂಗವಾಗಿ ನಡೆವಂತೆ ಸಕಲ ಅನುಕೂಲತೆಗಳನ್ನೂ ಒದಗಿಸಿಟ್ಟನು. ರಾಜನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಅದ್ವಿತೀಯ ಪ್ರಜ್ಞಾನಿಧಿಯಾದ ಆತನು ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರ ಸಹಾಯಗೊಂಡು ಕೋಡ್ ಡೀ ನೆಪೋಲಿಯನ್ ಎಂಬೊಂದು, ಬೃಹದ್ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿದನು. ಅದು ಯೂರೋಪುಖಂಡದಲ್ಲಿ ರಾಜ

ನೀತಿ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯ ಮನಸ್ಕೃತಿಯಂತೆ ಈಗಲೂ ಉಪಯೋಗಪಡುತ್ತಿದೆ.

ನೇಪೋಲಿಯನು ಈವರೆಗೆ ಕಂಡಂತೆ, ಅನೇಕಾನೇಕ ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ಜಯಸಂಪಾದನೆಮಾಡಿ ವೀರಶ್ರೇಷ್ಠನೆಂಬ ಏಕಮಾತ್ರ ಬಿರುದಿಗೆ ಪಾತ್ರನಾದನು, ಅಪಾರದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಗಳಿಸಿದನು, ಚಕ್ರವರ್ತಿಪದವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು, ಸಕಲ ದೇಶಗಳ ರಾಜಾಧಿರಾಜರಿಂದ ಅನುವಮ ಗೌರವವು ಲಭ್ಯವಾಯಿತು, ಸುಖಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಓಲಾಡಿದನು, ಇಷ್ಟಾದರೂ, ಸಂತಾನವಿಲ್ಲದ ಕೊರತೆಯೊಂದು ಆತನಿಗೆ ತಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಆ ವೇಳೆಗೆ ಜೋಸಫಯಿಳು ನಾಲ್ಕುತ್ಯಾದಿ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಮೀರಿದುದರಿಂದ ಇನ್ನು ಅವಳಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳಾಗುವ ಸಂಭವ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಯನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಬೇರೊಂದು ವಿವಾಹ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದುದು ಅತ್ಯವಶ್ಯವೆಂದು ಆತನ ಹಿತಚಿಂತಕರನೇಕರು ಸಲಹೆ ಕೊಟ್ಟರು. ಒಬ್ಬ ಪತ್ನಿಯು ಜೀವಂತಳಾಗಿರುವಾಗ ಬೇರೊಬ್ಬಳನ್ನು ವರಿಸುವುದು ಧರ್ಮವಿರೋಧವಾದುದರಿಂದ, ಪ್ರಾಣಪ್ರಿಯೆಯಾದ ಜೋಸಫಯಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿನಿಯನ್ನು ತ್ಯಜಿತಬೇಕಾದುದು ಅವಶ್ಯಕವಾಯಿತು. ಆ ವಿಷಯವನ್ನು ಪತಿಪತ್ನಿಯರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಅಪಾರ ದುಃಖವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿತೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾದುದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ವಿಧಿಯಿಲ್ಲದೆ, ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಜೋಸಫಯಿಳನ್ನು ಆ ದೇಶದ ಪದ್ಧತಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ವಿವಾಹ ವಿಚ್ಛೇದನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿದನು. ತರುವಾಯ ಆಸ್ತ್ರಿಯಾದೇಶದ ರಾಜ ಪುತ್ರಿ ಮೇರಿಯಾ ಲೂಯಿಸಾ ಎಂಬ ಹದಿನೆಂಟು ವರ್ಷದ ಒಬ್ಬ ಕನ್ಯಾ ಮಣಿಯನ್ನು ವಿವಾಹಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಈ ವಿವಾಹವು ಆತ್ಮಂತ ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ನೆರೆವೇರಿತು. ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ವಿವಾಹಾಂಗವಾಗಿ ಅನೇಕ ದಾನಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ತನ್ನ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿನ ಆರುಸಾವಿರಮಂದಿ ಅವಿವಾಹಿತರಿಗೆ ಕುಲೀನ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಬೆಳೆದ ಕನ್ಯೆಯರನ್ನು ನೋಡಿಸಿ, ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಖರ್ಚಿನಿಂದ ವಿವಾಹಮಾಡಿದನು. ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಔದಾರ್ಯವನ್ನು ಸಕಲರೂ ಮುಕ್ತಕಂಠದಿಂದ ಹೊಗಳಿ ಕೊಂಡಾಡಿದರು.

ಸಾರ್ವಭೌಮನಾದ ತನ್ನ ಪತಿಯೊಂದಿಗೆ ವಿಶೇಷ ನೈಭವದಿಂದ

ಕಾಲಯಾವನೇ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಚಕ್ರವರ್ತಿನಿಯ ಉದರದಲ್ಲಿ, ಗಲಗಗಿ ನೆಯ ಮಾರ್ಚ್ ೧೯ನೆಯ ಶುಭದಿನದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಕುಮಾರನು ಜನಿಸಿದನು. ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಾದ ಆನಂದಕ್ಕೆ ಪಾರವಿಲ್ಲ. ಪ್ರಜೆಪರಿವಾರಗಳವರೂ, ತಮ್ಮ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಪುತ್ರವಂತನಾದುದಕ್ಕಾಗಿ ಸಂತಸಗೊಂಡರು. ತನ್ನ ಪದವಿ ಮತ್ತು ಐಶ್ವರ್ಯಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿ ಸಂತಾನಂ ಕುರವೊಂದು ತಲೆದೋರಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಬಹುದಿನಗಳಿಂದಲೂ ಹಂಬಲಿಸಿ ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಪ್ರಾಣಪ್ರಿಯಳಾದ ಜೋಸೆಫೈನ್ ರಾಣಿಯನ್ನು ಕೂಡ ತೊರೆದು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ನಿವಾಹವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಆತನಿಗೆ ಪುತ್ರಜನನವು ಎಷ್ಟು ಸಂತೋಷಪ್ರದವಾಗಿದ್ದಿತೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾದುದೇನು! ತಾಯಿತಂದೆಗಳ ಬ್ಬರೂ ಮಗುವನ್ನು ಅತಿಶಯ ಪ್ರೀತಿ ವಾತ್ಸಲ್ಯಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ ಬಹಿಃ ಪ್ರಾಣವೋ ಎಂಬಂತೆ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದರು. ನೆಪೋಲಿಯನ್‌ನು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುಚ್ಚ ದೆಸೆಯಲ್ಲಿದ್ದನು. ಅವನು ಕೈಯಿಟ್ಟ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಪಜಯಗೊಂಡಿದ್ದುದಿಲ್ಲ. ರಾಜಾಧಿರಾಜರೊಂದಿಗೆ ಮಾಡಿದ ನೂರಾರು ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ಸೋಲೆಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಕೇಳದುದಿಲ್ಲ. ಅಪಾರ ಐಶ್ವರ್ಯ, ರಾಶಿರಾಶಿ ವಜ್ರವೈಢರ್ಯಗಳು, ಮತ್ತು ರತ್ನಗಳು. ರಾಜಾಧಿರಾಜರು ಆಚ್ಛಾಧಾರಕರಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅವನ ಆಜ್ಞೆಗೆ ಪ್ರತಿ ಹೇಳುವ ಪ್ರಾಣಿಯಿಲ್ಲ. ಸಾರ್ವಭೌಮ ಪದವಿ, ಮನೋಹಾರಣಿಯಾದ ತುಂಬುಯೌವನದ ಪತ್ನಿ. ಸುಕೃತವೇ ಮೂರ್ತೀಭವಿಸಿದಂತೆ ಉದ್ಭವಿಸಿದ ಸುಕುಮಾರ. ಇಷ್ಟರೊಂದಿಗೆ ಅನುಪಮಪಾಂಡಿತ್ಯ. ಲೋಕೋಪಕಾರ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಸದಿಷ್ಟೆ, ಆಸ್ತಿಕತೆ, ವಾಚಕಮಹಾಶಯರೇ! ಹೀಗೆ ಸಕಲ ಸಂಪತ್ತುಗಳೂ ಏಕತ್ರ ಕಲೆತುಬರುವುದು, ಅಪೂರ್ವವಲ್ಲವೇ? ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕನೂ ಯೋಗಭ್ರಷ್ಟನಾದ ಮಹಾನುಭಾವನೋ ಎಂಬಂತೆ ಈ ಸಕಲವಿಧ ಸಂಪತ್ತುಗಳಿಗೂ ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿ, ವೈಭವದ ಅತ್ಯುಚ್ಚ ಶಿಖರದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಕೆಲಕೆಲ ಅಧಿಪತ್ಯಮಾಡಿದನು. ಹೀಗೆ ವೈಭವ ಶಿಖರದ ಕೋಡಗಲ್ಲಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ ನೆಪೋಲಿಯನ್ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು - ಮುಂದೆ ಸ್ವಲ್ಪದಿನಗಳೊಳಗಾಗಿಯೇ ಬಂಧನದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ನರಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆಂದು ಯಾರ ಊಹೆಗಾದರೂ ಬರಬಹುದೇ! ದೈವೀವಿಚಿತ್ರಾಗತಿ!!

ಉ ಪ ಸ ಂ ಹಾರ

ನೆಪೋಲಿಯ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ತನ್ನ ಆಡಳಿತದಿಂದಲೂ, ದೇಶದೇಶಗಳ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಹಲವು ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ಜಯಿಸಿದುದರಿಂದಲೂ ಸರ್ವತ್ರ ಶಾಂತಿಯು ವ್ಯಾಪಿಸಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಆತನ ಈ ಇಚ್ಛೆ ಮಾತ್ರ ನೆರವೇರಲಿಲ್ಲ. ಆತನ ಯುದ್ಧಗಳ ಫಲವಾಗಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಆತನಿಗೆ ಶತ್ರುಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡರು. ದ್ವೀಪ ಮತ್ತು ಅಸೂಯೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಹಲವು ರಾಷ್ಟ್ರಗಳವರು ಅವನ ಅಳಿವನ್ನೇ ಕೋರು:ವವರಾದರು. ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು, ರಷ್ಯದವರು ಕರಾರಿಗೆ ವಿರೋಧವಾಗಿ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಸರಕುಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸತೊಡಗಿದರೆಂದು ಅವರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸಲೆಳೆಸಿ ಆರುಲಕ್ಷ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿ ಮಾಸ್ಕೋನಗರದಮೇಲೆ ದಂಡೆತ್ತಿದನು. ಚಳಿಯಿಂದಲೂ ಆಹಾರಾದಿಸಾಮಗ್ರಿಗಳ ಅಭಾವದಿಂದಲೂ ಫ್ರೆಂಚ್ ಸೈನ್ಯವು ಬಹು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಹಣ್ಣಾಯಿತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಇತ್ತ ಯಾರೋ ದುರುಳರು ನೆಪೋಲಿಯನು ಸತ್ತನೆಂದು ಪ್ಯಾರಿಸ್ ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿ ಸುಳ್ಳು ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ಹಬ್ಬಿಸಿದರು. ಆತನ ಅಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ದ್ವೀಪಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅನೇಕ ವಿರೋಧಿಪಂಥಗಳು ಆಗ ಫ್ರಾನ್ಸಿನಲ್ಲಿದ್ದುದರಿಂದ, ಆಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹೊರಗಿರುವುದು ಅಪಾಯವೆಂದು ರಾಜಧಾನಿಯ ಕಡೆಗೆ ಪ್ರಯಾಣವಾದನು. ಆದರೆ ರಾಜಧಾನಿಯೆಲ್ಲವೂ ಶತ್ರುಮಯವಾಗಿದ್ದಿತು. ಅವನ ದುರದೃಷ್ಟಿ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಮಿತ್ರರೆಲ್ಲರೂ ಶತ್ರುಗಳಾಗಿದ್ದರು. ರಾಜಪಕ್ಷೀಯರು ತಮ್ಮ ಬಲವನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು, ಪ್ಯಾರಿಸ್ ನಗರದ ಕಡೆಗೆ ದಂಡೆತ್ತಿ ನಡೆದು ಚಕ್ರವರ್ತಿನಿಯನ್ನೂ ರಾಜಪುತ್ರನನ್ನೂ ಅರಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಡಿಸಿದ್ದರು. ತಂದೆಯಂತೆಯೇ ಶೂರನಾದ ಆ ಪುತ್ರನು-‘ತಮ್ಮ ತಂವೆಯು ಬರುವವರೆಗೆ ನಾನು ಈ ಅರಮನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಲಾರನು’ ಎಂದು ಹೆಟಿಕೊಟ್ಟನು. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಕೇಳುವರಾರು! ಬಲವಂತದಿಂದ ಅವರನ್ನು ರಾಜಗೃಹದಿಂದ ಹೊರಗೆಹಾಕಿ, ನೆಪೋಲಿಯನಿಗೆ ಫ್ರಾನ್ಸ್ ರಾಜಸಿಂಹಾಸನದ ಯಾವ ಸಂಬಂಧವೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಸೆನೇಟ್ ಸಭೆಯವರು ಜಾಹೀರ್ನಾಮೆಯನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿದರು. ನೆಪೋಲಿಯನು ಎಲ್ಲಾ ಎಂ

ಹೊಂದು ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ನಾನೂರು ಮಂದಿ ಸೇವಕರೊಂದಿಗೆ ಹೋಗಿ ವಾಸಿಸಬಹುದೆಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ದೊರೆಯಿತು.

ಪತಿಪತ್ನಿಯರಿಗೆ ಪುನಃ ದರ್ಶನಭಾಗ್ಯವೊದಗಲಿಲ್ಲ. ಅವಳ ತಂದೆಯು ತನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ನೆಪೋಲಿಯನ್‌ಬಳಿಗೆ ಪುನಃ ಕಳುಹಲೊಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಆತನ ಮಗನು ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದುವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಿನವರೆಗೆ ಬೆಳೆದು ತರುವಾಯ ಕ್ಷಯರೋಗಪೀಡಿತನಾಗಿ ಸತ್ತನು. ಜೋಸಪರ್ಯೀಳು ನೆಪೋಲಿಯನ್‌ನಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ದುರ್ಗತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಅತ್ಯಂತ ದುಃಖಪೀಡಿತನಾದಳು. ತನ್ನ ಮರಣಪರ್ಯಂತ ಆತನ ಸೇವೆಮಾಡಿಕೊಂಡಿರಬೇಕಾಗಿ ಇಚ್ಛಿಸಿದ್ದಳಾದರೂ, ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ರೋಗಹೆಚ್ಚಿ, ಶಕ್ತಿ ಕುಗ್ಗಿ ಮರಣಗಾಲವು ಸಮಾಪಿಸಿತು. ಪತಿಭಕ್ತಿಯುತಳಾದ ಆ ಸಾಧ್ವೀಮಣೆಯು ಮರಣಕಾಲದಲ್ಲಿ - ನೆಪೋಲಿಯನ್‌ನನ್ನು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿರಿಸಿರೆಂದು ದೇವರಿಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡು ಆತನ ನಾಮೋಚ್ಚಾರಣೆಯಲ್ಲೇ ಮೃತನಾದಳು.

ಮಹಾ ಕರ್ತೃತ್ವಶಾಲಿಯಾದ ನೆಪೋಲಿಯನ್‌ನು ಲೌಕಿಕ ಪ್ರಭುತ್ವದ ಕ್ಷಣಭಂಗುರತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿದವನಾದುದರಿಂದ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ವಿಶೇಷ ಮರುಗದೆ ತಾನು ವಾಸಿಸಿದ್ದ ಆ ನಡುಗಡ್ಡೆಯಲ್ಲೇ ವಿಶೇಷ ವ್ಯವಸಾಯ ಕೈಗಾರಿಕೆ ಪಶುಪಾಲನೆ ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ಕೆಚ್ಚಿಸಿ ಅದನ್ನು ಬಹು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಂದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಇತ್ತ ಫ್ರಾನ್ಸಿನಲ್ಲಿ, ನೂತನ ಸರ್ಕಾರದವರ ರಾಜ್ಯಪಾಲನೆಯು ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಸಮ್ಮತವಾಗದೆ ಪುನಃ ದಂಗೆ ದಲೋಡೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ನೆಪೋಲಿಯನ್‌ನು ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಪುನಃ ಪ್ಯಾರಿಸ್ ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಬಂದು ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ದರ್ಶನಕೊಟ್ಟನು. ನೆಪೋಲಿಯನ್‌ನನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆಯೇ ಪ್ರಜೆಗಳು ಪರಮಾನಂದಭರಿತರಾಗಿ ಆತನನ್ನು ತೋಳುಗಳಮೇಲೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಅರಮನೆಗೆ ಕರೆತಂದು ಅದರಿಸಿದರು. ರಾಜನು ರಾಜಧಾನಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಓಡಿಹೋದನು. ನೆಪೋಲಿಯನ್‌ನು ಎಂದಿನಂತೆಯೇ ಪುನಃ ರಾಜ್ಯಭಾರವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದನು.

ಸ್ಥಾನಭ್ರಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ದ್ವೀಪಾಂತರವಾಸಿಯಾಗಿದ್ದ ನೆಪೋಲಿಯನ್‌ನು ಪುನಃ ಪ್ಯಾರಿಸ್ ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಬಂದು ಜನಪ್ರಿಯನಾದನೆಂಬ ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದೊಡನೆಯೇ ಯೂರೋಪಿನ ಸಕಲ ರಾಜರೂ ಮಹದಾ

ಶ್ವರ್ಯ ಯುಕ್ತರಾಗಿ ಗಡೆಗಡೆ ನಡುಗಿಹೋದರು. ಬದ್ಧ ಶತ್ರುಗಳಾದ ಇಂಗ್ಲೀಷರು, ಇತರ ರಾಜರ ಬೆಂಬಲದಿಂದ ಈ ಬಾರಿ ನೆಪೋಲಿಯನ್‌ನನ್ನು ಧೂಗತಮಾಡಿಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಹುಟ್ಟಿತೊಟ್ಟು ಅಪಾರ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊರಟರು. ೧೮೦೫ನೆಯ ಜೂನ್ ೧೮ನೆಯ ದಿನ ವಾಟರ್ಲೂ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಸೇನಾಪತಿ ಡ್ಯೂಕ್ ಆಫ್ ವೆಲ್ಲಿಂಗ್ಟನ್ ಎಂಬ ಶೂರನಿಗೂ ನೆಪೋಲಿಯನಿಗೂ ಘೋರ ಸಂಗ್ರಾಮ ನಡೆಯಿತು. ನೆಪೋಲಿಯನ್ ಅಲ್ಲೂ ಜಯರಾಲಿಯಾಗತಕ್ಕವನೇ ! ಆದರೆ ಆ ದಿನ ಆತನ ಸರದಾರರೇ ಆತನ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಪಾಲಿಸದೆ ದ್ರೋಹಮಾಡಿದರು. ನೆಪೋಲಿಯನ್‌ನು ತನ್ನ ಜನ್ಮದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಈ ಒಂದೇಬಾರಿ ಸೋತು, ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದನು. ಪುನಃ ಯುದ್ಧ ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡಲು ಸೆನೇಟರವರು ಆತನ ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಆತನಿಗೆ ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು; ಏನುಮಾಡಬೇಕು ಎಂಬುದು ತೋರದೆ ಬಹು ಜಿಗುಪ್ಸೆಯುಂಟಾಯಿತು. ಕೊನೆಗೆ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಅತಿಥಿಯಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೊರಟನು. ಆ ಅವೂರ್ವ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡಲು ಜನರು ಸಪಸ್ತಾರು ಸಂಖ್ಯೆಯಿಂದ ನೆರೆದರು. ಆದರೇನು, ಆತನು ಬಯಸಿಹೋದಂತೆ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಜನಗಳಿಂದ ಆತನಿಗೆ ಆತಿಥ್ಯವಾಗಲೀ ರಕ್ಷಣೆಯಾಗಲೀ ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ ಇಳಿದೊಡನೆಯೇ ಆತನನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿದು ಸೆಂಟ್ ಹೆಲೀನಾ ಎಂಬೊಂದು ದ್ವೀಪಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿಬಿಟ್ಟರು. ಫ್ರಾನ್ಸ್‌ದೇಶದ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾಗಿ, ರಾಜಾಧಿರಾಜರನ್ನು ನಡುಗಿಸಿದ ನೆಪೋಲಿಯನ್‌ನು ಒಬ್ಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸೆರೆಯಾಳಿನಂತೆ ಸೆಂಟ್ ಹೆಲೀನಾ ಎಂಬ ಸಿರ್ಜನ ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ಆರುಸರ್ವಕಾಲ ದುಃಖವನ್ನನುಭವಿಸಿ, ಅಪಮಾನಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಿ, ಅಲ್ಪರು ಆಡುವ ಅಸಹ್ಯ ದುರ್ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ, ಕೊನೆಗೆ ೧೮೨೧ನೆಯ ಮೇ ತಿಂಗಳು ೫ನೆಯ ದಿನ ತನ್ನ ಜೀವಿತಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಸಾಕುಮಾಡಿ ಪರಲೋಕಗತನಾದನು.

ನೆಪೋಲಿಯನ್‌ನನ್ನು ಫ್ರಾನ್ಸ್‌ದೇಶೀಯರು ತಮ್ಮ ಆರಾಧ್ಯ ದೇವತೆಯನ್ನಾಗಿ ಭಾವಿಸುವರು. ಯೂರೋಪು ಖಂಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೆಂಬ ಭಾವನೆಯ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಬಿತ್ತಿದ ಈ ಮಹಾನುಭಾವನ ಅದ್ಭುತ

ಪ್ರಜ್ಞೆ, ಅವಿರಳ ಕಾರ್ಯತತ್ಪರತೆ, ಶೌರ್ಯ ಧೈರ್ಯ ಗಾಂಭೀರ್ಯಗಳು ಮುಂತಾದವು ಅವರಿಗೆ ಧೈಯಗಳಾಗಿವೆ. ಆತನ ಜ್ಞಾಪಕಾರ್ಥವಾಗಿ ಅನೇಕ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಲಾ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿರುವರು. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ೧೮೪೦ನೆಯ ಸಂ||ಪಲ್ಲಿ ವಿಕೋಪರಿಯಾ ರಾಣಿಯವರಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಂಡು ಆ ದೇಶೀಯರು ಮಹದ್ವೈಭವದಿಂದ ಆತನ ಕಳೇಬರವನ್ನು ಸೆಂಟ್ ಹೆಲೀನಾ ದ್ವೀಪದಿಂದ ಫ್ರಾನ್ಸ್ ದೇಶಕ್ಕೆ ತಂದು, ಆತನ ಉದ್ದೇಶಾನುಸಾರವಾಗಿ ಸೀನ್ ನದೀ ತೀರದ ಒಂದು ಮನೋಹರ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಸಮಾಧಿಮಾಡಿದರು. ಆಗಲೂ ಆತನ ಶರೀರವು ಲೇಶಮಾತ್ರವೂ ವಿರೂಪಹೊಂದದೆ ಆಗತಾನೆ ಮೃತನಾದಂತೆ ಇದ್ದಿತಂತೆ. ಇದನ್ನು ಕಂಡು ಸಕಲರೂ ಪರಮಾಶ್ಚರ್ಯ ಪಟ್ಟು, ಆತನ ಗುಣವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ಹೊಗಳಿ ಹಾಡಿ ಹರಸಿದರು.

‘ಗುಣಾಃ ಪೂಜಾಸ್ಥಾನಂ’ ಎಂಬ ಆರ್ಯೋಕ್ತಿಯನ್ನು ನುಸರಿಸುವುದಾದರೆ, ಮಹಾಸದ್ಗುಣಿಧಿಯಾದ ಈ ಮಹನೀಯನು ಜಗತ್ತಿನ ಸಕಲ ಜನಾಂಗಗಳ ಗೌರವಕ್ಕೂ ಪಾತ್ರನಾಗಲು ಅರ್ಹನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಆತನ ಈ ಅನುಪಮ ಚರಿತ್ರೆಯು ಸರ್ವಮಾನ್ಯವಾಗಲಿ. ಆತನ ಘನವಾದ ಸದ್ಗುಣಗಳು ಸಕಲರಿಗೂ ಅನುಕರಣೀಯಗಳಾಗಲಿ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೇಕ್ಷೆಗಳಿಗೆ ಆತನ ಚರಿತ್ರೆಯು ಸರ್ವದಾ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕವಾಗಿರಲಿ.

ತಥಾಸ್ತು.

ಸು ಬೋಧ ಕು ಸು ಮಾಂ ಜಲಿ ಗ್ರಂಥ ಮಾಲಾ (ಸಚಿತ್ರ ಮಾಸ ಪುಸ್ತಕಾನಳಿ)

ಮುನ್ನುಡಿ:—

ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಮೂರ್ತಿಯ ದಿವ್ಯಚರಿತಾಮೃತ ವರ್ಷವನ್ನು ಸುರಿಸಿದ ಕವಿಕುಲಕ್ಕೆ ಆಚಾರ್ಯರೂ, ಅಗಣಿತ ತಪಸ್ಸಂಪನ್ನರೂ, ಸಂಯಮಿ ಶ್ರೇಷ್ಠರೂ ಆದ ಶ್ರೀ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಪವಿತ್ರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ಸೌಭಾಗ್ಯವು ಪುಣ್ಯೋದಯದಿಂದ ಇಂದು ನಮಗೆ ಲಭಿಸಿರುವುದು. ಯಾವ ಮಹಾಮಹಿಮರು, ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನ ಅವತಾರ ಪ್ರಾರಂಭದಿಂದಲೂ, ವೈಕುಂಠಗವ ನದವರೆಗಿನ ಸಮಗ್ರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನೂ, ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮನ ಅನುಗ್ರಹ ಬಲದಿಂದ ಕರತಲಾಮಲಕವಾಗಿ ತಿಳಿದು ಲೋಕೋದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ 'ಆದಿಕಾವ್ಯ' ವೆಂದು ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾದ ಶ್ರೀ ರಾಮಾಯಣ ಗ್ರಂಥರತ್ನವನ್ನು ರಚಿಸಿ, ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೇ ಶಾಶ್ವತವಾದ ಮಹೋಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದರೋ, ಆ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ದಿವ್ಯ ನಾಮಸ್ಮರಣೆಯು ಸರ್ವಪಾಪ ನಿವಾರಕವೂ, ಸರ್ವ ಸತ್ಕಲ ಪ್ರದಾಯಕವೂ ಆದುದೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವೇನು ?

ಶ್ಲೋಕ:—ಕೂಜಂತಂ ರಾಮ ರಾಮೇತಿ ಮಧುರಂ ಮಧುರಾಕ್ಷರಂ
ಆರುಹ್ಯ ಕವಿತಾಶಾಖಾಂ ವಂದೇ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಕೋಕಿಲಂ

'ರಾಮ ರಾಮ' ಎಂಬ ಪರಮಪಾವನಕರವಾದ ಶ್ರೀರಾಮ ನಾಮವನ್ನು-ಮಧುರತಮವಾದ ಆ ದಿವ್ಯನಾಮವನ್ನು ಉಚ್ಛರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ, ಕವಿತಾ ಶಾಖೆಯನ್ನು ಆರೋಹಿಸಿ ಕುಳಿತಿರುವ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಎಂಬಾ ಕೋಕಿಲವನ್ನು ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ' ಎಂಬದಾಗಿ ಆರ್ಯರು ಗಾನಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಚರಿತ್ರವೇ ಶ್ರೀರಾಮನಾಮದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಅದ್ಭುತ ಘಟನೆಯುಳ್ಳುದಾಗಿದೆ. ಶ್ರೀರಾಮ

ನಾನು ಪಾರಾಯಣದಿಂದ-ನಿರಂತರ ಧ್ಯಾನದಿಂದ- ಉದ್ಧೃತರಾದ ಆ ಮಹಾನುಭಾವರು ತಾನೇ ಶ್ರೀರಾಮನಾನು ಸುಧಾಸಿಂಧುವಾಗಿ- ಶ್ರೀರಾಮನಾನು ದೇವತರಂಗಿಣಿಯಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟರೋ ಎಂಬಂತೆ ತಮ್ಮ ಮುಖದಿಂದ ನಿರರ್ಗಳ ಕವಿತಾ ಪ್ರವಾಹವನ್ನು ಹರಿಯಲಿತ್ತು ಸಕಲ ಜಗತ್ತನ್ನೂ ಪಾವನ ಮಾಡುವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದರು. ಅಂತಹ ಆ ಮಹಾನುಭಾವರ ಚರಿತ್ರೆಯು ಪಠನೀಯವಾದುದಾಗಿರಲಾರದೆ ?

ಮುಷಿಮೂಲ ನದೀಮೂಲಗಳನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಬಾರದೆಂಬ ಒಂದು ಲೋಕೋಕ್ತಿಯುಂಟಷ್ಟೆ ! ಹಾಗೆ ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೂ ಒಂದುಂಟು. ಅತ್ಯುತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಮಹರ್ಷಿಪದವಿಯು ಯಾರಿಗೊಂದರವರಿಗೆ, ಹೇಗೆಂದರೆ ಹಾಗೆ ದೊರೆಯಲಾರದು. ಯಾರು ತಮ್ಮ ಹೃದಯ ಪರಿಶೋಧನೆಯಿಂದ ತಮ್ಮ ಆತ್ಮವು ಎಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿನ ಪಾಪ ಸಮುದಾಯದಿಂದ ಆಚ್ಛಾದಿತವಾಗಿದೆ ಯೆಂಬುದನ್ನು ಕಂಡುಹಿಡಿದು, ತಮಗೆ ಸದ್ಗತಿಯು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಬೇಕಾದರೆ, ಆ ಪಾಪ ಸಮುದಾಯವನ್ನೆಲ್ಲ ಸಮೂಲನಾಶಗೊಳಿಸದಿದ್ದರೆ ಅನ್ಯಥಾ ಮಾರ್ಗವೇ ಇಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದು, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅಸಹ್ಯ ಕಷ್ಟ ದುಃಖ ಸಂಕಟಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಿ ಅಗಾಧ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡಿಸುವರೋ - ಪ್ರಾಪಂಚಿಕವಾದ ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ತೃಣಗಣಾಯಮಾನವಾಗಿ ಕಂಡು ಶಾಶ್ವತನೂ ಸನಾತನನೂ ಆದ ಆ ಲೋಕಪಿತನ ಪಾದಕಮಲಗಳನ್ನೇ ನಿಶ್ಚಲ ಭಕ್ತಿಭಾವದಿಂದ ಆರಾಧಿಸಿ ತಮ್ಮ ದೇಹ ಮನೋಬುದ್ಧಿಗಳನ್ನೂ, ಆತ್ಮವನ್ನೂ ಶುದ್ಧಿಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರೋ ಅವರು ಮಾತ್ರವೇ ಮಹರ್ಷಿ ಪದವಿಗೆ ಪಾತ್ರರು. ಅಂತಹ ಹೃದಯವೇದನೆಯು, ತಾನು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸಿದ ಅಗಣಿತ ಪಾಪ ರಾಶಿಯಿಂದ ನೊಂದು, ಆ ಪಾಪ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ವಶ್ಯಾತ್ತಾಪ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸ್ವಯಂತ್ತಿ ಸಬೇಕೆಂಬ ಯೋಚನೆಯು ಹುಟ್ಟಿದಿದ್ದರೆ, ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗದು. ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಪಾಪಮಾಡುವುದೂ, ಆ ಪಾಪಫಲವಾಗಿ ಅಸಹ್ಯ ದುಃಖಾನುಭವಕ್ಕೆ ನೆಲೆವೀಡಾಗುವುದೂ, ಮುಂದೊಂದುವೇಳೆ ಪುಣ್ಯೋದಯದಿಂದ ಆ ಪಾಪ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಭಗವಂತನ ಪಾದಾರವಿಂದಗಳಲ್ಲಿ ಮೊರೆಯಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದೂ, ದಯಾಮಯನಾದ ಆತನ ಕೃಪಾಕಟಾಕ್ಷದಿಂದ

ತನ್ನ ಪಾಪರಾಶಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಭವ್ಯಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡು ಉದ್ಭೂತನಾಗುವುದೂ ಜೀವನು ಲೌಕಿಕ ಯಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸುವ ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯ ಅವಸ್ಥೆಯಾಗಿರುವುದು. ಇಂದು ಅತ್ಯದ್ಭುತ ಮಹಿಮಾಶಾಲಿಗಳೆಂದೂ ತಪೋಧನರೆಂದೂ, ಭಕ್ತಾಗ್ರಗಣ್ಯರೆಂದೂ, ಜ್ಞಾನಿವರೇಣ್ಯರೆಂದೂ ಪ್ರಖ್ಯಾತರಾಗಿರುವವರೆಲ್ಲರೂ ಲೋಕಯಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಜೀವನಿಗೆ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದ ಈ ಸಂಸಾರ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ತೇಲಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವವರೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಒಮ್ಮೆಗೇ ನಕ್ಷತ್ರಗಳಂತೆ ಧರೆಗಳಿಗಿಳಿದು ಬಂದವರಲ್ಲ. ಇಂದು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಗೋಚರವಾಗುವ ಅವರ ಮಹಿಮೆ, ಅವರ ಭಕ್ತಿ ಜ್ಞಾನ ವೈರಾಗ್ಯಗಳು ಮುಂತಾದವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕಂಡು ಅವರನ್ನು ತನ್ನ ಗುರು ಸ್ಥಾನೀಯರನ್ನಾಗಿಯೂ, ಧೈಯಮೂರ್ತಿಯನ್ನಾಗಿಯೂ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಇಚ್ಛಿಸುವವನಿಗೆ, ಅವರ ಕೇವಲ ಆ ಪೂಜ್ಯತೆಯ ಪರಿಚಯವಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರವೇ ಅವರಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಗೌರವಗಳು ಉಳಿಯುವವಲ್ಲದೆ, ಲೋಕಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬಹು ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಅವರ ಜೀವಿತದಲ್ಲಿ ನಡೆದು ಬಂದ ವಿರುದ್ಧ ಗುಣ-ಆಚರಣೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ತಿಳಿದರೆ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಅವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪೂಜ್ಯತೆಗೆ ಬದಲಾಗಿ ಹೇಯಭಾವವೇ-ತುಚ್ಛಭಾವವೇ ಉಂಟಾಗಬಹುದು. ಅದುದರಿಂದಲೇ ಹಿರಿಯರು ಋಷಿಮೂಲವನ್ನು ಎಣಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗದೆ, 'ಕೇವಲ ಅವರು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಈಗಿರುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವೇ ಅವರನ್ನು ಸೇವಿಸಿ, - 'ನಿನ್ನ ಗತಿಯನ್ನು ನೀನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳ - ಎಂದು ಬುದ್ಧಿವಾದ ಹೇಳಿರುವರು. ನದಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ಅಷ್ಟೆ ! ಎಂದಿಗೂ ಕುಂದದ ಶುದ್ಧವಾದ ವಿಶೇಷ ಜಲರಾಶಿಯಿಂದ ಕೂಡಿ ಅಗಾಧವಾಗಿ ತೋರುತ್ತಿರುವವರೆಗೆ ಮಾತ್ರ ನದಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪೂಜ್ಯಭಾವವೂ ಅದು ಪವಿತ್ರ ತೀರ್ಥವೆಂಬ ನಂಬಿಕೆಯೂ ಇರುವುದು. ಆದರೆ, ಅದೇ ನದಿಯಲ್ಲೇ ಪಾದಮುಳುಗುವಷ್ಟೂ ನೀರಿಲ್ಲದೆ, ಇರುವ ಸ್ವಲ್ಪ ನೀರೂ ಕೊಳಚೆಯಾಗಿ, ಕ್ರಿಮಿಯುತವಾಗಿ, ದುರ್ಗಂಧಮಯವಾಗಿ, ಹುದ್ರಿತಿೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದರೆ ಅದರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗಾದರೂ ಪೂಜ್ಯಬುದ್ಧಿಯುಂಟಾಗುವುದೇನು ? ನದಿಯನ್ನು ಮುಖಭಾಗದಿಂದ ಮೂಲದವರೆಗೆ ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಹೋದಹಾಗೆಲ್ಲ, ಜಲಾಭಾವದಿಂದಲೂ, ಇತರ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಕಾರಣಗಳಿಂದಲೂ ಮೇಲ್ಕಂಡ ಅದರ ದು

ಸ್ಥಿತಿಯ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕಾಣಲವಕಾಶವಾಗಿ ಅದರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವ ಪೂಜ್ಯತೆಯೂ ಪಾವಿತ್ರತೆಯೂ ಲೋಪವಾಗಲು ಕಾರಣವಾಗುವುದು ತಪ್ಪದು. ಲೋಕದಲ್ಲಿನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಸ್ತುವೂ ಒಳ್ಳೆಯದು-ಕೆಟ್ಟದು ಎಂಬೀ ದ್ವಂದ್ವಗಳಿಂದ ಕೂಡಿಯೇ ಇದೆಯಲ್ಲದೆ, ಸಂಪೂರ್ಣ ಉತ್ತಮವಾಗಿಯೇ ಆಗಲೀ, ಸಂಪೂರ್ಣ ನೀಚವಾಗಿಯೇ ಆಗಲಿ ಇರಲಾರದು. ಅದರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನನುಸರಿಸಿ ಒಂದು ಪದಾರ್ಥವು ಉತ್ತಮವೋ ನೀಚವೋ ಆಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವುದು. ಆದುದರಿಂದ ನಾವು ಒಂದು ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಗುಣಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಗ್ರಹಿಸುವಂತಹ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು ಅದರಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕಲ್ಲದೆ, ದೋಷೈಕದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದರೆ, ನಮಗೆ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ದೋಷಸಮುದಾಯವೇ ಕಂಡುಬರುವುದು. ದೇವತ್ವವನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವವನಿಗೆ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ದೈವತವೇ ಕಂಡುಬರುವುದು. ಆದರೆ ದೈತ್ಯಸ್ವಭಾವವನ್ನೇ ಹುಡುಕುತ್ತಾ ಹೋಗುವವನಿಗೆ, ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ದೈತ್ಯರೇ ಕಾಣುವರು; ಛೂತಗಳೇ ಕಂಡುಬರುವುವು; ಇದರಲ್ಲಿ ಅತಿಶಯವೇನು ?

ನಮ್ಮ ಚರಿತ್ರನಾಯಕರಾದ ಶ್ರೀ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಲೋಕಪೂಜ್ಯವಾದ ತಮ್ಮಾ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ (ಶ್ರೀರಾಮಾಯಣ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ) ಮಾನವಜೀವಿತದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯಬಹುದಾದ ಸಕಲ ಸದ್ಗುಣಗಳ ಸಮೂಹವನ್ನೂ ಲೇಖಿಸಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅಂತೆಯೇ ಸಮಸ್ತ ದುರ್ಗುಣಗಳನ್ನೂ ಅವುಗಳಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನೂ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ರಾಮ-ರಾವಣ ಈ ಎರಡು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೂ ಅನರಿಬ್ಬರ ಅನುಯಾಯಿಗಳೂ, ದೈವೀಸಂಪದ-ಆಸುರೀ ಸಂಪದಗಳ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಮೂರ್ತಿಗಳೋ ಎಂಬಂತೆ ಚಿತ್ರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ವಾಲ್ಮೀಕರ ಹೃದಯಂಗಮವಾದ ಕವಿತಾ ಪ್ರೌಢಿಮೆಯಿಂದ ಇಂದು ಶ್ರೀರಾಮನಾಮವೂ ಶ್ರೀರಾಮಚರಿತವೂ ತ್ರಿಲೋಕಗಳಲ್ಲೂ ವ್ಯಾಪಿಸಲೂ, ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರಾದಿಗಳಿರುವವರೆಗೂ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಲೇಶಮಾತ್ರವೂ ಕಳಿಗುಂದದೆ ಸದಾ ಸೌಭಾಗ್ಯಪ್ರದವಾದುದಾಗಿಯೇ ಇರಲೂ ಅವಕಾಶವಾ

ಯಿತಲ್ಲದೆ, ಕವಿಮುಖದಿಂದ ಹಾಗೆ ಕೀರ್ತಿತನಾಗದಿದ್ದರೆ ರಾಮಚರಿತವು ಈಗ ಅದಕ್ಕಿರುವಷ್ಟುನುಟ್ಟಿನ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿರುತ್ತಿದ್ದಿತೆ ?

ಕವಿಕುಲ ಸಾರ್ವಭೌಮರಾದ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಅಗಾಧ ಮಹಿಮೆಯನ್ನಾಗಲೀ (ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನ ಚರಿತ್ರ ರೂಪವಾದ) ಅವರಿಂದ ಕಚಿತವಾಹ ಶ್ರೀರಾಮಾಯಣ ಗ್ರಂಥರತ್ನದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆ ಪಾವಿತ್ರೈತೆಗಳನ್ನಾಗಲೀ ಹುದ್ರನಾದ ನಮ್ಮ ಶುಷ್ಕ ಲೇಖನಿಯು ಏನೆಂದು ವರ್ಣಿಸಬಲ್ಲದು ! ಕೋಟಿ ಸೂರ್ಯಪ್ರಕಾಶಮಾನನಾದ ಶ್ರೀ ಲೋಕೇಶ್ವರನಿಗೆ ಒಂದು ಬತ್ತಿಯ ದೀಪವನ್ನು ಹಚ್ಚಿಟ್ಟು-ಒಂದು ಕರ್ಪೂರದಾರತಿಯನ್ನೆತ್ತಿಯೂ ಭಾವುಕರು ಧನ್ಯರಾದೆವೆಂದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲವೆ? ಅಂತೆಯೇ ಇದೂ ಒಂದು ಅಲ್ಪವೇವೆ - ಗ್ರಂಥಮಾಲಾಭಿಮಾನಿಗಳು ಎಂದಿನಂತೆ ತಮ್ಮ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವನ್ನು ಮುಂದರಿಸಿ ನಮ್ಮ ಸೇವೆಯನ್ನೂ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ.

ಬೆಂಗಳೂರು }
ತಾ. ೨೦-೮-೧೯೩೧ }

ಇತಿ ಸುಜನವಿಧೇಯ
ಯಂ. ರಾಮರಾವ್.

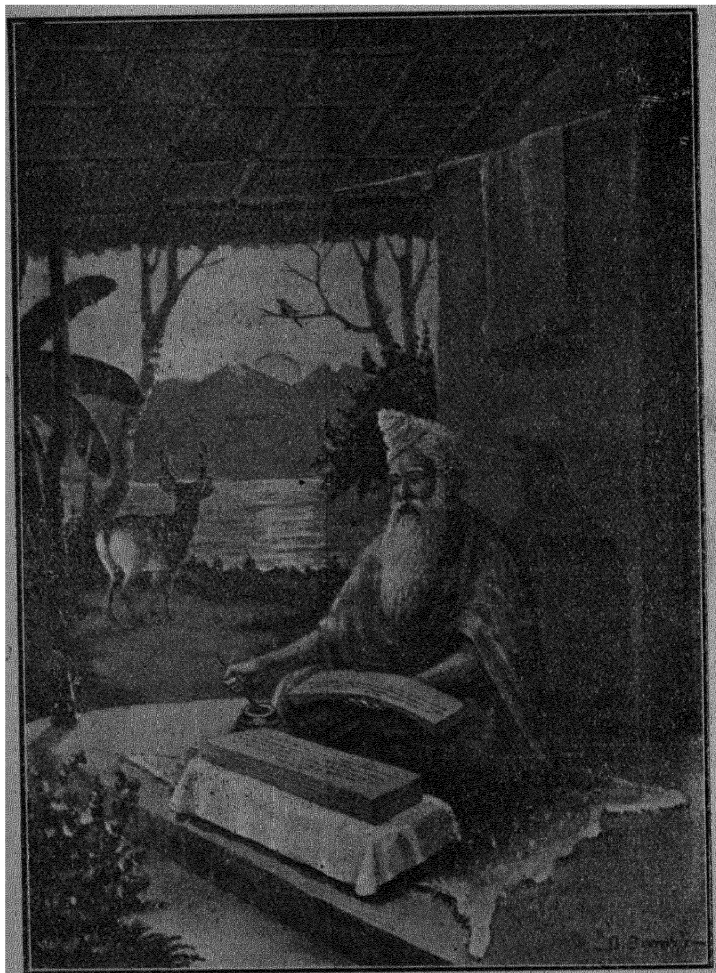
ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣ ಕಥಾಸಾರ.

ಸೂಚಕ ಧ್ಯಾನಶ್ಲೋಕಗಳು.

- ಕಾಕಸಕ್ಷ ಧರಂ ದೇವಂ ವನಮಾಲಾವಿಭೂಷಿತಂ
ಶ್ರೀರಾಮಂ ಬಾಲಕಂ ಧ್ಯಾಯೇ ದ್ವಾಲಕಾಂಡೇ ಮುನೀಶ್ವರ ೧
- ಸೀತಾದೇವಿಯುತಂ ವೀರಂ ಸರ್ವಭೂಷಣ ಭೂಷಿತಂ
ಪಿತೃಭಕ್ತಿಂ ಹರಿಂಧ್ಯಾಯೇ ದಯೋಧ್ಯಾಕಾಂಡ ಉತ್ತಮೇ ೨
- ಜಟಿಲಂ ಚೀರವಸನಂ ದಂಡಕಾರಣ್ಯವಾಸಿನಂ
ಮುನಿವೇಷಧರಂ ಧ್ಯಾಯೇ ದರಣ್ಯೇಕಾಂಡ ಉತ್ತಮೇ ೩
- ಸುಗ್ರೀವಾದಿಯುತಂ ಶ್ರೀಶಂ ಭಸ್ಮಾಂಗಾವೃತನಿಶ್ಚರಂ
ಮಹೇಶ್ವರಸಮಂ ಧ್ಯಾಯೇ ತ್ಲಿಷ್ಠಿಂಧಾಕಾಂಡ ಉತ್ತಮೇ ೪
- ಚಂದ್ರಬಿಂಬಸಮಾಕಾರಂ ವಾಂಛಿತಾರ್ಥಪ್ರದಾಯಕಂ
ಹನೂಮತ್ಸೇವಿತಂ ಧ್ಯಾಯೇ ತ್ಸೌಂದರೇಕಾಂಡ ಉತ್ತಮೇ ೫
- ರಾವಣಾದಿನಿಹಂತಾರಂ ಬ್ರಹ್ಮಾರುದ್ರಾದಿಸೇವಿತಂ
ಸೀತಾದೇವಿಯುತಂ ಯೌದ್ಧೇ ರಾಮಂ ಧ್ಯಾಯೇದ್ಧೃದಂಬುಜೇ ೬
- ಅಗಸ್ತ್ಯಾದಿಮುನಿಸ್ತುತ್ಯಂ ವಾಂಛಿತಾರ್ಥಪ್ರದಾಯಕಂ
ಸರ್ವದೇವೋತ್ತಮಂ ಧ್ಯಾಯೇ ದುತ್ತರೇಕಾಂಡ ಉತ್ತಮೇ ೭

ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಪುರಾಣಂ.

ಸುಷೋಮ ಕುಸುಮಾಂಜಲಿ ಗ್ರಂಥಮಾಲಾ

ಶ್ರೀ ರಾಮಾಯಣ ಕರ್ತೃ-ಅದಿಕವಿ ಶ್ರೀ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳು.

|| ಶ್ರೀರಾಮಸಹಾಯಂ ||

ಶ್ರೀ ರಾಮಾಯಣ ಕರ್ತ-ಆದಿಕವಿ

ಶ್ರೀವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳು

ಅಧ್ಯಾಯ ೧

“ಮಹರ್ಷಿಗಳ ನಾಡು”

ಗೌಮ್ತಮಾತ್ಮಭೂಮಿ, ಈ ಭಾರತದೇಶವು-‘ತತ್ಪವಿದರ ತೌರೂರು’ ಎಂದು ಕೀರ್ತಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಮಹರ್ಷಿಗಳೂ, ರಾಜರ್ಷಿಗಳೂ, ಮುನಿ ಪೂತ್ತಮರೂ, ಯೋಗಿಯರೂ, ಭಕ್ತಶ್ರೇಷ್ಠರೂ, ಸಾಧುಸಂತರೂ ಈ ಪುಣ್ಯದೇಶದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮವೆತ್ತಿ, ಮುಕ್ತಿಸಾಧನೆಗಾಗಿ ಅಗಾಧ ಪುಣ್ಯಕಾರ್ಯಗಳನ್ನಾಚರಿಸಿ ತಮ್ಮ ಜನ್ಮವನ್ನು ಸಾರ್ಥಕಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡ ಉದಾಹರಣೆಗಳು, ಒಂದಲ್ಲ-ಎರಡಲ್ಲ, ನೂರಾರಿವೆ;—ಸಹಸ್ರ ಸಂಖ್ಯೆಯಿಂದ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಭರತಖಂಡವೆಂದರೆ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ನಾಡು. ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳುವುದು ಅಹಂಭಾವದಿಂದಲೆಂದೂ, ಸ್ವಯಂ ಶ್ರೇಷ್ಠತಾ ಭಾವನೆಯಿಂದಲೆಂದೂ ಯಾರೂ ತಿಳಿಯಬಾರದು. ಹೀಗೆಂದ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿರುವವರೆಲ್ಲರೂ ಮಹರ್ಷಿಗಳೇ; ತತ್ಪವಿದರೇ, ಸಾಧುಸಂತರೇ ಎಂದು ಹೇಳಿದಂತಾಗಲಿಲ್ಲ. ‘ತಾನರೆಯ ಕೊಳ’ವೆಂದರೆ ಆ ಕೊಳದಲ್ಲಿ ತಾನರೆಯಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೆ ನೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಅರ್ಥವಾಗುವುದೇ? ಕೊಳದಲ್ಲಿ ನೀರೂ ಕೊಳಚೆಯೂ ಕಪ್ಪೆ ಮೀನು ಏಡಿ ಮುಂತಾದ ಇತರ ಜಲಚರಗಳೂ, ಹುಲ್ಲು ಬೊಂಡು ಪಾಚಿ ಮುಂತಾದುವುಗಳೂ ಅಗಣಿತವಾಗಿದ್ದು ಅವುಗಳೊಂದಿಗೆ ತಾನರೆಯೂ ಇರುವುದು. ಆದರೆ, ಆ ಪುಷ್ಪಗಳು ನೇತ್ರಾನಂದಕರವಾಗಿ ಅರಳಿ ಮನೋಹರವಾಗಿರುವುವು. ಇತರ ಎಲ್ಲಾ ವಸ್ತುಗಳಿಗಿಂತಲೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿರುವಂತೆ ಎತ್ತಿ ಕಾಣುವುವು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಅದನ್ನು ಜನರು ‘ತಾನರೆ ಕೊಳ’ ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟು ಕರೆಯುವರು. ಹಾಗೆಯೇ, ‘ಮಹರ್ಷಿಗಳ ನಾಡು’ ‘ತತ್ಪವಿದರ ತೌರೂರು’ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ, ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಇತರ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿರುವ

ವಂತೆಯೇ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಗೃಹಸ್ಥರೂ, ಪಾಪಿಗಳೂ, ಪ್ತುದ್ರರೂ, ಇವ್ವರೂ ಸಹ ಮೇಲ್ಮಂಡಂತೆ ಮಹರ್ಷಿಗಳ-ತತ್ತ್ವವಿದರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಮಹಾಪ್ರಕಾಶ ಮಾನವಾಗಿ ಎತ್ತಿ ಕಾಣುವಂತೆ ಇದೆಯೆಂದು ಅರ್ಥವಾಗುವುದು. ಇಂತಹ ಪುಣ್ಯಶೀಲರ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ, ಅವರ ಸನ್ನಿಧಾನ ವಿರೇಷವೆಂದ ಈ ನಾಡು ಪಾವನವೆನಿಸಿರುವುದು. ಇಲ್ಲಿಯ ವಾತಾವರಣವು ಧರ್ಮಪ್ರೇರಕ ವಾಗಿರುವುದು.

ಈ ಪಾವಿತ್ರೈತೆಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ - ಪ್ರಾಚೀನತೆಗೂ ಭಾರತದೇಶ ಚರಿತ್ರೆಯು ವಿರೇಷ ಆಧಾರಗಳನ್ನುಳ್ಳದಾಗಿರುವುದು. ಭೂಗೋಳದಲ್ಲಿ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಭೂಖಂಡಗಳೆಂದು ಹೆಸರುಗೊಂಡಿರುವ ದೇಶಗಳೆಲ್ಲ ಅವು ಜನನಿವಾಸ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿ ದೇಶಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟು ಇಷ್ಟೇ ವರ್ಷಗಳಾದುವು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಲೆಖ್ಪವುಂಟು. ಭಾರತದೇಶಕ್ಕೆ ಅಂತಹ ಲೆಖ್ಪವೇ ಇಲ್ಲ. ಎಷ್ಟು ಹಿಂದಿನ ಪುರಾಣವನ್ನು ನೋಡಿದರೂ, ಅದಕ್ಕೂ ಹಿಂದಿನದೊಂದು ಚರಿತ್ರೆಯೂ, ಒಬ್ಬ ಪ್ರಖ್ಯಾತನಾದ ರಾಜನೂ, ಆತನಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಡೆದುವೆಂಬ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯಗಳ ಕಥನವೂ ಇದ್ದೇ ಇರುವುವು. ಈ ಪ್ರಾಚೀನತೆಗೆ ತುದಿನೊದಲಿಲ್ಲವೆಂಬಂತೆ ತೋರುವುದು. ಅಂತೆಯೇ, ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕರಾದ ವಾಲ್ಮೀಕಿಮಹರ್ಷಿಗಳ ಕಾಲವೂ ಸಹ ಬಹು ಪ್ರಾಚೀನವಾದುದೆಂದು ತಿಳಿಯಬರುವುದು. ಆಧುನಿಕ ಚರಿತ್ರಕಾರರನೇಕರು, ರಾಮಾಯಣಗ್ರಂಥವು ವಾಲ್ಮೀಕಿಮಹರ್ಷಿಯಿಂದ ಕ್ರಿ. ಪೂ. ಎರಡುಸಾವಿರವರ್ಷಗಳ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಆ ಸಮಾನದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸುವುದುಂಟು. ಆದರೆ, ಶಿಷ್ಯಪ್ರದಾಯದಂತೆ ರಾಮಾಯಣಕಾಲವೂ ಅದನ್ನು ರಚಿಸಿದ ವಾಲ್ಮೀಕಿಮಹರ್ಷಿಗಳ ಕಾಲವೂ ನಮ್ಮ ಈ ಪ್ತುದ್ರಚರಿತ್ರೈಗೆ ಉಪಾತೀತನಾದ ಪುರಾಣಕಾಲವೆಂದು ಹೊರಪಡುವುವು. * 'ಶ್ರೀರಾಮಕಾಲ ನಿರ್ಣಯ ಬೋಧಿನೀ' ಎಂಬೊಂದು ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ.

‘ಕೃತ ತ್ರೇತಾ ದ್ವಾಪರ ಕಲಿ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ಯುಗಗಳು ಸೇರಿದರೆ ಒಂದು ಮಹಾಯುಗವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಇಂತಹ ಎಪ್ಪತ್ತೊಂದು ಮಹಾಯುಗಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಮನ್ವಂತರ. ಇದುವರೆಗೆ ಆರು ಮನ್ವಂತರಗಳು

ಕಳೆದು ಹೋಗಿರುವು. ಈಗ ನಡೆಯುವುದಾದ ಮೈವಸ್ವತ ಮನ್ವಂತರದಲ್ಲಿ ೨೮ನೆಯ ಮಹಾಯುಗವು ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದು. ಈ ಮನ್ವಂತರದ ಐದನೆಯ ಮಹಾಯುಗವು ಕಳೆದ ತ್ರೇತಾಯುಗದ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಿಲಂಬಿ ಸಂವತ್ಸರ ಚೈತ್ರಶುದ್ಧ ನವಮಿ ಶ್ರೀರಾಮ ಜನನ.

ತ್ರೆತಾಯುಗ ಪ್ರಮಾಣ	೧೨,೯೬,೦೦೦ ವರ್ಷಗಳು
ಇದರ, ೪ನೆಯ ೩ ಭಾಗ	೯,೩೨೦೦೦ ,,
ಅನಂತರ ಶ್ರೀರಾಮ ಜನನ	೩,೨೪೦೦೦ ,,
ದ್ವಾಪರಯುಗ ಪ್ರಮಾಣ	೮,೬೪೦೦೦ ,,
ಕಲಿಯುಗವು ಹುಟ್ಟಿ ಈಗ್ಗೆ	೪,೦೨೯ ,,
ಶ್ರೀರಾಮ ಜನನವಾಗಿ ಈಗ್ಗೆ	೧೧,೯೩೦೨೯ ,,
ರಾಮನ ಆಯುಷ್ಯವು	೧೧೦೪೦ ,,
ರಾಮಾಯಣ ಕಾಲವು ಈಗ್ಗೆ	೧೧೮೯೦೯ ,,

ಇದರಲ್ಲಿ ಈಗ ನಡೆಯುವ ಕ್ರಿ. ಶ. ೨೦ನೆಯ ಶತಮಾನವನ್ನು ತಳ್ಳಿ ಹಾಕಿಬಿಟ್ಟರೆ ರಾಮಾಯಣವು ಕ್ರಿ. ಪೂ. ೧೧೮೧ ಶತಮಾನಗಳ ಹಿಂದೆ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದು ಸ್ಥೂಲಮಾನದಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು”

ಮೇಲ್ಕಂಡ ಶ್ರೀರಾಮ ಕಾಲನಿರ್ಣಯ ಬೋಧಿನೀ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ದಾಹರಿಸಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕವಿಚರಿತ್ರಕಾರರು ಮೇಲ್ಕಂಡಂತೆ ಲೆಖ್ಪವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ೨೮ನೆಯ ಮಹಾಯುಗದಲ್ಲಿನ ತ್ರೇತಾಯುಗದ ಚತುರ್ಥ ಪಾದದಿಂದ ಈವರೆಗಿನ ವರ್ಷಗಳೆಷ್ಟು ಎಂದು ಮಾತ್ರ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದ್ದಲ್ಲದೆ ಅವರು ಹೇಳುವಂತೆ ಐದನೆಯ ಮಹಾಯುಗದಲ್ಲಿನ ತ್ರೇತಾಯುಗದ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಭಾಗದಿಂದ ಈಗ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ೨೮ನೆಯ ಮಹಾಯುಗದ ಕಲಿಯುಗಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ವರ್ಷಗಳಾದುವು ಎಂಬ ಲೆಖ್ಪವು ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸ್ಕಾಂದಪುರಾಣದಲ್ಲಿಯೂ, ಪದ್ಮಪುರಾಣದಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರೀ ರಾಮಾವತಾರನಾದುಮ ೨೪ನೆಯ ಚತುರ್ಯುಗದ ತ್ರೇತಾಯುಗದಲ್ಲಿ ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ ಯಾಗಿ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನನುಸರಿಸಿ ಲೆಖ್ಪ ಮಾಡುವುದಾದರೆ:—

೨೪ನೆಯ ತ್ರೇತಾಯುಗದ ಚತುರ್ಥಪಾದ	೩,೨೪,೦೦೦. ವರ್ಷಗಳು.
,, ದ್ವಾಪರಯುಗ	೮,೬೪,೦೦೦. ,,
,, ಕಲಿಯುಗ	೪,೩೨,೦೦೦. ,,
೨೫ನೆಯ ಚತುರ್ಯುಗ	೪೩,೨೦,೦೦೦. ,,
೨೬ ,,	೪೩,೨೦,೦೦೦. ,,
೨೭ ,,	೪೩,೨೦,೦೦೦. ,,
೨೮ನೆಯ ಕೃತಯುಗ	೧೭೨೮೦೦೦ ,,
,, ತ್ರೇತಾಯುಗ	೧೨೯೬೦೦೦ ,,
,, ದ್ವಾಪರಯುಗ	೮೬೪೦೦೦ ,,
,, ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಈವರೆಗೆ	೫೦೩೩ ,,
	೧,೮೪,೭೩,೦೩೩ ,,

ಎಂದರೆ ಶ್ರೀರಾಮಜನನವಾಗಿ ಇಂದಿಗೆ ಒಂದುಕೋಟಿ ಎಂಭತ್ತಾ ಲ್ಕು ಲಕ್ಷ ಎಪ್ಪತ್ತೂರುಸಾವಿರದ ಮೂವತ್ತೂರು ವರ್ಷಗಳಾದುವೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಕೋಟ್ಯಂತರ ವರ್ಷಗಳಿಗೆ ಹಿಂದೆ ರಾಮಾವತಾರವಾಗಿದ್ದುದಾದರೆ, ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕರಾದ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳೂ ಶ್ರೀರಾಮನ ಸಮಕಾಲೀನರಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವರೂ ಅಷ್ಟು ಪ್ರಾಚೀನಕಾಲದವರೆಂದು ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ಅಷ್ಟು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ *ಒಬ್ಬಾನೊಬ್ಬ ಬಂಗಾಳೀ ಗ್ರಂಥಕಾರನು ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮಹರ್ಷಿಯು ರಾಮಾಯಣ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಶ್ರೀರಾಮ ಜನನಕ್ಕೆ ಅರುವತ್ತು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಪೂರ್ವದಲ್ಲೇ ರಚನೆಮಾಡಿದನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

ಇದಂತಿರಲಿ, ಈ ಎಲ್ಲಾ ವಿಚಾರಗಳಿಂದಲೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ರಾಮಾಯಣ ಗ್ರಂಥರಚನಾ ಕಾಲವೂ, ಶ್ರೀರಾಮ ಜನನಕಾಲವೂ, ಅಂತೆಯೇ

*'ವಾಲ್ಮೀಕೀರ ಜಯ' (ವಾಲ್ಮೀಕಿಯ ಜಯ) ಗ್ರಂಥಕರ್ತರು, ಮಹಾಮಹೋಪಾಧ್ಯಾಯ ಪಂಡಿತ ಹರಪ್ರಸಾದರಾಷ್ಟ್ರ ಎಂ. ಎ., ಯವರು.

ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಕಾಲವೂ ನಮ್ಮ ಈಗಿನ ಚರಿತ್ರೆಯ ಲೆಖ್ಪಕ್ಕೆ ಅತಿದೂರವಾದ ಪುರಾಣಯುಗಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಿವೆಂಬ ಒಂದು ಮಾತನ್ನು ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ಕೋಟ್ಯಂತರ ವರ್ಷಗಳ ಆ ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಸರ್ವ ಸಂಪತ್ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸೂರ್ಯ-ಚಂದ್ರ ವಂಶಗಳ ರಾಜರ ಪಾಲನೆಯಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದು ದೀ ಭರತಭೂಮಿ! ರಘು ದಿಲೀಪ ಭಗೀರಥ ಮಾಂಧಾತ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಇಕಷ್ವಾಕು ಮುಂತಾದ ರಾಜ ವರೇಣ್ಯರು ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ಅನೇಕ ಕಾಲಗಳ ಪೂರ್ವದಲ್ಲೇ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡಿ ಕೀರ್ತಿಶೇಷರಾದವರು. ಹೀಗೆ ಪುರಾಣಕಾಲವನ್ನು ವಿಚಾರಿಸುತ್ತಾ ಹೋಗುವುದಾದರೆ ಭರತಖಂಡದ ಪ್ರಾಚೀನತೆಯು ಗಣನಾತೀತವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಪುರಾತನವೂ, ಪವಿತ್ರತನವೂ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ನಿವಾಸಸ್ಥಾನವೂ ಆದ ಈಗಿನಾಡು, ಇಂದು ಪರಾಧೀನತೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕು ಮುಂಗಾಣದೆ ತೊಳಲುತ್ತಿರುವುದೆಂದರೆ ಅದು ವಿಧಿಯ ವಿಚಿತ್ರವಿಲಾಸವಲ್ಲವೇ ?

ಅಧ್ಯಾಯ ೨

“ಜನ್ಮಾಂತರೀಯಕಥಾ”

ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕರ ಕಾಲವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಾಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿದಂತೆ ಇರುವ ಗೊಂದಲ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ; - ಜಾತಿವಿಚಾರದಲ್ಲೂ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಇತ್ಯರ್ಥವಾಗತಕ್ಕದಿದೆ. ವಾಲ್ಮೀಕಿರು ಜನ್ಮತಃ ಕಿರಾತರಾಗಿದ್ದು ತಮ್ಮ ತಪಃಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಮಹರ್ಷಿತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದರೆಂಬುದೊಂದು ಚಿತ್ರಪರಿಚಿತ ವಿಚಾರವಷ್ಟೆ! * ಆದರೆ ಅವರು ಜನ್ಮತಃ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾಗಿದ್ದು ಕಾರಣಾಂತರದಿಂದ ಪತಿತರಾಗಿ ಕಿರಾತವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದ

*ಅಹಂ ಪುರಾಕಿರಾತಃಷು ಕಿರಾತ್ಯಸ್ಸಹವರ್ಧತಃ

ಜನ್ಮಮಾತ್ರಾದ್ವಿಜತ್ವಂ ಮೇ ಶೂದ್ರಾಚಾರರತಸ್ಸದಾ

ಅಧ್ಯಾತ್ಮರಾಮಾಯಣ

ರೆಂದು ಹೇಳುವಂತಹ ಸ್ಪಷ್ಟೋಕ್ತಿಗಳಿವೆ. ಸ್ಕಾಂಧವುರಾಣದ ಮೈಶಾಖ ಮಹಾತ್ಮ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ವಾಲ್ಮೀಕರ ಪೂರ್ವಚರಿತ್ರೆಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಕೆಲ ಅವೂರ್ವ ವಿಚಾರಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಅವರ ಜನ್ಮಾಂತರ ಚರಿತ್ರೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಆ ಕಥೆಯನ್ನು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ.

ಪಾವನವಾದ ಪಂಪಾತೀರದ ಒಂದಾನೊಂದು ಮುಷ್ಯಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಶಂಖನಾಮಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ವಾಸಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಆತನು ವೇದವೇ ದಾಂಗಳಪಾರಂಗತನೂ, ಯಜನಯಾಜನಾದಿ ಷಟ್ಕರ್ಮನಿರತನೂ, ತಪಸ್ವ್ಯಾಧ್ಯಾಯತತ್ಪರನೂ ಆಗಿ ಮಹಾಸಾಧುವೆನ್ನಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಒಂದಾನೊಂದು ಪುಣ್ಯಕಾಲಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತಿರಲು ಆತನಿಗೆ ಗೋದಾವರೀ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂಬ ಅಪೇಕ್ಷೆಯುಂಟಾಯಿತು. ಆ ಪಂಪಾಸರಸ್ತು ಟದಿಂದ ಗೋದಾವರೀತೀರಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡುವಾಗ್ಗೆ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಜಲವೂ ನಿರ್ಜನವೂ ಆದ ಒಂದು ಘೋರಾರಣ್ಯವನ್ನು ದಾಟಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತು. ಸ್ನಾನದ ಮಹೋದ್ದೇಶದಿಂದ ಹೊರಟು, ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಆ ನಿರ್ಜನವಾದ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡುತ್ತಾ ಭೀಮರಥೀ ನದಿಯನ್ನು ದಾಟಿ, ಮುಂದೆಮುಂದೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವಲ್ಲಿ ಧನುರ್ಭಾಣಧಾರಿಯಾಗಿ ಯಮದೂತನಂತೆ ಭಯಂಕರ ಸ್ವರೂಪಿಯಾಗಿದ್ದ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಾಧನು ಆತನಿಗೆ ದೃಷ್ಟಿಗೋಚರನಾದನು. ಅವನನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆಯೇ ಸಾಧುಸ್ವಭಾವದ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಬಹುಭೀತಿಯುಂಟಾಗಿ ಕೈಕಾಲುಗಳು ನಡುಗಲಾರಂಭವಾದುವು. ಮುಂದೆ ಏನುಮಾಡಬೇಕೆಂದು ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ತತ್ತರಗೊಳ್ಳುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದ ಆತನ ಬಳಿಗೆ ಆ ಕಿರಾತನು ವೇಗದಿಂದ ಬಂದು, ಆತನ ಬಳಿಯಿದ್ದ ಭತ್ತಿ, ಅಕ್ಷಮಾಲಾ, ಕಮಂಡಲು, ಕುಂಡಲಾದಿ ಆ ಭರಣಗಳು ಮುಂತಾದುವನ್ನೂ, ಕೊನೆಗೆ ಆತನ ಪಾದರಕ್ಷೆಗಳನ್ನೂ ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು ನಿಷ್ಕರವಾಕ್ಯಿನಿಂದ ಹೋಗಿತ್ತು ತಳ್ಳಿಬಿಟ್ಟನು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ತನ್ನ ಸರ್ವಸ್ವವೂ ಹಾಗೆ ಅಪಹೃತವಾದುದರಿಂದ ಬಹು ಖಿನ್ನಮನಸ್ಕನಾಗಿ, ತನ್ನ ದುಸ್ಥಿತಿಗಾಗಿ ವಿಲಪಿಸುತ್ತ ಪ್ರಾಣದೊಂದಿಗೆ ಉಳಿದುದಕ್ಕಾಗಿ ಲೀಲಮಾತ್ರ ಸಂತೋಷವಾದರೂ, ಮುಂದೆಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವುದು ಏನು ಮಾಡುವುದು ಎಂಬುದು ತೋರದೆ ಹತಾಶನಾಗಿ, ಅಲ್ಲೇ ನಿಂತರೆ ಮತ್ತೆ ಎಲ್ಲಿ

ಆ ವ್ಯಾಧನ ಕೋಪಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾಗಬೇಕಾದೀತೋ ಎಂಬ ಭಯದಿಂದ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು, ನಡೆಯತೊಡಗಿದನು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಚಂಡಕಿರಣನ ಆ ಪ್ರಚಂಡಬೇಗೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಳಗೆ ಕಾಯ್ದನೆಲವೂ ಮೇಲೆ ಬೆಂಕಿಯ ಮಳೆಯು ಸುರಿಯುವಂತಿದ್ದ ಅಸಹ್ಯ ಬಿಸಿಲಿನತಾಪವೂ ಆತನನ್ನು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಬಳಲಿಸಿ ತೊಳಲಿಸಿಬಿಟ್ಟುವು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಬೆಂಕಿಯಂತೆ ಸುಡುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಕಾದ ಮರಳಿನಮೇಲೆ ಕಾಲಿಟ್ಟು ನಡೆಯಲಾರದೆ ತಪಿಸುತ್ತಾ, ನರಳುತ್ತಾ, ಹಸಿವು ಬಾಯಾರಿಕೆಗಳ ಸಂಕಟದಿಂದ ತೊಳಲುತ್ತಾ ಭಯವಿಹ್ವಲನಾಗಿ ಹೆಜ್ಜೆಯಿಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನು. ಹಾಗೆ ಸಂಕಟಪಡುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಕಂಡು, ಪಶುಘಾತಕಿಯಾದ ಆ ಕಿರಾತನಿಗೂ ಮನಸ್ಸು ಕರಗಿತು. 'ಅಕ್ಕಬಾ ಈ ಪ್ರಾಣಿಯು ನಿಜವಾಗಿ ಬಹು ಸಂಕಟಪಡುತ್ತಿರುವನು. ಅಯ್ಯೋ ಪಾಪ! ಬಿಸಿಲು ಬಹಳವಾಗಿದೆ' ಎಂದುಕೊಂಡು- ಮತ್ತೇನು ಮಾಡುವನೋ ಎಂದು ಭಯಗೊಂಡು ಹಿಂದೆ ಹಿಂದೆ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಬಾರೆಂದು ಕೂಗಿ ಕರೆದನು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು, ತನ್ನಿಂದ ಮತ್ತೇನು ಪ್ರಮಾದವುಂಟಾಯಿತೋ, ಅದರ ಫಲವಾಗಿ ಬೇರನ್ನಾವ ಶಿಕ್ಷೆ ಕಾದಿದೆಯೋ ಎಂದು ಭಯಗೊಂಡು, ತುಟಿಬಾಯಿಗಳನ್ನು ಸವರಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬರಲು, ಕಿರಾತನು ಅವನಿಂದ ತಾನು ಕಸಿದುಕೊಂಡಿದ್ದ ಸಾದರಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟು, - 'ಅವುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ನಡೆದುಕೊಂಡುಹೋಗು' ಎಂದನು. ಮಹಾ ನಿಷ್ಕರುಣೆಯಾಗಿದ್ದ ಆ ವ್ಯಾಧನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ದಯಾಸಂಚಾರವಾದುದನ್ನು ಕಂಡು, ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಪರಮಾಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಆಗಲಾತನು ಪ್ರತಿಮಾತನ್ನಾಡದೆ, ಆ ಪಾದರಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ತೊಟ್ಟು ಸ್ವಸ್ಥಚಿತ್ತನಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡು ಪ್ರಸನ್ನದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಆ ಕಿರಾತನನ್ನು ನೋಡಿ - 'ಶ್ರೀಯೋಸ್ತು, ಅಯ್ಯಾ ನಿನಗೆ ಸುಖವಾಗಲಿ. ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಈ ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಗಾಗಿ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುವು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾನೆ' ಎಂದು ನುಡಿದನು.

ಆ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದ ಕಿರಾತನು ಆಶ್ಚರ್ಯಗೊಂಡು, ನಕ್ಕು- 'ಅಲ್ಲವಯ್ಯಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ನಿನ್ನದೇ ಆದ ಈ ವಸ್ತುವನ್ನು ನಿನಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರಿ, ನಿನಗೆ ಪುಣ್ಯ ಹೇಗೆ ಬಂದಿತು' ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದನು. ಆಗಲಾ ಬ್ರಾ

ಹೃದಯ - 'ಅಯ್ಯಾ ಹಾಗಲ್ಲ, ನೀನು ಯಾವಾಗ ಆ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ನಿನ್ನ ಕುಲಧರ್ಮಾನುಸಾರ ನನ್ನಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡೆಯೋ ಆಗ ಅದು ನಿನ್ನದಾಯಿತು. ನಿನ್ನದಾದ ಈ ಸ್ವತ್ತನ್ನು ವೈಶಾಖಮಾಸದ ಈ ಬೇಗೆಯಲ್ಲಿ ಬೇಯುತ್ತಿದ್ದ ನನಗೆ ದಾನಮಾಡಿದುದರಿಂದ ಈ ಪುಣ್ಯವು ನಿನ್ನ ಜನ್ಮಾಂತರಾರ್ಜಿತ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮವನ್ನು ಪರಿಪಾಕಗೊಳಿಸಿತು. ಆ ಮೂಲಕ ನಿನಗೆ ತಪ್ಪದೆ ಭಗವತ್ಕೃಪೆಯು ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ' ಎಂದು ನುಡಿದು, ವಿಷ್ಣು ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿ ಹೇಳಿದನು. ವ್ಯಾಧನೂ, ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಅಮೃತಮಯ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಕೇಳಿದಂತೆ ಆ ವಿಚಾರದಲ್ಲೇ ನಟ್ಟಿಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನಾಗಿರುತ್ತಿರುವ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಒಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯಕರ ವೃತ್ತಾಂತವು ನಡೆಯಿತು. ಅವರು ನಿಂತಿದ್ದ ಆ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿನ ಪೊದೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಿಂಹವೂ ಒಂದು ವ್ಯಾಘ್ರವೂ ಕದನಮಾಡುತ್ತಿದ್ದು ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಹೇಳಿದ ವಿಷ್ಣು ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಶ್ರವಣದಿಂದ ತಮ್ಮ ಆ ದುಷ್ಟಜನ್ಮದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯೊಂದಿ ದಿವ್ಯ ದೇಹಧಾರಿಗಳಾಗಿ ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ದೇವಲೋಕವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೊರಟರು. ಕಿರಾತನು ತೇಜೋಮಯನಾದ ಅವರನ್ನು ಕಂಡು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಕುರಿತು - ಸ್ವಾಮಿ, ಇವರಾರು? ಇದುವರೆಗೆ ಸಿಂಹವ್ಯಾಘ್ರಗಳಾಗಿದ್ದ ಇವರಿಗೆ ನೂತನವೂ ತೇಜೋಮಯವೂ ಆದ ಈ ಶರೀರಗಳು ಹೇಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದುವು' ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದುವು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು - 'ಅಯ್ಯಾ ಕೇಳು, ನಾನು ನಿನಗೆ ಈವರೆಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾ ಬಂದ ವಿಷ್ಣು ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಶ್ರವಣವು, ಸಂಸಾರಬಂಧನ ತಾರಕರೂಪವಾದುದರಿಂದ, ಶಾಪದಿಂದ ಹೀಗೆ ದುಷ್ಟಜನ್ಮಗಳನ್ನೆತ್ತಿದ್ದ ಇವರು ಆ ಸತ್ಕಥಾಶ್ರವಣದ ಯೋಗದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯಾದರು' ಎಂದು ನುಡಿದನು. ಈ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನು ಕಂಡಮೇಲಂತೂ ವ್ಯಾಧನ ಮನಸ್ಥಿತಿಯೇ ಬದಲಾದಂತಾಯಿತು. ಒಡನೆ ಆತನು ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಧನುರ್ಬಾಣಗಳನ್ನೂ ಇತರ ಆಯುಧಾದಿಗಳನ್ನೂ ಕೆಳಗಿಟ್ಟು, ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕೈಮುಗಿದು - 'ಸ್ವಾಮಿ, ತಮ್ಮ ಪಾದದಲ್ಲಿ ನಾನು ಮಹಾಪರಾಧಮಾಡಿದನು. ನನ್ನಿಂದ ಸಜ್ಜನರಾದ ತಮಗೆ ಬಹು ತೊಂದರೆಯುಂಟಾಯಿತು. ಅದನ್ನು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತಾ

ರವೆ, ನನ್ನನ್ನು ಶಿಷ್ಯನನ್ನಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಉದ್ಧಾರಮಾಡಬೇಕು' ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡನು.

ತನ್ನ ಸರ್ವಸ್ವಾಪಹಾರಮಾಡಿ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ತೆಗೆಯಲೂ ಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದ ಆ ಕಿರಾತನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ಪರಿವರ್ತನೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಬಹು ಸಮಾಧಾನವೆನ್ನಿಸಿತು. 'ಅಯ್ಯಾ ಸತ್ಪುರುಷನೇ, ನನಗೆ ಬಹು ದಾಹವಾಗುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲಾದರೂ ಸ್ವಲ್ಪ ನೀರು ಸಿಕ್ಕಿದರೆ ಸ್ನಾನವಾನಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ತರುವಾಯ ನಿನ್ನ ಇಚ್ಛಾನುಸಾರ ಬೇಕಾದುದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ' ಎನ್ನುಲು- ಆ ವ್ಯಾಧನು ಬಹು ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಆತನಿಗೆ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಸರಿಗೊಳಿಸುತ್ತಾ ಮುಂದೆ ನಡೆಯಲು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲೇ ಅವರು ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ಜಲಾಶಯದ ಬಳಿಗೆ ಬಂದರು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಅಲ್ಲಿಯ ನಿರ್ಮಲ ಜಲದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಾನ್ದಿಕಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ವೇಳೆಗೆ ವ್ಯಾಧನು ಸಮೀಪದ ವನವೃಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಹಣ್ಣುಹಂಪಲುಗಳನ್ನು ತಂದು ಒದಗಿಸಿದನು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ತರುವಾಯ ಫಲಾಹಾರಮಾಡಿ ಜಲಪಾನಮಾಡಿ ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿ ಕುಳಿತಿರಲು - ಅವರಿಗೆ ತನ್ನ ದುಷ್ಟಜನ್ಮದ ವಿಚಾರವನ್ನು ಕುರಿತ ಯೋಚನೆಯಲ್ಲೇ ಮಗ್ನನಾಗಿದ್ದ ವ್ಯಾಧನು ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಸಾಷ್ಟಾಂಗನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಿ ಕೈಜೋಡಿಸಿ ನಿಂತುಕೊಂಡು- 'ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ, ನನಗೆ ಯಾವ ಜನ್ಮದ ದುಷ್ಟರ್ಮ ಫಲವಾಗಿ ಈ ವ್ಯಾಧಜನ್ಮವು ಪಾಪವಾಗಿದೆಯೋ ಅದನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಕಾಪಾಡಬೇಕು- ಅಷ್ಟಮಾತ್ರವಲ್ಲ- ಮಹಾ ದುಷ್ಟರ್ಮನಿರತನಾದ ನನಗೆ ತಮ್ಮಂತಹ ಸಜ್ಜನಸಮಾಗಮವಾದುದರ ಕಾರಣವಾದರೂ ಏನು? ಏಕೆಂದರೆ, ಸದ್ಗತಿದಾಯಕವಾದ ಸಜ್ಜನಸಮಾಗಮವೂ, ಸದ್ವಿಚಾರ ಶ್ರವಣವೂ ಸುಲಭವಾಗಿ ಲಭ್ಯವಾಗಲಾರವು' ಎಂದು ಬಿನ್ನವಿಸಿಕೊಂಡನು.

ವ್ಯಾಧನ ಆ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಹಾ ತಪಸ್ವಿಯಾದ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು, ಆತನ ಸ್ಥಿತಿ ಯೇನಾಗಿದ್ದಿತೆಂದು ಜ್ಞಾನದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಲು ಆ ಸಂಬಂಧವಾದ ಸಕಲ ವೃತ್ತಾಂತಗಳೂ ಕರತಲಾಮಲಕವಾಗಿ ತಿಳಿದು ಹೋದುವು. — 'ಕೇಳು ಆಪ್ತಬಂಧುವೇ, ಹಿಂದೆ ಶಾಕಲವೆಂಬೊಂದು ಊರಿನಲ್ಲಿ ಶೀವತ್ಸ ಗೋತ್ರೋದ್ಭವನಾದ ಸ್ತಂಬನೆಂಬೊಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು

ದ್ದನು. ವೇದವೇಡಾಂಗ ಪಾರಂಗತನೂ ಷಟ್ಪರ್ಮನಿರತನೂ ಆದ ಆತನು ಕಾಂತಿಮತಿಯೆಂಬ ಪತ್ನೀಸಮೇತನಾಗಿ ಸುಖವಾಗಿ ವಾಸಮಾಡಿ ಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಮುಂದೊಂದು ದುರ್ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಆತನಿಗೆ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಕರ್ಮಯೋಗದಿಂದ ವೇಶ್ಯಾಸಮಾಗಮವಾಯಿತು. ಆ ದುಸ್ಸಂಗದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಮುಂದೆ ಆತನಿಗೆ ನಿತ್ಯಕರ್ಮಗಳೂ, ವೇದಾಂತವಿಚಾರವೂ, ನಿಷ್ಠಾವಂತರ ಸಂಗವೂ ದೂರವಾಗಿ ಸ್ತಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಕೇವಲ ಶೂದ್ರವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಜೀವಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ತನ್ನ ಪತಿಯು ವೇಶ್ಯಾನುರಕ್ತನೂ ಧರ್ಮಬಾಹಿರನೂ ಆಗಿದ್ದರೂ, ಕಾಂತಿಮತಿಯು ಅತ್ಯಂತ ಪತಿಭಕ್ತಿ ಪರಾಯಣಳಾಗಿದ್ದು ಆತನನ್ನು ಅನುವರ್ತಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾ, ಇಂದಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮುಂದೆ ಎಂದಿಗಾದರೂ ಆತನಿಗೆ ಮನಃಸರಿವರ್ತನೆಯುಂಟಾಗದಿದ್ದರೆ ಎಂದು ನಂಬಿ, ಆತನ ಪ್ರೇಮಸಂಪಾದನೆಗಾಗಿ, ಆ ವೇಶ್ಯೆಯ ಮತ್ತು ಆತನ ಸೇವೆಯನ್ನೂ ಬೇಸರವಿಲ್ಲದೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಸ್ತಂಬನು ಮಹಾಸಾಧ್ವಿಯಾದ ಆ ಪತ್ನಿಯ ವಿಚಾರವನ್ನೇ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳದೆ. ಸದಾ ವೇಶ್ಯಾಘೋರನಾಗಿ ಮತ್ತನಾಗಿ ಇದ್ದುಬಿಟ್ಟನು. ಅಭೋಜ್ಯ ಭೋಜನ, ಅಪೇಯಪಾನ, ಸಂತ್ರಸ್ತಿಯನ್ನೇ ಕಾಣದ ಅಮಿತಭೋಗ ಮುಂತಾದುವುಗಳ ಫಲವಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ಮಹಾ ಘೋರವಾದ ಭಗಂದರ ರೋಗವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು. ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಧನವು ವೆಚ್ಚವಾಗಿ, ದಾರಿದ್ರ್ಯವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು. ಅದನ್ನು ಕಂಡ ಆ ವೇಶ್ಯೆಯು ಸಂಪಾದನಾ ವಿಹೀನನೂ ರೋಗಪೀಡಿತನೂ ಆದ ಆತನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೊಬ್ಬನನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಹೊರಟುಹೋದಳು. ಅಸಹ್ಯ ರೋಗಬಾಧೆಯಿಂದ ಪೀಡಿತನಾದ ಅವನು, ಆಗ ವಿರೇಷ ಸಂತಾಪಕ್ಕೊಳಗಾಗಿ, ಆಗಲೂ ತನ್ನನ್ನು ಅನುವರ್ತಿಸಿಕೊಂಡು ಬೇಸರಗೊಳ್ಳದೆ ಸೇವೆಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಪತ್ನಿ ಕಾಂತಿಮತೀದೇವಿಯನ್ನು ಕುರಿತು, 'ಸಾಧ್ವೀಮಣಿ, ಪರಮ ಪಾಪಿಯೂ ದುರಾಚಾರಿಯೂ ಆದ ನನ್ನನ್ನು ನೀನು ದಯಮಾಡಿ ಸಹಸ್ರಬಾರಿ ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು. ನಿನ್ನ ಕ್ಷಮಾಗುಣವು ಅನ್ಯಾದೃಶವಾದುದು. ಅಕ್ಕಟಾ, ನಿನ್ನಂತಹ ಧರ್ಮಪತ್ನಿಯನ್ನು ಮಹಾ ಸಂತಾಪಕ್ಕೆ ಗುರಿಪಡಿಸಿ ಮಾಡಬಾರದೆ ದುಷ್ಕೃತ್ಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಮಾಡಿ, ಶಾಶ್ವತ ನರಕವಾಸವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡೆನಲ್ಲ. ಅಕ್ಕ

ಹೀ ನನಗಿನ್ನೇನುಗತಿ! ನಾನು ಉದ್ಧಾರವಾಗುವದೆಂದಿಗೆ ' ಎಂದು ಅಗಾಧ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಕ್ಕೊಳಗಾಗಿ, ವ್ಯಸನಾಕ್ರಾಂತನಾದನು. ಕಾಂತಿಮತಿಯು ತನ್ನ ಪತಿಯ ಮನಸ್ಸು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಯುಕ್ತವಾದುದನ್ನು ಕಂಡು ಸಮಾಧಾನಹೊಂದಿ, ಆತನನ್ನು ಅನೇಕ ಬಗೆಯ ಹಿತವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಆದರಿಸುತ್ತಾ, ಆತನ ಪಾಪಪರಿಹಾರವಾಗಲೆಂದು ವಿಶೇಷ ರೀತಿಯಿಂದ ಭಗವತ್ಪಾರ್ಥನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ರೋಗವು ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಪ್ರಬಲವಾಗಿ ತರುವಾಯ ಕೆಲವು ದಿನಗಳಮೇಲೆ ಸ್ತಂಬನು ಪಂಚತ್ವವನ್ನೈದಿದನು. ಅತಿಶಯ ದುರ್ಮಾರ್ಗತನದಿಂದಲೇ ತನ್ನ ಜೀವಮಾನವನ್ನೆಲ್ಲ ಕಳೆದಿದ್ದ ಅವನಿಗೆ ಮರಣಕಾಲದಲ್ಲೂ ಆ ವೇಶ್ಯಾದುಃಖವ್ಯುಚಿತವೆ ಬಾಧಿಸುತ್ತಿರಲು, ಆತನು ಅವಳ ಸ್ಮರಣೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಬಿಟ್ಟನು. ಕಾಂತಿಮತಿಯು ಅವನ ಕಳೆಬರದೊಂದಿಗೆ ಸಹಗಮನಮಾಡಿ ದೇಹಬಿಟ್ಟಳು.

‘ ಪ್ರಿಯಬಂಧುವೇ! ಲಾಲಿಸು. ಮಹಾ ದುರ್ಮಾರ್ಗಿಯಾಗಿ ಬದುಕಿ ವೇಶ್ಯಾ ಚಿಂತೆಯಿಂದಲೇ ಪ್ರಾಣಬಿಟ್ಟ ಆ ಸ್ತಂಬನೆಂಬ ಬ್ರಹ್ಮಬಂಧುವನ್ನು ಕರ್ಮಾಭಿಷೇಕವೆತೆಗಳು ಕಿರಾತ ಜನ್ಮವನ್ನೆತ್ತುವಂತೆ ವಿಧಿಸಿದರು. ಆಯ್ಯಾ, ಅದೇ ನಿನ್ನ ಈಗಿನ ಜನ್ಮವೆಂದು ತಿಳಿ. ಸಾಧ್ವೀಮಣಿಯಾದ ಆ ಕಾಂತಿಮತೀದೇವಿಯು ದುರಾಚಾರಿಯಾಗಿದ್ದ ತನ್ನ ಪತಿಯ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿಗಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಭಗವತ್ಪಾರ್ಥನೆ ಮುಂತಾದ ಸತ್ಕಾರ್ಯಗಳ ಫಲವಾಗಿಯೇ ಈಗ ನಿನಗೆ ಸದ್ಬುದ್ಧಿಯೂ, ಸಾಧುಮಾರ್ಗವೂ, ಚಿತ್ತಶುದ್ಧಿಯೂ ಉಂಟಾಗಲು ಅವಕಾಶವಾಯಿತು. ಇಂತಿದು ನಿನ್ನ ಪೂರ್ವ ವೃತ್ತಾಂತವು’ ಎಂದು ನುಡಿದು ಸುಮ್ಮನಾದನು.

ಪಾಪಕ್ರಿಯಾ ಪರಿಪೂರಿತವಾದ ತನ್ನ ಪೂರ್ವ ಜನ್ಮ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣವರ್ಯನ ಮುಖದಿಂದ ಕೇಳಿದ ವ್ಯಾಧನು, ಅತಿಶಯ ವ್ಯಸನದಿಂದಲೂ ನಾಚಿಕೆಯಿಂದಲೂ ಮುಂದೊರದೆ ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಅಭೋವದನನಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದು, ತರುವಾಯ ಮೇಲಕ್ಕೆದ್ದು ಆ ವಿಷ್ಣೋತ್ತಮನಿಗೆ ದೀರ್ಘದಂಡವತ್ ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಿ — ‘ಮಹಾತ್ಮಾ ಬ್ರಾಹ್ಮ

ಣೋತ್ತಮಾ ಅತ್ಯಂತ ಪಾಪಿಯಾದ ನನ್ನನ್ನು ಸನ್ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಉದ್ಧಾರಮಾಡುವ ಮತ್ತಾರನ್ನೂ ನಾನು ಕಾಣೆನು. ತಾವು ಹೇಳಿದಂತೆ ಲೇಶಮಾತ್ರ ಚನ್ಮಾಂತರಾರ್ಥತ ಸ್ವಕೃತ ಪರಿಪಾಕದಿಂದ ತಮ್ಮ ಪಾದ ಸಂದರ್ಶನವಾಗಿ, ಈದಿನ ನನ್ನ ಜನ್ಮದಲ್ಲೇ ಒಂದು ವಿಧವಾದ ಪರಿವರ್ತನೆ ಯುಂಟಾಗಿದೆ. ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲೇ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗದೆ, ಮಹಾ ಪಾಪಿ ಜೀವನನಾದ ನನ್ನ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಒಂದು ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಕಾಪಾಡತಕ್ಕದೂ ತಮ್ಮ ಪಾದವನ್ನೇ ಸೇರಿದೆ. ನನಗನ್ನು ಬೇರೆ ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಸರ್ವಸ್ವತೂ ತಾವೇ ಎಂದು ನೆರೆನಂಬಿಸ್ತೇನೆ' ಎಂದು ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಧಾರಾಕಾರವಾಗಿ ನೀರನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಾ, ಎರಡು ಪಾದಗಳನ್ನೂ ಹಿಡಿದು ಬೇಡಿಕೊಂಡನು.

ಸ್ವಭಾವವಾಗಿಯೇ ದಯಾಳುವಾದ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು, ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಾಂಗಿಯಿಂದ ಬಂದ ಆ ವ್ಯಾಧನ ಯಥಾರ್ಥವಾದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅರಿತವನಾಗಿ, ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಆನಂದಬಾಷ್ಪವು ಸೂಸುತ್ತಿರಲು - 'ಮಗೂ ವ್ಯಸನಪಡಬೇಡ. ನಿನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಾಸ್ತವವಾಗಿಯೂ ಭಗವತ್ಪ್ರಸಾದವುಂಟಾಗಿದೆ. ಹಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ, ಕಿರಾತವೃತ್ತಿಯ ನಿನ್ನೇ ಕಠಿನಹೃದಯವು ಇಷ್ಟಮುಟ್ಟಿಗೆ ಮಾರ್ದವವನ್ನು ಹೊಂದುವುದೆಂದರೇನು? ನೀನಿನ್ನು ಚಿಂತಿಸಬೇಡ. ಜಗಜ್ಜನ್ಮಾದಿಕಾರಣನೂ, ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರಾದ್ರಿ ನಿಯಾಮಕನೂ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯೂ ಆದ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನು, ಸರ್ವಭೂತ ಹೃದಯಾಂತರ್ವರ್ತಿಯಾಗಿರುವನು. ಯಾವ ಹೃದಯವು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಾಂಗಿಯಿಂದ ಪುಟವಿಡಲ್ಪಟ್ಟ ಶುದ್ಧವಾಗುವದೋ ಅಲ್ಲಿ ಆತನು ಪ್ರಕಟವಾಗಿಯೇ ಆಗುವನು. ಈಗ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಯವಾದ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವುಂಟಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಪಾಪಪರಿಹಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸದ್ಗತಿಯ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಬೀಕೆಂಬ ಆತುರವು ನಿನಗುಂಟಾಗಿರುವುದು. ಇನ್ನು ಚಿಂತಿಸಬೇಡ. ಯಾವ ಬಗೆಯ ವಿಧ್ಯುಕ್ತ ಕರ್ಮಾಚರಣೆಗಾಗಲೀ ಯಜ್ಞಾದಿಗಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಲೀ ಯೋಗ್ಯವೆನ್ನುವದ ನಿನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ, ಭಗವಂತನಾದ ಶ್ರೀರಮಾನುಜಿಯ ಪಾವನ ನಾಮಧ್ಯಾನವೊಂದೇ ಉದ್ಧಾರಕ ಸಾಮಗ್ರಿಯಾಗಿರು

ವುದು ಒಂದು ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು, * ರಾಮ ಎಂಬ ನಾಮ ಜಪವು ವಿಷ್ಣು ಸಹಸ್ರನಾಮ ಜಪಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅಧಿಕವೆನ್ನಿಸಿರುವುದು. ನಿನಗೆ ಪರಮಪಾವನವಾದ ಆ ನಾಮ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುವೆನು. ಅದನ್ನು ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸದಾ ಜಪಿಸುತ್ತಾ, ಪಾಪಕರ್ಮವನ್ನು ವರ್ಜಿಸಿ ಜೀವಿಸಿಕೊಂಡಿರು. ಈ ದೇವಾವಸಾನವಾದ ನಂತರದಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಹೆಸರು ಉದರದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮವಾಗುವುದು. ಆಗ ಶ್ರೀ ರಾಮಸೇವಾ ರೂಪವಾದ ಅಗಾಧ ಕಾರ್ಯವೊಂದು ನಿನ್ನಿಂದ ನಡೆಯಲಿರುವುದು. ತನ್ನೂಲಕ ನಿನಗೆ ಶಾರ್ವತವಾದ ಗದ್ದೆತಿಯು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದು. ಬೇವನ್ನು ಕೊಡುವೆನು' ಎಂದು ನುಡಿದನು.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮನ ವದನಾರವಿಂದದಿಂದ ಹೊರಡುತ್ತಿದ್ದ ಕರ್ಣ ರಸಾಯನವಾದ ಆ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿಕೇಳಿದಂತೆ ವ್ಯಾಧನ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಆನಂದ ಬಾಷ್ಪವು ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಹರಿಯಿತು. ಮೈಯಲ್ಲಿ ಪುಳಕಗಳುಂಟಾದುವು. ಪವಿತ್ರತವವಾದ ಶ್ರೀರಾಮ ನಾಮಾನ್ಯತವನ್ನು ಎಂದಿಗೆ ಪಾನ ಮಾಡಿಯೇನು ಎಂಬ ಆತುರವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ, ಒಡನೆಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಸರಸ್ವಿನಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಶಂಖಮುನಿಯ ಎದುರಿಗೆ ದೀರ್ಘದಂಡನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಿ ಕೈಜೋಡಿಸಿ ನಿಂತುಕೊಂಡನು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಆ ವ್ಯಾಧನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಹೃದಯ ವರಿವರ್ತನೆಗಾಗಿ ಮೇಲೆಮೇಲೆ ಆಶ್ಚರ್ಯಗೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ಆತನಿಗೆ ರಾಮ ರಾಮ ಎಂಬ ನಾಮಮಂತ್ರವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿ ಅದನ್ನು ಸದಾ ಜಪಿಸುತ್ತಿರೆಂದು ಸಂದೇಶವನ್ನಿತ್ತು, ತನ್ನ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೊರಡಲು ದ್ಯುಕ್ತನಾದನು. ವ್ಯಾಧನು ತಾನು ಆತನಿಂದ ಕಿತ್ತುಕೊಂಡಿದ್ದ ಭತ್ತ ವ್ಯಜನ ಕುಂಡಲಾದಿ ಸಮಸ್ತ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ ಕೃತಜ್ಞತಾ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸಮರ್ಪಿಸಿದುದಲ್ಲದೆ, ಅಜ್ಞಾನವಶ

* ಪಾರ್ವತ್ಯವಾಚ :- ಕೇನೋಪಾಯೇನ ಲಘುನಾ ವಿಷ್ಣೋರ್ನಾಮ ಸಹಸ್ರಕಂ

ಸಹಸ್ರತೇ ಪಂಡಿತೈರ್ನಿರ್ಣಯಂ ರೋತುಮಿಚ್ಛಾಮ್ಯಹಂ ಪ್ರಭೋ

ಈಶ್ವರೋವಾಚ :- ಶ್ರೀ ರಾಮರಾಮ ರಾಮೇತಿ ರಮೇರಾಮೇ ಮನೋರಮೇ

ಶ್ರೀ ಸಹಸ್ರನಾಮ ತತ್ಪುಲ್ಕಂ ಶ್ರೀರಾಮನಾಮ ವರಾಸನೇ ?

ವಾಗಿ ತನ್ನಿಂದ ನಡೆದ ಅಪಚಾರವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಡಬಾರದೆಂದು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡನು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಚಿಂತೆಪಡಬೇಡವೆಂದು ಅವನನ್ನು ಆಶೀರ್ವದಿಸಿ ಗೋದಾವರೀ ತೀರ್ಥವನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿದನು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಸತ್ಸಾಂಗತ್ಯದಿಂದ ವರ್ಚಿತನಾದಮೇಲೆ, ವ್ಯಾಧನು ತಾಯಿಯಿಂದ ಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟ ಕರುವಿನಂತೆ ಬಹು ವ್ಯಥೆಪಟ್ಟು, ಪುನಃ ತನ್ನ ಪತ್ನೀಪುತ್ರಾದಿಗಳ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಲು ಇಷ್ಟಪಡದೆ ಆ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ಬಿಡಲು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದನು. ಮನಸ್ಸನ್ನು ಮೈರಾಗ್ಯ ವಿಚಾರವು ಆವರಿಸಿತು. ತನ್ನ ಆ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸಿದ ಅಗಣಿತ ಪಶುಹತ್ಯ, ನರಹತ್ಯ, ಸಾಧುನಿಂದೆ, ಮದ್ಯಮಾಂಸಾದಿ ಭಕ್ಷಣೆ, ಸ್ವರ್ಣಸ್ತ್ರೀಯಾದಿ ಮಹಾಪಾತಕಗಳು ಮುಂತಾದುವುಗಳೆಲ್ಲಾ ಪರ್ವತರೂಪವಾಗಿ ಅವನ ಎದೆಯಮೇಲೆ ಕುಳಿತಂತೆ ಭಾಸವಾದುವು. ವ್ಯಾಧನು, ಆ ಪಾಪಭಾರವನ್ನೆಲ್ಲವನ್ನು ತೊಲಗಿಸಲು ಸರ್ವೋತ್ತಮ ಸಾಧನವು ಶ್ರೀರಾಮನಾಮ ಜಪವೊಂದೇ ಎಂಬ ತತ್ವವನ್ನು ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಂಬಿ, ಸದಾ ಅದರ ಜಪದಲ್ಲೇ, - ಶ್ರೀರಾಮ ನಾಮಧ್ಯಾನದಲ್ಲೇ ನಿರತನಾಗಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟನು. ಆತನಿದ್ದ ಆ ಸ್ಥಳವು ತೀರ್ಥ ಯಾತ್ರಾರ್ಥಿಗಳಾದ ಸಾಧು ಸತ್ಪುರುಷರು ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಮಾರ್ಗವಾದುದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿಲ್ಲಾ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸಾಲುಮರಗಳನ್ನೂ ಫಲವೃಕ್ಷಗಳ ತೋಪುಗಳನ್ನೂ, ಅರವಟ್ಟಿಗೆಗಳನ್ನೂ ನಿರ್ಮಿಸಿ, ಪಾಂಥರನ್ನು ಮೃದು ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಆದರಿಸಿ, ನೆಲಲಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಲಿತ್ತು ಕಂದಮೂಲ ಫಲಾದಿಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿ ಉಪಚರಿಸಿ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಾ, ಸದಾ ರಾಮರಾಮರಾಮ ಎಂಬದಾಗಿ, ಆ ಪಾವನನಾಮ ಜಪದಲ್ಲೇ ಮಗ್ನನಾಗಿದ್ದನು. ಹೀಗೆ ತನ್ನ ಶೇಷಾಯುಷ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದು ಆ ವ್ಯಾಧನು, ರಾಮನಾಮ ಸ್ಮರಣೆಯಿಂದಲೇ ತನ್ನ ಕಳೀಬರವನ್ನೂ ನೀಗಿದನು.

ಮುಂದೆ ಕೆಲವು ಕಾಲದಮೇಲೆ, ಆ ವ್ಯಾಧನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದ ಸರೋವರದ ಬಳಿಯ ತೋಪು ಒಂದು ತಪೋವನವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಕೃಣು ಎಂಬೊಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮನು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ, ಬಂದು ನೆಲೆಸಿದನು. ಸಂಯಮಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನೂ, ದೃಢಚಿತ್ತನೂ ಆದ ಆ ಕೃಣುವಿಪ್ರನು ತಪಸ್ಸಿಗಾಗಿ ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಯಿಂದ, ಕುಳಿತ

ಮೇಲಕ್ಕೇಳದೆ ಬಹುಕಾಲದವರೆಗೆ ಹಾಗೆಯೇ ಇದ್ದುಬಿಟ್ಟನು. ಆತನ ದೇಹದಮೇಲೆ ಹುತ್ತವು ಬೆಳೆದುಹೋಯಿತು. ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹುತ್ತಕ್ಕೆ ವಲ್ಮೀಕನೆಂಬ ಹೆಸರುಂಟು. ಮಾಗಧದಲ್ಲಿ ತಿರುಗುವ ಜನರು, ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನು ಕುಳಿತಿದ್ದನೆಂಬುದನ್ನೇ ಮರೆತು ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಹುತ್ತವನ್ನು 'ವಲ್ಮೀಕ' ಎಂದೇ ಸಹಜನಾಮದಿಂದ ಕರೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಮುಂದೆ ಬಹುಕಾಲಗಳಾದಮೇಲೆ ಆತನಿಗೆ ಬಾಹ್ಯಜ್ಞಾನವುಂಟಾಯಿತು. ಆ ವೇಳೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಹಲವು ಮಂದಿ ನಾಗಕನ್ಯಿಕೆಯರು ಆತನಿಗೆ ದೃಷ್ಟಿಗೋಚರರಾದರು. ಅವರ ದರ್ಶನದಿಂದ ಆತನಿಗೆ ವೀರ್ಯಸ್ಥಲನವಾಗಲು ಅದನ್ನು ಅಲ್ಲೇ ಇದ್ದ ಒಂದು ಸರ್ಪವು ನುಂಗಿತು. ಮಹಾತೇಜೋವಂತವಾದ ಆ ವೀರ್ಯವನ್ನು ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದ ಆ ಸರ್ಪವು (ಸರ್ಪರೂಪಿ ನಾಗಸ್ತ್ರೀಯು) ಯುಕ್ತಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪುರುಷ ಶಿಶುವನ್ನು ಪ್ರಸವಿಸಿತು. ಆ ಶಿಶುವನ್ನು ಆ ಹುತ್ತದಲ್ಲಿದ್ದ ನಾಗಸ್ತ್ರೀಯರೇ ಪೋಷಿಸಿ ಪ್ರಬುದ್ಧನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದರು. ಮುಂದೆ ಕೆಲವು ಕಾಲವಾಗಲು ಒಂದು ದಿನ ಕುಂಭದ್ರೋಣನಾಗಿ ಮಳೆಸುರಿದು, ಮೇಲೆ ಆಚ್ಛಾದಿತವಾಗಿದ್ದ ಹುತ್ತವು ಕರಗಿಹೋಗಲು, ಒಳಗಿದ್ದ ಋಷಿಕುಮಾರನು ಸರ್ವರಿಗೂ ದೃಷ್ಟಿಗೋಚರನಾದನು. ಆತನು ವಾಲ್ಮೀಕ ಋಷಿಯ ಮಗನೂ, ವಲ್ಮೀಕ (ಹುತ್ತ) ದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದವನೂ ಆದುದರಿಂದ ಆತನನ್ನು ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಯೆಂದೂ, ಪ್ರಚೇತ (ವರುಣ) ನಿಂದ ಹುತ್ತದ ಆಚ್ಛಾದನೆಯು ಹೋಗಿ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಪ್ರಕಟನಾದುದರಿಂದ ಪ್ರಾಚೇತಸನೆಂದೂ ಪ್ರಾಜ್ಞರು ಕರೆದರು. ಆತನೇ ಮುಂದೆ ಶಮದಮಾದಿ ಗುಣಸಂಪನ್ನನಾಗಿ ಮಹಾ ತಪಸ್ವಿಯಾಗಿ ನಾರದರಿಂದ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಪಡೆದು ಶ್ರೀ ರಾಮಾಯಣ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಬರೆದು ಲೋಕಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮಹರ್ಷಿಯು. ಇಂತಿದು ಸ್ವಾಮಿ ಪುರಾಣೋಕ್ತವಾದ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಜನ್ಮಾಂತರೀಯ ಕಥಾ ವಿಸ್ತಾರವು.

ಅಧ್ಯಾಯ ೩

“ವಲ್ಮೀಕೀದ್ವಯ”

‘ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಸದ್ಗುಣಗಳಿಗೂ, ಬಂಧನ ಮೋಕ್ಷಗಳಿಗೂ ಅವನು ಜನ್ಮಪತ್ತುವ ವರ್ಣಾಧನ ಜಾತಿಯು ಒಂದು ಮಂಟು ಕಾರಣವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವುದು. ಯಾವನಾಗಲೀ ಉತ್ತಮವರ್ಣದ ಮಾತೃಪಿತೃಗಳಿಂದ ಜನ್ಮಿಸಿದಲ್ಲದೆ ಜೀವನಿಗೆ ಸದ್ಗುಣ, ಮಾರ್ಗವು ಗೋಚರವಾಗಲಾರದು’ ಎಂಬ ಒಂದು ವಿಚಾರವು ಅನೇಕರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಕಳವಳವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿದೆ. - ‘ಇದೇನ, ಭಗವಂತನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲೂ ಈ ಜಾತಿಮತಗಳ ಗೊಂದಲವುಂಟು? ಅಲ್ಲದಾದ ಇಂತಹ ವರ್ಣಸ್ಥಿತಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸ್ರವೇಶವುಂಟು, ಮಿಕ್ಕವರು ದೂರದಲ್ಲಿರಬೇಕು, ಎಂಬ ನಿರ್ಬಂಧವುಂಟು? ಇದು ನ್ಯಾಯವೇ?’ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಹುಟ್ಟುತ್ತವೆ! ಹಾಗೆ ಹೇಳುವವರು ಒಂದುವೇಳೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾದರಂತೂ, ಸ್ವಾರ್ಥತೆ, ಪೈಯಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಭಾವನೆ ಮುಂತಾದ ಆರೋಪಗಳು ಅವರ ತಲೆನುಮೇಲೆ ಮೊರಿಸಲ್ಪಡುವುದು ತಪ್ಪು. ಆದುದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯನ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗ ಗಮನದಲ್ಲಿ ಅವನ ಜನ್ಮ, ಸ್ಥಳವು-ಆರ್ಥಾತ್ ಒಬ್ಬನು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವ ಕ್ಷೇತ್ರವು, ಎಷ್ಟುಮಟ್ಟಿನ ಸಮಾಯವನ್ನೊದಗಿಸಬಹುದು; ಅಥವಾ ಎಷ್ಟುಮಟ್ಟಿಗೆ ಪ್ರತಿಬಂಧಕವಾಗಬಹುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಕೂಡ, ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಚಾರಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಸರಮಾತೃನು ಲೋಕಪೂಜ್ಯವಾದ ಭಗವದ್ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ—
 ‘*ಗುಣಗಳ ಮತ್ತು ಕರ್ಮಗಳ ವಿಭಾಗದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ವೈಶ್ಯ ಶೂದ್ರ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಣಗಳು ನನ್ನಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.....’
 ಎಂದು ಆಪ್ತನೆ ಕೊಡಿಸಿದ್ದಾನೆ ಇಲ್ಲಿ ಗುಣ ಮತ್ತು ಕರ್ಮಗಳೆಂಬ ಪದಗಳಿಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರಸಮ್ಮತವಾದ ಅರ್ಥಗಳನ್ನೇ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆಯಲ್ಲದೆ ಲೌಕಿಕವಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಸತ್ಯ ರಜ ತಮ ಎಂಬ ಮೂರು ಗುಣಗಳು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ವೈಶ್ಯ ಶೂದ್ರ ಎಂಬೀ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ಹಂಚಿಡಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಈ ಮೂರು ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಸತ್ವಗುಣವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿಿದ್ದು ಅದರ ಫಲವಾಗಿ ಇಂದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹ, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಾರಕ್ಷಣೆ, ತಪಸ್ಸು,

*ಚಾತುರ್ವರ್ಣ್ಯಂ ಮಯಾಸೃಷ್ಟಂ ಗುಣಕರ್ಮ ವಿಭಾಗಶಃ ೧೧. ೧೧.

ದೇವತಾರಾಧನೆ, ಸದ್ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮುಂತಾದ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಸದಾ ನಿರತ ಸಾಗಿರಬೇಕಾದುದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣವರ್ಣದ ಕರ್ತವ್ಯ. ಸತ್ಯಗುಣಾಂಶವು ಲೇಶ ಮಾತ್ರ ಕಡಮೆಯಿದ್ದು ರಜೋಗುಣಾಂಶವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದು, ಅದರ ಫಲವಾಗಿ ಶೌರ್ಯ ದರ್ಪ ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿ, ಕಾಮಕ್ರೋಧಾದಿಗಳ ಹೊಯ್ಲಿಗೆ ಬಿದ್ದು ದಂಡಯಾತ್ರೆ, ರಾಜ್ಯಾಧಿಪತ್ಯ ಮುಂತಾದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ವಹಿಸಬೇಕಾದುದು ಕ್ಷತ್ರಿಯ ವರ್ಣದ ಕರ್ತವ್ಯ. ಸತ್ಯಗುಣಾಂಶವು ಅಲ್ಪವಾಗಿಯೂ, ರಜೋಗುಣಾಂಶವು ಅಧಿಕವಾಗಿಯೂ ತನೋಗುಣಾಂಶವು ಸತ್ವಾಂಶಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅಧಿಕವಾಗಿಯೂ ಇದ್ದು ಭೂವ್ಯವಸಾಯ ವಾಣಿಜ್ಯ, ಪಶುಪಾಲನೆ ಮುಂತಾದ ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನವಲಂಬಿಸುವುದು ವೈಶ್ಯ ವರ್ಣದ ಕರ್ತವ್ಯ; ಸತ್ಯಗುಣಾಂಶವು ಅತ್ಯಲ್ಪವಾಗಿಯೂ ರಜೋಗುಣಾಂಶವು ಅಲ್ಪವಾಗಿಯೂ ತನೋಗುಣಾಂಶವು ಅಧಿಕವಾಗಿಯೂ ಇದ್ದು ಸೌವಾರ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವುದು. ಶೂದ್ರವರ್ಣದ ಕರ್ತವ್ಯವು. *ಹೀಗೆ ಈ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಣಗಳೂ ಸತ್ವರಜಸ್ತಮೋಗುಣಾದಿಗಳ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ನುಸರಿಸಿ ಏರ್ಪಟ್ಟವಾಗಿವೆಯಲ್ಲದೆ, ಪಕ್ಷಪಾತದಿಂದ ಒಬ್ಬನನ್ನು ಮೇಲೂ ಮತ್ತೊಬ್ಬನನ್ನು ಕೆಳಗೂ ಇರಿಸಬೇಕೆಂಬ ಕುತಂತ್ರದಿಂದ ಏರ್ಪಡಿಸಿಟ್ಟವಾಗ-ಗಳಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನನುಸರಿಸಿ ಒಬ್ಬನು ಉತ್ತಮ ವರ್ಣದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮವೆತ್ತಬೇಕೆಂದರೆ ಉತ್ತಮ ಗುಣಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸಿ ಸಾತ್ವಿಕಗುಣವನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಮಾತ್ರವೇ ಅದು ಸಾಧ್ಯವಾದೀತಲ್ಲದೆ, ರಾಗ ದ್ವೇಷಾದಿಗಳ ಪಶವಾಗಿ, ಕ್ರೋಧ ಪೋಹಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡರೆ ಅದು ಎಂದಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಾರದು,— ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಮತ್ತೊಬ್ಬನನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸಿ, ತಾನು ಉತ್ತಮ ವರ್ಣಕ್ಕೇರು ವೆನೆಂದು ಬಯಸುವವನು, ತನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಗುಣಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲಂತೂ ಇನ್ನೂ ಅಧೋಗತಿಗೇ ಹೋಗುವನೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದಯವಿಲ್ಲ ಹೀಗೆ ಸತ್ವರಜಸ್ತಮೋಗುಣಾದಿಗಳ ಉತ್ಕರ್ಷ ಅಪಕರ್ಷಾದಿಗಳನ್ನನುಸರಿಸಿ ವರ್ಣವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗತಕ್ಕದೇ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದಮೇಲೆ, ಅದರಂತೆಯೇ

* ಈ ವರ್ಣವಿಭಾಗವನ್ನನುಸರಿಸಿ ಏರ್ಪಟ್ಟ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಹೆಚ್ಚು ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಯ ೮೭, ೮೮ ನೆಯ ಕುಸುಮಗಳಲ್ಲಿ ಓದಬಹುದು. ಸಂ.

ನಾವು ಇಂದು ನಮ್ಮ ಗುಣಗಳನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಂಡು ಸಾಕ್ಷಿಕಗುಣ ಸಂಪನ್ನರಾದರೆ ಸಾಲದೆ; ಅಲ್ಲಿ ಜನ್ಮಕ್ಷೇತ್ರದ ಅಧಿಕೃತೆಯೇನು? ದರಿದ್ರ ರಾಗಿ ಹೃದ್ರ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಉನ್ನತವರ್ಣಸ್ಥ ಮಾತಾಪಿತೃಗಳಿಂದ ಜನ್ಮವೆತ್ತಿದವನು ಮಾತ್ರವೇ ಶ್ರೇಷ್ಠನೋ; ಕನಿಷ್ಠವರ್ಣಸ್ಥ ಮಾತಾಪಿತೃಗಳಿಂದ ಜನ್ಮವೆತ್ತಿದವನು, ಸ್ನಾನ ಜಪತಪಗಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಗ್ರಂಥವ್ಯಾಸಂಗ, ಸತ್ಸೇವೆ, ಸದಭ್ಯಾಸ ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅವನು ಶ್ರೇಷ್ಠನೆನ್ನಿಸಲಾರನೋ, ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಯಾರು ಬೇಕಾದರೂ ಆಕ್ಷೇಪಿಸಬಹುದು. ವಿಚಾರಶಕ್ತಿಯ ಉದಯವಾಗಿ, ಪ್ರಗತಿಪರವಾಗಿ ಸಾಗುತ್ತಿರುವ ಸಮಾಜ ವ್ಯವಹಾರ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಈ ಬಗೆಯ ಸಕಲ ವಿಚಾರಗಳೂ ಚರ್ಚಿಸ್ಪಟ್ಟು ನಿರ್ಧರವಾಗತಕ್ಕುದು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕವಾಗಿದೆ. ಬಾಳೆಯಹಣ್ಣು ಮಾವಿನಹಣ್ಣು ಹಲಸಿನಹಣ್ಣು ಮುಂತಾದುವೆಲ್ಲವೂ ಉತ್ತಮವೇ ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವುಂಟೆ! ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಳೆಯಹಣ್ಣು, ಉತ್ತಮವಾದ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಗೊಬ್ಬರ ನೀರುಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ಅತಿಶಯ ಫಲವತ್ತಾಗಿ ಬೆಳೆದಿರುವುದೆಂದು ಭಾವಿಸೋಣ! ಮಾವಿನಹಣ್ಣು ಅಷ್ಟು ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಪಡೆಯದೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದೀತೆನ್ನೋಣ. ಆದರೆ, ಉತ್ತಮವಾಗಿ ದಪ್ಪವಾಗಿದ್ದ ಬಾಳೆಯಹಣ್ಣು ಹೇಗಿದ್ದರೂ ಬಾಳೆಯಹಣ್ಣೇ ಹೊರತು, ಮಾವಿನಹಣ್ಣು ಬೇರೆ ಆಗಲಾರದಷ್ಟೆ! ಅದು ಎಂತಹ ಉತ್ತಮಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಬಾಳೆಯಹಣ್ಣೇ, ಇದು ಎಂತಹ ಹೀನಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಮಾವಿನಹಣ್ಣೇ! ಅವುಗಳ ಜನ್ಮತಃ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಅವುಗಳ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಗುಣಗಳೂ, ಅವುಗಳಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಫಲಗಳೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗಲಾರವು. ಹಾಗೆಯೇ ಎತ್ತು ಎಷ್ಟು ಪುಷ್ಟವಾದರೂ, ಕುದುರೆ ಎನಿಸಲಾರದು. ಕುದುರೆಯು ಆನೆಯಾಗಲಾರದು. ಎಲ್ಲವೂ ಪರು ಎಂಬ ಒಂದೇ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವಾದರೂ, ಒಂದಕ್ಕೊಂದಕ್ಕೆ ನೈಸರ್ಗಿಕವಾದ ವ್ಯತ್ಯಾಸವು ಭಗವಾನನಿಂದ ವಿರ್ಪಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಾಪಕ್ಕೆ ಬರೋಣ! ಪರದೇಶದ ಒಂದು ಹಸುವಿನ ತಳಿಯನ್ನು ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಹಸುವಿನ ತಳಿಯನ್ನಾಗಿ ರೂಪಿಸಬೇಕೆಂದರೆ, ಜನ್ಮವ್ಯತ್ಯಾಸಗೊಳಿಸದಿದ್ದರೆ ಸಾಧ್ಯವುಂಟೆ! ಪರದೇಶದ ಹಸುವಿನಮೇಲೆ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಹೋರೆಯನ್ನು

ಬಿಟ್ಟು, ಅದರಿಂದ ಉಂಟಾದ ಸಂತಾನದಮೇಲೆ ಪುನಃ ಈ ದೇಶದ ಹೋರಿಯನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟು, ಹೀಗೆ ನಾಲ್ಕಾರು ತಲಾಂತರಗಳು ಕಳೆದರೂ, ಇನ್ನೂ ಅಲ್ಲಿಯ ಕೆಲವಂಶಗಳ ಚಿನ್ನೆಗಳು ಆ ಸಂತಾನದಲ್ಲಿ ಇದ್ದೇ ಇರುವುದು ತಪ್ಪದು. ಇದನ್ನು ಕೇವಲ ಉದಾಹರಣೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸಬೇಕಲ್ಲದೆ ಸಾಮ್ಯನಿರೂಪಣೆಯೆಂದು ದಯವಿಟ್ಟು ಯಾರೂ ಭಾವಿಸಲಾಗದು. ಜನ್ಮ ಅರ್ಥಾತ್ ಒಂದು ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮಿಸುವುದರಿಂದ ಎಂದರೆ ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಗರ್ಭವಾಸಮಾಡುವುದರಿಂದ ಒಂದು ಜೀತನದಮೇಲೆ ಉಂಟಾಗುವ ಪರಿಣಾಮವೂ, ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ದೇಹರಕ್ತದ ಕಣಗಳಿಂದ ರೂಪಿಸಲ್ಪಡುವ ದೇಹಮನೋಬುದ್ಧಿಗಳಿಂದಲೂ, ಜನ್ಮವಾದಮೇಲೆ ಆ ಕುಟುಂಬದ ನಿಕಟ ಸಂಬಂಧ, ಅಲ್ಲಿಯ ವಾತಾವರಣ ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಂದಲೂ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮನಸ್ಸಿನಮೇಲೆ ಆಗುವ ಪರಿಣಾಮ ಮುಂತಾದುವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಒಂದು ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನನುಸರಿಸಿಕೊಂಡು ಉಂಟಾಗುವ ಪ್ರಯೋಜನಗಳಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತವೆ. ವರ್ಣಾಂತರದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಒಬ್ಬನು ಇಹಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸದ್ವ್ಯಾಸಂಗ, ಸತ್ಸಹವಾಸ ಮುಂತಾದ ಸಾಧನಗಳೆಲ್ಲವೂ, ಅವನಿಗೆ ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮಕ್ಕೆ ಉತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರ, ಉತ್ತಮ ವಾತಾವರಣ, ಉತ್ತಮ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಳು ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಡಲು ಯೋಗ್ಯ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳಾಗಿ, ಅವನು—‘ನಹಿ ಕಲ್ಯಾಣೈ ಕೃತ್ಯಶ್ಚಿದ್ವರ್ಗತಿಂ ತಾತಗಚ್ಛತಿ’ - ಎಂಬೀ ಭಗವದ್ವಾಕ್ಯದಂತೆ ಎಂದಿಗೂ ದುರ್ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದದೆ— ‘ಶುಚೀನಾಂ ಶ್ರೀಮತಾಂ ಗೇಯೇ ಯೋಗಭ್ರಷ್ಟೋಽಭಿಜಾಯತೇ!’ ಎಂದರೆ, ಧರ್ಮ ಶ್ರದ್ಧೆಯುಳ್ಳವಂಥಾವರ, ಭಾಗ್ಯವಂತರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅವನು ಜನ್ಮಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಅಂತಹ ಶ್ರದ್ಧಾವಂತರ, ಶುಚಿವಂತರ, ಯೋಗಿಗಳ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮಿಸಿಕ್ಕುವುದು ದುರ್ಲಭ’ ಹೀಗೆಂದು ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಪರಮಾತ್ಮನು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ನಾಲ್ಕು ವರ್ಣಗಳೂ, ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ತಮಗೆ ಏರ್ಪಟ್ಟ ಮೇಲ್ಕಂಡ ಗುಣಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಶತಾಂಶ ಪರಿಪಾಲಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಗ ಮಾತ್ರವೇ, ಉತ್ತಮಕ್ಷೇತ್ರ ನೀಚಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿದ ಮೇಲಿನ ವಿವರಣೆಗೆ ಅರ್ಥವಿರುವುದಲ್ಲದೆ, ಈಗಿನಂತೆ ಅಧಃ ಪತಿತವಾಗಿರುವ ಸಮಾಜದ ಸ್ಥಿತಿಯ

ಲ್ಲಿ ಈ ವಿವರಣೆಯು ಕೇವಲ ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದವಾಗದಿರದು. ಪೂಜಾಸ್ಥಾನವು ಗುಣವೇ ಅದುದರಿಂದ ಯಾವನು ಸದ್ಗುಣಿಯೋ ಅವನ, ಯಾವ ಋತೋತ್ಪನ್ನನಾಗಿದ್ದರೂ ಗೌರವಾರ್ಹನು, ಪೂಜಾರ್ಹನು. ಬ್ರಹ್ಮವಂಶೋತ್ಪನ್ನನೆಂದು ರಾವಣನು ಪೂಜಾರ್ಹನಾಗಲಿಲ್ಲ. ದಾಸೀಪುತ್ರನಾದರೂ, ಏದುರನು ಗೌರವಾರ್ಹನಾಗದಿರಲಿಲ್ಲ- ಅಲ್ಲವೇ? ಬೆಳ್ಳಿಯ ಹೂಜಿಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಟ್ಟ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಮದ್ಯವು ಫೋರವಾಗಲಾರದು, ಹಾಗೆಯೇ - ಮಣ್ಣಿನ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ದೆಯೆಂಬ ಕಾರಣದಿಂದ ಫೋರಕ್ಕೆ ಇರುವ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಲೋಪವೂ ಬರಲಾರದು. ಸುಕೃತ ಏಕೀಷದಿಂದ ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕನಂತೆ ಉತ್ತಮ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಜನ್ಮವೆತ್ತಿದವನು, ದುಸ್ಸಾಂಗತ್ಯದಿಂದ ದುಷ್ಟನಾಗತಕ್ಕದೂ, ಹಾಗೆಯೇ ಕಾರಣಾಂತರವಾಗಿ, ಕನಕ ಕಬೀರ ಮುಂತಾದ ಉಚ್ಚಲ ಸಾತ್ವಿಕ ತೇಜಸ್ಸುಂಪನ್ನರು ನೀಚಮಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಜನ್ಮವೆತ್ತಿದರೂ ಉತ್ತಮರಾಗಿ ಪೂಜಾಯೋಗ್ಯರೆನ್ನು ಸುವದೂ ಲೋಕಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಮೇಲೆಮೇಲೆ ದೃಷ್ಟಿಗೊಳಿಸರವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಎಂತೂ, ಗರ್ಭವಾಸವೆಂಬ ಒಂದು ಅವಸ್ಥೆಯು ಜೀತನನ ಗುಣಕರ್ಮಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವಲ್ಲಿ ಅತಿಶಯ ಭಾಗವನ್ನು ವಹಿಸುತ್ತದೆಂಬ ಸಂಗತಿಯು ಸಿಸ್ಸಂರಯವಾದುದು. ಒಬ್ಬನು ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಆಶಯ ವಾಸನೆ ಭಾವನೆಗಳಿಂದ ಎಂತಹ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನೋ, ಅದನ್ನು ಸುಸಂವಿತ ವಾತಾವರಣವೂ, ಅದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳೂ, ಅವನಿಗೆ ತಪ್ಪದೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುವು. ಇದಂತಿರಲಿ.

ಶ್ರೀಮದಧ್ಯಾತ್ಮರಾಮಾಯಣದ ಅಯೋಧ್ಯಾಕಾಂಡದಲ್ಲಿ, ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳೇ ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ಕುರಿತು ತಮ್ಮ ಪುರಾಣ್ಯತ್ವವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡ ಒಂದು ಸಂದರ್ಭವಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಅವರು, 'ಶ್ರೀರಾಮಾ, ನಿನ್ನ ನಾಮಮಹಿಮೆಯನ್ನು ನಾನು ಏನೆಂದು ವರ್ಣಿಸಲಿ ! ಆ ನಾಮಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಲೇ ನಾನು ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆನು. ನಿನ್ನ ಪವಿತ್ರನಾಮಕೀರ್ತನೆ, ಪಾದಸ್ಮರಣೆ ಇವುಗಳ ಮಹಿಮೆಯಿಂದಲೇ ನನ್ನ ಹೃದಯಸ್ಥ ಸಮಸ್ತ ಕಲ್ಮಷಗಳೂ ನಿವಾರಣೆಯಾಗಿ ನಾನು ಶುದ್ಧನಾದೆನು. ದೇವಾ, ನಿನ್ನ ಮಹಿಮೆಯು ಆಗಾಧವಾದುದು' ಎಂದು ನುಡಿದು, ಸೀತಾಲಕ್ಷ್ಮಣಸಮೇತನಾದ ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ಅನೇಕವಾಗಿ ಉಪಚರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಅಲ್ಲಿ ಹೇ

ಚಿರುವ ಕಥೆಯನ್ನೇ ಯುಕ್ತರೀತಿಯಿಂದ ಪುಷ್ಟೀಕರಿಸಿ ಇಲ್ಲಿ ಕೊಡುತ್ತೇವೆ.

ಯಮುನಾತೀರದಲ್ಲಿ ಒಂದಾನೊಂದು ಗ್ರಾಮ. ಅಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಬಡ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಸಾಧ್ವಿಯಾದ ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯೊಂದಿಗೆ ವಾಸಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಆತನು ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಪಾರಂಗತನು. ಸದಾಚಾರಸಂಪನ್ನನು, ಸಾಧು ಶೀಲನು, ಅತಿಥಿಅಭ್ಯಾಗತರ ಆದರಣೆಯಲ್ಲೂ, ಗುರುದೇವತಾರಾಧನೆಗಳಲ್ಲೂ ಅತ್ಯಂತನಿಷ್ಠೆಯುಳ್ಳವನು. ಆ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಬಹುಕಾಲ ಮಕ್ಕಳೇಯಿಲ್ಲದೆ, ಕೊನೆಗೆ ಯೌವನವು ಗಣಿತವಾಗುತ್ತಿದ್ದ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪುರುಷಶಿಶು ಜನಿಸಿತು. ಅದು ಇನ್ನೂ ಕೈರವಾಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗಲೇ, ಆ ಬಡ ಬ್ರಾಹ್ಮಣದಂಪತಿಗಳು ಮೃತ್ಯುವಶರಾಗಲು, ಶಿಶುವು ಪರದೇಶಿಯಾಯಿತು. ಮಾತಾಪಿತೃಸಹೀನವಾಗಿ ಬರಿಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂಟಿಯಾಗಿ ಮಲಗಿ ರೋದಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಶಿಶುವಿನ ಆರ್ತಸ್ವರವು ಆ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಒಬ್ಬ ಕಿರಾತಸ್ತ್ರೀಯ ಗಮನವನ್ನೆಳೆಯಿತು. ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ, ರಕ್ಷಕರಲ್ಲದೆ ರೋದಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಎಳೆಯಮಗುವನ್ನು ಕಂಡು ಆಕೆಯ ಕರುಳು ಮರುಗಲು, ಅನಳು ಅದನ್ನೆತ್ತಿ ಎದೆಗವ್ವಿಕೊಂಡು, ಅದರಿಸಿ, ತನ್ನೊಂದಿಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದು ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ಪೋಷಿಸಿಕೊಂಡಳು. ಮಗುವು ದಿನದಿನಕ್ಕೆ, ಆ ಕಿರಾತ ಬಾಲಕರೊಂದಿಗೆ ಆಟಪಾಟಗಳಲ್ಲಿ ಬೆರೆದು ನಕ್ಕು ನಲಿಯುತ್ತಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಯಿತು. ಮಗುವಿನ ಆಟಪಾಟಗಳು ಆ ಕಿರಾತ ಪಂಗಡದ ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷರಿಗೆಲ್ಲ ಅತ್ಯಂತ ವಿಸ್ಮಯವನ್ನಂಟುಮಾಡುವುವು. ಸಮವಯಸ್ಸಿನ ಆ ಕಿರಾತಬಾಲಕರ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಈ ಪರದೇಶಿ ಬಾಲಕನೇ ಮೂರ್ಧನ್ಯನಾಗಿ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಪ್ರಸನ್ನಮುಖ, ವಿಶಾಲವಾದ ಸ್ವಚ್ಛನೇತ್ರಗಳು, ಆಚಾನುಬಾಹುಗಳು, ಶಂಖದಂತೆ ಗಂಭೀರವಾದ ಕಂಠಧ್ವನಿ, ಇವುಗಳಿಂದ ದೇವಕುಮಾರನಂತೆ ಒಪ್ಪುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಬಾಲಕನನ್ನು ಆ ಗುಂಪಿನವರು, ತಮ್ಮ ಅಮೌಲ್ಯನಿಧಿಯೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಹೆಮ್ಮೆಪಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಬಾಲಕನ ತೇಜಸ್ವಿತೆಯೂ, ಸೂಕ್ಷ್ಮಮತಿಯೂ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಬೆರಗಾಗಿಸುವಂತಿರಲು, ಆ ಕಿರಾತಗುಂಪಿನ ಆಬಾಲವೃದ್ಧರೂ ಆ ಬಾಲಕನ ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾಗಿ ನಡೆಯದೆ, ಆತನ ಮಾತಿಗೆ ಮಾರ್ನುಡಿಯದೆ, ಆಜ್ಞಾಧಾರಕರಾಗಿ ಗೌರವಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಯೌವನಶಾಲಿಯಾದ, ಆ ಬಾ

ಲಕನು, ಆ ಗುಂಪಿಗೆ ಯಜಮಾನನಾಗಿ, ಅವರ ಹಾನಿವೃದ್ಧಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಕಾರಣಕರ್ತನಾಗಿ, ಸಕಲರನ್ನೂ ದರ್ಪದಿಂದ ನಡೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿದನು. ಪ್ರಾಯಸಮರ್ಥನಾದ ಅವನಿಗೆ ರೂಪವತಿಯರಾದ ಕಿರಾತಯುವತಿಯರೊಂದಿಗೆ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣವೂ ಆಯಿತು. ಉತ್ತಮಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲೇ ಜನ್ಮವನ್ನೆತ್ತಿದವನಾದರೂ, ದುಸ್ಸಾಂಗತ್ಯದಲ್ಲೂ ದುರಾಹಾರ ದುರಾಲಾಪಗಳಲ್ಲೂ ದಿನದ ಅರವತ್ತು ಘಳಿಗೆಯನ್ನೂ ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಆತನಲ್ಲಿ ದಂಭದರ್ಪಗಳೂ ಇವು ಕ್ರೋಧ ಮದ ಮತ್ಸರ್ಯಾದಿಗಳೂ ಮನೆಮಾಡಿಕೊಂಡುವು. ಪ್ರಾಯಮದವು ಉಕ್ಕೇರುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆತನಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಅಧಮ, ಯುಕ್ತ ಅಯುಕ್ತ, ನ್ಯಾಯ ಅನ್ಯಾಯ, ಸಾಧು ಅಸಾಧು ಎಂಬೀ ವಿಚಾರಗಳೇ ತಲೆಯನ್ನು ಹೊಗಳಿಲ್ಲ. ಕಿರಾತ ಕುಲಧರ್ಮವಾದ ಮದ್ಯ ಮಾಂಸಾದಿ ಸೇವನೆಗಳಿಂದ ಸದಾ ಮತ್ತನಾಗಿ ಇದ್ದುಬಿಟ್ಟನು. ಸಂತೃಪ್ತಿಯನ್ನೇ ಕಾಣದ ಕಾಮೋಪಭೋಗರತನಾಗಿ, ತನ್ನವತ್ತಿಯರಲ್ಲಿ ಬೆರೆದು ಪಶುವೃತ್ತಿಯಿಂದ ವಿಹರಿಸುತ್ತಾ ಮುಂಗಾಣದೆ ಕಾಲಕಳೆಯತೊಡಗಿದನು. ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಗಳಿಗಾಗಿ ಹೋಗುವ ಪಾಂಥರನ್ನು ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ತಡೆಗಟ್ಟಿ, ಅವರಬಳಿ ಇದ್ದು ದುಬದ್ದದನ್ನೆಲ್ಲ ಸುಲಿದುಕೊಳ್ಳುವುದೂ, ಅನೇಕ ವೇಳೆಗಳಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಕಾರುಣ್ಯದಿಂದ ಅವರ ಶಿರಚ್ಛೇದನಮಾಡಿ ಪ್ರಾಣಕಳೆಯುವುದೂ, ತಮ್ಮ ಬಳಿಯಿದ್ದ ನಗನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಒಡನೆ ಕೊಟ್ಟುಬಿಡದೆ ಮುಷ್ಕರಮಾಡುವಂಥವರನ್ನೂ, ಪ್ರತಿಭಟಿಸುವವರನ್ನೂ ಕೈಕಾಲುಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ, ಕಣ್ಣು ಗುಡ್ಡೆಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತು, ನಾಲಿಗೆಯನ್ನು ಸೀಳಿ, ಬೆನ್ನ ಚರ್ಮವನ್ನು ಸುಲಿದು, ಹೀಗೆ ಚಿತ್ರಹಿಂಸೆಗೊಳಿಸಿ ಅವರಲ್ಲಿದ್ದ ದ್ರವ್ಯಾಪಹಾರಮಾಡುವುದೂ ಅವನ ನಿತ್ಯಕೃತ್ಯಗಳಾದುವು. ಆತನಿದ್ದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹತ್ತುಯೋಜನದ ಸುತ್ತಳತೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರೊಬ್ಬರ ಜೀವವೂ ಧನಧಾನ್ಯಗಳೂ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿರದೆ, ಎಲ್ಲರೂ ಅವನ ಹೆಸರನ್ನು ಕೇಳಿದರೇ ನಡುಗುತ್ತಿರುವಂತಹ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯುಂಟಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ಅವನು ಸಕಲರಿಗೂ ಮೃತ್ಯುಸ್ವರೂಪನಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದನು.

ಹೀಗೆ ಕೆಲವುಕಾಲ ಕಳೆಯಿತು. ಆ ಕಿರಾತಾಧಿಪನು ದಂಗೆದರೋಡಿಗಳಲ್ಲಿ ನಿಸ್ಸೀಮನಾದನು. ಇತ್ತ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳುಮರಿಗಳ ಸಂಸಾರವೂ, ಬಂಧವರ್ಗವೂ ಹೆಚ್ಚಾಗತೊಡಗಿತು. ಕುಟುಂಬರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ, ಈ

ಬಗೆಯ ದುಷ್ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ನೆಲೆಯಿಲ್ಲದೆ ಮಾಡಿಮಾಡಿ ಅವರ ಪೋಷಣೆಗಾಗಿ ಧನಧಾನ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲೇ ಸದಾ ನಿರತನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನ ಬೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಸತ್ತ ವೃಗಪಕ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಮಿತ್ರಿಯಿಲ್ಲ. ಅವನ ಹಾವಳಿಯಿಂದ ನಿರ್ಗತಿಕರಾಗಿ ಸಂಕಟಕ್ಕೀಡಾದ ಕುಟುಂಬಗಳಿಗೆ ಲೆಖ್ವೆವಿಲ್ಲ. ಅವನಿಂದ ಚಿತ್ರಹಿಂಸೆಗೊಳಗಾಗಿ ತಮ್ಮ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನೂ ಕೊನೆಗೆ ಪ್ರಾಣವನ್ನೂ ನೀಗಿಕೊಂಡವರೇಷ್ಟೋ ಮಂದಿ. ಸಾಧುಸಜ್ಜನರ ಪಾಲಿಗೆ ಯಮನಂತಿದ್ದ ಅವನನ್ನು ಎಷ್ಟು ಮಂದಿ ಶಪಿಸಿದರೋ, ಎಷ್ಟು ಮಂದಿ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಅವನು ನಾಶವಾಗಲೆಂದು ನೆಟ್ಟಿಗೆಗಳನ್ನು ಮುರಿದರೋ ಹೇಳುವರಾರು! ಅವನ ಪಾಪಪಾತ್ರೆಯು ತುಂಬಿ ಉಕ್ಕಿತು; ಅವನ ಪಾಪಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಕೊನೆಮೊದಲಿಲ್ಲವಾಯಿತು.

ಹೀಗೆ ಹಲವು ಕಾಲಕಳೆದ ತರುವಾಯ ಒಂದುದಿನ, ಅವನು ಮಾರ್ಗಸ್ಥರಿಗಾಗಿ ಹಾದಿಕಟ್ಟಿ ಕುಳಿತಿರುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳು ಆತನ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಗೋಚರರಾದರು. ಆ ದಿನ ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತಾದರೂ, ಒಂದು ವೃಗವೂ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳದೆ, ಧನಧಾನ್ಯಯುತನಾದ ಯಾವನೊಬ್ಬ ವೃಕ್ಕಿಯೂ ಲಭಿಸದೆ ಹಸಿವುಬಾಯಾರಿಕೆಗಳಿಂದ ಬಳಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಅವನು, ಆ ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆಯೇ, ಹಸಿದ ಹುಲಿಯಂತೆ ಅವರಮೇಲೆ ಹಾರಬಿದ್ದು, ಅವರ ದಂಡ ಕಮಂಡಲು, ಜಪಸರ ಪಾದುಕೆ, ಕೃಷ್ಣಾಜಿನಾದಿ ಸಮಸ್ತ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನೂ ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳಲುದ್ಯುಕ್ತನಾದನು. ಅವನ ದುರುದ್ದೇಶವನ್ನು ಕಂಡ ಆ ಸಾಧುವರೇಣ್ಯರು, ತಮ್ಮ ಜ್ಞಾನದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅವನ ಪೂರ್ವೋತ್ತರವನ್ನೆಲ್ಲ ಅರಿತವರಾಗಿ :— ‘ಎಲೋ ದ್ವಿಜಾಧಮ, ಇದೇನು ನೀನು ಮಾಡತೊಡಗಿದ ಈ ಕಾರ್ಯವು? ಕೇವಲ ಮುನಿಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಉಪಯೋಗವಾಗುವ ಈ ವಸ್ತುಗಳಿಂದ ನೀನೇನು ಪ್ರಯೋಜನ? ಹೀಗೆ ಮಾರ್ಗಕಟ್ಟಿ ಕುಳಿತು ಪ್ರಯಾಣಿಕರನ್ನು ಹಿಂಸಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ತೊಡಗಿದ್ದೀಯೆ?’ ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರು. ಅವರ ಸಾಮ್ರೂಪವೂ ಮೃದುಭಾಷಣವೂ, ಆತನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಗೆಯ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನುಂಟುಮಾಡಲು, ಅವನು ತನ್ನ ಹಾಂಡಿಗ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಿಂತು ಅವ

ರನ್ನು ಕುರಿತು— 'ನನಗೆ ಹೆಂಡಿರೂ ಮಕ್ಕಳೂ ಬಹುಮಂದಿಯಿದ್ದಾರೆ. ಆ ದೊಡ್ಡ ಪರಿವಾರವನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಣೆಮಾಡಲು, ನಾನು ನಿತ್ಯವೂ ಗಿರಿಕಾಸನಗಳ ಈ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಸಂಚಾರಮಾಡಿ, ನನ್ನ ಕುಲಧರ್ಮವಾದ ಈ ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ದ್ರವ್ಯಸಂಪಾದನೆಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಹಾಗಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಾನಿನ್ನೇನು ಮಾಡಲಿ?' ಎಂದನು. ಆ ಮಹಾನುಭಾವರು ಆತನ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಕ್ಯಗಳಿಗಾಗಿ ಕೌತುಕಪಟ್ಟು, ಗಹಗಹಿಸಿ ನಕ್ಕು, — 'ಅಯ್ಯಾ, ನೀನು ಹೀಗೆ ಮಿತಿ ಯಿಲ್ಲದೆ ಪ್ರಾಣಿಹಂಸೆಮಾಡಿ ಧನಧಾನ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಅವರ ಪೋಷಣೆಗೆಂದು ಒದಗಿಸುತ್ತಿರುವೆಯಲ್ಲಾ, ಈ ನಿನ್ನ ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ನಿನಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತಿರುವ ಅಗಾಧ ಪಾಪದಲ್ಲಿ, ನಿನ್ನ ಪತ್ನಿಯಾಗಲಿ, ಪುತ್ರ ರಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಇತರ ಬಾಂಧವರು ಯಾರೇ ಆಗಲಿ ಏನಾದರೂ ಭಾಗವನ್ನು ವಹಿಸುತ್ತಾರೋ, ಅಥವಾ ಆ ಪಾಪಕ್ಕೆಲ್ಲ ನೀನೊಬ್ಬನೇ ಶುತ್ತು ವಾದಿಯಾಗಬೇಕೋ. ಇದನ್ನು ಕುರಿತು ಯೋಚಿಸಿರುವೆನಾ?' ಎಂದನುಡಿದರು.

ಅವನ ಜನ್ಮಾರ್ಥವು ಈವರೆಗೂ, ಅವನಿವರಿಗೆ ನಿಂತು ಅಷ್ಟು ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿದ್ದವರೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಪುಣ್ಯಪಾಪಗಳ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂಬವರಾರು? ಈಗ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಹೇಳಿದ ವಿಚಾರವು ಕಾಲಕರ್ಮಯೋಗದಿಂದ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತಗುಲಿತು. ಒಡನೆ ಅವನು—'ಓಹೋ ಅದಕ್ಕೇನ, ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯರಿದ್ದಾರೆ, ಮಕ್ಕಳಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಲ್ಲರಿಗೂ ನನ್ನವೇಲೇ ಅತಿಶಯವೇಮವಿದೆ. ಅವನೇ ನನ್ನ ಕಷ್ಟಸುಖಗಳೆಲ್ಲೆಲ್ಲ ನನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸತಕ್ಕವರು. ನನ್ನೀ ಕೃತ್ಯಗಳಿಂದ ಒಂದುವೇಳೆ ಪಾಪವೆಂಬುದು ಬರುವಂತಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ಆ ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ಪತ್ನೀಪುತ್ರರು ಭಾಗವಹಿಸಲಾರರೇ? ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ವಹಿಸಿಯೇ ವಹಿಸುವರು.' ಎಂದನು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಆ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಹೆಸನುಬಿದ್ದಿಂದ - 'ಅಯ್ಯಾ ಬ್ರಹ್ಮಬಂಧುವೇ, ಹಾಗಾಗುವಂತಿದ್ದರೆ ಬಹು ಸಂತೋಷ. ನಾವು ಇಲ್ಲೇ ಇರುತ್ತೇವೆ. ನೀನು ಒಡನೆ ಮನೆಗೆಹೋಗಿ, ಆ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ, ನಿನ್ನ ಹೆಂಡಿರು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕೇಳಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಬಂದುಬಿಡು,' ಎಂದು ನುಡಿದರು. -- 'ಇದೇನು ಈ ಸಾಮಾನ್ಯವಿಚಾರವನ್ನು ಈ ಜೋಗಿಗಳು

ಇಷ್ಟು ಅಗಾಧವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆಯಲ್ಲ. ಇವನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸಬೇಕು. ' ಎಂದು ಆತನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಆಸೆಯುದಯಿಸಿತು. ಒಡನೆ ಅವರನ್ನು ಅಲ್ಲೇ ಇರಹೇಳಿ, ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಹೊರಟನು. ಅತ್ತ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಆ ದಿನ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಅಡಿಗೆಗೆ ಯಾವ ಯಾವ ನವೀನ ವ್ಯಗ್ರಹಗಳ ರುಚಿ ರುಚಿಯಾದ ಮಾಂಸವನ್ನು ತರುವನೋ, ಎಂತಹ ನೂತನ ವಸ್ತ್ರಾಭರಣಗಳನ್ನು ದೋಚಿಕೊಂಡು ಬರುವನೋ ಎಂದು ಬೆಟ್ಟದಷ್ಟು ಆಸೆಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಎದುರುನೋಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ, ಮಕ್ಕಳೂ ಹೆಂಡಿರೂ, ಆತನು ಅಂದು ಬರೀಕೈಲಿ ಬಂದುದನ್ನು ಕಂಡು, ನಿರಾಶರಾಗಿ ಎಲ್ಲಿದ್ದವರಲ್ಲೆ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟರು. ನಿತ್ಯವೂ ತಾನು ಬರುವ ವೇಳೆಗೆ ಹಸನ್ಮುಖದಿಂದ ಎದುರಿಗೆ ಬಂದು ಆದರಿಸಿ, ಮೃದುನುಡಿಗಳಿಂದ ಉಪಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಪತ್ನಿಯರಾಗಲೀ, ಮುದ್ದುಮುದ್ದು ಮಾತುಗಳಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ಆಲಂಗಿಸಿ ಆಪ್ತಾಯನವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಮಕ್ಕಳಾಗಲೀ ಆದಿನ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಬಾರದಿದ್ದು ಆತನಿಗೆ ಏಚಿತ್ರವೆನಿಸಿತು. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಅಷ್ಟಾಗಿ ಗಮನಿಸದೆ, ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ತನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಕರೆದು - 'ಎಲೈ, ನಾನು ದಿನವೂ ನಿಮ್ಮಗಳ ಪೋಷಣೆಗಾಗಿ ಎಷ್ಟೋ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಕೊಂದೂ, ಎಷ್ಟೋಮಂದಿ ಬಡಬನರನ್ನೂ ಸಾಧುಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತು ಪ್ರಯಾಣೀಕರನ್ನೂ ಚಿತ್ರಹಿಂಸೆಗೊಳಿಸಿ ಅವರ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನೂ ತಂದೂ ಪೋಷಿಸುತ್ತಿರುವೆನಲ್ಲಾ, ಇದರಿಂದ ನನಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಪಾಪದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ, ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತೀರಾ? ' ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡಿದನು. ಆ ದಿನದವರೆಗೆ ಆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಪಪುಣ್ಯಸಂಬಂಧವಾದ ಆ ಬಗೆಯ ಮಾತುಕಥೆಯೇ ಇಲ್ಲದೆ, ಅಂದು ಆತನು ಕೇಳಿದ ಆ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಅಪಹಾಸ್ಯವಾಗಿ ತೋರಿ, ಆ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಒಂದು ಸಕ್ಕಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಕೊಂಡು, ಮುಸಿ ಮುಸಿ ನಗತೊಡಗಿದರು. ಮಕ್ಕಳಿಗಂತೂ ಆ ವಿಚಾರವೇನೆಂಬುದೇ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಅತ್ತೆ ಮಾನಂದಿರೂ - ಪೋಷಕರಾಗಿದ್ದವೃದ್ಧ ಕಿರಾತ ದಂಪತಿಗಳೂ, ಆ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಅಸಡ್ಡೆಯಿಂದ, - 'ಇದೇನಿದು? ಮಧ್ಯಾಹ್ನವಾಗಿದೆ. ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲರೂ ಉಪವಾಸದಿಂದ ಕಂಗಾಲಾಗಿವೆ. ಎಲ್ಲರ ಹೊಟ್ಟೆಗೂ ಬೇಕಾಗುವ ದವಸಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ತಂದು ಹಾಕದೆ, ಹಿಂಸೆಯೋ ಪಾಪವೋ, ಆ ವಿಚಾರವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮನೆಯವರೆದು

ರಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತರೆ ಯಾರೇನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ? ಅದಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ನಾವು ಬಾಧ್ಯಸ್ಥರೇ! ನಾವೇನು ಮಾಡೋಣ! ಯಾರ ಪಾಪಕ್ಕೆ ಯಾರು ಹೊಣೆ? ' ಎಂದು ಆಕ್ಷೇಪಿಸಿದರು. ಆ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿಯೂ, ಸ್ತ್ರೀಯರ ಆ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ನೋಡಿಯೂ, ಬೇಸರಗೊಂಡಿದ್ದ ಆ ಕಿರಾತಾಧಿಪನು, ಮುನಿಗಳಮಾತಿನ ಸತ್ಯತೆಯನ್ನು ಕಂಡು, ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರನ್ನಾಗಿ ಬಳಿಗೆ ಕರೆದು - 'ನನ್ನ ಪಾಪ ಫಲದಲ್ಲಿ ನೀನು ಭಾಗಿಯಾಗುವೆಯೇ? ನೀನು ಭಾಗಿಯಾಗುವೆಯೇ' ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ, ಒಬ್ಬರಾದ ಮೇಲೊಬ್ಬರಂತೆ ಬಂದು - 'ನನಗೇನೂ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ನನ್ನನ್ನು ಕೈಹಿಡಿದ ನೀವು ನನ್ನನ್ನು ಅನ್ನವಸ್ತುಗಳನ್ನಿತ್ತು ಪೋಷಿಸಲು ಬಾಧ್ಯಸ್ಥರಲ್ಲದೆ, ನೀವು ಪಾಪಮಾಡಿ ಸಂಪಾದಿಸುತ್ತೀರೋ, ಎಲ್ಲಿಂದ ತರುತ್ತೀರೋ ಆ ಯೋಚನೆಯಿಲ್ಲಾ ನನಗೇತಕ್ಕೆ?' ಎಂದು ನುಡಿದು ಬಿಟ್ಟರು. ಪ್ರಬುದ್ಧರಾದ ಮಕ್ಕಳೆಂದಲೂ ಅದೇ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವೇ ಬಂದಿತು. ಅಂದು ತನಗಿದ್ದ ಅಷ್ಟು ದೊಡ್ಡಪರಿವಾರದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ತನ್ನ ಸಂಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ ತಿಂದುಂಡು ಸುಖಿಸಲು ಮಾತ್ರ ಬಾಧ್ಯಸ್ಥರಲ್ಲದೆ, ತನ್ನ ಪಾಪರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಲು ಒಬ್ಬರೂ ಸಿದ್ಧರಾಗಲಾರರೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಯಿತು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ತನ್ನವರು, ತಾನು ಅವರ ಯಜಮಾನ ಎಂಬ ಮುಂತಾದ ಯೋಚನೆಯು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ದೂರವಾಯಿತು. ತನಗೆ ತಾನೇ ಆಗಬೇಕಲ್ಲದೆ, ಬೇರೊಬ್ಬರು ತನಗಾಗಿ ಏನೂ ಮಾಡಲಾರರೆಂಬುದು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತಟ್ಟಿತು. ಒಡನೆ ಸಕಲವನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸಿ ನೇರವಾಗಿ ಹೊರಟು ತಾನು ಆ ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಂದಿದ್ದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ನಡೆದು ಅವರನ್ನು ಸಂಧಿಸಿದನು. ಅವರನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆಯೇ ಧರೆಯಮೇಲೆಬಿದ್ದು ದೀರ್ಘದಂಡ ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಿ, - 'ಮುನಿವರ್ಯರೇ ಪಾಪಿಯಾದ ನನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡಿರಿ' ಎಂದು ನುಡಿದನು. ದಯಾಮಯರಾದ ಆ ಮಹರ್ಷಿಗಳು, ಅವನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಏನು ಉತ್ತರ ಬಂದಿತ್ತೆಂಬುದನ್ನು ಮೊದಲೇ ಅರಿತಿದ್ದವರಾದುದರಿಂದ- ಅವನ ತಲೆಯಮೇಲೆ ಕೈಯಿಟ್ಟು 'ಶ್ರೀಯೋಸ್ತು' ಎಂಬೊಂದು ನುಡಿಯಿಂದ ಆಶೀರ್ವದಿಸಿದರು. ಅವರ ಕರುಣಾಕಟಾಕ್ಷಕ್ಕೆ ವಾತ್ರನಾ ದೊಡನೆಯೇ ಪಶುಘಾತಕಿಯೂ, ಮಹಾ ನಿಷ್ಕರುಣೆಯೂ ಆದ ಆತನ

ಹೃದಯವು ಮಾರ್ದವ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದಿ, ತನ್ನ ಅಗಾಧ ಪಾಪಗಳ ಗುರಿ ವಶ್ಯಾತ್ತಾವಪಡತೊಡಗಿತು. ಒಡನೆ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಧಾರಾಕಾರವಾಗಿ ನೀರು ಸುರಿಯುತ್ತಿರಲು, ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಆ ಮುನಿಪೋತ್ತಮರ ಪಾದಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾ, - 'ಅಹೋ, ಅಗಾಧ ದುಷ್ಟರ್ಮಿತ್ರಾದ ನನಗೆ ಮುಂದೆ ಮಾರ್ಗವೇನು? ನಾನು ಹೇಗೆ ಉದ್ಧಾರವಾದೇನು? ನನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವರಾರು? ಆಯೋ ಎಷ್ಟು ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಹಿಂಸಿಸಿದೆನು! ಎಷ್ಟು ಮಂದಿ ಸಾಧುಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಹಿಂಸೆಗೊಳಿಸಿದೆನು! ಹೇಳಲಾಗದ ಎಂತೆಂತಹ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ನರಕಭಾಜನನಾದೆನಲ್ಲ- ನನಗಿನ್ನೇನುಗತಿ?' ಎಂದು ಹಂಬಲಿಸತೊಡಗಿದನು. ಅವನ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾವನನ್ನು ಕಂಡ ಆ ಮುನಿಗಳು - 'ಮಗೂ ವ್ಯಸನವಡಬೇಡ. ಇಲ್ಲಿ ಬಾ' ಎಂದು ನುಡಿದು ಅವನಿಗೆ - 'ಶ್ರೀ ರಾಮಾ, ಪರಮಪಾವನಕರವಾದ ನಿನ್ನ ನಾಮವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸಿದು ಹೇಳಿದರು. ಆದರೆ, ಮಹಾಪಾಪಗಳಿಂದಲೂ, ಮದ್ಯಮಾಂಸಾದಿಗಳ ಸೇವನೆಯಿಂದಲೂ ದುಷ್ಟವಾಗಿ ಕೊಬ್ಬಿಹೋಗಿದ್ದ ಅವನ ಆ ನಾಲಿಗೆಯಲ್ಲಿ, ಆ ಸ್ವರ್ಗೀಯನಾಮದ ಉಚ್ಚಾರವು ಹೊರಡಲು ಸಾಧ್ಯವೇ? ಆಗಲಾ ಸಾಧುವರ್ಯರು, ಅವನನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ದು ಸಮೀಪದಲ್ಲೇ ಇದ್ದ - ಎರಡುಮರಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕುಳಿರ ಹೇಳಿ- 'ಆಯೋ, ಅಹೋ ನೋಡು, ಅಲ್ಲೊಂದು ಮರವಿದೆ, ಇಲ್ಲೊಂದು ಮರವಿದೆ. ಅವುಗಳ ಟೆಸರುಗಳನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸು' ಎಂದು ನುಡಿದರು. ವ್ಯಾಧನು - 'ಮರಾ, ಮರಾ,' ಎಂದನು. ಒಡನೆ ಆ ಮುನಿಗಳು - 'ಹಾಗೆಯೇ ಮರಾ, ಮರಾ, ಮರಾ' ಎಂಬದಾಗಿ ನುಡಿಯುತ್ತಿರು, ಎಂದರು. ಅವನು 'ಮರಾ ಮರಾ ಮರಾ ಮರಾ ಮರಾ' ಎಂದು ಹಲವುಬಾರಿ ಉಚ್ಚರಿಸಿದನು. ಆ ಉಚ್ಚಾರಣೆಯು, ಕ್ರಮವಾಗಿ 'ರಾಮ ರಾಮ ರಾಮ ರಾಮ ರಾಮ' ಎಂಬ ರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿತು. ಆಗಲಾ ಮುನಿಪೋತ್ತಮರು-'ಮಗೂ' ಪಾಪವಿಧ್ವಂಸನಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮನಾಮಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ಮತ್ತಾವ ಸಾಧನವನ್ನೂ ನಾವು ಕಂಡುಬಿಲ್ಲ. ಇಗೋ ಈ ರಾಮನಾಮವನ್ನು ಏಕನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಜಪಿಸುತ್ತಾ ಇಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರು, ಮುಂದೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಶ್ರೀರಾಮನ ದಿವ್ಯರೂಪವು ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬರುವುದು. ರಾಮ ಪಾದದರ್ಶನವೂ ರಾಮನಾಮಜಪವೂ ನಿನಗೆ ಸಕಲ ಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನೂ ದೊರ

ಕೆಸಿ ಕೊಡುವುವು ನಾವು ಪುನಃ ಬರುವವರೆಗೂ ಹೀಗೆಯೇ ಕುಳಿತಿರು, ಎಂದು ನುಡಿದು ಅಶೀರ್ವದಿಸಿ ಹೊರಟುಹೋದರು.

—‘ ಶ್ರೀರಾಮಭದ್ರಾ ಮುಂದಿನ ಕಥೆಯನ್ನು ಲಾಲಿಸು. ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳಿಂದ ಮೇಲ್ಕಂಡಂತೆ ನಿಯಮಿತನಾಗಿ ಕುಳಿತ ಆ ವ್ಯಾಧನು, ಏಕಾಗ್ರ ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಶ್ರೀ ರಾಮನಾಮ ಜಪದಲ್ಲಿ ನಟ್ಟ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನಾಗಿ ಎಷ್ಟುಕಾಲ ಕುಳಿತಿದ್ದನೋ ಬಲ್ಲವರಾರು? ಅತ್ತಿತ್ತ ಕದಲದೆ, ಆಹಾರ ಪಾನೀಯಾದಿಗಳಿಗಾಗಿಯೂ ಮೇಲಕ್ಕೇಳದೆ ಕೇವಲ ಮರದ ತುಂಡಿನಂತೆ ಕುಳಿತು, ಅಂತಃಕರಣದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಶ್ರೀರಾಮನ ಪಾದದರ್ಶನಮಾಡುತ್ತಲೂ ಶ್ರೀರಾಮನ ದಿವ್ಯನಾಮವನ್ನು ಜಪಿಸುತ್ತಲೂ ಇದ್ದ ಆತನ ದೇಹದಮೇಲೆ ಒಂದು ಹುತ್ತವು ಬೆಳೆಯಿತು. ಆತನ ದೇಹವಾದರೋ ಕೇವಲ ಅಸ್ಥಿಮಯವಾಗಿ ನಿಂತಿತು. ಹಾಗೆ ಯುಗಾಂತರಗಳು ಕಳೆದ ತರುವಾಯ, ಆ ಮಹಾನುಭಾವರಾದ ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಆ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬಂದು- ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಾರೆಂದು ತಮ್ಮ ಅಮೃತವಾಣಿಯಿಂದ ಕೂಗಿದರು. ಒಡನೆ ಆ ಹುತ್ತವನ್ನು ಭೇದಿಸಿಕೊಂಡು, -ಶ್ರೀ ರಾಮಾ ನಾನು ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಂದೆನು. ನಿನ್ನ ಪಾದ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಸಕಲ ಪಾಪಗಳನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡು, ಪುನರ್ಜನ್ಮಹೊಂದಿ, ಇಗೋ ನಾನು ಲೋಕಕ್ಕೆ ನಿನ್ನ ದಿವ್ಯನಾಮ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ತಿಳಿಸಬಲ್ಲ ಅತಿಶಯ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದ್ದೇನೆ. ವಲ್ಮೀಕಿರಿಂದ ಉದ್ಭವನಾದುದನ್ನು ಕಂಡು ಆ ಮುನಿಪೋತ್ತಮರು ನನ್ನನ್ನು ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸಿ, ನನಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿಗಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸಿ ಹೊರಟುಹೋದರು. ಅಂದಿನಿಂದ ನಾನು ಇಲ್ಲೇ ಒಂದು ಆಶ್ರಮ ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡಿಕೊಂಡು, ನಿನ್ನ ಪಾದ ಧ್ಯಾನಾಸಕ್ತನಾಗಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದೇನೆ’ ಎಂದು ವಿಚ್ಛಾಪಿಸಿ, ಪೂಜಿಸಿದರು. ಸ್ಕಾಂದ ಪುರಾಣೋಕ್ತವಾದ ಕಥೆಗೂ, ಈ ಕಥೆಗೂ ಅಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ವ್ಯತ್ಯಾಸವು ಕಂಡುಬರುತ್ತಿರುವುದಾದರೂ ಅವರು ವಲ್ಮೀಕೋದ್ಭವರೆಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಷ್ಟೋತ್ತೋತ್ಪನ್ನರೆಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ಎರಡೂ ಏಕಾಘ್ರಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಿವೆ. ಹೀಗೆ ಶ್ರೀ ರಾಮನಾಮಸಾರಾಯಣ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ

ಮಹಾ ಪಾಪಿಯಾಗಿದ್ದ ಕಿರಾತಾಧಿಪನು .ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮುನಿಪೋತ್ತಮನಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದನು.

ಅಧ್ಯಾಯ ೪

“ಶ್ರೀರಾಮಾಯಣ ಗ್ರಂಥರಚನೆ”

ಶ್ರೀ ರಾಮನಾಮ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಮೇಲ್ಕಂಡಂತೆ ಉದ್ಭೂತರಾದ ಮೇಲೆ ಶ್ರೀವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳು, ಪರಮ ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿ ಒಂದು ಆಶ್ರಮವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ ಸುಖವಾಗಿ ವಾಸವಾಡಿಹೋದಿದ್ದರು. ಮಹಾ ತಪಸ್ವಿದ್ಧರಾದ ಅವರಿಗೆ ವೇದ ವೇದಾಂಗಗಳೊಡನೆ ಸಕಲ ರಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥ ರಹಸ್ಯಗಳೂ ಕರತಲಾಮಲಕದಂತೆ ಜ್ಞಾನದೃಷ್ಟಿಗೆ ಗೋಚರವಾದುವು. ಲೋಕಕ್ಕೆ ಅದ್ಭುತವೆನ್ನಿಸುವಂತಹ ತಪಸ್ವಿದ್ಧರೂ, ಜ್ಞಾನಪೂರ್ಣರೂ ಆದ ಆ ಮಹಾತ್ಮರು ಪರಮಾತ್ಮ ತತ್ವವನ್ನು ಅರಿತ ಮಹಾನುಭಾವರಾದುದರಿಂದ ಕೇವಲ ಪರತಂತ್ರರಾಗಿ, ಭಗವದ್ಭಾಷಣವರ್ತಿಗಳಾಗಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಾ, ಲೋಕಾನುಗ್ರಹಾರ್ಥವಾಗಿ ತಪಸ್ವಾಧ್ಯಾಯನಿರತರಾಗಿದ್ದರು.

ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ವಾಲ್ಮೀಕರು ಒಂದಾನೊಂದುದಿನ ಪ್ರಾತರಾಹ್ನಿಕಾದಿಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಸಂತೋಷಚಿತ್ತರಾಗಿ ಕುಳಿತಿರಲು, ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಆಶ್ರಮದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ನಾರದ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ದರ್ಶನವಾಯಿತು. ಬ್ರಹ್ಮಮಾನಸಪುತ್ರರಾದ ನಾರದರನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆಯೇ ವಾಲ್ಮೀಕರು ಭಯಭಕ್ತಿ ಪುರಸ್ಕರವಾಗಿ ಇದ್ದಿರದ್ದು ಗೌರವಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಒಳಕ್ಕೆ ಕರೆತಂದು, ಆಸನ ಅರ್ಘ್ಯಪಾದ್ಯಾದಿಗಳನ್ನೂ, ಕಂದಮೂಲ ಫಲಾದಿಗಳನ್ನೂ ಸಮರ್ಪಿಸಿ, ಮೃದುಮಧುರ ವಚನಗಳಿಂದ ಉಪಚರಿಸಿದರು. ನಾರದರು ಪರಮ ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿ ವಾಲ್ಮೀಕರನ್ನು ಕುರಿತು- ‘ಮುನಿಪೋತ್ತಮರೇ ನಿಮ್ಮ ಆದ ರಾಶಿಭೃಗಳಿಂದ ನಮ್ಮ ಆಯಾಸವೆಲ್ಲವೂ ಪರಿಹಾರವಾಯಿತು. ಮಹಾ ತಪಸ್ಸಂಪನ್ನರೂ, ಪರಮ ರಾಮಭಕ್ತರೂ ಆದ ನಿಮ್ಮ ಬಳಿ ಒಂದು ಕಾರ್ಯಾರ್ಥವಾಗಿ ಬಂದೆನು,’ ಎನ್ನುತ್ತಿರುವಷ್ಟರಲ್ಲೇ-ವಾಲ್ಮೀಕರು, ತಮ್ಮ

ಪ್ರಶಂಸಾಪರವಾದ ಆ ಮಾತನ್ನು ಅಷ್ಟಾಗಿ ಗಮನಿಸದೆಯೇ, — ‘ಬ್ರಹ್ಮ ಮಾನಸಪುತ್ರರಾದ ನಾರದ ಮಹರ್ಷಿಗಳೇ, ತ್ರಿಲೋಕ ಸಂಚಾರಿಗಳೂ, ಮಹಾಮಹಿಮರೂ ಆದ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಒಂದಾನೊಂದು ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಬಹುದಿನಗಳಿಂದಲೂ ಇದಿರುನೋಡುತ್ತಿದ್ದೆನು. ಆ ನನ್ನ ಮನೋಭಿಲಾಷೆಯು ಇಂದು ಪೂರ್ಣವಾಗುವಂತಿರುವುದು.’ ಎಂದು ನುಡಿದು, *—‘ಮಹರ್ಷೇ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಕಲ ಸದ್ಗುಣ ಸಂಪನ್ನನಾದವನಾವನು? ನಿಜವಾದ ವೀರ್ಯವು ಯಾವನಲ್ಲಿರುವುದು, ನಡೆಯಿಸಬೇಕಾದ ಧರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಬಿಡಬೇಕಾದ ಅಧರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲವನಾವನು? ಇತರರು ತನಗೆ ಮಾಡಿದ ಎಳ್ಳಷ್ಟು ಉಪಕಾರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ದಂತೆ ಭಾವಿಸಿ ಅದನ್ನು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಮರೆಯದಂತೆ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಲೂ, ಅವರು ತನಗೆ ಎಷ್ಟೇ ಅಪಕಾರಮಾಡಿದ್ದರೂ, ಅದನ್ನು ಕುರಿತು ಗಮನಿಸದೆಯೂ ಇರುವಂತಹ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಗುಣವು ಯಾರಲ್ಲಿರುವುದು? ಎಂತಹ ವಿಸತ್ತುಗಳು ಬಂದರೂ ಸುಳ್ಳಾದವನೂ, ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮವೆಂದು ತೋರಿದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ದೃಢಸಂಕಲ್ಪದಿಂದ ನೆರೆವೇರಿಸುವಂತಹ ಧೀರನೂ, ಲೇಶಮಾತ್ರವೂ ಲೋಪವಿಲ್ಲದಂತೆ, ತನ್ನ ಕುಲಕ್ರಮಾಗತ ಆಚಾರಗಳನ್ನು ನಡೆಯಿಸುವ ಶ್ರದ್ಧಾವಂತನೂ ಯಾವನಿದ್ದಾನೆ? ಮಹರ್ಷೇ, ಸರ್ವದಾ ಪ್ರಾಣಿಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಕ್ಷೇಮವನ್ನೇ ಬಯಸುತ್ತಿರುವ ಮಹಾನುಭಾವನೂ, ಸಕಲ ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಸಾಂಗವಾಗಿ ಅಭ್ಯಸಿಸಿದವನೂ, ಇತರರಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ ದರೂ ಸಾಧಿಸುವ ಧೀರನೂ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾರು? ಸೌಮ್ಯವಾದ ದರ್ಶನವುಳ್ಳವನೂ, ನಿಶ್ಚಲವಾದ ಧೈರ್ಯವುಳ್ಳವನೂ. ಮಿರಿಬರುವ ಕೋಪವನ್ನೂ ತಡೆವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳವನೂ ಈಗ ಇರುವನೇ! ದಿವ್ಯ ದೇಹ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಒಪ್ಪುತ್ತಾ, ನೋಡುವವರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಆಹ್ಲಾದವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವಂತಹ ಪ್ರಸನ್ನ ರೂಪವು ಯಾವ ಮಹಾನುಭಾವನಿಗುಂಟು? ಇತರರ ಗುಣಗಳನ್ನು ಸಹಿಸದೆ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ದೋಷವನ್ನೂ ರೋಪಿಸುವ ದುರ್ಗುಣವು ಯಾವನಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚೇಷವಾಗಿರುವುದು? ಯಾವನ ಕೋಪಕ್ಕೆ ದೇವತೆಗಳೂ

* ಕೋನ್ಯಸ್ಸಿನ್ ಸಾಂಪ್ರತೇ ಲೋಕೇ ಗುಣವಾ ಕ್ಷಣವೀರ್ಯವಾ

ಧರ್ಮಕ್ಷಣ ಕೃತಕ್ಷಣ ಸತ್ಯವಾಕ್ಯೋ ದೃಢವ, ೪

ಭಯಪಡುವನು ? ನಾರದಮಹರ್ಷೇ, ಅಂತಹ ಮಹಾ ಪುರುಷನು ಯಾವ ನಾದರೂ ಇದ್ದರೆ ಅವನ ನಿಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂದು ಬಹು ಕುತೂಹಲವಿರುವುದು ! ಅದನ್ನು ತಿಳಿದು ಹೇಳಲು ಶ್ರಿಕಾಲಜ್ಞರೂ, ತ್ರಿಲೋಕ ಸಂಚಾರಿಗಳೂ ಆದ ನೀಮೊಬ್ಬರೇ ಸಮರ್ಥರು. ಆದುದರಿಂದ ದಯೆ ಯಿಟ್ಟು ಹೇಳಬೇಕು ” ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು. ಆಗ ನಾರದರು, - ‘ಮಹರ್ಷಿವರ್ಮನೇ ಕೇಳು. ನೀನು ಈಗ ಕೇಳಿದ ಸಮಸ್ತ ಗುಣಗಳೂ ಒಬ್ಬನೇ ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಸೇರಿರುವುದು ಅಪೂರ್ವ. ಆದರೂ ಸಾಂಪ್ರತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಮಹಾಪುರುಷನು ಲೋಕಾನುಗ್ರಹಾರ್ಥವಾಗಿ ಜನಿಸಿರುವನು. ಆತನು ಇಕ್ಕುವೆನಂಶದಲ್ಲಿ ದಶರಥನಿಗೆ ಪುತ್ರನಾಗಿರುವನು. ಮಹಾ ವೀರೃವುಳ್ಳವನು. ನಿಯತಾತ್ಮನು. ಅದ್ಭುತವಾದ ದೇಹಕಾಂತಿಯುಳ್ಳವನು. ಧೈರ್ಯಶಾಲಿಯು. ವಿಪತ್ತಿನಲ್ಲಾಗಲೀ ಸಂಪತ್ತಿನಲ್ಲಾಗಲೀ ಕಲಕಿಹೋಗದಂತಹ ದೃಢಚಿತ್ತವುಳ್ಳವನು. ಆತನು ಅಂತರಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿದವನು. ನ್ಯಾಯಶೀಲನು. ನೀತಿಕುಶಲನು. ಪ್ರಶಸ್ತವಾದ ವಾಕ್ಪ್ರಾಢಿಮೆಯುಳ್ಳವನು. ಮಹಾ ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಯು, ವಿಶೇಷವಾದ ಶತ್ರುನಾಶಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳವನು.’’ ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ, ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಶ್ರೀರಾಮನ ಆ ದೈಂತ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನೂ ವಿವರಿಸಿದನು. ಲೋಕಾನುಗ್ರಹಾರ್ಥವಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಪ್ರಾಪ್ತ ಮೂರ್ತಿಯ ಮಹಾಮಹಿಮೋಪೇತವಾದ ಆ ಚರಿತ್ರ ಶ್ರವಣವು, ಮಹಾ ಸಂಯಮಿಯೂ, ತಪಸ್ವಿದ್ಧರೂ ಆದ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಪರಿಣಾಮವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿತು. ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮಹರ್ಷಿಯು ಪ್ರಸನ್ನ ಚಿತ್ತದಿಂದ ಆ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಸಾಂಗವಾಗಿ ಕೇಳಿ, ಸಂತೋಷದಿಂದ ನಾರದರನ್ನು ಯಥೋಚಿತವಾಗಿ ಪೂಜಿಸಲು ಅವರು ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿ ಸತ್ಯಲೋಕವನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದರು. ಆ ದಿನ ವಾಲ್ಮೀಕರ ಮನಸ್ಸು ಮಹದಾನಂದ ಭರಿತವಾಗಿದ್ದಿತು.

ಆ ವೇಳೆಗೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಕಾಲವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ವಾಲ್ಮೀಕರು, ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯನಾದ ಭರದ್ವಾಜನನ್ನೂ ಜೊತೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು, ತಮಸಾನದಿಯ ತೀರಕ್ಕೆ ಸ್ನಾನಕ್ಕಾಗಿ ಹೊರಟರು. ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಮನೋಹರವಾದ ವೃಕ್ಷಲತೆಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲೂ, ಮೃಗಪಕ್ಷಿಗಳ ಕಲಕಲ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ

ಸಂತೋಷಪಡುತ್ತಲೂ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಅವರಿಗೆ, ಒಂದು ಮರದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು, ಅತಿ ಸ್ನೇಹದಿಂದ ಮನೋಹರವಾದ ಧ್ವನಿ ಮಾಡುತ್ತ ವಿಹಾರಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಎರಡು ಕ್ರೌಂಚ ಪಕ್ಷಿಗಳು ದೃಷ್ಟಿಗೋಚರವಾದುವು. ಹಾಗೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಅವರು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ, ಪಾಪಾತ್ಮನಾದ ಒಬ್ಬ ಬೇಡನು ಬಾಣ ಪ್ರಯೋಗಮಾಡಿ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಗಂಡು ಹಕ್ಕಿ ಯನ್ನು ಕೆಳಕ್ಕೆ ಕೆಡಹಿದನು. ಕ್ರೂರನಾದ ಬಾಣವು ಎದೆಯಲ್ಲಿ ನಟ್ಟು ದರಿಂದ ಆ ಪಕ್ಷಿಯ ದೇಹವೆಲ್ಲ ರಕ್ತಮಯವಾಗಿ ಅದು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು, ಮಹಾ ಸಂಕಟಕ್ಕೀಡಾಗಿ ದೊರಳುತ್ತಾ, ಅಸಹ್ಯ ವೇದನೆಯನ್ನುನುಭವಿಸಿ ಪ್ರಾಣಬಿಟ್ಟಿತು. ತನ್ನ ಪುರುಷನಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಆ ದುರವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಂಡು, ಹೆಣ್ಣು ಹಕ್ಕಿಯು ಅತ್ಯಂತ ಕಾತರಸ್ವರದಿಂದ ಅರಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ದೃಶ್ಯವು ಮಹಾ ದಯಾಸ್ವಭಾವದ ವಾಲ್ಮೀಕರ ಹೃದಯವನ್ನು ಕಲಕಿ ಬಿಟ್ಟಿತು. ಅವರು ಅತ್ಯಂತ ಮರುಕದಿಂದಲೂ ದುಃಖದಿಂದಲೂ, ಅಂತಹ ಪಾಪಕಾರ್ಯವನ್ನಾಚರಿಸಿ, ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ ಸಾಧುವಾದ ಆ ಪಕ್ಷಿಗೆ ತೊಂದರೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದ ಆ ನಿಷಾದನನ್ನು ನುಂಗಿಬಿಡುವವರೆಂತೆ ನೋಡಿದರು. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬಹು ನೋಂದ ಅವರ ಹೃದಯದಿಂದ ಒಂದು ಧ್ವನಿಯು ಉದ್ಭವಿಸಿ, ಅವರ ವದನದ್ವಾರದಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದಿತು—* ‘ಎಲೈ ನಿಷಾದನೇ! ನೋಡದಿಂದ ಮೈಮರೆತಿದ್ದ ಈ ಪಕ್ಷದಂಪತಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ನೀನು ಕೊಂದುದರಿಂದ, ಇನ್ನು ಅನೇಕ ಸಂವತ್ಸರಗಳವರೆಗೆ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಬದುಕಲಾರೆ’ ಎಂದು ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಅವರು ಬಾಯಿಂದ ನುಡಿದುಬಿಟ್ಟರು. ಒಡನೆ ತಾವು ನುಡಿದ ಆ ಶಾಪವಾಕ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬಹು ವಶ್ಯತ್ತಾಪವುಂಟಾಯಿತು.— ‘ಆದಾ ಇದೇನು ನಾನು ಹೇಳಿದುದು? ಈ ದಿನ ದುಃಖಾತಿಶಯದಿಂದ ಕಳವಳಗೊಂಡಿರುವ ನನಗೆ ಏನೂ ತೋರದಂತೆ ಇದೆಯಲ್ಲಾ!’ ಎಂದುಕೊಂಡರು. ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲ ಹಾಗೆಯೇ ಕಳೆಯಲು, ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಒಂದು ಸ್ತಿಮಿತಕ್ಕೆ ತಂದುಕೊಂಡು, ಸಮಾಪ ದಲ್ಲಿದ್ದ ಶಿಷ್ಯನನ್ನು ಕುರಿತು— ‘ವತ್ತಾ, ಆ ಕ್ರೌಂಚಪಕ್ಷಿಯ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ

* ಮಾನವನಾದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಂ ಕ್ಷಮಗಮ ಶ್ವಶ್ವತೀ ಸ್ವಮಾಃ

ಯತ್ಕ್ರೌಂಚ ಮಿಥುನಾದೇಕ ಮವಧೀಃ ಕಾಮಮೋಹಿತಂ

ನಾನು ದುಃಖಾತಿಶಯದಿಂದ ಹೇಳಿದ ಈ ಮಾತು, ಲಯಬದ್ಧವಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ಪಾದಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದು. ಒಂದೊಂದು ಪಾದಕ್ಕೆ ಸಮಪ್ರಮಾಣದ ಅಕ್ಷರಗಳಿದ್ದು ಇದು ತಾಳಬದ್ಧವಾಗಿ, ಶ್ರುತಿಯೊಡಗೂಡಿ ಹಾಡುವುದಕ್ಕೂ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿರುವಂತೆ ತೋರುವುದು. ಇದೊಂದು ವೃತ್ತವೆಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಇದೇನಾಶ್ವರ್ಯವು! ನನ್ನ ಬಾಯಿಂದ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಇಂತಹ ವಾಕ್ಯವು ಹೊರಟಿಬಿಟ್ಟಿತಲ್ಲಾ ಎಂದು ನುಡಿದರು. ಈ ವಿಚಾರವು ಆ ಗುರುಶಿಷ್ಯರಬ್ಬರಿಗೂ ಕೌತುಕವೆನ್ನಿಸಿರಲು, ಅವರು ಪುನಃ ಪುನಃ ಆ ವಿಚಾರವಾಗಿಯೇ ಮಾತನಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ಸ್ನಾನಾದಿಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದು, ದೇವಪೂಜಾದಿ ನಿತ್ಯಕೃತ್ಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೆರೆವೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಸಂತೋಷದಿಂದಿದ್ದರು.

ಹೀಗೆ ಆ ವಿಚಾರದಲ್ಲೇ ಮಗ್ನನಾದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವರಾಗಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಅಂತರ್ಮುಖಿಗಳಂತೆ ಇರುತ್ತಿರಲು, ತರುವಾಯ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನೊಳಗಾಗಿಯೇ ಅವರ ಆಶ್ರಮವು, ಒಂದು ದಿವ್ಯ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿತವಾಯಿತು. ಅದು ಏನೆಂದು ವಾಲ್ಮೀಕರು ಅಪ್ರತಿಭರಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಅಲ್ಲಿ ಕಮಲಾಸನನಾದ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಚತುರ್ವದನಗಳಿಂದಲೂ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಗೋಚರನಾದನು. ವಾಲ್ಮೀಕರು ಅಪೂರ್ವವಾದ ಆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆಯೇ ಭಯಭಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೇದ್ದು, ಬಾಯಿಂದ ಮಾತೇ ಹೊರಡದಿರಲು ಧೀರ್ಘದಂಡವತು ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಿ, ಅರ್ಘ್ಯಪಾದ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಸತ್ಕಾರಮಾಡಿದರು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು, ವಿಧ್ಯುಕ್ತನಾದ ಆ ಸೇವೆಯಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ, ಅಲ್ಲೇ ನಿಂತಿದ್ದ ವಾಲ್ಮೀಕರನ್ನು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಹೇಳಲು, ವಾಲ್ಮೀಕರೂ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನ ಬಳಿಯಲ್ಲೇ ಆಸನದಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯದಲ್ಲಿರೂ ಅವರ ಮನಸ್ಸು, ಆದಿನ ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ತಾವು ಕಂಡಿದ್ದ ದೃಶ್ಯವನ್ನೇ ಪುನಃಪುನಃ ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, - 'ಅಕ್ಕಟಾ, ಪಾಪಿಯಾದ ಆ ಬೇಡನು, ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ ಆ ಬಡ ಕ್ರೌಂಚ ವಕ್ಷಿಯನ್ನು ಘಾತಿಸಿದನಲ್ಲಾ -- ಎಂದು ಮರುಕಗೊಳ್ಳುತ್ತಲಿತ್ತು. ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು- 'ಎಲೈ ಮುಷಿಯೇ ಚಿಂತಿಸಬೇಡ. ನಿನ್ನ ಬಾಯಿಂದ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಹೊರಟಿತೆಂಬ ಆ ವಾಕ್ಯ

ವು ಶ್ಲೋಕವೆಂದು ತಿಳಿ. ಅದು ನನ್ನ ಸಂಕಲ್ಪಾನುಸಾರವಾಗಿಯೇ ಹೊರಟುದಾಗಿದೆ. ಆ ಶ್ಲೋಕರೂಪವಾಗಿ - ಅದೇ ಛಂದಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ನೀನು ಶ್ರೀರಾಮ ಚರಿತ್ರೆಯೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ರಚಿಸು. ಸಾರಸಮಹರ್ಷಿಯು ನಿನಗೆ ಹೇಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದನೋ ಆ ಕ್ರಮದಿಂದಲೇ ಶ್ರೀರಾಮನ ದಿವ್ಯಚರಿತ್ರೆಯು ಲೋಕಾನುಗ್ರಹಾರ್ಥವಾಗಿ ನಿನ್ನಿಂದ ರಚಿತವಾಗಲಿ ! ಶ್ರೀರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರೂ, ಸೀತಾದೇವಿಯೂ, ಭರತಾದಿಗಳೂ, ರಾಕ್ಷಸರೂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಪರೋಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದ ಸಮಸ್ತ ಕಾರ್ಯಗಳೂ ನಿನಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೋಚರಿಸುವುವು. ನೀನು ರಚಿಸುವ ಕಾವ್ಯವು ನಿರ್ದೋಷವಾಗಿರಲಿ ! ಆ ಚರಿತ್ರಪಠನವು ಸರ್ವ ಪಾಪನಿವಾರಕವಾಗಿರಲಿ; ಮತ್ತು ಈ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ನದಿಗಳೂ ಬೆಟ್ಟಗಳೂ ಎಂದಿನವರೆಗೆ ಸ್ಥಿರವಾಗಿರುವವೋ, ಅಂದಿನವರೆಗೆ ಈ ಚರಿತ್ರವು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವುದು. ಹಾಗೆ ನಿನ್ನಿಂದ ರಚಿತವಾಗುವ ರಾಮಾಯಣ ಗ್ರಂಥವು ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿರುವವರೆಗೂ ನೀನು ನನ್ನಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಮೇಲಿನ ಮತ್ತು ಕೆಳಗಿನ ಲೋಕಗಳೆಲ್ಲ ತಡೆಯಿಲ್ಲದೆ ಸಂಚರಿಸಲು ಶಕ್ತನಾಗಿರುವೆ. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನೊಂದಿಗೆ ಮುಕ್ತನಾಗುವೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಆಶೀರ್ವದಿಸಿ, ಒಡನೇ ಅಂತರ್ಧಾನ ಹೊಂದಿದನು.

ಆ ದಿನ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಿಂದ ನಡೆದುಬಂದ ಒಂದೊಂದು ವಿಚಾರವೂ ವಾಲ್ಮೀಕಿಮುನೀಶ್ವರರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ವಿಸ್ಮಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದೇ ಆಗಿದ್ದಿತು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು, ಶ್ರೀರಾಮ ಚರಿತ್ರರಚನೆಗೆ ಅಪ್ಪಣೆಕೊಟ್ಟು ಹೊರಟುಹೋದ ತರುವಾಯ ವಾಲ್ಮೀಕರು ಪರಮ ಸಂತುಷ್ಟಾಂತರಂಗವುಳ್ಳವರಾಗಿ, ತಾವು ಆ ದಿನ ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ರಚಿಸಿದ್ದ ಆ ಶ್ಲೋಕವನ್ನೇ ಪುನಃಪುನಃ ಉಚ್ಚರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಲಿದ್ದರು. ಮೇಲೆಮೇಲೆ ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಸನ್ನವಾಗಿ, ಅವರ ವದನದಿಂದ ಶ್ಲೋಕರಚನೆಯು ನಿರರ್ಗಳವಾಗಿ ಆಗತೊಡಗಿತು. ಮೃದುಮಧುರವಾದ ಪದಸಮೂಹವೂ, ದ್ರಾಕ್ಷಾದಿ ಸಾಕವೂ, ಅರ್ಥಗಾಂಭೀರ್ಯವೂ ಒಪ್ಪುತ್ತಿರಲು, ಮನೋಹರವಾದ ವೃತ್ತಗಳು ಅವರಿಂದ ಒಡನೆ ರಚಿತವಾದುವು. ಶ್ರೀರಾಮ ಜನನದಿಂದ ರಾಮಣ ವಧಾನಂತರ ಶ್ರೀರಾಮ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕದವರೆಗಿನ ಕಥಾಸಂಗ್ರಹವು ನೂರು

ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಸುಲಕ್ಷಣವಾಗಿ ರಚನೆಯಾಯಿತು. ಲಕ್ಷಣ ಬದ್ಧವಾದ ಪದ ಪ್ರಯೋಗಗಳೂ, ಮನೋಹರವಾದ ಅರ್ಥವಿಶೇಷಗಳೂ, ಆ ಕವಿತೆಯನ್ನು ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಒಂದು ವರಪ್ರಸಾದವೆನ್ನಿಸಿದುವು. ವಾಲ್ಮೀಕರು, ಪರಮಾನಂದಗೊಂಡು, ಅದನ್ನು ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಕೇಳಿಸಿದರು. ಅವರ ರಚನಾ ಮಾಧುರ್ಯವು ಶಿಷ್ಯರಿಗೂ ಪರಮ ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿತು.

ಆದರೆ ಅಷ್ಟಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಅವರು ತೃಪ್ತರಾಗಲಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀರಾಮ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತಿಳಿಯಬೇಕಾದ ವಿಚಾರಗಳಿರುವವನೋ ಎಂಬ ಕೌತುಕವು ಅವರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆವರಿಸಿತು. ಒಡನೆ ಅವರು ಶುಚಿಭೂತರಾಗಿ, ಅಚಮನಮಾಡಿ ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಕುಳಿತು ಧ್ಯಾನತತ್ಪರರಾದರು. ಕೇವಲ ನಮ್ರತೆಯಿಂದ ಭಗವತ್ಪ್ರಸಾದಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಕೈಜೋಡಿಸಿಕೊಂಡು ಎಕಾಗ್ರ ಚಿತ್ತದಿಂದ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಾ ಕುಳಿತ ಅವರಿಗೆ, ಬ್ರಹ್ಮದೇವನ ವರಪ್ರಸಾದ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಶ್ರೀರಾಮ ಲಕ್ಷ್ಮಣರೂ, ಸೀತೆಯೂ, ದಶರಥ ಕೌಸಲ್ಯರೂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಪರೋಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಎನೇನು ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಡೆಯಿಸಿದ್ದರೋ ಅವೆಲ್ಲವೂ ಪುನರಾವೃತ್ತಿಗೊಂಡಂತೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗೋಚರಿಸಿದುವು. ಶ್ರೀರಾಮನು ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮಂದಿರೊಂದಿಗೆ ಆಡಿದ ಆಟಪಾಟಗಳೂ, ನಂತರ ಲಕ್ಷ್ಮಣನೊಂದಿಗೆ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ನಡೆದು, ತಾಟಕಿಯನ್ನು ವಧಿಸಿ, ಮಾರೀಚ ಸುಬಾಹುಗಳನ್ನು ಭಂಗಿಸಿ ಯಾಗಸಂರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿದುದೂ, ಶಿವಧನುರ್ಭಂಜನಮಾಡಿ ಸೀತಾದೇವಿಯಿಂದ ಪುಷ್ಪಮಾಲಿಕೆಯನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿ, ಆಕೆಯ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣ ಮಾಡಿದ ಮನೋಹರ ವೃತ್ತಾಂತವೂ ಅವರಿಂದ ದರ್ಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ತರುವಾಯ ಪರಶುರಾಮ ಗರ್ವಭಂಗ, ಆಯೋಧ್ಯಾಪುರವಾಸ, ಯೌವರಾಜ್ಯಾಭಿಷೇಕ ಪ್ರಯತ್ನ, ಅದಕ್ಕೆ ಕೈಕೇಯಿಯಿಂದ ಘಟಿಸಿದ ವಿಘ್ನ-ಆಮೇಲೆ ಸೀತಾರಾಮ ಲಕ್ಷ್ಮಣರು ನಾರುಬಟ್ಟೆಯನ್ನುಟ್ಟು ವನಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿದುದು ಮುಂತಾದ ವಿಚಾರಗಳೂ ಕರತಲಾಮಲಕವಾಗಿ ಗೋಚರಿಸಿದುವು. ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮುನೀಶ್ವರರು ಧ್ಯಾನಮಗ್ನರಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಂತೆಯೇ, ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಮನೋನೇತ್ರದೊಂದಿಗೆ ಚಲಚ್ಚಿತ್ರ ಪರಂಪರೆಯಂತೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದ್ದ ಆ ನೋಟವನ್ನು ಕೌತುಕಾವಿಷ್ಟರಾಗಿ ಹಾಗೆ

ಯೇ ನೋಡುತ್ತಲೇ ಇದ್ದರು. ಶ್ರೀರಾಮ ಲಕ್ಷ್ಮಣರು ಗುಹನ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಸೇರಿ ಅಲ್ಲಿ ಜಟಾಧಾರಣ ಮಾಡಿದುದನ್ನೂ, ಸುಸೂತ್ರನು ಹಿಂದಿರುಗಿ ನಡೆದ ತರುವಾಯ ಗಂಗೆಯನ್ನು ದಾಟಿ, ಭರದ್ವಾಜಾಶ್ರಮ ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿ, ಅವರ ಅನುಜ್ಞೆಯಿಂದ ಚಿತ್ರಕೂಟವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ಪರ್ಣಶಾಲೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿ ತಾಪಸೋಚಿತ ಜೀವನದಿಂದ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಪುತ್ರನಾದ ಶ್ರೀ ರಾಮನನ್ನೂ ವಾಲ್ಮೀಕಿರು ಕಂಡರು. ಕಥೆಯು ಮುಂದೆ ಸಾಗುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಿತು. ತರುವಾಯ ಭರತಾಗಮನವೂ ಮೃತ ಪಿತನಿಗೆ ತಿಲೋದಕ ಪ್ರದಾನವೂ, ತಮ್ಮನಿಗೆ ಪಾದುಕಾಪ್ರದಾನವೂ ಆದಮೇಲೆ ಶ್ರೀರಾಮಾದಿಗಳು ದಂಡಕಾವನಪ್ರವೇಶಮಾಡಿದ ವಿಚಾರವೂ ಅಲ್ಲಿ ವಿರಾಧವಧ, ಶರಭಂಗದರ್ಶನ, ಸುತೀಕ್ಷ್ಣಾ ಸಮಾಗಮ ಮುಂತಾದುವೂ ಅಗ್ರಸ್ತ್ಯದರ್ಶನ, ಸೀತೆಯು ಅನಸೂಯೆಯೊಂದಿಗೆ ಇದ್ದುದು ಮೊದಲಾದ ಕಥಾ ವಿಶೇಷಗಳೂ ಕಂಡುಬಂದುವು. ವಾಲ್ಮೀಕಿರೂ ಏಕಾಗ್ರ ಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಹಾಗೆಯೇ ಕಾಳತಿರುತ್ತಿರಲು, ಕಥೆಯು ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಸಾಗಿ ದಂತೆಲ್ಲಾ ನವೀನ ನವೀನ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದರು. ಪಂಚವಟೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಮೇಲೆ ಶೂರ್ಪಣಖಾ ವೃತ್ತಾಂತವೂ, ಖರದೂಷಣಾದಿಗಳ ಮಹತ್ಸೈನ್ಯವು ಶ್ರೀರಾಮನಿಂದ ಸಂಹೃತವಾದುದೂ, ಅದನ್ನನುಸರಿಸಿದ ರಾವಣಾಗಮನ, ಮಾಯಾವೃಗ ಸಂಹಾರ, ಸೀತಾಪಹರಣ ಮೊದಲಾದ ದುಃಖಕರ ವಿಚಾರಗಳೂ ಬರತೊಡಗಿದವು ಲೀಲಾ ವಿನೋದಿಯಾದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಸೀತಾವಿಯೋಗ ದುಃಖದಿಂದ ನಿಲಸಿಸುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನೂ ಜಟಾಯುವೋಕ್ಷ, ಕಬಂಧದರ್ಶನ, ಪಂಪಾಗಮನ ಮುಂತಾದುವನ್ನೂ ನಂತರ ಶಬರಿಯಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿ ಆ ಭಕ್ತರಿಂದ ಶ್ರೀರಾಮನು ಫಲಾಹಾರ ಗ್ರಹಣಮಾಡಿದ ದೃಶ್ಯಗಳನ್ನೂ ವಾಲ್ಮೀಕಿರು ಕಂಡರು. ತರುವಾಯ ಅಂಜನೇಯನು ವನದಲ್ಲಿಿದ್ದ ಶ್ರೀರಾಮಾದಿಗಳಿಗೆ ವಟಿರೂಪದಿಂದ ದರ್ಶನವನ್ನಿತ್ತು ಅವರನ್ನು ಮುಷ್ಯಮೂಕಪರ್ವತ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ದದೂ, ಅಲ್ಲಿ ಸುಗ್ರೀವಸಭ್ಯ, ವಾಲಿವಧೆ, ಸುಗ್ರೀವ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕಾದಿ ವೃತ್ತಾಂತಗಳೂ, ಸೀತಾನ್ವೇಷಣಕ್ಕಾಗಿ ವಾನರನೀರರು ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳಿಗೂ ಹೊರಟಿ ವೃತ್ತಾಂತವೂ ವಾಲ್ಮೀಕಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಸಂತಸವನ್ನುಂಟುಮಾ

ಡಿದೆವು. ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸ್ವಯಂವ್ರಭಾದರ್ಶನವೂ ಅಂಜನೇಯನು ಸಮುದ್ರ ಲಂಘನಮಾಡಿ ಲಂಕಾನಗರಿಯಲ್ಲಿ ಸೀತಾಮಾತೆಯನ್ನು ಹುಡುಕಿದುದೂ, ವನಭಂಗ ರಾಕ್ಷಸ ಸಂಹಾರಾದಿ ಭಯಂಕರ ಕಾರ್ಯಗಳೂ, ಅದ್ಭುತವಾದ ಲಂಕಾದಹನ ಕಾರ್ಯವೂ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಧ್ಯಾನನೇತ್ರದೊಳಗೆ ಹೊಳೆದುವು. ತರುವಾಯ ಚೂಡಕಾದರ್ಶನದಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟನಾದ ಶ್ರೀ ರಾಮನು ಉತ್ಸಾಹಿತನಾಗಿ ದಂಡಯಾತ್ರಾಪ್ರಯಾಣಕ್ಕೆ ಅನುಜ್ಞೆಯನ್ನೀಯಲು ಕಪಿ ಕರಡಿಗಳು ಕೋಟಿ ಕೋಟಿ ಸಂಖ್ಯೆಯಿಂದ ಹೊರಟುದೂ, ಸಮುದ್ರತೀರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮನ ಪ್ರಾಯೋಪವೇಶ ಸಂದರ್ಭವೂ, ತರುವಾಯ ನಡೆದ ಸಮುದ್ರಸೇತುಬಂಧನ ವಿಭೀಷಣ ರರಣಾಗತಿ ಮುಂತಾದ ವೃತ್ತಾಂತಗಳೂ, ಲಂಕೆಯ ಮುತ್ತಿಗೆ, ಕಪಿಸೈನ್ಯ ರಾಕ್ಷಸ ಸೈನ್ಯಗಳಿಗೆ ನಡೆದ ಮಹದ್ವೃದ್ಧ, ರಾವಣಾದಿ ರಾಕ್ಷಸವಧಾ ಮುಂತಾದ ವಿಶೇಷ ಸಂಗತಿಗಳೂ ವಾಲ್ಮೀಕರಿಗೆ ಅಗಾಧ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದುವು. ತರುವಾಯ ಅಗ್ನಿಪ್ರವೇಶದಿಂದ ಶುದ್ಧಳಾದ ಸೀತೆಯನ್ನು ಶ್ರೀರಾಮನು ಅಂಗೀಕಾರಮಾಡಿ ಸಕಲರೊಂದಿಗೂ ಪುಷ್ಪಕಾರೋಹಣಮಾಡಿ, ನಂದಿಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನೇ ಎದುರುನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಭರತನಿಗೆ ದರ್ಶನಕೊಟ್ಟಿದ್ದೂ. ಸತ್ಯ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾನಾದ ಶ್ರೀರಾಮನು ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳು ಮುಗಿದ ತರುವಾಯ ಮುನಿವೇಷವನ್ನು ವಿಸರ್ಜಿಸಿ ಸೀತಾದೇವಿಯೊಂದಿಗೆ ದಿವ್ಯರತ್ನ ಸಿಂಹಾಸನಾರೂಢನಾಗಿ ಪಟ್ಟಾಭಿಷಿಕ್ತನಾಗಿ ರಾಕ್ಷಸಬಾಧೆಯಿಂದ ಕಂಗೆಟ್ಟಿದ್ದ ಸಮಸ್ತಲೋಕಕ್ಕೂ ಅಭಯ ಹಸ್ತವನ್ನು ನೀಡಿದುದೂ, ವಾಲ್ಮೀಕರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅತಿಶಯ ಸಮಾಧಾನವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದುವು. ಒಡನೆ ಜಹಿರ್ಮುಖರಾಗಿ ವಾಲ್ಮೀಕರು ಪುಣ್ಯಶ್ಲೋಕನಾದ ಶ್ರೀರಾಮನ ಪಾದಕಮಲಗಳನ್ನು ನೆನೆದು ಕಥಾರಚನೆಗೆ ತೊಡಗಿದರು. ಆನಂದೋದ್ರೇಕದಿಂದ ವಿಸ್ಮೃತಿಯುಂಟಾದಾಗ, ಪುನಃ ಧ್ಯಾನಮಗ್ನರಾಗಿ ಕಥಾ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತ ನಿಶ್ಚಿಂತೆಯು ಮನಸ್ಕತೆಯಿಂದ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನ ದಿವ್ಯಕಥಾ ವಿಸ್ತಾರವನ್ನು ತಮ್ಮ ಮೃದುಮಧುರ-ಸುಮನೋಹರ ಪದಪುಂಜಗಳಿಂದ ಚಿತ್ರಿಸಿಬಿಟ್ಟರು. ಚಿತ್ರವಿಚಿತ್ರಗಳಾದ ಶಬ್ದಾಲಂಕಾರ ಅರ್ಥಾಲಂಕಾರಗಳು, ಅಮೋಘ ವರ್ಣನೆಗಳು, ಅವೂರ್ವ ಕವಿತಾ ಚಮತ್ಕಾರಗಳು ಇವುಗಳಿಂದ ಇವೃತ್ತಾಲ್ಪ ಸಹ

ಸ್ವಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಐನೂರು ಸರ್ಗಗಳನ್ನೂ ಒಳಕೊಂಡ ಆರುಕಾಂಡಗಳ ಮಹಾಕಾವ್ಯರಚನೆಯು ಆ ಮಹಾನುಭಾವರಿಂದ ಲೋಕೋದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ನೆರೆವೇರಿತು. ಆ ಕಾವ್ಯರಾಜದಲ್ಲಿ, ಭೀರೋದಾತ್ತ ನಾಯಕನಾದ ಶ್ರೀ ರಾಮನ ಮಹಾವೀರ್ಯವೂ, ಪ್ರಜೆಗಳಲ್ಲಿ ಆತನಿಗಿದ್ದ ನಿಷ್ಕಲ್ಮಷವಾದ ಅನುರಾಗವೂ, ಆತನಲ್ಲಿ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗಿದ್ದ ಅವಿರಳ ಭಕ್ತಿ ವಿಶ್ವಾಸಗಳೂ, ಆತನ ಪಿತೃಭಕ್ತಿ, ಸೌಮ್ಯತೆ, ತಾಳ್ಮೆ, ಸತ್ಯಸಂಧತೆ ಮುಂತಾದ ಸ್ವರ್ಗೀಯ ಗುಣಗಳೂ ವಾಲ್ಮೀಕರ ಅಸ್ಥಲಿತವಾಣಿಯಿಂದ ಚಿರಜೀವಿತಗಳಾಗಿವೆ. ಇಂತಹ ಮಹತ್ಕಾವ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿದ ವಾಲ್ಮೀಕರು, ಶ್ರೀರಾಮಸೇವಾ ರೂಪವಾದ ಆ ಬೃಹದ್ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಾರಗೊಳಿಸುವ ಮಾರ್ಗವೇನು ಎಂದೂ ಯೋಚನೆಮಾಡಿದರು. ಅದರ ಪ್ರಚಾರಣೆಗೆ ಭಗವದ್ವತ್ಪದಿಂದ ಲೇ ಮುಂದೆ ಹೇಳುವಂತೆ ಒಂದು ಅಮೌಲ್ಯ ಸಾಧನವೂ ದೊರೆಯಿತು. ಹೀಗೆ ಬ್ರಹ್ಮವರಪ್ರಸಾದ ಲಬ್ಧವಾದ ಕವಿತ್ವ ರಚನಾ ಕೌಶಲ್ಯವು ಮಹಾ ಪುಣ್ಯಕರವಾದ ಶ್ರೀರಾಮಾಯಣ ಗ್ರಂಥರಚನೆಯಲ್ಲಿ ವಿನಿಯೋಗವಾಗಿ ವಾಲ್ಮೀಕರನ್ನೂ ಚಿರಜೀವಿಗಳನ್ನೂ ಗಳಿಸಿತು.

ಉ ಪ ಸ ಂ ಹಾ ರ

ಲೀಲಾಮಾನುಷ ವಿಗ್ರಹನಾದ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನ ಅಲೌಕಿಕ ಆಳ್ವಿಕೆಯು ಇತ್ತ ಅಯೋಧ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ, ಅತ್ತ ಮಹಾನುಭಾವರಾದ ವಾಲ್ಮೀಕರು, ಅಗಾಧವಾದ ಈ ಕಾವ್ಯರಚನೆಮಾಡಿ, ಆ ಪುಣ್ಯಚರಿತ್ರವನ್ನು ಪಠನೆ ಮಾಡುತ್ತಲೂ, ಮಾಡುತ್ತ ಮಾಡುತ್ತ ಪುಳಕಗೊಳ್ಳುತ್ತಲೂ, ಅನಂದ ಬಾಷ್ಪಗಳನ್ನು ದುರಿಸಿ ಅನಂದಗೊಳ್ಳುತ್ತಲೂ, ಭಗವಂತನು ಲೋಕವಿಡಂಬನೆಗಾಗಿ ಆಡಿತೋರಿಸಿದ ಆ ಲಬ್ಧುತ ಲೀಲಾ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಕೂರಿತು ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ಕೌತುಕಗೊಳ್ಳುತ್ತಲೂ ಹೀಗೆ ಕಾಲಯಾಪನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು ಮುಂದೊಂದು ದಿನ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಕಳಿತು ತತ್ಪಚಿತಾವರಾಗಿದ್ದ ಅವರ ಬಳಿಗೆ, ಕಂಡಿಗೆ ಸಮಿತ್ಕುಲಾದಿಗಳ

ಸಂಗ್ರಹಣಕ್ಕಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದ ಶಿಷ್ಯರು ಬಂದು, ಗಾಬರಿಯಿಂದ, — ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಾನೊಬ್ಬ ನಾಕರಿಕ ಸ್ತ್ರೀಯು ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಅಳುತ್ತಾ ಇದ್ದುದನ್ನು ಕಂಡೆವೆಂದು ಏಜ್ಞಾಪಿಸಿದರು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿದ ವಾಲ್ಮೀಕರು ಆಕೆಯಾರಿಬಹುದೆಂದು ಜ್ಞಾನದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಲಾಗಿ, ಆಕೆಯು ಶ್ರೀ ರಾಮನ ಧರ್ಮಪತ್ನಿಯಾದ ಸೀತೆಯೆಂದು ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಒಡನೆ ಭಯ ಭರಿತಭಕ್ತಿಯುಕ್ತರಾಗಿ ಆ ಶಿಷ್ಯರೊಂದಿಗೇ ಆಕೆಯಿದ್ದ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಸೇರಿದರು. ಅಲ್ಲಿ ದುಃಖಾಧಿಕ್ಯದಿಂದ ಮುಂಗಾಣದೆ ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಗೆ ಸಿದ್ಧಳಾಗಿ- ಅಸ್ಪರಲ್ಲಿ ಏನೋ ಯೋಚಿಸಿಕೊಂಡು ಕೈತಡೆದು ಶೂನ್ಯದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಎಲ್ಲೋ ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದ ಪೂರ್ಣಗರ್ಭಿಣಿಯಾದ ಆಕೆಯನ್ನು ಕಂಡು, ಮೃದುಮಧುರ ವಚನಗಳಿಂದ ಆದರಿಸಿ, ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿ ತಮ್ಮ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಕರೆತಂದರು. ಸೀತೆಯು, ಶ್ರೀರಾಮನು ಲೋಕಾಪವಾದಕ್ಕಂಜಿ ತನ್ನನ್ನು ಕಾಡಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದನೆಂದು ನುಡಿದು, ಪತಿವಿರಹದ ತನ್ನ ವೃಥೆಯನ್ನು ಹಲವು ಬಗೆಯಿಂದ ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಮರುಗಿದಳು. ವಾಲ್ಮೀಕರು, ಆಕೆಯ ಮಾತುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇವಲ ಪುತ್ರೀವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ ಲಾಲಿಸಿ, ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ಸಮಾಧಾನಕರ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ನುಡಿಯುತ್ತ ಪೋಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಾಗೆ ಕೆಲವು ದಿನಗಳು ಕಳೆಯುವುದರೊಳಗಾಗಿ ಸೀತಾಮಾತೆಯು ಅವಳ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪ್ರಸವಿಸಿದಳು. ಶ್ರೀರಾಮನ ಪ್ರತಿರೂಪದಂತಿದ್ದ ಆ ಪುತ್ಥಳಿಗಳಿಗೆ ವಾಲ್ಮೀಕರು ಕುಶ (ದರ್ಭೆ) ಲವ (ಗೋಪುಚ್ಚದ ಕೂದಲು) ಗಳೆಂದ ರಕ್ಷೆಯನ್ನಿಟ್ಟು ಆಶೀರ್ವದಿಸಿದರು. ಆ ಮಕ್ಕಳು ಕುಶ ಮತ್ತು ಲವ ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳಿಂದಲೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿ, ಯುಕ್ತವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ವಾಲ್ಮೀಕರಿಂದಲೇ ಸಕಲ ವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲೂ ಸುಶಿಕ್ಷಿತರಾದರು. ಧನುರ್ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಂತೂ ಅವರ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಜಗತ್ತಿಗೇ ಅತ್ಯದ್ಭುತವೆನ್ನಿಸುವಂತೆ ಇತ್ತು. ಆ ಸಮಕಾಲದಲ್ಲೇ ಇತ್ತು ಅಯೋಧ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮನು ಅಶ್ವಮೇಧಯಾಗಕ್ಕೆ ದೀಕ್ಷಾಧರನಾಗಿ, ಯಜ್ಞಾಶ್ವವನ್ನು ವಿಧ್ಯುಕ್ತವಾಗಿ ಪೂಜಿಸಿ, ಭೂಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಗೆಂದು ಬಿಟ್ಟನು. ಅದು ಸಕಲ ದೇಶಗಳನ್ನೂ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು, ವಾಲ್ಮೀಕರ ಆಶ್ರಮವಿದ್ದ ಭೂಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದಿರಲು, ಅಲ್ಲೇ ನನಕಾವಲಿಗೆಂದು ನಿಯಮಿತನಾಗಿ ಆಡುತ್ತಲಿದ್ದ ಬಾಲಕನಾದ ಲವನು ಕಂಡು ಅದನ್ನು

ಅಲ್ಲೇ ಇದ್ದ ಒಂದು ಬಾಳೇಮರಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿದನು. ಒಡನೆ ಅದರೊಂದಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದ ಶತ್ರುಘ್ನನ ಸೈನ್ಯಕ್ಕೂ ಆ ಬಾಲಕನಿಗೂ ಭಯಂಕರವಾದ ಯುದ್ಧವು ಕೈಗಟ್ಟಿ ಲವನು ಶತ್ರುಘ್ನನಿಂದ ಮೂರ್ಛಿಹೋದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ವನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದ ಕುಶನು ಆ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ರೋಷಗೊಂಡು, ಧನುರ್ಬಾಣಧಾರಿಯಾಗಿ ಹೊರಬಿದ್ದು, ಪಟ್ಟಣಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಸಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಶತ್ರುಸೇನೆಯನ್ನು ತರುವಿದನು. ಒಡನೆ ಶತ್ರುಘ್ನನ ಸೈನ್ಯವು ಹಿಂವಿರುಗಿ ಕುಶನ ಬಾಣಹತಿಯನ್ನು ತಡೆದುಕೊಳ್ಳಲಾರದೆ ಮೂರ್ಛಿಹೋಗಿ ಮಲಗಿತು. ಶತ್ರುಘ್ನನೂ ನೆಲಕ್ಕೆಬಿದ್ದನು. ತರುವಾಯ ಶ್ರೀ ರಾಮಾಷ್ಟ್ರಿಯಿಂದ ಅವರಮೇಲೆ ಭರತ ಲಕ್ಷ್ಮಣಾದಿಗಳು ವಿಶೇಷ ಸೈನ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಸಾಗಿಬಂದರು. ಆದರೇನು, ಕುಶಲವರ ತೀಕ್ಷ್ಣ ಬಾಣ ಪರಂಪರೆಯು ಅವರನ್ನೂ ರಣಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿಸಿತು. ತರುವಾಯ ವಿಧಿಯಿಲ್ಲದೆ, ಯಜ್ಞದೀಕ್ಷಿತನಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಶ್ರೀರಾಮನೇ ರಸ್ತ್ರಧಾರಿಯಾಗಿ ಯುದ್ಧಭೂಮಿಗೆ ಬಂದನು. ತಂದೆಮಕ್ಕಳಾದ ಶ್ರೀರಾಮ-ಕುಶಲವರಿಗೆ ಭಯಂಕರ ಕಾಳಗವು ನಡೆದು, ರಾಕ್ಷಸಕುಲ ಧ್ವಂಸಕನಾದ ಶ್ರೀರಾಮನೂ ಮೂರ್ಛಿತನಾಗಿ ಬಿದ್ದನು. ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿದ್ದ ಸೀತೆಯು ಆ ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಕಲ್ಮರಗಳು ಕರಗುವಂತೆ ರೋದಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಪರಿಯಾಗಿ, ಕಾರ್ಯಾಂತರವಾಗಿ ವರುಣ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದ ವಾಲ್ಮೀಕಿರು ಬಂದು, ರಾಮಸೈನ್ಯಕ್ಕಾದ ಪರಾಭವವನ್ನೂ ಶ್ರೀರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣಾದಿಗಳು ಮೂರ್ಛಿಹೋಗಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದುದನ್ನೂ, ಅದರೂ ವೈಮೇಲೆ ಒಂದು ಬಾಣದ ಗಾಯವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಲೇಶಮಾತ್ರವೂ ಆಯಾಸಗೊಳ್ಳದೆ ನಿಂತಿದ್ದ ಕುಶಲವರನ್ನೂ ಕಂಡು ಪರಮಾನಂದದಿಂದ ಆ ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧಭೂಮಿಗೆ ಬಂದು, ಅಲ್ಲಿ ಮೂರ್ಛಿಹೋಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ರಾಮನನ್ನೂ ಆತನ ಸೋದರರನ್ನೂ, ಮಿಕ್ಕ ವಿಶೇಷ ಚತುರ್ಬಲವನ್ನೂ ತಮ್ಮ ಕಮಂಡಲುವಿನ ಮಂತ್ರೋದಕದಿಂದ ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಿ, ಎಬ್ಬಿಸಿದರು. ಶ್ರೀರಾಮನು ಆ ಚಿಕ್ಕ ಬಾಲಕರಿಂದ ವೀರಾಗ್ರೇ ಪರನಾದ ತನಗೆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪರಾಭವವಾಯಿತೆಂದು ಕಳವಳಗೊಂಡಿರಲು, ವಾಲ್ಮೀಕಿರು ಆ ಇಬ್ಬರು ಬಾಲಕರನ್ನೂ ಶ್ರೀರಾಮನ ಪಾದಗಳಮೇಲೆ ಬೀಳ ಹೇಳಿ, 'ಶ್ರೀರಾಮಾ, ಇವರಿಬ್ಬರೂ ನಿನ್ನ ಸೂಸುಗಳು, ಇವರಿಂದ ನಿನ್ನ

ಪಾದಗಳಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಅಪಚಾರ ನಡೆದಿದೆ. ದಯಾಶರಧಿಯಾದ ನೀನು, ಇದನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಡದೆ ಕಾಪಾಡು' ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡರು. ಶ್ರೀರಾಮನು ಕೃಪಾಕಟಾಕ್ಷದಿಂದ ಆ ತನ್ನ ಸಂತಾನರನ್ನು ನೋಡಿ, ಅವರ ಜನನಾರಭ್ಯ ನಡೆದ ಸಕಲ ವೃತ್ತಾಂತಗಳನ್ನೂ ವಾಲ್ಮೀಕರಿಂದ ಕೇಳಿ ಪರಮ ಹರ್ಷಿತನಾಗಿ, ಅವರಮೂಲಕ ತನಗೂ ತನ್ನ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೂ ಆದ ಮಹೋಪಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ತನ್ನ ಕೃತಜ್ಞತಾಪೂರ್ವಕ ವಂದನೆಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿದನು. ವಾಲ್ಮೀಕರು ತಮ್ಮಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣ ಕಥೆಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೇ ಕುಶಲವರಿಂದ ಆದ್ಯಂತವಾಗಿ ಹೇಳಿಸಿದರು. ಕುಶಲವರು ತಮ್ಮ ಸುಮಧುರ ಕಂಠಧ್ವನಿಯಿಂದ ನವರಸಭರಿತವಾದ ಆ ಕಾವ್ಯವನ್ನು, ಶ್ರುತಿಲಯಬದ್ಧವಾಗಿ ಹಾಡಿ, ನೆರೆದ ಸಮಸ್ತರನ್ನೂ ಅನಂದಾಮೃತ ಶರದಿಯಲ್ಲಿ ಓಲಾಡಿಸಿದರು. ತರುವಾಯ ಶ್ರೀ ರಾಮನು *ಪತ್ನೀಪುತ್ರರೊಂದಿಗೆ ತನ್ನ ರಾಜಧಾನಿಗೆ ನಡೆದು ಆರ್ಧಕ್ಕೆ ನಿಂತಿದ್ದ ಯಾಗವನ್ನು ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸಿದನು. ಯಾಗಕಾಲದಲ್ಲೂ ಶ್ರೀರಾಮನು ತನ್ನ ತಮ್ಮಂದಿರೊಂದಿಗೆ ಕೂಡು, ತನ್ನ ಹೃದಯಾಸ್ಯಾಯಿನಿಯಾದ ಸೀತಾಚರಿತ್ರೆಯಿಂದ ಕೂಡಿ ನವರಸಭರಿತವಾಗಿದ್ದ ಆ ಸುಮನೋಹರಕಾವ್ಯವನ್ನು ಎಷ್ಟುಬಾರಿ ಕೇಳಿದರೂ ತೃಪ್ತಿಯಿಲ್ಲದೆ, ಮೇಲೆಮೇಲೆ ಅವರಿಂದ ಕೇಳಿ, ಸುಖಾನುಭವ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು.

ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳು, ಹೀಗೆ ಎಂದೋ ನಡೆದ ಶ್ರೀರಾಮನವತಾರದ ಕಥಾನಕವನ್ನು ಅಜರಾಮರವಾದ ಕಾವ್ಯವನ್ನಾಗಿ ರಚಿಸಿ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ಶ್ರೀರಾಮನಾಮವೆಂಬ ಒಂದು ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷವನ್ನೇ ನಟ್ಟು ಅನಂತಶಾಖೆಗಳಿಂದ ಬೆಳೆಸಿಬಿಟ್ಟಿರುವರು. ಆ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷವು ಈವರೆಗೆ ತನ್ನ ಅಮೃತಫಲಗಳಿಂದ ಎಷ್ಟುಕೋಟಿ ಮಂದಿ ಮಾನವ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಭವರೋಗವನ್ನು ಕಳೆದು ಶಾಶ್ವತ ಮೋಕ್ಷಸುಖಾನುಭವವನ್ನು ದಯೆಪಾಲಿಸಿ ದೆಯೋ, ಇನ್ನೂ ಎಷ್ಟು ಮಂದಿ ಮಾನವರು ಅದರಿಂದ ಉದ್ಧೃತರಾಗತಕ್ಕವ

*ಇದು ಜೈಮಿನಿಭಾರತದಲ್ಲಿನ ಶ್ರೀರಾಮಾಯಣದ ಕಥಾವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ನುಸರಿಸಿದೆ. ಆದರೆ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣದ ಉತ್ತರಕಾಂಡದ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ, ಯಾಗ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಸೀತೆಯು ಪುನಃ ಶ್ರೀರಾಮನಿಂದ ಪರಿವೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟು, ಕ್ಷೇಪಾಢ್ಯಕ್ಕಿಂದ ಭೂಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅದಗಿ ದಳೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ರಿರುವರೋ ಕಂಡವರಾರು? ಈ ಅಗಾಧಕೀರ್ತಿಯು ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕನಾದ, ಆದಿಕವಿ, ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಶ್ರೀರಾಮಾನುಗ್ರಹದಿಂದ ಲಭ್ಯವಾಯಿತು. ಯಾವ ಶ್ರೀರಾಮನಾಮವು, ಪಾಪಪಂಕದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ದಡಕಾಣದೆ ತಪಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಮಹಾ ಪಾಪಿ ಕಿರಾತಾಧಿಪನನ್ನು ಮಹರ್ಷಿಯೆನ್ನಿಸಿ, ಆತನಿಂದ ಕೋಟ್ಯಂತರ ಮಾನವ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಸಾಧಕವಾದ ಇಂತಹ ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಕಾವ್ಯರಚನೆ ಮಾಡಿಸಿತೋ, ಆ ಪವಿತ್ರನಾಮವು, ಸಕಲರಿಗೂ ಶ್ರೇಯೋದಾಯಕವಾಗಿ, ಜಗತ್ತೆಂರಕ್ಷಕವಾಗಿರಲಿ - ಲೋಕವು ಆ ದಿವ್ಯನಾಮ ಪಾರಾಯಣದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿವಿಶ್ವಾಸಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ರಕ್ಷಿತವಾಗಲಿ ಅಜ್ಞಲೋಕಕ್ಕೆ ಅಂತಹ ಸುಜ್ಞಾನವು ಪ್ರಾಪ್ತಿಸುವಂತೆ ಸಹ ಶ್ರೀರಾಮ ಮೂರ್ತಿಯೇ ಕೃಪಾಕಟಾಕ್ಷವನ್ನಿಟ್ಟು ಅನುಗ್ರಹಿಸಲಿ.

ತಥಾಸ್ತು

